Svet
Evropske unije

Luxembourg, 16. oktober 2017
(OR. en)

12816/17

COPS 300
COHOM 108
CFSP/PESC 840
CSDP/PSDC 523
FREMP 105
INF 179
JAI 870
RELEX 818

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	generalni sekretariat Sveta
Datum:	16. oktober 2017
Prejemnik:	delegacije
Št. predh. dok.:	12714/17 COPS 294 COHOM 104 CFSP/PESC 834 CSDP/PSDC 514 FREMP 101 INF 172 JAI 857 RELEX 807 12715/17 COPS 295 COHOM 105 CFSP/PESC 835 CSDP/PSDC 515 FREMP 102 INF 173 JAI 858 RELEX 808
Zadeva:	Letno poročilo EU o človekovih pravicah in demokraciji v svetu za leto 2016

V prilogi vam pošiljamo letno poročilo EU o človekovih pravicah in demokraciji v svetu za leto 2016, ki ga je Svet sprejel na 3566. seji 16. oktobra 2017.

PRILOGA

LETNO POROČILO EU O ČLOVEKOVIH PRAVICAH IN DEMOKRACIJI V SVETU ZA LETO 2016

TEMATSKI IN GEOGRAFSKI DEL

Vsebinsko kazalo

TEMATSKI DEL

1. Uvod……3

2. Pristop EU do konfliktov in kriz, temelječ na upoštevanju človekovih pravic..... 12

3. Reševanje najpomembnejših izzivov na področju človekovih pravic in demokracije 22

4. Človekove pravice v zunanji politiki EU 49

GEOGRAFSKI DEL

I. Države kandidatke in potencialne države kandidatke 53

II. Države EGP/Efte 64

III. Evropska sosedska politika.....67

IV. Rusija in Srednja Azija 121

V. Afrika 140

VI. Arabski polotok..... 255

VII. Azija.....270

VIII. Oceanija..... 338

IX. Ameriki..... 367

Seznam akronimov in črkovalno izgovorjenih kratic…….439

LETNO POROČILO EU O ČLOVEKOVIH PRAVICAH IN DEMOKRACIJI V SVETU ZA LETO 2016

TEMATSKI DEL

1. UVOD

Leto 2016 je bilo z vidika človekovih pravic in demokracije polno izzivov zaradi oženja prostora za civilno družbo ter novih kompleksnih humanitarnih in političnih kriz. Poleg tega je več držav napovedalo, da nameravajo izstopiti iz Mednarodnega kazenskega sodišča (MKS). V teh okoliščinah je Evropska unija odigrala vodilno vlogo, saj je še naprej odločno zavezana spodbujanju in varstvu človekovih pravic in demokracije po svetu.

EU je junija 2016 sprejela globalno strategijo za zunanjo in varnostno politiko z naslovom *Skupna vizija, enotno ukrepanje: močnejša Evropa*, v kateri so določeni ključni interesi in načela EU za delovanje na svetovni ravni[1] ter katere cilj je, da bi bila Evropa na svetovnem prizorišču še bolj enotna in vplivna. Z globalno strategijo se znova potrjuje agenda za zunanje delovanje EU, v središču katerega so človekove pravice in demokracija; države in družbe so lahko odporne le, če je demokracija trdna in če je zagotovljeno spoštovanje človekovih pravic. Strategija je tudi poziv k sistematičnemu vključevanju človekovih pravic in vidika enakosti spolov v politiko, kar je temeljno načelo akcijskega načrta EU za človekove pravice in demokracijo (2015–2019).[2]

20. julija 2016 je minilo leto dni od sprejetja akcijskega načrta EU, v katerem je določena glavna politika EU o človekovih pravicah v zunanjem delovanju. Akcijski načrt obravnava varstvo človekovih pravic in podporo demokraciji v vseh vidikih zunanjega delovanja EU, pri čemer je ključno orodje EU za izvajanje strateškega okvira EU za človekove pravice in demokracijo iz leta 2012.[3]

---

[1] Sklepi Sveta o globalni strategiji za zunanjo in varnostno politiko Evropske unije, dok. 13202/16, 17. oktober 2016.

[2] Sklepi Sveta o akcijskem načrtu za človekove pravice in demokracijo za obdobje 2015–2019 (dok. 10897/15, 20. julij 2015).

[3] Strateški okvir in akcijski načrt EU za človekove pravice in demokracijo (dok. 11855/12, 25. junij 2012).

Leta 2016 se je začel tudi drugi cikel strategij za posamezne države na področju človekovih pravic in demokracije. Te strategije so ključnega pomena za uresničevanje človekovih pravic na ravni držav. Leta 2016 so bile vse strategije posodobljene v odziv na aktualne izzive in zaradi upoštevanja razvoja dogodkov po uvedbi strategij za posamezne države leta 2011.

V tem poročilu so na splošno predstavljena prizadevanja EU na področju človekovih pravic v tretjih državah v letu 2016. Sestavljeno je iz dveh delov: prvi je tematski, v njem pa je posebna pozornost namenjena pristopu do konfliktov in kriz, temelječemu na upoštevanju človekovih pravic, glavnim izzivom v zvezi s človekovimi pravicami in človekovim pravicam v zunanji politiki EU. Drugi del je geografski in zajema delovanje EU v tretjih državah ter tako natančno opisuje stanje človekovih pravic po svetu.

POSEBNI PREDSTAVNIK EU ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

Posebni predstavnik EU (PPEU) za človekove pravice Stavros Lambrinidis, imenovan leta 2012, si je po navodilih visoke predstavnice/podpredsednice (VP/PP) še naprej prizadeval za večjo učinkovitost in prepoznavnost človekovih pravic v zunanji politiki EU. Leta 2016 je največjo pozornost namenil krepitvi sodelovanja na področju človekovih pravic med EU in strateškimi partnerji, ki so pomembni na regionalni in večstranski ravni. Med drugim je PPEU predsedoval srečanjem v okviru dialogov EU o človekovih pravicah z Mehiko in Južno Afriko, opravil pa je tudi drugi uradni obisk na visoki ravni v ZDA. Večjo pozornost je namenil tudi sosedstvu EU, pri čemer je prvič obiskal Belorusijo ter dejavno deloval in dosledno ukrepal po predhodnih obiskih v Azerbajdžanu in Egiptu. Leta 2016 je še naprej tesno sodeloval z izbranimi državami v tranziciji; med drugim je tako že petič obiskal Mjanmar/Burmo, opravil doslej prvi obisk na visoki ravni na temo človekovih pravic na Kubi, začel pripravljalne pogovore o človekovih pravicah z Iranom, se udeležil srečanj na visoki politični ravni z Bahrajnom ter prvič obiskal Gvatemalo in Honduras. Še naprej si je prizadeval za krepitev sodelovanja EU z mehanizmi ZN na področju človekovih pravic in tovrstnimi regionalnimi mehanizmi, da bi spodbujali regionalno odgovornost in se odzvali na vse večje izzive v zvezi s sprejemanjem univerzalnosti človekovih pravic in prostorom za delovanje civilne družbe, tudi na podlagi tesnega in dobro uveljavljenega sodelovanja z organi in mehanizmi ZN za človekove pravice. Nadaljeval je svoje že dolgoletno sodelovanje na visoki ravni s Svetom Evrope, pri čemer je med obiskom Sveta Evrope nagovoril Odbor ministrov, prav tako pa si je še naprej prizadeval za poglobitev sodelovanja z Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE)/Uradom OVSE za demokratične institucije in človekove pravice (ODIHR), Organizacijo ameriških držav (OAS) in Unescom.

Vsebinsko je PPEU še naprej odločno poudarjal širjenje prostora za civilno družbo in zaščito zagovornikov človekovih pravic, pri čemer se je osredotočil na spreminjanje trenda zatiranja in nove restriktivne zakone o nevladnih organizacijah (NVO) v nekaterih državah, prizadeval pa si je tudi za izpustitev zaprtih zagovornikov človekovih pravic in političnih zapornikov. Veliko pozornosti je namenil tudi krepitvi dialoga med civilno družbo in vlado ter izpostavljal pomembnost tega dialoga za izgradnjo stabilnih družb.

PPEU je leta 2016 v duhu globalne strategije za zunanjo in varnostno politiko EU pri vseh deležnikih dejavno zagovarjal zamisel o „trajni varnosti“. Ta koncept, na katerem temeljijo prizadevanja PPEU, pomeni, da je lahko varnost na dolgi rok trajna le, če se spoštujejo temeljne svoboščine in pravice ter zahteve pravne države.

PPEU si je v okviru številnih obiskov, ki jih je opravil leta 2016, govorov na večstranskih srečanjih na visoki ravni ter v okviru srečanj z več sto ključnimi deležniki iz vlad, mednarodnih organizacij in civilne družbe prizadeval tudi za večjo doslednost, učinkovitost in prepoznavnost EU kot vodilnega svetovnega akterja na področju človekovih pravic, hkrati pa se je zavzemal za ključne prednostne naloge EU, med drugim za boj proti mučenju, odpravo smrtne kazni, ekonomske, socialne in kulturne pravice, podjetništvo in človekove pravice, svobodo izražanja in združevanja, svobodo veroizpovedi oziroma prepričanja, pravice žensk in otrok ter spodbujanje prevzemanja odgovornosti za kršitve človekovih pravic.

Da bi PPEU v EU in po svetu povečal ozaveščenost o bistveni vlogi EU pri spodbujanju in zaščiti človekovih pravic v svetu, je junija skupaj z VP/PP in ob sodelovanju vseh držav članic EU začel kampanjo #EU4HumanRights.

INSTRUMENTI EU

EU ima za spodbujanje in varstvo človekovih pravic na voljo celo vrsto politik, orodij in instrumentov zunanjega financiranja. Med njimi so javna diplomacija, kot so izjave EU, bolj diskretna diplomatska orodja, vključno z demaršami[4] in političnimi dialogi, pa tudi smernice o človekovih pravicah in strategije za posamezne države na področju človekovih pravic, redni dialogi o človekovih pravicah ter projekti sodelovanja pri financiranju, vključno s podporo civilni družbi. EU skuša zagotoviti najboljše vzajemno vplivanje teh instrumentov in njihovo čim učinkovitejšo uporabo v medsebojni povezanosti za kar najboljše rezultate. Vprašanj človekovih pravic ne bi smeli omejiti le na, denimo, dialoge o človekovih pravicah, temveč bi jih morali vključiti na dnevni red drugih srečanj, tudi političnih ali drugih dialogov, na primer o liberalizaciji vizumskega režima, in srečanj na vrhu.

Smernice o človekovih pravicah: EU je sprejela 11 sklopov smernic, v katerih so določena prednostna področja zunanjega delovanja.[5] Te smernice niso pravno zavezujoče, ker pa so bile sprejete na ministrski ravni, so odločno politično sporočilo, da so to za Unijo prednostne naloge. Redno se posodabljajo in se v praksi uporabljajo kot orodje z napotki za akterje EU po vsem svetu glede izvajanja prednostnih nalog EU na področju človekovih pravic na lokalni ravni.

---

4 Diplomatsko predstavništvo se lahko udejanja z demaršami, ki so formalni stiki s predstavniki tretjih držav ali mednarodnih organizacij, v katerih se jih skuša prepričati, obvestiti ali zbrati uradna stališča vlad do določenih vprašanj. Lahko so pisne ali ustne.

5 Smernice za politiko EU do tretjih držav glede mučenja in drugega okrutnega, nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja – posodobitev smernic (2012), smernice EU za spodbujanje in varstvo svobode veroizpovedi ali prepričanja (2013), smernice za spodbujanje uresničevanja in varstvo vseh človekovih pravic LGBTI oseb (lezbijk, gejev, biseksualcev, transseksualcev in interseksualcev) (2013), smernice EU o smrtni kazni: spremenjena in posodobljena različica (2013), smernice EU za dialog o človekovih pravicah s tretjimi državami – posodobitev (2008), smernice EU o otrocih v oboroženih spopadih (2008), Zagotavljanje varstva – smernice Evropske unije glede zagovornikov človekovih pravic (2008), smernice EU o nasilju nad ženskami in dekleti ter boju proti vsem oblikam diskriminacije proti njim (2008), smernice EU o spodbujanju spoštovanja mednarodnega humanitarnega prava (2009), smernice EU o človekovih pravicah glede svobode izražanja na spletu in drugje (2014) ter smernice EU za spodbujanje in varstvo otrokovih pravic (2007).

Strategije za posamezne države na področju človekovih pravic in demokracije: Te strategije se večinoma oblikujejo v delegacijah EU na lokalni ravni in temeljijo na analizi razmer v zvezi s človekovimi pravicami v določeni državi. V njih so opredeljene glavne prednostne naloge ukrepanja EU na področju človekovih pravic in demokracije ter dolgoročni in kratkoročni ključni cilji, določeni pa so tudi konkretni ukrepi, ki jih je treba izvesti za dosego teh ciljev v posamezni državi. Te strategije so bile v celoti posodobljene za obdobje 2016–2020 in zdaj vsebujejo poglobljeno analizo demokracije. So bistveno orodje za usklajevanje politik ter pripravo obiskov in političnih dialogov na visoki ravni.

Dialogi o človekovih pravicah: Sčasoma so bili vzpostavljeni dialogi o človekovih pravicah z vse več državami. Med njihovimi cilji so: razprava o vprašanjih skupnega interesa in spodbujanje sodelovanja na področju človekovih pravic v večstranskih forumih, na primer v okviru Združenih narodov (ZN); omogočati EU, da o svojih pomislekih glede kršitev človekovih pravic razpravlja s partnerskimi državami; zbiranje informacij in prizadevanja za izboljšanje spoštovanja človekovih pravic v zadevnih partnerskih državah. Ti dialogi so bistveni instrumenti dvostranskega sodelovanja EU na področju človekovih pravic, tudi v zvezi s specifičnimi vprašanji, kot so mučenje in slabo ravnanje, smrtna kazen, svoboda veroizpovedi ali prepričanja, svoboda izražanja na spletu in drugje, invalidnost, pravice žensk in otrok, enakost spolov, temeljne pravice in načela pri delu ter sodelovanje v večstranskih forumih.

Pred dialogom o človekovih pravicah potekajo posvetovanja s civilno družbo v Bruslju in v državi, ki dialog gosti. Organizirani so tudi informativni sestanki o izidih dialogov. Poleg političnih forumov in dialogov vse leto potekajo tudi tehnični sestanki z organizacijami civilne družbe, na katerih EU izmenjuje informacije o dejavnostih in politikah. Vzporedno z več dialogi o človekovih pravicah so bili organizirani tudi posebni seminarji za civilno družbo.

EU je leta 2016 vodila dialoge in posvetovanja o človekovih pravicah z 42 partnerskimi državami in regionalnimi skupinami. V letu 2016 je bil ponovno vzpostavljen dialog o človekovih pravicah z Azerbajdžanom, potem ko je bil zadnji leta 2014, prvič pa je EU vzpostavila dialog o človekovih pravicah s Šrilanko in neformalni dialog z Bahrajnom. EU in Mongolija sta se dogovorili, da bo njun prvi dialog o človekovih pravicah leta 2017 v okviru njunega dvostranskega sporazuma o partnerstvu in sodelovanju. EU in Iran sta se dogovorila o organizaciji dialoga o človekovih pravicah, pri čemer sta se zadnjič srečala leta 2004. Dialog naj bi začeli z izmenjavo obiskov, prvi pripravljalni pogovori o človekovih pravicah pa so potekali leta 2016 v okviru dvostranskega političnega dialoga na visoki ravni. S Kubo so se nadaljevali razgovori o človekovih pravicah, da bi v okviru nedavno podpisanega sporazuma o političnem dialogu in sodelovanju vzpostavili dialog o človekovih pravicah.

Evropski instrument za demokracijo in človekove pravice: Evropski instrument za demokracijo in človekove pravice (EIDHR) je eden ključnih instrumentov zunanjega financiranja za spodbujanje in podpiranje demokracije in človekovih pravic po vsem svetu. Gradi na svoji ključni prednosti, tj. možnosti delovanja brez soglasja vlade gostiteljice, in se lahko uporablja za občutljiva vprašanja in inovativne pristope ter neposredno sodeluje z izoliranimi ali marginaliziranimi organizacijami civilne družbe. V primerjavi z EIDHR za obdobje 2007–2013 je bil EIDHR za obdobje 2014–2020 prilagojen tako, da se sedaj odziva na nove razmere z bolj strateško usmerjenostjo in enostavnimi postopki uporabe.

Proračun EIDHR se je povečal in s tem EU omogočil, da lahko zagotovi več podpore za razvoj uspešnih civilnih družb in njihove posebne vloge ključnih akterjev, ki lahko zagotovijo pozitivne spremembe na področju človekovih pravic in demokracije. To vključuje povečanje zmogljivosti EU za takojšnji odziv na kršitve človekovih pravic, izvajanje misij za opazovanje volitev, nadaljnje ukrepanje na podlagi njihovih priporočil, izboljšanje demokratičnih in volilnih procesov ter okrepljeno podporo mednarodnim in regionalnim mehanizmom za varstvo človekovih pravic.

Leta 2016 so delegacije EU v okviru programa pomoči za posamezne države v 101 državi po svetu sklenile finančne sporazume v skupni vrednosti 82,01 milijona EUR, namenjene razvoju uspešnih civilnih družb v podporo človekovim pravicam in demokratični reformi, tudi s ciljem obravnavanja trenda oženja prostora za civilno družbo, ukrepom civilne družbe za zagotovitev učinkovitega delovanja MKS, enakosti spolov, avtohtonim prebivalcem, pravicam pripadnikov manjšin, oseb, ki so žrtve kastnega razlikovanja, LGBTI oseb in drugih ranljivih skupin, svobodi izražanja in svobodi veroizpovedi oziroma prepričanja, smrtni kazni in mučenju, organizacijam civilne družbe, ki pripravljajo teren za volitve, in za ukrepanje na podlagi priporočil misij za opazovanje volitev, zaščiti ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic, zlasti skupin, posebej izpostavljenih diskriminaciji, kot so revni, ženske, otroci, avtohtona ljudstva in migranti, ter pravic pripadnikov manjšin, pa tudi sindikatom.

Na podlagi globalnega razpisa za zbiranje predlogov v podporo prednostnim nalogam EU so bile sklenjene pogodbe v skupni vrednosti 27,94 milijona EUR, in sicer: 5,11 milijona EUR za lokalne organizacije zagovornikov človekovih pravic, dejavne na lokalni ravni, 4,46 milijona EUR za spremljanje in učinkovito izvajanje ustreznih temeljnih mednarodnih konvencij v okviru sheme splošnih tarifnih preferencialov (GSP+) EU, 6,55 milijona EUR za podporo boju proti smrtni kazni, 6,61 milijona EUR za podporo migrantom, vključno s prosilci za azil v tretjih državah, notranje razseljenimi osebami in osebami brez državljanstva, 5,21 milijona EUR pa za podporo otrokom, ki so povezani z oboroženimi silami, skupinami in tolpami ter na katere vpliva oboroženo nasilje. EIDHR je še naprej zagotavljal hitro pomoč ogroženim zagovornikom človekovih pravic, pa tudi krepil njihove zmogljivosti za srednje- in dolgoročna prizadevanja na področju človekovih pravic, in sicer na podlagi dogovorov iz leta 2015 o vzpostavitvi mehanizma Protectdefenders (15 milijonov EUR) in sklada za nepovratna sredstva v manjšem obsegu (3 milijoni EUR) ter dejavnosti, usmerjenih v obravnavanje oženja prostora za civilno družbo prek kriznega instrumenta (3,5 milijona EUR).

Znesek v višini 19,2 milijona EUR je bil namenjen dejavnostim v podporo ključnim akterjem v mednarodnih in regionalnih mehanizmih za varstvo človekovih pravic, kot je Urad visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice (OHCHR), dejavnostim posebnega poročevalca ZN o položaju zagovornikov človekovih pravic, posebnega poročevalca ZN o pravici do svobode miroljubnega zbiranja in združevanja, posebnega poročevalca ZN za spodbujanje in varstvo pravice do svobode mnenja in izražanja ter njihovim skupnim dejavnostim, pa tudi dejavnostim MKS, dvema projektoma s poudarkom na pravicah avtohtonih ljudstev (podpora tehničnemu sekretariatu predstavnikov avtohtonih ljudstev v forumih ZN prek dokumentacijskega, raziskovalnega in informacijskega centra za avtohtone prebivalce (DoCIP) ter izboljšanje dostopa avtohtonih ljudstev do pravnega varstva in razvoja na podlagi spremljanja na ravni skupnosti skupaj z Mednarodno organizacijo dela (MOD)), spoštovanju kulture in svoboščin z uporabo karikatur v medijih kot načina univerzalnega izražanja, ki ga izvaja pobuda Cartooning for Peace, namenjen pa je bil tudi za tehnično pomoč in program za izgradnjo zmogljivosti, da bi preprečili pridržanja otrok ter zaščitili pridržane otroke in druge prosilce za azil ob pomoči Urada visokega komisarja ZN za begunce.

Poleg tega se je leta 2016 začel izvajati poseben program pomoči v vrednosti 1,43 milijona EUR, ki se financira iz EIDHR ter v okviru katerega sta združena usposabljanje in tehnična pomoč v zvezi s pristopom k razvojnemu sodelovanju EU, temelječem na pravicah, ki zajema vse človekove pravice.

DELO EU NA VEČSTRANSKI RAVNI

EU se je leta 2016 še naprej odločno zavzemala za univerzalno spodbujanje in varstvo človekovih pravic na večstranski ravni ter pri tem sodelovala zlasti s Tretjim odborom Generalne skupščine Združenih narodov (GS ZN) in Svetom Združenih narodov za človekove pravice ter specializiranimi agencijami ZN, kot je MOD. EU se je v teh okvirih zavzemala za svoje vsebinske prednostne naloge in prednostne naloge po posameznih državah ter pri uresničevanju svojih ciljev sodelovala z državami iz vseh regij. Podprla je tudi vključevanje človekovih pravic v širše vidike dela ZN. Še naprej je uporabljala letni strateški delovni načrt, dogovore o delitvi bremen z državami članicami EU in ciljno obveščanje, da bi kar najbolj povečala svoj vpliv v teh forumih. Poleg tega je tesno sodelovala z OHCHR, Svetom Evrope in OVSE.

EU V FORUMIH ZN ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

Partnerstvo EU-ZN na področju človekovih pravic:

EU je odločno zavezana sodelovanju z organi ZN na področju človekovih pravic ter se zavzema za odziven, učinkovit in vpliven sistem ZN za človekove pravice. Visokega komisarja ZN za človekove pravice in njegovo osebje podpira pri njihovem delu na področju človekovih pravic po vsem svetu. Zavzema se za celovito sodelovanje pri posebnih postopkih Sveta za človekove pravice, vključno z zagotavljanjem neoviranega dostopa nosilcev mandatov do posameznikov in civilne družbe ter stikov z njimi. EU neomajno podpira organe za spremljanje in izvajanje pogodb ZN ter se opira na njihove ugotovitve in priporočila pri izvajanju svojih dejavnosti v posameznih državah. Poleg tega podpira tudi splošni redni pregled in mehanizme MOD za nadzor standardov ter poziva vse države, naj v celoti sodelujejo pri teh procesih in med drugim zagotovijo nadaljnje ukrepanje na podlagi priporočil.

71. zasedanje Tretjega odbora Generalne skupščine ZN:

EU je oktobra in novembra 2016 na 71. zasedanju Tretjega odbora (socialne, humanitarne in kulturne zadeve) GS ZN uresničila večino svojih prednostnih nalog. Resolucije, ki jih je sponzorirala EU, o svobodi veroizpovedi ali prepričanja, pravicah otrok (skupaj s skupino latinskoameriških in karibskih držav – GRULAC) in o Demokratični ljudski republiki Koreji (skupaj z Japonsko) so bile sprejete brez glasovanja. S pobudami, ki jih je podprla EU, na primer za resolucije o kršitvah človekovih pravic v Siriji, Iranu ter na Krimu in v mestu Sevastopol, je mednarodna skupnost poslala močno sporočilo kršiteljem človekovih pravic. Poleg tega je resolucija o moratoriju na smrtno kazen dobila dodaten glas podpore v primerjavi z 69. zasedanjem Generalne skupščine ZN. EU je sodelovala pri večini interaktivnih dialogov z nosilci mandatov za posebne postopke ZN, države članice EU pa so tesno sodelovale z delegacijo EU pri ZN v podporo stališčem EU, tudi s prevzemom nekaterih nalog v zvezi s pripravo resolucij in izjav. Vendar pa so se na tem zasedanju pojavili tudi poskusi spodkopavanja samega sistema človekovih pravic, na primer s predložitvijo predlogov za neukrepanje v zvezi z resolucijami o posameznih državah, vključitvijo klavzule o suverenosti v resolucijo o smrtni kazni, dvomi v reference MKS in pobudo za izpodbijanje mandata za posebni postopek ZN. EU mora zato ostati pozorna in se še naprej zavzemati za dejavno podporo delu Tretjega odbora.

Zasedanja Sveta Združenih narodov za človekove pravice v letu 2016:

EU je potrdila odločno zavezanost človekovim pravicam na treh rednih zasedanjih Sveta za človekove pravice (marca, junija in septembra 2016), pa tudi na dveh izrednih zasedanjih, posvečenih Siriji in razmeram v Alepu (oktobra 2016) oziroma Južnemu Sudanu (decembra 2016). Najpomembnejši dosežki EU v lanskem letu so bili sprejetje resolucije o Burundiju, za katero je bila pobudnica in s katero je bila ustanovljena komisija za preiskave kršitev človekovih pravic v državi, pa tudi uspešno sprejetje resolucij o Siriji, Demokratični republiki Kongo, Sudanu in Jemnu. Svet za človekove pravice je sprejel tudi več pomembnih tematskih resolucij, med drugim o avtohtonih ljudstvih, umrljivosti mater, varnosti novinarjev in terorizmu. Vseeno pa so se na njegovih zasedanjih vedno pogosteje pojavljali spori in razhajanja mnenj.

2. PRISTOP EU DO KONFLIKTOV IN KRIZ, TEMELJEČ NA UPOŠTEVANJU ČLOVEKOVIH PRAVIC

VKLJUČEVANJE ČLOVEKOVIH PRAVIC V PREPREČEVANJE KONFLIKTOV, KRIZNO UPRAVLJANJE IN TRANZICIJSKO PRAVIČNOST

Zlorabe človekovih pravic so del dinamike konfliktov in kriz v vseh različnih okoliščinah, v katerih se trenutno izvajajo misije in operacije v okviru skupne varnostne in obrambne politike (SVOP). Zato je ključnega pomena, da se politike s področja človekovih pravic in enakosti spolov vključijo v načrtovanje, izvajanje, vodenje in ocenjevanje misij in operacij v okviru SVOP. Svet Evropske unije je maja 2015 pozdravil zamisel o izhodiščni študiji glede vključevanja človekovih pravic in enakosti spolov v SVOP. Študija je bila zaključena novembra 2016, v njej pa je določenih 21 izhodiščnih vrednosti, na podlagi katerih se bodo merili napredek in rezultati skozi čas.[6]

Svet je leta 2016 sprejel tudi nov kodeks ravnanja in discipline civilnih misij EU za krizno upravljanje[7], da bi zagotovili učinkovito izvajanje najvišjih standardov strokovnosti in ravnanja, vključno s politiko ničelne tolerance v zvezi s spolnim izkoriščanjem in zlorabo.

---

[6] Poročilo o izhodiščni študiji o vključevanju človekovih pravic in enakosti spolov v skupno varnostno in obrambno politiko Evropske unije, delovni dokument Evropske službe za zunanje delovanje z dne 10. novembra 2016.

[7] Kodeks ravnanja in discipline za civilne misije EU v okviru SVOP (dok. 12076/16, 9. september 2016).

EU je leta 2016 še naprej sodelovala v procesih tranzicijske pravičnosti v različnih državah po svetu, na primer v Kolumbiji, na Šrilanki, v Srednjeafriški republiki in na Kosovu[**], da bi podprli žrtve, privedli storilce pred sodišče ter spodbujali mir in spravo.

EU se je vse leto osredotočala na izvajanje svojega okvira politike za podporo tranzicijski pravičnosti[8]. To je pomenilo vključevanje tega vprašanja v številne politične dialoge s partnerskimi državami, organizacijo usposabljanj za osebje EU in držav članic ter krepitev tozadevnega sodelovanja prek mreže osebja institucij EU in projektne skupine držav članic. Nove strategije za posamezne države na področju človekovih pravic in demokracije sedaj vsebujejo poglavje o tranzicijski pravičnosti.

Belgija in EU sta za spodbujanje medregionalnega dialoga o tranzicijski pravičnosti z namenom izboljšanja sodelovanja med regionalnimi organizacijami septembra 2016 v Bruslju skupaj organizirali okroglo mizo o spodbujanju sodelovanja med EU in Afriško unijo (AU) na področju tranzicijske pravičnosti. Dogodek je bil organiziran v pravem trenutku, saj AU dokončuje svojo strategijo za tranzicijsko pravičnost. Nizozemska je decembra 2016 organizirala prvo mednarodno srečanje donatorjev o tranzicijski pravičnosti, ki so se ga udeležili EU, države članice, ZN in druge tretje države donatorke.

** To poimenovanje ne posega v stališča o statusu ter je v skladu z RVSZN 1244 (1999) in mnenjem Meddržavnega sodišča o razglasitvi neodvisnosti Kosova.

8 Podpora EU tranzicijski pravičnosti – sklepi Sveta (dok. 13576/15, 16. november 2015).

EU je bila še naprej ena od največjih donatork na svetovni ravni za pobude na področju tranzicijske pravičnosti ter je zagotavljala financiranje za pravosodje, pobude za ugotavljanje resnice, institucionalne reforme in odškodninske programe, vključno s podporo civilni družbi in skupinam žrtev. V svetovnem razpisu EIDHR za zbiranje predlogov za leto 2016 je bilo 5 milijonov EUR namenjenih posebnemu sklopu za boj proti nekaznovanju in za tranzicijsko pravičnost. Poleg tega je EU leta 2016 iz različnih finančnih instrumentov financirala več pobud na področju tranzicijske pravičnosti. Na primer, iz instrumenta za prispevanje k stabilnosti in miru (IcSP)[9] se je še naprej zagotavljala finančna podpora za načrt prednostnih nalog za vzpostavitev miru na Šrilanki (8,1 milijona EUR) in za delo Komisije za mednarodno pravo in odgovornost, ki vodi kazenske preiskave in varuje dokaze o morebitnih vojnih zločinih v Siriji (1,5 milijona EUR). Program, ki ga EU financira v okviru ERS[10], za reformo pravosodnega sektorja v Gvineji Conakry (v vrednosti 20 milijonov EUR) vključuje komponento za podporo organizacijam žrtev, ki si prizadevajo za odpravo nekaznovanja in sodelujejo v procesu nacionalne sprave. Poleg tega je bil iz evropskega instrumenta sosedstva (ENI)[11] financiran program reforme pravosodnega sektorja v Tuniziji (15 milijonov EUR), ki zagotavlja podporo akterjem v kazenskih postopkih, pa tudi vzpostavitev mehanizma za zaščito žrtev in prič.

MEDNARODNO KAZENSKO SODIŠČE (MKS)

EU si je še naprej prizadevala zagotoviti, da se storilci genocidov, vojnih zločinov in zločinov proti človeštvu privedejo pred sodišče ter da se za žrtve teh kaznivih dejanj doseže pravica. Rimski statut je bistven in edinstven dosežek mednarodnega kazenskega pravosodja. Obstoj in delovanje MKS sta še naprej pomemben porok za spoštovanje mednarodnega humanitarnega prava in prava človekovih pravic v vseh državah. Zato je EU še naprej podpirala MKS z zagotavljanjem politične podpore temu sodišču v večstranskih forumih, kot sta Varnostni svet ZN in Svet za človekove pravice. Sodišču je finančno pomagala ter se pri akterjih civilne družbe zavzemala za podporo sodišču.

---

9 Uredba (EU) št. 230/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2014 o vzpostavitvi instrumenta za prispevanje k stabilnosti in miru.

10 Sporazum o drugi spremembi Sporazuma o partnerstvu med članicami skupine afriških, karibskih in pacifiških držav na eni strani ter Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami na drugi, podpisanega v Cotonouju dne 23. junija 2000, kakor je bil prvič spremenjen v Luxembourgu 25. junija 2005.

11 Uredba (EU) št. 232/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2014 o vzpostavitvi evropskega instrumenta sosedstva.

Obvestila Južne Afrike, Burundija in Gambije o odstopu od Rimskega statuta so vzbudila veliko zaskrbljenost. Visoka predstavnica je 21. oktobra 2016 dala izjavo v imenu EU, v kateri je izrazila obžalovanje zaradi odstopov in ponovno izrazila podporo Mednarodnemu kazenskemu sodišču. EU in države članice so na 15. skupščini držav pogodbenic dale izjavo, v kateri so izrazile zaskrbljenost zaradi odločitev Južne Afrike, Burundija in Gambije ter te države pozvale h konstruktivnemu in odprtemu dialogu. Obžalovanja vredno je tudi to, da se je Rusija v začetku letošnjega leta odločila, da umakne svoj podpis pod statutom MKS.

Politika EU v podporo Mednarodnemu kazenskemu sodišču in univerzalnosti Rimskega statuta temelji na sklepu Sveta iz leta 2011[12] in pripadajočem akcijskem načrtu za njegovo izvajanje iz leta 2011[13], ki zagotavljata okvir, v katerem EU obravnava zadnje dogodke. Visoka predstavnica je v globalni strategiji za zunanjo in varnostno politiko Evropske unije izrecno ponovila, da je EU zavezana ohranjanju te podpore. EU je prek svojih delegacij, v Bruslju in na 15. skupščini držav pogodbenic navezala stike z oblastmi in deležniki zadevnih držav ter AU, da bi akterje v Afriki spodbudili k podpori Mednarodnemu kazenskemu sodišču in preprečili nadaljnje odstope.

MEDNARODNO HUMANITARNO PRAVO

Tudi v letu 2016 so se množile krize in oboroženi konflikti s hudimi humanitarnimi posledicami. V tem letu je število nasilno razseljenih oseb doseglo najvišjo raven po drugi svetovni vojni, zaščita civilistov v spopadih pa je bila še naprej zelo zaskrbljujoča.

EU je vztrajala, da je treba zaščititi humanitarne delavce ter življenje in dostojanstvo tistih, ki jim ti pomagajo, za kar je med drugim potreben varen dostop za dostavo pomoči v kriznih razmerah. Visoka predstavnica in komisar za humanitarno pomoč in krizno upravljanje sta oktobra 2016 med drugim dala izjavo o naraščanju nasilja v zahodnem Alepu.[14] V njej sta poudarila, da je spoštovanje humanitarnih načel ključnega pomena, da se čim bolj zmanjšajo tveganja in zagotovi zaščita humanitarnih delavcev.

---

12 Sklep Sveta 2011/168/SZVP z dne 21. marca 2011 o Mednarodnem kazenskem sodišču in razveljavitvi Skupnega stališča 2003/444/SZVP.

13 Akcijski načrt o ukrepanju na podlagi sklepa o Mednarodnem kazenskem sodišču, 12080/11, 11. julij 2011.

14 Izjava visoke predstavnice/podpredsednice Federice Mogherini in komisarja za humanitarno pomoč in krizno upravljanje Hristosa Stilianidisa o naraščanju nasilja v zahodnem Alepu, Bruselj, 31. oktober 2016.

EU in države članice so še vedno glavne zagovornice mednarodnega humanitarnega prava, zlasti ženevskih konvencij, pa tudi načel humanosti, nepristranskosti, nevtralnosti in neodvisnosti humanitarne dejavnosti. EU je še naprej spodbujala izvajanje smernic EU o mednarodnem humanitarnem pravu kot inovativnega orodja, s katerim se tretje države in nedržavni akterji spodbujajo k spoštovanju mednarodnega humanitarnega prava.

Svetovni humanitarni vrh 23. in 24. maja 2016 v Istanbulu je bil pomembna priložnost za mednarodno skupnost, da se ponovno zaveže mednarodnemu humanitarnemu pravu in temeljnim humanitarnim načelom. EU je prevzela pomembne zaveze, ki jih sedaj skuša sistematično izvajati.

Dejavno je podprla tudi proces v zvezi z Resolucijo Varnostnega sveta ZN 2286 (2016) in tozadevno nadaljnje ukrepanje, tudi glede priporočil generalnega sekretarja ZN. Nujno je treba sprejeti ukrepe za večjo zaščito zdravstvenega in humanitarnega osebja ter bolnišnic.

Na mednarodni ravni pa je potreben bolj sistematičen in reden dialog, da bi izboljšali spoštovanje mednarodnega humanitarnega prava. EU še naprej odločno podpira pobudo Švice in Mednarodnega odbora Rdečega križa (ICRC) za organizacijo rednih in prostovoljnih srečanj držav, na katerih bi se lahko obravnavala poročila o uveljavljanju mednarodnega humanitarnega prava v posameznih državah. Razprave, ki sta jih spodbudila Švica in ta odbor, so še dodatno pokazale, da obstoječi mehanizmi za zagotavljanje spoštovanja ne zadostujejo.

MIGRACIJE

Leta 2016 je bilo varstvo pravic migrantov in beguncev ključni element vseh vidikov zunanje migracijske politike EU. Stopnja migracij je ostala visoka, saj je v letu 2016 v Evropo vstopilo 387 000 migrantov[15], zato si je EU prizadevala za vzpostavitev zanesljivega sistema za upravljanje migracij, ki bi na notranji in zunanji ravni v celoti spoštoval temeljne in človekove pravice ter bi lahko deloval v času običajne in visoke stopnje migracij.

[15] Mednarodna organizacija za migracije, Migracijski tokovi v Evropi, http://migration.iom.int/europe/.

Na podlagi zavez, sprejetih v evropski agendi o migracijah[16] in na vrhu v Valletti leta 2015, je EU junija 2016 naredila prelomen korak in vzpostavila partnerski okvir[17], ki ga je potrdil Evropski svet. Pristop partnerskega okvira omogoča tesnejše sodelovanje EU s ključnimi tretjimi državami izvora in tranzita, da bi bolje upravljali migracije ter pri tem v celoti spoštovali humanitarne obveznosti in obveznosti glede človekovih pravic. V okviru navedenega pristopa je EU razvila okrepljena partnerstva s petimi državami, in sicer z Malijem, Nigerijo, Nigrom, Senegalom in Etiopijo. Dosedanji rezultati kažejo pozitivno sliko v zvezi s človekovimi pravicami migrantov: v Nigru, na primer, je podpora EU v okviru regionalnega programa za razvoj in zaščito (RDPP) v severni Afriki spodbudila dostop migrantov in beguncev do postopkov za določitev njihovega migracijskega statusa, pogojev za sprejem in pomoči prosilcem za azil. Poleg tega EU prek ERS in usposabljanja v okviru misije EUCAP Sahel Niger podpira nacionalno agencijo Republike Niger za boj proti tihotapljenju migrantov in trgovini z ljudmi (fr. Agence nationale de lutte contre la traite). V Nigeriji se na primer izvaja projekt, usmerjen k ranljivim in razseljenim otrokom in mladostnikom, ki jih je prizadel konflikt v zvezni državi Borno. Poleg tega se je oktobra 2016 začela izvajati platforma EU za sodelovanje na področju tihotapljenja migrantov in trgovine z ljudmi, da bi izboljšali usklajevanje med vsemi akterji.

---

16 Sporočilo o evropski agendi o migracijah (dok. COM(2015) 240 final, 13. maj 2015).

17 Sporočilo o vzpostavitvi novega partnerskega okvira s tretjimi državami v okviru evropske agende o migracijah (dok. COM(2016) 385 final, 20. junij 2016).

EU in države članice so si odločno prizadevale za varstvo pravic migrantov, prosilcev za azil in beguncev na evropskih mejah ter za uničenje poslovnega modela tihotapcev in trgovcev z ljudmi, pa tudi za zaščito zunanjih meja. V letih 2015 in 2016 je bilo s pomočjo operacije Sophia in operacij agencije Frontex Triton in Poseidon na morju rešenih več kot 400 000 ljudi. Operacija EUNAVFORMED Sophia (pomorske sile pod vodstvom Evropske unije – Sredozemlje) se izvaja ob doslednem spoštovanju mednarodnega prava, tudi načela nevračanja. Svetovalci na področju človekovih pravic, begunskega prava in enakosti spolov so bili imenovani v operativne štabe, poleg tega pa je bilo osebju zagotovljeno usposabljanje o človekovih pravicah in humanitarnem pravu. Usposabljanje libijske obalne straže in mornarice zajema bistvene module, ki se izvajajo skupaj z mednarodnimi organizacijami in katerih cilj je izboljšati zmogljivosti osebja libijske obalne straže in mornarice, da posameznikom, rešenim na morju, zagotavljajo pomoč in pri tem dosledno spoštujejo človekove pravice. Operativni štab operacije EUNAVFORMED Sophia je pripravil priročnik za usposabljanje s posebnim poudarkom na obravnavi migrantov, pri čemer sta posebej izpostavljena pristop, pri katerem se upošteva enakost spolov, in identifikacija ranljivih migrantov. V okviru operacije Sophia delujejo tudi svetovalci s področja begunskega prava in enakosti spolov. Poleg usposabljanja, ki se zagotavlja v okviru operacije EUNAVFORMED Sophia, je uradnikom libijske obalne straže na voljo tudi usposabljanje na podlagi programa mreže Seahorse Mediterranean, vključno z usposabljanjem o človekovih pravicah in načelu nevračanja.

Človekove pravice in temeljne svoboščine so ključni elementi programov za krepitev zmogljivosti in usposabljanje, ki se izvajajo v misijah in operacijah v okviru SVOP. Tudi ESZD je okrepila zmogljivosti osebja, saj je novembra 2016 za delegacije EU, uradnike držav članic in druge zainteresirane osebe organizirala usposabljanje o človekovih pravicah, in sicer o pravicah beguncev in migrantov.

EU je v dialogih o človekovih pravicah in drugih dvostranskih razpravah s tretjimi državami v letu 2016 pogosto izpostavljala vprašanja v zvezi s pravicami beguncev in migrantov. Na srečanju na visoki ravni 19. septembra 2016 je bila z namenom obravnavanja velikih tokov beguncev in migrantov sprejeta tudi Newyorška deklaracija. EU je dejavno podprla vključitev zavez za begunce in migrante ter si bo zdaj prizadevala za sprejetje globalnih dogovorov ZN o beguncih in migrantih. Prav tako je dejavno podprla MOD pri določanju splošnih načel in operativnih smernic za poštene postopke zaposlovanja ter vodilnih načel o dostopu beguncev in drugih prisilno razseljenih oseb do trga dela, pripravljala pa se je tudi na zasedanje Mednarodne konference dela leta 2017, na kateri so bila ta vprašanja obravnavana.

EU je leta 2016 v dialogih in odnosih z državami izvora in tranzita ter namembnimi državami za žrtve trgovine z ljudmi še naprej dosledno obravnavala tihotapljenje in trgovino z ljudmi, tudi na podlagi partnerskega okvira ter kartumskega in rabatskega procesa; poleg tega je dosegla znaten napredek pri izvajanju akcijskega načrta EU za boj proti tihotapljenju migrantov[18], sprejetega maja 2015. Kot je določeno v načrtu, je Komisija ocenila tudi svoj pravni okvir za boj proti tihotapljenju ljudi in zaključila, da bi z okrepljeno izmenjavo znanja ter dobrih praks med tožilci, organi kazenskega pregona in civilno družbo lahko prispevali k izboljšanju sedanjega položaja in preprečili tveganje kriminalizacije resnične humanitarne pomoči. Komisija bo v ta namen še naprej sodelovala z ustreznimi deležniki in agencijami EU, kot sta Agencija za temeljne pravice (FRA) in Eurojust, da bi zagotovili uporabne informacije o obstoječih pravilih, njihovi uporabi in medsebojnem vplivu z drugimi pravnimi okviri na mednarodni in nacionalni ravni, pa tudi o orodjih, s katerimi je mogoče podpreti delovanje pravosodnih organov.

Kar zadeva pridržanje migrantov, prosilcev za azil in beguncev, je EU tesno sodelovala s kampanjo Urada visokega komisarja Združenih narodov za begunce (UNHCR) „Preko pripora“, pri čemer je leta 2016 financirala projekt v vrednosti 1,2 milijona EUR za podporo UNHCR pri zaščiti otrok migrantov v centrih za pridržanje.

[18] Sporočilo o akcijskem načrtu EU za boj proti tihotapljenju migrantov (2015–2020) (dok. COM(2015) 285 final, 25. maj 2015).

EU je leta 2016 za spodbujanje pravic beguncev in migrantov namenila znatno finančno pomoč. Dodatnih 500 milijonov EUR je bilo namenjenih za skrbniški sklad EU za Afriko[19], tako da je njegova vrednost zdaj 2,9 milijarde EUR, njegov cilj pa spodbujanje stabilnosti in odpravljanje temeljnih vzrokov za nezakonite migracije in prisilno razseljevanje v Afriki. Regionalni programi za razvoj in zaščito v severni Afriki in Afriškem rogu pomagajo tretjim državam, ki so prizadete zaradi mešanih migracijskih tokov in/ali gostijo veliko število beguncev, da izpolnjujejo potrebe migrantov, beguncev in prosilcev za azil po zaščiti in razvoju ter potrebe skupnosti, ki gostijo migrante in begunce, pa tudi da podpirajo razvoj delujočih nacionalnih sistemov zaščite. Poleg tega je regionalni skrbniški sklad EU za odziv na krizo v Siriji (sklad Madad)[20] namenjen obravnavi dolgoročnih potreb sirskih beguncev in notranje razseljenih oseb v sosednjih državah po večji odpornosti, zagotavlja pa tudi podporo gostiteljskim skupnostim in upravam. To izhaja iz novega pristopa politike EU k prisilnemu razseljevanju, kot je bil napovedan aprila 2016 in katerega cilj je preprečiti, da bi prisilno razseljevanje postalo dolgotrajno, ter odpraviti odvisnost od humanitarne pomoči v obstoječih primerih razseljenosti.

EU prek EIDHR podpira tudi projekte organizacij civilne družbe za zaščito migrantov zunaj EU. Leta 2016 je še naprej izvajala projekte, ki so bili izbrani v svetovnem razpisu za zbiranje predlogov iz leta 2015, v podporo človekovim pravicam migrantov (6 milijonov EUR). Projekti na tem področju so bili izbrani tudi na podlagi razpisa za zbiranje predlogov, ki se je leta 2016 začel v okviru tematskega programa o migracijah in azilu kot dela krovnega programa o svetovnih javnih dobrinah in izzivih, za izvajanje rimskega programa (proces iz Rabata). Kot zgled produktivnega partnerstva med EU in civilno družbo EU sodeluje z Rdečim križem, da bi v okviru ukrepanja civilne družbe za spodbujanje človekovih pravic migrantov (12,8 milijona EUR) pomagali migrantskim delavcem v gospodinjstvu in žrtvam trgovine z ljudmi v 15 državah po vsem svetu.

---

[19] Sklep Komisije o vzpostavitvi nujnega skrbniškega sklada Evropske unije za stabilnost in odpravljanje temeljnih vzrokov za nedovoljene migracije in razseljevanje v Afriki (dok. C(2015)7293 final, 20. oktober 2015).

[20] Sporazum o ustanovitvi Regionalnega skrbniškega sklada Evropske unije za odziv na krizo v Siriji, 13. marec 2016.

BOJ PROTI TERORIZMU

Mednarodni terorizem še naprej resno ogroža evropsko varnost in svetovni mir. Evropa je bila leta 2016 tarča večjih terorističnih napadov, ki so povzročili veliko človeških žrtev in zmotili vsakdanjik evropskih državljanov, bilo pa je tudi več neuspelih poskusov.

EU se na podlagi svoje strategije za boj proti terorizmu iz leta 2005[21] posveča trem glavnim področjem ukrepanja: a) zagotavljanju varnosti državljanov, b) preprečevanju radikalizacije in zaščiti vrednot ter c) sodelovanju z mednarodnimi partnerji.

Globalna strategija za zunanjo in varnostno politiko Evropske unije je zelo jasna glede varnosti. A terorizma ni mogoče odpraviti le z varnostnimi ukrepi, pač pa so potrebni preventivni ukrepi na svetovni ravni, da bi se celostno odzvali na radikalizacijo in novačenje. Ukrepi morajo v vsakem primeru podpreti načela pravne države in spoštovanje človekovih pravic, mednarodnega humanitarnega prava in mednarodnega prava o beguncih.

EU pripravlja nove načine za obravnavo notranje, pa tudi mednarodne razsežnosti grožnje. Sprejela je novo notranjo zakonodajo, s katero naj bi izboljšali policijsko in pravosodno sodelovanje. Delo se nadaljuje tudi v naših skupnostih, v katerih se pojavljata radikalizacija in novačenje. V tujini je EU osredotočena na krepitev zmogljivosti na Bližnjem vzhodu in v severni Afriki, v Turčiji in na Zahodnem Balkanu ter v Sahelu in Afriškem rogu.

EU je v letu 2016 še povečala sredstva za partnerje, ki pripravljajo nove strategije za preprečevanje nasilnega ekstremizma. Do sedaj je vložila več kot 150 milijonov EUR v različne namene, med drugim za razumevanje tega zapletenega pojava, za delo z lokalnimi skupnostmi in za krepitev zmogljivosti. V zvezi s slednjim je inštitut na Malti (Mednarodni inštitut za pravosodje in pravno državo) še naprej usposabljal sodnike iz Benina, Čada, Malija, Nigra, Kameruna, Senegala in Burkine Faso glede zadev s področja terorizma. Eden od ciljev je tudi zajeziti pritok tujih terorističnih borcev in se lotiti vprašanja njihovega vračanja.

[21] Svet Evropske unije, 30. november 2005: strategija Evropske unije za boj proti terorizmu.

Zloraba interneta in družbenih medijev s strani teroristov je še eden od problemov, ki jih je treba rešiti, pri tem pa spoštovati temeljne pravice, kot sta svoboda izražanja in obveščanja. EU je leta 2016 nadaljevala tozadevno delo prek internetnega foruma EU, ki je bil vzpostavljen konec leta 2015 s ciljem zmanjšati dostopnost terorističnih vsebin na spletu in okrepiti vlogo partnerjev iz civilne družbe pri razširjanju učinkovitih sporočil, s katerimi bi se zoperstavili terorističnim vsebinam.

EU je poleg tega še naprej organizirala dialoge na temo boja proti terorizmu s ključnimi državami po vsem svetu. Leta 2016 je bilo organiziranih 11 takšnih dialogov (z Alžirijo, Kanado, Egiptom, Indonezijo, Izraelom, Jordanijo, Libanonom, Pakistanom, Katarjem, Turčijo in Združenimi arabskimi emirati), v katerih je bila vedno poudarjena potreba po spoštovanju človekovih pravic. Ena od temeljnih komponent strategije EU za boj proti terorizmu je tudi sodelovanje z ZDA. EU poleg tega tesno sodeluje z ZN in drugimi organizacijami, da bi dosegli mednarodno soglasje in spodbujali mednarodne standarde boja proti terorizmu v skladu s standardi človekovih pravic.

3. REŠEVANJE NAJPOMEMBNEJŠIH IZZIVOV NA PODROČJU ČLOVEKOVIH PRAVIC IN DEMOKRACIJE

SPODBUJANJE ODPRTEGA PROSTORA ZA CIVILNO DRUŽBO IN PODPIRANJE ZAGOVORNIKOV ČLOVEKOVIH PRAVIC

Organizacije za človekove pravice, akterji, ki spodbujajo demokracijo, in gibanja širše civilne družbe so se v zadnjem desetletju pri opravljanju svojega dela soočali z vedno večjimi omejitvami. Čeprav je število nevladnih organizacij, družbenih gibanj in posameznih aktivistov v letu 2016 naraščalo, pa se je njihov prostor delovanja zožil v približno sto državah. Omejitve civilne družbe in zatiranje zagovornikov človekovih pravic se je pojavljalo v različnih oblikah, od administrativnega in sodnega nadlegovanja do blatenja, prepovedi potovanj, kriminalizacije, stigmatizacije, samovoljnih aretacij in pridržanj, izvensodnih usmrtitev ter blokiranja dostopa do financiranja, zlasti iz zunanjih virov. Svoboščine civilne družbe na spletu in drugje ogrožajo državni in nedržavni akterji, vključno z oboroženimi in fundamentalističnimi skupinami. V številnih primerih sta boj proti terorizmu in protiteroristična zakonodaja postala izgovor za manipulacijo, spremljanje in omejevanje informacij na spletu ter uvajanje cenzure in nadzora.

Visoka predstavnica je v globalni strategiji za zunanjo in varnostno politiko Evropske unije znova potrdila prepričanje, da se bo odpornost družbe okrepila s poglabljanjem odnosov s civilno družbo, in izrazila odločno zavezanost, da se zoperstavi oženju prostora za civilno družbo. EU je leta 2016 še naprej odločno izražala zaskrbljenost na več ravneh, tudi v dvostranskih dialogih o človekovih pravicah in v večstranskih forumih, glede neupravičenega omejevanja temeljnih svoboščin v partnerskih državah.

V zvezi s svobodo izražanja na spletu in drugje je EU v letu 2016 izrazila resno zaskrbljenost zaradi vedno večjega števila primerov ustrahovanja, pritiskov in nasilja nad novinarji po vsem svetu. V tem okviru ostaja udejanjanje smernic EU iz leta 2014 o svobodi izražanja na spletu in drugje ključna prednostna naloga.

EU je načenjala vprašanje svobode izražanja na različnih ravneh političnega dialoga, med drugim v dialogih in posvetovanjih o človekovih pravicah s partnerskimi državami. Objavila je številne javne izjave in demarše, s katerimi je spodbujala svobodo izražanja in pozivala k večjemu varstvu pravic novinarjev in svobode medijev.

Še naprej si je prizadevala zagotavljati, da svoboda izražanja ostane pomembno vprašanje na dnevnem redu ZN, ter je dejavno sodelovala v vseh ustreznih večstranskih forumih in podpirala delo posebnih poročevalcev, ki so nosilci zadevnih mandatov ZN in regionalnih organizacij.

EU je leta 2016 podprla Svet ZN za človekove pravice pri sprejetju resolucije o varnosti novinarjev[22] ter resolucije o spodbujanju, varstvu in uveljavljanju človekovih pravic na spletu[23], ki je obsodila ukrepe, s katerimi se namerno preprečuje ali ovira dostop do informacij na spletu ali njihovo širjenje na spletu.

---

22 Pobudo za resolucijo (A/HRC/33/L.6) je dala Avstrija skupaj z Brazilijo, Francijo, Grčijo, Marokom, Katarjem in Tunizijo.

23 Resolucijo so predložile Švedska, Brazilija, Nigerija, Tunizija, Turčija in ZDA, podprle pa so jo vse države članice EU.

EU je dejavno sodelovala v razpravah o svobodi izražanja na spletu v okviru Organizacije za dodeljevanje spletnih imen in številk (ICANN), Foruma o upravljanju interneta (IGF), procesa pregleda Svetovnega vrha o informacijski družbi (WSIS) in Koalicije za svobodo na spletu ter v okviru dialogov EU o kibernetskih vprašanjih s tretjimi državami, tudi z Južno Korejo, Indijo, Kitajsko, ZDA in Japonsko.

Še naprej je promovirala svoje smernice o svobodi izražanja na spletu in drugje v vseh delegacijah EU, da bi jih lahko te upoštevale v vseh prihodnjih programih načrtovanja. Z novim programom za podporo delegacijam naj bi delegacijam in medijskim akterjem v tretjih državah pomagali pri učinkoviti uporabi smernic.

Za nove projekte v podporo svobodi izražanja in medijem je bilo namenjeno skupno 27 milijonov EUR. Komponenti svobode izražanja in medijev sta vedno pogosteje vključeni tudi v obsežnejše programe na področju demokratičnega upravljanja, zlasti pri projektih, ki so bili oblikovani nedavno v zvezi z bojem proti korupciji v Hondurasu, podporo volitvam v Ruandi ali Srednjeafriški republiki in varnostjo v Somaliji.

Poleg tega je leta 2016 okoli 200 novinarjev, blogerjev, piscev in umetnikov prejelo podporo iz sklada EIDHR za nujne primere, namenjeno ogroženim zagovornikom človekovih pravic.

EU je leta 2016 še naprej izražala zaskrbljenost – med drugim v političnih dialogih s tretjimi državami in v okviru mednarodnih forumov – zaradi vedno večjega neupravičenega omejevanja pravice do svobodnega mirnega zbiranja in združevanja. Leta 2016 je dala več javnih izjav, v katerih je pozvala k spoštovanju pravice do mirnih demonstracij in pravice registriranih ali neregistriranih združenj do iskanja sredstev in virov ter dostopa do njih, pa tudi k učinkovitemu izvajanju temeljnih delovnih standardov glede svobode združevanja in pravice do kolektivnih pogajanj. Po mnenju EU je partnerstvo s civilno družbo nepogrešljivo v prizadevanjih za okrepitev sposobnosti ljudi, da bi razumeli in uveljavljali svoje pravice, ter nadzor dejavnosti javnih organov. V tem smislu je EIDHR še vedno izjemno pomemben instrument.

EU se zaveda pomembne vloge nacionalnih institucij za človekove pravice kot akterjev za človekove pravice in dejavnikov, ki omogočajo razvoj, ter krepi politično in finančno podporo zanje. Če nacionalne institucije za človekove pravice delujejo neodvisno ter imajo dovolj finančnih in človeških virov, so lahko most med civilno družbo, prebivalstvom in vlado na eni strani ter med nacionalnimi organi in regionalnimi oziroma mednarodnimi telesi za človekove pravice na drugi strani. So ključni deležniki in temeljni element okvira človekovih pravic na mednarodni, regionalni in nacionalni ravni.

Poleg politične zavezanosti EU nacionalne institucije za človekove pravice podpira tudi prek finančne podpore iz EIDHR. Leta 2015 se je začel triletni ciljno usmerjen program, ki je namenjen krepitvi zmogljivosti nacionalnih institucij za človekove pravice in za katerega EU prispeva 5 milijonov EUR. Cilj programa je podpreti zmogljivosti nacionalnih institucij za človekove pravice ter njihovo sodelovanje z regionalnimi in mednarodnimi mrežami. Program je usmerjen na štiri tematska področja: ekonomske, socialne in kulturne pravice, podjetja in človekove pravice, izobraževanje s področja človekovih pravic in krepitev ključnih nalog nacionalnih institucij za človekove pravice.

Poleg tega je EU na 33. zasedanju Sveta za človekove pravice podprla resolucijo o nacionalnih institucijah za človekove pravice. V resoluciji je bilo pozdravljeno dragoceno sodelovanje neodvisnih nacionalnih institucij za človekove pravice in njihovi prispevki k vsem ustreznim mehanizmom in procesom ZN v skladu z njihovimi ustreznimi mandati. Resolucija poleg tega spodbuja nacionalne institucije za človekove pravice k nadaljnjemu sodelovanju pri delu Sveta za človekove pravice, tudi pri njegovem mehanizmu splošnega rednega pregleda, ter k sodelovanju z organi za posebne postopke in pogodbe.

Zagovorniki človekovih pravic so bili v letu 2016 po vsem svetu še naprej žrtve povračilnih ukrepov zaradi svojega legitimnega dela. Delegacije EU v tretjih državah so si še naprej prizadevale za nadaljnjo krepitev ukrepov EU v podporo zagovornikom človekovih pravic. Uradniki EU so leta 2016 na podlagi smernic EU iz leta 2004 o zagovornikih človekovih pravic izvedli nekatere ukrepe, na primer z obsojanjem groženj zagovornikom človekovih pravic in napadov nanje, izročanjem demarš in dajanjem javnih izjav, spremljanjem sojenj in obiskovanjem zaporov. EU je poleg tega v dialogih o človekovih pravicah, na sejah pododborov in v posvetovanjih z oblastmi tretjih držav sistematično načenjala primere posameznih zagovornikov človekovih pravic, pri čemer so bili zagovorniki človekovih pravic na dnevnem redu 80 % dialogov EU o človekovih pravicah, organiziranih leta 2016.

EU in države članice so se 10. decembra 2016 pridružile Združenim narodom, ki so ljudi pozvali, naj se ob dnevu človekovih pravic zavzamejo za pravice drugih. Delegacije EU po vsem svetu so dan človekovih pravic obeležile z vrsto dogodkov, visoka predstavnica/podpredsednica Federica Mogherini pa je v svoji izjavi opozorila na pomen zaščite zagovornikov človekovih pravic.

Več kot 250 zagovornikov človekovih pravic in njihovih družin je v letu 2016 prejelo podporo EU iz sklada EIDHR za nujne primere, namenjeno ogroženim zagovornikom človekovih pravic. Neposredna nepovratna sredstva so bila v glavnem uporabljena za plačilo sodnih taks, zdravstvene oskrbe, namestitev varnostne opreme, nujno premestitev in vrsto drugih praktičnih ukrepov.

Konec leta 2016 se je začelo izvajati šest globalnih projektov s skupnim proračunom v višini 5,5 milijona EUR; projekti so bili izbrani na podlagi globalnega razpisa za zbiranje predlogov v okviru EIDHR za leto 2015. S temi projekti naj bi podprli organizacije zagovornikov človekovih pravic, dejavne na lokalni ravni, in se pri tem usmerili zlasti na najtežavnejše razmere in oddaljena območja.

SVOBODA VEROIZPOVEDI ALI PREPRIČANJA

Temeljna pravica do svobode veroizpovedi ali prepričanja je marsikje po svetu še vedno ogrožena. Izvajanje smernic EU o svobodi veroizpovedi ali prepričanja je bilo v letu 2016 še vedno ključna prednostna naloga v okviru dejavnosti EU za zaščito in spodbujanje svobode veroizpovedi ali prepričanja.

EU je vprašanja, povezana s svobodo veroizpovedi ali prepričanja, načenjala v dialogih in posvetovanjih o človekovih pravicah s partnerskimi državami. Dane so bile javne izjave in izročene zasebne demarše, ki so spodbujale svobodo veroizpovedi ali prepričanja, obsojale nasilje nad pripadniki verskih manjšin in pozivale k nediskriminaciji na podlagi veroizpovedi ali prepričanja.

EU si še naprej prizadeva zagotoviti, da bo svoboda veroizpovedi ali prepričanja obdržala pomembno mesto v programu ZN, skupaj z odločnim pristopom, temelječim na upoštevanju človekovih pravic. EU je na 31. zasedanju Sveta za človekove pravice (marca 2016) predložila resolucijo, s katero se je mandat posebnega poročevalca za svobodo veroizpovedi ali prepričanja podaljšal za tri leta. Resolucija je bila sprejeta soglasno. Delegacija EU v Ženevi je tako kot v preteklih letih skupaj s posebnim poročevalcem ZN za svobodo veroizpovedi ali prepričanja ob robu 31. zasedanja Sveta za človekove pravice marca 2016 organizirala spremljajoči dogodek. Poleg tega je EU soorganizirala javno predavanje ob 30. obletnici mandata posebnega poročevalca ZN za svobodo veroizpovedi ali prepričanja. Resolucija o svobodi veroizpovedi ali prepričanja, sprejeta decembra 2016 na 71. zasedanju GS ZN, je ob ohranitvi posodobitev iz prejšnjih let izrecno poudarila pomen, ki ga ima celovit in vključujoč preventivni pristop, temelječ na skupnosti ter sodelovanju številnih akterjev, tudi civilne družbe in verskih skupnosti, pri boju proti terorizmu.

EU je z organizacijo usposabljanj in delavnic okrepila svoja prizadevanja za ozaveščanje osebja EU in predstavnikov držav članic o smernicah EU in vprašanjih s področja svobode veroizpovedi ali prepričanja.

Leta 2016 so se po vsem svetu še naprej izvajali projekti za boj proti diskriminaciji na podlagi veroizpovedi ali prepričanja, ki so bili izbrani na globalnem razpisu za zbiranje predlogov v okviru EIDHR za leto 2013 in z njegovega rezervnega seznama. V obdobju 2007–2016 je bilo torej za podporo spodbujanju svobode veroizpovedi ali prepričanja iz EIDHR namenjenih več kot 15 milijonov EUR. Globalni razpis za zbiranje predlogov v okviru EIDHR za leto 2016 je vključeval tudi pravice pripadnikov verskih manjšin.

Predsednik Evropske komisije je maja 2016 ustanovil novo funkcijo posebnega odposlanca EU za spodbujanje svobode veroizpovedi ali prepričanja zunaj EU. Trenutni odposlanec Ján Figeľ je v drugi polovici leta 2016 posebno pozornost namenil medverskemu dialogu s poudarkom na Bližnjem vzhodu kot prednostnem območju.

EU podpira pobude – tudi v okviru Organizacije Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (UNESCO), Zavezništva civilizacij ZN, Fundacije Anne Lindh in istanbulskega procesa – na področju medkulturnega in medverskega dialoga v duhu odprtosti, sodelovanja in vzajemnega razumevanja.

PODPORA DEMOKRACIJI IN VOLITVAM

Čeprav ima demokracija veliko oblik, je njen temeljni cilj državljanom omogočiti uveljavljanje vseh človekovih pravic, najsi bo političnih in državljanskih ali pa kulturnih, ekonomskih in socialnih. EU poleg opazovanja volitev zagotavlja tudi programe za podporo demokracije po vsem svetu, da bi okrepili demokratične institucije in participacijo državljanov pri oblikovanju politik.

EU je leta 2016 še naprej podpirala volilne procese po vsem svetu in v ta namen pošiljala misije za opazovanje volitev in strokovne misije za volitve ter organom za izvedbo volitev in domačim opazovalcem, pa tudi organizacijam civilne družbe, ki se ukvarjajo z opazovanjem volitev, zagotavljala tehnično in finančno pomoč. Misije za opazovanje volitev sistematično in dosledno uporabljajo visoke standarde integritete in neodvisnosti v skladu z deklaracijo o načelih mednarodnega opazovanja volitev. EU tesno sodeluje z vsemi skupinami mednarodnih opazovalcev, zavezanimi doslednemu izvajanju navedene deklaracije. Misije EU za opazovanje volitev so neodvisne misije pod vodstvom glavnega opazovalca, ki je običajno poslanec Evropskega parlamenta. Pri teh misijah je potrebno tesno usklajevanje institucij EU, pa tudi držav članic EU, mednarodnih partnerjev in organizacij civilne družbe. EU si prav tako prizadeva zagotoviti popolno dopolnjevanje opazovanja volitev, pomoči pri volitvah in političnih stikov z državami upravičenkami.

Misije za opazovanje volitev so bile leta 2016 izvedene v Peruju, Gabonu, Jordaniji, Gani, Zambiji, Ugandi in na Haitiju[24], v skladu z mednarodnimi standardi. Poleg tega so bile strokovne misije za volitve izvedene v Nigru, Beninu, na Komorih, v Čadu, Somaliji, Srednjeafriški republiki, Maroku, na Haitiju in v Burkini Faso, v Kenijo, na Madagaskar in v Pakistan pa so bile napotene misije za spremljanje ukrepanja po volitvah.

[24] Misija za opazovanje volitev na Haitiju se je končala še pred zaključkom volilnega procesa zaradi pomislekov, povezanih z razveljavitvijo prvega kroga predsedniških volitev.

EU se je leta 2016 posvetila spremljanju izvajanja priporočil misij za opazovanje volitev v skladu z vodilnim načelom večje skladnosti med politikami EU in pri uporabi instrumentov EU. Potekala je cela vrsta posvetovanj s strokovnjaki iz držav članic EU, mednarodnimi partnerji, evropskimi organizacijami civilne družbe, vodjami opazovalcev EU in drugimi zainteresiranimi poslanci Evropskega parlamenta. Poudarek razprav je bil na pobudah, s katerimi se je podprlo izvajanje priporočil misij EU za opazovanje volitev/strokovnih misij za volitve ter misij OVSE/ODIHR[25] za opazovanje volitev. Njihov cilj je bil opisati in utrditi „najboljše prakse“ v skladu z akcijskim načrtom EU za človekove pravice in demokracijo za obdobje 2015–2019. Pri teh posvetovanjih so preučili tudi, kako lahko institucije EU in države članice učinkoviteje usklajujejo nadaljnje ukrepanje po misijah za opazovanje volitev/strokovnih misijah za volitve, tudi v okviru večstranskih in mednarodnih forumov, na primer sistema ZN, OVSE, Sveta Evrope, OAS in AU. Na ravni EU se priporočila misij za opazovanje volitev zdaj redno navajajo v političnih dialogih s partnerskimi državami in prispevajo k oblikovanju pomoči EU pri volitvah.

EU je leta 2016 nadaljevala tudi pilotno delo v 12 državah, s katerim naj bi pripomogli k izboljšanju doslednosti njihove politike za podporo demokraciji. Delegacije EU v pilotnih državah so opredelile prednostne naloge, povezane z demokracijo, in začele pripravljati akcijske načrte za demokracijo ter pri tem krepile povezavo med analizo političnega okvira, znotraj katerega EU zagotavlja svojo pomoč, in zasnovo programov v podporo demokratični tranziciji. Glavni rezultat pilotnega projekta je, da ima demokracija sedaj večjo vlogo v strategijah za posamezne države na področju človekovih pravic in demokracije.

[25] Urad OVSE za demokratične institucije in človekove pravice.

Ta pilotni projekt je pokazal tudi, da mora EU več pozornosti nameniti interakciji med državnimi institucijami in državljani ter pri tem podpreti zakonodajne organe in okrepiti povezave med političnimi strankami in državljani, pospešiti reforme za decentralizacijo in krepiti lokalno demokracijo. EU je leta 2016 še naprej podpirala parlamente kot ključno komponento demokratičnih političnih sistemov. Evropski parlament je nudil pomoč parlamentom več partnerskih držav, in sicer s študijskimi obiski in neposredno izmenjavo med poslanci, pri čemer so se med drugim posvetili razmerju med zakonodajno in izvršilno vejo oblasti, proračunskemu ciklu, delu odborov in odnosom med političnimi skupinami. Ukrajinski teden v Evropskem parlamentu marca 2016, ki se ga je udeležilo več kot 60 ukrajinskih poslancev, je utrdil partnerstvo med Evropskim in ukrajinskim parlamentom (*verkhovna rada*).

EU si je prizadevala tudi za okrepitev odgovornosti javnih institucij do državljanov in za boj proti korupciji. V letu 2016 so bili odobreni pomembni programi s področja pravne države, zlasti v podporo reformi varnostnega sektorja in dobremu upravljanju. EU je financirala organizacije in institucije, ki se borijo proti korupciji, da bi okrepila njihova pooblastila. Boj proti korupciji je tudi eno od prednostnih področij EU pri sodelovanju s Svetom Evrope v obdobju 2015–2017, pri čemer v državah vzhodnega partnerstva in Srednje Azije potekajo projekti na temo pravne neodvisnosti in strokovnosti ter odgovornosti pravosodnega sistema.[26]

Ena od prednostnih nalog EU je še naprej krepitev vloge civilne družbe. Civilna družba je nepogrešljiva partnerica pri pilotnem projektu EU za podporo demokraciji, medtem ko je večja vloga civilne družbe ključna komponenta izvajanja prenovljene evropske sosedske politike[27]. Na forumu civilne družbe vzhodnega partnerstva novembra 2016 je bil napovedan program štipendij, s katerim naj bi spodbujali vodenje in strokovnost med aktivisti civilne družbe.

---

[26] Partnerski okvir Evropske unije in Sveta Evrope za sodelovanje v državah vzhodnega partnerstva za obdobje 2015–2017.

[27] Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij z naslovom Pregled evropske sosedske politike, JOIN(2015) 50 final, 18. november 2015.

EU je še naprej sodelovala z Evropsko ustanovo za demokracijo, ki sicer deluje neodvisno od EU, a dopolnjuje instrumente EU. Ukvarja se v glavnem s tranzicijskimi procesi in podpira akterje, ki jih ni mogoče podpreti z drugimi sredstvi, v državah evropske soseščine in drugod. EU je iz ENI za obdobje 2015–2018 namenila 12 milijonov EUR nepovratnih sredstev za kritje operativnih stroškov Evropske ustanove za demokracijo.

Dobro upravljanje in načela pravne države spadajo med univerzalne vrednote, ki so osnova notranjega in zunanjega delovanja EU, te vrednote pa so tudi bistvo agende za trajnostni razvoj do leta 2030. EU je leta 2016 začela pripravljati novo evropsko soglasje o razvoju[28], ki bo še dodatno okrepilo povezavo med dobrim upravljanjem, odgovornimi demokratičnimi institucijami in trajnostnim razvojem.

SMRTNA KAZEN

Ena od najpomembnejših prednostnih nalog EU na področju človekovih pravic je prizadevanje za odpravo smrtne kazni po svetu. EU je leta 2016 še naprej odločno nasprotovala smrtni kazni in uporabljala vsa razpoložljiva diplomatska sredstva, da bi pospešila njeno odpravo po vsem svetu. Vprašanje smrtne kazni je bilo nenehno izpostavljeno v stikih z državami, ki jo še imajo, in bilo vključeno na dnevne rede političnih dialogov ali posebnih dialogov o človekovih pravicah.

Do sedaj je smrtno kazen z zakonom ali v praksi odpravilo več kot 140 držav, kar je več kot dve tretjini vseh držav na svetu. V letu 2016 je prišlo do nekaterih dodatnih pozitivnih premikov, in sicer so tri države popolnoma odpravile smrtno kazen (Nauru, Gvineja in Mongolija), v ZDA pa je bilo izvršeno najmanj usmrtitev po letu 1991, tj. 20, leta 2015 pa jih je bilo 28. Svetovni kongres o odpravi smrtne kazni, ki poteka vsaka tri leta, je bil organiziran v Oslu, na njem pa je sodelovalo več kot tisoč udeležencev z vsega sveta. EU je podporo temu pomembnemu dogodku izkazala s finančno pomočjo, pa tudi dejavnim sodelovanjem. Posebni predstavnik EU za človekove pravice Stavros Lambrinidis se je z drugimi predstavniki na visoki ravni iz držav članic EU, ki so se udeležili dogodka, s prepričljivimi argumenti zavzel za univerzalno odpravo smrtne kazni.

[28] Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij z naslovom Predlog novega evropskega soglasja o razvoju „Naš svet, naše dostojanstvo, naša prihodnost“ (dok. COM(2016) 740 final, 22. november 2016).

Vendar pa so se v letu 2016 pojavili tudi pozivi nekaterih voditeljev držav k ponovni uvedbi smrtne kazni, zlasti v povezavi z bojem proti terorizmu, organiziranemu kriminalu ali drogam. Nekatere države so prekinile moratorij, ki je bil že dolgo v veljavi. EU je nasprotovala takšnim izjavam in si prizadevala za vzpostavitev dialoga, v okviru katerega bi izpostavili alternativne in bolj učinkovite ukrepe za nadzorovanje kriminala.

Na podlagi minimalnih standardov mednarodnega prava in smernic EU o smrtni kazni je EU dala več javnih izjav, v katerih je obžalovala uporabo smrtne kazni in pozvala države, naj razmislijo o uvedbi moratorija. To se nanaša zlasti na Belorusijo, Indonezijo, Iran, Japonsko, Malezijo, Pakistan, Saudovo Arabijo, Singapur in ZDA, poleg tega pa je EU v mnogih drugih državah objavila še druge izjave in izročila demarše. Precejšnjo pozornost je namenila kršitvam teh minimalnih standardov in pri tem poudarila nedopustnost uporabe smrtne kazni za mladoletnike, posameznike z motnjami v duševnem razvoju in za kazniva dejanja, ki ne spadajo med „najhujša“, na primer tista, ki so povezana z drogami. Na posebnem zasedanju Generalne skupščine Organizacije združenih narodov leta 2016 je večkrat poudarila odločno nasprotovanje smrtni kazni.

EU je smrtni kazni še naprej nasprotovala v vseh ustreznih večstranskih forumih, zlasti v ZN, OVSE in Svetu Evrope. Na 71. zasedanju GS ZN si je dejavno prizadevala za sprejetje resolucije o moratoriju na uporabo smrtne kazni, ki je bila sprejeta ob podpori enako visokega števila držav kot leta 2014. Med novimi elementi resolucije so na primer priznanje vloge nacionalnih institucij za človekove pravice, poudarek na potrebi po humani in dostojni obravnavi oseb, obsojenih na smrtno kazen, pomilostitev in postopki za pomilostitev ter potreba po preglednosti. Posebni predstavnik EU za človekove pravice je še dodatno opozoril na pomen dejavnosti EU proti smrtni kazni v svojem govoru na dogodku na temo smrtne kazni in žrtev, ki je bil na visoki ravni organiziran pod okriljem GS ZN septembra v New Yorku.

Ob evropskem in svetovnem dnevu boja proti smrtni kazni 10. oktobra 2016 sta EU in Svet Evrope v skupni izjavi ponovno izrazila nasprotovanje vsakršni uporabi smrtne kazni, ne glede na okoliščine, ter zavezo, da si bosta prizadevala za odpravo smrtne kazni po vsem svetu. Številne delegacije EU so ta pomemben datum obeležile z organiziranjem razprav in gledaliških predstav ter predvajanjem filmov, objavo mnenjskih člankov in izvajanjem drugih dejavnosti za ozaveščanje javnosti.

EU se je z beloruskimi oblastmi dejavno pogovarjala o tem vprašanju in ozaveščala javnost. Belorusija je edina država v Evropi, v kateri še vedno izvajajo smrtno kazen. Oblasti so med letom pristale, da se začne javna razprava o smrtni kazni, marca in decembra 2016 pa je belorusko ministrstvo za zunanje zadeve skupaj z mednarodni partnerji organiziralo konferenci v Minsku. EU je dejavno sodelovala na obeh konferencah, pri čemer je posebni predstavnik EU za človekove pravice imel govor na marčevski konferenci in o smrtni kazni izčrpno razpravljal z oblastmi na dvostranskih pogovorih.

Na podlagi globalnega razpisa za zbiranje predlogov v okviru EIDHR za leto 2015 je bilo izbranih in v izvajanje oddanih šest projektov za podporo organizacijam civilne družbe, ki so dejavne v boju proti smrtni kazni po vsem svetu, in sicer v skupnem znesku 6,5 milijona EUR (le prispevek EU). Ti projekti se sedaj izvajajo v različnih državah, med drugim v Indoneziji, ZDA, Kamerunu, Demokratični republiki Kongo, Maleziji, Egiptu, Somaliji in Tuniziji, prispevali pa bodo k usposabljanju pravosodnih delavcev, ozaveščanju javnosti, boljšemu spremljanju in zagovorništvu ter spodbujali širši dialog o smrtni kazni, tudi v zvezi z bojem proti terorizmu in bojem proti drogam.

MUČENJE IN DRUGO SLABO RAVNANJE

EU je leta 2016 v skladu z akcijskim načrtom EU za človekove pravice in demokracijo (ukrep 13) in smernicami za politiko EU do tretjih držav glede mučenja in drugih krutih, nečloveških ali poniževalnih kazni ali ravnanja dodatno okrepila svoja prizadevanja v boju proti mučenju in slabemu ravnanju po svetu.

Letni forum EU-NVO o človekovih pravicah je bil leta 2016 posvečen temi „Združeni proti vsem oblikam mučenja – uporaba prečnega pristopa pri preprečevanju, prepovedi in sodnem varstvu v primerih mučenj po vsem svetu“. Na forumu so v temeljitih in zavzetih razpravah sodelovali številni pomembni strokovnjaki z vsega sveta, ki so imeli možnost izmenjati izkušnje. Še posebno so bili poudarjeni pomen zagotavljanja sodnega varstva za žrtve; vloga mučenja kot dejavnika, ki spodbuja migracije; posebne potrebe ranljivih skupin, tudi otrok in avtohtonih ljudstev, in zlasti vidiki, povezani z ženskami. Na forumu je bilo na splošno poudarjeno, da je treba opozarjati na mučenje in slabo ravnanje, kjer koli se pojavita, ter o tem ozaveščati, izpostavljeni pa so bili tudi stroški mučenja, ki jih nosi celotna družba. Ugotovljeno je bilo tudi, da se je treba proti mučenju boriti v okviru boja proti terorizmu in varnostne politike.

Visoka predstavnica se je udeležila tudi foruma EU in nevladnih organizacij ter pri tem izpostavila pomen te teme za EU, ob mednarodnem dnevu podpore žrtvam mučenja (26. junij) pa je dala izjavo. V njej je poudarila pomembno vlogo, ki jo ima civilna družba v boju proti mučenju, ter odgovornost držav, da izpolnjujejo svoje pravne obveznosti in zaveze. Izrazila je prepričanje, da je s politično voljo in skupnim delom na globalni ravni mogoče preprečiti mučenje in ga nazadnje tudi izkoreniniti. Ob tej priložnosti je več delegacij EU organiziralo posebne dogodke za ozaveščanje o pomenu boja proti mučenju.

Posebni predstavnik za človekove pravice je prispeval k boju proti mučenju tako, da je na to vprašanje javno opozarjal med obiski po svetu, pa tudi v dvostranskih razgovorih z drugimi voditelji. Sodeloval je na dveh dogodkih na visoki ravni v Ženevi v povezavi s Svetom za človekove pravice, na katerih je govoril o preprečevanju mučenja v policijskih priporih ter o sodnem varstvu za žrtve mučenja. Drugi izmed teh dogodkov je bil organiziran skupaj z Južno Afriko, kar je bil konkreten rezultat dialoga o človekovih pravicah s to državo v letu 2015, ter v sodelovanju z Dansko in posebnim skladom ZN za žrtve mučenja.

EU je v svojih dialogih o človekovih pravicah še naprej sistematično opozarjala na mučenje in slabo ravnanje ter države pri tem spodbujala zlasti k ratifikaciji in celovitemu izvajanju konvencije proti mučenju in njenega opcijskega protokola; celoviti uskladitvi njihove zakonodaje s konvencijo; uresničitvi priporočil nacionalnih in mednarodnih mehanizmov za spremljanje ter k temu, da zagotovijo, da se vsa poročila o mučenju ali slabem ravnanju ustrezno in nepristransko preverijo, ter sprožijo tozadevni pregon, žrtvam pa nudijo pravno varstvo. Kjer je bilo ustrezno, je EU opozarjala tudi na primere nasilnih izginotij in skrivnih pridržanj. V teh dialogih je državam glede na potrebe nudila konkretno pomoč, tudi finančno, pri prizadevanjih za izkoreninjenje mučenja in slabega ravnanja. Eden takšnih primerov je bila organizacija obiska brazilskega nacionalnega mehanizma za preprečevanje v Bruslju, Strasbourgu in Berlinu. Obisk je bil priložnost za okrepitev odnosov in zmogljivosti ter izmenjavo izkušenj o najboljših načinih za preprečevanje mučenja.

EU je v političnih dialogih in s finančno podporo še naprej spodbujala reformo pravosodja v več državah, da bi zagotovili neodvisno pravosodje, dostop do pravnega varstva in boljše razmere v zaporih. Dodelila je pomoč za usposabljanje policijskega osebja in vseh drugih zaposlenih v kazenskem sistemu, in sicer o človekovih pravicah, pa tudi o odkrivanju in prijavi domnevnega mučenja ter o pravilni uporabi Istanbulskega protokola.

Projekti, ki se financirajo iz EIDHR, spodbujajo tudi krepitev zmogljivosti in izmenjavo najboljših praks na področju preprečevanja mučenja. Pri projektu „Globalni celostni pristop k boju proti nekaznovanju mučenja“ je bila na primer oblikovana uporabna zbirka podatkov, v kateri rehabilitacijski centri v državah po vsem svetu registrirajo in evidentirajo primere mučenja. Drug projekt z objavljanjem študij o nekaznovanju, predlaganjem alternativnih poročil, razpravami in zagovarjanjem spodbuja države, ki odboru ZN proti mučenju še nikoli prej niso predložile poročila, da to storijo. EU prek okvira programskega sodelovanja s Svetom Evrope[29] zagotavlja podporo in krepitev zmogljivosti kazenskih sistemov, zlasti v državah v procesu širitve in sosedskih državah. V razpis EIDHR za zbiranje predlogov za leto 2016 je bil vključen sklop, za katerega je bilo dodeljenih 13,5 milijona EUR, za podporo boju proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju. V tem sklopu so zajeti tudi vidiki v zvezi s preprečevanjem mučenja in rehabilitacijo žrtev pri protiterorističnih dejavnostih in mednarodnih krizah, pa tudi nasilje na podlagi spola in spolno mučenje. Ta razpis EIDHR upošteva tudi priporočila iz sicer na splošno pozitivnega posebnega poročila Računskega sodišča iz leta 2015 o „podpori EU za boj proti mučenju in odpravo smrtne kazni.“[30]

[29] Partnerski okvir Evropske unije in Sveta Evrope za sodelovanje v državah vzhodnega partnerstva za obdobje 2015–2017.

[30] Posebno poročilo Evropskega računskega sodišča št. 09/2015 „Podpora EU za boj proti mučenju in odpravo smrtne kazni“.

BOJ PROTI DISKRIMINACIJI

Enakost spolov

EU si je tudi v letu 2016 v svojih dialogih o človekovih pravicah z večino tretjih držav še naprej prizadevala za program na področju enakosti spolov, žensk, miru in varnosti, medtem ko so delegacije EU po vsem svetu izvajale posebne dejavnosti za spodbujanje in varstvo pravic žensk in deklet. Med temi dejavnostmi so kampanje ozaveščanja in dogodki za izkaz podpore, ki jih organizirajo delegacije EU, politični dialogi s partnerskimi državami, dejavnosti posredovanja informacij javnosti ter projekti in programi za financiranje. To je prispevalo k preprečevanju nasilja na podlagi spola, večji udeležbi žensk v družbenem in političnem življenju ter krepitvi ekonomskih možnosti žensk. EU je v celoti zavezana partnerstvu v globalnem ukrepanju za odpravo nasilja nad ženskami in dekleti, pri čemer so se institucije in delegacije EU znova pridružile 16-dnevni kampanji pod vodstvom ZN za odpravo nasilja na podlagi spola, ki je potekala od 25. novembra do 10. decembra 2016. EU in njene države članice so pozdravile dejstvo, da je bil na tristranskem srečanju strokovnjakov na temo nasilja nad ženskami in moškimi v delovnem okolju dosežen dogovor o nizu zaključkov, ki bodo usmerjali proces določanja standardov, ki se bo začel na Mednarodni konferenci dela leta 2018.

EU deluje tudi v okviru ZN, pri čemer na primer sodeluje s Svetom za človekove pravice in Komisijo za položaj žensk (CSW), pa tudi z drugimi večstranskimi partnerji, kot so MOD, OVSE, Svet Evrope, AU, OAS, Severnoatlantsko zavezništvo (NATO) in Združenje držav jugovzhodne Azije (ASEAN), da bi enakost spolov, krepitev vloge žensk ter človekove pravice vseh žensk in deklet še naprej ostali v središču globalne agende. EU je zagotavljala dejavno podporo svetovalnemu odboru za sirske ženske pod okriljem posebnega odposlanca ZN za Sirijo, da bi v mirovne pogovore bolj vidno vključili vprašanje spolov. Potekala so tudi prizadevanja za izvajanje akcijskega načrta ZN iz leta 2015 za preprečevanje nasilnega ekstremizma, ki vsebuje poglavje o krepitvi vloge žensk kot predpogoju za učinkovito preprečevanje nasilnega ekstremizma. EU je bila dejavna na področju odpravljanja temeljnih vzrokov nasilja in ekstremizma na podlagi vrste manjših in posebej zasnovanih projektov s civilno družbo in lokalnimi skupnostmi skupaj s pobudami, ki jih EU financira v Afriškem rogu, Pakistanu in regiji Bližnjega vzhoda in severne Afrike, vključno s posebnimi ukrepi, usmerjenimi k enakosti spolov.

EU je dejavno izvajala ukrepe na podlagi zavez, ki jih je sprejela med pregledom na visoki ravni leta 2015, katerega predmet je bila Resolucija Varnostnega sveta ZN 1325 o ženskah, miru in varnosti. ESZD, vključno z delegacijami EU, misijami in operacijami v okviru SVOP ter posebnimi predstavniki EU, je še naprej udejanjala konkretne ukrepe za spodbujanje udeležbe in vodenja žensk v mirovnih in varnostnih procesih; za odpravo spolnega nasilja in nasilja na podlagi spola v konfliktnih in pokonfliktnih razmerah; za dodatno vključevanje razsežnosti spola v boj proti novim grožnjam, vključno s terorizmom in nasilnim ekstremizmom, ter za okrepitev okvirov sodelovanja na notranji in zunanji ravni. Bruseljska konferenca o Afganistanu oktobra 2016 je bila pomemben mejnik, ob njenem robu pa je bil organiziran tudi dogodek na visoki ravni o večji vlogi žensk in uspešnem Afganistanu. Podlaga za to je bilo tesno sodelovanje med EU in afganistanskimi partnerji pri pripravi njihovega nacionalnega akcijskega načrta za ženske, mir in varnost, pri čemer je bila EU med prvimi donatorji, ki so podprli njegovo izvajanje v državi.

EU je okrepila tudi svojo odgovornost na področju žensk, miru in varnosti, saj je oktobra 2016 dokončala proces prilagoditve in razširitve načina za merjenje izvajanja zavez, ki jih sprejme EU. V pripravi je poročilo EU o izvajanju, in sicer na podlagi prenovljenega sklopa celovitih kazalnikov napredka.

Glavni svetovalec ESZD za vprašanja enakosti spolov in izvajanje Resolucije VSZN 1325 spodbuja boljše notranje in zunanje usklajevanje dela v zvezi z enakostjo spolov, krepitvijo vloge žensk ter ženskami, mirom in varnostjo. V luči predvidenega pristopa EU k Istanbulski konvenciji Sveta Evrope se je glavni svetovalec ESZD v različnih forumih zavzemal, naj države izkoristijo ta okvir za boj proti nasilju nad ženskami in dekleti ter nasilju v družini.

EU je še naprej zavezana promoviranju, varstvu in uresničevanju vseh človekovih pravic kot tudi celovitemu in učinkovitemu izvajanju pekinških izhodišč za ukrepanje ter akcijskega programa Mednarodne konference o prebivalstvu in razvoju (ICPD) ter rezultatov njunih konferenc o pregledu, v zvezi s tem pa tudi področju spolnega in reproduktivnega zdravja in pravic.[31] S tem znova potrjuje svojo zavezanost spodbujanju, varstvu in uresničevanju pravice vsakega posameznika, da ima popoln nadzor nad zadevami, povezanimi z njegovo spolnostjo ter spolnim in reproduktivnim zdravjem, ter da o njih odloča svobodno in odgovorno, brez diskriminacije, prisile in nasilja. Poleg tega poudarja, da je v zvezi s spolnim in reproduktivnim zdravjem potreben vsesplošen dostop do kakovostnih in cenovno dostopnih celostnih informacij, izobraževanja, vključno s celostno spolno vzgojo, ter storitev zdravstvenega varstva.

EU je leta 2016 še naprej izvajala politiko iz leta 2013 „Vprašanja spola na področju humanitarne pomoči: pomoč, prilagojena različnim potrebam“[32], v okviru katere je spol priznan kot kakovostno merilo, ki pomaga zagotavljati, da humanitarna pomoč EU doseže najbolj ranljive posameznike in učinkovito izpolnjuje specifične potrebe žensk, deklet, fantov, moških ter starejših žensk in moških. Prav tako je EU leta 2016 še naprej uresničevala svoje zaveze glede širjenja politike in financiranja v okviru t. i. poziva k ukrepanju za zaščito pred nasiljem na podlagi spola v izrednih razmerah, ki je globalna humanitarna pobuda, v kateri EU sodeluje od leta 2013. Ocenjuje se, da je EU v letu 2016 zagotovila več kot 27 milijonov EUR humanitarne pomoči za preprečevanje nasilja na podlagi spola in odzivanje nanj, s čimer je pomagala 3,4 milijona žensk, moških, fantov in deklet.

Otroci

EU si prizadeva za spodbujanje in varovanje pravic otrok po vsem svetu ter za zagotovitev spoštovanja načela najboljših koristi otroka v vseh politikah, ki zadevajo otroke. V luči sprejetja agende za trajnostni razvoj do leta 2030[33] in zaveze, da ne bi smel biti nihče zapostavljen, EU krepi prizadevanja, da bi dosegli najbolj marginalizirane otroke.

---

31 Vsa sklicevanja na spolno in reproduktivno zdravje in pravice je treba brati v povezavi z novim Evropskim soglasjem o razvoju (odstavek 34).

32 Delovni dokument služb Komisije z naslovom Vprašanja spola na področju humanitarne pomoči: pomoč, prilagojena različnim potrebam, SWD(2013) 290 final, 22. julij 2013.

33 Spremenimo naš svet: agenda za trajnostni razvoj do leta 2030, resolucija, ki jo je 25. septembra 2015 sprejela Generalna skupščina ZN (dok. UNGA A/RES/70/1).

Smernice za spodbujanje in varstvo otrokovih pravic[34] so izčrpno vodilo za delovanje osebja institucij EU in držav članic EU v zvezi z načini in sredstvi za učinkovito spodbujanje in varstvo pravic otrok v partnerskih državah ter ukrepi, ki jih bo EU sprejela za doseganje svojih ciljev. EU spodbuja pristop krepitve sistemov, da bi vzpostavili vse ukrepe in strukture ter vključili vse akterje za zagotovitev, da noben otrok ne bo zapostavljen. Upoštevan je tudi nadaljnji razvoj politike EU na področju človekovih pravic, kot sta izvajanje pristopa k razvojnemu sodelovanju, ki temelji na spoštovanju pravic[35] (2014), in poudarek na nadaljnjem vključevanju človekovih pravic v politike, kot je poudarjeno v predlogu Evropske komisije za novo Evropsko soglasje o razvoju[36].

Trenutno je vsak četrti prosilec za azil v Evropi otrok. EU je pozdravila zaveze iz Newyorške deklaracije za begunce in migrante[37], vključno z zagotavljanjem, da bi vse begunske otroke in otroke migrantov lahko vključili v izobraževanje v nekaj mesecih po prihodu, preprečevali spolno nasilje in nasilje na podlagi spola ter se ustrezno odzivali nanj, pa tudi da bi si prizadevali za odpravo prakse pridržanja otrok za namene določitve njihovega migracijskega statusa.

Posebne potrebe in ranljivost otrok na poti, zlasti v zvezi z njihovo pravico do izobraževanja in zaščite, so bile izpostavljene tudi v sporočilu „Dostojno življenje: od odvisnosti od pomoči do samozadostnosti – Prisilno razseljevanje in razvoj“ iz aprila 2016[38]. Poleg tega so tudi v delovnem dokumentu služb Komisije z naslovom „Humanitarna zaščita: izboljšanje rezultatov na področju zaščite, da bi zmanjšali tveganja za ljudi v humanitarnih krizah“ iz maja 2016 določeni opredelitve in cilji delovanja EU na področju humanitarne zaščite, vključno z zaščito otrok.[39]

---

34 Smernice EU za spodbujanje in varstvo otrokovih pravic (2007).

35 Komisija je pripravila zbirko orodij kot pomoč osebju pri izvajanju pristopa, ki temelji na spoštovanju pravic; delovni dokument služb Komisije z naslovom Zbirka orodij – pristop k razvojnemu sodelovanju EU, temelječem na pravicah, ki zajema vse človekove pravice (dok. SWD(2014) 152 final) (dok. 9489/14, 5. maj 2014).

36 Predlog za novo Evropsko soglasje o razvoju: naš svet, naše dostojanstvo, naša prihodnost (dok. COM(2016) 740 final, 22. november 2016).

37 Newyorška deklaracija za begunce in migrante, A/71/L.1*, 13. september 2016.

38 Sporočilo z naslovom Dostojno življenje: od odvisnosti od pomoči do samozadostnosti – Prisilno razseljevanje in razvoj (dok. COM(2016) 234 final, april 2016).

39 Delovni dokument služb Komisije z naslovom Humanitarna zaščita: izboljšanje rezultatov na področju zaščite, da bi zmanjšali tveganja za ljudi v humanitarnih krizah (dok. SWD(2016) 183 final, 23. maj 2016).

EU je s humanitarnimi sredstvi, ki jih je zagotovila za izobraževanje v izrednih razmerah, med letoma 2012 in 2016 pomagala skoraj štirim milijonom otrok v kriznih razmerah po svetu, da so se lahko vključili v izobraževanje in usposabljanje. Leta 2016 so bili 4 odstotki proračuna EU za humanitarno pomoč, tj. 64 milijonov EUR, namenjeni izobraževanju v izrednih razmerah. EU se tudi v mednarodnih forumih odločno zavzema za pravico otrok do izobraževanja, novembra 2016 pa je organizirala mednarodni forum o izobraževanju v izrednih razmerah.

EU na večstranski ravni vsako leto v okviru ZN skupaj z GRULAC predloži dve resoluciji o pravicah otrok. Vodilno vlogo je prevzela tako pri resoluciji Sveta ZN za človekove pravice iz marca 2016 o informacijski in komunikacijski tehnologiji ter spolnem izkoriščanju otrok kot tudi pri resoluciji Tretjega odbora Generalne skupščine ZN o otrocih migrantih.

EU je še naprej v celoti zavezana zaščiti otrok pred vsemi oblikami nasilja. Oktobra 2016 je Delovna skupina Sveta EU za človekove pravice (COHOM) na posebni seji razpravljala o pravicah otrok v zunanji politiki EU. Na njej so se osredotočili na krepitev sistemov za zaščito otrok, sodelovanje otrok, preprečevanje institucionalizacije otrok in razvoj alternativnih rešitev na področju oskrbe ter zaščito otrok pred škodljivimi praksami.

Svet je leta 2016 sprejel sklepe o delu otrok[40], v katerih je ponovno opozoril na odločno zavezo EU, da odpravi delo otrok, in pozval k udeležbi na četrti svetovni konferenci o delu otrok, ki bo novembra 2017 v Argentini.

EU je še naprej podpirala kampanjo „Otroci, ne vojaki“, za katero sta leta 2014 skupaj dala pobudo posebna predstavnica generalnega sekretarja ZN za otroke v oboroženih spopadih in Sklad Združenih narodov za otroke (UNICEF), z njo pa naj bi do leta 2016 dosegli, da vladne oborožene sile ne bi več novačile otrok in jih še naprej izkoriščale v spopadih. Kljub stopnjevanju konfliktov in vse večjim varnostnim izzivom v letu 2015 v nekaterih od osmih držav, katerim je kampanja namenjena, je ta vseeno dosegla, da je bilo do sedaj izpuščenih že na tisoče otrok – nekdanjih vojakov. Vseh osem držav je zdaj uspešno podpisalo akcijske načrte z ZN za odpravo in preprečevanje novačenja in izkoriščanja otrok. Komisija je v okviru EIDHR leta 2016 podprla šest projektov v vrednosti 5 milijonov EUR za otroke, ki so povezani z oboroženimi silami, skupinami in tolpami ter na katere vpliva oboroženo nasilje. Projekti potekajo v Kolumbiji, Demokratični republiki Kongo, na Palestinskih ozemljih, v Sudanu in Libanonu.

---

40 Sklepi Sveta o delu otrok (dok. 10244/16, 20. junij 2016).

Starejši

EU se dobro zaveda težav, s katerimi se soočajo starejši, in dejstva, da si je treba bolj prizadevati za zagotovitev, da se njihove človekove pravice v celoti spoštujejo. EU je na začetku leta 2016 prispevala k poročilu neodvisne strokovnjakinje ZN za uveljavljanje vseh človekovih pravic starejših oseb Rose Kornfeld-Matte, pri čemer je tudi podprla podaljšanje njenega mandata v septembrski resoluciji Sveta za človekove pravice. Prav tako je na sedmi seji odprte delovne skupine o staranju, ki se je sestala decembra 2016 v New Yorku, dejavno prispevala k odprti razpravi in izmenjavi najboljših praks ter nasprotovala diskriminaciji starejših oseb. Podprla je tudi odločitev, da se nacionalnim institucijam za človekove pravice omogoči sodelovanje pri delu odprte delovne skupine. Ta odločitev je bila sprejeta soglasno, zato lahko nacionalne institucije za človekove pravice s statusom A zdaj polnopravno sodelujejo, čeprav brez pravice do glasovanja.

Lezbične, gejevske, biseksualne, transseksualne in interseksualne (LGBTI) osebe

V letu 2016 je bilo mogoče opaziti stalen napredek v smeri dekriminalizacije istospolnih razmerij, pri čemer sta državi Nauru in Sejšeli razveljavili zakona, ki homoseksualnost obravnavata kot kaznivo dejanje, vrhovno sodišče v Belizeju pa je zavrnilo državni zakon proti sodomiji. V številnih delih sveta so bili potrjeni tudi zgodovinsko pomembni zakoni o spolni identiteti. Vprašanja LGBT so bila prvič vključena na uradni dnevni red Svetovnega gospodarskega foruma v Davosu, da bi priznali pomembne povezave med vključevanjem LGBTI oseb in gospodarskim razvojem.

Vendar sta nasilje in diskriminacija za številne LGBTI osebe še vedno vsakodnevna resničnost in grozovit napad na nočni klub za istospolne v Orlandu na Floridi je pretresel ves svet. Obenem so istospolni odnosi v 73 državah še vedno opredeljeni kot kaznivo dejanje, v 13 državah pa se homoseksualna dejanja kaznujejo s smrtjo. Še vedno je zelo razširjen neenak dostop do zdravstvenega varstva, izobraževanja in drugih sektorjev. EU je še naprej proaktivno sodelovala s tretjimi državami, da bi odpravili nasilje nad LGBTI osebami in njihovo diskriminacijo, pri čemer je v odziv na posamezne primere nasilja ali diskriminacije uporabila diskretno diplomacijo.

Visoka predstavnica Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko je 17. maja 2016 ob mednarodnem dnevu boja proti homofobiji, transfobiji in bifobiji objavila izjavo, v kateri se je poklonila pogumnim prizadevanjem zagovornikov, ki spodbujajo uveljavljanje vseh človekovih pravic LGBTI oseb. Več delegacij EU po vsem svetu je ta dan obeležilo z izobešanjem mavrične zastave, objavo sporočil za javnost ali organizacijo dogodkov za ozaveščanje o človekovih pravicah LGBTI oseb, številne druge pa so podprle lokalne parade ponosa in sodelovale s civilno družbo za odpravo diskriminacije na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete. EU je za svoje osebje pripravila tudi smernice in individualna usposabljanja o zagotavljanju človekovih pravic LGBTI osebam, da bi izboljšali komunikacijo in proaktivno obravnavo vprašanj LGBTI s tretjimi državami.

EU je v letu 2016 podprla 19 projektov v okviru EIDHR, namenjenih večji prepoznavnosti in sprejetosti LGBTI organizacij ter okrepitvi njihovega dialoga z oblastmi za spreminjanje zakonodaje; boju proti homofobiji; zaščiti LGBTI oseb pred nasiljem ter zagotavljanju usposabljanja, informacij in pravne pomoči LGBTI osebam in nevladnim organizacijam. Poudarek je bil na regionalnih projektih, namenjenih izgradnji zmogljivosti lokalne civilne družbe in organizacij na ravni skupnosti ter ustvarjanju mrež. V poročilu o globalnih virih za človekoljubno in vladno pomoč LGBTI skupnostim za obdobje 2013–2014 (objavljenem junija 2016) je bilo navedeno, da je EU glede na skupni znesek tretja največja vladna in večstranska donatorka za področje LGBTI.

EU je bila še naprej dejavno vključena v večstranska prizadevanja za odpravo nasilja in diskriminacije zoper LGBTI osebe, pri čemer je sodelovala v ustreznih posebnih postopkih, tudi z novim neodvisnim strokovnjakom o zaščiti pred nasiljem in diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete. Kot članica osrednje skupine ZN za LGBT je bila EU vključena v organizacijo ministrskega srečanja na visoki ravni „#Path2Equality“, ki je potekalo med 71. zasedanjem Generalne skupščine ZN. Tega dogodka, na katerem so se zbrali svetovni voditelji, da bi razpravljali o napredku pri spodbujanju človekovih pravic LGBTI oseb, se je udeležil tudi posebni predstavnik EU za človekove pravice. Januarja 2016 so bila vprašanja LGBTI opredeljena tudi kot ena od prednostnih nalog EU pri sodelovanju s Svetom Evrope v obdobju 2015–2017.

Osebe z invalidnostmi

V letu 2016 smo praznovali deseto obletnico Konvencije o pravicah invalidov, katere podpisnica je tudi EU. Do zdaj je Konvencijo ratificiralo 168 držav. EU je organizirala več javnih prireditev in konferenc za obeležitev te obletnice, sodelovala pa je tudi pri dogodkih, ki so jih organizirali drugi partnerji, kot je spremljajoči dogodek ob 31. zasedanju Sveta za človekove pravice februarja 2016 na temo usklajevanja Agende 2030 s pravicami oseb z invalidnostmi.

Na istem zasedanju Sveta za človekove pravice je potekala letna razprava o pravicah oseb z invalidnostmi s poudarkom na pravicah teh oseb v nevarnih razmerah in humanitarnih krizah. Na letni konferenci pogodbenic Konvencije o pravicah invalidov, ki je bila junija, je EU zagovarjala potrebo po zmanjšanju ovir za socialno vključevanje in enakost z obravnavanjem vprašanj dostopa do trga dela. Pozornost je namenila tudi revščini in dostopnosti, pri čemer je organizirala več spremljajočih dogodkov z organizacijami civilne družbe, tudi organizacijami invalidov.

EU se je v skladu s sklepi Sveta o svetovnem humanitarnem vrhu z dne 12. maja 2016[41] pridružila tudi Listini o vključevanju oseb z invalidnostmi v humanitarno delovanje, v kateri je potrjena kolektivna pripravljenost, da se osebe z invalidnostmi postavi v samo središče humanitarnega ukrepanja.

EU je sodelovala na 16. neformalnem seminarju ASEM o človekovih pravicah oseb z invalidnostmi, ki je potekal od 8. do 11. novembra 2016 v Pekingu. To je bila priložnost za razpravo o vključevanju človekovih pravic oseb z invalidnostmi, pri kateri je sodeloval širok krog zainteresiranih strani, tudi same osebe z invalidnostmi.

[41] Sklepi Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o svetovnem humanitarnem vrhu (dok. 8850/16, 12. maj 2016).

Leta 2016 sta EU in OHCHR začela izvajati skupni štiriletni projekt z naslovom Odpravljanje razlik I: kazalniki človekovih pravic za Konvencijo o pravicah invalidov v podporo agendi za trajnostni razvoj do leta 2030, ki vključuje vidike invalidnosti. S projektom se bodo zagotovila bistvena orodja in smernice ter s tem okvir za izvajanje, spremljanje in poročanje o izvajanju Konvencije glede na cilje trajnostnega razvoja. Decembra 2016 je EU podpisala novo pogodbo o nepovratnih sredstvih z naslovom Odpravljanje razlik II: vključujoče politike in storitve za enake pravice oseb z invalidnostmi, ki jo bodo izvajale agencije držav članic EU iz Avstrije, Italije in Španije v partnerstvu z Evropskim invalidskim forumom ter Mednarodnim konzorcijem za invalidnost in razvoj. S tem projektom se bo povečala tehnična zmogljivost razvojnih partnerjev za vključitev oseb z invalidnostmi v redno razvojno sodelovanje, s tem pa bo zagotovljeno, da bodo prizadevanja za doseganje ciljev trajnostnega razvoja skladna s Konvencijo o pravicah invalidov. Povečale se bodo tudi zmogljivosti petih partnerskih vlad v državah z nizkimi in srednjimi dohodki, da razvijejo in izvajajo politike in storitve, pri katerih se spoštujejo vidiki invalidnosti.

Poleg tega je EU v obdobju 2015–2016 financirala več kot 80 projektov v vrednosti več kot 56 milijonov EUR, katerih poudarek je na promociji pravic in socialnega vključevanja oseb z invalidnostmi v partnerskih državah.

Pravice avtohtonih ljudstev in pripadnikov manjšin

Dogodki iz leta 2016 so žal zadosten dokaz, da mora EU še naprej spodbujati pravice avtohtonih ljudstev na področjih okolja, podnebja in zemljiške posesti. V letu 2016 je EU izdala več izjav in demarš, v katerih je pozivala k pravici po usmrtitvah zagovornikov človekovih pravic avtohtonih prebivalcev, pa tudi k zagotavljanju nujne pomoči zagovornikom človekovih pravic avtohtonih prebivalcev, katerih varnost je bila ogrožena.

EU je prav tako še naprej prejemala poročila o kršitvah pravic avtohtonih ljudstev zaradi prilaščanja zemljišč v okviru ekstraktivnih industrij ter drugih poslovnih in z razvojem povezanih dejavnosti. Delegacije EU pomagajo pri preverjanju takšnih poročil in oblikujejo ustrezne odzive.

EU je v okviru EIDHR znova podprla dokumentacijski, raziskovalni in informacijski center za avtohtone prebivalce (DoCip), fundacijo, ki deluje kot tehnični sekretariat predstavnikov avtohtonih ljudstev za organe, telesa in zasedanja ZN v zvezi s človekovimi pravicami. Cilj projekta je olajšati polnopravno in učinkovito zastopanje avtohtonih ljudstev v sistemu ZN za človekove pravice ter močnejše sinergije z organizacijami avtohtonih ljudstev in med njimi. Poleg tega je bila v dejavnosti prvič vključena tudi evropska komponenta kot odgovor na poziv Evropskega parlamenta k podpori interakciji med predstavniki avtohtonih prebivalcev in evropskimi institucijami.

Evropska komisija in visoka predstavnica Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko sta 17. oktobra 2016 objavili skupni delovni dokument služb „Izvajanje zunanje politike EU o avtohtonih ljudstvih“[42], v katerem je navedeno trenutno stanje pri uresničevanju zavez iz akcijskega načrta EU za človekove pravice in demokracijo v obdobju 2015–2019, ki je neposredno povezan s problematiko avtohtonih prebivalcev, v skladu z deklaracijo ZN o pravicah avtohtonih prebivalcev in sklepnim dokumentom svetovne konference o avtohtonih ljudstvih, ki je bila leta 2014 v New Yorku (SWD (2016) 340 final). V dokumentu je ugotovljeno, da je vzpostavljen ustrezen okvir politike EU za pravice avtohtonih ljudstev, ki se uspešno izvaja. Vendar je v dokumentu predstavljenih tudi več vidikov za povečanje vpliva in učinkovitosti EU ter bolj skladno uporabo okvira politike v odnosih EU s partnerskimi državami.

EU v ZN v okviru Sveta za človekove pravice in Tretjega odbora GS ZN dejavno prispeva k mehanizmom, specifičnim za problematiko avtohtonih ljudstev, ter k resolucijam o pravicah avtohtonih prebivalcev. Še pomembneje, leta 2016 je prispevala k uspešnemu pregledu mandata mehanizma strokovnjakov za pravice avtohtonih ljudstev v okviru Sveta za človekove pravice. Sodeluje tudi pri posvetovanjih, ki jih vodi predsednik GS ZN, da bi predstavnikom in institucijam avtohtonih ljudstev omogočili udeležbo na zasedanjih ustreznih teles ZN v zvezi z vprašanji, ki jih zadevajo.

[42] Skupni delovni dokument služb z naslovom Izvajanje zunanje politike EU o avtohtonih ljudstvih (dok. SWD(2016) 340 final, 17. oktober 2016).

Na pripadnike manjšin nesorazmerno vplivajo večje stopnje negotovosti, nestrpnosti in prisilnega razseljevanja v številnih delih sveta. Ker številne države nimajo vzpostavljenih mehanizmov za zaščito pravic pripadnikov manjšin, ti zelo pogosto ostanejo nemočni in se pogosto znajdejo v položaju, ko so kriminalizirani zaradi legitimnih družbenih protestov. Glede na ta negotov položaj se je EU v letu 2016 v svojih dialogih o človekovih pravicah s partnerskimi državami in regionalnimi organizacijami še bolj osredotočila na pravice pripadnikov manjšin. V teh dialogih so bila obravnavana tudi vprašanja v zvezi z osebami, ki so žrtve kastnega razlikovanja, posebna pozornost pa je bila namenjena najbolj ranljivim osebam v manjšinskih skupinah, kot so ženske, otroci in osebe z invalidnostmi. Pomembno spoznanje, pridobljeno v dialogih v letu 2016, je bilo, da Agenda 2030 in cilji trajnostnega razvoja zagotavljajo močno platformo za odpravljanje neenakosti ter s tem dopolnjujejo razprave o podpiranju človekovih pravic pripadnikov manjšin.

EU je v letu 2016 še naprej sodelovala z mednarodnimi nosilci mandatov na področju manjšinskih vprašanj, kot so posebni predstavnik generalnega sekretarja Sveta Evrope za vprašanje Romov, posebni poročevalec ZN o manjšinskih vprašanjih in visoki komisar OVSE za narodne manjšine. EU si dosledno prizadeva za neoviran dostop visokega komisarja za narodne manjšine do geografskih območij z veliko stopnjo napetosti.

Novembra 2016 je potekalo deveto zasedanje foruma ZN o manjšinskih vprašanjih, ki je bilo osredotočeno na manjšine v humanitarnih krizah. EU je lahko na podlagi svojih zavez, danih na svetovnem humanitarnem vrhu leta 2015, ustrezno prispevala k razpravam na forumu.

Rasizem, rasna diskriminacija, ksenofobija in s tem povezana nestrpnost

EU sodeluje s partnerskimi državami, v večstranskih forumih in s civilno družbo v zvezi s strategijami za boj proti rasizmu, rasni diskriminaciji ter ksenofobiji in s tem povezani nestrpnosti. V svojih dialogih o človekovih pravicah izpostavlja pomen univerzalne ratifikacije in izvajanja Mednarodne konvencije o odpravi rasne diskriminacije. V okviru ZN je EU zavezana izvajanju deklaracije in akcijskega načrta iz Durbana, pa tudi programa dejavnosti za desetletje ZN za osebe afriškega porekla. S svojim sodelovanjem pri mehanizmih ZN za odpravo rasne diskriminacije spodbuja sporazumen pristop s poudarkom na obveznostih držav, da zagotovijo zaščito človekovih pravic za vse, brez diskriminacije. Poleg tega EU izkoristi vsako priložnost, tudi v interaktivnih dialogih z ustreznimi nosilci mandatov v okviru Sveta za človekove pravice, da obsoja rasizem, rasno diskriminacijo, ksenofobijo in s tem povezano nestrpnost po vsem svetu.

PODJETJA IN ČLOVEKOVE PRAVICE

EU je glede na nenehna poročila o kršitvah državljanskih, političnih, ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic, ki izhajajo iz ravnanja podjetij, podpirala dejavnosti zagovornikov človekovih pravic in spodbujala spoštovanje človekovih pravic s strani podjetij. To vprašanje je bilo izpostavljeno v dialogih o človekovih pravicah z več tretjimi državami, zlasti v Latinski Ameriki in Aziji. PPEU za človekove pravice je v razpravah s strateškimi partnerji, tudi z Južno Afriko in Brazilijo ter z AU, izpostavil podjetja in človekove pravice.

EU se je še naprej zavzemala za vodilna načela o podjetništvu in človekovih pravicah, ki so bila leta 2011 soglasno potrjena na ravni ZN, kot najboljše orodje politike za celostno obravnavo te problematike. Do konca leta 2016 je osem držav članic EU sprejelo nacionalne akcijske načrte za podjetništvo in človekove pravice, večina drugih pa je dokončala nacionalne akcijske načrte o družbeni odgovornosti gospodarskih družb ali o podjetništvu in človekovih pravicah oziroma je v zvezi z njimi znatno napredovala. Poleg tega so bili leta 2016 sprejeti sklepi Sveta o podjetništvu in človekovih pravicah ter o odgovornih globalnih vrednostnih verigah. EU in njene države članice so imele pomembno vlogo pri sprejetju sklepov in akcijskega načrta MOD o dostojnem delu v okviru globalnih dobavnih verig.

Komisija se je v sporočilu o trajnostni evropski prihodnosti iz novembra 2016[43] zavezala, da bo okrepila svoja prizadevanja za odgovorno ravnanje podjetij s poudarkom na konkretnih ukrepih, ki temeljijo na načelih in političnem pristopu, opredeljenem v strategiji EU za družbeno odgovornost gospodarskih družb, ki jo je Komisija pripravila leta 2011[44].

Kar zadeva tehnično pomoč, je Komisija leta 2016 objavila razpis za zbiranje predlogov v okviru EIDHR v zvezi z izvajanjem vodilnih načel Združenih narodov. Tehnična podpora za pripravo nacionalnih akcijskih načrtov je bila na podlagi instrumenta partnerstva[45] zagotovljena državam v Latinski Ameriki, na primer Braziliji, Kostariki, Mehiki, Panami in Peruju. Potekale so tudi priprave za širše nadaljnje ukrepanje v okviru instrumenta partnerstva na področju odgovornega ravnanja podjetij v Latinski Ameriki in na Karibih. Poleg tega je EU financirala tehnično pomoč za AU z namenom razvoja okvira AU za spodbujanje odgovornega ravnanja podjetij v Afriki.

Na mednarodni ravni se je oktobra 2016 v okviru Sveta za človekove pravice drugič sestala medvladna delovna skupina za pripravo mednarodnega pravno zavezujočega instrumenta o podjetništvu in človekovih pravicah. EU je pri tem dejavno sodelovala, pri čemer je pozdravila dejstvo, da se ta delovna skupina ne bo osredotočila le na nadnacionalne družbe, ampak na vse vrste podjetij.

---

43 Sporočilo z naslovom Novi ukrepi za trajnostno prihodnost Evrope – evropsko ukrepanje za trajnost (dok. COM(2016) 739 final, 22. november 2016).

44 Sporočilo z naslovom Obnovljena strategija EU za družbeno odgovornost podjetij za obdobje 2011–2014 (dok. COM(2011) 0681 final, 25. oktober 2011).

45 Uredba (EU) št. 234/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2014 o vzpostavitvi instrumenta partnerstva za sodelovanje s tretjimi državami.

4. ČLOVEKOVE PRAVICE V ZUNANJI POLITIKI EU

TRGOVINA

Trgovinska politika lahko v povezavi z drugimi zunanjimi politikami EU, zlasti razvojnim sodelovanjem, podpre spodbujanje in spoštovanje človekovih pravic v tretjih državah. V sporočilu iz leta 2015 „Trgovina za vse: za odgovornejšo trgovinsko in naložbeno politiko“ je ponujena pomoč EU državam v razvoju, zlasti ranljivim in najmanj razvitim državam, da bi se lahko vključile v svetovni trgovinski sistem in v čim večji meri izkoristile prednosti mednarodne trgovine[46]. To vključuje različne politične instrumente, vključno s politiko EU za pomoč trgovini[47], sistem enostranskih trgovinskih preferencialov ter določbe v dvostranskih in regionalnih trgovinskih sporazumih. Vprašanja človekovih pravic, vključno s temeljnimi načeli in pravicami pri delu, so vključena v enostranske preferenciale, politiko EU za nadzor izvoza in dvostranske sporazume EU o prosti trgovini.

Sedanja uredba o shemi splošnih tarifnih preferencialov (GSP) velja od 1. januarja 2014 in še naprej zagotavlja najbolj ugodne enostranske trgovinske preferenciale na svetu v podporo gospodarskemu razvoju v državah v razvoju. V okviru nove sheme so bili štirinajstim državam odobreni posebej ugodni trgovinski preferenciali (GSP+) pod pogojem, da ratificirajo in učinkovito izvajajo 27 mednarodnih konvencij, tudi ključne konvencije o človekovih pravicah in pravicah delavcev. Leta 2016 je pet držav z EU sklenilo sporazume o prosti trgovini in se torej odreklo shemi GSP+, za status GSP+ pa je zaprosila ena nova država, tj. Šrilanka. Komisija je leta 2016 objavila prvo dvoletno poročilo o ciklu spremljanja sheme GSP+[48], drugo pa bo sledilo v letu 2018.

EIDHR vključuje namensko podporo v višini 5 milijonov EUR za okrepitev vloge akterjev civilne družbe, da prispevajo k spremljanju in učinkovitemu izvajanju zadevnih 27 konvencij, ki so jih ratificirale države upravičenke do sheme GSP+.

---

46 Sporočilo z naslovom Trgovina za vse – Za odgovornejšo trgovinsko in naložbeno politiko (dok. COM(2015) 497 final, 14. oktober 2015).

47 Strategija EU za pomoč trgovini: okrepitev podpore EU za potrebe v zvezi s trgovino v državah v razvoju (dok. 14470/07, 29. oktober 2007).

48 Skupni delovni dokument služb z naslovom Posebni spodbujevalni režim EU za trajnostni razvoj in dobro upravljanje (GSP+) za obdobje 2014–2015 (dok. SWD(2016) 8, 28. januar 2016).

EU je v letu 2016 skupaj z bangladeško vlado, MOD, ZDA in Kanado nadaljevala tudi delo v zvezi z bangladeškim sporazumom za izboljšanje temeljnih delovnih standardov in varnosti v tekstilni industriji.

Evropska komisija pred začetkom trgovinskih pogajanj ali uvedbo novih ali spremenjenih predpisov o trgovinski politiki EU izvaja ocene učinka. Vzporedno s trgovinskimi pogajanji izvaja tudi ocene učinka na trajnostni razvoj. EU je zavezana ocenjevanju človekovih pravic v okviru ocene učinka, pa tudi ocene učinka na trajnostni razvoj. Leta 2015 je bilo za ocenjevanje človekovih pravic v trgovinskih ukrepih razvito posebno usmerjevalno orodje[49], ki se je uporabilo v vseh ocenah, opravljenih v letu 2016. To vključuje ocene učinka na trajnostni razvoj za sporazuma o naložbah med EU in Kitajsko ter EU in Burmo/Mjanmarom ter oceno učinka sporazuma med EU in Turčijo za posodobitev carinske unije, pa tudi tekoče ocene učinka v zvezi s pogajanji o sporazumih o prosti trgovini z Novo Zelandijo, Avstralijo in Čilom.

Sporazumi o prosti trgovini, sklenjeni po letu 2009, so povezani z določbami o človekovih pravicah iz ustreznih političnih okvirnih sporazumov med pogodbenicami. Če med pogodbenicama ni sklenjen politični okvirni sporazum, se v sporazum o prosti trgovini vključijo klavzula o temeljnih človekovih pravicah in možnosti prekinitve v primeru zlorab človekovih pravic.

V zvezi z nadzorom izvoza EU je bila revidirana Uredba (ES) št. 1236/2005 o trgovini z blagom, ki bi se lahko uporabilo za izvršitev smrtne kazni ali mučenje, pri čemer so 16. decembra 2016 začele veljati nove spremembe[50]. Komisija je leta 2016 sprejela tudi posodobljeno različico Uredbe Sveta št. 428/2009, s katero je vzpostavila režim Skupnosti za nadzor izvoza, prenosa, posredovanja in tranzita blaga z dvojno rabo. Ta režim zdaj vključuje preučitev kontrol tehnologije za nadzor, da bi ublažili morebitna tveganja, povezana z nenadzorovanim izvozom produktov informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT), ki bi se lahko uporabili za kršitve človekovih pravic.

---

49 Smernice za analizo vpliva človekovih pravic na ocene učinka za pobude politike, povezane s trgovino (2015).

50 Uredba (EU) 2016/2134 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. novembra 2016 o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 1236/2005 o trgovini z določenim blagom, ki bi se lahko uporabilo za izvršitev smrtne kazni, mučenje ali drugo okrutno, nečloveško ali poniževalno ravnanje ali kaznovanje.

Evropska komisija spodbuja zasebne sisteme pravične in etične trgovine ter meni, da so lahko koristni za krepitev načel trajnostnega razvoja, vključno s spoštovanjem človekovih pravic. Čeprav ni imela namena razvrščati ali urejati takih sistemov, si je Komisija leta 2016 prizadevala za izboljšanje pretoka informacij, s čimer bi zagotovila, da potrošniki razumejo merila, na katerih temelji vsak sistem, da lahko sprejemajo premišljene odločitve in hitro prepoznajo lažne trditve.

EU na večstranski ravni podpira Pogodbo o trgovini z orožjem (ATT), katere cilj je krepitev odgovornosti in preglednosti pri trgovini z orožjem, veljati pa je začela konec leta 2014. Pogodba med drugim določa, da je treba pri odločanju o izvozu orožja oceniti, ali bi orožje lahko bilo uporabljeno za izvajanje ali omogočanje hujših kršitev človekovih pravic ali mednarodnega humanitarnega prava, tudi nasilja na podlagi spola. Prav tako je izvoz orožja prepovedan, kadar bi orožje lahko bilo uporabljeno pri izvajanju genocida, zločinih proti človeštvu, hudih kršitvah Ženevske konvencije, napadih na civiliste ali drugih vojnih zločinih, kot so opredeljeni z ustreznimi mednarodnimi konvencijami.

EU je glede na to v letu 2016 še naprej spodbujala ratifikacijo pogodbe v vseh državah članicah ZN. Poleg teh diplomatskih prizadevanj je EU s financiranjem programa za podporo izvajanju te pogodbe do zdaj zagotovila tehnično pomoč 17 državam in jim s tem pomagala pri krepitvi njihovih nacionalnih sistemov v skladu z zahtevami pogodbe.

RAZVOJNO SODELOVANJE

EU je zavezana vključevanju človekovih pravic, tako državljanskih in političnih kot tudi ekonomskih, socialnih in kulturnih, v razvojno sodelovanje. Cilj ni zgolj „ne škodovati“ s tem, da se izogibamo nenačrtovanim negativnim učinkom razvojnih dejavnosti za končne upravičence, temveč tudi „narediti kar največ dobrega“ s prispevanjem h konkretnim in neposrednim načinom za uresničevanje njihovih človekovih pravic, ki so sredstvo, pa tudi cilj razvojnega sodelovanja. Leta 2014 je bil objavljen delovni dokument služb Komisije[51], nato pa je Svet sprejel sklepe o pristopu, utemeljenem na pravicah, k razvojnemu sodelovanju EU, ki zajema vse človekove pravice[52]. S tem so bila zagotovljena orodja in konkretne smernice za pristop k razvoju, temelječ na pravicah, ki ga EU zdaj uresničuje v vseh razvojnih programih. Januarja 2016 je bil vzpostavljen poseben program pomoči za pristop, temelječ na pravicah, v katerem sta bila združena usposabljanje in tehnična pomoč za krepitev notranje zmogljivosti v zvezi s pristopom, temelječim na pravicah. Ta program je namenjen predvsem osebju delegacij EU, vendar se lahko v to usposabljanje vključijo tudi države članice, partnerske države, ki izvajajo ERS, in lokalne organizacije civilne družbe. Poleg tega so bile pripravljene sektorske smernice za ukrepe zunanjega sodelovanja EU, ki obravnavajo terorizem, organizirani kriminal in kibernetsko varnost. Konec leta 2016 je EU gostila srečanje z državami članicami in agencijami ZN, da bi izmenjali izkušnje in najboljše prakse o pristopu k izvajanju ciljev trajnostnega razvoja, ki temelji na spoštovanju pravic, kar je nazadnje privedlo do dogovora o bolj rednih in vsebinskih izmenjavah med EU, državami članicami in OHCHR v zvezi z metodologijo na pravicah temelječega pristopa.

---

51 Delovni dokument služb Komisije z naslovom Zbirka orodij – Pristop k razvojnemu sodelovanju EU, temelječem na pravicah, ki zajema vse človekove pravice (dok. SWD(2014) 152 final, 30. april 2014).

52 Sklepi Sveta o pristopu, utemeljenem na pravicah, k razvojnemu sodelovanju, ki zajema vse človekove pravice, 19. maj 2014.

LETNO POROČILO EU O ČLOVEKOVIH PRAVICAH IN DEMOKRACIJI V SVETU ZA LETO 2016

GEOGRAFSKI DEL

I. DRŽAVE KANDIDATKE/POTENCIALNE DRŽAVE KANDIDATKE

Merila za pristop so odraz temeljnih vrednot EU iz člena 2 Pogodbe o Evropski uniji. Ti bistveni pogoji, ki jih morajo izpolniti vse države kandidatke, da lahko postanejo države članice, vključujejo stabilnost institucij, ki zagotavljajo demokracijo, pravno državo in človekove pravice ter spoštovanje in zaščito manjšin. Sedanja širitvena agenda zajema države Zahodnega Balkana in Turčijo.[53] Evropska komisija v širitvenem paketu iz leta 2016 podrobno obravnava napredek teh držav pri izpolnjevanju navedenih meril. Komisija je prilagojeno metodologijo poročanja, ki jo je uvedla leta 2015, uporabila pri novih področjih letnih poročil za države v procesu širitve. Ocene upoštevajo napredek, dosežen v zadnjem letu, in trenutno stanje v zvezi z ravnjo pripravljenosti držav na prevzem obveznosti, ki jih nalaga članstvo. V poročilih so zabeleženi tudi ukrepi, sprejeti zaradi upoštevanja priporočil iz leta 2015, in zagotovljene dodatne smernice glede prednostnih nalog za reforme v vsaki od teh držav.

EU je svojo širitveno politiko še naprej izvajala v skladu z načelom, da se je treba najprej posvetiti temeljnim vidikom. Komisija je svoja prizadevanja še vedno usmerjala predvsem v vprašanja pravne države, vključno z varnostjo, temeljnimi pravicami, demokratičnimi institucijami in reformo javne uprave, pa tudi v gospodarski razvoj in konkurenčnost. Ti vidiki so še vedno ključnega pomena za izpolnjevanje københavnskih meril za članstvo in bistvena medsektorska vprašanja, ki državam kandidatkam, ki jih uspešno rešijo, omogočijo prevzem obveznosti članstva. Ta pristop je prinesel praktične rezultate in reformni procesi na splošno napredujejo, čeprav z različno hitrostjo. Glede na kompleksno naravo potrebnih reform je ta proces dolgotrajen in pomanjkljivosti na več ključnih področjih še vedno niso odpravljene.

[53] Sporočilo o širitveni politiki EU iz leta 2016 (dok. COM(2016) 715 final, 9. november 2016).

V sporočilu o širitveni politiki EU iz leta 2016 je zapisana ugotovitev, da so **temeljne pravice** večinoma že vključene v zakonodajo držav v procesu širitve. Za Zahodni Balkan so v praksi še vedno značilne pomanjkljivosti, a razmere so na splošno stabilne. Turčija je na tem področju nazadovala, pri praktičnem izvajanju pa so pogosto opazne številne pomanjkljivosti. Po poskusu državnega udara v Turčiji 15. julija 2016 selektivna in arbitrarna uporaba prava, zlasti določb o nacionalni varnosti in boju proti terorizmu, negativno vpliva na svobodo izražanja. Kazenske zadeve proti novinarjem, zagovornikom človekovih pravic in poslancem vzbujajo resno skrb. V večini držav, ki sodelujejo v procesu širitve, je zlasti zaskrbljujoče vprašanje svobode izražanja in medijev, četudi v različnem obsegu.

Diskriminacija in sovražnost do ranljivih skupin, med drugim zaradi spolne usmerjenosti ali identitete, sta še vedno zelo problematični. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za zagotovitev enakosti spolov, vključno s preprečevanjem nasilja v družini in nasilja zaradi spola, ženskam pa je treba omogočiti enake priložnosti, zlasti na trgu dela. Zagotoviti je treba večje spoštovanje pravic otrok, med drugim z razvojem sistemov za zaščito otrok in učinkovitimi politikami za podporo osebam z invalidnostmi. Romi so na splošno še vedno v slabem položaju in zlasti na Zahodnem Balkanu so še naprej žrtve diskriminacije in socialne izključenosti. V mnogih državah, ki sodelujejo v procesu širitve, še vedno ni v celoti zagotovljeno učinkovito varstvo osebnih podatkov in niso vzpostavljeni zanesljivi sistemi za zagotavljanje postopkovnih pravic.

Pravilno delovanje **demokratičnih institucij** je v več državah še vedno eden od ključnih izzivov. Osrednja vloga nacionalnih parlamentov pri zaščiti demokracije mora postati nepogrešljivi del politične kulture. Pomanjkljivo poročanje vlade, šibke strukture parlamentarnih odborov in prekomerna uporaba nujnih parlamentarnih postopkov pogosto onemogočajo parlamentarni nadzor. Volitve na splošno potekajo brez večjih incidentov, vendar pa znatne pomanjkljivosti, med drugim v zvezi z izvedbo volitev in političnim vmešavanjem v poročanje medijev, vplivajo na integriteto celotnega predvolilnega in volilnega procesa. Volitve so pogosto še vedno razumljene kot priložnost za prevzem političnega nadzora nad širšo upravo, vključno z neodvisnimi institucijami.

Komisija še naprej podpira reformna prizadevanja na ključnih področjih demokracije in temeljnih pravic, med drugim z zagotavljanjem finančne pomoči in ukrepi za krepitev zmogljivosti. Države kandidatke poleg tega sodelujejo v ustreznih delovnih skupinah Komisije, na primer skupini za izobraževanje (delovna skupina ET 2020) o spodbujanju državljanstva ter skupnih vrednot svobode, strpnosti in nediskriminacije prek izobraževanja, ki spodbuja izmenjavo dobrih praks na področju izobraževanja o nediskriminaciji, enakosti spolov in človekovih pravicah.

Več informacij je na voljo na naslednji povezavi: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_strategy_paper_en.pdf.

Republika Albanija

V okviru instrumenta za predpristopno pomoč (**IPA**)[54] potekajo štirje ključni projekti, namenjeni večji učinkovitosti albanskega sistema za varstvo človekovih pravic in boj proti diskriminaciji (IPA 2013; 1,5 milijona EUR), krepitvi gospodarske in družbene vloge Romov in Egipčanov (IPA 2014; 4 milijone EUR), mehanizmu alternativnega reševanja sporov, ki naj bi državljanom omogočil alternativne načine reševanja sporov (IPA 2012; 750 000 EUR), ter kazenskemu sistemu (IPA 2013; 1 milijon EUR).

V okviru Sklada za civilno družbo navedenega instrumenta je sedem projektov (v skupni vrednosti okrog 1,2 milijona EUR) povezanih z varstvom človekovih pravic in namenjenih spodbujanju socialnega vključevanja pripadnikov manjšin, zlasti Romov in Egipčanov, spremljanju spoštovanja temeljnih pravic v centrih za pridržanje, podpiranju dostopa ranljivih skupin do pravnega varstva ter spodbujanju restorativne pravičnosti in mediacije med žrtvami in storilci za mladoletnike.

V okviru **EIDHR** potekata dva projekta (v skupni vrednosti 1,2 milijona EUR) na področju zaščite otrok v Albaniji ter opolnomočenja žensk v gorskih predelih na severu države. Ti projekti so namenjeni velikemu številu prejemnikov posredovanih donacij, da bi izboljšali domet ukrepov.

Več informacij je na voljo na naslednji povezavi: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_albania.pdf.

[54] Uredba (EU) št. 231/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2014 o vzpostavitvi instrumenta za predpristopno pomoč (IPA II).

Bosna in Hercegovina

V letu 2016 je bila finančna pomoč iz **IPA** namenjena predvsem otrokom in odraslim z invalidnostmi, in sicer s podporo preoblikovanju institucij socialne zaščite in krepitvijo modelov socialnega varstva na ravni skupnosti za otroke brez oskrbe staršev (1,3 milijona EUR), pa tudi večji vlogi organizacij civilne družbe, da bi lahko spremljale in zastopale pravice otrok ter spodbujale vključujoče in inovativne storitve (8,5 milijona EUR za regionalni projekt na Zahodnem Balkanu in v Turčiji). V okviru izvajanja projekta v vrednosti 2,5 milijona EUR, namenjenega socialno-ekonomskemu vključevanju romskega prebivalstva, je bilo zagotovljenih 140 bivalnih enot in sprejeti celoviti socialno-ekonomski ukrepi, skupaj s pomembnim vložkom v proces pregleda akcijskega načrta za Rome za obdobje 2017–2020 na področju zaposlovanja, nastanitve in zdravstva. Zagotovljena je bila tudi podpora ministrstvu za človekove pravice in begunce, in sicer v povezavi s pripravo predlogov sprememb bosansko-hercegovskega protidiskriminacijskega zakona ter s tem povezane strategije.

Leta 2016 je potekalo izvajanje dvanajstih projektov, ki prejemajo sredstva iz **EIDHR** (2,7 milijona EUR). Namenjeni so zlasti varstvu manjšin, vključno z Romi na splošno in zlasti romskimi otroki, zaščiti LGBTI oseb in pravic oseb z invalidnostmi ter spodbujanju udeležbe študentov pri demokratičnih reformah, večji vlogi in participaciji mladih ter izboljšanju socialno-ekonomskega položaja marginaliziranih skupin. Konec leta 2016 je bilo dodeljenih pet dodatnih donacij v skupnem znesku 1,7 milijona EUR, namenjenih odpravi nasilja zaradi spola, predstavljanju človekovih pravic v medijih, zagotavljanju pravice do izobrazbe za vse, ukrepom za vključevanje Romov in preprečevanju nasilja v družini nad ženskami na podeželskih območjih.

Več informacij je na voljo na naslednji povezavi: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_bosnia_and_herzegovina.pdf.

Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija

EU je v letu 2016 politični dialog in pomoč v okviru **IPA** še naprej posvečala večjemu spoštovanju temeljnih pravic v državi. 67 projektov sodelovanja z organizacijami civilne družbe v vrednosti več kot 10,3 milijona EUR, je med drugim namenjenih podpori svobodi izražanja in medijev ter preiskovalnemu novinarstvu, pa tudi participativni demokraciji. Nekateri projekti so poleg tega namenjeni boju proti diskriminaciji v vseh oblikah, izboljšanju varstva pravic Romov, oseb z invalidnostmi ter otrok in mladih v ranljivem položaju, zmanjšanju razlik med spoloma in večji enakopravnosti. V okviru horizontalnega instrumenta EU in Sveta Evrope za Zahodni Balkan in Turčijo ter regionalnih programov JUFREX se je začelo izvajanje projektov v višini 7 milijonov EUR, namenjenih odpravi diskriminacije in izboljšanju zaščite ranljivih skupin, svobodi izražanja in krepitvi pravosodnih zmogljivosti za zaščito človekovih pravic ter odpravi slabega ravnanja in nekaznovanosti. Precej pomoči v okviru IPA (več kot 18 milijonov EUR) so prejele tudi ključne institucije, kot so varuh človekovih pravic, ministrstvo za pravosodje, državno tožilstvo, direktorat za varstvo osebnih podatkov, sodni svet, svet državnih tožilcev, direktorat za izvrševanje sankcij, akademija za sodnike in državne tožilce ter ministrstvo za delo in socialno politiko. Poleg okrepitve njihovih operativnih zmogljivosti je bila ta pomoč namenjena tudi zaščiti človekovih pravic ter uveljavljanju mednarodnih konvencij in s tem povezane zakonodaje v državi.

V okviru EIDHR je delegacija EU v Skopju leta 2016 izvedla 19 projektov v skupni vrednosti 2 milijona EUR. Projekti so bili namenjeni obravnavi vprašanj, kot so svoboda izražanja in boljši dostop do pravnega varstva, spodbujanje pravic žensk, mladih in otrok, zaščita in spoštovanje različnosti, nediskriminacija, družbeno vključevanje Romov, spodbujanje medverskega dialoga in verskega pluralizma ter pobude za večjo vlogo EU v procesih demokratizacije in razvoja.

Več informacij je na voljo na naslednji povezavi: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia.pdf.

Kosovo[**]

V letu 2016 je bilo v okviru tretje faze programa EU za pomoč pri stabilizaciji skupnosti kot dela **IPA** za leto 2014, ki ga izvaja Mednarodna organizacija za migracije (IOM), doslej izpeljanih 124 projektov (98 posameznih družinskih podjetij in 26 projektov za razvoj skupnosti), s katerimi je bilo ustvarjenih in/ali zagotovljenih več kot 280 delovnih mest, posredno pa so vplivali na približno 30 000 prebivalcev prikrajšanih območij, kjer živijo manjšine. Leta 2016 so se končale dejavnosti v okviru projekta tesnega medinstitucionalnega sodelovanja za boj proti homofobiji in transfobiji. Sklad za civilno družbo je podpiral dve koaliciji: ERAC (koalicijo enakih pravic za vse), katere cilj je spodbujanje in zaščita temeljnih pravic ranljivih in marginaliziranih skupin (900 000 EUR), in KEEN (kosovsko mrežo za izobraževanje in zaposlovanje), ki si prizadeva za večjo zaposljivost ranljivih skupin na Kosovu[*]* ter njihovo vključevanje v izobraževanje in na trg dela (900 000 EUR). V okviru istega instrumenta so tri donacije v obliki nepovratnih sredstev za delovanje namenjene zaščiti in promociji pravic oseb z invalidnostmi, LGBTI oseb ter romske, aškalske in egiptovske skupnosti. Regionalni horizontalni instrument EU in Sveta Evrope za Zahodni Balkan in Turčijo je začel delovati z elementi reforme zaporov ter uvedbo orodij Evropske komisije za učinkovitost pravosodja (CEPEJ) za učinkovitost pravosodja in izobraževanja (boj proti diskriminaciji in korupciji).

Med letom so bile uspešno sklenjene pogodbe za osem projektov v okviru **EIDHR** v skupni vrednosti 1,7 milijona EUR. En projekt bo namenjen podpori varuhu človekovih pravic, dva sta posvečena politični participaciji žensk, dva podpori pravicam otrok in trije boju proti diskriminaciji. Poleg tega se je nadaljevalo izvajanje treh projektov v okviru EIDHR (v vrednosti okrog 600 000 EUR) na področju spremljanja sodnih postopkov, socialnih stanovanj in varstva osebnih podatkov.

Več informacij je na voljo na naslednji povezavi: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_kosovo.pdf.

[**] To poimenovanje ne posega v stališča o statusu ter je v skladu z RVSZN 1244 (1999) in mnenjem Meddržavnega sodišča o razglasitvi neodvisnosti Kosova.

[**] To poimenovanje ne posega v stališča o statusu ter je v skladu z RVSZN 1244 (1999) in mnenjem Meddržavnega sodišča o razglasitvi neodvisnosti Kosova.

Črna gora

Leta 2016 so v okviru **IPA** potekali trije projekti (vredni približno 2,5 milijona EUR) na področju človekovih pravic, vključno s trajnostnimi rešitvami za notranje razseljeno romsko prebivalstvo, enakostjo spolov ter podporo uradu varuha za človekove pravice, ministrstvu za človekove pravice in pravice manjšin ter ministrstvu za pravosodje (uprava zaporov) pri izvajanju standardov s področja človekovih pravic. V tem letu je bilo milijon EUR novih obveznosti namenjenih spodbujanju in varstvu človekovih pravic Romov, Egipčanov in drugih ranljivih skupin. V okviru operativnega programa IPA za razvoj človeških virov je bilo devet projektov, financiranih z nepovratnimi sredstvi, v skupni vrednosti 0,75 milijona EUR izbranih za zagotavljanje usposabljanja in zaposlitvenih možnosti osebam z invalidnostmi ter romskemu in egipčanskemu prebivalstvu. Poleg tega je bilo leta 2016 pod okriljem Sklada za civilno družbo v okviru IPA izpeljanih sedem projektov, povezanih s protidiskriminacijskimi politikami in človekovimi pravicami (socialno vključevanje otrok in mladih z invalidnostmi, pravice potrošnikov in bolnikov, pravice duševnih bolnikov, socialno podjetništvo), ter vrednih približno 1 milijona EUR.

V tem letu se je v okviru **EIDHR** (program pomoči za posamezne države) nadaljevalo izvajanje šestih projektov v skupni vrednosti 700 000 EUR. Namenjeni so bili vprašanjem človekovih pravic LGBTI oseb, politične participacije Romov (ustanovitev prvega sindikata, katerega člani so romski delavci), varstva potrošnikov in pravic bolnikov, večjega zaupanja v volitve in boja proti nasilju zaradi spola, pa tudi regionalnemu projektu v okviru EIDHR v vrednosti 570 000 EUR za preprečevanje slabega ravnanja z zaporniki in boj proti nekaznovanosti.

Več informacij je na voljo na naslednji povezavi: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_montenegro.pdf.

Republika Srbija

EU je leta 2016 še naprej izvajala več projektov v okviru programa **IPA** za podporo protidiskriminacijskim politikam ter izboljšanje položaja ranljivih oseb, vključno z Romi, begunci in notranje razseljenimi osebami. V navedenem letu so na področju vključevanja Romov potekali štirje projekti v skupni vrednosti 11,4 milijona EUR. Oktobra 2015 se je začel projekt tesnega medinstitucionalnega sodelovanja pri podpiranju spodbujanja človekovih pravic in ničelne tolerance do diskriminacije, ki bo trajal 20 mesecev in katerega skupna vrednost je 1,2 milijona EUR. Iz Sklada za civilno družbo je bilo organizacijam civilne družbe dodeljenih deset donacij v skupni vrednosti 3,5 milijona EUR. S podporo v obliki dolgoročnih nepovratnih sredstev, med drugim za krepitev zmogljivosti organizacij na lokalni ravni, se bo povečala učinkovitost srbskih organizacij civilne družbe pri izvajanju pobud v zvezi s pravno državo, regionalnim sodelovanjem ter njeno udeležbo v procesu pogajanj v Srbiji in pri spremljanju politik.

Leta 2016 je bilo v okviru **EIDHR** financiranih 19 projektov v skupnem znesku 2 milijona EUR. Pri teh projektih je poudarek zlasti na varstvu manjšin, človekovih pravicah LGBTI oseb, enakosti spolov ter pravicah otrok, prosilcev za azil in oseb z invalidnostmi. Poleg tega je bil objavljen nov razpis za zbiranje predlogov v okviru proračuna EIDHR za leti 2016 in 2017 v skupni vrednosti 1,75 milijona EUR.

Več informacij je na voljo na naslednji povezavi: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_serbia.pdf.

Republika Turčija

V državnem strateškem dokumentu za obdobje 2014–2020 (pomoč iz **IPA** II) so bile za Turčijo kot ključne prednostne naloge opredeljene potrebe po reformah in razvoju zmogljivosti na področju pravne države in temeljnih pravic. Prednost so imele tudi v letu 2016, in sicer v precej občutljivih okoliščinah, zlasti po poskusu državnega udara julija 2016. Z vidika izvajanja je bilo v letih 2015 in 2016 za Turčijo uporabljenih že izredno veliko proračunskih sredstev, namenjenih upravljanju migracij, azila in meja zaradi migracijske krize in izvajanja časovnega načrta za liberalizacijo vizumskega režima,[55] v okviru instrumenta za begunce v Turčiji pa ji bo še naprej zagotovljena pomoč zaradi begunske krize. Upoštevana je tudi politična in institucionalna negotovost, s katero se po poskusu udara soočajo nekateri glavni upravičenci.

V okviru **IPA** je mogoče izpostaviti več projektov v izvedbeni fazi, usmerjenih k spoštovanju človekovih pravic, kot so projekti za krepitev zmogljivosti v sodelovanju z ustreznimi institucijami za človekove pravice (na primer nacionalni inštitut za človekove pravice, varuh človekovih pravic in parlament), projekti, povezani s svobodo izražanja, ter projekti, ki se ukvarjajo s pravicami žensk, bojem proti diskriminaciji in socialnim vključevanjem. Ob splošnem poslabšanju razmer na področju človekovih pravic v zadnjem letu, zlasti po poskusu državnega udara, nacionalni program v okviru IPA za leto 2016 zajema 5 milijonov EUR vreden ukrep za večje spoštovanje temeljnih pravic in svoboščin vseh posameznikov brez razlik, v skladu z Evropsko konvencijo o človekovih pravicah (EKČP) na področju enakosti spolov in pravic Romov. Z ukrepi na področju notranjih zadev iz leta 2016 bosta Turčiji zagotovljena podpora pri izpolnjevanju s tem povezanih zahtev ter pomoč pri sprejemu beguncev zaradi konflikta v Siriji (prispevek EU v višini 92,05 milijona EUR). V okviru instrumenta za begunce je bilo leta 2016 dodeljenega 2,2 milijona EUR projektom v podporo beguncem in skupnostim, ki so jih sprejele, ob doslednem spoštovanju mednarodnih standardov na področju človekovih pravic.

[55] Evropska komisija, Načrt približevanja brezvizumskemu režimu s Turčijo, 16. december 2013.

Projekti v okviru **EIDHR** v Turčiji so namenjeni najbolj perečim vprašanjem človekovih pravic v tej državi, vključno s svobodo izražanja in neodvisnostjo medijev, boljšim dostopom do pravnega varstva, bojem proti mučenju in nekaznovanosti, zaščito in spoštovanjem kulturne raznolikosti, ranljivimi skupinami in pravicami pripadnikov manjšin, izobraževalnimi programi in usposabljanji v zvezi s človekovimi pravicami ter spodbujanjem politične zastopanosti in udeležbe v družbi, zlasti za slabo zastopane skupine (med njimi ženske, LGBTI osebe, Rome in mlade). V okviru programa za Turčijo je bilo decembra 2016 končanih 22 projektov in podpisanih 23 novih pogodb o dodelitvi nepovratnih sredstev v vrednosti 5 milijonov EUR. Novi projekti zajemajo več ključnih področij človekovih pravic: zagovornike človekovih pravic, človekove pravice LGBTI oseb, pravice žensk ter preprečevanje nasilja nad ženskami in manjšinami. EIDHR naj bi imel tudi vlogo pri odzivanju na krizo v Siriji, in sicer v okviru sodelovanja z organizacijami civilne družbe na področju pravic beguncev, prosilcev za azil, notranje razseljenih oseb in migrantov na splošno. V ta namen so finančna sredstva vključevala 2 milijona EUR za podporo pravicam beguncev, prosilcev za azil in migrantov. Prednostne naloge na tem področju so skladne z dejavnostmi v okviru IPA, IcSP ter drugih pomembnih instrumentov, kot je skrbniški sklad EU, ter jih dopolnjujejo.

Več informacij je na voljo na naslednji povezavi: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_turkey.pdf.

Pomoč za več upravičencev

V okviru pomoči **IPA** za več upravičencev so področjem, kot so spodbujanje spoštovanja človekovih pravic, varstvo manjšin, boj proti diskriminaciji in upravljanje migracij, ki upošteva vidik zaščite, namenjena finančna sredstva v skupni vrednosti 32,1 milijona EUR.

Demokraciji in spodbujanju človekovih pravic je namenjen zlasti horizontalni instrument EU in Sveta Evrope za Zahodni Balkan in Turčijo v skupnem znesku 25 milijonov EUR (prispevek EU v višini 20 milijonov EUR). Svet Evrope je poleg tega izpeljal program za varstvo in spodbujanje pravic pripadnikov manjšin v skupni vrednosti 3,6 milijona EUR, ki ga je financirala EU. Prispevek v višini 8 milijonov EUR je bil namenjen tudi večjemu poudarku na človekovih pravicah pri upravljanju migracij na Zahodnem Balkanu v okviru sedanjih pogodb, ki jih IOM in agencija Frontex izvajata v partnerstvu z UNHCR in Evropskim azilnim podpornim uradom (EASO).

EU je poleg tega še naprej podpirala Mednarodno kazensko sodišče za nekdanjo Jugoslavijo (MKSJ) z različnimi pogodbami v skupni vrednosti 500 000 EUR. Namen teh dejavnosti je obveščanje žrtev konflikta o ugotovitvah procesov na tem sodišču in pomembnih načelih, na katerih temelji njegovo delo, med drugim o načelih kazenske odgovornosti posameznikov, pravne države in spoštovanja človekovih pravic. Ta načela spadajo med temeljne vrednote, ki jih delijo vse članice EU.

Evropska komisija poleg tega v okviru Sklada za civilno družbo za Zahodni Balkan in Turčijo zagotavlja znatno finančno pomoč, namenjeno podpori razvoju civilne družbe. Približno 3,5 % celotnega IPA je v obdobju 2014–2020 okvirno namenila civilni družbi in medijem. V letu 2016 je finančno podporo iz tega instrumenta (skupaj približno 25 milijonov EUR) dobilo okrog 50 regionalnih mrež, ki združujejo več kot 250 organizacij civilne družbe iz držav Zahodnega Balkana in Turčije. V veliki večini so bile to pobude za nadzor in zagovorništvo iz široke palete sektorjev, ki podpirajo reforme politik in pristopni proces (spodbujanje pravic žensk in preprečevanje nasilja zaradi spola, varstvo človekovih pravic LGBTI oseb in oseb z invalidnostmi, zagotavljanje dobrega upravljanja, nadzor upravljanja javnih financ in reforma javne uprave). Podporo v okviru tega instrumenta je poleg tega prejelo več regionalnih programov, ki jih izvajajo mednarodne organizacije (npr. UNICEF, UNESCO in Svet Evrope na področju svobode izražanja) v skupni vrednosti 9,5 milijona EUR.

II. Države EGP/Efte – zahodnoevropske države, ki niso članice EU (Švica, Norveška, Islandija, Lihtenštajn, Sveti sedež, Andora, Monako in San Marino)

EU ima na področju človekovih pravic podobne standarde kot **Švica, Norveška, Islandija, Lihtenštajn, Sveti sedež, Andora, Monako** in **San Marino.** V ospredju strategije EU za človekove pravice sta torej predvsem sodelovanje s temi partnerji in tesen dialog o vprašanjih človekovih pravic v mednarodnih organizacijah (ZN, Svet Evrope, OVSE itd.). Sodelovanje z Norveško in Švico poteka tudi v posameznih državah po svetu v povezavi z izvajanjem programov za razvojno pomoč in človekove pravice. EU človekove pravice v zahodnoevropskih državah, ki niso njene članice, vključuje med svoje dejavnosti na področju javne diplomacije in obveščanja, da bi izpostavila svojo vodilno vlogo v svetu pri zavzemanju za uveljavljanje človekovih pravic na globalni ravni. Morebitni pomisleki EU v zvezi s človekovimi pravicami v zahodnoevropskih državah, ki niso njene članice, so večinoma obravnavani v okviru splošnega rednega pregleda v Svetu ZN za človekove pravice.

Švica je bila za obdobje 2016–2018 izvoljena za članico tega sveta, v katerem ima aktivno vlogo. EU in Švica imata zelo podobna stališča. Švica ima še naprej aktivno vlogo posrednice v nekaterih svetovnih konfliktih.

Norveška je 1. julija 2015 ustanovila nacionalno institucijo za človekove pravice, eno njenih prvih priporočil pa je bilo, naj ta država sprejme ukrepe za zmanjšanje števila zapornikov v samicah. Ta država ima osrednjo vlogo pri uresničevanju agende za ženske, mir in varnost, prav tako je tesna partnerica pri izvajanju resolucije Varnostnega sveta Združenih narodov (RVSZN) 1325. Norveška socialna služba za otroke (Barnevernet) je bila deležna kar nekaj kritik iz tujine, tudi iz nekaterih držav članic EU, ker je priseljenskim staršem odvzela otroke, domnevno zaradi fizičnega kaznovanja. Začetek veljavnosti Haaške konvencije iz leta 1996 1. julija 2016 naj bi omogočil okrepitev sodelovanja z drugimi državami v čezmejnih sporih med starši in primerih zaščite koristi otrok.

Islandija ima obsežen sistem varstva temeljnih pravic in svoboščin ter pri vprašanjih s področja človekovih pravic zgledno sodeluje z mednarodnimi organizacijami. Ta država je septembra 2016 ratificirala Konvencijo ZN o pravicah invalidov, sprejela pa je tudi nov akcijski načrt za enakost spolov za obdobje 2016–2019.

Smernice EU za spodbujanje in varstvo svobode veroizpovedi ali prepričanja so pomemben temelj sodelovanja s Svetim sedežem, ki je izjemno zaskrbljen zaradi vse pogostejšega preganjanja kristjanov v različnih delih sveta.

Švicarska konfederacija

V ospredju strategije EU za človekove pravice v Švici sta predvsem sodelovanje in tesen dialog o vprašanjih človekovih pravic v mednarodnih organizacijah (ZN, Svet Evrope, OVSE itd.) ter posameznih državah po svetu. Švica je bila za obdobje 2016–2018 izvoljena za članico Sveta ZN za človekove pravice, v katerem ima aktivno vlogo.

EU vprašanje človekovih pravic vključuje v dejavnosti na področju javne diplomacije in obveščanja v Švici, da bi izpostavila svojo vodilno vlogo v svetu pri zavzemanju za uveljavljanje človekovih pravic na globalni ravni.

Kar zadeva EKČP, v Švici kljub določeni meri nestrinjanja glede posameznih sodb Evropskega sodišča za človekove pravice na splošno velja, da so njegove sodbe pozitivno vplivale na sodno prakso švicarskega zveznega sodišča v zvezi s človekovimi pravicami in ustavno listino o temeljnih pravicah. Kljub temu je namen predlagane državljanske pobude z desne strani političnega spektra zagotoviti prevlado švicarske ustave nad mednarodnim pravom, vključno z EKČP, da bi samostojno zaščitili temeljne in človekove pravice ter po mnenju pobudnikov spoštovali voljo švicarskega naroda. Zgornji dom švicarske zvezne skupščine je decembra razpravljal o nekoliko manj strogem ukrepu, ki ga je spodnji dom že podprl, po katerem naj bi švicarski zvezni svet pooblastili, da bi si na vseh ustreznih ravneh, zlasti v Svetu Evrope, prizadeval za večje spoštovanje in uveljavljanje načela subsidiarnosti, s čimer naj bi zagotovili, da bi Evropsko sodišče za človekove pravice v svoji sodni praksi bolj sistematično upoštevalo nacionalne pravne sisteme.

Kraljevina Norveška

EU in Norveška imata podobne standarde na področju človekovih pravic, zato sta v ospredju strategije EU za človekove pravice predvsem sodelovanje in tesen dialog z Norveško o teh vprašanjih v mednarodnih organizacijah (ZN, Svet Evrope, OVSE itd.) ter posameznih državah po svetu. EU je človekove pravice vključila med svoje dejavnosti javne diplomacije in obveščanja na Norveškem, da bi izpostavila svojo vodilno vlogo v svetu.

Norveška podpora človekovim pravicam na splošno temelji na Mednarodni listini človekovih pravic, različnih konvencijah in drugih instrumentih za spodbujanje in varstvo posameznih vrst človekovih pravic – na primer v zvezi z rasno diskriminacijo in mučenjem ter pravicami žensk, otrok in oseb z invalidnostmi – in načelu pospeševanja človekovih pravic, kot je opredeljeno v preambuli Splošne deklaracije človekovih pravic. To podporo izvaja na različne načine, med drugim z razvojnim sodelovanjem. Čeprav trenutno nima akcijskega načrta za celotno področje človekovih pravic, obstajajo načrti za posamezna področja, npr. kar zadeva trgovino z ljudmi ter pravice otrok in žensk. Človekove pravice so še vedno zelo pomembne in norveška vlada največ pozornosti namenja področjem, v katerih so na Norveškem dobro podkovani. Prednostna področja norveškega razvojnega sodelovanja v podporo človekovim pravicam zajemajo podporo zagovornikom človekovih pravic, pravno državo, preprečevanje mučenja in odpravo smrtne kazni, svobodo govora in medijev, družbeno odgovornost podjetij, dialog o človekovih pravicah z izbranimi državami ter spodbujanje pravic žensk, otrok, oseb z invalidnostmi, domorodnih ljudstev ter lezbičnih, gejevskih, biseksualnih in transseksualnih (LGBT) oseb.

Islandija

Islandija ima obsežen sistem varstva temeljnih pravic in svoboščin ter pri vprašanjih s področja človekovih pravic zgledno sodeluje z mednarodnimi organizacijami. Med posebnimi pobudami je dejavno podpirala pobude ZN in druge mednarodne pobude za spodbujanje vloge moških pri zagotavljanju enakosti spolov. Na regionalni ravni je prispevala k delu Arktičnega sveta o teh vprašanjih.

EU je vprašanja človekovih pravic vključila med svoje dejavnosti javne diplomacije in obveščanje na Islandiji, da bi izpostavila svojo vodilno vlogo v svetu.

Sveti sedež

S Svetim sedežem potekajo dokaj pogosti in koristni stiki v okviru večstranskih forumov o različnih vprašanjih s področja človekovih pravic, vključno z Generalno skupščino ZN, Svetom ZN za človekove pravice, OVSE in Svetom Evrope. Sveti sedež je zaskrbljen zaradi vse pogostejšega preganjanja kristjanov v različnih delih sveta, smernice EU za spodbujanje in varstvo svobode veroizpovedi ali prepričanja pa so vse bolj pomembna podlaga za sodelovanje.

Kneževina Andora, Kneževina Lihtenštajn, Kneževina Monako, Republika San Marino

EU, Andora, Lihtenštajn, Monako in San Marino imajo podobne standarde na področju človekovih pravic, zato je v ospredju strategije EU za človekove pravice predvsem usklajevanje s tem državami pri obravnavi teh vprašanj v mednarodnih organizacijah (ZN, Svet Evrope, OVSE itd.). EU v okviru Sveta ZN za človekove pravice sodeluje tudi pri splošnem rednem pregledu stanja na področju človekovih pravic v teh državah.

III. EVROPSKA SOSEDSKA POLITIKA

Republika Armenija

Leta 2016 se je splošno stanje človekovih pravic v Armeniji nekoliko izboljšalo, a diskriminacija in omejevanje temeljnih svoboščin sta še vedno močno razširjena, napredek pa je počasen. Več formalnega sodelovanja civilne družbe pri procesu reforme volilnega sistema, boj proti korupciji, okoljska vprašanja in preprečevanje mučenja so dobrodošli, kar velja tudi za pomembno vlogo zagovornika človekovih pravic, predvideno v novi ustavi.

Med prednostnimi nalogami EU v Armeniji so posodobitev in izvajanje nacionalnega akcijskega načrta za človekove pravice, sprejetje obsežne zakonodaje proti diskriminaciji in nasilju v družini, opredelitev mučenja v skladu z mednarodnimi standardi ter boj proti korupciji.

Obstajajo številni problemi, zlasti na področju spola, nasilja nad ženskami, v družini in nad otroki ter diskriminacija LGBTI oseb. Pravni sistem ne omogoča ustreznega preprečevanja in kaznovanja sovražnega govora, Obtožbe o korupciji so pogoste, a redko privedejo do sankcij.

Med drugimi problemi v zvezi s človekovimi pravicami sta tudi policijska nekaznovanost in priznavanje dokazov, pridobljenih pod prisilo. Sodstvu ni zagotovljena neodvisnost in Armenija nima inšpektorata za delo, ki bi se ukvarjal z vprašanji v zvezi s temeljnimi pravicami delavcev, vključno z vprašanji dela otrok, ter zagotovil učinkovito izvajanje ustrezne zakonodaje. Čeprav je bilo doseženega nekaj napredka, je treba še dodatno izboljšati pogoje za pridržanje, tudi v psihiatričnih ustanovah.

Armenija je leta 2016 sprejela nov volilni zakon, ki temelji na edinstvenem političnem dogovoru o novem volilnem zakoniku med vladajočo koalicijo in tremi opozicijskimi strankami, ki ga je deloma podprla tudi civilna družba. EU, Nemčija, Združeno kraljestvo in ZDA prispevajo finančno pomoč za izboljšanje volilnega okvira, da bi tako preprečili goljufije in podprli uresničevanje političnega dogovora pred parlamentarnimi volitvami aprila 2017.

Armenija je decembra 2016 sprejela zakona o zagovorniku (varuhu) človekovih pravic, v skladu z novo ustavo, in o javnih organizacijah (civilni družbi), ki zagotavljata javno podjetništvo in pravico do pritožbe na sodiščih v zvezi z okoljskimi vprašanji.

EU je z Armenijo ob različnih priložnostih še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji, med drugim na srečanju sveta za sodelovanje (januarja) in odbora za sodelovanje (decembra). Udeleženci letnega dialoga o človekovih pravicah ter zasedanja pododbora za pravico, svobodo in varnost, ki je bilo marca v Erevanu, so odkrito razpravljali o različnih vprašanjih, med drugim o svobodi združevanja, izražanja, veroizpovedi ali prepričanja, preprečevanju mučenja in slabega ravnanja ter pravicah žensk. Vprašanja človekovih pravic in temeljnih pravic delavcev so bila izpostavljena tudi med postopkom spremljanja v okviru sheme GSP+ (Poročilo o splošni shemi preferencialov za obdobje 2014–2015). EU je vprašanje človekovih pravic še naprej vključevala v svoje politike v Armeniji in vpletene akterje pozvala k pripravi in sprejetju novega nacionalnega akcijskega načrta za človekove pravice.

Mednarodno priznanih političnih zapornikov ali pripornikov ni bilo, čeprav so po trditvah različnih skupin nekateri zaporniki pridržani iz političnih razlogov. Ob koncu leta 2016 je bilo od 770 ljudi, priprtih med dvotedenskimi protesti v podporo oboroženi skupini, ki je nasilno zasedla policijsko postajo v okrožju Erebuni, za zapahi še vedno 17 oseb. Nekateri opozicijski aktivisti so dolgotrajno pridržani le na podlagi pričanj policistov. Preiskave domnevnih kršitev in pretirane uporabe policijske sile prinašajo le malo rezultatov.

EU je izražala pomisleke v izjavah in govorih ter na sestankih v okviru rednega političnega dialoga med EU in Armenijo in neuradnih ad hoc srečanjih, s čimer je želela vlado spodbuditi k doslednemu spoštovanju človekovih pravic. Predsedniku vlade je bil predložen delovni dokument o boju proti korupciji, nacionalna skupščina pa je sprejela pravne spremembe v zvezi s kriminalizacijo nezakonite obogatitve, visokimi uradniki in sodelovanjem organizacij civilne družbe v svetu za boj proti korupciji.

EU je podprla pripravljalne strokovne razprave v zvezi s prihodnjim zakonom o preprečevanju diskriminacije.

Delegacija EU v Armeniji je imela pomembno vlogo pri podpori javnim razpravam ter dialogu med vlado in organizacijami civilne družbe o boju proti nasilju v družini in nasilju zaradi spola ter spodbujanju enakosti spolov. Pomagala je tudi pri pripravi zakona o boju proti nasilju v družini, vendar ga zaradi politizacije njegovega osnutka leta 2016 ni bilo mogoče dokončati.

Poleg tega je EU ob tesnem usklajevanju s svojimi državami članicami in podobno mislečimi partnerji uresničila več formalnih in neformalnih pobud za ozaveščanje nacionalnih organov v različnih sodnih primerih, povezanih s človekovimi pravicami.

EU je leta 2016 še naprej finančno podpirala projekte, ki prejemajo sredstva iz ENI in EIDHR ter finančno pomoč držav članic EU. EU v sodelovanju z MOD finančno podpira projekt za okrepitev zmogljivosti javne uprave, da bi lahko izvajala temeljne konvencije MOD kot del obveznosti v okviru sheme GSP+.

Najpomembnejši prispevek je bilo 12 milijonov EUR, namenjenih projektom za podporo varstvu človekovih pravic v Armeniji, ki naj bi jih izvedli med letoma 2016 in 2019. V to je vključena tudi podpora EU, namenjena reformi volilnega sistema. Opredeljeni so bili konkretni cilji, npr. sprejetje zakonodaje.

29 projektov v skupni vrednosti 20 milijonov EUR je bilo namenjenih krepitvi zmogljivosti civilne družbe pri varstvu človekovih pravic, podpori boju proti nasilju zaradi spola in spodbujanju opolnomočenja žensk, zavzemanju za pravice otrok (skrb za otroke z invalidnostmi v okviru skupnosti), izboljšanju pogojev pridržanja, podpori integraciji beguncev in splošnemu ozaveščanju o človekovih pravicah z različnimi dejavnostmi.

Republika Azerbajdžan

Čeprav se je stanje človekovih pravic v letu 2016 v primerjavi s skrajno negotovimi razmerami leta 2015 nekoliko izboljšalo, ne manjka resnih izzivov. Posebej zaskrbljujoče je vprašanje svobode izražanja in zbiranja. Civilna družba v Azerbajdžanu je zaradi izredno zapletene zakonodaje o nevladnih organizacijah in težav, s katerimi se pri zagotavljanju sredstev soočajo tuji donatorji, v zelo kočljivem položaju. Na referendumu 26. septembra je bila odobrena vrsta sprememb ustave. Beneška komisija je na splošno pozitivno ocenila večino sprememb členov o človekovih pravicah, razen spremembe v zvezi z odvzemom državljanstva. Izrazila pa je resne pomisleke glede institucionalne reforme in novih pristojnosti, podeljenih predsedniku.

V primeru Azerbajdžana je še vedno problematično spoštovanje obveznosti, ki izhajajo iz njegovega članstva v Svetu Evrope, vključno z izvajanjem sodb Evropskega sodišča za človekove pravice, in njegovega pristopa k večini konvencij ZN o človekovih pravicah. Poleg tega mora organizacijam civilne družbe zagotoviti pozitivno okolje, da bi lahko opravljale svoje dejavnosti (med drugim dostop do finančnih sredstev iz tujine) ter podpirale zagovornike človekovih pravic in njihove družine, kadar je potrebno. Svoboda izražanja in zbiranja je močno omejena in za kritike vlade so predvidene stroge sankcije. Politični aktivisti so strogo kaznovani, po nekaterih poročilih tudi na podlagi priznanj pod prisilo. Nedavna ustavna reforma v nekaterih okoliščinah omogoča odvzem državljanstva, mediji pa so pod strogim nadzorom vlade. Vlada je sprejela ukrepe za odpravo korupcije in večjo preglednost, saj sta to še vedno zelo zaskrbljujoči področji. Azerbajdžan je na lestvici zaznave korupcije organizacije Transparency International uvrščen na 120. od 169 mest. Med drugimi problemi s področja človekovih pravic so dolgotrajni pripori, onemogočanje dostopa do ustreznega pravnega postopka in pogoji v priporu, ki ne dosegajo ustreznih standardov.

Pred ustavnim referendumom opozicijske politične stranke niso mogle prijaviti uradnega sodelovanja v kampanji. V tednih pred referendumom so bili pridržani številni člani opozicijskih strank in aktivisti, več jih je bilo obtoženih sodelovanja z gibanjem Gülen. Po aretaciji udeležencev protestov 11. in 17. septembra so se organizatorji odločili za odpoved zadnjega shoda, načrtovanega za 24. september. Ustavni referendum je potekal mirno in nemoteno (po uradnih podatkih se ga je udeležilo 69,7 % volivcev).

Med pozitivnejšimi premiki leta 2016 je bila pomilostitev 147 zapornikov ob prazniku *novruz* (marca), med njimi 14 uglednih zagovornikov človekovih pravic. Kasneje sta bila pogojno izpuščena tudi novinarka Hadija Ismajlova in odvetnik za človekove pravice Intigam Alijev, zakoncema Junus pa so iz zdravstvenih razlogov dovolili odpotovati v tujino. Predsednik je 21. oktobra podpisal odlok o poenostavitvi registracije tujih donatorjev sredstev v Azerbajdžanu. Azerbajdžanske oblasti so prav tako odobrile izvzetje EU iz registra donatorjev za programe, ki jih zajemajo sporazumi o financiranju.

EU je z Azerbajdžanom ob različnih priložnostih še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji, med drugim na srečanju pododbora za pravico, svobodo, varnost, človekove pravice in demokracijo, ki je bilo oktobra v Bakuju. Delegacija EU pozorno spremlja stanje človekovih pravic ter oblasti in druge akterje pogosto opozarja na svoje glavne pomisleke. Prav tako spremlja več posameznih primerov, ki jo posebej zanimajo in skrbijo, ter ustrezno ukrepa, se srečuje z odvetniki in družinskimi člani zaprtih aktivistov, za delegacije, ki obiskujejo Azerbajdžan, organizira informativne sestanke o lokalnih razmerah in se srečuje z varuhom človekovih pravic. EU je izražala svoje pomisleke v izjavah in govorih ter s formalnimi in neformalnimi ukrepi, s čimer je želela vlado spodbuditi k doslednemu spoštovanju človekovih pravic. Na vprašanje človekovih pravic redno opozarja na vseh ravneh, na primer med obiskom visoke predstavnice/podpredsednice v Bakuju februarja 2016.

V letu 2016 je bila sprejeta odločitev, da bo EU podprla tri projekte s področja človekovih pravic: en projekt v podporo razvoju pravosodnega sistema in izboljšanju storitev služb, ki v Azerbajdžanu uresničujejo sodbe kazenskega sodišča – tehnična pomoč (pogodba o storitvah) v vrednosti 1,4 milijona EUR, ki jo izvaja Particip; 2) nadaljnja podpora kazenskemu sistemu – projekt v vrednosti 500 000 EUR izvaja Svet Evrope (sporazum o prenosu pooblastil – skupno upravljanje) 3) okrepitev nacionalnih zmogljivosti za boj proti trgovini z ljudmi v Azerbajdžanu – projekt v vrednosti 700 000 EUR izvaja IOM (sporazum o prenosu pooblastil – skupno upravljanje).

Med drugimi projekti, ki jih financira EU in katerih izvajanje se je začelo v letu 2016, sta dialog o civilni družbi, projekt v vrednosti 300 000 EUR, ki ga izvaja Svet Evrope, in podpora krepitvi vloge komisarja za človekove pravice (varuha človekovih pravic) Republike Azerbajdžan – projekt tesnega sodelovanja z Nemčijo v vrednosti 1 360 000 EUR.

EU je od leta 2007 za podporo dejavnostim civilne družbe v Azerbajdžanu namenila 74 donacij v skupni vrednosti približno 19 milijonov EUR, s čimer je postala največja tuja donatorka civilni družbi v tej državi. Sem spadajo sredstva, nakazana organizacijam civilne družbe prek EIDHR, tematskega programa za nedržavne akterje in lokalne organe (NSA-LA) ter drugih tematskih programov v okviru instrumenta za razvojno sodelovanje (DCI) (zlasti na področju migracij in azila ter vlaganja v ljudi), pa tudi prek Sklada za civilno družbo v okviru evropskega instrumenta sosedstva in partnerstva (ENPI). Projekti tesnega sodelovanja v Azerbajdžanu so bili zelo uspešni. Od leta 2007 je bilo v državi 43 pobud za tovrstne projekte (25 je dokončanih, devet jih še poteka, devet pa jih je v pripravi), kar je ena od najvišjih stopenj v regiji.

Azerbajdžan je podpisal večino konvencij ZN o človekovih pravicah in izdal stalno vabilo posebnim nadzornim mehanizmom ZN. Leta 2016 sta ga obiskala posebni poročevalec za zagovornike človekovih pravic in delovna skupina za boj proti samovoljnemu pridržanju. Kar zadeva Svet Evrope, Azerbajdžan ne upošteva vedno sodb Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP). V primeru zaprtega opozicijskega politika Ilgarja Mamedova azerbajdžanske oblasti niso uveljavile sodbe iz oktobra 2014, s katero je ESČP pozvalo k njegovi takojšnji izpustitvi. V Odboru ministrov Sveta Evrope so izrazili odločenost, da bodo zagotovili uveljavitev sodbe in dejavno razmislili o uporabi vseh sredstev, ki jih ima organizacija na voljo. Azerbajdžan mora ratificirati še Istanbulsko konvencijo o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter boju proti njima in Protokol št. 13 k EKČP, odpraviti pa mora tudi smrtno kazen v vseh okoliščinah.

Še vedno je polnopravni član pobude za preglednost v ekstraktivni industriji (EITI), to članstvo pa je pomembno za izvoz nafte in plina iz Azerbajdžana. Zaradi zakonodajnih omejitev o registraciji donacij je azerbajdžansko članstvo v tej pobudi leta 2015 dobilo manj pomemben status, dokler ne bodo sprejeti popravljalni ukrepi v zvezi s sodelovanjem civilne družbe v tem procesu. Odbor EITI je oktobra 2016 sklenil, da rok, do katerega mora Azerbajdžan izvesti popravljalne ukrepe, podaljša do marca 2017. Med njimi sta poenostavitev postopkov za registracijo donacij in odprava obveznosti za registracijo donatorjev.

Eden od glavnih izzivov v zvezi s človekovimi pravicami je restriktivno okolje, v katerem organizacije civilne družbe opravljajo svoje dejavnosti. Poenostavitev registracije donacij je prednostna naloga. Ne manjka niti izzivov v zvezi s svobodo izražanja in zbiranja, pravno državo in neodvisnostjo sodstva.

Republika Belorusija

Čeprav v Belorusiji leta 2016 ni bilo bistvenega izboljšanja na področju človekovih pravic, je vlada prvič sprejela nacionalni akcijski načrt za človekove pravice, s katerim naj bi uveljavila priporočila iz splošnega rednega pregleda, ki jih je sprejela. Restriktivnih zakonov, ki vplivajo na temeljne svoboščine, ni spremenila in še naprej izvaja smrtno kazen. Poleg tega še vedno ni ustanovila neodvisne institucije za človekove pravice.

EU v primeru Belorusije še naprej izvaja politiko kritičnega sodelovanja, kar v praksi pomeni postopne korake k tesnejšemu sodelovanju s to državo. Svet je v sklepih o Belorusiji iz februarja 2016 vnovič potrdil, da je odločen okrepiti sodelovanje EU z beloruskimi prebivalci in civilno družbo, ter izjavil, da „bodo konkretni ukrepi Belorusije za spoštovanje splošnih temeljnih svoboščin, pravne države in človekovih pravic še naprej odločilno vplivali na prihodnjo politiko EU do Belorusije“.

Senco na stanje človekovih pravic še vedno mečejo sistematične kršitve. Svoboda združevanja in izražanja je strogo omejena, številni akterji, ki so kritični do režima, pa morajo delovati v tujini. Mednarodna konferenca dela je v letu 2016 preučila pomanjkljivosti pri izvajanju temeljne konvencije MOD o prisilnem delu. EU je vlado pozvala, naj spremeni dele zakonodaje, ki bi lahko privedli do razmer, podobnih prisilnemu delu. Mednarodna konferenca dela je Belorusijo pozvala, naj sprejme vse ukrepe za preprečevanje uporabe prisilnega dela in njegov pregon ter sprejme tehnično pomoč MOD.

Volilni proces je deležen ostrih kritik OVSE/ODIHR, med drugim zaradi slabe preglednosti in uporabe državnih mehanizmov za podporo trenutnim oblastnikom. Opozicijske politične stranke se soočajo z upravnimi ovirami pri registraciji, delovanje zunaj okvira registriranih organizacij pa je kaznivo dejanje.

Kljub pomanjkanju konkretnega napredka na področju političnih pravic in temeljnih svoboščin so oblasti v letu 2016 pokazale večjo pripravljenost na pogovore z mednarodnimi partnerji in civilno družbo o vprašanjih človekovih pravic. Pozitivni razvoj odnosov med EU in Belorusijo se je od februarja 2016 še okrepil, potem ko je Svet odpravil večino omejevalnih ukrepov proti tej državi, predvsem zaradi izpustitve preostalih političnih zapornikov avgusta 2015. Beloruska vlada je bila bolj naklonjena sodelovanju z EU pri vprašanjih človekovih pravic, kot je pokazal obisk posebnega predstavnika EU Stavrosa Lambrinidisa marca 2016 v Minsku. K temu sta dodatno prispevala tudi organizacija konference o smrtni kazni in dialoga med EU in Belorusijo o človekovih pravicah, ki so se ga deloma lahko udeležile tudi organizacije civilne družbe, ter sprejetje nacionalnega akcijskega načrta za človekove pravice.

Parlamentarne volitve so septembra 2016 potekale v bolj odprtem ozračju, v katerem so imeli opozicijski kandidati več možnosti, izvoljen pa je bil en opozicijski in en neodvisni kandidat.

EU je z Belorusijo ob različnih priložnostih še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji, med drugim v okviru usklajevalne skupine EU-Belorusija (aprila 2016 v Bruslju in novembra 2016 v Minsku) in letnega dialoga o človekovih pravicah (junija 2016 v Minsku). Ob teh priložnostih so odkrito razpravljali o vrsti vprašanj, med drugim o svobodnih in poštenih volitvah, svobodi združevanja in izražanja, neodvisnosti sodstva, ponovni zagotovitvi državljanskih in političnih pravic nekdanjim političnim zapornikom ter smrtni kazni.

EU in njene države članice se nenehno zavzemajo za vključitev civilne družbe v posvetovanja o vprašanjih človekovih pravic in se med obiski na visoki ravni redno srečujejo z zagovorniki človekovih pravic. S podpiranjem več projektov, ki jih izvajajo nevladne organizacije in organizacije za človekove pravice, EU pomaga pri krepitvi in razvoju zmogljivosti civilne družbe. EU je v letu 2016 znatno okrepila sodelovanje s civilno družbo, pri čemer se je oprla na strokovno znanje nevladnih organizacij in platforme civilne družbe vzhodnega partnerstva, poleg tega pa jih je obveščala o politiki EU do Belorusije.

EU je leta 2016 še naprej finančno podpirala projekte, ki prejemajo sredstva iz ENI, EIDHR ter programa za organizacije civilne družbe in lokalne organe (CSO-LA) kot tudi finančno pomoč držav članic EU.

Sodelovanje nevladnih organizacij je prav tako pomemben del projektov na drugih področjih, kot sta gospodarski razvoj in okolje. Tako je zagotovljen forum za politični dialog med vlado in civilno družbo, ki je prispeval k vzpostavitvi zaupanja med njima.

Belorusija je podpisnica več mednarodnih konvencij o človekovih pravicah. Ratificirala je deset tovrstnih mednarodnih konvencij in pristala na to, da sta odbor za človekove pravice in odbor za odpravo diskriminacije žensk (CEDAW) pristojna za sprejem in obravnavo sporočil posameznikov, ki so pod njeno jurisdikcijo. Belorusija je priznala preiskovalni postopek v okviru Konvencije proti mučenju in Izbirnega protokola h Konvenciji o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk,

ne pa mandata posebnega poročevalca ZN o razmerah na področju človekovih pravic v tej državi.

EU je v februarja 2016 sprejetih sklepih Sveta o Belorusiji tamkajšnje oblasti pozvala, naj začnejo čim prej izvajati priporočila OVSE/ODIHR; opozorila na pomen, ki ga pripisuje izboljšanju na tem področju, pa tudi spoštovanju človekovih pravic, demokracije in pravne države; obsodila izvrševanje smrtne kazni v Belorusiji ter to državo pozvala k razglasitvi moratorija kot prvega koraka k odpravi smrtne kazni.

Gruzija

Gruzija je v letu 2016 še nadgradila pomemben napredek pri usklajevanju svoje nacionalne zakonodaje s standardi EU, tudi na področju človekovih pravic. Nadaljevala je izvajanje strategije za človekove pravice za obdobje 2014–2020, skupaj z ustreznim akcijskim načrtom za obdobje 2016–2017. Spremembe volilnega sistema so bile namenjene zagotavljanju enakih volilnih pravic. Parlamentarne volitve oktobra 2016 so potekale ob spoštovanju temeljnih svoboščin.

Na devetem dialogu o človekovih pravicah med EU in Gruzijo, ki je potekal aprila, se je EU seznanila z znatnim napredkom, doseženim pri odpravljanju mučenja in slabega ravnanja, a poudarila, da je treba nadaljevati prizadevanja za preprečevanje slabega ravnanja s priporniki ter zagotoviti ustrezno preiskavo vseh primerov in soditi odgovornim. EU je pozdravila znaten napredek Gruzije pri izboljšanju standardov na področju človekovih pravic in jo pozvala, naj nadaljuje reforme in se spopade s preostalimi izzivi, zlasti kar zadeva revščino otrok, diskriminacijo, nasilje v družini in enakost spolov.

Parlamentarne volitve leta 2016 so bile konkurenčne in dobro organizirane, večinoma ob spoštovanju temeljnih svoboščin. Senco na sicer na splošno mirno in odprto ozračje med kampanjo so vrgli obtožbe o nezakonitih dejavnostih, primeri slabe preglednosti in odsotnosti pravnih sredstev ter več nasilnih incidentov.

Zakon o dostopu do informacij javnega značaja še ni sprejet. Pravni okvir zagotavlja svobodo tiska, medijski akterji pa so še vedno neodvisno opravljali svoje delo, brez neupravičenega vmešavanja ali strahu pred nasiljem oziroma preganjanjem. Zaradi politične polarizacije medijev ob vse večji konsolidaciji lastništva in njihovih nizkih prihodkih je organizacija Freedom House gruzijski medijski prostor leta 2016 ocenila kot „delno svoboden“.

Reforme so bile namenjene spodbujanju neodvisnosti sodstva, strokovnosti, odgovornosti in učinkovitosti. V „tretjem svežnju“ pravosodnih reform, sprejetem decembra 2016, je obravnavana večina odprtih vprašanj, kot so pomanjkanje preglednosti pri upravljanju pravosodja. Kljub zavezi vlade ni bilo nobenega napredka pri ustanavljanju učinkovitega neodvisnega preiskovalnega organa, ki naj bi obravnaval domnevne kršitve, za katere naj bi bili odgovorni tožilci in uslužbenci organov pregona. Prav tako ni učinkovitega nadzora nad institucijami kazenskega pregona v parlamentu.

Napredek je bil dosežen na področju kazenskega sistema, in sicer boljše ravnanje z zaporniki in izboljšanje njihovega zdravstvenega stanja, vendar je delež zapornikov glede na število celotnega prebivalstva še vedno med najvišjimi v Evropi. Kar zadeva preprečevanje korupcije in boj proti njej, je bila marca 2016 sprejeta revidirana protikorupcijska strategija. Njeno področje uporabe je bilo razširjeno na lokalno raven, decembra 2016 pa je bil vzpostavljen sistem spremljanja prijav premoženjskega stanja v javni upravi. Skupina držav proti korupciji v okviru Sveta Evropa (GRECO) in protikorupcijska mreža OVSE sta pred tem že opravili dva opazovalna kroga v Gruziji. Ob upoštevanju priporočil skupine GRECO (tretji opazovalni krog) je še vedno treba rešiti vprašanje financiranja političnih strank, uveljaviti zahtevo o prijavi premoženjskega stanja, več pozornosti pa je treba nameniti izvajanju protikorupcijskih politik, zlasti na sektorski ravni.

Kar zadeva enako obravnavo, zaradi pomanjkanja učinkovitih sankcij in preventivnih ukrepov ni bilo mogoče v celoti uveljaviti zakona o odpravi vseh oblik diskriminacije. Zakonodajne spremembe za okrepitev protidiskriminacijskih mehanizmov še niso sprejete. Državne institucije v nekaterih primerih niso hitro in učinkovito ukrepale proti kršitvam človekovih pravic ter diskriminaciji manjšin, LGBTI skupnosti in verskih manjšin.

Na področju neenakosti spolov akcijski načrt za človekove pravice vsebuje določbe o boju proti nasilju nad ženskami in nasilju v družini ter zaščiti žrtev. Sodelovanje žensk v politiki se je povečalo, a jih je na splošno še vedno malo: leta 2016 je bilo v parlament izvoljenih 16 % žensk, na prejšnji volitvah pa 12 %. Še vedno je veliko nasilja nad ženskami. Istanbulska konvencija o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima leta 2016 ni bila ratificirana.

Kar zadeva pravice otrok, je še vedno zelo razširjena revščina otrok, in to kljub poskusom reforme sistema socialnega varstva in identifikacije najbolj ranljivih otrok. Z začetkom veljavnosti kazenskega zakonika za mladoletnike januarja 2016 je bil vzpostavljen obsežen pravni okvir za otroke v sodnih postopkih, otroke, ki so žrtve, in otroke, ki so priče. Civilni zakonik je bil spremenjen, januarja 2017 pa bo v celoti odpravljena določba, ki omogoča poroke otrok, mlajših od 18 let, ob soglasju staršev. Gruzija je ratificirala tretji izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah, ki ranljivim otrokom v primeru kršitve njihovih pravic zagotavlja možnosti pravnega varstva. Ta država se sooča z visoko stopnjo revščine in neenakosti, čeprav se je revščina v letu 2014 že četrto leto zapored zmanjšala. Revščina je tudi eden od glavnih vzrokov dela otrok.

Obstoječi pravni okvir omogoča svobodno ustanavljanje ter delovanje političnih strank in organizacij civilne družbe. Zakonodajni procesi in politično odločanje so vse bolj vključujoči, a udeležba državljanov pri tem je še vedno le občasna.

EU je še naprej pozorno spremljala in podpirala procese reform, in sicer s proračunsko podporo, nepovratnimi sredstvi (še zlasti za urad javnega pravobranilca in projekte v okviru EIDHR) ter skupnimi ukrepi z mednarodnimi organizacijami, zlasti na področjih pravosodja, reforme javne uprave in kazenskega sistema. Spremljala je tudi predvolilno in volilno ozračje ter med drugim podpirala reforme volilnega sistema, spremljala medije med volilnim procesom in sodelovala pri misijah OVSE/ODIHR za opazovanje volitev, v katere je napotila člane delegacije EU. Deveti krog dialoga o človekovih pravicah med EU in Gruzijo je potekal aprila 2016 v Bruslju. Vprašanja človekovih pravic in temeljnih pravic delavcev so bila izpostavljena tudi med postopkom spremljanja v okviru sheme GSP+ (Poročilo o splošni shemi preferencialov za obdobje 2014–2015).

Vodje misij so oktobra 2016 sprejeli akcijski načrt za demokracijo, ki je vključen v skupno načrtovanje programov z državami članicami EU.

Vodja delegacije in številni veleposlaniki držav članic EU se redno udeležujejo javnih dogodkov, povezanih s človekovimi pravicami, ter poudarjajo pomen spodbujanja in varstva človekovih pravic. Vodja delegacije vidno podpira javnega pravobranilca, tako da se redno udeležuje njegovih dogodkov. Načrt za civilno družbo se izvaja z različnimi ukrepi, njeni predstavniki pa so redno obveščeni o pripravi politik in sodelujejo pri posvetovanjih o njih. Ob dnevu človekovih pravic so potekali številni dogodki, s katerimi je Gruzija opozorila na svoje dosežke in izzive na področju človekovih pravic. V okviru projektov, ki jih podpira EU, je bilo organiziranih več kot deset prireditev , med drugim kampanja proti nasilju v družini, predstavitev o vključevanju oseb z invalidnostmi, pisni natečaji na temo človekovih pravic in ulične prireditve v devetih mestih po državi.

Ključna pomoč se izvaja v okviru programa „Človekove pravice za vse“ iz svežnja posebnih ukrepov za Gruzijo in Moldavijo iz leta 2014 (10 milijonov EUR), ki je dopolnilo političnemu dialogu med Gruzijo in EU. Splošni cilj je okrepiti varstvo človekovih pravic na prednostnih področjih iz sporazumov med EU in Gruzijo, vključno s pravicami pripadnikov manjšin in ranljivih skupin, notranjim in zunanjim nadzorom kazenskega pregona, varstvom zasebnosti, pravicami delavcev ter svobodo izražanja in obveščanja. V okviru programa za pravosodje v skupni vrednosti 50 milijonov EUR so obravnavani pravosodje, zasebno in upravno pravo ter dostop do pravnega varstva. Z dvostranskimi ukrepi v sodelovanju s Svetom Evrope naj bi zagotovili, da bi sodišča izvajala sodbe ESČP, ter obravnavali vprašanja, kot so državljansko vključevanje nacionalnih manjšin, zdravstveno varstvo zapornikov, pranje denarja, svobodni in profesionalni mediji, svoboda interneta, pomoč pri volitvah in podpora odvetniški zbornici. Da bi izboljšali učinkovitost, odgovornost in preglednost gruzijske javne uprave, je vladi zagotovljena tehnična in proračunska podpora pri pripravi politik in zakonodaje, reformi javnih služb, e-upravi, upravljanju javnih financ, zagotavljanju javnih storitev za državljane, preprečevanju korupcije in boju proti njej ter zagotavljanju dostopa državljanov do upravnih informacij. EU na istih področjih podpira tudi parlament, varuha človekovih pravic in organizacije civilne družbe (45 milijonov EUR za obdobje 2015–2020). Leta 2016 je bilo v okviru EIDHR izpeljanih 12 projektov, finančna sredstva iz leta 2016 bodo združena s tistimi za leto 2017 (1,6 milijona EUR), nov razpis pa ne bo objavljen pred letom 2017.

Gruzija je doslej ratificirala veliko mednarodnih instrumentov s področja človekovih pravic, vendar še ni podpisala Mednarodne konvencije o zaščiti vseh oseb pred prisilnim izginotjem. Svet za človekove pravice je 17. marca 2016 sprejel rezultate splošnega rednega pregleda za to državo. Gruzija od leta 2009 skupaj z Generalno skupščino vsako leto predloži resolucijo o notranje razseljenih osebah na zasedenih ozemljih (zadnja je bila sprejeta 7. junija 2016). Na 33. zasedanju Sveta za človekove pravice je sklenila preložiti predstavitev osnutka resolucije o stanju človekovih pravic v separatističnih pokrajinah Južna Osetija in Abhazija na leto 2017 ter namesto tega predložila skupno izjavo za to zasedanje.

Gruzija se v okviru OVSE redno pridružuje izjavam EU s pomisleki glede človekovih pravic, pred nedavnimi zasedanji ministrskih svetov pa je podprla tudi osnutke sklepov EU o temeljnih svoboščinah.

MKS je januarja 2016 odredilo preiskavo vojnih zločinov in zločinov proti človeštvu, zagrešenih med vojno v Gruziji avgusta 2008.

Gruzijski pravni okvir je postopoma vse bolj usklajen s pravnim redom EU in številnimi mednarodnimi konvencijami. Pravilno izvajanje zakonodaje je na splošno njen glavni izziv. Zlasti je treba okrepiti institucionalne zmogljivosti za izvajanje zakonodaje na področju boja proti diskriminaciji in enakih pravic/vprašanja enakosti spolov. Gruzija mora prav tako pospešiti prizadevanja za vzpostavitev sistema delovnih inšpekcij, ki bi omogočil učinkovit nadzor nad uveljavljanjem temeljnih pravic delavcev.

Republika Moldavija

V Republiki Moldaviji (v nadaljnjem besedilu: Moldavija) je bilo leta 2016 spet nekaj več politične stabilnosti, saj je 20. januarja 2016 začela delovati nova vlada, ki jo vodi ministrski predsednik Pavel Filip. Parlament je sicer lahko sprejel pomembne dele zakonodaje, med drugim na področju pravne države, a izvajanje se še ni začelo, poleg tega pa je treba nadaljevati proces reform na ključnih področjih, kot sta pravosodje in boj proti korupciji.

Svet EU se je v sklepih o Moldaviji[56] iz leta 2016 zavzel za rešitev vprašanja politizacije institucij in sistemske korupcije. Ključni točki političnega dialoga med EU in Moldavijo sta bili tudi reforma pravosodnega sistema in potreba po odločni preiskavi večjih bančnih goljufij. Med prednostnimi nalogami EU na področju človekovih pravic so bili boj proti mučenju in slabemu ravnanju, boj proti diskriminaciji, medijska svoboda ter pravice otrok in oseb z invalidnostmi. Zaradi načrtovanega prestrukturiranja sedanjega sistema delovnih inšpekcij je razlog za skrb tudi učinkovito uveljavljanje temeljnih pravic delavcev.

Leta 2016 je večinoma za zaprtimi vrati potekalo več odmevnih sodnih procesov. Začeli ali nadaljevali so se postopki proti predstavnikom opozicijskih gibanj ter sodnikom in odvetnikom, ki se ukvarjajo z odmevnimi primeri. Medijske hiše, ki so blizu opozicijskim politikom, in preiskovalni novinarji so opozarjali na pritiske in težave, med drugim zaradi pomanjkanja poštene konkurence v medijskem sektorju in močne koncentracije medijskega lastništva. Razmere v priporih so še naprej slabe. Še vedno je zelo razširjeno tudi nasilje v družini, katerega žrtve so tako ženske kot otroci. Trgovina z ljudmi je še vedno velika težava, ki je oblasti še niso obravnavale.

Predsedniške volitve, ki so bile oktobra in novembra 2016 – prve neposredne volitve predsednika od leta 1996 –, so večinoma potekale v skladu z mednarodnimi standardi, čeprav so bile ugotovljene pomanjkljivosti v zvezi s financiranjem kampanje, uporabo upravnih sredstev in poročanjem medijev. Igor Dodon je kot predsednik zaprisegel 23. decembra 2016.

V letu 2016 je bilo sprejetih nekaj reform in odločitev, povezanih s človekovimi pravicami, med drugim: spremembe zakona o boju proti nasilju v družini; imenovanje varuha pravic otrok; strategija o medetničnih odnosih ter odločitev ustavnega sodišča o omejitvi trajanja pripora. Drugi pozitivni vidik je bila ponovna vzpostavitev nacionalnega mehanizma za preprečevanje mučenja.

[56] Sklepi Sveta o Republiki Moldaviji, 15. februar 2016.

Julija 2016 je začel v celoti veljati pridružitveni sporazum med EU in Moldavijo, nadaljevalo pa se je tudi približevanje zakonodaji EU v različnih sektorjih, pri čemer sta bili vprašanji pravne države in človekovih pravic, vključno s pravicami delavcev, še vedno pomembni temi dnevnega reda vseh dvostranskih srečanj. Med njimi so bila zasedanja pridružitvenega sveta (marca), pododbora za svobodo, varnost in pravico (junija), pridružitvenega odbora (oktobra) ter pododbora za trgovino in trajnostni razvoj (novembra), pa tudi dvostranski obiski na visoki ravni, na primer obiska predsednika moldavske vlade Pavla Filipa v Bruslju (marca in oktobra) in obisk komisarja Johannesa Hahna v Kišinjevu (septembra).

Letni dialog o človekovih pravicah, ki je bil 8. junija v Bruslju, in letni pogovori strokovnjakov za človekove pravice v Kišinjevu 12. decembra z OVSE, Svetom Evrope in ZN so bili priložnost za bolj poglobljene razprave o vrsti vprašanj, med drugim medijski svobodi, ukrepih za boj proti mučenju in slabemu ravnanju, nasilju v družini, pravicah otrok, preprečevanju diskriminacije, pravicah pripadnikov manjšin ter svobodi veroizpovedi in prepričanja.

Vodje misij EU so 15. decembra 2016 objavili lokalno izjavo o človekovih pravicah s poudarkom na sodstvu in medijih. Uradna govorka visoke predstavnice se je v tem letu na vprašanja medijev odzivala s komentarji o preglednosti sodnih obravnav in kazenskem pregonu sodnikov.

Strokovna misija, ki jo je financirala EU, je v začetku leta 2016 ocenila delovanje moldavskih institucij pravne države in predstavila več priporočil za reševanje problemov v zvezi z neodvisnostjo sodstva in korupcijo.

Delegacija EU se je skupaj s predstavniki držav članic redno udeleževala najbolj odmevnih sodnih obravnav.

Vse leto so se nadaljevala posvetovanja s civilno družbo, zlasti ob dogodkih, povezanih s človekovimi pravicami. Delegacija EU je poleg tega ob mednarodnih dnevih (mednarodni dan človekovih pravic, svetovni dan boja proti trgovini z ljudmi, mednarodni dan žena) objavila izjave na družbenih medijih, predstavniki delegacije EU pa so se redno udeleževali dogodkov, organiziranih ob teh priložnostih.

EU je leta 2016 še naprej finančno podpirala projekte, ki prejemajo sredstva iz ENI, EIDHR in programa CSO-LA.

Deset projektov je prejelo finančna sredstva v skupni vrednosti 3,6 milijona EUR. V ospredju nekaterih izmed teh projektov je bil boj proti diskriminaciji, med drugim odpravljanje diskriminacije in slabega ravnanja z otroki v pravosodnem sistemu, diskriminacije Romov in LGBTI oseb ter zagotavljanje podpore nacionalnemu sistemu za boj proti diskriminaciji. Drugi projekti so zadevali pravice oseb z invalidnostmi, preprečevanje mučenja in slabega ravnanja, enakost spolov, boj proti nasilju v družini, medije ter podporo ranljivim otrokom in družinam.

Delegacija EU je objavila tudi lokalni razpis za zbiranje predlogov v okviru EIDHR, namenjen projektom na področju organizacije volitev, spremljanja sodnih procesov, svobode izražanja in zaščite pravice pripadnikov manjšin.

Tudi države članice so še naprej financirale projekte, s katerimi so podpirale civilno družbo in ki so zajemali širok spekter vprašanj s področja človekovih pravic.

Moldavija je sporočila, da bo od 200 priporočil, danih v okviru drugega splošnega rednega pregleda ZN, ki je bil opravljen 4. novembra 2016, upoštevala 197 priporočil, treh pa ne, med drugim poziva k ratifikaciji Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih, ki jo je podpisala leta 2002.

Kljub nekaterim izboljšavam pravnega okvira za financiranje političnih strank in volilnih kampanj se Moldavija še vedno ni odzvala na nekatera priporočila mednarodnih opazovalcev, vključno s prestrogimi omejitvami donacij volivcev iz diaspore in pomanjkanjem ustreznih sankcij za pristransko poročanje medijev.

Ukrajina

Na splošno stanje človekovih pravic v Ukrajini močno vplivata konflikt na vzhodu države in nezakonita priključitev Krimskega polotoka k Ruski federaciji, ki sta še vedno razlog za hude kršitve človekovih pravic in mednarodnega humanitarnega prava. Med drugimi razlogi za skrb so diskriminacija iz različnih razlogov, varnost novinarjev, mučenje in slabo ravnanje ter zaščita ranljivih skupin. Med pozitivnimi novostmi so zakonodajne spremembe na področju sodstva.

Prednostne naloge EU so zagotoviti odgovornost za vse zločine, zagrešene med trenutnim oboroženim konfliktom, podpora reformam institucij pravne države, zaščita pred slabim ravnanjem in mučenjem, zavzemanje za reforme volilnega sistema, spodbujanje svobode medijev in zbiranja ter varstvo pravic pripadnikov manjšin.

Na Krimskem polotoku je še vedno zaskrbljujoč zlasti položaj krimskih Tatarov, pa tudi novinarjev in vseh tistih, ki odkrito nasprotujejo nezakoniti priključitvi. Dejavnosti medžlisa, samoupravnega telesa krimskih Tatarov, je tako imenovano krimsko vrhovno sodišče aprila 2016 označilo za „skrajne“ in jih prepovedalo. Odločitev je septembra 2016 potrdilo vrhovno sodišče Ruske federacije.

Za območja na vzhodu Ukrajine, ki niso pod nadzorom vlade, je še vedno značilna odsotnost pravne države in javnega reda. Prav s teh območij, ki niso pod nadzorom ukrajinske vlade, poročajo o najhujših primerih mučenja, slabega ravnanja in nekaznovanosti. Obenem na ukrajinsko vlado letijo tudi kritike mednarodnih varuhov zaradi primerov prisilnih izginotij, samovoljnih pridržanj in slabega ravnanja.

EU je oblasti pozvala, naj sprejmejo dolgoročno strategijo integracije notranje razseljenih oseb ter jim začnejo ponovno nakazovati prispevke socialne pomoči in pokojnine, ki so jih začasno prenehali izplačevati, medtem ko preverjajo njihovo prebivališče.

Določen napredek je bil dosežen v zvezi s kršitvami človekovih pravic med demonstracijami na Majdanu in nasilnimi dogodki 2. maja 2014 v Odesi, a le malo krivcev je bilo privedenih pred sodišče. Fizičnih napadov na novinarje in nekaznovanosti za tovrstna kazniva dejanja je manj, vendar je varnost novinarjev še vedno problem, deloma zato, ker različni ukrajinski viri objavljajo osebne podatke novinarjev, ki opravljajo delo na separatističnih območjih. Reforma javne radiotelevizije je nekoliko napredovala.

Med zakonodajnimi spremembami, ki so potrebne, so prepoved vseh oblik diskriminacije, vključno z diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete, priprava novega zakonika o delovnih razmerjih in novega zakona o boju proti diskriminaciji ter zaščita pravic pripadnikov nacionalnih manjšin v novem zakonu o izobraževanju.

Ustavne spremembe na področju sodstva, ki jih je sprejel parlament, in začetek njihove veljavnosti je bil eden od najpomembnejših reformnih premikov v letu 2016. Dostop do pravnega varstva se je izboljšal po zaslugi boljše pravne pomoči. Ukrajina je z vzpostavitvijo institucionalnega okvira in uvedbo sistema elektronskih prijav za javne uslužbence dosegla tudi precejšen zakonodajni in institucionalni napredek v boju proti korupciji.

Vlada je sprejela ambiciozno nacionalno strategijo in akcijski načrt za človekove pravice z jasnimi časovnicami in opredelitvijo pristojnosti, vendar mora zagotoviti še ustrezna sredstva za njuno izvajanje. Nadaljevala se je reforma sektorja civilne varnosti, svetovalna misija EU v Ukrajini (EUAM Ukraine) pa je imela ključno vlogo pri podpiranju prizadevanj ukrajinskih oblasti, da bi izboljšale spoštovanje pravne države, povečale učinkovitost in kakovost opravljanja storitev ter povečale zaupanje državljanov v policijo in sodstvo.

EU in Ukrajina sta nadaljevali dejavno sodelovanje na področju človekovih pravic. Julija 2016 je v Kijevu potekal letni dialog o človekovih pravicah. Med obravnavanimi temami so bili stanje človekovih pravic na Krimskem polotoku in območjih vzhodne Ukrajine, ki niso pod nadzorom vlade, pravice notranje razseljenih oseb, preiskave dogodkov na Majdanu in v Odesi, preprečevanje slabega ravnanja in mučenja, medijska zakonodaja in varnost novinarjev, nediskriminacija in človekove pravice LGBTI oseb ter položaj ukrajinskih državljanov, ki so nezakonito pridržani v Rusiji.

Vprašanja človekovih pravic so bila tudi na dnevnem redu vrha EU-Ukrajina, zasedanj pridružitvenega sveta in pridružitvenega odbora ter v okviru številnih obiskov komisarjev in drugih visokih uradnikov, ki zastopajo institucije EU in države članice. Delegacija EU v Kijevu je redno sodelovala z ukrajinskimi oblastmi, med drugim s komisarjem za človekove pravice pri ukrajinskem parlamentu.

EU se je nenehno pogovarjala z organizacijami za človekove pravice v Ukrajini in Bruslju, vključno z vrsto posvetovanj pred začetkom dialoga o človekovih pravicah. Njena delegacija je organizirala več dogodkov, na primer v sodelovanju z ukrajinskim parlamentom dogodek, posvečen enakosti spolov, v sodelovanju z varuhom človekovih pravic pa prireditev ob dnevu človekovih pravic.

Visoka predstavnica/podpredsednica in njena uradna govorka sta v več izjavah pozvali k izpustitvi ukrajinskih državljanov, ki so nezakonito pridržani v Rusiji, med njimi Nadja Savčenko, ki je bila kasneje izpuščena. Delegacija EU v Moskvi se je udeležila več sodnih obravnav. Uradna govorka visoke predstavnice/podpredsednice je v izjavah za javnost opozorila tudi na položaj krimskih Tatarov, med drugim na prepoved dejavnosti medžlisa in obravnavo njegovega voditelja Ilmija Umerova.

EU je v okviru EIDHR ter ukrajinskega programa za podporo civilni družbi, ki ga financira iz ENI, še naprej podpirala prizadevanja ukrajinske civilne družbe in zagovornikov človekovih pravic za politične, državljanske, ekonomske, socialne in kulturne pravice ter demokratizacijo. EU s tema instrumentoma trenutno podpira skupno 15 projektov na področju človekovih pravic in demokracije, kot so pravice notranje razseljenih oseb, krepitev neodvisnih medijev in vloga civilne družbe v procesu reform, vrednih 9,74 milijona EUR. Novembra je bil objavljen nov razpis za zbiranje predlogov. V okviru IcSP EU med drugim podpira delo misije ZN za spremljanje stanja človekovih pravic v Ukrajini.

Ukrajina je ratificirala večino temeljnih instrumentov s področja človekovih pravic in jih vestno upošteva. Ustavne spremembe na področju sodstva, sprejete poleti, bodo omogočile tudi ratifikacijo Rimskega statuta MKS, čeprav šele po triletnem prehodnem obdobju. Ukrajina je objavila dve izjavi, s katerima od novembra 2013 priznava pristojnost MKS na ukrajinskem ozemlju. Podpisala je Istanbulsko konvencijo o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima, vendar je parlament leta 2016 ni ratificiral.

Maja je Ukrajino obiskal pododbor Združenih narodov za preprečevanje mučenja (SPT), obisk pa nadaljeval septembra, potem ko ga je zaradi onemogočenega dostopa do vseh objektov za pridržanje prekinil.

Zaradi vpliva trenutnega konflikta je Ukrajina uradno sporočila, da odstopa od nekaterih obveznosti iz Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah (MPDPP) ter Evropske konvencije o človekovih pravicah. Zavezala se je, da bo vzpostavila mehanizem, ki bo parlamentu omogočil opravljanje rednega neodvisnega pregleda teh odstopanj.

Med oboroženim konfliktom, ki poteka na vzhodu Ukrajine in nezakonito priključenem Krimskem polotoku, morajo vse strani spoštovati človekove pravice in mednarodno humanitarno pravo. Mednarodni akterji s področja človekovih pravic morajo imeti popoln, prost in neomejen dostop do celotnega ukrajinskega ozemlja, vključno s Krimom in Sevastopolom. Nacionalna strategija in akcijski načrt za človekove pravice sta obsežna in temeljito pripravljena instrumenta. Zagotoviti je treba ustrezna sredstva za njuno izvajanje.

Arabska republika Egipt

Prizadevanja Egipta za prehod v demokracijo po strmoglavljenju predsednika Mubaraka leta 2011 zaradi težavnih razmer, za katere so značilni terorizem, velike socialne in ekonomske težave ter regionalne krize, le počasi napredujejo. Na področju človekovih pravic in temeljnih svoboščin sicer še vedno ni dovolj napredka.

Na podlagi prepričanja, da so svoboda zbiranja in izražanja, pravica do ustreznega pravnega postopka, zagovorniki človekovih pravic ali organizacije za človekove pravice ter nediskriminacija ključni za dobro upravljanje in dolgoročno stabilnost, so spoštovanje pravne države, ustrezni pravni postopki, preiskave zlorab, prostor za civilno družbo in strpnost do nje ter nediskriminacija, med drugim na podlagi spola, starosti ali verskega prepričanja, ključna prednostna področja EU v Egiptu.

Primeri samovoljnih aretacij in dolgotrajnih priporov na podlagi spornega zakona o protestih iz leta 2013 so še vedno zaskrbljujoči, kar velja tudi za še vedno aktualne predaje civilistov vojaškim sodiščem ter množična sojenja in smrtne kazni. Razlog za skrb so tudi kazni, izrečene protestnikom in aktivistom, ter vse večji pritisk na novinarje, kulturne organizacije, raziskovalce in zagovornike človekovih pravic ali organizacije za človekove pravice, ne le s prepovedjo potovanj, temveč tudi z aretacijami in pridržanji. Še vedno prihajajo tudi redna poročila o mučenju, prisilnih izginotjih in slabih razmerah v priporih ter pretirani uporabi sile, za katero je odgovorna policija. Nadaljujejo se strogo kaznovanje razžalitve vere, pa tudi represija LGBTI skupnosti, vsesplošno spolno nasilje in nasilje zaradi spola (določen napredek je bil sicer dosežen zaradi sprejetja novega zakona) ter praksa dela otrok.

Izvolitev novega predstavniškega doma, med drugim tudi odbora za človekove pravice, je pozitiven korak. Enako velja za primere, ko so morali policisti odgovarjati za zlorabe, vključno s kazenskim pregonom in občasnim izrekom zaporne kazni. Dobrodošla izboljšava je tudi odločnejša politika v zvezi z zaščito verskih manjšin, zlasti kristjanov, in pravicami žensk, med drugim odvračanje od prakse pohabljanja ženskih spolovil.

Na najpomembnejša vprašanja človekovih pravic je na višji ravni vse leto opozarjal vodja delegacije/odpravnik poslov, izpostavljena pa so bila tudi v okviru obiskov evropskih predstavnikov na visoki ravni (visoke predstavnice/podpredsednice, evropskih poslancev, PVO, koordinatorja EU za protiterorizem in evropskih komisarjev). Redno so potekala srečanja med delegacijo EU ter predstavniki oddelka za človekove pravice in socialne zadeve ministrstva za zunanje zadeve, na katerih je delegacija izpostavljala ključna vprašanja človekovih pravic ter poizvedovala o posebej zaskrbljujočih primerih, med drugim pridržanjih zagovornikov človekovih pravic, pravnem položaju organizacij za človekove pravice, ki so pod pritiskom, in osnutku novega zakona o nevladnih organizacijah, ki ga je parlament sprejel novembra 2016. Pododbor EU-Egipt se je 21. januarja sestal na pogovorih o migracijah, socialnih in konzularnih zadevah. Na sestanku, posvečenem socialnim zadevam, je EU dobila priložnost, da opozori na vidike, povezane s pravicami žensk, otrok, oseb z invalidnostmi in drugih zapostavljenih delov družbe.

EU je v izjavah ter s formalnimi in neformalnimi ukrepi večkrat izrazila pomisleke ter egiptovske oblasti tako pozivala, naj omogočijo delovanje organizacijam civilne družbe in zagovornikom človekovih pravic brez bojazni pred ustrahovanjem.

Med obiski EU na visoki ravni je delegacija EU organizirala srečanja s predstavniki uglednih organizacij za človekove pravice ali zagovorniki človekovih pravic, s katerimi je razpravljala o stanju človekovih pravic v državi ter zlasti položaju civilne družbe.

Na rednih srečanjih z zagovorniki človekovih pravic je razpravljala o pomembnih vprašanjih s tega področja. Vsak mesec je potekalo srečanje neformalne skupine EU za človekove pravice, na katerem so obravnavali razvoj dogodkov in probleme na tem področju. Kot gostujoči govorci so bili povabljeni zagovorniki človekovih pravic, člani nacionalnega sveta za človekove pravice, poslanci in drugi ustrezni sogovorniki s tega področja. Delegacija EU in države članice EU so spremljale pomembne sodne postopke z vidika človekovih pravic.

Uradna govorka visoke predstavnice/podpredsednice je v skupno štirih izjavah izrazila zaskrbljenost zaradi stanja človekovih pravic v Egiptu, razglasitve prepovedi potovanj, zamrznitev premoženja, sodnih pozivov zagovornikom človekovih pravic ter vložitvi obtožnic in nato izreka dveletnih zapornih kazni trem vodjem novinarskega sindikata.

Evropski parlament je 8. marca sprejel nezavezujočo resolucijo[57], v kateri je predlagal začasni preklic vojaške pomoči Egiptu, ki jo ta država uporablja za notranjo represijo, potem ko je bil v Kairu „ugrabljen, kruto mučen in ubit“ italijanski državljan na doktorskem študiju Giulio Regeni. V resoluciji je poudaril tudi, da to ni bil osamljen primer, ampak le eden od številnih primerov mučenja, smrti v priporu in prisilnih izginotij v Egiptu v zadnjih letih.

EU je Egipt še naprej omenjala tudi v izjavi pod točko 4 v okviru Sveta za človekove pravice, v kateri je izrazila hudo zaskrbljenost nad stanjem človekovih pravic.

EU je leta 2016 v okviru različnih instrumentov (EIDHR, DCI-NSA[58] in CSO-LA[59], Sklada za civilno družbo, skupnih sredstev iz ENPI in dvostranskih sredstev iz ENPI) še naprej zagotavljala finančno pomoč projektom v podporo človekovim pravicam.

Delegacija EU v Kairu trenutno upravlja 67 donacij, vrednih 27 milijonov EUR in namenjenih področju človekovih pravic. Projekti, ki jih financira EU, neposredno prispevajo k spodbujanju in varstvu državljanskih, političnih, socialnih, ekonomskih in kulturnih pravic. Poudarek teh dejavnosti je na boju proti vsem oblikam diskriminacije (zaradi spola ter verske in kulturne diskriminacije), pa tudi problemih pohabljanja ženskih spolovil in trgovine z ljudmi. Namenjeni so tudi zagotavljanju večjih pravic žensk, otrok, migrantov in oseb z invalidnostmi, boljšemu dostopu do pravnega varstva in kulture, večji kulturni raznolikosti in boljšemu lokalnemu upravljanju.

V okviru regionalnega programa za razvoj in zaščito (RDPP) EU podpira prizadevanja UNHCR za zadovoljitev potreb razseljenih oseb v Egiptu po mednarodni zaščiti, in sicer z okrepitvijo zmogljivosti za registracije, določanje statusa begunca in preselitve ter z izboljšanjem pogojev za sprejem, tudi v objektih za pridržanje.

---

57 Resolucija Evropskega parlamenta z dne 10. marca 2016 o Egiptu, zlasti primeru Giulia Regenija (dok. 2016/2608(RSP)).

58 Instrument za razvojno sodelovanje – tematski program za nedržavne akterje.

59 Program za organizacije civilne družbe in lokalne organe.

V letu 2016 je bil sprejet akcijski načrt EU za enakost spolov (GAP II) (2016–2020). EU je GAP II na nacionalni ravni prenesla v prakso z okvirom izvajanja in spremljanja za Egipt, ki ga je izdelala skupaj z državami članicami. Ta okvir vključuje poudarek na izbranih ciljih s področja opolnomočenja žensk in enakosti spolov, ki jih je treba doseči s političnim dialogom in dialogom o politikah ter finančno pomočjo in drugimi sredstvi, na primer raziskovalnimi dejavnostmi. Prvo poročilo, v katerem je bil opisan pristop k izvajanju GAP II na državni ravni, je bilo na centralni ravni predstavljeno novembra 2016, vključno s poročilom in predvidenimi nadaljnjimi ukrepi v zvezi z institucionalnim kulturnim premikom na področju enakosti spolov in opolnomočenja žensk.

Egipt mora dokazati, da je dosegel bistveno izboljšanje razmer na področju temeljnih svoboščin, kot so svoboda zbiranja, izražanja in združevanja. To naj bi vključevalo zagotavljanje svobode gibanja in združevanja zagovornikov človekovih pravic v vseh okoliščinah, preklic zamrznitve sredstev in odpravo vseh oblik nadlegovanja – tudi po sodni poti – zagovornikov človekovih pravic in organizacij za človekove pravice v Egiptu ter sprejetje nove zakonodaje in izboljšanje obstoječe, med drugim novega zakona o nevladnih organizacijah in sklopa zakonov o svobodi zbiranja, ki so v skladu z egiptovsko ustavo in mednarodnimi standardi.

Država Izrael

Za splošno stanje v Izraelu je značilno spoštovanje demokratičnega vladanja in pravne države. Pravice in temeljne svoboščine izraelskih državljanov so bile na splošno zaščitene, manjšine in zlasti izraelski državljani arabskega rodu pa so imeli težave pri uveljavljanju celotnega spektra pravic. V obravnavanem obdobju je bilo opaziti več potencialno nedemokratičnih zakonodajnih novosti, med njimi skrčenje javnega prostora za civilno družbo. Stanje človekovih pravic na Palestinskih ozemljih, kjer ima Izrael zaradi svoje vloge okupacijske sile posebne obveznosti, je bilo še vedno slabo.

V ospredju ciljev odnosov med EU in Izraelom so bili položaj manjšin in ranljivih skupin, ohranitev demokratičnih vrednot in odgovornost Izraela kot okupacijske sile, tudi kar zadeva otroke v oboroženem konfliktu.

Arabska in beduinska manjšina sta imeli še vedno težave pri uveljavljanju temeljnih ekonomskih in socialnih pravic. Vrhovno sodišče je potrdilo odločitev, s katero je bilo dovoljeno porušenje beduinskih vasi Umm al-Hiran in Atir, kjer je vlada predvidela gradnjo judovskih naselbin in posaditev nacionalnega gozda. Kneset je sprejel t.i. „zakon o izgonu“, ki omogoča odpoklic izvoljenega poslanca kneseta, če zanj glasuje tri četrtine njegovih kolegov. Glavne tarče predloga so bili arabski poslanci, razlog za njihov morebitni izgon iz parlamenta pa naj bi bila hujskanje k nasilju ali rasizmu in podpora oboroženim spopadom, uperjenim proti Izraelu.

Kar zadeva migrante in prosilce za azil, je Izrael še naprej izvajal politiko preprečevanja in odvračanja. Približno 40 000 neregularnih migrantov, ki so trenutno v državi, je še naprej spodbujal k preselitvi v tretje države, med drugim v Ruando in Ugando. Z novimi predpisi, ki se še ne izvajajo, neuspešnim prosilcem za azil grozi s pridržanjem za nedoločen čas.

V skladu z zahtevami po preglednosti iz julija sprejetega zakona, namenjenega akterjem, ki jih podpirajo subjekti iz tujih držav, morajo nevladne organizacije, ki več kot polovico finančnih sredstev prejemajo od tujih vlad, to vsako leto sporočiti uradu za vpise nevladnih organizacij, ki objavi seznam navedenih nevladnih organizacij. Te organizacije morajo ta podatek prav tako navesti v svojih uradnih publikacijah, skupaj z imeni držav, ki prispevajo sredstva. Zahteva, da nevladne organizacije razkrijejo tuje donatorje, ne velja v primerih zasebnega financiranja iz tujine.

Na zasedenih palestinskih ozemljih (v vzhodnem Jeruzalemu, na Zahodnem bregu in v Gazi) je bilo lani ubitih 109 Palestincev in 17 Izraelcev (ali tujih civilistov). Veliko število palestinskih žrtev je bil razlog za skrb o pretirani sili, ki jo uporabljajo izraelske varnostne sile. Njihov pripadnik je marca ustrelil palestinskega napadalca, ki je že onesposobljen ležal na tleh, za kar so mu kasneje sodili na izraelskem vojaškem sodišču. Število upravnih pripornikov, ki jih je bilo decembra 2015 584, se je do avgusta 2016 povečalo na 644. Več Palestincev v upravnem priporu je začelo gladovno stavko, v nekaterih odmevnih primerih pa so stavko prekinili potem, ko so z izraelskimi oblastmi očitno sklenili dogovor, da jim ne bodo podaljšali pripora. Izjeme, predvidene v izraelski zakonodaji za mladoletnike, so se rutinsko uporabljale v primerih mladoletnikov iz vzhodnega Jeruzalema, obtoženih kršitve varnosti, kar pomeni, da je bila njihova pravna obravnava dejansko podobna tisti, ki jo Izrael v skladu svojimi vojaškimi zakoni in prakso uporablja na Zahodnem bregu. Izrael je nadaljeval politiko kaznovalnega rušenja domov palestinskih napadalcev v vzhodnem Jeruzalemu in na Zahodnem bregu. Humanitarne razmere v Gazi so bile še vedno zelo slabe, omejitve potovanj iz Gaze in nazaj pa so bile še naprej izredno stroge, čeprav so jih po spopadih leta 2014 precej ublažili. Realna rast bruto domačega proizvoda (BDP) v Gazi se je v zadnjih 20 letih znižala skoraj za tretjino, brezposelnost pa je dosegla 43 % kljub ukrepom, s katerimi je bilo na primer proizvode iz Gaze prvič po letu 2007 dovoljeno izvažati v Izrael in na Zahodni breg.

Leta 2016 se je začelo izvajanje petletnega načrta vlade za dejavnejše ekonomsko in socialno vključevanje arabskih državljanov Izraela (2,4 milijarde EUR novih sredstev in 1,3 milijarde EUR v okviru obstoječih projektov). Kneset je izglasoval omejitev pridržanja prosilcev za azil na največ 12 mesecev. Izrael je opustil politiko zadrževanja trupel palestinskih napadalcev iz vzhodnega Jeruzalema (razen pripadnikov Hamasa); zadnje truplo je vrnil septembra 2016.

EU z Izraelom ob različnih priložnostih še naprej razpravlja o človekovih pravicah in demokraciji. Udeleženci letnega srečanja pododbora za politični dialog so se pogovarjali o stanju človekovih pravic na Zahodnem bregu in v Gazi. Neformalna delovna skupina za človekove pravice je obravnavala stanje na tem področju v Izraelu, vključno s položajem manjšin, pogoji pridržanja, med drugim za mladoletnike, svobodo združevanja ter odgovornostjo varnostnih sil in uslužbencev organov pregona. Na dnevnem redu tem neformalne delovne skupine za mednarodne organizacije so bili prihodnje zasedanje GS ZN, njene resolucije, Komisija ZN za položaj žensk, Generalna skupščina Svetovne zdravstvene organizacije, UNESCO, skupščina ZN za okolje (UNEA), reforma ZN, bližajoči se izbor novega generalnega sekretarja ZN, cilji trajnostnega razvoja, Okvirna konvencija ZN o spremembi podnebja (UNFCCC) in mirovne operacije. Pododbor za migracije, zdravje in socialne zadeve je obravnaval neregularne migracije in izraelske azilne politike. Skupni seminar EU in Izraela o boju proti rasizmu, ksenofobiji in antisemitizmu je bil priložnost za izmenjavo mnenj in idej glede politik ter praktičnih pristopov k reševanju teh izzivov.

EU je z rednimi posvetovanji in informativnimi sestanki nadaljevala dialog z organizacijami civilne družbe. Delegacija EU je pred zasedanjem neformalne delovne skupine za človekove pravice in pododbora za politični dialog sklicala posvetovanja z 18 organizacijami civilne družbe. Redno je izvajala dejavnosti javne diplomacije s poudarkom na vprašanjih človekovih pravic, vključno z govori in udeležbami na prireditvah. V času ramadana je v svoji rezidenci gostila predstavnike predvsem arabske skupnosti na večernem obedu po celodnevnem postu, imenovanem Iftar. Ob novembrskem mednarodnem dnevu za odpravo nasilja nad ženskami je v rezidenci organizirala tudi informativno prireditev, s katero je želela izpostaviti vnovično zavezo EU prizadevanjem za odpravo nasilja nad ženskami in dekleti. Ob dnevu človekovih pravic je potekal poseben dogodek, posvečen varovanju svobode mnenja in izražanja, ki je bil organiziran v sodelovanju s centrom za človekove pravice Minerva na Hebrejski univerzi v Jeruzalemu. Glavni govorec na tej prireditvi je bil posebni poročevalec ZN za spodbujanje in varstvo pravice do svobode mnenja in izražanja David Kaye.

V okviru EIDHR je EU podprla pripravo več poročil o politikah, ki so bila predstavljena na političnih informativnih sestankih ali pa so jih upravičenci predložili ustreznim telesom ZN. Neuradno poročilo Odboru za odpravo vseh oblik diskriminacije žensk je na primer pripravil center Rackman z univerze Bar Ilan. Podobno poročilo je bilo pripravljeno in predloženo tudi Odboru ZN proti mučenju za njegov peti pregled Izraela. Dejavnosti v okviru drugih projektov, ki jih financira EU, so vključevale tudi dve informativni predstavitvi organizacije Yesh Din. Na eni so predstavili njihov novi dokument o stališču, v katerem je opisano „tiho sprejetje poročila Levy“ o retroaktivni odobritvi nezakonite gradnje naselbin na Zahodnem bregu.

Izvajanje državne strategije za človekove pravice in demokracijo se je nadaljevalo v okviru lokalnih podskupin za človekove pravice, sestavljenih iz predstavnikov delegacije EU in držav članic, ki so se ukvarjale s ključnimi prednostnimi nalogami. To je omogočilo boljše sodelovanje in porazdelitev bremena pri obravnavi vprašanj človekovih pravic med veleposlaništvi in delegacijo, da bi bila sporočila izraelskim oblastem jasnejša.

EU je še naprej finančno podpirala projekte, ki prejemajo sredstva iz EIDHR. Leta 2016 je v okviru EIDHR potekalo osemindvajset projektov. Novega razpisa za zbiranje predlogov ni bilo, da bi proračunska sredstva za leti 2016 in 2017 (2,5 milijona EUR) združili v enoten razpis, ki bo objavljen v začetku leta 2017. V ospredju trenutno potekajočih projektov so bili zagotavljanje prijaznejšega okolja organizacijam civilne družbe in spodbujanje človekovih pravic; zavzemanje za pravice ranljivih skupin ali manjšin v Izraelu ter večje spoštovanje mednarodnega humanitarnega prava in človekovih pravic na zasedenih palestinskih ozemljih, med drugim pravic otrok v oboroženih spopadih.

Odbor ZN proti mučenju je 3. in 4. maja opravil peti splošni pregled Izraela, ki je vnovič izrazil pripravljenost, da opredelitev mučenja vnese v svojo zakonodajo. Nevladna organizacija Javni odbor proti mučenju je pozdravila to izjavo, obenem pa izrazila pomisleke glede dolgotrajnega procesa priprave zakonodaje. Opredelitev doslej še ni bila vključena vanjo, vlada pa za to ni določila nobenega časovnega roka.

Zadnji obisk posebnega tematskega poročevalca ZN je bil obisk poročevalca o nasilju nad ženskami (od 12. do 22. septembra 2016). Izrael je zavrnil sodelovanje s posebnimi poročevalci o stanju človekovih pravic na zasedenih palestinskih ozemljih. Nekdanji posebni poročevalec Makarim Wibisono je januarja po pritožbah, da mu Izrael nikoli ni dovolil dostopa do teh ozemelj, odstopil.

Še vedno je dovolj manevrskega prostora za izrecno vključitev načela nediskriminacije in enakosti v izraelske temeljne zakone. EU bo Izrael še naprej spodbujala k izdaji stalnega povabila za vse mehanizme Združenih narodov o posebnih postopkih.

Palestinska oblast (zasedena palestinska ozemlja)

Uvodna opomba: Razlikovati je treba med obveznostmi Palestinske oblasti in tistimi, ki jih ima Izrael v vlogi okupacijske sile. To poročilo zadeva obveznosti Palestinske oblasti na Zahodnem bregu in dejanskih oblasti v Gazi (čeprav je vlada v Ramali uradno odgovorna tudi za Gazo).

Splošno stanje človekovih pravic na zasedenih palestinskih ozemljih se v letu 2016 ni bistveno spremenilo, prav tako ni bilo znatnega poslabšanja. Nekaj napredka je mogoče opaziti na področju pravne države, na primer sprejetje zakona o zaščiti mladoletnikov. Na zasedenih palestinskih ozemljih bi že zdavnaj morale potekati splošne volitve (zadnje so bile leta 2006), mandata predsednika in parlamenta sta že potekla. Lokalne volitve, predvidene za 8. oktober, so bile preložene. Izboljšanja na področju spoštovanja svobode izražanja, zbiranja in medijev ni bilo; zaradi nadlegovanja, groženj in občasnih samovoljnih aretacij novinarjev so bili mediji pod vse večjim pritiskom. V Gazi je bilo izrečenih 21 smrtnih kazni, na Zahodnem bregu pa po zaslugi moratorija nobena.

Temeljne svoboščine in človekove pravice so na splošno zagotovljene v palestinskih temeljni zakonodaji, a pogosto ni zagotovljeno njeno učinkovito izvajanje.

Prednostna naloga EU je nadaljnja krepitev zmogljivosti Palestinske oblasti in ozaveščanje prebivalstva, kamor spadajo tudi reforme upravljanja varnostnih in pravosodnih institucij. Druga prednostna naloga je okrepitev organizacij civilne družbe in večja udeležba državljanov v političnem življenju. Navedeni cilji za naslednje štiriletno obdobje so vključeni v skupno evropsko strategijo za (finančno) podporo, ki je bila ob tesnem sodelovanju s Palestinsko oblastjo izdelana v letu 2016. Pomoč v obliki svetovanja sta na področju varnosti in pravice zagotavljali tudi misija skupne varnostne in obrambne politike EU in policijska misija EU za Palestinska ozemlja (EUPOL COPPS). To delo se bo nadaljevalo.

Veliko problemov obstaja zlasti na področju spola, (družinskega) nasilja nad ženskami in diskriminacije LGBTI oseb, osebe z invalidnostmi pa še naprej trpijo zaradi socialne izključenosti. Samovoljna pridržanja so še vedno zaskrbljujoča. Iz centrov za pridržanje so redno prihajala poročila o mučenju in slabem ravnanju s priporniki. Svoboda izražanja v Gazi je zaradi napadov na novinarje še vedno pod hudim pritiskom. Pogoste so obtožbe o korupciji. Kljub nekaterim izboljšavam v zvezi z načelom pravne države je še vedno problematično vprašanje neodvisnosti, odgovornosti in preglednosti dela sodstva, na primer zaradi vmešavanje izvršne oblasti v delo sodišč. Poleg tega leta 2016 ni bilo skoraj nobenega napredka pri dolgo potrebnih reformah zakonodajnega in institucionalnega okvira, s katerimi naj bi zagotovili učinkovito upravljanje, medinstitucionalno sodelovanje in spoštovanje mednarodnih obveznosti na področju človekovih pravic. Še vedno je v pripravi zlasti sprememba *zakona o pravosodju*, s katero naj bi pojasnili vloge, odgovornosti in naloge pravosodnih institucij. To pojasnilo je še posebej pomembno za upravljanje sodišč. Ker trenutno še vedno poteka razprava o civilni naravi policije in s tem povezanih pristojnostih, še vedno ni bil sprejet *zakon o policiji*. Predsednik je vrhovno ustavno sodišče imenoval brez posvetovanj s političnimi gibanji in organizacijami civilne družbe. Še vedno niso jasno določeni in javno predstavljeni pravni postopki za stike s sodišči. Osnutek strategije varnostnega sektorja za obdobje 2017–2022 še ni sprejet.

Določen napredek je bil dosežen na področju sodelovanja širše javnosti pri pripravi osnutkov zakonov in drugih zakonodajnih pobud, čeprav javnost in organizacije civilne družbe nimajo besede pri vseh pobudah.

Nekaj izboljšanja je opaziti na področju pravne države, na primer sprejetje *zakona o zaščiti mladoletnikov*. Priprava in sprejetje nacionalnega strateškega načrta, ki ima jasno strukturo ukrepov in ciljev, naj bi bila obenem ustrezno orodje upravljanja, s katerim naj bi izboljšali zakonodajno delo in njegovo izvajanje.

EU je s Palestinsko oblastjo še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji, kar pa ne velja za dejanske oblasti Hamasa v Gazi, ker EU v skladu s svojo politiko z njimi nima stikov. Vprašanja človekovih pravic in demokracije so bila na dnevnem redu junijskega zasedanja Skupnega odbora EU in Palestinske osvobodilne organizacije (PLO), ki je sledilo seji pododbora za človekove pravice, dobro upravljanje in pravno državo v marcu. Najpomembnejše točke je visoka predstavnica/podpredsednica izpostavila tudi na junijskem srečanju s predsednikom Abbasom v Bruslju. Urad predstavnika EU v Jeruzalemu (EUREP) je izvajal številne dejavnosti na lokalni ravni, kot so lokalne izjave, obiski na terenu in udeležba na sodnih obravnavah ter formalni in neformalni ukrepi. Pereča vprašanja so bila tema rednih pogovorov s palestinskimi sogovorniki. EUREP je sodeloval z organizacijami civilne družbe, da bi od njih pridobil informacije ter pojasnil in promoviral stališče EU. Učinka vseh teh ukrepov ni enostavno oceniti. Nedvomno so prispevali k spodbujanju javne razprave o človekovih pravicah in demokraciji ter tako k večji ozaveščenosti Palestincev. EU podpira ustanovitev oddelkov za človekove pravice in enakost spolov na ključnih ministrstvih, kot sta ministrstvi za notranje zadeve in pravosodje.

EU je z dolgim seznamom ukrepov zagotavljala podporo zagovornikom človekovih pravic, zlasti na lokalni ravni, ob aretacijah Palestincev, ki jih izvajajo izraelske sile, najsi gre za dejanske aretacije ali upravno pridržanje, vključno z otroki med 12. in 18. letom starosti, pa tudi v primerih beduinskih skupnosti. V Bruslju in na Zahodnem bregu je potekala vrsta sestankov v podporo organizacijam civilne družbe za človekove pravice. Več dodatnih sestankov z različnimi organizacijami s tega področja je imela tudi misija EUPOL COPPS.

EU je leta 2016 še naprej finančno podpirala projekte, ki prejemajo sredstva iz ENI, natančneje s podporo vsem zadevnim organom v okviru mehanizma PEGASE (francoska kratica za *Mecanisme „Palestino - Européen de Gestion et d'Aide Socio-Economique“*) za usmerjanje finančne pomoči (DFS), prek IcSP in s sredstvi v okviru SVOP (za EUPOL COPPS). Širok nabor ukrepov so dopolnjevala finančna sredstva EU, namenjena projektom humanitarne pomoči.

Z mehanizmom PEGASE je zagotovljeno stalno financiranje ukrepov, ki jih izvaja Palestinska oblast, med drugim na področju človekovih pravic in demokracije, vključno z načelom pravne države (skupna sredstva, dodeljena mehanizmu PEGASE v letu 2016, so znašala 155 milijonov EUR, a je le del teh sredstev mogoče neposredno pripisati dejavnostim v zvezi s človekovimi pravicami in demokracijo). Za upravljanje so bila namenjena sredstva v znesku 8,1 milijona EUR, za EUPOL COPPS 9,17 milijona EUR, za IcSP pa 3 milijone EUR. Eden od pozitivnih rezultatov z medsektorskega vidika je nacionalni strateški načrt, ki ga je pripravila in sprejela vlada. Finančna sredstva so bila namenjena krepitvi zmogljivosti, nepovratna sredstva pa so bila prispevek k delu organizacij civilne družbe.

Predsednik Abbas je leta 2014 brez pridržka podpisal listine o pristopu k 55 mednarodnim pogodbam s področja človekovih pravic ter humanitarnim in diplomatskim pogodbam. PLO je kot članica Organizacije islamskega sodelovanja (OIC) podpisala Kairsko deklaracijo o človekovih pravicah, kot članica Arabske lige pa Arabsko listino o človekovih pravicah. Z vprašanji človekovih pravic na zasedenih palestinskih ozemljih se je ukvarjalo več agencij ZN.

Kljub pristopu h Konvenciji ZN proti mučenju (UNCAT) marca 2014 in predsedniškemu odloku iz maja 2013, s čimer so palestinske oblasti potrdile zavezanost prepovedi vseh oblik mučenja, je bilo še naprej redno slišati pritožbe o mučenju in slabem ravnanju s priporniki, tako v Gazi kot na Zahodnem bregu.

Poslabšanje splošnih političnih razmer in oslabitev relativne stabilnosti Palestinske oblasti bi lahko ogrozila nadaljnji napredek. To bi se lahko zgodilo zaradi nadaljnjega zastoja prizadevanj za dvodržavno rešitev in zlasti v primeru, če bo Izrael še naprej pospešeno gradil naselbine, kot jih je v letu 2016.

Hašemitska kraljevina Jordanija

Leto 2016 je prineslo več pozitivnih sprememb glede vprašanj v zvezi z demokracijo in pravno državo. Te pozitivne spremembe pa ne morejo prikriti, da se je Jordanija na vse več varnostnih izzivov med drugim odzvala z nadaljnjim krčenjem prostora za svobodo izražanja in združevanja v tej državi.

Prednostne naloge EU v letu 2016 je mogoče večinoma strniti v štiri točke: podpora demokraciji v okviru parlamentarnih volitev; podpora svobodi združevanja, civilni družbi in svobodi izražanja ob poslabšanju varnostnih razmer; načelo vključevanja ter podpora pravicam sirskih beguncev.

Zaradi vse slabših varnostnih razmer v celotni regiji in v Jordaniji so oblasti dodatno okrepile varnostne vidike svojih politik. Jordanija je vse pogosteje uporabljala prepovedi medijskega poročanja in druge omejevalne ukrepe, da bi preprečila poročanje o občutljivih vprašanjih, vključno z vlogo jordanskih oboroženih sil in kraljeve družine. Obenem je izvajala pritisk na svobodo zbiranja in združevanja ter poostrila nadzor nad civilno družbo.

Septembra 2016 so potekale parlamentarne volitve. Domači in mednarodni opazovalci so kljub nekaterim osamljenim in nepovezanim incidentom pohvalili njihovo izvedbo. Kljub spremembam, katerih namen je spodbujanje strankarske politike, so družinske in lokalne vezi še vedno glavni dejavnik pri glasovanju. Izid volitev zato predstavlja le majhen korak pri uresničevanju cilja izvolitve parlamenta, v katerem bi prevladovale stranke. Po oceni misije EU za opazovanje volitev so bile volitve „dobro izpeljane, pregledne in mirne“.

Na področju sodstva so bili sprejeti nekateri pozitivni koraki, na primer skrajšanje zapornih kazni in pripora v osnutku zakonodaje o kazenskem pravu/kazenskem procesnem pravu, posodobitev protikorupcijske zakonodaje z vključitvijo dodatnih kaznivih dejanj ter boljšo zaščito prič in informatorjev ter ustanovitev kraljevega sveta za reformo pravosodnega sistema. Kralj je predstavil tudi dokument za razpravo z naslovom Pravna in civilna država, v katerem je opisan načrt, kako zagotoviti civilno državo, v kateri zakon velja za vse enako. Oblasti so objavile tudi obsežen nacionalni načrt za človekove pravice za obdobje 2016–2025 in kasneje izvedbeni načrt, ki ga je pripravilo ministrstvo za pravosodje.

Delegacija EU je marca 2016 priredila okroglo mizo, na kateri so skupaj s predstavniki organizacij civilne družbe in držav članic razpravljali o vprašanjih enakosti spolov.

EU je določila pet prednostnih področij dejavnosti v prihodnjih letih: svoboda mnenja in izražanja; pravna država in mučenje; smrtna kazen, ženske in enakost spolov ter civilna družba in svoboda zbiranja in združevanja.

EU je z Jordanijo ob različnih priložnostih še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji, med drugim na srečanju pridružitvenega odbora (julija 2016) in pododbora za človekove pravice (oktobra 2016). EU je poudarila, da je najbolj učinkovito sredstvo proti radikalizaciji odprta družba, kjer je zagotovljeno spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Kar zadeva smrtno kazen, je EU Jordaniji novembra predala demaršo, v kateri je pozvala k ponovni razglasitvi moratorija. Čeprav je ministrstvo za pravosodje izrazilo pripravljenost, da vprašanje smrtne kazni bolj prilagodi mednarodnim standardom, so jordanska sodišča izrekla smrtno kazen dvema obsojenima storilcema kaznivih dejanj.

Pridružitveni svet EU-Jordanija je decembra 2016 sprejel prednostne naloge partnerstva in priloženi dogovor. Ena od treh prednostnih nalog je „krepitev demokratičnega upravljanja, pravne države in človekovih pravic“.

EU in več držav članic je isti mesec podprlo filmski festival Karama, posvečen človekovim pravicam, in s tem povezane dejavnosti. V skladu s kampanjo #EU4HumanRights (EU za človekove pravice) je delegacija EU pripravila več videoposnetkov, v katerih je obravnavanih več prednostnih nalog s področja človekovih pravic v Jordaniji.

EU je vse leto zagotavljala znatno pomoč sirskim beguncem v tej državi. Vse lokalne delovne skupine EU za usklajevanje so redno obravnavale položaj sirskih beguncev, zlasti tistih, ki so obtičali na „nikogaršnji zemlji“ med jordansko in sirsko mejo. Pozornost je bila namenjena tudi varnostnim razmeram na tem območju, da bi partnerjem omogočili nadaljnjo dostavo humanitarne pomoči. Delovna skupina za človekove pravice se je na podlagi dogovora med Jordanijo in EU seznanila s pravicami delavcev migrantov, zlasti sirskih. Glavno pozornost je namenila izzivom, s katerimi se pri pridobivanju delovnih dovoljenj soočajo sirski begunci, ter ukrepom, ki bi jih morala izvajati Jordanija, da bi izpolnila obveznosti iz dogovora z EU (ustanovitev 100 000 delovnih mest do konca leta 2018) in v celoti izkoristila priložnosti, ki jih ponuja poenostavitev pravil o poreklu, določenih julija 2016.

Glede na pomen, ki ga EU pripisuje jordanskemu zagotovilu, da bo spodbujala versko raznolikost, pa je bila Jordanija izbrana tudi za cilj prve misije novoimenovanega posebnega odposlanca za spodbujanje svobode veroizpovedi ali prepričanja Jána Figela. Posebni odposlanec je to državo obiskal oktobra in potrdil, da je EU pripravljena podpreti Jordanijo v boju proti verskemu ekstremizmu ter okrepiti njeno tradicionalno vlogo zagovornice mirnega islama in harmoničnega sobivanja s kristjani ter drugimi verskimi in etničnimi skupnostmi.

EU je leta 2016 še naprej finančno podpirala projekte, ki prejemajo sredstva iz ENI, EIDHR in IcSP.

V tem letu so bile sklenjene pogodbe za 16 projektov (vključno z misijo za opazovanje volitev) s poudarkom na krepitvi zmogljivosti civilne družbe in medijev ter nacionalnega centra za človekove pravice, podpori demokratičnemu upravljanju, večji zaščiti otrok in spodbujanju opolnomočenja žensk.

Jordanija je podpisnica velikega števila mednarodnih konvencij o človekovih pravicah, ni pa podpisala Konvencije o zaščiti vseh oseb pred prisilnim izginotjem, Mednarodne konvencije o varstvu pravic delavcev migrantov in članov njihovih družin ter drugega fakultativnega protokola k MPDPP, katerega cilj je odprava smrtne kazni.

Uporaba državnega varnostnega sodišča v primerih, povezanih s terorizmom, je razlog za skrb v zvezi s pravico do poštenega sojenja. Zagovorniki človekovih pravic in nevladne organizacije še naprej poročajo o primerih mučenja in slabega ravnanja v policijskih priporih in objektih službe državne varnosti. Jordanija poleg tega v zadnjih letih nenehno nazaduje na globalni lestvici razlik med spoloma, ki jo pripravlja Svetovni gospodarski forum (uvrščena je na 140. od 145 mest).

Libanonska republika

Kljub dolgotrajnemu institucionalnemu zastoju (ki se je 31. oktobra 2016 končal z izvolitvijo predsednika Aouna) in močnemu vplivu sirskega konflikta je bilo v Libanonu nekaj pozitivnih sprememb na področju varstva človekovih pravic, na primer ustanovitev nacionalne komisije za človekove pravice in uspešna izvedba lokalnih volitev. V skladu z nedavno sprejetim dogovorom med EU in Libanonom se je ta država zavezala, da bo izboljšala življenjske razmere beguncev. Vendar so dosežki Libanona na tem področju mešani, saj ne spoštuje nujno vseh potrebnih mednarodnih standardov zaščite. Mnogo beguncev se je na primer znašlo v nezakonitem položaju, saj ne morejo odšteti 200 ameriških dolarjev za dovoljenje za prebivanje. Poleg tega je več sodnih postopkov na podlagi zakona o kaznivem dejanju razžalitve očitno uperjenih proti svobodi izražanja, posebej zaskrbljujoča pa so omejena jamstva za dostop do poštenega sojenja.

Ključna prednostna področja EU v Libanonu so bila predvsem svoboda izražanja, boj proti mučenju in slabemu ravnanju, smrtna kazen, kazenski pregoni pred vojaškimi sodišči ter dostop do osnovnih pravic za begunce in migrante, da bi jim zagotovili dostojne življenjske pogoje. Veliko pozornost je namenila tudi pravicam žensk in otrok ter kršitvam človekovih pravic v zaporih in dolgotrajnem priporu.

Državne institucije imajo še vedno težave s preglednostjo in učinkovitostjo ter zlasti korupcijo, kot se je izkazalo med krizo zaradi pobiranja odpadkov leta 2015. Upati je, da se bo boja proti korupciji zdaj lotila nova vlada narodnega soglasja, kot je obljubila v svoji prvi uradni izjavi.

Maja 2016 so v Libanonu uspešno izvedli občinske volitve. EU je ta proces dejavno podprla v okviru projekta iz Programa Združenih narodov za razvoj (UNDP) za pomoč Libanonu pri volitvah, s katerim je zagotovila tehnično pomoč ministrstvu za notranje zadeve, in s podporo prizadevanjem civilne družbe za nadzor volitev. Diplomati EU in njenih držav članic so obiskali volišča in neposredno spremljali proces v vseh štirih fazah volitev. Podpora in pomoč EU nista le znatno prispevali k uspešni izvedbi lokalnih volitev, ampak sta potrdili tudi zaupanje EU v sposobnost Libanona, da maja 2017 organizira svobodne in poštene parlamentarne volitve. EU je ponudila, da Libanonu še naprej pomaga pri izboljšavah volilnega procesa, med drugim na podlagi prejšnjih priporočil misij za opazovanje volitev o potrebi po bolj preglednih, verodostojnih in vključujočih volitvah: neodvisna volilna komisija, vnaprej natisnjene glasovnice, zakonodaja o večji udeležbi žensk na volitvah in znižanje volilne pravice na 18 let (starost pravne odgovornosti). Vendar pa zastopanost spolov na lokalnih volitvah ni bila zadovoljiva.

Parlament je oktobra 2016 sprejel zakon o ustanovitvi nacionalnega instituta za človekove pravice (eno od priporočil iz splošnega rednega pregleda), ki predvideva vzpostavitev nacionalnega preventivnega mehanizma za preiskavo in spremljanje uporabe mučenja in slabega ravnanja s priporniki. Nova vlada narodnega soglasja, ki je bila sestavljena 18. decembra 2016, prvič vključuje ministrstvo za človekove pravice in ministrstvo za vprašanje žensk, v varnostni službi pa je bil ustanovljen oddelek za človekove pravice.

Libanonska varnostna služba je ob podpori OHCHR sprejela kodeks ravnanja. Pozitiven korak k odpravi diskriminacije je bila razveljavitev člena kazenskega zakonika, ki je omogočal umik obtožnice in naložitev globe v primerih, ko se je storilec kaznivega dejanja posilstva poročil z žrtvijo.

EU in Libanon sta se v letu 2016 pogajala in dogovorila o prednostnih nalogah partnerstva in ustreznem dogovoru. Varstvo človekovih pravic je bil pomemben del razprav in sprejetih končnih besedil. Zaščita pravic beguncev v skladu s tem dogovorom predstavlja pomemben del obveznosti Libanona.

Na zasedanju *pododbora EU-Libanon za človekove pravice, demokracijo in upravljanje* (maja 2016 v Bruslju) je bil sprejet seznam 12 operativnih sklepov, ki naj bi jim sledili ustrezni ukrepi. Priložen jim je bil seznam sodnih primerov, ki zanimajo EU. Ta je pred navedenim zasedanjem in po njem sodelovala z najrazličnejšimi akterji civilne družbe s področja človekovih pravic, tako na svojem sedežu v Bruslju kot v Bejrutu, kjer jo je zastopala njena delegacija. Aprilsko zasedanje *pododbora EU-Libanon za pravosodje in notranje zadeve* v Bejrutu je EU prav tako ponudilo priložnost za posredovanje pomembnih sporočil o varstvu temeljnih človekovih pravic.

EU je ohranjala redne stike z UNHCR, delegacija EU pa se je udeleževala njegovih rednih informativnih sestankov, zlasti na temo novega sistema izdajanja potrdil za „razseljene osebe iz Sirije“, ki ga pripravlja libanonsko ministrstvo za socialne zadeve in s katerim naj bi nadomestili sedanji status begunca UNHCR. Ni jasno, ali bo nova vlada nadaljevala to pobudo.

Delegacija EU je organizirala več tematskih posvetovanj z organizacijami civilne družbe, katerih udeležba je postala zelo dejavna.

Prav tako je v rednem stiku z libanonskimi organi, da bi zagotovila izvajanje načrta EU in Libanona za boj proti terorizmu, ki temelji na človekovih pravicah.

Delegacija EU in njene države članice v sodelovanju z nevladnimi organizacijami pozorno spremljajo več pomembnih primerov v zvezi z zagovorniki človekovih pravic, zlasti tistih, ki zadevajo svobodo izražanja in zlorabo zakona o kaznivem dejanju razžalitve. Kar zadeva *primer Manal Assi*, je delegacija EU organizirala sestanek kontaktnih točk za človekove pravice ob sodelovanju nevladnih organizacij, ki se zagreto zavzemajo za pritožbo zoper razsodbo kazenskega sodišča na podlagi člena 252 kazenskega zakonika, ki posredno opravičuje uboj iz časti, da kazen moškemu, obsojenemu, ker je do smrti pretepel ženo, zniža na pet let zapora.

Med novembrsko misijo EU za načrtovanje programov v Bejrutu je več akterjev civilne družbe pozvalo EU, naj libanonsko vlado glasneje opozarja na odgovornost za kršitve človekovih pravic. Mnogi so bili zaskrbljeni, da je vpliv EU zaradi njenih pomislekov v zvezi z begunsko krizo na tem območju vse šibkejši.

Delegacija EU je leta 2016 sprejela več ukrepov, s katerimi se je zavzela za odpravo smrtne kazni, in pripravila demaršo, s katero je na zasedanju Tretjega odbora GS ZN predstavila svoje prednostne naloge. Ob mednarodnem dnevu boja proti smrtni kazni je veleposlanik EU v javni izjavi oblasti pozval, naj sprejmejo zakon, s katerim bodo potrdile sedanji moratorij na smrtno kazen in s tem namero, da jo odpravijo.

EU je leta 2016 z različnimi instrumenti še naprej financirala projekte v podporo človekovim pravicam. V okviru akcijskega načrta za leto 2016 je odobrila nov program z naslovom Izboljšanje mladoletniškega in kazenskega prava v Libanonu, s katerim naj bi okrepili pravno varstvo mladoletnikov in zagotovili varno okolje za otroke v skladu z mednarodnimi standardi. Delegacija EU v Libanonu trenutno upravlja skupno 31 donacij, namenjenih področju človekovih pravic.

V okviru EIDHR so skupno osem projektov izpeljale organizacije civilne družbe. Poudarek teh projektov je bil na zagotavljanju podpore pobudam za spodbujanje spoštovanja pravice do poštenega sojenja, vključno z odpravo vojaške jurisdikcije nad civilisti. Zagotovljena je bila tudi nadaljnja podpora za preprečevanje mučenja in pomoč žrtvam ter izboljšanje razmer v priporih. EU je podporo na področju človekovih pravic zagotavljala tudi z običajnimi sredstvi za dvostransko pomoč (ENI), z več ukrepi, ki se nanašajo na izvajanje postopka splošnega rednega pregleda in reformo zaporniškega sistema ter svobodo govora.

V ospredju drugih dejavnosti so bili neodvisnost sodstva, pravna pomoč, svoboda izražanja, volilna reforma, pravice beguncev in delavcev migrantov ter dostop do več temeljnih pravic za begunce in ranljive skupnosti, ki so jih sprejele. Ti projekti vplivajo na krepitev demokracije v Libanonu in življenjske pogoje beguncev.

Čeprav se Libanon sooča s številnimi izzivi, je pokazal zavezanost sodelovanju z mednarodnimi mehanizmi za človekove pravice. Sicer še ni v celoti upošteval priporočil splošnega rednega pregleda, ki jih je ta država prejela leta 2010 in 2016, saj še vedno ni ustanovil nacionalnega odbora, ki naj bi poskrbel za njihovo izvajanje.

Libanon je sprejel posebnega poročevalca za svobodo veroizpovedi in preučuje njegova priporočila.

Kar zadeva organe za nadzor pogodb, je Libanon svoje poročilo o MPDPP predložil junija 2016. Razmišlja o ustanovitvi nacionalnega organa, zadolženega za pripravo vseh poročil mehanizmom ZN, vključno s splošnim rednim pregledom, in spodbujanje ministrstev k sodelovanju pri pripravi poročil ZN.

Najpomembnejši izzivi na področju človekovih pravic v Libanonu so še vedno preprečevanje mučenja in samovoljnih aretacij, upravni pripor, prilagoditev razmer v zaporih mednarodnim standardom, odprava smrtne kazni, spodbujanje enakosti spolov, izboljšanje življenjskih razmer beguncev, zaščita migrantov in drugih ranljivih skupin ter boj proti diskriminaciji. Uporaba zakonov o kaznivem dejanju razžalitve za omejevanje svobode izražanja in zlasti sodni pregon kritikov vlade ali njenih institucij na vojaških sodiščih sta zaskrbljujoča in prispevata k večji možnosti drugih kršitev človekovih pravic. Libanon ni mogel izpolniti pravnih zahtev po izboljšanju razmer v priporih in zaporih, zato je večja verjetnost kršitev človekovih pravic.

Večja zastopanost žensk v politiki in sprejetje zakona o osebnem stanju sta bistvena za *de iure* in de facto preprečevanje diskriminacije zaradi spola. Nujno je treba odpraviti tudi določbe kazenskega zakonika, ki diskriminirajo ženske, in odpraviti diskriminacijo žensk v zvezi s prenosom njihovega državljanstva na otroke. Libanon še ni sprejel zakonodaje o izpolnitvi obveznosti iz UNCAT in OPCAT.

Poleg sirskih beguncev se tudi druge kategorije prebivalcev, na primer palestinski begunci iz Libanona in delavci migranti, med njimi gospodinjsko osebje, pri dostopu do osnovnih pravic soočajo z diskriminacijo. Še zlasti pomembna je „pravica do pravic“, tj. dostop do dokumentov, s katerimi lahko dokažejo svojo identiteto in zakonito bivanje ter prebivališče, kar bi jim omogočilo vlaganje pritožb brez strahu pred priprtjem ali deportacijo (tudi z odpravo sponzorstev in sistemov „kafala“).

Sirska arabska republika

Šest let po začetku konflikta so razmere v Siriji grozljive. EU obsoja nenehne sistematične, vsesplošne in hude kršitve in zlorabe človekovih pravic ter vse kršitve mednarodnega humanitarnega prava, za katere so odgovorni vsi udeleženci konflikta v Siriji, zlasti sirski režim in skupine s seznama terorističnih organizacij ZN, in ki jih je na podlagi mandata ZN zabeležila *neodvisna mednarodna preiskovalna komisija za Sirsko arabsko republiko*.

Svet je v sklepih iz maja in oktobra 2016, s katerimi je podprl politično rešitev krize na podlagi ženevskega sporočila iz leta 2012 in zadevnih resolucij VS ZN, vnovič izpostavil cilje EU na področju človekovih pravic in demokracije.[60]

Vse, ki so odgovorni za kršitve mednarodnega prava, zlasti mednarodnega humanitarnega prava in prava o človekovih pravicah – nekatere od teh kršitev so verjetno vojni zločini ali zločini proti človeštvu –, je treba kazensko preganjati; to velja tudi za storilce kaznivih dejanj zoper verske in etnične skupine ter druge skupine in manjšine. Nekaznovanost za tovrstna kazniva dejanja je nesprejemljiva, zato EU še naprej podpira prizadevanja za zbiranje dokazov, ki bi jih lahko v prihodnje uporabili na sodišču. EU ponovno izraža prepričanje, da bi moralo razmere v Siriji obravnavati MKS, Varnostni svet ZN pa vnovič poziva, naj ukrepa v zvezi s tem. EU in njene države članice so si prizadevale za usklajeno delovanje, med drugim v okviru Generalne skupščine ZN, ki je nato decembra 2016 sprejela resolucijo o ustanovitvi „*mednarodnega, nepristranskega in neodvisnega mehanizma za pomoč pri preiskovanju in pregonu oseb, odgovornih za najtežja kazniva dejanja po mednarodnem pravu, ki so bila zagrešena v Sirski arabski republiki od marca 2011*“.

EU je nadaljevala dialog z organizacijami civilne družbe in aktivisti za človekove pravice, da bi podprla njihova prizadevanja za pomoč sirskemu prebivalstvu in prevzemanje odgovornosti za zločine, ki so jih zagrešili državni in nedržavni akterji v državi. Iz *evropskega instrumenta za demokracijo in človekove pravice* financira nekatere organizacije civilne družbe, ki si prizadevajo za krepitev človekovih pravic in vloge zagovornikov človekovih pravic.

[60] Sklepi Sveta o regionalni strategiji EU za Sirijo in Irak ter za odziv na grožnjo skupine Daiš (dok. 9105/16, 23. maj 2016) in Sklepi Sveta o Siriji, 17. oktober 2016.

Evropski parlament je leta 2016 sprejel več resolucij, s katerimi je opozoril na razmere v Siriji.[61]

EU je podprla resolucije Sveta ZN za človekove pravice in Tretjega odbora GS ZN o razmerah v Siriji, ki obsojajo stopnjevanje nasilja v državi, uporabo sodov, napolnjenih z razstrelivom, in kemičnega orožja s strani sirskih oblasti ter kršitve človekovih pravic, za katere so odgovorne oborožene skrajne skupine, ter vse strani pozivajo, naj spoštujejo obveznosti mednarodnega humanitarnega prava in humanitarnim organizacijam v Siriji zagotovijo neoviran dostop.

EU je še naprej izvajala omejevalne ukrepe v zvezi s Sirijo (prepoved trgovine z nafto in naftnimi derivati, prepoved finančnih transakcij itd.) in redno sprejemala nove sankcije zoper posameznike in subjekte, vključno z vojaškimi in varnostnimi uradniki, odgovorne za nasilje in represijo v Siriji.

Libija

Libija se še vedno sooča s težavno politično tranzicijo. Predstavniški dom še ni potrdil vlade narodnega soglasja, kot je predvideno v libijskem političnem dogovoru, podpisanem 17. decembra 2015 v maroškem mestu Skhirat. Čeprav je ustavodajna skupščina zaključila delo, ni jasno, ali in kdaj bo potekal referendum o ustavi. V mnogih predelih države se še vedno soočajo z nevarnostjo nasilnih spopadov in terorističnih napadov, zato se je stanje človekovih pravic v Libiji leta 2016 še naprej slabšalo.

[61] Vključno z Resolucijo Evropskega parlamenta z dne 24. novembra 2016 o razmerah v Siriji (dok. 2016/2933(RSP)), Resolucijo Evropskega parlamenta z dne 6. oktobra 2016 o Siriji (dok. 2016/2894(RSP)) ter Resolucijo Evropskega parlamenta z dne 12. aprila 2016 o razmerah v Sredozemlju in potrebi po celostnem pristopu EU k migraciji (dok. 2015/2095(INI)).

Libijsko prebivalstvo trpi zaradi vzporednih struktur oboroženih skupin, ki še naprej nekaznovano kršijo človekove pravice. Oborožene skupine na vseh straneh kršijo človekove pravice, vključno z neposrednimi in neselektivnimi napadi na civiliste in civilno infrastrukturo, nezakonitimi uboji, mučenjem in slabim ravnanjem z nezakonito pridržanimi priporniki, samovoljnimi aretacijami, ugrabitvami, prisilnimi izginotji in prisilnim razseljevanjem. Oborožene skupine še naprej ugrabljajo civiliste zaradi njihovih družinskih vezi, identitete ali dejanske oziroma domnevne politične pripadnosti. Kršitve človekovih pravic so bile še posebej hude in pogoste na območjih, ki jih nadzoruje ISIS, od koder poročajo o samovoljnih in množičnih ubojih, mučenju, samovoljnih pridržanjih, prisilnih porokah in porokah otrok.

Pravosodni sistem je še vedno strukturno šibek in pod pritiskom oboroženih milic. Izvrševanje sodb ni vedno učinkovito in Libija se v obdobju po revoluciji sooča z vsesplošnim brezvladjem. Neprimerni pritiski in napadi na pravosodne akterje (tožilce, sodnike in odvetnike) močno ovirajo dostop do pravnega varstva po posameznih dogodkih. Zaradi poškodovanih sodnih objektov zaseda manj sodišč, razmere v sodstvu pa so prispevale k še večji korupciji v državi. Organizacija Transparency International je Libijo leta 2016 uvrstila na 170. mesto lestvice zaznave korupcije.

Moč milic je pogosto ovirala prizadevanja oblasti za izvrševanje zakonov. Organizacija Human Rights Watch je poročala, da je več tisoč ljudi v zaporih žrtev dolgotrajnega samovoljnega pridržanja, mučenja in drugih oblik slabega ravnanja. Položaj migrantov, beguncev in notranje razseljenih oseb je še naprej posebej zaskrbljujoč.

Leta 2016 se je število notranje razseljenih ljudi v državi zmanjšalo na 313 000. Kot je navedeno v pregledu humanitarnih potreb (str. 10), jih je od tega približno 140 000 na vzhodu, 151 000 na zahodu in 22 000 na jugu. Ocenjeno je bilo, da 241 000 teh zabeleženih notranje razseljenih oseb potrebuje pomoč. Večina jih je bila v večjih mestih, med drugim v Bengaziju, Misrati in Tripoliju. Razseljene osebe so v letu 2016 menda potrebovale predvsem nujne potrebščine, zatočišče, zdravstveno pomoč in hrano. Po nekaterih ocenah je bilo v tem letu v Libiji 357 259 migrantov in beguncev, za 295 652 pa je bilo ugotovljeno, da so najbolj potrebni pomoči. ki jim še vedno grozi nevarnost pridržanja za nedoločen čas v uradnih centrih za pridržanje migrantov ali v centrih, ki jih vodijo lokalne milice. Razmere v teh prenapolnjenih centrih so izjemno slabe, z zelo omejenim ali neobstoječim dostopom do pravnega varstva, hrane, sanitarnih storitev ali zdravstvenega varstva ter z nasilnimi napadi, posilstvi, izsiljevanjem in izkoriščanjem. Čeprav so mednarodne organizacije leta 2016 dobile omejen dostop do nekaterih uradnih centrov, so neuradni objekti, ki jih upravljajo milice, v veliki meri še vedno nedostopni za humanitarne organizacije. Libija je še vedno glavna tranzitna država za žrtve trgovine z ljudmi, ki v EU prihajajo po osrednjesredozemski poti. IOM konkretno ocenjuje, da je 80 % od 11 000 žensk in deklic iz Nigerije, ki so leta 2016 prispele v Italijo, žrtev trgovine za namene spolnega izkoriščanja v EU.

V libijski zakonodaji ni ustrezne prepovedi nasilja v družini, zakoni o osebnem statusu pa so še vedno vir diskriminacije žensk, zlasti kar zadeva poroke, ločitve in dedovanje. Istospolna razmerja so prepovedana in kaznovana z do pet let zapora.

Organizacije civilne družbe so tarča napadov številnih udeležencev konflikta. Komisija za civilno družbo je leta 2016 sprejela predpise, ki močno omejujejo delovanje lokalnih in mednarodnih organizacij civilne družbe. Njen upravni odbor je uvedel številne omejitve in kontrole dela mednarodnih nevladnih organizacij v Libiji.

Po poročanju organizacije Novinarji brez meja sta bila leta 2016 ubita dva novinarja. Kar zadeva prvi semester 2016, libijski center za svobodo tiska preučuje sedem primerov umora in poskusa umora ter 48 primerov prisilnih izginotij, ugrabitev, samovoljnega pridržanja, fizičnega in verbalnega nasilja ter groženj, aretacij in začasnega pripora ter neupravičenega odpuščanja in cenzure novinarjev. Na svetovni lestvici svobode tiska, ki jo objavlja organizacija Novinarji brez meja, je bila Libija leta 2016 na 164. mestu.

Občini Misrata in Tavergha sta maja 2016 dosegli dogovor, ki med drugim predvideva ustanovitev odbora za obisk zaporov v mestu Misrata. Konkretnega načrta za vrnitev prebivalcev Taverghe, ki so razseljeni od avgusta 2011, sicer še ni.

Kljub izzivom zaradi odsotnosti mednarodne skupnosti ali EU na terenu je EU še naprej sodelovala v razpravah o človekovih pravicah z libijskimi oblastmi in predstavniki tamkajšnje civilne družbe. Delegacija EU je okrepila usklajevanje z državami članicami EU in mednarodnimi organizacijami pri vprašanjih človekovih pravic. Oktobra 2016 se je začelo izvajanje študije UNWOMEN o finančni vključenosti in gospodarskem razvoju ter ženskah, ki jo financira EU in vključuje posebno poglavje (profil enakosti spolov) o Libiji.

Zagovorniki človekovih pravic so postali glavna tarča oboroženih skupin. EU jim je v letu 2016 še naprej zagotavljala podporo in začela izvajati projekt, ki ga financira iz EIDHR in katerega namen je okrepiti zmogljivosti nevladnih organizacij, ki delujejo na področju človekovih pravic v Libiji.

Celovita strategija EU za sodelovanje v Libiji je imela dva sklopa: podpora libijskemu političnemu dogovoru, vladi narodnega soglasja in lokalnim organom s krepitvijo institucij ter izvajanje projektov za neposredno pomoč ranljivim migrantom, notranje razseljenim osebam in beguncem ter skupnostim, ki so jih sprejele. V okviru regionalnega programa za razvoj in zaščito se je na primer začelo izvajanje projektov, s katerimi naj bi zagotovili neposredno pomoč migrantom, beguncem in prosilcem za azil, ki so navzoči na libijski obali ali so se tam izkrcali, rehabilitacijo izbranih centrov za pridržanje in usposabljanje libijske obalne straže za postopke po izkrcanju migrantov.

V ospredju več projektov, namenjenih tranzicijskim procesom, je lokalno upravljanje, da bi tako izboljšali sposobnost občinskih svetov za upravljanje in zagotavljanje ustreznih storitev ter povečali udeležbo organizacij libijske civilne družbe v političnih procesih in lokalnih zadevah. S projektom „Mediji v Libiji“ je bilo medijskemu sektorju še naprej na voljo poklicno usposabljanje v novinarski etiki ter poročanju iz sovražnih okolij in s kriznih območij.

Da bi se odzvali na najnujnejše potrebe libijskega prebivalstva, je več projektov namenjenih izboljšanju dostopa do zdravstvenega varstva in izobraževanja ter boju proti nasilju zaradi spola. EU skuša zagotoviti neposredno pomoč, zaščito in osnovne zdravstvene storitve migrantom v centrih za pridržanje in skupnostim, ki so jih sprejele. Migrantom, ki so obtičali v Libiji in so se pripravljeni vrniti v domovino, je predlagana prostovoljna repatriacija. EU je leta 2016 financirala približno 500 prostovoljnih vrnitev migrantov.

Kraljevina Maroko

Maroko je pet let po sprejetju ustave leta 2011 zakonodajno dejavnost nadaljeval s sprejetjem 15 od 19 sistemskih zakonov, določenih v ustavi. Parlamentarne volitve so potekale 7. oktobra 2016 in ob tej priložnosti je bila v Maroko napotena evropska misija volilnih strokovnjakov.

EU si je v letu 2016 z nadaljnjim sodelovanjem prizadevala podpreti reforme, ki jih izvaja vlada, še naprej pa je podpirala tudi akterje civilne družbe. Pravice migrantov in žensk ter reforma pravosodja in kazenskega sistema so bila prednostna področja, na katerih so bile ob podpori EU sprejete nove politike.

Čeprav je učinkovito izvajanje ustave iz leta 2011 srednje- in dolgoročno še vedno precejšen izziv, je bil leta 2016 dosežen znaten napredek:

– Sistemska zakona o vrhovnem sodnem svetu in sodniškem statutu sta bila sprejeta 24. marca 2016.

– Po javnem posvetovanju o reformi kazenskega zakonika je ministrstvo za pravosodje junija 2016 parlamentu predložilo zakonski osnutek, ki ga trenutno preučuje odbor za pravosodje in človekove pravice.

– Kar zadeva vlogo civilne družbe, je parlament 31. maja 2016 sprejel dva sistemska zakona v zvezi s participativno demokracijo, tj. pravico do zakonodajne pobude in pravico do peticije.

– Na področju upravljanja je Maroko začel uradno izvajati nacionalno protikorupcijsko strategijo, pogodbeni okvir 10 programov, ki zajemajo 239 projektov v vseh sektorjih in zadevnih telesih. Leta 2016 je bil na lestvici organizacije Transparency International na 90. mestu.

– Na področju ženskih pravic je bil leta 2016 sprejet osnutek zakona o ustanovitvi organa za enakost in boj proti diskriminaciji.

– Kar zadeva pravice migrantov, je parlament avgusta 2016 sprejel zakon proti trgovini z ljudmi, a zakona o azilu in migracijah sta kljub temu šele v fazi osnutka. Maroko je poleg tega v letu 2016 začel izvajati drugo fazo regularizacije nezakonitih migrantov.

Na področju človekovih pravic je še vedno precej pomembnih izzivov.

Dve leti po predložitvi aktov za ratifikacijo Opcijskega protokola h Konvenciji Združenih narodov proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (OPCAT) novembra 2014 še vedno poteka razprava o ustanovitvi nacionalnega mehanizma za preprečevanje in še naprej je slišati poročila o domnevnem slabem ravnanju.

Svoboda izražanja ter svoboda združevanja in zbiranja sta še vedno pomembna vidika. Na lestvici svobode tiska organizacije Novinarji brez meja za leto 2016 je bil Maroko na 131. mestu. Nekatere teme še vedno veljajo za posebej občutljive. Kar zadeva svobodo združevanja in zbiranja, je več organizacij civilne družbe izrazilo skrb zaradi časovnih rokov za prejem potrdila o ustanovitvi.

Homoseksualnost je na podlagi člena 489 kazenskega zakonika še vedno kaznivo dejanje. V letu 2016 so bili zabeleženi primeri homofobije.

Kar zadeva smrtno kazen, je v osnutku zakona o spremembi kazenskega zakonika še vedno predvidena njena uporaba. Maroko še naprej spoštuje de facto moratorij na smrtno kazen.

EU si je vedno prizadevala za odprt in konstruktiven dialog o demokraciji in človekovih pravicah z Marokom, zlasti v okviru pridružitvenega sveta ter pododbora za človekove pravice, demokracijo in upravljanje. Po razsodbi o kmetijskem sporazumu med EU in Marokom decembra 2015 v letu 2016 ni bilo nobenega zasedanja pridružitvenega sveta ter pododbora za človekove pravice, demokracijo in upravljanje. EU si prizadeva za ponovni zagon in pospešitev dialoga v obeh telesih.

Podpora demokratičnim reformam ter trajnemu in vključujočemu gospodarskemu razvoju je pomemben del finančne podpore EU za Maroko. Velik del te pomoči v obliki proračunske podpore je namenjen zlasti socialnim reformam, razvoju gospodarske dejavnosti, izboljšanju upravljanja, enakosti, migracijski politiki ter reformi pravosodnega in kazenskega sistema. EU se zaveda pomena vloge civilne družbe pri procesu demokratizacije in zato neposredno podpira različne tovrstne organizacije.

Na splošno je bila dinamika na zakonodajnem področju pozitivna, saj je bilo sprejeto veliko število besedil ali pa je njihova priprava tik pred zaključkom. EU je še naprej odločena podpirati reformni proces z učinkovitim izvajanjem ustavnih načel.

Zahodna Sahara

Združeni narodi ozemlje Zahodne Sahare uvrščajo med nesamoupravna ozemlja, njen status pa je še vedno predmet pogajanj pod okriljem ZN. Zato pod vodstvom ZN poteka proces, katerega namen je pomoč vsem stranem pri iskanju pravične, trajne in vzajemno sprejemljive politične rešitve, ki bi prebivalcem Zahodne Sahare omogočila samoodločbo v okviru ureditve, skladne z načeli in cilji Ustanovne listine Združenih narodov. VS ZN je 29. aprila 2016 sprejel resolucijo 2285(2016), s katero je za eno leto podaljšal mandat misije Združenih narodov za organizacijo referenduma v Zahodni Sahari (MINURSO).

EU je večkrat izrazila zaskrbljenost zaradi dolgotrajnega konflikta in njegovih posledic za varnost, človekove pravice in regionalno sodelovanje.

Poleg tega je vztrajno izražala podporo ZN in resolucijam VS ZN, ki vse strani pozivajo k nadaljevanju prizadevanj za dejavnejše spodbujanje in varstvo človekovih pravic v Zahodni Sahari ter pozdravljajo okrepitev zmogljivosti komisij nacionalnega sveta za človekove pravice, ki delujeta v Dakhli in Laayounu.

EU je prek stikov z organizacijami civilne družbe, zagovorniki človekovih pravic, nacionalnim svetom za človekove pravice in njegovimi regionalnimi uradi ukrepala tudi v zvezi s posameznimi primeri domnevnih kršitev človekovih pravic.

Ljudska demokratična republika Alžirija

Alžirija, ki se je soočala s finančnimi težavami zaradi nizkih cen nafte in plina, je februarja 2016 sprejela ustavno reformo, namenjeno utrditvi pravne države in večji zaščiti temeljnih pravic. Za izvajanje teh določb je sprejela več zakonov. Uveljavljanje nekaterih izmed teh pravic – zlasti svobode zbiranja in izražanja – je bilo sicer v praksi občasno še vedno oteženo.

Med prednostnimi nalogami v Alžiriji je še vedno ključna podpora EU tamkajšnji civilni družbi, zlasti kar zadeva participativno lokalno demokracijo in odpornost civilne družbe na ravni skupnosti. EU obenem dejavno podpira zagovornike človekovih pravic, v glavnem v okviru svojih tematskih postavk. Za opazovanje sojenj je bilo sicer še vedno potrebno predhodno dovoljenje oblasti. EU poleg tega podpira tudi uveljavljanje pravic žensk in otrok.

Zaradi zakona o združenjih, sprejetega leta 2012, se lokalna in mednarodna združenja v Alžiriji še naprej soočajo z izzivi pri svojem delovanju. Več partnerjev EU še vedno ni prejelo dovoljenja oblasti za uradno registracijo združenja, zato jim je onemogočeno nemoteno delovanje v tej državi. V Alžiru še vedno veljajo omejitve pravice do zbiranja, zato so prošnje za zborovanja tam še vedno sistematično zavrnjene. Več zborovanj za človekove pravice, ki so jih sklicala združenja, je bilo prepovedanih, njihovi organizatorji so bili aretirani, nato pa izpuščeni brez obtožbe.

Alžirija še ni v celoti uveljavila Konvencije MOD št. 87 o sindikalni svobodi in varstvu sindikalnih pravic v zvezi z ustanovitvijo neodvisnih sindikatov. MOD je leta 2016 Alžiriji priporočila, naj odpravi ovire za registracijo neodvisnih sindikatov in vrne službo državnim uradnikom, ki so bili odpuščeni zaradi domnevne diskriminacije sindikatov.

Kljub dinamičnemu medijskemu okolju prizadevanja Alžirije za zagotovitev pluralizma in svobode tiska v praksi niso vedno imela uradne podpore. Na neodvisne medije je vršila pritisk z upravnimi odločitvami, kot je izdajanje dovoljenj medijskim hišam za delovanje, izdajanje gradbenih dovoljenj ali financiranje z oglaševanjem. Kljub nedavnim ustavnim spremembam so javni tožilci za medijske prekrške še naprej zahtevali stroge zaporne kazni. Tudi več blogerjev je bilo obtoženih kaznivega dejanja razžalitve in obsojenih na zaporne kazni. Na svetovni lestvici svobode tiska, ki jo objavlja organizacija Novinarji brez meja, je bila Alžirija leta 2016 na 129. mestu.

Ustavne reforme, sprejete februarja 2016, so prinesle vidne izboljšave, na primer omejitev števila predsedniških mandatov na dva, odpravo zapornih kazni za medijske prekrške, večjo neodvisnost sodstva in izjemno naravo začasnega pripora. Za uradni jezik republike je bila razglašena tudi berberščina (Amazigh). Po sprejetju ustavnih sprememb je Alžirija sprejela nov volilni zakon, v katerem je upoštevala nekatera priporočila EU o potrebi po večji preglednosti in sledljivosti. Ustanovljena sta bila neodvisna volilna komisija (Haute Instance Independent pour la Surveillance des Elections) in svet za človekove pravice, nacionalna komisija za socialno-ekonomska vprašanja pa je bila vpisana v ustavo. To velja tudi za nacionalni organ za preprečevanje korupcije in boj proti njej, katerega člani so bili imenovani septembra 2016. Organizacija Transparency International je obenem Alžirijo uvrstila na 108. mesto svoje lestvice za leto 2016. Vendar pa ostaja določen dvom glede neodvisnosti omenjenih institucij, prav tako pa bo treba še počakati, da vidimo, kako bodo delovale v praksi.

EU in Alžirija sta nadaljevali sodelovanje na področju človekovih pravic v okviru političnih posvetovanj in srečanj pododbora za politični dialog, človekove pravice in varnost. Alžirske organizacije civilne družbe so leta 2016 v okviru programov PATRIMOINE in PAJE prejele finančna sredstva EU, namenjena področjem dediščine, kulture, mladih in zaposlovanja. Več kot 30 projektov je EU financirala iz tematskih postavk (EIDHR in CSO-LA). Poleg tega je bil leta 2016 sprejet novi program CAPDEL, s katerim naj bi podprli udeležbo državljanov pri lokalnem upravljanju v sodelovanju z ministrstvom za notranje zadeve in tako zagotovili nov forum za stalen strateški dialog z oblastmi. EU iz tematskih postavk financira tudi širok spekter projektov, od tehnične pomoči lokalnim združenjem do izboljšanja dostopa do zdravstvenega varstva za migrante. EU v okviru svojega akcijskega načrta za enakost spolov še naprej podpira projekte, povezane s tem področjem, ter zagotavlja možnosti za usposabljanje in krepitev zmogljivosti zagovornikov človekovih pravic, zlasti s podporo Alžirski ligi za zaščito človekovih pravic.

Leta 2017 bo opravljen nov splošni redni pregled za Alžirijo, EU pa pred tem dejavno sodeluje z organizacijami civilne družbe. Alžirija je ratificirala vse pomembnejše mednarodne konvencije o človekovih pravicah, razen Rimskega statuta o ustanovitvi MKS, podpisanega leta 2000, in Konvencije o zaščiti vseh oseb pred prisilnim izginotjem, podpisane leta 2007. Posebni poročevalec ZN o pravici do zdravja je leta 2016 prvič obiskal Alžirijo, posebna poročevalca ZN o svobodi zbiranja in združevanja ter o mučenju pa je nista obiskala že od leta 2011. Alžirija še vedno spoštuje moratorij na smrtno kazen.

Hitro in učinkovito izvajanje ustavnih reform bo ključnega pomena za odpravo trenutnih pomanjkljivosti. Z dodatno zakonodajo bo treba predvsem zagotoviti ustrezno spoštovanje temeljnih pravic, zagotovljenih z ustavo, med drugim pravice do svobode zbiranja, združevanja in izražanja, v skladu s splošno dogovorjenimi cilji trajnostnega razvoja (Agenda 2030). To je zlasti pomembno, kar zadeva zakon o združenjih.

Republika Tunizija

Kljub težavam, s katerimi se je še naprej soočala Tunizija, je na področju demokratične tranzicije v letu 2016 dosegla napredek. Učinkovito izvajanje ustave, sprejete leta 2014, je še vedno vodilno načelo pri spodbujanju temeljnih pravic in svoboščin v Tuniziji.

Glavni izzivi upravljanja so zadevali ustanavljanje in delovanje institucij ter ustavnih in neodvisnih organov. Čeprav je bil pri delovanju tunizijskega parlamenta dosežen določen napredek, ta institucija zaradi pomanjkanja sredstev ni bila dovolj učinkovita. Decentralizacija ter ustanavljanje finančno in upravno neodvisnih lokalnih organov je za Tunizijo eden najbolj kompleksnih institucionalnih izzivov. To je sicer potrebno, tudi zaradi zmanjšanja vse večje neenakosti med regijami v tej državi.

V letu 2016 so potekale pomembne reforme v zvezi z izvedbo lokalnih volitev, zlasti reforma volilne zakonodaje in priprava osnutka novega zakona o lokalnih organih. Zaradi zamude pri sprejemanju te nove zakonodaje je bil datum lokalnih volitev preložen na leto 2017. Neodvisni organi (vključno s petimi ustavnimi), katerih naloga je podpora demokraciji, so v različnih fazah ustanavljanja, ki večinoma zamujajo. Njihova upravna in finančna neodvisnost je zelo različna ter v nekaterih primerih ogrožena zaradi pomanjkanja sredstev. Povečanje korupcije od leta 2011 je ključni problem, ki ovira dobro upravljanje in prizadevanja za reforme. Organizacija Transparency International je to državo leta 2016 uvrstila na 75. mesto lestvice zaznave korupcije. Napredek je bil dosežen, potem ko je bila 9. decembra 2016 sprejeta nacionalna strategija za dobro upravljanje in boj proti korupciji za obdobje 2016–2020 in njen akcijski načrt za leti 2017 in 2018. Poleg tega je bilo januarja 2016 ustanovljeno novo ministrstvo, zadolženo za nadzor teh nalog. Po drugi strani je priprava zakonodaje o zaščiti prijaviteljev nepravilnosti, nezakonitem bogatenju in prijavljanju premoženja le počasi napredovala, zadeve v zvezi s korupcijo pa so obtičale na sodiščih.

Kar zadeva reformo sodstva, so bili oktobra 2016 izvoljeni člani vrhovnega sodnega sveta, pri ustanavljanju ustavnega sodišča pa ni bilo nobenega napredka. Tranzicijski pravosodni proces, ki poteka pod okriljem odbora za resnico in dostojanstvo (Instance Vérité et Dignité), ustanovljenega leta 2014, je še vedno oviran. Prva javna zaslišanja žrtev so bila 17. in 18. novembra 2016.

Razmere v zaporih so še vedno slabe, eden največjih problemov pa je njihova prenapolnjenost. Skoraj 6000 zapornikov je bilo obtoženih in obsojenih zaradi uporabe drog. Osnutek zakona o spremembi veljavne zakonodaje, v kateri je za uporabo drog predvidena najmanj enoletna zaporna kazen, je trenutno v obravnavi.

Še vedno so se pojavljale obtožbe o slabem ravnanju in mučenju, zlasti v zaporih in centrih za pridržanje. Tunizija je prva država v regiji, ki je v skladu z obveznostmi iz OPCAT leta 2016 vzpostavila nacionalni preventivni mehanizem, vendar je tako kot v primeru drugih neodvisnih institucij tudi njegovo delovanje ogroženo zaradi pomanjkanja sredstev.

Na področju spodbujanja in varstva človekovih pravic so bili narejeni pomembni koraki. Osnutek novega zakona o diskriminaciji je trenutno v parlamentarni obravnavi. Spoštovanje človekovih pravic LGBTI oseb je še vedno pereče vprašanje. Zaradi obsodb homoseksualcev na podlagi kazenskega zakonika (člen 230) in izvajanja tega zakonika (prisilne zdravniške preiskave) se zastavlja vprašanje skladnosti z ustavo. Julija je bil parlamentu predložen osnutek zakona o nasilju nad ženskami.

Parlament je marca 2016 sprejel nov zakon o dostopu do informacij, v katerem je opredeljena pravica iz člena 32 ustave (o zagotavljanju svobode mnenja, izražanja, obveščanja in objave) ter predvidena ustanovitev neodvisnega organa, ki pa zamuja. Kljub takšnemu pomembnemu napredku in ustanovitvi Neodvisnega visokega regulativnega organa za avdiovizualne komunikacije (HAICA) so novinarji in blogerji še vedno žrtve nadlegovanja (zlasti na podlagi člena 91 vojaškega zakonika in člena 128 kazenskega zakonika, v katerih so za razžalitev javnih ali vojaških organov še vedno predvidene stroge zaporne kazni). Na svetovni lestvici svobode tiska, ki jo objavlja organizacija Novinarji brez meja, je bila Tunizija leta 2016 na 96. mestu.

Tunizijska civilna družba je dinamična in pestra. Trenutno jo skrbi reforma, s katero naj bi nadomestili liberalni zakonodajni odlok št. 88-2011, ki ureja združenja.

EU je leta 2016 z vsemi dialogi in sodelovanjem vnovič potrdila, da podpira demokratično tranzicijo v Tuniziji. V skupnem sporočilu visoke predstavnice in Komisije z naslovom *Krepitev podpore EU Tuniziji*, objavljenem 29. septembra 2016, je dobro upravljanje opredeljeno kot posebna prednostna naloga okrepljene podpore EU. Tunizija je edina partnerica južnega sosedstva, s katero EU v okviru priprav na srečanja pododborov ter druge dialoge in pogajanja organizira tristranske dialoge, pri katerih sodeluje civilna družba. To je bila pomembna stalna praksa tudi v letu 2016.

EU je v tem letu Tuniziji še naprej finančno pomagala pri tranziciji z več obstoječimi in novimi sektorskimi programi, namenjenimi spodbujanju pravic žensk, reformi pravosodnega in kazenskega sistema, decentralizaciji in večjemu številu pobud v zvezi s civilno družbo, in sicer v okviru programa „Podpora civilni družbi“ ter drugih programov in projektov. Poleg tega se je v okviru regionalnega programa za razvoj in zaščito začelo izvajanje dveh projektov, katerih namen je podpora Tuniziji pri upravljanju migracij in zagotavljanju humanitarne pomoči, potrebne za zadovoljitev potreb ranljivih migrantov.

Tunizija je podpisnica osmih od devetih glavnih pogodb ZN o človekovih pravicah in vseh glavnih konvencij ZN. Leta 2016 je bilo predstavljeno tretje poročilo o Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju. Tunizija je bila izvoljena za članico Sveta ZN za človekove pravice za obdobje 2017–2019, leta 2017 pa bo tam opravljen splošni redni pregled.

EU pozdravlja sodelovanje med Tunizijo in Svetom Evrope v okviru južnega programa II, ki ga financira EU, ter se še naprej zavzema za pristop Tunizije h konvencijam in protokolom Sveta Evrope.

IV. RUSIJA IN SREDNJA AZIJA

Ruska federacija

Za stanje človekovih pravic v Rusiji je bilo leta 2016 na splošno še vedno značilno nenehno omejevanje temeljnih svoboščin in neodvisne civilne družbe. Parlament je sprejel zakone za povečanje pooblastil organov kazenskega pregona in varnostnih agencij. Ob koncu leta 2016 je bil izpostavljen še en dolgotrajni problem, in sicer uporaba mučenja v kazenskih ustanovah.

Glavni poudarek prednostnih nalog EU na tem področju je krepitev zmogljivosti organizacij ruske civilne družbe in zagovornikov človekovih pravic, v okviru projektov, ki jih financira EU, pa tudi izboljšanje življenjih razmer najbolj ranljivih skupin ruske družbe, zlasti otrok, žensk, oseb z invalidnostmi in domorodnih skupnosti.

Vse pogostejše izvajanje omejevalnih zakonov se je leta 2016, ko je bila sprejeta tudi nova represivna zakonodaja, nadaljevalo. Konec tega leta je število nevladnih organizacij, vključenih na seznam „tujih agentov“, ki ga pripravlja ministrstvo za pravosodje, znašalo 154, ob koncu leta 2015 pa 111. Med pomembnejšimi organizacijami, ki so bile leta 2016 deležne takšne obravnave, ni bilo le Mednarodno spominsko društvo, ampak tudi center Levada (javnomnenjska in raziskovalna organizacija), Ekološko varstvo na Severnem Kavkazu (okoljska nevladna organizacija) in vse več nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo s socialnimi vprašanji. Junija je bil sprožen primer proti Valentini Čerevatenko, ustanoviteljici nevladne organizacije Ženske z Dona, ki je tako postala prva oseba, ki jo preiskujejo, da bi proti njej vložili kazensko tožbo na podlagi zakona o tujih agentih.

Trije subjekti so bili poleg tega razglašeni za „nezaželene organizacije“ v skladu z ustrezno zakonodajo (ki predvideva prepoved vseh dejavnosti teh organizacij v Rusiji oziroma z njo). Takšnih organizacij je torej že sedem, vse pa so povezane z ZDA. Novembra je bil začasno zaprt moskovski urad Amnesty International, kar je primer neupravičenega preganjanja ugledne nevladne organizacije.

Oblasti še vedno omejujejo svobodo zbiranja na zborovanjih in celo stavkovne straže z le eno osebo. Obtožbe o mučenju, ki jih je objavil Ildar Dadin – obsojen in zaprt zaradi mirnih protestov, na katerih je bil edini udeleženec –, so ponovno opozorile na omejevanje svobode zbiranja v Rusiji in sistematično uporabo mučenja v ruskem kazenskem sistemu.

Predsednik Putin je julija podpisal t. i. „sveženj Jarovaja“, ki vsebuje zakonodajne akte za boj proti terorizmu in ekstremizmu. Z novimi določbami so bile razširjene pristojnosti organov kazenskega pregona, zlasti kar zadeva shranjevanje metapodatkov, in predvidena kazenska odgovornost za tiste, ki so seznanjeni z načrtovanimi terorističnimi dejavnostmi, a jih ne prijavijo oblastem. Ruske oblasti preganjajo posameznike na podlagi obtožb o kaznivih dejanjih separatizma in ekstremizma ter zaradi razširjanja vsebin na spletu. Eden od simbolov sodnega nadlegovanja na podlagi zakonodaje o ekstremizmu je sojenje nekdanji direktorici ukrajinske knjižnice v Moskvi Nataliji Šarini, ki konec leta 2016 še ni bilo končano.

V tem letu je začel veljati zakon o omejitvi tujega lastništva medijev s 50 % na 20 %, kar je še dodatno omejilo svobodo medijev v Rusiji. Neodvisni novinar Žalaudi Gerijev, dobro znan po poročanju o zlorabah, ki so jih zagrešile čečenske oblasti, je bil na podlagi dvomljivih obtožb o posedovanju drog septembra obsojen na triletno zaporno kazen. To je le eden od številnih primerov nevzdržnih razmer na področju človekovih pravic v Čečeniji in omejevanja svobode medijev.

Septembra 2016 so potekale parlamentarne volitve, ki jih je misija za opazovanje volitev OVSE/ODIHR ocenila kot pregledne, a obenem opozorila na nadaljnje izzive za demokratične zaveze in negativni vpliv omejevanja temeljnih svoboščin in političnih pravic, tesnega nadzora nad mediji in vse večjega pritiska na civilno družbo ter pomanjkljivosti v zvezi z registracijo kandidatov in pravnim okvirom na volilno ozračje. EU ni priznala volitev dume na Krimskem polotoku; Svet je poslance, izvoljene na nezakonito priključenem Krimu, uvrstil na seznam oseb, za katere velja prepoved potovanj in zamrznitev sredstev.

Kljub izpustitvi nekaterih ukrajinskih državljanov, nezakonito zaprtih v Rusiji, med njimi Nadje Ševčenko, jih je veliko še vedno nezakonito v ruskem priporu.

Rusija ni popustila vztrajnim prizadevanjem EU za kredibilna posvetovanja o človekovih pravicah in EU tako ni imela priložnosti, da bi ruske oblasti neposredno opozorila na vprašanja človekovih pravic.

EU sicer uporablja vse druge razpoložljive možnosti – med drugim srečanja visokih uradnikov, mednarodne forume (zlasti ZN, OVSE in Svet Evrope) ter javne izjave –, da bi izrazila zaskrbljenost nad stanjem človekovih pravic v Rusiji. Več izjav o tem je v letu 2016 dala visoka predstavnica/podpredsednica ali njena uradna govorka, objavljene pa so bile tudi v mednarodnih forumih. Delegacija EU v Moskvi se je ob usklajevanju z državami članicami udeležila več sodnih procesov, povezanih s človekovimi pravicami, in obiskovala nevladne organizacije po vsej državi. Organizirala je tudi več dogodkov v sodelovanju z zagovorniki človekovih pravic in organizacijami civilne družbe ter se redno sestajala z njimi. Evropski parlament je novembra opravil nujno razpravo o primeru Ildarja Dadina in vprašanju mučenja v Rusiji.

EU je financirala 17 projektov v skupni vrednosti 10 milijonov EUR, ki jih je začela izvajati v letu 2016, s poudarkom na krepitvi zmogljivosti civilne družbe in zagovornikov človekovih pravic, izobraževanju ter spodbujanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpori neodvisnim medijem, otrokom, ženskam in osebam z invalidnostmi ter okoljskih pobudah na območjih, kjer živijo domorodna ljudstva.

Novembra 2016 je umaknila podpis pod Rimskim statutom MKS. Tej odločitvi je očitno botrovala namera MKS, da začne preiskovati ruske dejavnosti v Gruziji in Ukrajini, ter pozivi, naj preuči tudi njihova dejanja v Siriji.

Decembra 2015 je bil sprejet nov zakon, ki ruskemu ustavnemu sodišču omogoča, da odredi neizvršitev odločitev mednarodnih organov za človekove pravice, če so po njegovem mnenju v nasprotju z rusko ustavo. Ustavno sodišče je nato aprila 2016 prvič razsodilo, da zavezujoče sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice v Rusiji ni mogoče izvršiti. EU je v ministrskem odboru Sveta Evrope izrazila zaskrbljenost zaradi izvajanja tega zakona.

Stanje človekovih pravic v Rusiji je še vedno problematično. Ruska civilna družba je kljub vse pogostejšim grožnjam, preganjanju in krčenju prostora za njene dejavnosti še vedno močna in odločena nadaljevati prizadevanja za spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Republika Kazahstan

Splošno stanje človekovih pravic v tej državi je vse slabše. Sprejetih je bilo več zakonodajnih sprememb za poostritev nadzora nad družbo v boju proti radikalizaciji in nasilnemu ekstremizmu, nekatere pa so trenutno v pripravi. Te spremembe bi lahko pomenile bistveno omejitev prostora za delovanje civilne družbe in kršitev več temeljnih pravic.

Prednostna naloga EU je okrepiti učinkovitost institucionalnega okvira, ki bi civilni družbi omogočil sodelovanje v procesih odločanja in podpiral krepitev njenih zmogljivosti, zlasti za spodbujanje svobode izražanja, združevanja in mirnega zbiranja.

Kazahstan se je na področju človekovih pravic in demokracije soočal z različnimi problemi, zlasti kar zadeva svobodo izražanja, združevanja in mirnega zbiranja. Kritiki vlade so bili pogosto utišani pod pretvezo, da podžigajo socialne nemire. Zahteve po izdaji dovoljenj za organizacijo mirnih demonstracij so bile pogosto zavrnjene, dejavnosti nevladnih organizacij pa so ovirale številne in zapletene obveznosti poročanja.

Mednarodna konferenca dela je preučila pomanjkljivosti pri izvajanju temeljne konvencije MOD o svobodi združevanja in pravici do organiziranja v Kazahstanu, tako za organizacije delavcev kot delodajalcev. Konferenca je vlado pozvala, naj spremeni ustrezno zakonodajo. Ukrepi zoper sindikate, sprejeti konec leta 2016, vzbujajo resne pomisleke; nadzorni organi MOD bodo dodatno preučili to vprašanje.

Parlamentarne volitve, ki so potekale marca 2016, niso bile ne svobodne ne demokratične. Misija OVSE za opazovanje volitev je ugotovila, da Kazahstan čaka še veliko dela, preden bo izpolnil svoje zaveze v okviru OVSE glede demokratičnih volitev.

Soliden napredek je bil dosežen v prizadevanjih za odpravo mučenja in slabega ravnanja. Sprejeti so bili tudi ukrepi za reformo sodstva (čeprav je neodvisnost sodstva še vedno močno ogrožena). Zagovornik človekovih pravic Vladimir Kozlov, pridržan po dogodkih v Žanjaoznu leta 2011, je bil izpuščen iz zapora.

EU je s Kazahstanom ob različnih priložnostih še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji, med drugim na srečanju sveta za sodelovanje (oktobra) in odbora za sodelovanje (marca).

Novembra je potekal letni dialog o človekovih pravicah, kar je bila priložnost za konstruktivno izmenjavo mnenj o različnih vprašanjih, med drugim o svobodi združevanja, pravicah žensk, preprečevanju mučenja in slabega ravnanja s priporniki, svobodi tiska ter svobodi veroizpovedi in prepričanja. EU je Kazahstan pozvala, naj čim prej sprejme drugi nacionalni akcijski načrt za človekove pravice. EU je pozdravila pomembna prizadevanja Kazahstana za preprečevanje trpinčenja zapornikov, med drugim v okviru delovanja nacionalnega preventivnega mehanizma, in pozvala k uresničevanju ugotovitev, ki jih je objavil pododbor ZN za preprečevanje mučenja po obisku v tej državi septembra 2016. Izrazila je pomisleke glede pritiska na neodvisne medijske hiše in morebitne negativne posledice novega zakona o plačilih ter glede obsodb Maxa Bokajeva in Talgata Ajana zaradi demonstracij v zvezi z zemljiškim zakonikom spomladi 2016.

Predstavniki delegacije EU so se kot opazovalci udeleževali sestankov posvetovalnega organa o človeški razsežnosti, platforme za dialog med vlado in predstavniki civilne družbe pod okriljem ministrstva za zunanje zadeve. EU je sodelovala tudi na več sestankih, seminarjih in okroglih mizah na temo človekovih pravic, ki jih je organizirala vlada, ter redno vzdrževala stike z vladnimi sogovorniki.

Delegacija EU je gostila več srečanj s predstavniki civilne družbe in misij držav članic EU v Astani, na katerih so razpravljali o aktualnih vprašanjih človekovih pravic, zlasti o predvidenih spremembah zakonov o plačilih, medijih in verskih združenjih.

EU je svoje pomisleke izražala v izjavah in govorih ter z drugimi formalnimi in neformalnimi ukrepi, da bi kazahstansko vlado spodbudila k spoštovanju človekovih pravic. Delegacija EU je ob tesnem usklajevanju z državami članicami EU in podobno mislečimi partnerji izvajala pobude za obveščanje nacionalnih organov o primerih, povezanih s človekovimi pravicami, ter spremljala sodna postopka proti Maxu Bokajevu in Talgatu Ajanu.

EU je leta 2016 še naprej finančno podpirala projekte, ki prejemajo sredstva iz EIDHR. Delegacija EU trenutno upravlja tri projekte v skupni vrednosti 803 715 EUR, ki zajemajo področja, kot so svoboda izražanja, krepitev zmogljivosti civilne družbe in zaščita zagovornikov človekovih pravic.

Leta 2017 se bo v okviru EIDHR začelo izvajanje dveh novih projektov. Cilj prvega projekta je spodbuditi institucionalizacijo sodelovanja med organizacijami civilne družbe in državnimi organi z vidika človeške razsežnosti in zakonodajnega procesa. Drugi projekt je namenjen krepitvi zmogljivosti akterjev civilne družbe, vključno z zagovorniki človekovih pravic, aktivisti, odvetniki, javnimi sveti in predstavniki medijev, da bi od oblasti lahko zahtevali odgovornost za uresničevanje pravic do svobode izražanja, mirnega zbiranja in združevanja.

Delegacija EU je objavila tudi razpis za študijo, s katero bi preučili razmere na področju enakosti spolov v srednjeazijski regiji, vključno s Kazahstanom. Študija bo omogočila boljše razumevanje problema neenakosti spolov, določitev vzrokov diskriminacije in sprejetje priporočil.

Kazahstan je podpisnik devetih glavnih konvencij ZN o človekovih pravicah, razen Konvencije o varstvu pravic delavcev migrantov in članov njihovih družin, vsem posebnim poročevalcem ZN pa je izdal stalno vabilo.

Ta država še ni podpisala drugega fakultativnega protokola k MPDPP, katerega cilj je odprava smrtne kazni. V kazahstanski ustavi je smrtna kazen odpravljena za vsa kazniva dejanja, razen teroristična dejanja, ki povzročijo izgubo človeških življenj, in izjemno huda kazniva dejanja, storjena v vojni. Že od leta 2003 sicer velja moratorij na izvrševanje smrtne kazni. Kazahstan je imel dejavno vlogo v pogajanjih v okviru ZN, ki so pripeljala do ustanovitve MKS, a še ni pristopil k Rimskemu statutu.

Bistven napredek je potreben pri izvajanju različnih zakonov, sprejetih zaradi preprečevanja radikalizacije in nasilnega ekstremizma, s čimer bi zagotovili, da uporaba teh zakonov nima negativnega vpliva na delovanje civilne družbe.

Z izidi sodnih postopkov, zlasti tistih v zvezi s svobodo izražanja in zbiranja, mora Kazahstan dokazati spoštovanje mednarodnih standardov.

Kirgiška republika

Splošno stanje človekovih pravic je bilo leta 2016 še vedno stabilno. Na zakonodajnem področju je bilo opaziti pozitivne premike, saj so bile problematične zakonodajne pobude zavrnjene ali ustavljene, sprejet pa je bil nov zakon za izboljšanje stanja človekovih pravic. Nekateri akterji civilne družbe so bili sicer žrtve negativnih javnih izjav in ustrahovanja. Ustavne spremembe vplivajo na podobo o statusu človekovih pravic.

Prednostna naloga EU je razvoj sodnega sistema, ki omogoča učinkovito uveljavljanje načela pravne države. Obenem dejavno podpira demokratično upravljanje in razvoj institucionalnega okvira, ki bi zagotovil zaščito pred mučenjem in slabim ravnanjem ter spodbujanje pravic pripadnikov manjšin.

Pravna država je še vedno šibka zaradi vsesplošne korupcije, tudi v sodstvu. Zakonodajni akti se nenehno izboljšujejo, vendar njihovo izvajanje ni vedno ustrezno, kar spodkopava zaupanje v institucije in organe kazenskega pregona.

Civilna družba ima dejavno vlogo in skupaj z mednarodno skupnostjo je pozitivno sprejela odločitev parlamenta, da zavrne osnutek zakona, s katerim bi nevladnim organizacijam, ki prejemajo finančna sredstva iz tujine, naložili nove obveznosti poročanja. Nekateri zagovorniki človekovih pravic in predstavniki civilne družbe so bili kljub temu žrtve javnih izjav, katerih cilj je diskreditacija, ter ustrahovanja in nadlegovanja. Položaj etničnih manjšin je še vedno občutljiv. Država gostiteljica je predlagala spremembo statusa centra OVSE, ki opravlja obsežno delo na področjih, povezanih s človekovimi pravicami in pravno državo.

Nov zakon o kriminalizaciji organizacije ali opravljanja verskih poročnih obredov za mladoletne osebe je pomemben korak k zagotavljanju večje zaščite deklet pred prisilnimi in prezgodnjimi porokami.

Oblasti si tudi v sodelovanju z mednarodnimi telesi prizadevajo vzpostaviti mehanizme za preprečevanje mučenja in drugih oblik krutega in nečloveškega ravnanja. Zaradi omejenih pravnih jamstev v objektih za pridržanje so priporniki takoj po prijetju bolj ranljivi. Prijava primerov redko pripelje do temeljite preiskave, pregona storilcev in odškodnine žrtvam.

Vrhovno sodišče je upoštevalo stališča, ki jih je odbor ZN za človekove pravice sprejel o pritožbi Azimjana Askarova, in ponovno odprlo primer za dodatno preiskavo, ni pa v celoti upoštevalo priporočil odbora. Ponovno sojenje privablja precejšnjo pozornost na lokalni in mednarodni ravni, in sicer zaradi simbolnega pomena, kar zadeva spravo in pravico za vse v zvezi z dogodki iz leta 2010.

Spremembe ustave, sprejete na mirnem in preglednem referendumu, so sprožile pomisleke glede vključenosti v proces posvetovanja in zmanjšanja splošnega pomena človekovih pravic, ki so bile pred tem opredeljene kot najpomembnejša nacionalna vrednota.

EU je s Kirgiško republiko ob različnih priložnostih še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji, med drugim v okviru sveta za sodelovanje (februarja) in odbora za sodelovanje (oktobra). Letnega dialoga o človekovih pravicah, ki je potekal junija v Biškeku, se je udeležilo veliko število predstavnikov vlade in nadzornih organov, ki so razpravljali o vrsti vprašanj, med drugim o pravosodju in reformi sodstva, dobrem upravljanju, preprečevanju mučenja, boju proti nasilni radikalizaciji, preprečevanju nasilja nad ženskami in zaščiti ranljivih skupin. Visoka predstavnica in podpredsednica za zunanje zadeve in varnostno politiko ter posebni predstavnik EU za Srednjo Azijo sta vprašanja človekovih pravic aktivno obravnavala na dvostranskih srečanjih. Evropski parlament je aprila organiziral medparlamentarno srečanje s kirgiškimi poslanci.

EU je Kirgiški republiki odobrila dodatne trgovinske preferenciale v okviru sheme GSP+, s čimer je pozdravila njeno ratifikacijo 27 ključnih mednarodnih konvencij o človekovih pravicah, pravicah delavcev, trajnostnem razvoju in dobrem upravljanju ter podprla njihovo učinkovito izvajanje.

Delegacija EU je imela redne stike s predstavniki civilne družbe in oblasti ter z diplomatskimi instrumenti spodbujala spoštovanje človekovih pravic. Poskrbela je, da je letni seminar civilne družbe postal redna praksa. Letošnja osrednja tema je bil boj proti korupciji. V kirgiškem glavnem mestu in pokrajinah so potekale še dodatne okrogle mize in razprave. Na posebnih dogodkih, kot je bila delavnica o izvajanju sheme GSP+ ali regionalna konferenca o preprečevanju nasilnega ekstremizma, so obravnavali vrsto vprašanj o človekovih pravicah s širšega vidika.

Po objavi mnenja odbora ZN za človekove pravice o primeru Askarov je uradna govorka visoke predstavnice/podpredsednice v javni izjavi pozvala k doslednemu izvajanju priporočil, kasneje pa ji je dodala še izjavo o ponovnem odprtju postopka.

EU je v letu 2016 še naprej finančno podpirala projekte, ki prejemajo sredstva iz DCI in EIDHR.

V okviru razvojnega sodelovanja je eden od ključnih sektorjev podpora uveljavljanju načela pravne države. EU je podprla trenutno reformo sodstva in vzpostavitev bolj strokovnega, neodvisnega, odgovornega in preglednega sodnega sistema. Še en projekt iz programa za pravno državo je namenjen boju proti korupciji. Drugi projekti, ki jih EU financira v okviru istega programa za pravno državo, naj bi civilni družbi zagotovili zmogljivosti za poročanje o primerih korupcije in prispevali h krepitvi demokratičnega upravljanja. Za štiriletni program pravne države je namenjenih 9,5 milijona EUR. EU poleg tega zagotavlja znatno podporo krepitvi demokracije v okviru pomoči pri volitvah s proračunsko podporo v višini 13,1 milijona EUR. Predpostavka tega programa je, da bodo večja verodostojnost, odprtost in preglednost volilnega procesa prispevale k večji legitimnosti izvoljenih organov in zaupanju javnosti v demokratične institucije.

Drugi projekti so bili namenjeni podpori prizadevanjem za preprečevanje mučenja, poenostavitvi postopka vpisa v matični register in zagotavljanju pravic vseh državljanov v zvezi s tem, pa tudi spodbujanju uveljavljanja pravic oseb z invalidnostmi, vloge žensk pri zagotavljanju miru ter etnične enakopravnosti in sodelovanja civilne družbe.

Kirgiška republika je podpisnica več mednarodnih konvencij o človekovih pravicah in konstruktivno sodeluje z organi ZN za človekove pravice. Za obdobje od leta 2016 do 2018 je članica Sveta ZN za človekove pravice. Med reformo ustave je bil sicer črtan člen, ki Kirgizistan zavezuje k sprejetju ukrepov za ponovno zagotovitev pravic osebam in/ali nadomestilo škode, če tako zahtevajo mednarodni organi za človekove pravice. Hkrati se je začel pregled mandata centra OVSE.

Republika Tadžikistan

Splošno stanje človekovih pravic v tej državi se je leta 2016 poslabšalo, saj je bilo vedno več kršitev človekovih pravic. V Tadžikistanu je potekala vedno večja politična centralizacija z avtoritarnimi težnjami, svoboda zbiranja, združevanja, medijev in veroizpovedi pa je bila močno omejena.

Vlada je kljub temu sodelovala z ZN in se skupaj z nekaterimi organizacijami civilne družbe pripravila na objavo poročil ZN, prizadevala pa si je tudi za večjo zaščito pred mučenjem.

Prednostna naloga EU je zaščita osnovnega političnega in medijskega pluralizma, zavzemanje za osebno varnost opozicijskih aktivistov in njihovih sorodnikov, večja verska svoboda ter spodbujanje pravic žensk in otrok. EU se zanima tudi za pravice brezposelnih z vidika revščine in vprašanj v zvezi z radikalizacijo.

Zabeleženi so bili različni problemi, zlasti na področju političnega pluralizma in svobode zbiranja. Po prepovedi tadžikistanske stranke islamskega preporoda (IRPT) avgusta 2015 so bili njeni voditelji leta 2016 obsojeni na dolge zaporne kazni, s čimer so bili uspešno utišani najpomembnejši opozicijski glasovi. Na referendumu leta 2016 so izglasovali doživljenjsko osebno imuniteto za predsednika države. Mediji, vse bolj pa tudi nevladne organizacije, so bili pod nenehnim pritiskom, pogoste so bile obtožbe o korupciji. Urad OVSE v Dušanbeju je poročal o težavah pri svojem delu na področju človekovih pravic. Prostora za politično participacijo je bilo v letu 2016 vse manj. Predsednik Emomali Rahmon, ki je bil izvoljen do leta 2020, na najvišje uradne položaje vse pogosteje imenuje najožje člane svoje družine in širšega kroga privržencev.

Pozitiven premik so bila dejavna prizadevanja vlade za večje pravice žensk in otrok ter zaščito pred mučenjem, zlasti kar zadeva osebe v priporu, pri čemer je sodelovala z organizacijami civilne družbe.

EU je s Tadžikistanom ob različnih priložnostih še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji, med drugim na srečanju sveta za sodelovanje (februarja) in odbora za sodelovanje (septembra). Udeleženci letnega dialoga o človekovih pravicah, ki je potekal junija v Dušanbeju, so odkrito razpravljali o različnih vprašanjih, med drugim o svobodi združevanja, izražanja in veroizpovedi, razmerah v zaporih, preprečevanju mučenja in slabega ravnanja, apatridnosti ter pravicah žensk in otrok.

EU je svoje pomisleke izražala formalno in neformalno, med drugim z izjavami, govori in delavnicami, da bi tadžikistansko vlado spodbudila k doslednemu spoštovanju človekovih pravic v skladu z njenimi mednarodnimi obveznosti. Delegacija EU je pozorno spremljala sojenja voditeljem IRPT ter bila zaradi teh sojenj in razmer v zvezi s svobodo medijev v rednih stikih s tadžikistansko vlado. V prizadevanjih za svobodo izražanja je redno prirejala medijske zajtrke za domače in mednarodne novinarje.

Redno je organizirala tudi seminarje civilne družbe, npr. sedmi seminar tadžikistanske civilne družbe oktobra 2016, na katerem so obravnavali vprašanje radikalizacije in nasilnega ekstremizma.

Po junijski obsodbi voditeljev opozicijske IRPT na dolge zaporne kazni je uradna govorka visoke predstavnice/podpredsednice v javni izjavi junija 2016 izrazila pomisleke EU o zakonitosti sodnih postopkov ter tadžikistansko vlado pozvala, naj tudi med varnostnimi operacijami vsem svojim državljanom zagotovi temeljne svoboščine ter spoštuje načelo pravne države. EU je v tej izjavi izrazila tudi zaskrbljenost zaradi potencialno škodljivih posledic teh sodb na splošno kohezijo tadžikistanske družbe.

Evropski parlament je junija 2016 sprejel resolucijo, v kateri je tadžikistansko vlado kritiziral zaradi na splošno negativnega razvoja dogodkov na številnih področjih človekovih pravic. EU je s svojimi državami članicami in podobno mislečimi partnerji tesno sodelovala tudi pri več drugih pobudah s tega področja.

EU je leta 2016 še naprej finančno podpirala projekte, ki prejemajo sredstva iz EIDHR.

V tem letu je izvajala štiri projekte v skupni vrednosti nekaj manj kot milijon EUR. V ospredju teh projektov so bile socialno-ekonomske in kulturne pravice zapornikov in nekdanjih zapornikov v Tadžikistanu (0,3 milijona EUR); krepitev vloge medijev in aktivistov civilne družbe pri podpiranju demokratičnih reform (0,22 milijona EUR); spodbujanje vloge in zmogljivosti civilne družbe, da bi zmanjšali razkorak med družbo in procesom demokratizacije (0,28 milijona EUR), ter spodbujanje političnega pluralizma in poštenih volitev, in sicer z vzpostavitvijo platforme za dialog med političnimi strankami, nevladnimi organizacijami in volilnimi organi (0,18 milijona EUR). Ti projekti so se iztekli leta 2016.

V tem letu je bilo razpisanih pet novih projektov, ki naj bi v prihodnjih letih prejeli približno 2 milijona EUR sredstev iz EIDHR.

Tadžikistan je podpisnik več mednarodnih konvencij s področja človekovih pravic, vse ključne pa je že ratificiral. EU skuša poleg tega tadžikistansko vlado prepričati, naj podpiše Opcijski protokol h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju. Delovna skupina Sveta ZN za človekove pravice je septembra 2016 opravila splošni redni pregled za Tadžikistan, v katerem je ugotovila, da je imela ta država konstruktiven in odprt pristop do cikla splošnega rednega pregleda. Tadžikistan je sprejel 153 od 203 priporočil.

Znaten napredek na vseh področjih bi Tadžikistanu omogočil, da bi bil na dobri poti k demokratičnim reformam, politični participaciji in svobodi izražanja.

Turkmenistan

Splošno stanje človekovih pravic v državi je bilo leta 2016 še vedno slabo. Čeprav ustava, sprejeta septembra 2016, zagotavlja varstvo in spodbujanje spoštovanja človekovih pravic, zaradi velikega razkoraka med zakonodajnim okvirom in njegovim izvajanjem v praksi prihaja do nenehnih kršitev človekovih pravic in pomanjkljivosti na tem področju. Vlada je naredila nekaj pozitivnih korakov, ko je decembra sprejela zakon o varuhu človekovih pravic.

Prednostne naloge EU so nadaljnja krepitev zmogljivosti javnih služb za izvajanje določb iz mednarodnih konvencij ob doslednem spoštovanju človekovih pravic, podpora reformam pravosodnega in zaporniškega sistema in dostop do zaporov ter podpora civilni družbi in zagovornikom človekovih pravic.

Državljanske svoboščine, med drugim omejitve svobode govora, tiska, zbiranja, gibanja in veroizpovedi, večinoma niso bile spoštovane. Nadaljevale so se samovoljne aretacije in mučenja ter odrekanje pravice do ustreznega pravnega postopka in poštenega sojenja; še vedno je prihajalo tudi do samovoljnega poseganja v zasebnost, dom in korespondenco. Poleg tega je bilo zaskrbljujoče, da so oblasti poostrile omejitve svobode gibanja, pravice do posedovanja, uporabe in odprodaje nepremičnin ter svobode obveščanja.

Predsednik je jeseni 2016 naznanil, da bodo predsedniške volitve februarja 2017 prvič večstrankarske, saj bodo na njih kandidirale tri politične stranke in skupno devet prijavljenih kandidatov. Nobene volitve v preteklih letih po mnenju OVSE/ODHIR niso bile svobodne in poštene. Tudi prihajajoče volitve kljub udeležbi dodatnih političnih strank volivcem ne bodo ponudile prave izbire med različnimi političnimi opcijami in državljanom verjetno ne bodo omogočile, da bi s svobodnimi in demokratičnimi volitvami zamenjali vlado.

Mednarodna konferenca dela je preučila pomanjkljivosti pri izvajanju temeljne konvencije MOD o odpravi prisilnega dela v Turkmenistanu, ki so povezane z vsesplošno uporabo prisilnega dela pri pridelavi bombaža. EU je vlado pozvala, naj prilagodi svojo zakonodajo in sprejme učinkovite ukrepe za popolno odpravo prisilnega dela pri obiranju bombaža. Mednarodna konferenca dela je od Turkmenistana zahtevala, naj pripravi akcijski načrt v zvezi s tem.

Leta 2016 je bilo sprejetih nekaj pomembnih zakonov in drugih dokumentov, ki zagotavljajo učinkovitejše spodbujanje in varstvo človekovih pravic. Januarja je bil sprejet ambiciozen nacionalni akcijski načrt za človekove pravice, v katerem so predvidene ključne reforme v sodstvu ter na socialno-ekonomskem, kulturnem in političnem področju, čeprav mehanizem za spremljanje njegovega izvajanja še ni bil vzpostavljen. Septembra je bila sprejeta spremenjena ustava, s katero je bila v pravnem sistemu te države prvič vzpostavljena institucija komisarja za človekove pravice, decembra pa zakon o varuhu človekovih pravic.

EU je s Turkmenistanom ob različnih priložnostih še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji, med drugim v okviru dialoga o človekovih pravicah in na zasedanjih skupnega odbora. Udeleženci letnega dialoga o človekovih pravicah, ki je maja potekal v Bruslju, so odkrito razpravljali o različnih vprašanjih, med drugim o razmerah v zaporih, domnevnih primerih mučenja in prisilnih izginotjih. EU je Turkmenistan pozvala, naj sprejme nadaljnje ukrepe za učinkovito izvajanje reform v pravosodju, da bi tako zaščitila pravno državo ter svobodo združevanja, izražanja in prepričanja. Pozvala ga je tudi, naj ublaži omejitve delovanja civilne družbe, vključno z zahtevami glede registracije, vzpostavi dialog z organizacijami civilne družbe ter razkrije informacije o usodi in lokaciji izginulih zapornikov. Prav tako se je zavzela za izpustitev več posameznih zapornikov, katerih imena niso bila objavljena. Temi razprav sta bila tudi sprejetje zakona o varuhu človekovih pravic in pomen neodvisnosti te institucije.

EU in Turkmenistan sta o vprašanjih človekovih pravic konstruktivno razpravljala na letnem zasedanju skupnega odbora novembra v Bruslju ter med obiskoma posebnega predstavnika EU za Srednjo Azijo, ki so ga spremljali predstavniki oddelka ESZD za to regijo, marca in novembra v Ašhabatu.

EU je skupaj z UNDP in OHCHR Turkmenistanu pomagala pri pripravi prvega nacionalnega akcijskega načrta za človekove pravice. Podporo tej državi je še naprej zagotavljala z usposabljanjem turkmenistanskih sodnikov in odvetnikov, da bi se seznanili s konvencijami o človekovih pravicah, v okviru regionalne platforme za pravno državo pa s seminarji o instituciji varuha človekovih pravic in civilni družbi.

EU je svoje pomisleke o več primerih, povezanih s človekovimi pravicami, izražala z verbalnimi notami, izjavami OVSE in drugimi ukrepi ob podrobnem usklajevanju z državami članicami EU in podobno mislečimi partnerji, da bi turkmenistansko vlado spodbudila k doslednemu spoštovanju človekovih pravic.

Na lokalni ravni je urad EU za stike še naprej pozival oblasti, naj zagotovijo spoštovanje človekovih pravic, in organiziral redna posvetovanja s predstavniki civilne družbe. Decembra se je udeležil tudi drugega obiska turkmenistanskega zapora.

EU je v letu 2016 nadaljevala izvajanje treh projektov, povezanih s človekovimi pravicami, na dvostranski in regionalni ravni. V okviru EIDHR je podpirala Mednarodno komisijo pravnikov z 0,7 milijona EUR vrednim projektom za usposabljanje turkmenistanskih sodnikov in odvetnikov na seminarjih o konvencijah s področja človekovih pravic. V okviru DCI je platforma EU za pravno državo v Srednji Aziji, regionalni projekt v vrednosti 1,8 milijona EUR, v Turkmenistanu organizirala seminarje o varuhu človekovih pravic in vlogi civilne družbe. Oktobra se je začelo izvajanje 4,5 milijona EUR vrednega dvostranskega projekta za podporo krepitvi zmogljivosti v javni upravi, katerega cilj je boljša usposobljenost državnih uradnikov in krepitev institucij.

Turkmenistan se je v letih 2015 in 2016 udeležil letnih srečanj OVSE o uveljavljanju človeške razsežnosti. Leta 2016 je UNDP in OVSE zaprosil za pripombe in priporočila o osnutku spremenjene ustave. Turkmenistan gosti *center OVSE v Ašhabadu*, terensko misijo OVSE, ki skupaj z oblastmi obravnava več vprašanj o človekovih pravicah (pravna država, enakost spolov, svoboda medijev in trgovina z ljudmi). Turkmenistan nima odprtega povabila za posebne postopke.

Znaten napredek je potreben, da bi premostili velik razkorak med zakonodajnim okvirom in praktičnim izvajanjem mednarodnih instrumentov s področja človekovih pravic ter nacionalne zakonodaje o varstvu in spodbujanju človekovih pravic. Izvolitev varuha človekovih pravic in odprtje njegovega urada ter vzpostavitev nadzornega mehanizma za izvajanje nacionalnega akcijskega načrta za človekove pravice so še v pripravi.

Republika Uzbekistan

Kljub nedavnim dogodkom in kar nekaj pozitivnim znakom je na področju človekovih pravic na splošno še vedno precej izzivov. Najbolj problematična področja so bila še vedno: spoštovanje temeljnih državljanskih in političnih pravic, regulativno okolje za civilno družbo in pregon iz političnih razlogov, ravnanje s priporniki/preprečevanje mučenja ter vprašanja v zvezi z delom zagovornikov človekovih pravic. Po smrti dolgo vladajočega voditelja Islama Karimova in izvolitvi predsednika Šavkata Mirzijojeva je videti, da se splošno stanje človekovih pravic v državi izboljšuje, čeprav je bilo pred tem na zelo nizki ravni. Začele so se pomembne reforme za večjo neodvisnost sodstva in odgovornost upravnih organov ter izboljšanje poslovnega okolja itd. Izpuščenih je bilo nekaj zapornikov, katerih primeri so zbujali skrb[62], a so bili obenem sprejeti tudi neprimerni ukrepi (npr. zaprtje novinarja M. Bekjanova v samico).

Prednostna naloga EU je učinkovita rešitev problema dela otrok in prisilnega dela pri obiranju bombaža. Medtem ko je delo otrok praktično izkoreninjeno, je treba v sodelovanju z MOD in drugimi akterji pozorno spremljati prizadevanja za odpravo prisilnega dela, kot je zahteval Evropski parlament v svoji decembrski resoluciji, priloženi končnemu soglasju k „tekstilnemu protokolu“. Ratifikacija Konvencije MOD št. 87 pomeni, da je Uzbekistan zdaj ratificiral vse glavne konvencije MOD.

Na področju človekovih pravic je še vedno precej razlogov za skrb, zlasti kar zadeva pridržanje političnih zapornikov, samovoljno podaljšanje zapornih kazni, obtožbe o mučenju, pretirano strogo regulacijo nevladnih organizacij, omejitve svobode izražanja, obveščanja, veroizpovedi, zbiranja in združevanja ter problem korupcije in nekaznovanosti.

[62] Poleg tega je skoraj 40 000 navadnih zapornikov potencialno upravičenih do pomilostitve kot del letne razglasitve splošne amnestije (končno število bo predvidoma okrog 5 000).

Novo vodstvo si sicer močno prizadeva, da bi se odzvalo na probleme državljanov, zlasti s t.i. „virtualnimi uradi“ v okviru upravnih organov, kjer je mogoče vlagati spletne pritožbe, na katere je obljubljen odgovor. Imenovanje „varuha pravic podjetij“ je bil poleg obstoječega varuha človekovih pravic še en pozitiven primer. Novoizvoljeni predsednik je poleg tega opozoril na vprašanje politične odgovornosti poslancev do njihovih volivcev in napovedal izvajanje nedavno prenovljenega zakona o preprečevanju korupcije. Novo vodstvo je prav tako bolj odprto za komunikacijo in videti bolj dovzetno za kritike.

Decembrske predsedniške volitve je prvič spremljala polnopravna misija OVSE/ODIHR za opazovanje volitev, ki je odkrila številne sistemske in tehnične pomanjkljivosti. Čeprav volilni sistem ni ponujal prave alternative novemu predsedniku, je bilo zabeleženih nekaj izboljšav v primerjavi s prejšnjimi volitvami. Novi predsednik se je poleg tega zavzel za čim prejšnjo izvedbo dodatnih reform upravljanja, npr. z uvedbo neposrednih volitev regionalnih guvernerjev (hokimov). Leto 2017 je razglasil za „leto dialoga z ljudmi in njihovimi interesi“.

EU je ob različnih priložnostih z Uzbekistanom še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji, med drugim na novembrskem letnem zasedanju pododbora EU-Uzbekistan za pravosodje, notranje zadeve, človekove pravice in s tem povezana vprašanja. Na dnevnem redu so bila različna vprašanja, kljub več občutljivim temam, ki sta jih načeli obe strani, pa so bile razprave konstruktivne in prijateljske.

EU je prav tako izražala pomisleke ali izpostavljala pozitivne premike, in sicer v izjavah, govorih in intervjujih ter s formalnimi in neformalnimi ukrepi, s katerimi želi uzbekistansko vlado spodbuditi k doslednemu spoštovanju človekovih pravic.

Delegaciji EU v Taškentu leta 2016 ni bil dovoljen ogled objektov za pridržanje.

Novembra je Uzbekistan obiskal Evropski parlament. Člani delegacije so se srečali s predstavniki oblasti in zagovorniki človekovih pravic/člani civilne družbe.

Poleg tega je EU ob tesnem usklajevanju s svojimi državami članicami in podobno mislečimi partnerji uresničila več formalnih in neformalnih pobud za ozaveščanje nacionalnih organov v različnih sodnih primerih, povezanih s človekovimi pravicami.

Še naprej je finančno podpirala projekte, ki prejemajo sredstva iz DCI, IcSP in EIDHR. Štirje projekti (dva v okviru EIDHR ter po eden v okviru IcSP in DCI) v skupni vrednosti 8 milijonov EUR so bili namenjeni podpori reformam v zvezi z delom otrok in prisilnim delom pri obiranju bombaža, ukrepom za krepitev zmogljivosti civilne družbe na področju človekovih pravic, pa tudi spodbujanju in varstvu pravic otrok ter socialnih, ekonomskih in kulturnih pravic ranljivih skupin itd. Zlasti projekta, financirana iz IcSP in DCI, sta bila namenjena podpori reformam in dialogu v zvezi s podporo pravicam delavcev v sektorju bombaža, vključno z mednarodnim nadzorom nad obiranjem bombaža in kampanjami ozaveščanja. Kot se je izkazalo pri izvajanju projektov v zadnjih dveh letih, je v tej državi dovoljen mednarodni nadzor, omenjanje nevarnosti prisilnega dela ni več tabu, delo otrok pri obiranju bombaža pa v Uzbekistanu ni več družbeno sprejemljivo. Evropski parlament je ta napredek priznal tako, da je 14. decembra izglasoval soglasje k tekstilnemu protokolu EU-Uzbekistan (k sporazumu o partnerstvu in sodelovanju), ki je bil zamrznjen od leta 2011.

Uzbekistan je podpisnik večine mednarodnih konvencij o človekovih pravicah. EU ga je še naprej pozivala k ratifikaciji Opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju, kar bi pripomoglo k reševanju problema stalnih pritožb o mučenju ter vzpostavitvi nacionalnega preventivnega mehanizma.

Uzbekistan je v pripravah na tretji pregled, ki naj bi ga v okviru splošnega rednega pregleda leta 2018 opravila delovna skupina Sveta ZN za človekove pravice, in na podlagi pregleda iz leta 2013, leta 2014 sprejel nacionalni akcijski načrt. Da bi omogočili izvajanje tega načrta, je nacionalni center za človekove pravice zdaj sklenil memorandum o soglasju z UNDP.

Veliko bo odvisno od nadaljevanja in uspešnega izvajanja reform, ki jih je začelo novo vodstvo. EU z veseljem podpira ta napredek, kadar je mogoče, začela pa je tudi pogovore o okrepljenem sodelovanju. V skladu z resolucijo Evropskega parlamenta o tekstilnem protokolu je treba predvsem preprečiti morebitno nižanje delovnih standardov pri obiranju bombaža. Najhujše kršitve človekovih pravic bi morale biti stvar preteklosti.

V. AFRIKA

Afriška unija (AU) – skupna strategija Afrike in EU

Sodelovanje s Komisijo Afriške unije v letu 2016 je bilo usmerjeno v uresničevanje skupnih zavez, prevzetih novembra 2015 v Kigaliju v okviru dialoga AU in EU o človekovih pravicah. V zvezi z več zavezami je bil dosežen velik napredek. V okviru afriškega leta človekovih pravic (2016) je bil novembra v Aruši organiziran dialog na visoki ravni o promoviranju in varstvu človekovih pravic s posebnim poudarkom na pravicah žensk. V zvezi z drugimi zavezami skupno delo še poteka, na primer podpora oblikovanju afriškega političnega okvira za izvajanje vodilnih načel ZN o podjetništvu in človekovih pravicah ter promoviranje ratifikacije pravnih instrumentov AU s področja človekovih pravic in upravljanja. EU in AU sta dali skupni izjavi o človekovih pravicah ob mednarodnem dnevu za odpravo nekaznovanja kaznivih dejanj zoper novinarje oziroma ob mednarodnem dnevu demokracije. Nedavno sta bili objavljeni skupni izjavi skupin EU in AU za opazovanje volitev, napotenih v Gano in Tanzanijo (Zanzibar).

Sodelovanje EU in AU na področju človekovih pravic je bilo okrepljeno tudi z vseafriškim programom za obdobje 2016–2018, ki podpira različne organe in institucije AU ter civilno družbo. Vključuje tudi finančno in tehnično pomoč za afriški sistem človekovih pravic (Afriška komisija za človekove pravice in pravice ljudstev, Afriško sodišče za človekove pravice in pravice ljudstev, Afriški odbor za pravice in zaščito otrok ter Vseafriški parlament). Podpira tudi program za krepitev zmogljivosti AU za opazovanje volitev in tozadevno metodologijo, zlasti v zvezi z dolgoročnim opazovanjem. Poleg tega vključuje podporo boju proti pohabljanju ženskih spolnih organov, ki jo upravlja UNICEF/Sklad Združenih narodov za prebivalstvo (UNFPA), njena pomembna komponenta pa je sodelovanje s Komisijo Afriške unije. EU v okviru EIDHR podpira tudi posebne mehanizme Afriške komisije za človekove pravice in pravice ljudstev na področju svobode združevanja in odprave smrtne kazni ter na področju pravic žensk.

Republika Angola

Na področju človekovih pravic je leta 2016 prišlo do krčenja političnega prostora pred parlamentarnimi in predsedniškimi volitvami, napovedanimi za avgust 2017.

EU je še naprej podpirala celovito izvajanje angolske ustave, zlasti v zvezi z neodvisnostjo sodstva, svobodo izražanja, zbiranja in miroljubnega združevanja ter prepovedjo samovoljnega pridržanja.

V letu 2016 se je neodvisnost sodstva glede na leta pred tem izboljšala. Politični aktivist, priprt v Cabindi (zaradi upora proti državi), je bil na podlagi odločitve vrhovnega sodišča izpuščen. Poleg tega je bila skupina „15 + 2“, tj. 17 mladih aktivistov, obsojenih za pripravo upora proti državi, pomiloščena s splošnim zakonom o amnestiji; aktivisti so bili izpuščeni, njihov primer pa zaključen. Po drugi strani pa so nedavne smrtne žrtve (vključno s 14-letnikom, ustreljenim v glavo) pri rušenju nezakonito zgrajenih hiš v bližini novega letališča v glavnem mestu Luandi primer ponavljajoče se in neupravičene pretirane uporabe policijske/vojaške sile.

Pred kratkim je narodna skupščina odobrila nove zakonodajne ukrepe za medije, ki dodatno omejujejo svobodo medijev. Štirje zakoni, ki sestavljajo nov zakonodajni sveženj za medije, novemu nadzornemu organu, tj. angolskemu regulativnemu organu za socialne komunikacije, dajejo nadzor nad vsemi sredstvi množičnega obveščanja, tudi družbenimi mediji in internetom. Zakon o medijih bi lahko prispeval k cenzuri in omejil temeljne svoboščine. Novi sveženj poleg tega ohranja kaznivo dejanje razžalitve ter vsebuje sklice na „lažne vire“ in „nezakonito pripravo informacij“, kar bi lahko imelo negativne posledice za preiskovalno novinarstvo.

EU je z Angolo še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji. Spodbujala jo je k doslednemu spoštovanju človekovih pravic. Usklajeno z državami članicami EU in podobno mislečimi partnerji je izvedla več formalnih in neformalnih pobud za ozaveščanje nacionalnih organov v več sodnih primerih, povezanih s človekovimi pravicami. Delegacija EU in veleposlaništva držav članic v državi so 29. marca 2016 dali izjavo, s katero so se odzvali na obsodbo mladih aktivistov iz skupine „15 + 2“ in v njej izrazili pomisleke glede jamstev ustreznega pravnega postopka in načela sorazmernosti. Uradna govorka visoke predstavnice/podpredsednice je ob obsodbi političnega aktivista v Cabindi na zaporno kazen oziroma ob njegovi izpustitvi iz zapora (obtožba je bila umaknjena) dala izjavo.

Delegacija EU poleg tega vzdržuje stalni dialog s predstavniki civilne družbe, mednarodnimi organizacijami in drugimi donatorji, dejavnimi v državi.

EU je leta 2016 še naprej finančno podpirala projekte, ki se financirajo iz ERS, EIDHR, DCI in programov CSO-LA. Sredstva iz EIDHR in CSO-LA so bila v letu 2016 namenjena podpori organizacijam civilne družbe, ki si prizadevajo za izboljšanje razmer na področju človekovih pravic v Angoli. Leta 2016 je bil objavljen lokalni razpis za zbiranje predlogov na dveh ustreznih prednostnih področjih, in sicer na področju dostopa do pravnega varstva s posebnim poudarkom na laični pravni podpori za ranljive skupine prebivalstva ter na področju državljanske vzgoje glede na prihodnje volitve; izbrane so bile tri nacionalne nevladne organizacije.

Vzporedno so se začeli izvajati štirje projekti v okviru 10. ERS, med njimi dva regionalna (PALOP[63]-Timor-Leste), ki so prispevali k zelo potrebnemu izboljšanju na različnih področjih upravljanja, kot so nadzor nad javnimi financami, pravno varstvo otrok in boj proti korupciji.

Posebni poročevalec ZN za človekove pravice migrantov je svoj obisk v državi maja 2016 sklenil s priporočili. Ekonomsko-socialni svet Združenih narodov in Odbor za ekonomske, socialne in kulturne pravice sta preučila četrto in peto redno poročilo o Angoli in na seji 24. junija 2016 sprejela več pripomb. Angola pripravlja svoj vmesni splošni redni pregled za razpravo, ki bo potekala naslednje leto.

Z vidika ekonomskih pravic ima padec cene nafte precejšnje posledice za najranljivejše skupine prebivalstva, precej pa se je zmanjšala tudi zmožnost vlade za intervencije.

Zelo pomembni vprašanji, ki ju je treba spremljati, sta upravljanje zemljišč in dostop do zemlje. Zaradi uporabe zemljišč, razvoja kmetijsko-predelovalne industrije in širjenja načrtov zazidave bo še naprej prihajalo do konfliktov s tradicionalnimi skupnostmi, ki živijo od zemlje, in z zakonitimi/nezakonitimi gradnjami, ki so zrasle okoli glavnih urbanih območij.

Nevladne organizacije morajo še naprej izpolnjevati zahteve, ki jih določa zakon o nevladnih organizacijah iz leta 2015, zaradi česar so že izgubile določen del mednarodnega financiranja, kar dodatno omejuje zmožnost delovanja lokalnih nevladnih organizacij.

Republika Benin

Benin izstopa med drugimi zahodnoafriškimi državami zaradi dobrega stanja človekovih pravic v državi, zlasti pozitivnih rezultatov v zvezi z državljanskimi in političnimi pravicami. Vendar pa je Visoki organ za avdiovizualno področje in komunikacije leta 2016 sklenil ukiniti nekatere zasebne medije. V letu 2016 se je znatno poslabšal dostop opozicije in civilne družbe do javnih medijev, zlasti državne televizije.

[63] Skupina portugalsko govorečih afriških držav.

Prednostne naloge EU na področju človekovih pravic za Benin v obdobju 2016–2020 so varstvo pravic otrok in žensk, ekonomskih in socialnih pravic, zlasti pa dostop do osnovnih storitev, boj proti korupciji in nekaznovanju ter dostop do pravnega varstva.

Stanje pravic otrok je še naprej zaskrbljujoče: njihove pravice so skrčene zaradi nekaterih praks, zlasti izkoriščanja otrok, dodeljenih v oskrbo rejniškim družinam, obstoja prisilnih ali zgodnjih porok (eden od 10 otrok se poroči, preden dopolni 15 let, trije otroci od 10 pa preden dopolnijo 18 let), marginalizacije ali celo detomora t. i. „otrok čarovnikov“ ter spolnih zlorab v šolah, ki včasih privedejo do zgodnjih nosečnosti. Glede na svetovni indeks suženjstva za leto 2016 je v Beninu 32 000 žrtev sodobnega suženjstva, ki morajo opravljati gospodinjska dela (t. i. vidomegon, otroci, ki opravljajo gospodinjska dela) in prisilna dela (v kmetijstvu, ribištvu, gradbeništvu) ali pa so žrtve spolnega izkoriščanja.

Široko razširjene prakse goljufanja in korupcije škodijo socialnim in ekonomskim pravicam prebivalcev. Nova vlada si je zadala, da bo izboljšala razmere, vendar pa bo na rezultate treba počakati. Šibkost in počasnost sodnega sistema, pa tudi korupcija v tem sektorju, včasih pripeljeta do samovoljnih aretacij in pridržanj, dolgotrajnega pripora pred začetkom sojenja, odrekanja pravnega varstva in nekaznovanja. Obstajajo poročila o primerih linčanja in pretirani uporabi policijske sile. Razmere v zaporih so še vedno nestabilne in klavrne ter ponekod že same kot take rušijo človekovo dostojanstvo.

V Beninu se je volilni cikel zaključil leta 2015 s parlamentarnimi in lokalnimi volitvami, ki so jim leta 2016 sledile predsedniške volitve. Zunanji opazovalci so jih ocenili za verodostojne, svobodne in poštene. Predsednik Patrice Talon je bil izvoljen marca 2016 ob demokratičnem in mirnem prenosu oblasti. Začel je z ambicioznim programom reform za spodbujanje zasebnega sektorja in institucionalno reformo ter se zavezal odpravi korupcije, ki je bila razširjena pod predhodnim režimom. Ta program se le počasi izvaja.

EU je leta 2016 z beninsko vlado vodila redni politični dialog v različnih oblikah. Delegacije EU in države članice so z beninsko vlado na različnih ravneh razpravljale o raznih vprašanjih, tudi o tem, kako bi promovirali spoštovanje pravic otrok in žensk in jim dali večjo vlogo, ter so s pobudami za ozaveščanje, demaršami in rednimi srečanji z vodjami misij zagotavljale ustrezno spremljanje ukrepanja na podlagi priporočil iz splošnega rednega pregleda. EU in države članice redno sodelujejo v sektorskih skupinah tehničnih finančnih partnerjev na vseh področjih, na primer v sodstvu in socialnih sektorjih, vključno glede vprašanj enakosti spolov in socialnega varstva.

V okviru časovnega načrta za splošno podporo civilne družbe za obdobje 2014–2017 se je še naprej zagotavljala podpora za organizacije civilne družbe, ki so promovirale participacijo državljanov in človekove pravice ter lajšale dostop beninskega prebivalstva do osnovnih socialnih storitev. Poleg tega so se izvajali programi za podporo civilne družbe, katerih cilj je bila centralna in lokalna okrepitev državljanskih mehanizmov za spremljanje in odgovornost. Opravljeno je bilo tudi pomembno delo v zvezi s podporo organizacij mladih.

Sprejeti so bili ukrepi za podporo centrov za socialno podporo v državi, ki še naprej svetujejo ljudem, katerih pravice so bile kršene. Vprašanja s področja enakosti spolov so dobro vključena v programe EU in držav članic.

Nacionalni sistem integritete, ki ga je vzpostavila organizacija Transparency International, in spremljanje rezultatov znotraj tega okvira sta EU v letu 2016 omogočila določitev konkretnih ukrepov, ki so potrebni za zagotovitev učinkovitejših kontrol z namenom odprave korupcije v Beninu. Svet ministrov je novembra 2016 sprejel akcijski načrt, ki ga je predlagal konzorcij nevladnih organizacij.

EU in države članice so leta 2016 podprle razširitev in operacionalizacijo nacionalne politike za pravosodni sektor. EU je prek projekta za podporo sodstva podprla prizadevanja Benina, da izboljša učinkovitost sodnih mehanizmov prve stopnje in za pritožbe. Skupina za pravosodni sektor je vzdrževala stalni dialog z organi v zvezi z vsemi vprašanji, ki zadevajo izvajanje nacionalne politike za pravosodni sektor, tudi s krepitvijo sodstva in načrtovanjem mehanizma za pravno pomoč.

Stalna podpora EU pri izvajanju vladnega programa za izboljšanje razmer v zaporih je pripomogla k boljšim razmeram, v katerih živijo zaporniki, tudi priprti mladoletniki.

Beninski mediji na splošno dovolj izčrpno poročajo o vseh projektih in programih. Z govori ob pomembnih priložnostih, razposlanimi dokumenti in sporočili za javnost je mogoče izpostaviti angažiranje EU in držav članic pri vprašanjih s področja človekovih pravic.

Benin je še naprej sodeloval z agencijami Združenih narodov in drugimi agencijami s področja človekovih pravic. Država je zaveznica EU pri več vprašanjih, tudi glede smrtne kazni in jurisdikcije MKS.

Leta 2016 so državo obiskali predstavniki Pododbora ZN za preprečevanje mučenja.

Medtem ko je ocena državljanskih in političnih pravic pozitivna, pa so pravice najbolj ranljivih, pravice otrok in žensk še vedno precej pod sprejemljivim standardom, tudi v primerjavi z nekaterimi sosednjimi državami. Poleg tega družba na splošno ne zavrača številnih kršitev, kar otežuje učinkovito zaščito.

Republika Bocvana

Bocvana ima na splošno dobre rezultate na področju človekovih pravic, a z nekaterimi resnimi pomanjkljivostmi. Pravzaprav je Bocvana edina država v južni Afriki, ki še izvaja smrtno kazen. Položaj LGBTI skupnosti se ni izboljšal, čeprav se homoseksualna dejanja, ki se sicer obravnavajo kot kaznivo dejanje, le redko preganjajo, v državi pa homoseksualnost postaja vse bolj družbeno sprejemljiva. Poleg tega je visoko sodišče potrdilo predhodno odločbo, s katero je bila nevladni organizaciji, ki se bori za človekove pravice LGBTI oseb, omogočena uradna registracija, vlada pa s pritožbo ni bila uspešna.

Položaj manjšine San/Basarwa je še vedno težaven in se ne obravnava ustrezno. Svobodo govora ogrožajo nepreverjeni dokazi poskusov vplivanja na medije in vse večja trenja med izvršilno in sodno vejo oblasti, pa tudi znotraj sodstva samega.

EU se še naprej ukvarja z vprašanjem smrtne kazni in s pravicami pripadnikov manjšin, tudi pravicami manjšine San/Basarwa. Med njene prednostne naloge spada tudi krepitev zmogljivosti lokalnih organizacij za človekove pravice.

Od pridobitve neodvisnosti leta 1966 je bilo usmrčenih vsaj 48 obsojenih storilcev kaznivih dejanj. Zadnja usmrtitev je bila maja 2016. Primer je bil sporen, zlasti ker v sodnem postopku ni bila izvedena ocena duševnega zdravja niti ni bila upoštevana v postopku za pomilostitev. Sorodnikov o usmrtitvi niso obvestili vnaprej, po njej pa jim niso izročili trupla.

EU sodeluje z Bocvano na podlagi člena 8 o političnem dialogu z Bocvano. Vendar pa leta 2016 ni bilo dialoga zaradi prezasedenosti zunanjega ministra, ki kandidira za predsednika Komisije Afriške unije. EU delegacija je večkrat in ob različnih priložnostih načenjala vprašanja s področja človekovih pravic, v glavnem na ravni parlamentarnih sekretarjev, njihovih namestnikov in direktorjev, pa tudi z izročitvijo demarš ministrstvu za mednarodne zadeve in sodelovanje. Misije EU so v letu 2016 vzdrževale redne stike z lokalnimi organizacijami za človekove pravice, pa tudi z drugimi ključnimi partnerji, na primer ZDA in ZN (UNICEF, UNAIDS).

Delegacija EU je organizacije civilne družbe, ki se ukvarjajo s človekovimi pravicami, konkretno podpirala prek ERS in EIDHR. Junija 2016 je bil objavljen lokalni razpis za zbiranje predlogov, s katerimi naj bi promovirali državljansko vzgojo glede načel demokracije, participacije, pravic in odgovornosti, izboljšali dostop otrok, žensk in/ali moških iz avtohtonih skupnosti do vladnih storitev ter dali ženskam večjo vlogo z okrepitvijo njihove participacije v strukturah odločanja na vseh ravneh. Poleg tega delegacija politično podpira zagovornike človekovih pravic in njihove dejavnosti s sporočili za javnost in v okviru dialogov na podlagi člena 8.

Bocvana se pogosto pridružuje stališču EU in ga podpira v različnih mednarodnih forumih (GS ZN, Svet za človekove pravice, MKS). Trenutno je članica Sveta za človekove pravice. Vlada samozavestno izraža svoje mnenje, najsi bo v podporo Mednarodnemu kazenskemu sodišču ali glede spoštovanja ustavnih omejitev predsedniškega mandata, in tudi obsoja kršitve človekovih pravic ali mednarodnega prava (na primer v zvezi s Severno Korejo, Sirijo ali Zimbabvejem). Misije EU so lokalnim organom izročile potrebne demarše v povezavi s sejami Sveta za človekove pravice in Tretjega odbora GS ZN, pa tudi pred pomembnejšimi mednarodnimi srečanji (npr. CEDAW, MKS).

Na regionalni ravni Bocvana še ni podpisala/ratificirala protokola Južnoafriške razvojne skupnosti (SADC) o enakosti spolov. Bocvana in Mauritius sta edini državi SADC, ki se še nista pridružili zadevnemu protokolu.

Bocvana je bila leta 2013 predmet drugega pregleda v okviru procesa splošnega rednega pregleda, ki ga je opravila Delovna skupina Sveta za človekove pravice. Države članice EU, ki so prisotne v Bocvani, tj. Francija, Nemčija in Združeno kraljestvo, ter delegacija EU so vladi večkrat ponudile podporo pri izvajanju priporočil. Do sedaj vlada še ni zaprosila za podporo, doseženega pa je bilo le malo vidnega napredka glede sprejetih priporočil. Vseeno pa so pogovori ministrstva za mednarodne zadeve in sodelovanje z nevladnimi organizacijami v okviru priprav naslednjega poročila za splošni redni pregled pozitiven znak.

Burkina Faso

Po obdobju nemirov leta 2014 in 2015 je Burkina Faso doživela radikalno preobrazbo. Predsednik Compaoré je bil v tem času z ljudsko vstajo odstavljen s položaja. Temu je sledilo leto prehoda, neuspel vojaški udar septembra 2015 in hud teroristični napad na civiliste januarja 2016 v Ouagadougouju. Predsednik Roch Kaboré je bil izvoljen novembra 2015 v brezhibnem in verodostojnem volilnem procesu, mandat pa je nastopil januarja 2016.

Prednostne naloge EU so varnost in stabilnost, izboljšanje pravosodnega sistema in razmer v zaporih, boj proti ekonomskemu izkoriščanju otrok, trgovini z ljudmi in prisilnemu delu ter tudi izboljšanje pravic žensk na podlagi strategije za boj proti neenakosti spolov.

Demokracija je v zadnjih dveh letih nekoliko napredovala in bila vzor za ostalo Afriko, toda država se spopada z velikimi socialnimi in ekonomskimi težavami zaradi široko razširjene revščine, visoke stopnje brezposelnosti mladih in netrajnostne demografske rasti. Najranljivejša skupina so ženske, zlasti mlade, pa tudi otroci in odrasli z invalidnostmi.

Varnostne razmere na severu države se slabšajo zaradi neizvajanja kontrol na državni meji z Malijem, prisotnosti terorističnih skupin v Maliju in Nigru, pa tudi zaradi velikega porasta nasilne radikalizacije ter relativno šibkih varnostnih sil. Zaradi tega bi se lahko na severu stanje temeljnih človekovih pravic še dodatno poslabšalo.

Civilna družba ima v Burkina Fasu dinamično vlogo in je bila odločilen dejavnik pri odstopu predsednika Compaoréja. Svoboda združevanja in izražanja je dejanska in zanjo jamči ustava.

Za oblikovanje nove ustave je bila ustanovljena neodvisna komisija. Njen mandat je vključeval krepitev demokracije z boljšim ravnotežjem med institucijami, neodvisnost sodstva, izboljšanje odgovornosti, pravne države in človekovih pravic, zlasti pravic žensk, ter okoljskih pravic. Ukinitev smrtne kazni je vključena v osnutek besedila, ki ga je treba sprejeti z referendumom, vendar pa bi se lahko med potekajočimi posvetovanji pojavilo tudi nasprotovanje. Smrtna kazen ni bila izvršena že od leta 1998.

Mandat in neodvisnost državne komisije za človekove pravice sta bila marca 2016 okrepljena z zakonom v skladu z mednarodnimi standardi.

EU je Burkina Faso spremljala med tranzicijskim procesom in je vse svoje instrumente uporabila za podporo krepitvi državnih zmogljivosti ter ekonomskega in socialnega razvoja. Državo je leta 2016 obiskalo več visokih uradnikov, med drugim komisar Neven Mimica in posebni predstavnik EU za Sahel Angel Losada. Glede na to, da je varnost posebnega pomena, je bil sprejet sklep o okrepitvi sodelovanja prek IcSP in sklada EU za nujne primere. Poleg tega bo zagotovljena podpora za osnovne socialne storitve v oddaljenih območjih na severu države.

Politični dialog na podlagi člena 8 je bil julija 2016, na njem pa so obravnavali varnost, sodstvo, institucionalno reformo in človekove pravice.

EU in države članice podpirajo ministrstvo za pravosodje in ministrstvo za notranje zadeve pri njunem nadzorovanju lokalnih milic za samoobrambo, t. i. koglweogos, ki so odgovorne za zlorabe človekovih pravic. Pomoč je v glavnem usmerjena na razširitev ozemeljske sodne pokritosti, profesionalizacijo sodstva, dostop do pravnega varstva in usposabljanje na področju človekovih pravic, namenjeno različnim skupinam (varnostnim silam, medijem, sodnikom) in šolam. Novi projekti se bodo ukvarjali z delom otrok v rudnikih zlata in razmerami v zaporih.

Podpora zagovornikom in zagovornicam človekovih pravic se nudi med drugim tudi z zagotavljanjem pravne pomoči.

Organizacije civilne družbe so upravičenke do programa EU, namenjenega izboljšanju razmer v zaporih (sanitarnih pogojev, pravnega svetovanja, ponovnega vključevanja v družbo). Med kazalniki, ki jih je treba spremljati, je skrajšanje pripora v predkazenskem postopku. Poudarek podpore EU in držav članic je predvsem na zaščiti žensk, na primer s promoviranjem ukrepov zoper nasilje in pohabljanje ženskih spolnih organov, ter zaščiti otrok, zlasti ranljivih, ter ponovnem vključevanju mladih prestopnikov.

Napredek Burkina Fasa na področju človekovih pravic je bil dosežen na podlagi akcijskega načrta, pripravljenega na podlagi splošnega rednega pregleda. Zadnji splošni redni pregled je bil opravljen leta 2013, zajemal pa je 165 priporočil, zlasti glede vprašanj, povezanih z zaščito otrok, preprečevanjem in odpravo mučenja, bojem proti korupciji in neodvisnostjo pravosodja. Na primer, v skladu z ustavo, ki jo je revidirala tranzicijska vlada, predsednik kasacijskega sodišča predseduje vrhovnemu sodnemu svetu, medtem ko je to funkcijo prej opravljal predsednik Burkina Fasa.

Med prihodnjimi dejavnosti EU so podpora procesu posvetovanja o ustavni reformi, civilni družbi pri ozaveščanju različnih skupin, zlasti mladih, o človekovih pravicah in njihovem prispevku k demokratičnemu upravljanju, državljanski vzgoji in ukrepom za preprečevanje radikalizacije, sodstvu in izboljšanju razmer v zaporih, registraciji rojstev in matičnemu uradu, spodbujanju človekovih pravic v zvezi z nezakonitim rudarjenjem, spodbujanju človekovih pravic in utrditvi pravne države pri reformi varnostnega sistema.

Republika Burundi

Splošno stanje človekovih pravic v Burundiju so v letu 2016 še vedno zaznamovale sistematične kršitve in zlorabe človekovih pravic, med drugim umori, prisilna izginotja ter primeri mučenja in slabega ravnanja, nadaljevalo pa se je tudi nekaznovanje; poleg tega so bile temeljne svoboščine zelo omejene.

EU se v skladu s sklepom Sveta z dne 14. marca 2016 na podlagi člena 96 sporazuma o partnerstvu EU-AKP[64] (Sporazum iz Cotonouja[65]) prednostno posveča številnim kršitvam, ki so se zgodile v zadnjih nekaj letih.

Glavna pereča vprašanja so grobe in sistematične kršitve pravice do življenja, uporaba mučenja in poniževalnega ravnanja s strani policije, spolno nasilje in druge oblike nasilja na podlagi spola, pomanjkanje neodvisnih preiskav, zlasti v primerih prisilnih izginotij, široko razširjeno nekaznovanje, samovoljne aretacije in zapiranje ter neobstoj neodvisnega sodstva in poštenega sojenja.

Druge pomanjkljivosti so povezane s temeljnimi svoboščinami, tudi svobodo govora in izražanja, svobodo združevanja, svobodo do protesta in svobodo tiska, ki so še posebno ogrožene. Neenakost spolov je v državi globoko zakoreninjena in napredek v zvezi s tem je le majhen.

Leta 2016 ni bilo ugotovljenega izboljšanja, po poročilih urada OHCHR v Burundiju pa se zlasti v zvezi s prisilnimi izginotji razmere zaskrbljujoče slabšajo.

EU je v okviru sklepa Sveta z dne 14. marca 2016 (na podlagi člena 96 sporazuma iz Cotonouja) z Burundijem še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji. V teh razpravah so bila vprašanja človekovih pravic sistematično neformalno in formalno (s ponovnim pregledom sklepa) obravnavana, saj so človekove pravice in temeljne svoboščine jedro zavez, ki naj bi jih prevzela burundijska vlada. Vendar pa so burundijske oblasti zanikale vse obtožbe in izrazile pripravljenost za preiskavo, da bi se tako odzvale na prizadevanja mednarodne skupnosti (v glavnem ZN in AU).

---

64 Skupina afriških, karibskih in pacifiških držav.

65 Sporazum o partnerstvu 2000/483/ES med članicami skupine afriških, karibskih in pacifiških držav na eni strani ter EU na drugi.

Čeprav je EU skušala vzdrževati redne stike z lokalno civilno družbo, pa leta 2016 ni bilo organiziranega letnega formalnega srečanja z burundijskimi zagovorniki človekovih pravic in aktivisti s tega področja, saj so morali najvplivnejši zagovorniki pobegniti iz države, tisti, ki so še ostali v Burundiju, pa so morali biti zelo diskretni ali se celo skriti.

V takšnih težavnih razmerah morajo zagovorniki človekovih pravic opravljati diskretne dejavnosti, vidna podpora pa jim ne koristi, celo nasprotno. EU je sofinancirala dva projekta v okviru EIDHR, ki ju izvajajo mednarodne nevladne organizacije v partnerstvu z lokalnimi organizacijami civilne družbe. Cilj enega izmed projektov je podpora zagovornikom človekovih pravic, z drugim pa naj bi okrepili boj proti nasilju na podlagi spola. Poleg tega naj bi z regionalnim „mirovnim in varnostnim“ projektom, ki ga izvaja mednarodna konferenca o območju Velikih jezer (ICGLR), med drugim okrepili preprečevanje in odpravljanje spolnega nasilja nad ženskami in otroki. EU je iz sklada EIDHR za nujne primere podprla tudi zagovornike človekovih pravic in novinarje, ki so v nevarnosti zaradi svojega dela.

Burundi je od leta 2008 vzpostavil odgovorne in odzivne institucije ter pristopil k več mednarodnim in regionalnim konvencijam s področja človekovih pravic. Vendar pa te institucije niso neodvisne, ustrezni zakoni in konvencije s področja človekovih pravic pa se ne izvajajo oziroma se velikokrat ne upoštevajo. Burundi je leta 2016 odločno zavrnil več mednarodnih poročil o hudih kršitvah človekovih pravic. Vlada je oktobra 2016 prekinila sodelovanje z uradom visokega komisarja za človekove pravice v Burundiju in urad pozvala, naj pregleda dogovor o sedežu.

Burundi je oktobra 2016 predložil uradno obvestilo o umiku iz MKS.

Burundijska vlada je še naprej naravnana k zaskrbljujočemu zanikanju in potrjuje svojo kulturo nekaznovanja v svojih razgovorih z EU ali drugimi mednarodnimi deležniki o stanju človekovih pravic v državi.

Republika Zelenortski otoki

Rezultati Zelenortskih otokov na področju človekovih pravic so bili tudi leta 2016 pozitivni, zahvaljujoč stabilnim političnim institucijam, neodvisnemu tisku, neodvisnemu sodstvu in delujočemu demokratičnemu političnemu sistemu, ki zagotavlja spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Kljub na splošno pozitivnim rezultatom v zvezi s človekovimi pravicami in demokratičnim upravljanjem pa je več vprašanj s področja človekovih pravic še vedno težavnih, zlasti poročila o nasilju policije nad zaporniki in priporniki, zamude pri sojenju, trgovina z ljudmi, primeri spolnega izkoriščanja otrok, tudi pri spolnem turizmu, delo otrok in nasilje na podlagi spola.

EU je v letu 2016 še naprej sodelovala v rednem dialogu o krepitvi demokracije in človekovih pravic v okviru posebnega partnerstva med EU in Zelenortskimi otoki, ki omogoča okrepljen politični dialog o demokraciji, človekovih pravicah, pravni državi in dobrem upravljanju. V akcijskem načrtu za posebno partnerstvo je posebna pozornost namenjena pravicam žensk in otrok, položaju migrantov, boju proti nasilju v družini, izboljšanju pravosodnega sistema, boju proti korupciji ter promoviranju dobrega upravljanja. Poleg tega se v okviru ureditve EU za shemo GSP+ , v kateri sodelujejo tudi Zelenortski otoki, še naprej spremljata ratifikacija in dejansko izvajanje 27 mednarodnih konvencij s področja človekovih pravic, pravic delavcev, varstva okolja, podnebnih sprememb in dobrega upravljanja. EU je decembra 2016 predstavila tudi svoj akcijski načrt za enakost spolov za Zelenortske otoke (2016–2020).

Zelenortski otoki so še vedno tudi eden redkih primerov stabilne in dobro delujoče pluralistične parlamentarne demokracije v Afriki. Leta 2016 so v državi potekale tri mirne in poštene volitve, na katerih je bila marca izvoljena nova vlada pod vodstvom predsednika vlade Ulissesa Correie e Silve, na oktobrskih predsedniških volitvah pa je bil ponovno izvoljen predsednik Jorge Carlos Fonseca.

EU je leta 2016 iz EIDHR financirala projekt za podporo trgovinskim partnerjem, tudi državam upravičenkam do sheme GSP+, pri učinkovitem izvajanju mednarodnih standardov dela in izpolnjevanju obveznosti v zvezi s poročanjem. Zelenortski otoki so edina afriška država upravičenka v tem projektu.

EU je v zvezi s vprašanji s področja človekovih pravic, pa tudi MKS, izročila demarše.

Na mednarodnem področju so Zelenortski otoki ratificirali največ mednarodnih in regionalnih instrumentov s področja človekovih pravic in so še naprej odločno podpirali MKS. Vendar pa se dobri rezultati pri ratifikaciji niso ujemali z ustreznimi obveznostmi glede poročanja. Zaradi šibke zmogljivosti majhnega državnega aparata prihaja do stalnih zamud pri poročanju. Na primer, decembra 2016 je Odbor ZN proti mučenju pregledal razmere v državi v zvezi s Konvencijo proti mučenju in glede na neobstoj državnega poročila navedel več pripomb.

Kljub določenemu napredku, doseženemu v zadnjih letih, sta nasilje na podlagi spola ter socialna in ekonomska diskriminacija žensk še naprej globoko zakoreninjena v bolj podeželskih območjih Zelenortskih otokov. Na tem področju je treba doseči napredek. Še eno od prednostnih področij ukrepanja je neodvisnost obstoječe nacionalne komisije za človekove pravice in državljanstvo, ustanovljene leta 2004. Parlament še vedno odloča o uskladitvi statusa in metod komisije s pariškimi načeli.

Republika Kamerun

Kamerun je leta 2016 na skrajnem severu države varnostno ogrožala teroristična skupina Boko Haram, ki je zagrešila hude kršitve človekovih pravic, pojavila pa so se tudi poročila o kršitvah človekovih pravic, ki naj bi jih pri odzivu na to grožnjo storile varnostne sile.

Državljanske pravice, med drugim svoboda izražanja, tudi prek družbenih medijev, in svoboda združevanja, so bile pod pritiskom, zlasti med civilnimi protesti in stavkami v severozahodni in jugozahodni regiji, s katerimi so angleško govoreče manjšine izrazile svoje stiske.

Leto 2016 so zaznamovale tudi zaskrbljujoče razmere v zaporih, težak dostop do pravnega varstva in sistematične kršitve pravic ranljivih manjšin in zagovornikov človekovih pravic.

Prednostne naloge EU so bile utrjevanje volilnih in drugih demokratičnih procesov, promoviranje in varstvo pravic pripadnikov ranljivih skupin/manjšin, boj proti smrtni kazni in izboljšanje pravosodnega sistema, pa tudi zaščita zagovornikov človekovih pravic in njihovih pravic. Veliko pozornosti je bilo posvečeno tudi dostopu do osnovnih storitev, zlasti na območjih z nestabilnimi razmerami.

Glavna vprašanja s področja človekovih pravic poleg splošne problematike dostopa do osnovnih storitev, tudi v povezavi z nestabilnimi razmerami ali dramatičnimi humanitarnimi razmerami na skrajnem severu in vzhodu, zadevajo razmere v zaporih, dostop do pravnega varstva, kršitve in zlorabe človekovih pravic v okviru boja proti terorizmu, kršitve pravic ranljivih manjšin (na primer otrok, žensk, LGBTI oseb itd.), omejevanje svobode miroljubnega zbiranja in združevanja, pa tudi grožnje svobodi izražanja.

Nov kazenski zakonik, sprejet julija 2016, je prinesel nekaj pozitivnih sprememb: pohabljanje ženskih spolnih organov je sedaj kaznivo dejanje, uvedene so alternative za zaporne kazni, na primer ukrepi, ki nadomeščajo zaporne kazni, prepovedana pa je tudi prisilna izselitev iz skupnega prebivališča brez sodnega postopka. Zakonik skuša tudi kriminalizirati korupcijo v upravnih natečajih, po drugi strani pa ne ukinja smrtne kazni in homoseksualnost še vedno obravnava kot kaznivo dejanje. Treba bo počakati in spremljati, kako bodo v praksi izvedeni nekateri ključni predpisi iz novega zakonika.

EU se je o vprašanjih človekovih pravic in demokratizacije pogovarjala z oblastmi v okviru formalnega in neformalnega dialoga. Izročenih je bilo več demarš v zvezi z različnimi vprašanji človekovih pravic, da bi podprli različna načela, med drugim odpravo smrtne kazni in ratifikacijo Rimskega statuta. V neformalnih dvostranskih stikih je bilo obravnavanih več vprašanj, tudi glede spoštovanja človekovih pravic v boju proti terorizmu in glede dostopa do osnovnih javnih storitev v območjih z nestabilnimi razmerami.

EU se je udeležila in dejavno sodelovala na delavnicah, konferencah in drugih javnih dogodkih na temo človekovih pravic, med drugim v zvezi s preprečevanjem nasilja med volitvami, ustanovitvijo observatorija civilne družbe za LGBTI osebe, enakostjo spolov, vlogo mladih, dogodki ob dnevu človekovih pravic in razmerami v zaporih. EU se je udeležila tudi več sodnih zaslišanj v postopku proti Ahmedu Abbi, dopisniku Radio France International, ki so ga obtožili za „sokrivega terorističnih dejanj“.

Vzdrževala je reden dialog in se redno posvetovala s predstavniki lokalne civilne družbe in zagovorniki človekovih pravic. Čez leto se je udeleževala dogodkov, ki so jih organizirali ti deležniki.

EU je leta 2016 še naprej finančno podpirala projekte, ki se financirajo iz ERS in EIDHR. Cilji razpisa za zbiranje predlogov za leto 2015 so bili podpora participativni demokraciji, tudi parlamentom, promoviranje svobode izražanja, svobode tiska, svobode združevanja in mirnega zbiranja, promoviranje dialoga in državljanske vzgoje za stabilnost in miroljubni soobstoj skupnosti ter prispevanje k vzdušju zaupanja med volilnim postopkom. Leta 2016 sta bila dva projekta namenjena prispevanju k participativni demokraciji ter promoviranju državljanskih in političnih pravic. Poleg tega so se drugi projekti ukvarjali z različnimi vprašanji, med drugim z izboljšanjem vloge parlamenta, uravnoteženo zastopanostjo spolov v politiki, udeležbo mladih v javni razpravi ter vlogo medijev in civilne družbe v volilnih procesih.

Spet drugi projekti so obravnavali nasilje nad ženskami, položaj žensk v različnih regijah, udeležbo avtohtonih ljudstev pri gospodarjenju z gozdovi, izboljšanje pogojev za pridržanje in sodnega varstva mladoletnih prestopnikov. V Kamerunu se izvaja tudi regionalni projekt, s katerim se prispeva k promoviranju pravic okoljevarstvenikov v porečju Konga. EU je objavila tudi razpis za zbiranje predlogov v zvezi s programom za podporo odgovornemu upravljanju zemljiške posesti s promoviranjem prostovoljnih smernic za odgovorno upravljanje zemljiške posesti, ribištva in gozdov v okviru nacionalne prehranske varnosti.

Kamerun je ratificiral več ključnih mednarodnih instrumentov s področja človekovih pravic, med drugim MPDPP, Konvencijo o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk in Konvencijo proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju. Po drugi strani pa je podpisal nekatere instrumente, na primer Opcijski protokol h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju, a jih še ni ratificiral. Kamerun je v okviru splošnega rednega pregleda že večkrat zavrnil podpis in ratifikacijo drugih instrumentov, kot je drugi fakultativni protokol k MPDPP, katerega cilj je odprava smrtne kazni. Zadnji splošni redni pregled za Kamerun je bil izveden leta 2013, naslednji pa bo maja 2018.

Srednjeafriška republika

V letu 2016 je trdovratno nekaznovanje v Srednjeafriški republiki prispevalo k stalni nestabilnosti in negotovosti v državi in Banguiju. Volilni proces v letih 2015 in 2016 (parlamentarne in predsedniške volitve) je bil miren in brez poročil o večjih varnostnih incidentih, delež žensk, ki so glasovale na teh volitvah, pa je bil zelo visok. Namestitev večrazsežnostne integrirane misije Združenih narodov za stabilizacijo Srednjeafriške republike (MINUSCA) je nedvomno omogočila in olajšala pretežno miroljuben zaključek politične tranzicije v Srednjeafriški republiki. Vendar pa se novoizvoljene oblasti še vedno soočajo z zelo pogostimi kršitvami človekovih pravic in prisotnostjo oboroženih skupin v večjem delu države. Pravosodni sistem je še vedno šibak in neučinkovit, vlada pa ljudstvu ni zmožna zagotoviti jamstev na področju pravne države in v boju proti nekaznovanju.

Pravosodni sistem v Srednjeafriški republiki, ki je bil šibak že pred konfliktom, so spopadi v prestolnici in okoli nje še oslabili, saj so bili arhivi uničeni, pravne službe pa prisiljene zbežati. Še danes zunaj prestolnice Bangui deluje le nekaj sodišč ali sodnikov, v državi pa je odprtih le osem od 35 zaporov. Zaporniki so nastanjeni v razpadajočih in natlačenih stavbah, v katerih so zato razmere škodljive zdravju. Zaradi slabega varovanja se ponavljajo pobegi iz zapora.

Zaradi konflikta v Srednjeafriški republiki je petina prebivalstva zapustila svoje domove in se zatekla na druga območja v državi ali pa v sosednje države, zlasti v Kamerun in Čad. V trenutnih razmerah po konfliktu bi lahko prišlo do zasedbe zemljišč ali ropanja hiš ali izkoriščanja podjetij v zasebne namene, kar bi lahko stalno oviralo dinamiko vračanja beguncev in razseljenega prebivalstva. V takšnih razmerah, ki jih že od leta 2013 zaznamujejo nasilje v državi in zlorabe s strani oboroženih skupin, je zelo zaskrbljujoče stanje primerov spolnih zlorab in nasilja nad prebivalstvom, zlasti ženskami in mladimi.

Stalna prisotnost oboroženih skupin na ozemlju Srednjeafriške republike in kaos na varnostnem področju, ki ga je povzročil Selekin prevzem oblasti, stalno vplivata na življenjske razmere otrok in družin. Oborožene sile so rekrutirale veliko število otrok – po poročilih Unicefa več kot 10 000 mladoletnih otrok, ki zanje opravljajo vsakdanja gospodinjska dela ali pa jih uporabljajo tudi kot vojake. Pri procesu sprave postaja vedno pomembnejša tudi operacionalizacija posebnega kazenskega sodišča, ustanovljenega z zakonom iz junija 2015. Organi Srednjeafriške republike so ob podpori misije MINUSCA sprejeli ukrepe za ustanovitev sodišča. Novembra 2016 je bil objavljen razpis za imenovanje kandidatov iz drugih držav na nekatera mesta, na primer za mednarodne sodnike in drugo osebje, postopek za zaposlovanje za nacionalna mesta pa se je začel pred kratkim.

EU je leta 2016 svoje dejavnosti na pravosodnem področju izvajala v glavnem prek projekta RESEJEP[66] (rehabilitacija pravosodnega in policijskega sektorja, ERS) in se pri tem usmerila predvsem na boj proti nekaznovanju, ponovno vzpostavitev državne oblasti, institucionalno krepitev sodne uprave, posodabljanje prava, izboljšanje organizacije in delovanja sodišč ter na usposabljanje sodnih delavcev.

Poleg tega si je EU v letu 2016 prizadevala za izboljšanje stanja človekovih pravic v državi in se pri tem osredotočila na redni dialog z novo vlado ter odločno podprla politično voljo predsednika Touadere za izboljšanje splošnega stanja človekovih pravic. S ponovno vzpostavitvijo političnega dialoga na podlagi člena 8 sporazuma iz Cotonouja v drugi polovici leta 2016 so EU in države članice z vlado Srednjeafriške republike začele poglobljen in stalen dialog. Pomanjkljivosti in izzivi na področju človekovih pravic v državi ter boj proti nekaznovanju je treba nenehno spremljati. EU in države članice so s sprejetjem celovitega pristopa leta 2016 razširile obseg svojega delovanja v Srednjeafriški republiki, vključno z misijo SVOP (misija EU za usposabljanje nacionalnih sil, FACA) in nadaljevanjem dejavnosti skrbniškega sklada EU – Sklada Bekou.

[66] Francoska kratica za *Réhabilitation des secteurs de la justice et de la police*.

EU je v letu 2016 dala več izjav. Na primer, oktobra 2016 je dala lokalno izjavo, ko je Srednjeafriška republika ratificirala opcijski protokol h konvenciji proti mučenju. Urad tiskovnega predstavnika VP/PP je dal tudi izjave, v katerih je obsodil nedavno nasilje in uboje civilistov oziroma napade na sile misije MINUSCA, ki bi lahko šteli za vojne zločine.

Prednostne naloge EU, določene v strategiji za človekove pravice v Srednjeafriški republiki, so usmerjene na več vidikov. Bistveno je, da se še naprej spodbujajo trenutne dejavnosti za ponovno vzpostavitev pravosodnega sistema in delovanja kazenskega pravosodja ter za ponovno usposobitev zaporniškega sistema.

EU je leta 2016 financirala več projektov iz EIDHR, IcSP in Skrbniškega sklada EU za Srednjeafriško republiko, tj. Sklada Bekou. V okviru EIDHR se trenutno izvajajo trije projekti za krepitev zmogljivosti organizacij civilne družbe. Glavni cilj teh projektov je izboljšati dostop do pravnega varstva za ljudi v ranljivem položaju, zagotoviti učinkovito uveljavljanje pravic prebivalstva, boriti se proti nekaznovanju ob sodelovanju lokalnih in nacionalnih deležnikov ter podpreti žrtve mednarodnih kaznivih dejanj.

Poleg tega se je iz IcSP nudila podpora uradu OHCHR prek oddelka za človekove pravice – MINUSCA, ob poudarku na krepitvi zmogljivosti lokalne civilne družbe. To je bilo tudi v skladu s strategijo OHCHR za Srednjeafriško republiko za obdobje 2014–2017, ki se med drugim osredotoča na boj proti nekaznovanju ter na krepitev odgovornosti in pravne države. EU je s tem projektom pripomogla k zagotavljanju boljšega razumevanja in večje ozaveščenosti mednarodne skupnosti o stanju človekovih pravic, in sicer z zbiranjem informacij v zvezi s kršitvami človekovih pravic v državi ter zagotavljanju zanesljivih informacij za nosilce odločitev. Poleg tega je projekt OHCHR omogočil redno spremljanje in preiskave poročil o kršitvah in zlorabah človekovih pravic. Za civilno družbo so bila tudi organizirana usposabljanja, ki naj bi ji omogočila izvajanje spremljanja v državi.

Iz IcSP se je financiral še projekt za promoviranje in varstvo pravic do prebivališča, zemljiških in lastninskih pravic notranje razseljenih oseb in beguncev, pa tudi za spodbujanje teh ljudi, da se vrnejo domov.

Srednjeafriška republika redno in tesno sodeluje z uradom OHCHR v Ženevi. V obdobju politične tranzicije v Srednjeafriški republiki je njena vlada lahko predložila poročilo države za splošni redni pregled novembra 2013. Poleg tega je bil ob robu zasedanja Sveta za človekove pravice junija 2016 organiziran interaktivni dialog o Srednjeafriški republiki. Od leta 2014 neodvisni strokovnjak urada OHCHR v okviru svojega mandata spremlja in spodbuja oblasti k sprejetju potrebnih in ustreznih ukrepov na področju boja proti nekaznovanju in h krepitvi dialoga o stanju človekovih pravic v državi.

Republika Čad

V letu 2016 je bilo splošno stanje človekovih pravic v Čadu še vedno slabo. Zaradi grožnje Boko Harama je bilo razseljenih več deset tisoč ljudi v regiji. Čadske oblasti so bile obtožene tudi omejevanja svoboščin in zatiranja opozicije; varnostne sile so redno uporabljale pretirano silo, a za to niso bile kaznovane.

Konec leta 2016 so bile uvedene zakonodajne spremembe, zlasti odprava smrtne kazni (razen v primerih terorizma), vendar pa bo treba novi kazenski zakonik še uveljaviti.

Izredno afriško sodišče v Dakarju je nekdanjega čadskega predsednika Hissena Habra obsodilo na dosmrtno zaporno kazen zaradi zločinov proti človeštvu. Ta pobuda za afriško sodišče, ki jo je EU podprla, je prelomna zmaga in vzor za mednarodno pravosodje.

Dejavnosti EU so bile usmerjene v pet prednostnih nalog: demokratična načela (tudi politično participacijo in civilno družbo), varnostne sile, pravosodje, pravice ranljivih skupin (ženske, otroci, begunci, notranje razseljene osebe) in zaščito zagovornikov človekovih pravic.

Hude težave so se pojavljale zlasti zaradi vseobsegajoče nadvlade predsednika Idrissa Debyja in njegove politične stranke Mouvement Patriotique du Salut nad izvršilno in zakonodajno vejo oblasti ob oslabljeni neodvisnosti in zmogljivosti sodstva.

Nepotizem in korupcija sta globoko zakoreninjena, netransparentnost vlade pa je še poslabšala finančno in ekonomsko krizo v državi. Mlado dekle je februarja 2016 prijavilo posilstvo s strani skupine otrok visokih uradnikov, ki pa so ostali nekaznovani. Civilna družba se je z več protesti odzvala na primer, ki je še vedno predmet javnega zgražanja in angažiranja javnosti. Primer potrjuje tudi to, da je v državi široko razširjeno nasilje na podlagi spola, tudi nad otroki, zaradi česar je država po mednarodnih kazalnikih uvrščena nizko, zlasti zaradi pohabljanja ženskih spolnih organov in porok otrok.

Med drugimi težavami na področju človekovih pravic so široko razširjeno zatiranje politične opozicije in civilne družbe ter nasilne varnostne sile. Protesti in zbiranja so bili leta 2016 sistematično prepovedani. Vlada je za območje čadskega jezera razglasila izredno stanje in na severu države dejansko obdržala militarističen politični pristop.

V zvezi s svobodo tiska ni bilo omejitev izdajanja za lokalni tisk, a družbeni mediji (Facebook, WhatsApp, Twitter) so bili občasno blokirani. Oblasti so občasno izklapljale tudi internet in storitve besedilnih sporočil, trem francoskim novinarjem, zaposlenim pri TV5 Monde, pa je bila začasno odvzeta akreditacija.

Aprila 2016 so bile predsedniške volitve, ki so potekale relativno urejeno in ob udeležbi opozicije ter uporabi biometričnega popisa. Predsednik Deby, ki je na oblasti od državnega udara leta 1990, je bil izvoljen v prvem krogu s 60 % glasov. Vendar pa so proces zaznamovale nepravilnosti, pridržanja predstavnikov civilne družbe in sodni postopki proti njim. Polemiko je povzročilo tudi „izginotje“ več ducat posameznikov iz vojaških vrst, ki naj bi volili opozicijo, in povračilni ukrepi proti njim. Parlamentarne volitve (ki bi morale biti leta 2015) so bile odložene za nedoločen čas.

Narodna skupščina je decembra 2016 sprejela spremembo kazenskega zakonika, ki odpravlja smrtno kazen (razen v primerih terorizma), kriminalizira poroke otrok in nasilje na podlagi spola ter uvaja v zakonik vojne zločine in mučenje.

EU je s Čadom še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji v okviru političnega dialoga (na podlagi člena 8) in v dialogu z narodno skupščino ter prek izjav, delavnic in neformalnih ukrepov.

EU je podprla misijo strokovnjakov za predsedniške volitve in financirala projekt za ozaveščanje. Podporo reformi varnostnega sektorja je izražala v več forumih, z usposabljanjem in skupnimi dejavnostmi v zvezi s smernicami in observatorijem za ravnanje policije. EU je v zvezi s tem sodelovala in se tesno usklajevala z državami članicami EU.

Delo z zagovorniki človekovih pravic v Čadu je bilo težavno. Pred volitvami je bilo aretiranih pet zagovornikov človekovih pravic, ki so jih obtožili organizacije miroljubnih protestov. Tiskovni predstavnik VP/PP je dal javno izjavo, na lokalni ravni pa je delegacija EU obiskala zagovornike človekovih pravic v zaporu in se udeležila sojenja.

EU je v zvezi s svojo prednostno nalogo boja proti vsem oblikam nasilja na podlagi spola financirala ukrepe (iz več instrumentov za sodelovanje) za ozaveščanje in dostop do pravnega varstva. Na podlagi ocene so bili določeni načini vključitve vidika spolov v vse projekte, ki so se financirali iz 11. ERS.

V okviru EIDHR se je leta 2016 izvajalo pet projektov za varstvo in promoviranje pravic otrok in žensk v Čadu. V zvezi z reformo sodstva in policije sta se leta 2014 oziroma 2016 zaključila dva projekta EU, Evropska unija pa je začela delo z ustreznimi ministrstvi in drugimi glavnimi deležniki, da bi skupaj določili nove programe, ki naj bi se začeli izvajati leta 2017.

Revidirani kazenski zakonik (ki ga je skupščina sprejela leta 2016) bo Čadu omogočil, da izpolni nekatere obveznosti glede človekovih pravic, ki izhajajo iz že ratificiranih mednarodnih pogodb in konvencij.

Kljub temu, da je Čad pogodbenik Rimskega statuta, pa njegova podpora Mednarodnemu kazenskemu sodišču ni bila samoumevna. Kljub prepovedi MKS je avgusta 2016 Čad brez težav obiskal sudanski predsednik Al-Bašir.

Še naprej je treba spremljati razširjanje in dejansko izvajanje revidiranega kazenskega zakonika, zlasti v primeru smrtne kazni, ki je še vedno dovoljena za primere terorizma in pri kateri bi se lahko zakon politično razlagal.

Kot težavna področja za napredovanje bi se lahko izkazale politične pravice in svoboščine, pa tudi ravnotežje sil (prevlada izvršilne oblasti nad šibko sodno) in vključujoče upravljanje.

Še vedno se čaka na parlamentarne volitve, pa tudi na proces decentralizacije. Čeprav čadske varnostne sile veljajo za učinkovite v boju proti mednarodnemu terorizmu, pa imajo tudi slab ugled zaradi zlorab lokalnega civilnega prebivalstva ter izkoriščanje nepotizma in nekaznovanja.

Unija Komori

Splošno stanje človekovih pravic v Komorih je v letu 2016 zaznamoval porast nasilja nad ženskami in otroci. Zastopanost žensk v parlamentu in vladi je izredno nizka. Vlada je sprejela nekatere pozitivne ukrepe, med drugim nacionalni načrt za boj proti nasilju na podlagi spola (decembra). Težave še obstajajo, zlasti v zvezi z enakostjo spolov, korupcijo, nezaupanjem v pravosodni sistem in splošno kulturo nekaznovanja. Komori še niso ratificirali pomembnih mednarodnih konvencij s področja človekovih pravic, prav tako še niso odpravili smrtne kazni.

Prednostne naloge EU za to državo so učinkovit boj proti nasilju na podlagi spola, spodbujanje varstva pravic otrok, pravosodna reforma, boj proti korupciji, krepitev nacionalnih institucij in volilna reforma. EU je s Komori znova razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji v različnih okvirih, med drugim s pogostimi misijami, dogodki javne diplomacije (tudi z donatorji zunaj EU) ter političnim dialogom. Še naprej je finančno podpirala projekte, ki se financirajo iz ERS in EIDHR.

Komori so v zadnjih dveh volitvah leta 2015 in 2016 pokazali postopno zorenje demokracije. Uradna govorka visoke predstavnice je v izjavi, objavljeni ob predsedniških volitvah leta 2016, spodbudila strani v Komorih k medsebojnemu dialogu, da bi začeli izvajati obsežne reforme, potrebne za vključujoč napredek pri pravni državi in utrditev temeljev za trajnostni razvoj države. Do sedaj se ta prizadevanja niso nadalje razvijala, predsednik in ustavno sodišče pa trenutno razpravljata o usodi (do sedaj neodvisne) agencije za boj proti korupciji, ki jo predsednik namerava razpustiti. EU je kot najpomembnejša partnerica Komorov na področju razvojnega sodelovanja pozorno spremljala volitve.

Komorom je bilo v splošnem rednem pregledu leta 2014 naloženo veliko nalog, v skladu s katerimi naj bi izboljšali stanje človekovih pravic, prejšnja vlada pa se je s tem v celoti strinjala. Leta 2016 niso bili sprejeti nobeni dodatni ukrepi. Na ratifikacijo čaka tudi konvencija proti mučenju.

Demokratična republika Kongo

Stanje človekovih pravic v Demokratični republiki Kongo se je v letu 2016 še dodatno poslabšalo. V tem letu je Skupni urad ZN za človekove pravice (UNJHRO) zabeležil 30-odstotno rast kršitev in zlorab človekovih pravic v primerjavi z letom 2015. Večino teh kršitev so zagrešili državni deležniki, v glavnem v vzhodnih provincah. A povečalo se je tudi število primerov v zahodnih provincah, predvsem zaradi tega, ker ni bilo po ustavi predpisanih volitev, in s tem povezanega krčenja demokratičnega prostora.

Septembra in decembra 2016 so bile v Kinšasi in drugih mestih nasilne demonstracije, ki so jih vladne sile zatrle s pretirano in smrtonosno silo. To je bil korak nazaj od odnosa, ki so ga oblasti pokazale julija; takrat je javnost na ulicah glasno podprla uglednega vodjo opozicije, Etienna Tshisekedija, ki se je vrnil v državo po več letih v tujini, a do spopadov ni prišlo. Do konca leta 2016 so bile politično osnovane demonstracije prepovedane, oddajanje RFI pa blokirano. 19. decembra 2016 so bili blokirani tudi družbeni mediji.

Oktobra 2016 se je nacionalni dialog, ki ga je omogočil Edem Kodjo, imenovan s strani AU, podprla pa *Groupe de Soutien* ob sodelovanju EU, končal z dogovorom med nekaterimi opozicijskimi strankami, strankami, ki sestavljajo predsedniško večino, in nekaterimi predstavniki lokalne civilne družbe. Več zagovornikov človekovih pravic je bilo začasno izpuščenih iz zapora. Decembra 2016 je bil organiziran dialog za nadaljnje ukrepanje s posredovanjem Conférence épiscopale du Congo (CENCO). Dialog se je 31. decembra 2016 zaključil s podpisom dogovora, znanega kot dogovor na dan sv. Silvestra. Ta dogovor izrecno navaja ukrepe za zmanjšanje napetosti, na primer izpustitev političnih zapornikov, vendar pa so se ti ukrepi do sedaj izvedli le v zelo omejenem obsegu. V dogovoru je bilo tudi določeno, da bi bilo treba do konca leta 2017 organizirati predsedniške, parlamentarne in provincialne volitve ter da predsednik Kabila ne bo kandidiral za tretji mandat. Dogovor je bil ugodno sprejet, a zaradi njegovega neizvajanja se vse bolj množijo resni pomisleki.

V vzhodnih provincah so še kar aktivne dobro pripravljene oborožene skupine, ob njih pa nastajajo še nove. Dve največji uporniški skupini, ADF in FDLR, se zdita oslabljeni, a sta še vedno grožnja za civiliste. Še vedno je zelo zaskrbljujoče naraščajoče nasilje med skupnostmi, zlasti med skupnostma Nande in Rwandophone v Severnem Kivuju ter med skupnostma Twa in Bantu v provinci Tanganjika. V provincah Kasai so se pred kratkim namnožili zelo nasilni incidenti.

Še vedno prihaja do zlorab sodnega sistema, odločbe ustavnega sodišča pa so politično pristranske. Oblasti niso temeljito preiskale kršitev človekovih pravic, ki so jih zagrešili državni organi.

Kongovske oblasti niso pokazale zanimanja za dialog z EU na podlagi člena 8. Kljub temu da ta dialog v letu 2016 ni bil organiziran, pa je EU večkrat razpravljala o primerih, povezanih s človekovimi pravicami, s pravosodnim ministrom in se zavzemala za večjo vključitev žensk v politični dialog.

Leta 2016 je bila odobrena strategija za človekove pravice in demokracijo v DR Kongu, ki daje prednost promoviranju svobode izražanja, do protestov in združevanja, promoviranju demokratičnega sistema, kot je določen v ustavi Demokratične republike Kongo, ter participaciji žensk v političnem življenju, promoviranju in uveljavljanju poštenega in lahko dostopnega pravosodnega sistema, vključno z bojem proti nekaznovanju, zlasti v primerih spolnega nasilja, promoviranju enakosti spolov, zlasti v javnem življenju, in spoštovanja pravic žensk, zlasti žrtev spolnega nasilja in nasilja na podlagi spola ter podpori in promoviranju pravic zagovornikov človekovih pravic.

Čez leto je bilo objavljenih več izjav, med drugim izjavi, ki sta se izrecno nanašali na DR Kongo, in tri lokalne izjave glede stanja človekovih pravic in demokracije v državi. Svet za zunanje zadeve je oktobra 2016 objavil sklepe, v katerih je obravnaval tudi vprašanja človekovih pravic, v sporočilu za tisk decembra 2016 pa so bile napovedane sankcije EU zoper sedem kongovskih pripadnikov varnostnih sil, ki niso spoštovali človekovih pravic. Delegacija EU je prisostvovala sojenjem zagovornikov človekovih pravic in vzdrževala redne stike z lokalnimi in mednarodnimi nevladnimi organizacijami; med drugim je iz sklada EIDHR za nujne primere ogroženih zagovornikov človekovih pravic podprla 24 oseb. Poleg tega je začela projekt za zaščito zagovornikov človekovih pravic (Pro-DDH) in dokončala akcijski načrt za enakost spolov za leto 2016, v katerem je izpostavila odločno zavezanost EU izboljšanju enakosti spolov in položaja žensk v družbi ter obravnavala vprašanje nasilja na podlagi spola v državi.

Programi EU na področju pravosodja, ki so bili financirani iz 10. ERS in zaključeni leta 2016, so pripomogli k izboljšanju pravosodnega sistema v Kongu, zlasti pa k boju proti nekaznovanju. V skladu s sklepi Sveta, objavljenimi oktobra 2016, je bil začetek novih programov na področju pravosodja in policije v okviru 11. ERS odložen. Kljub temu pa EU prek IcSP podpira *Cellules d'appui aux poursuites* znotraj sistema vojaškega sodstva. Poleg tega se je leta 2016 začel izvajati nov projekt o dostopu do pravnega varstva in nadomestil za žrtve hudih kršitev človekovih pravic in kršitev mednarodnega humanitarnega prava v DR Kongu. Ta projekt, ki temelji na pobudi Evropskega parlamenta, izvajata UNDP in Track Impunity Always (TRIAL) v južnem Kivuju in Katangi.

Delegacija je še naprej podpirala projekte usposabljanja za opazovanje volitev in državljanske vzgoje, zagotovila pa je tudi nekaj tehnične podpore za volilno komisijo (CENI). V okviru IcSP se ob podpori CEJP/CENCO izvaja nov projekt, s katerim naj bi podprli dejavnosti za izvajanje dogovora. Trenutno se izvaja tudi 11 projektov v zvezi z državljansko vzgojo, namenjenih izobraževanju prebivalcev o njihovih demokratičnih pravicah.

Republika Kongo

Splošne razmere v državi so se leta 2016 po spornem referendumu in obdobju volitev v letih 2015 in 2016 stabilizirale. Zaskrbljenost vzbujajo varnostne razmere v regiji Pool in gospodarska kriza, povezana s ceno nafte, ki morda izvirata iz destabilizacije DR Konga.

Cilji EU so v glavnem izboljšanje demokratičnega upravljanja, zlasti pa zaščite zagovornikov človekovih pravic, boj proti mučenju ter poniževalnemu in nečloveškemu ravnanju ter zaščita ranljivih skupin prebivalstva ter promoviranje ekonomskih in socialnih pravic.

V letu 2016 je prišlo do resnih kršitev človekovih pravic, delno vezanih na povolilno krizo, pa tudi na splošne pomanjkljivosti kazenskega sistema in pri obravnavi manjšin in ranljivih skupin. Svoboda medijev je bila strogo omejena, obstajajo pa tudi dokazi o pretirani rabi sile s strani policije, na primer 23 ubitih v Brazzavillu in Pointe-Noire v času volitev in referenduma. Več članov opozicijskih strank je v zaporu ali pa so bili izgnani. Mučenje je pogosto še vedno standarden del policijskih postopkov. Nacionalna institucija za človekove pravice ne deluje.

EU v letu 2016 ni zabeležila napredka pri političnem dialogu o človekovih pravicah in demokraciji. Potem ko je EU kritizirala premajhen napredek pri demokratičnem upravljanju v zvezi z ustavnim referendumom in predsedniškimi volitvami, je prišlo do šestmesečne diplomatske krize (med marcem in oktobrom 2016). V takšnih okoliščinah ni bilo mogoče organizirati političnega dialoga. Zaradi diplomatske krize je bila začasno prekinjena tudi večina političnih dejavnosti v zvezi z vprašanji človekovih pravic, tudi načrtovana srečanja s pravosodnim ministrstvom. Neodgovorjenih je ostalo več pozivov pravosodnemu ministru oktobra 2016, naj se preiščejo domnevni primeri zlorab in mučenja, nevladnim organizacijam za človekove pravice pa naj se omogoči obisk centrov za pridržanje.

Vlada je sprejela nekaj ukrepov za izboljšanje stanja človekovih pravic, zlasti z ustavo, sprejeto leta 2015, ki vsebuje določbe o odpravi smrtne kazni in o enakosti spolov ter stremi k zagotovitvi širokega posvetovanja v okviru več posvetovalnih teles.

EU je prek formalnih in neformalnih kanalov vzdrževala dialog z organizacijami civilne družbe, s katerimi je izmenjevala mnenja in razpravljala o ključnih vprašanjih človekovih pravic. Delegacija EU je od 18. novembra do 10. decembra 2016 v Brazzavillu in Pointe-Noire organizirala dogodek „Dva tedna človekovih pravic“, katerega poudarek je bil predvsem na pravicah otrok, boju proti nasilju nad ženskami in proti HIV. Kampanja je zajemala dejavnosti, ki so jih organizirali delegacija EU, nevladne organizacije, francosko veleposlaništvo ter ustrezne mednarodne organizacije in kongovski organi.

Iz EIDHR in ERS skupaj so se financirali štirje projekti za promoviranje pravic avtohtonih ljudstev, varstvo pravic pripadnikov manjšin in ranljivih skupin, krepitev civilne družbe in državnih deležnikov, izboljšanje pravic žensk in deklet ter za varstvo pravic otrok. Potrjen je bil tudi projekt, ki se obravnava kot ukrep tehnične pomoči za podporo krepitvi zmogljivosti organizacij civilne družbe v Kongu.

Projekt PAREDA, ki ga je financirala EU, je bil končan 31. maja 2016, med njegovimi glavnimi dosežki pa sta revizija osmih nacionalnih zakonikov in priprava osnutka zakona; zadevni osnutki besedil so bili uradno predloženi kongovski vladi, da bi jih odobrila in da bi po možnosti začeli veljati še pred parlamentarnimi počitnicami junija 2017.

Razen vprašanja smrtne kazni in ratifikacije opcijskega protokola h konvenciji proti mučenju maja 2016 pa vlada ni storila kakšnih bistvenih korakov, da bi se približala stališčem, za katere se v zvezi z državo zavzema EU, ali pa tematskim resolucijam o človekovih pravicah v okviru ZN.

Za ključna vprašanja, kot so nadaljnja demokratizacija, pravna država ali splošno izboljšanje upravljanja, je še naprej bistveno sodelovanje s kongovskimi oblastmi, zlasti glede obravnave kršitev človekovih pravic.

Republika Slonokoščena obala

Splošno stanje človekovih pravic v Slonokoščeni obali je ostalo v letu 2016 nespremenjeno. Dva volilna procesa, tj. parlamentarne volitve in ustavni referendum, sta bila mirna.

Prednostne naloge EU v zvezi s človekovimi pravicami v Slonokoščeni obali so pravica do varnosti, pravičnosti in pravne države, boj proti nekaznovanju in podpora spravi, podpora demokraciji, civilni družbi in zaščita zagovornikov človekovih pravic, ter pravice otrok in žensk, zlasti ukrepi za boj proti spolnemu nasilju nad ženskami in proti delu otrok.

V Slonokoščeni obali so problematični nasilje nad ženskami, zlorabe v družini in delo otrok, zlasti v kmetijstvu in nezakonitem rudarjenju. Skrbi zbuja tudi pravosodni sistem, ki še vedno ni dovolj neodvisen, verodostojen in dostopen. Problematični so tudi pogoji za pridržanje in uporaba pripora pred pravnomočnostjo sodbe. Stabilnost države slabijo zemljiške pravice. Korupcija vpliva na preglednost in dobro upravljanje. Vlada je sprejela več ukrepov, da bi omogočila spravo, finančna nadomestila za žrtve, vrnitev izgnanih prebivalcev, izpustitev zapornikov in vrnitev premoženja, toda nekaznovanje vpliva na spravo. Določbe o MKS v novi ustavi so dvoumne, saj je predsednik Ouattara razglasil, da MKS ne more soditi državljanom Slonokoščene obale, pri čemer je država ratificirala Rimski statut. Druga vprašanja se nanašajo na veliko število oseb brez državljanstva, ki naj bi jih vlada obravnavala na podlagi strategije za posodobitev registra prebivalstva. Kljub veliki gospodarski rasti je dostop do osnovnih storitev zelo otežen, indeks človekovega razvoja pa je še vedno relativno nizek (172 od 188). Reforma varnostnega sektorja ni bila izvedena v celoti, saj je prišlo do umika mirovne misije ZN, tj. Operacije Združenih narodov v Slonokoščeni obali (UNOCI).

Za civilno družbo je značilna določena stopnja dinamike, vendar pa mora okrepiti svoje zmogljivosti. Pravi institucionalni strukturni dialog ne obstaja, zato participacija pri političnih odločitvah ni mogoča.

Čeprav so se po ocenah pri obeh volilnih procesih spoštovali demokratični standardi, pa so opazovalci menili, da so oblasti včasih neupravičeno omejile svobodo tiska in svobodo do protestov.

Vlada je zavezana promoviranju človekovih pravic in je sprejela politike na področju obveznega šolanja, dela otrok in trgovine z ljudmi. Posebna enota za preiskave (CSEI), ki je pristojna za preiskavo kaznivih dejanj, storjenih v krizi po volitvah, je leta 2016 dosegla določen napredek in vložila tožbo proti odgovornim osebam. Ustavni in pravni okvir spoštujeta demokratična načela, človekove pravice in načela pravne države. Poleg tega nova ustava potrjuje več načel, tudi glede nediskriminacije.

Stalni politični stiki in uradni politični dialog so za EU sredstvo dialoga in politično izmenjavo mnenj z vlado o vprašanjih, povezanih s človekovimi pravicami. Zadnja seja uradnega političnega dialoga med veleposlaniki EU in ministrom za zunanje zadeve je bila marca 2016. Obravnavali so zlasti vprašanja radikalizacije in neregularnih migracij.

EU podpira zagovornike človekovih pravic z nepovratnimi sredstvi za organizacije človekovih pravic v okviru EIDHR.

Kazalniki, vključeni v pogodbo EU in Slonokoščene obale o dobrem upravljanju in razvoju (11. ERS), so med drugim boljša registracija rojstev, dostop do pravnega varstva in omejitev trajanja pripora pred začetkom sojenja. EU poleg tega podpira reformo ureditve za rabo zemljišč, s katero naj bi utrdili zemljiške pravice. Krepitev in dostop do pravosodja in reforma varnostnega sektorja sta se obravnavala v posebnem dialogu in v okviru posebnega sodelovanja prek 10. in 11. ERS ter instrumenta za stabilnost.

EU še naprej vodi stalni dialog z vsemi političnimi strankami, pa tudi organizacijami civilne družbe in nevladnimi organizacijami s področja človekovih pravic v Slonokoščeni obali. Delegacija EU je leta 2016 še naprej vsebinsko in raznoliko sodelovala na področju človekovih pravic. EU je prek EIDHR podpirala spravo, tranzicijsko pravosodje, pravice žensk in preprečevanje konfliktov. S posebno podporo za lokalne nevladne organizacije (programa LIANE 1 in 2) in nepovratnimi sredstvi v okviru programov CSO-LA podpira tudi krepitev avtonomnosti in zmogljivosti civilne družbe in lokalnih organov.

Nacionalna komisija za človekove pravice je ob podpori UNOCI, tj. mirovne misije ZN, ki naj bi se leta 2017 umaknila iz države, pripravila obsežen nacionalni akcijski načrt za obdobje 2017–2020. Neodvisni strokovnjak za človekove pravice je pozdravil napredek Slonokoščene obale glede volitev, izpostavil pa je pomisleke glede več vprašanj s področja človekovih pravic (zlasti vprašanj, povezanih s pravicami žensk in nekaznovanjem). UNOCI je leta 2016 imela veliko vlogo v zvezi z vidikom spolov v varnostnem sektorju.

Republika Džibuti

Splošno stanje človekovih pravic v državi se leta 2016 ni izboljšalo, zaznamovalo pa ga je nadlegovanje nekaterih aktivistov za človekove pravice (zlasti aktivistov, ki delujejo zunaj uradno odobrenih ali toleriranih skupin za človekove pravice), novinarjev in odkritih predstavnikov vladne opozicije. Politični prostor, ki je na voljo opoziciji in novim domačim političnim deležnikom, je le majhen. Dialog med džibutijsko vlado in koalicijo opozicijskih strank „Union pour le Salut National“ o demokratičnih reformah v okviru okvirnega sporazuma, parafiranega decembra 2014, je bil prekinjen pred predsedniškimi volitvami aprila 2016.

Med prednostnimi nalogami EU so podpora zagovornikom človekovih pravic in skupinam za človekove pravice, pa tudi institucionalnim deležnikom in nevladnim organizacijam, in sicer z zagotavljanjem sredstev za njihovo delovanje na področju varstva in promoviranja človekovih pravic; prizadevanje za zaščito ranljivih skupin ob posebnem poudarku na otrocih z ulice, migrantih in beguncih; izboljšanje varstva pravic žensk in otrok. EU si bo z vlado, zlasti ministrom za pravosodje in ministrom za ženske in družino, prizadevala za ohranjanje dialoga na področju človekovih pravic in razvoj projektov civilne družbe.

Leta 2016 so se v Džibutiju pojavljale različne težave, povezane zlasti z uporabo policije in pravosodnega sistema za omejevanje svobode mnenja in izražanja, pa tudi s primeri, v katerih so poročali o domnevni uporabi pretirane sile s strani policije. Med drugimi vprašanji človekovih pravic so samovoljne aretacije in večdnevna pridržanja opozicijskih voditeljev in aktivistov za človekove pravice, ne da bi jih pripeljali pred sodišče, pa tudi prepovedi potovanj.

Predsednik Omar Guelleh je bil leta 2016 izvoljen že četrtič zapored. Medtem ko je eden od mednarodnih opazovalcev poročal o nekaterih nepravilnostih, pa te niso vplivale na rezultat predsedniških volitev. Uradna govorka VP/PP je v izjavi ob tej priložnosti pozvala vse politične strani, naj še naprej vodijo politični dialog, da bi izboljšali stanje pravne države, končali napetosti, s katerimi se država sooča v zadnjih nekaj letih, ter utrdili temelje za trajnosten in vključujoč razvoj.

EU je z Republiko Džibuti še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji, zlasti februarja 2016 na seji političnega dialoga na podlagi člena 8. Razprava je bila odkrita in se je nanašala na celo vrsto vprašanj, vključno s svobodo izražanja in svobodo združevanja.

EU v zvezi z zagovorniki človekovih pravic spremlja razmere in se o tem redno pogovarja z vlado in ustreznimi organizacijami. Pomembna prednostna naloga EU v Džibutiju je okrepitev civilne družbe, zato je začela proces vzpostavljanja bolj strukturiranega dialoga z organizacijami civilne družbe.

Leta 2016 je bilo izvedenih nekaj diplomatskih dejavnosti ozaveščanja o človekovih pravicah. Oktobra 2016 je bila ministru za zunanje zadeve in mednarodno sodelovanje izročena demarša o MKS. Istemu ministru je bila novembra 2016 izročena tudi demarša glede resolucije o moratoriju na uporabo smrtne kazni (GS ZN 71). Ministru za pravosodje sta bili izročeni neformalni demarši v zvezi s človekovimi pravicami. Evropski parlament je maja 2016 sprejel resolucijo o stanju človekovih pravic v Džibutiju.

EU je leta 2016 še naprej finančno podpirala projekte, ki se financirajo iz ERS in EIDHR.

EU upravlja več projektov v zvezi s civilno družbo, zlasti o pravicah žensk (tudi glede pohabljanja ženskih spolnih organov), odpornosti podeželskih skupnosti in pravicah oseb z invalidnostmi. Leta 2016 je z dvema pogodbama nakazala nepovratna sredstva za varstvo pravic žensk in otrok v begunskih skupnostih. Podpira tudi projekt, ki ga upravlja Zveza vzhodnoafriških novinarjev (EAJA) in je namenjen krepitvi zmogljivosti novinarjev v Džibutiju. Prva dejavnost v okviru tega projekta je bil seminar, organiziran avgusta 2016.

Republika Ekvatorialna Gvineja

Splošno stanje človekovih pravic je bilo v letu 2016 še vedno zelo zaskrbljujoče zaradi nepreglednega in dejansko zatiralskega režima v državi. Kršitve človekovih pravic so bile sistematične, varnostne sile pa so še naprej zlorabljale, nadlegovale in nadzorovale politične aktiviste in civilno družbo. Sodna oblast je pod pritiski predsedniške in izvršilne veje.

Prednostna naloga EU je nadaljnja podpora za večje prispevanje svobodi in civilni družbi s poudarkom na ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah. EU velik pomen pripisuje položaju političnih aktivistov.

Aprila 2016 so bile izvedene predsedniške volitve. Proces je bil poln nepravilnosti, opozicija pa ga je bojkotirala; sedanji predsednik, ki je na oblasti od leta 1979, pa je bil „ponovno izvoljen“ s 93,7 % glasov.

V Ekvatorialni Gvineji je svoboda izražanja, združevanja in zbiranja močno omejena. Politični nasprotniki se redno preganjajo, njihova prostost pa je omejena na domačo vas oziroma so izgnani. Pobuda iz leta 2014 za legalizacijo političnih strank na žalost ni prinesla pozitivnih premikov, saj je bilo odpiranje strogo nadzorovano, ob najmanjšem znaku kritike pa so se še naprej vrstili napadi na opozicijske stranke ali tudi na preproste pobude članov stranke. Ena od legaliziranih strank, Ciudadanos por la Inovación, je prijavila samovoljno pridržanje najmanj dveh regionalnih voditeljev ter nadlegovanje nacionalnega voditelja. Režim je strogo nadzoroval televizijo in tisk, tudi dostop do interneta je bil še vedno slab.

Prostor za civilno družbo je bil še naprej zelo skrčen. Pomisleke sta še naprej zbujala stroga kontrola nad registracijo organizacij in s tem povezano manipuliranje. Vodilna skupina civilne družbe Centro de Estudios e Iniciativas para el Desarrollo (CEID) je bila marca 2016 razpuščena, kar je imelo negativne posledice za napredek Ekvatorialne Gvineje pri postopku ponovne pridružitve pobudi za preglednost v ekstraktivni industriji (EITI).

Leta 2016 ni bilo organiziranega političnega dialoga niti dialoga o človekovih pravicah med EU in Ekvatorialno Gvinejo. EU se ni obotavljala izražati svojih pomislekov, na primer z izjavo VP/PP po potvorjenih volitvah, ki jih je označila za izgubljeno priložnost v procesu demokratizacije.

V državi še vedno velja moratorij na izvajanje smrtne kazni, odkar je Ekvatorialna Gvineja leta 2014 postala članica Skupnosti portugalsko govorečih držav (CPLP).

Zagovorniki človekovih pravic v Ekvatorialni Gvineji trpijo zaradi sistematičnega zatiranja in nadlegovanja, zato si le malo državljanov drzne načeti ta vprašanja. Poleg tega ne obstaja nobena nevladna organizacija, ki bi neposredno delovala na področju človekovih pravic ali bi bila za to registrirana, čeprav je to teoretično dovoljeno z zakonom o nevladnih organizacijah iz leta 2006.

EU je leta 2016 finančno podpirala projekte, ki se financirajo iz EIDHR. Eden od projektov podpira organizacijo CEID (Centro de Estudios e Iniciativas para el Desarrollo) in naj bi se zaključil konec leta 2018. Z njim naj bi okrepili civilno družbo, promovirali človekove pravice in usklajevanje nevladnih organizacij s strani nacionalnega organa. Drugi projekt bo promoviral pravice otrok v Ekvatorialni Gvineji. Izvajal ga bo UNICEF v letih 2017 in 2018, v njegovem okviru pa naj bi vzpostavili rojstni matični register otrok. Iz ERS ni bil financiran noben dvostranski projekt, ker Ekvatorialna Gvineja ni ratificirala sporazuma iz Cotonouja med EU ter članicami skupine afriških, karibskih in pacifiških držav (AKP).

Delovna skupina Sveta za človekove pravice naj bi Ekvatorialno Gvinejo v okviru procesa splošnega rednega pregleda naslednjič obravnavala leta 2019. V zvezi s priporočili in izvajanjem splošnega rednega pregleda iz leta 2014 ni bilo leta 2016 doseženega nobenega napredka.

Ekvatorialna Gvineja je Skupnost portugalsko govorečih držav (CPLP) zaprosila za tehnično pomoč pri usklajevanju zakonodaje v okviru moratorija na smrtno kazen, predlagali pa so ji lahko podporo za reformo pravosodnega in kazenskega sistema. Podpreti je treba vlogo civilne družbe in nevladnih deležnikov, ki so šibki in se sistematično slabijo. Eno od področij, ki jih je treba spremljati, bi bil lahko njihov prispevek k vladni uradni strategiji („plan nacional de desarrollo económico 2020“).

Država Eritreja

Splošno stanje človekovih pravic v Eritreji je bilo leta 2016 še vedno zaskrbljujoče ob skoraj popolnem neobstoju političnih pravic in svoboščin. Prostor za organizacije civilne družbe je še naprej zelo omejen.

Prednostna naloga EU je na formalnih in neformalnih srečanjih obravnavati kršitve človekovih pravic v državi, pa tudi vprašanje neomejenega trajanja služenja vojaškega roka, ki je skupaj z makroekonomskim položajem eden od glavnih dejavnikov za migracije.

V zvezi s svobodo izražanja in združevanja ter neobstojem volitev in svobodnih medijev obstajajo različne težave. Med drugimi težavami na področju človekovih pravic je neobstoj pravne države in primeri samovoljnih pridržanj brez sojenja.

Leta 2016 ni bilo nobenih novosti glede usode priprtih novinarjev in zapornikov vesti, kljub ponavljajočim se poizvedovanjem mednarodne skupnosti.

Vseeno pa je Eritreja okrepila sodelovanje z EU. Vlada Države Eritreje v zvezi z vprašanji trgovine z ljudmi in njihovega tihotapljenja še naprej sodeluje v okviru procesa iz Kartuma, tj. pobude EU-Afriškega roga v zvezi z migracijskimi potmi, ki se je začela novembra 2014.

EU je leta 2016 Eritrejo še naprej opozarjala na kršitve obveznosti v zvezi s človekovimi pravicami. Na zadnjem dialogu na podlagi člena 8 aprila 2016 so razpravljali o ključnih vprašanjih v zvezi s človekovimi pravicami, med drugim o služenju vojaškega roka, državljanskih in političnih pravicah, migracijah in trgovini z ljudmi ter izvajanju priporočil, ki so bila Eritreji dana v okviru splošnega rednega pregleda ZN. Dialog je bil pomembna priložnost za ponovno izražanje stališča EU o zadevnih temah.

Prostor za organizacije civilne družbe, tudi tiste, ki se ukvarjajo z vprašanji človekovih pravic, ostaja zelo omejen. EU se v skladu z načelom nedeljivosti človekovih pravic zavzema za promoviranje in varstvo različnih človekovih pravic ter podpira organizacije, ki delujejo na teh področjih.

Leta 2016 je bilo v okviru diplomatske dejavnosti izvedeno ozaveščanje o človekovih pravicah. Novembra 2016 je bila ministru za zunanje zadeve izročena demarša v zvezi z resolucijo GS ZN o moratoriju na izvajanje smrtne kazni.

Poleg tega je EU decembra 2016 organizirala javni dogodek ob praznovanju mednarodnega dneva človekovih pravic. Dogodka so se udeležili različni člani vlade Države Eritreja, predstavniki mednarodne skupnosti in civilne družbe.

Evropski parlament je marca 2016 glasoval o resoluciji o stanju človekovih pravic v Eritreji, v kateri je izrazil zaskrbljenost glede človekovih pravic.

Leta 2016 so bili objavljeni novi razpisi za zbiranje predlogov za organizacije civilne družbe. EU je še naprej podpirala dejavnosti za promoviranje človekovih pravic, zlasti dejavnosti, povezane s pravicami delavcev, pravicami žensk in otrok ter pravicami oseb z invalidnostmi. Trenutno se izvaja 20 projektov, ki stremijo k opisanim ciljem. Drugi projekti razvojnega sodelovanja, ki jih podpira EU na različnih področjih, med drugim v zvezi z dostopom do vode in prehransko varnostjo, prispevajo k uveljavljanju osnovnih pravic prebivalstva.

Svet ZN za človekove pravice je 1. julija 2016 soglasno sprejel resolucijo o stanju človekovih pravic v Eritreji. V resoluciji je izrazil hudo zaskrbljenost glede ugotovitev iz poročila komisije za preiskavo stanja človekovih pravic v Eritreji.

Eritreja je novembra 2016 v zvezi s smrtno kaznijo skupaj z drugimi v okviru 3. odbora Generalne skupščine ZN predlagala resolucijo zoper smrtno kazen.

Federativna demokratična republika Etiopija

Splošno stanje človekovih pravic v državi je bilo leta 2016 še vedno slabo. Protestno gibanje, ki se je pojavilo leta 2015, se je še okrepilo z nasilnimi spopadi v regijah Oromie in Amhare. Po razglasitvi izrednih razmer 9. oktobra 2016 se je stanje človekovih pravic še dodatno poslabšalo, saj je bila zaradi takšnih razmer začasno okrnjena cela vrsta državljanskih in političnih pravic. Varnostne razmere so se na splošno umirile, vendar pa v Oromii še vedno vlada zelo napeto stanje, stopnja nasilja v regiji Amhara pa je visoka.

Leta 2016 so na podlagi razglasa o boju proti terorizmu vedno pogosteje preganjali novinarje, blogerje, aktiviste za človekove pravice in predstavnike opozicije; tega leta je bilo sproženih 30 % vseh primerov, šteto od leta 2009.

Prednostna naloga EU je podpreti postopno odpiranje političnega sistema, pa tudi spoštovanje svobode izražanja, tiska in združevanja. EU je bila v okviru širšega sodelovanja z regijo glede migracij udeležena v več pobudah v zvezi s pravicami migrantov in beguncev v Etiopiji.

Po paničnem bežanju s smrtnimi žrtvami na festivalu Oromo Ireecha v začetku oktobra so se nemiri v več delih države stopnjevali v nasilne napade na javne in tuje naložbe. Etiopska vlada se je 9. oktobra odzvala z razglasitvijo šestmesečnih izrednih razmer in ukrepov, ki so še dodatno omejili svobodo izražanja, zbiranja in gibanja ter pravico do protestov ali stavke. Na podlagi odloka o izrednih razmerah lahko varnostne sile brez sodnega naloga izvajajo preiskave in aretacije ter zasežejo lastnino, lahko pa tudi nadzorujejo komunikacije. Etiopska vlada je na podlagi odloka o izrednih razmerah opravila 24 tisoč pridržanj – do sedaj je bila po „prevzgoji“ izpuščena približno polovica pridržanih. Aretacija več opozicijskih voditeljev, med drugim Merere Gudine, ogroža možnost resnega političnega dialoga. Omejitve interneta in družbenih medijev vplivajo na svobodo izražanja; tudi splošno medijsko okolje se je močno poslabšalo ob stopnjevanju strahu in samocenzure.

Strateško sodelovanje EU-Etiopija, podpisano junija 2016, med prednostna področja dialoga šteje tudi človekove pravice in upravljanje. To naj bi omogočilo formalizacijo in poglobitev sedanjih razprav z vlado o stanju človekovih pravic. Prvi dialog o človekovih pravicah in upravljanju bo v začetku leta 2017 v Adis Abebi.

EU je glede na trenutno krizo in potrebo po političnih reformah ter odprtju etiopskega političnega sistema z vlado in drugimi deležniki začela tudi dialog o obetih za politične reforme in boljše upravljanje. Delegacija EU podpira tudi omogočanje dialoga med člani opozicijskih strank in etiopsko vlado. Upravljanje je bilo opredeljeno kot ena od prednostnih nalog sodelovanja v okviru skupnega načrtovanja programov EU+.

EU je od začetka trenutne krize dala več izjav za javnost o političnih razmerah in stanju človekovih pravic ter pozvala k političnemu dialogu in ukrepom za reforme. VP/PP Federica Mogherini je kmalu po razglasitvi izrednih razmer v razgovoru s predsednikom vlade Hailemarianom Dessalegnom ponovno poudarila, da je treba v vsakem primeru vedno spoštovati človekove pravice.

Delegacija EU je tudi redno spremljala sojenja in analizirala primere, povezane z razglasom o boju proti terorizmu/kazenskim zakonikom, vključno s političnimi sojenji blogerjem, novinarjem, opozicijskim strankam, aktivistom za človekove pravice, ter primere, povezane s protesti.

Sklad EU za civilno družbo je edini mednarodni sklad, ki mu je dovoljeno podpirati organizacije civilne družbe, ki se v državi ukvarjajo z vprašanji človekovih pravic. V okviru tega sklada je bil leta 2016 objavljen razpis za zbiranje predlogov, s katerimi naj bi podprli etiopske dobrodelne organizacije in družbo. Svet za človekove pravice bo pozvan predvsem k promoviranju spoštovanja človekovih pravic in načel pravne države, dolžnega pravnega postopanja in vzpostavljanja demokratičnega sistema.

EU je še naprej podpirala univerze in organizacije civilne družbe na področju izobraževanja glede človekovih pravic in pravne pomoči, imela pa je tudi dejavno vlogo v delovni skupini za enakost spolov. Eden od projektov je bil namenjen pravicam delavk, boju proti korupciji, promoviranju pravic oseb z invalidnostmi in vključujočemu razvoju.

EU je v zvezi s pravicami pridržanih podprla mednarodni odbor za Rdeči križ, ki v etiopskih zaporih izvaja obsežen program.

Leta 2016 je v zvezi s pravicami migrantov in beguncev potekal redni dialog na visoki ravni v okviru skupne agende o migracijah in mobilnosti. Začeta sta bila dva programa z močno komponento zaščite beguncev in ranljivih migrantov, in sicer regionalni program za razvoj in zaščito (RDPP) ter program za boljše upravljanje migracij (BMM).

Etiopska vlada je dejavno promovirala pravice beguncev in se dogovorila o paktu za delovna mesta, ki naj bi zagotovil delo 30 tisoč beguncem; poleg tega je na vrhu voditeljev, posvečenemu beguncem, prevzela zaveze glede okrepitve pravic beguncev.

Vlada je sprejela nov nacionalni akcijski načrt za človekove pravice za obdobje 2016–2018. Posvetovanja niso bila obsežna; angleški prevod trenutno ni na voljo.

Gabonska republika

Splošno stanje človekovih pravic v Gabonu se je znatno poslabšalo po predsedniških volitvah 27. avgusta 2016. Izvedene ni bilo nobene resne preiskave, da bi ugotovili resnico o domnevnih hudih kršitvah človekovih pravic, vključno z izvensodnimi usmrtitvami, prisilnimi izginotji, samovoljnimi pridržanji, mučenjem in dolgotrajnim priporom v nečloveških pogojih. Vlada vzdušje strahu ob zatiranju, ustrahovanju in pretiranem omejevanju svobode tiska in svobode izražanja, zbiranja ter pravice do protestiranja.

Prednostna naloga EU je podpora neodvisnim preiskavam kršitev človekovih pravic v obdobju po volitvah ter preliminarni preiskavi na MKS, da bi spravili prebivalce in zagotovili, da se odgovornim sodi. Zaradi pomanjkanja vladne preglednosti je bilo zelo težko oceniti obseg domnevnih kršitev.

Glavnih pet področij dejavnosti EU na področju človekovih pravic v Gabonu je: demokracija in upravljanje, boj proti korupciji, razmere v zaporih in pogoji za pripor v predkazenskem postopku, ukrepanje v zvezi z obrednimi zločini in ukrepanje v zvezi s prostovoljnimi pridržanji, mučenjem in prisilnimi izginotji.

Svoboda združevanja, miroljubnega zbiranja ter izražanja in obveščanja je bila močno omejena že pred predsedniškimi volitvami in tudi po njih. Po nemirih, ki so nastali po volitvah leta 2016, je bilo delovanje pravosodnega sistema zelo kritizirano zaradi njegove premajhne neodvisnosti in neobstoja ustreznega pravnega postopka. Med 31. avgustom in 5. septembrom 2016 je bilo aretiranih okoli 800 ljudi. Po nemirih septembra 2016 se je znatno povečalo število obtožb v zvezi z mučenjem, prisilnimi izginotji, samovoljnimi in/ali politično motiviranimi aretacijami in atentati.

Parlament je junija 2016 revidiral zakonik o komunikacijah, ki bo začel veljati januarja 2017 in zakonsko omejuje nekatere vidike svobode tiska. Novinarji ali mediji, ki prekršijo zakonik, so kaznovani z globami, prisilnim začasnim ali stalnim zaprtjem in prepovedjo izvajanja poklica.

EU je v povezavi z evropskimi organizacijami za zagovornike človekovih pravic podpirala gabonske zagovornike človekovih pravic. Ščitila jih je in jim prek EIDHR omogočila, da nadaljujejo preiskave v zvezi s človekovimi pravicami.

EU je na povabilo gabonske vlade tja prvič napotila misijo EU za opazovanje volitev, ki je opazovala predsedniške volitve. Ali Bongo Ondimba, kandidat Gabonske demokratske stranke, si je na volitvah zagotovil drugi sedemletni predsedniški mandat s 50,66 % glasov, medtem ko je opozicijski voditelj Jean Ping prejel 47,27 % glasov. Takoj po razglasitvi začasnih rezultatov 31. avgusta so izbruhnili nasilni nemiri. V narodni skupščini in več javnih stavbah je bil podtaknjen požar. Republikanska garda je 31. avgusta napadla sedež vodje opozicije Jeana Pinga. Medtem ko uradni viri navajajo štiri smrtne žrtve, pa civilna družba trenutno navaja, da je bilo 28 smrtnih žrtev, več kot 90 izginotij, 600 ljudi pa je še vedno v priporu.

Gabonske oblasti in mediji so vztrajno vodili politično motivirano gonjo proti EU, misiji za opazovanje volitev in njenim članom, da bi spodkopali njeno verodostojnost, tudi z ustrahovanjem osebja in prisluškovanjem. Končno poročilo, ki je bilo predstavljeno 12. decembra v Librevillu, je zbudilo resne pomisleke glede poštenosti volilnega procesa in končnega izida ter je predlagalo več pomembnih priporočil za reformo volilnega, institucionalnega in pravosodnega okvira.

EU je leta 2016 z Gabonom razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji v različnih okvirih, tudi v okviru polletnega političnega dialoga na podlagi člena 8, ki je bil junija in decembra v Librevillu. Ne glede na to pa je bila pripravljenost vlade na odprto in odkrito razpravo o domnevnih kršitvah političnih pravic zelo majhna.

EU je svoje resne pomisleke izrazila v izjavah VP/PP in misije za opazovanje volitev, kot odziv na razprave v Evropskem parlamentu, na srečanjih na visoki ravni in v neformalnih stikih, da bi vlado spodbudila k zagotovitvi doslednega spoštovanja človekovih pravic. Delegacija EU se je povezala z lokalno civilno družbo, da bi skupaj zbrali dokaze o kršitvah človekovih pravic. Delegacija se vsako leto sestane s civilno družbo in razpravlja o vseh področjih, povezanih z vprašanji človekovih pravic.

EU je na političnem dialogu na podlagi člena 8 gabonske oblasti pozvala k okrepljenemu političnemu dialogu na podlagi Priloge VII sporazuma iz Cotonouja. EU se je ob tesnem usklajevanju z državami članicami EU in mednarodnimi partnerji (AU, UNOCA, glavnim sedežem ZN, OHCHR v Ženevi in Yaoundéju, ZDA in Mednarodno organizacijo za frankofonijo – OIF) zavzemala tudi za neodvisno preiskavo domnevnih hudih kršitev človekovih pravic in za dosledno spoštovanje temeljnih pravic.

EU je leta 2016 zagotovila finančno pomoč za projekte, ki se financirajo iz EIDHR in ERS. Cilj enega od projektov v okviru EIDHR, ki ga izvaja kamerunsko združenje „Journalistes en Afrique pour le développement“ (JADE) v sodelovanju z gabonskim združenjem „L'association gabonaise des journalistes agenciers de presse écrite et audiovisuelle“, je bil bolje obveščati državljane o volilnem procesu in usposabljati gabonske novinarje za nepristranski, objektiven in politično neopredeljen žurnalizem. Cilj drugega projekta v okviru EIDHR je zagotavljanje podpore za organizacije civilne družbe, da bi utrdili in okrepili njihovo vlogo v volilnem ciklu s promoviranjem demokratičnih vrednot, vključujočega političnega dialoga in participacije državljanov. Poseben cilj je usposobiti lokalne opazovalce volitev in podpreti njihove dejavnosti v volilnem procesu v Gabonu.

Junija je bil v okviru programa NSA-LA objavljen razpis za zbiranje predlogov, da bi podprli zmogljivost, odgovornost in odločanje nedržavnih akterjev in lokalnih organov ter participacijo državljanov v državnih politikah, s tem pa dosegli vključujoč lokalni razvoj, ki bi zadovoljil pričakovanja državljanov.

Afriška komisija za človekove pravice in pravice ljudstev je pred kratkim objavila tehtno resolucijo o Gabonu, v kateri poziva vlado, naj takoj začne nepristransko preiskavo domnevnih kršitev človekovih pravic. Vlada in opozicija sta pozvali MKS k preliminarni preiskavi nasilja po volitvah. EU je nameravala podpreti misijo regionalnega urada OHCHR za hitro zbiranje in presojo dokazov glede kršitev človekovih pravic. Odgovornost je bila ključna za spravo gabonskega ljudstva in konstruktivni prispevek k procesu nacionalnega dialoga. Vendar pa so se ZN odločili, da bodo misijo preložili do zaključka nacionalnega dialoga.

Gabon je pogodbena stranka večine mednarodnih konvencij o človekovih pravicah in sodeluje v ustreznih organih ZN za človekove pravice. Vendar pa še ni ratificiral afriške listine o demokraciji, volitvah in upravljanju. Naslednji splošni redni pregled naj bi bil novembra 2017. Neodvisno delovanje pravosodnega in volilnega sistema je omejeno kljub temu, da je v ustavi zajamčeno. Veliko socialnih in ekonomskih pravic se ne spoštuje dosledno.

Republika Gambija

Stanje človekovih pravic in pravne države v Gambiji je bilo leta 2016 v času nekdanjega predsednika Yahyaja Jammeha še vedno zaskrbljujoče, zlasti v zvezi s svobodo tiska, smrtno kaznijo, razmerami v zaporih, človekovimi pravicami LGBTI oseb, samovoljnimi aretacijami, pridržanji, daljšimi od ustavno določenih 72 ur, ter neodvisnostjo sodstva. Na predsedniških volitvah decembra 2016 je zmagal Adama Barrow.

Dejavnosti EU so bile usmerjene na vprašanja, povezana s pravno državo, svobodo izražanja in nediskriminacijo. EU je še nadalje spodbujala Gambijo, naj vzpostavi nacionalno komisijo za človekove pravice, potem ko je to napovedala tudi vlada. Vendar pa se to do sedaj v praksi še ni uresničilo.

Leta 2016 so se še naprej vrstile samovoljne aretacije in pridržanja brez spoštovanja ustreznih postopkov. Nacionalna obveščevalna agencija ni priznala, da bi izvedla pridržanja, čeprav obstajajo trdni dokazi, da so bili pridržani v priporu te agencije pogosto žrtve mučenja in ponižujočega ravnanja. Vlada ni implementirala resolucije Afriške komisije za človekove pravice in pravice ljudstev št. 134 (2008), v kateri je ta Gambijo pozvala k preiskavi vseh trditev o mučenju v priporu in o izvensodnih usmrtitvah ter k spoštovanju odločbe Sodišča Gospodarske skupnosti zahodnoafriških držav (ECOWAS), v skladu s katero bi morala plačati odškodnino družini žrtve izvensodne usmrtitve.

Zaradi represivnih zakonov o medijih so zapirali novinarje, nadaljevala pa se je tudi diskriminacija LGBTI oseb. Nekdanji predsednik Jammeh, ki izvira iz manjšinskega plemena, je grozil večinski etnični skupnosti v Gambiji.

Varnostne sile so nasilno zadušile dva miroljubna protesta manjšega obsega 14. in 16. aprila 2016; protesti so sicer le redki. Aretiranih je bilo okoli petdeset ljudi, ena oseba pa je umrla v policijskem priporu. Večina aretiranih je bila iz vrst in vodstva najmočnejše opozicijske stranke, tj. Združene demokratične stranke (UDP). Med sojenjem je bilo organiziranih več manjših protestov, ki so jim sledile aretacije. Julija je bilo 30 oseb, tudi vodstvo UDP, obsojenih na triletno zaporno kazen. Druga oseba, aretirana v povezavi s tem, je umrla 20. avgusta v državnem priporu, potem ko je bila operirana v javni bolnišnici.

Pomanjkljiva neodvisnost sodstva je postala očitna, ko peticija stranke, ki ji pripada tudi Jammeh, zoper rezultate predsedniških volitev ni mogla biti obravnavana, ker je predsednik odstavil preveč sodnikov vrhovnega sodišča.

Gambija je v začetku leta 2016 zabeležila nadaljnji napredek v zvezi s pravicami žensk in otrok, ko je sprejela zakon, ki kriminalizira pohabljanje ženskih spolnih organov. Pozneje v tem letu je bil sprejet tudi zakon, ki prepoveduje poroke otrok. Uvedba štetja glasov na kraju samem je izboljšala preglednost decembrskih predsedniških volitev, na katerih je zmagal kandidat opozicije Adama Barrow, ki ga je podprla koalicija opozicijskih strank. Po njegovi zmagi so bili vsi, ki so bili aprila obsojeni zaradi protestov, izpuščeni proti plačilu varščine. Vendar pa dotedanji predsednik Jammeh ni hotel predati oblasti, zato so cel december vladale zelo napete politične razmere.

Leta 2016 je EU še v času predsednika Jammeha redno pozivala k izboljšanju stanja človekovih pravic in dobrega upravljanja ter svoje pomisleke načenjala v diplomatskih stikih, vključno s političnim dialogom na podlagi člena 8 in demaršami v povezavi s posameznimi kršitvami človekovih pravic. EU je v odzivu na aprilske proteste dala izjavo za javnost, v kateri je obsodila nesorazmeren odziv varnostnih sil ter zahtevala preiskavo. Tudi drugi mednarodni akterji so dali izjave, Evropski parlament pa je sprejel resolucijo.[67] EU je avgusta dala še eno izjavo, v kateri je pozvala k preiskavi dveh smrtnih primerov v priporu.[68] Med političnim zastojem decembra in januarja je v celoti podprla stališče ECOWAS, Varnostnega sveta ZN in Afriške unije, da je treba spoštovati voljo gambijskega ljudstva, ki se je izrazila v volilnih rezultatih. Dala je več izjav, v katerih je pozvala k miroljubni predaji oblasti, države članice pa je na seji Sveta za zunanje zadeve opozorila na razmere v Gambiji. Iz EIDHR je bila zagotovljena podpora za zaščito posameznih nasprotnikov predsednika Jammeha.

EU je bila leta 2016 še naprej glavna donatorka v Gambiji na področju razvojnega sodelovanja. Na zahtevo odbora Evropskega razvojnega sklada so se ta sredstva še naprej v kar največji možni meri dodeljevala prek nevladnih akterjev. Nacionalni okvirni program (NIP) za prvo fazo (2015–2016) je bil podpisan januarja 2016.

V sklopu javnega upravljanja se je v okviru projekta za tehnično pomoč za dostop do sodnega varstva in pravno izobraževanje v Gambiji nadaljevala petletna kampanja za ozaveščanje; projekt je dosegel 250 alkalolu (vaških poglavarjev) ter veliko prispeval k pripravi in dokončnemu oblikovanju revidiranega učnega načrta za pravno fakulteto gambijske univerze. V okviru projekta sta bila izpeljana načrt za pravosodno usposabljanje in s tem povezani učni načrt, objavljena pa je bila publikacija o sodobnem pravu in šeriatski sodni praksi v Gambiji.

---

[67] Resolucija Evropskega parlamenta z dne 12. maja 2016 o Gambiji (2016/2693(RSP)).

[68] Služba EU za zunanje delovanje, izjava uradne govorke z dne 25. avgusta 2016 o smrti pripadnika opozicije Ebrime Sola Krummaha v priporu.

Gambija ni ratificirala pomembnih mednarodnih konvencij, zlasti konvencije o mučenju in prisilnih izginotjih. Poleg tega je nekdanji predsednik Jammeh novembra 2016 sporočil, da Gambija odstopa od Rimskega statuta MKS. Vendar pa je novo vodstvo države preklicalo ta odstop.

Republika Gana

Glede na indeks svobode v svetu leta 2016 svobodo izražanja in veroizpovedi v Gani zagotavlja ustava in se v praksi na splošno spoštujeta. Temeljne človekove pravice in svoboščine so bile zapisane v gansko ustavo leta 1992, pri čemer pa so bile nekatere pomembne skupine izpuščene, med drugim LGBT osebe, saj tradicionalna verska družba ne sprejema homoseksualnosti, zato je LGBT skupnost izpostavljena diskriminaciji.

Za nekatere vrste hudih kaznivih dejanj je še naprej določena smrtna kazen, ki pa se ne izvaja, saj zanjo velja moratorij. Vendar se zdi, da so pobude za odpravo smrtne kazni zaradi očitnega pomanjkanja podpore med ganskim prebivalstvom izgubile zagon.

Še vedno se premalo sredstev namenja za ministrstvo za ženske in otroke, ki obsega tudi socialno zaščito, posebno enoto za nasilje v družini v okviru ganske policije ter ustanavljanje posebnih sodišč za vprašanja enakosti spolov. Še vedno je problematično otroško delo, saj mora veliko otrok pomagati staršem pri kmetovanju ali ribarjenju namesto, da bi hodili v šolo. Eden od poglavitnih problemov je neobstoj celovite politike in strategije o otrocih. Otroci z invalidnostmi so še vedno pogosto izpostavljeni nečloveškemu in poniževalnemu ravnanju, medtem ko so umrljivost novorojenčkov, dojenčkov in otrok, mlajših od pet let, podhranjenost, zlorabe otrok, revščina otrok in razlike med njimi resni problemi. Med težave s področja človekovih pravic spada tudi nasilje v družini in na podlagi spola.

Gana se je uvrstila na 26. mesto na svetovnem indeksu svobode tiska, ki ga pripravlja organizacija Novinarji brez meja; lani je bila na 22. mestu, kar je bil doslej njen najboljši rezultat. Po ocenah organizacije Freedom House je položaj na področju pravic in svobode v Gani še naprej zelo pozitiven v primerjavi z regijo, z oceno 37/40 za politične pravice (kot leta 2015) in 46/60 za državljanske svoboščine (točka manj kot lani).

Čeprav je proces izvajanja morda počasnejši, kot bi si želeli, pa je Gana že podpisala in ratificirala večino obstoječih instrumentov s področja človekovih pravic, tudi konvencije MOD. Poleg tega vse strani političnega spektra kažejo politično voljo, da se spoštujejo vsi že podpisani in ratificirani instrumenti.

Opaziti je velik obseg korupcije in neučinkovitosti v javnem sektorju, zlasti v pravosodju, ki se spopada z zaskrbljujočim številom sodnih zaostankov. Zelo slab je tudi dostop do pravne pomoči, zaradi česar je veliko kršitev človekovih pravic nekaznovanih. Najpomembnejši komentar organizacije Transparency International je, da morajo ganske oblasti temeljito preiskati trditve glede korupcije v sodstvu.

Gana leta 2016 ni bistveno spremenila svojega stališča glede tega na mednarodnem prizorišču in se ni oddaljila od afriških partnerjev. Bila pa je prva afriška država, ki je v Svetu za človekove pravice glasovala za osnutek resolucije o Burundiju, ki je nastala pod pokroviteljstvom EU, kar je bilo izredno simbolično.

Delegacija EU se je leta 2016 večkrat sestala z ganskimi organizacijami civilne družbe, ki delujejo na področju človekovih pravic in demokracije, da bi revidirali strategijo Sveta za človekove pravice in razpravljali o različnih vprašanjih, na primer korupciji, dostopu do pravnega varstva, otroškem delu in vprašanjih LGBT.

Republika Gvineja

Splošno stanje človekovih pravic v državi se je leta 2016 izboljšalo, zahvaljujoč napredku na nekaterih področjih, na primer glede reforme kazenskega zakonika in zakonika o kazenskem postopku, ki sta kriminalizirala mučenje in pohabljanje ženskih spolnih organov ter ukinila smrtno kazen za navadna kazniva dejanja.[69] Ne glede na to pa še vedno obstajajo veliki izzivi v zvezi z utrjevanjem pravne države, dostopom do pravnega varstva, enakostjo spolov ter bojem proti nekaznovanju. Položaj žensk v Gvineji je še vedno slab zaradi nezadostne zastopanosti žensk v javnem življenju in slabega dostopa do socialno-ekonomskih virov in storitev.
Med prednostnimi nalogami EU so promoviranje dostopa do pravnega varstva in boja proti nekaznovanju, krepitev demokracije in boja proti korupciji, zagotavljanje materialne in osebne varnosti z izboljšanjem delovanja varnostnih sil, ponovno vključevanje ranljivega prebivalstva, podpora žrtvam kršitev človekovih pravic in promoviranje enakosti spolov ob poudarku na boju proti pohabljanju ženskih spolnih organov in proti nasilju nad ženskami.

Po ponovni izvolitvi predsednika Condéja leta 2015 in podpisu notranjega sporazuma 12. oktobra se je politično ozračje leta 2016 umirilo in tako omogočilo začetek novega obdobja utrjevanja demokracije. V okviru tega utrjevanja bo treba premagati še velike izzive, na primer organizirati bo treba lokalne volitve, ki so bile po podpisu sporazuma že dvakrat preložene, preseči bo treba šibko delitev oblasti, majhno zmogljivost javne uprave in sodstva ter visoko stopnjo korupcije. Še vedno je zelo potrebna reforma na področju sodstva in varnosti. EU je kot opazovalka sodelovala pri gvinejskem notranjepolitičnem dialogu, ki se je zaključil s podpisom sporazuma 12. oktobra, in še naprej podpira nadaljnje tozadevno ukrepanje.

Med izboljšavami je reforma kazenskega zakonika in zakonika o kazenskem postopku, ki sta začela veljati oktobra 2016 in kriminalizirata mučenje – kot enkratno kaznivo dejanje in kot oteževalno okoliščino – ter pohabljanje ženskih spolnih organov, ukinila pa sta tudi smrtno kazen. Vedno večjo vlogo pri varstvu človekovih pravic ima tudi civilna družba.

[69] V vojaškem kazenskem zakoniku je še vedno predvidena smrtna kazen za izjemna kazniva dejanja, vključno z izdajstvom in uporom v času vojne ali izrednih razmer.

Ob imenovanju nove vlade januarja 2016 je bil minister za človekove pravice preimenovan v ministra za nacionalno enotnost in državljanstvo, vendar pa je ohranil svojo temeljno vlogo znotraj institucionalne strukture za varstvo človekovih pravic skupaj z neodvisnim nacionalnim inštitutom za človekove pravice, ustanovljenim leta 2015. Od leta 2014 poteka proces priprav na *Etats Généraux des droits de l'homme* (nacionalna posvetovanja o človekovih pravicah), ki naj bi vodila k nacionalnemu strateškemu načrtu za človekove pravice.

EU je leta 2016 še naprej sodelovala z Gvinejo v razpravah o človekovih pravicah in demokraciji v različnih okvirih ter ob formalnih in neformalnih priložnostih, tudi v lokalnem dialogu o človekovih pravicah. Delegacija EU v Conakryju je oktobra 2016 izročila demaršo o moratoriju na izvajanje smrtne kazni. EU je vzdrževala reden dialog s skupinami civilne družbe, ki se ukvarjajo z vprašanji človekovih pravic.

Leta 2016 je še naprej finančno podpirala projekte, ki se financirajo iz ERS, EIDHR ter instrumenta za stabilnost in mir. Nepovratna sredstva, dodeljena Mednarodni federaciji za človekove pravice, so namenjena zlasti podpori žrtvam pokola 28. septembra ter zavezujejo oblasti in druge akterje boju proti nekaznovanju in promoviranju nacionalne sprave.

EU je v okviru programa za reformo varnostnega sektorja in projektov, katerih poudarek je na preprečevanju konfliktov in promoviranju mirnega reševanja sporov, izvajala ukrepe, ki so v letu 2016 imeli velik učinek, med drugim kampanja za pirotehnično dekontaminacijo v Kindii ter projekti v jugovzhodni gozdnati regiji, s katerimi se je promoviralo ponovno socialno-ekonomsko vključevanje nekdanjih vojakov, pa tudi miroljubno in trajnostno upravljanje naravnih virov.

Čeprav je Gvineja pogodbenica več mednarodnih konvencij s področja človekovih pravic, pa še ni podpisala mednarodne konvencije o zaščiti vseh oseb pred prisilnim izginotjem, mednarodne konvencije o varstvu pravic delavcev migrantov in članov njihovih družin, drugega fakultativnega protokola k MPDPP v zvezi z odpravo smrtne kazni ter dveh izbirnih protokolov h Konvenciji o otrokovih pravicah.

Pri reformi pravosodnega sektorja in dostopu do pravnega varstva bo treba še znatno napredovati, da bi dokazali zavezanost države boju proti nekaznovanju. Leta 2017 naj bi potekalo sojenje za pokol 28. septembra. Uzakonjenemu moratoriju na smrtno kazen naj bi sledila njena uradna odprava.

Republika Gvineja Bissau

Leta 2016 ni bilo poročil o hujših kršitvah človekovih pravic, vendar pa je dolgotrajna politična kriza, ki se vleče že od avgusta 2015, še naprej slabila zmogljivosti države, vključno s kazenskim pregonom. Spoštovanje demokratičnih načel je bilo na preizkušnji, medtem ko so zmanjšane zmogljivosti in finančne omejitve še naprej omejevale zmožnost državnih organov, da učinkovito opravljajo svoje funkcije na področju človekovih pravic. Reforme na področjih, ključnih za varstvo in promoviranje človekovih pravic, na primer pravosodnem, varnostnem in obrambnem, so bile odložene.

Prednostna naloga EU je promovirati spoštovanje demokracije in pravne države. To zajema tudi izboljšanje dostopa do pravnega varstva in varstvo pravic zapornikov, pa tudi podporo svobode obveščanja in civilne družbe. EU se zavzema tudi za promoviranje pravic žensk in otrok, zlasti glede nasilja, trgovine z ljudmi in spolne zlorabe ali izkoriščanja.

Pojavljajo se različne težave, zlasti na področju demokracije in pravne države, dostopa do pravnega varstva ter v zvezi s pravicami žensk in otrok. Politična nestabilnost in zaporedne menjave vlad od avgusta 2015 so privedle do institucionalnega zastoja, zlasti v nacionalni skupščini, resno pa ovirajo tudi vsakdanje vodenje države. Politične spore in institucionalno ohromelost spremljata slabšanje stanja na socialno-ekonomskem področju ter vedno večje tveganje za nestabilnost.

Poleg tega sta še vedno zaskrbljujoča korupcija in nekaznovanje. Mednarodna preiskovalna komisija, katere ustanovitev je julija 2013 priporočila nacionalna konferenca o nekaznovanju, pravičnosti in človekovih pravicah, še ni bila ustanovljena, prav tako ni napredka glede vzpostavitve mehanizmov tranzicijske pravičnosti ali sklica nacionalne konference za spravo. Po javnih protestih zoper politične razmere so bile novembra 2016 prepovedane demonstracije.

Pozitivno je, da svoboda tiska ni bila omejena. Čeprav so vladni organi nekajkrat poskusili nadzorovati opozicijske medije, pa so to s skupnimi prizadevanji preprečili civilna družba, politiki in skupine, ki se ukvarjajo s človekovimi pravicami.

EU je pri zagovarjanju človekovih pravic in demokracije v Gvineji Bissau še naprej sodelovala v lokalnem dialogu in se pridružila prizadevanjem lokalne delovne skupine EU za človekove pravice. Leta 2016 je bila posebna pozornost namenjena političnemu procesu. EU je v dvostranskem dialogu ter v okviru svojega regionalnega in mednarodnega delovanja, zlasti kot dejavna članica skupine mednarodnih partnerjev Gvineje Bissau P5 (ZN, AU, Gospodarska skupnost zahodnoafriških držav, EU in Skupnost portugalsko govorečih držav), promovirala sporazumno in miroljubno rešitev trenutne krize. V izjavah, govorih in na delavnicah je izrazila pomisleke v zvezi z vprašanji človekovih pravic ter sprejela različne ukrepe za spodbujanje vlade Gvineje Bissau, da zagotovi dosledno spoštovanje človekovih pravic.

V zadnjem času se je zaradi burne politične krize v državi poslabšal položaj posameznih zagovornikov človekovih pravic, zlasti blogerjev, katerih agresivne prispevke je mogoče napačno razlagati kot napad na predsednika. Do sedaj posebni ukrepi niso bili potrebni.

EU je leta 2016 še naprej finančno podpirala projekte, ki se financirajo iz ERS in EIDHR. 10 od teh projektov se je ukvarjalo predvsem s pravicami najbolj ranljivih skupin.

Trije projekti so bili namenjeni krepitvi pravic otrok in žensk in odpravljanju vseh oblik nasilja nad njimi, zlasti pohabljanja ženskih spolnih organov. Sprejeti so bili tudi ukrepi za okrepitev socialnega in ekonomskega položaja žensk in deklet ter za varstvo pravic zapuščenih otrok (otrok z invalidnostmi, „uročenih“ otrok itd.). Leta 2016 se je začel izvajati nov projekt, s katerim naj bi izboljšali pravice oseb z invalidnostmi in položaj organizacij civilne družbe, ki delujejo na tem področju. Tega leta se je začel izvajati tudi pilotni projekt, v okviru katerega naj bi izvedli nacionalne kampanje za ozaveščanje o zdravstvenih pravicah in boju proti nekaznovanju in korupciji v zdravstvenem sektorju.

EU je od leta 2012 posredovala v zvezi z zapori v Gvineji Bissau s podporo nevladnim organizacijam, ki si prizadevajo za vključevanje zapornikov in promoviranje njihovih pravic, pa tudi za spodbujanje javnih institucij k prevzemu zavez za varstvo teh pravic.

Leta 2016 se je še naprej podpiral observatorij človekovih pravic, ustanovljen leta 2011, s sprejetjem posebnih ukrepov za zbiranje podatkov in določanje kazalnikov, da bi zagotovili informacije o stanju človekovih pravic. V Bissau in po vsej državi so bile izvedene obsežne kampanje.

Gvineja Bissau je pogodbenica več konvencij s področja človekovih pravic, a nekatere od njih še ni ratificirala. Zlasti bi morala ratificirati Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, Mednarodno konvencijo o varstvu pravic delavcev migrantov in članov njihovih družin, Mednarodno konvencijo o zaščiti vseh oseb pred prisilnim izginotjem in Izbirni protokol h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju.

Politični boji, ki pestijo državo, in posledična institucionalna ohromelost preprečujejo Gvineji Bissau opravljanje rednega dela v zvezi z mnogimi vprašanji, med drugim tudi s področja človekovih pravic. Poleg tega bi bilo zaradi blokade nacionalne skupščine težko izpeljati notranji postopek za ratifikacijo mednarodnih konvencij, ki zahteva odobritev parlamenta.

Agencije Združenih narodov (UNDP, UNICEF, UNODC) in Integrirani urad ZN za izgradnjo miru v Gvineji Bissau (UNIOGBIS) izvajajo celo vrsto programov za sodelovanje na področju demokratizacije in podpore pri izvedbi volitev in v zvezi s pravicami otrok, bojem proti organiziranemu kriminalu in korupciji ter pravosodjem in varnostjo.

Da bi lahko izpeljali ključne reforme v sektorju upravljanja, pravosodja in varnosti in ponovno pritegnili mednarodne donatorje, je potrebna stabilizacija države. Treba bo vzpostaviti institucionalno strukturo za varstvo in promoviranje človekovih pravic.

Republika Kenija

Kenijska ustava, sprejeta leta 2010, je z vidika človekovih pravic zazrta v prihodnost, a bo treba več ustavnih zahtev še uzakoniti. Nekaznovanje, korupcija, tribalizem, šibke institucije in nezadostno spoštovanje pravne države še naprej negativno vplivajo na razpolaganje državljanov z državljanskimi in političnimi pravicami.

Prednostna naloga EU v Keniji je podpora ustave s posebnim poudarkom na petih prednostnih področjih: pravicah žensk, zagovornikih človekovih pravic, človekovih pravicah in varnostnih silah, državljanskem prostoru ter nekaznovanju in odgovornosti.

Lokalne in mednarodne nevladne organizacije poročajo, da se še naprej pojavljajo primeri mučenja, krutega, nečloveškega in ponižujočega ravnanja, posilstva in spolni napadi ter smrt pripornikov. Razmere v zaporih so še naprej zelo slabe zaradi prenatrpanosti, vedno slabših storitev in infrastrukture. Na račun policije so še vedno prihajale obtožbe o korupciji, prekomerni uporabi sile in izvensodnih usmrtitvah. Država se sooča tudi z izzivi v zvezi z enakostjo spolov, nasiljem nad ženskami in diskriminacijo LGBTI oseb.

V času priprav na splošne volitve avgusta 2017 v Keniji se še kar pojavljajo izzivi, povezani s participacijo državljanov v volilnem postopku. Čeprav listina o pravicah načeloma omogoča pravico do mirnega zbiranja, pa so v praksi te pravice omejene z zakoni, ki se nanašajo na nezakonito zbiranje, hujskanje k nasilju in upiranje aretaciji.

Marca 2016 je bil sprejet akcijski načrt za človekove pravice kot del nadaljnjega ukrepanja države v procesu splošnega rednega pregleda. Kenijski državni tožilec je napovedal, da bo Kenija obdržala de facto moratorij na izvajanje smrtne kazni. Smrtna kazen se ne izvaja že od leta 1986, oktobra 2016 pa je predsednik večino obsodb na smrtno kazen spremenil v dosmrtno zaporno kazen.

Kenija in EU imata od leta 2016 redna srečanja v okviru političnega dialoga na ravni vodij misije EU in višjih (ministrskih) uradnikov kenijske vlade, pa tudi z drugimi vodilnimi osebnostmi, na primer voditelji glavnih opozicijskih strank. EU na teh srečanjih podrobno obravnava tudi vprašanja o človekovih pravicah. Kenijski sogovorniki, med drugim generalni tožilec in minister za mladino, enakost spolov in javno upravo, so bili odprti in konstruktivni glede stanja in obetov za krepitev varstva človekovih pravic v Keniji.

Splošni redni pregled vključuje tudi zaščito zagovornikov človekovih pravic, ti pa se še naprej spopadajo z grožnjami in nadlegovanjem znotraj svojih skupnosti in s strani varnostnih služb. Skrajni primer tega je umor odvetnika za človekove pravice Willyja Kimanija in njegovega voznika.

Delegacija EU sodeluje na rednih sestankih skupine za zagovornike človekovih pravic, ki ji predseduje nizozemsko veleposlaništvo, in še naprej pozorno spremlja zlorabe v zvezi z zagovorniki človekovih pravic. Delegacija EU je financirala vzpostavitev orodij za zagovornice človekovih pravic v barakarskih naseljih Mathare v Nairobiju 25. novembra. Z orodji naj bi okrepili mreže zaščite zagovornic človekovih pravic.

EU prispeva v zbirni sklad za krepitev volilnega procesa v Keniji, ki ga upravlja UNDP ob podpori Agencije ZN za ženske. S svojim prispevkom želi EU podpreti razvoj močnejših pravnih in institucionalnih struktur, ki bodo omogočile pregledne, verodostojne in mirne volitve ter bolj ozaveščeno participacijo v volilnem procesu. Zbirni sklad je začel delovati v drugi polovici leta 2015 in bo nadaljeval dejavnosti do konca leta 2018. Med upravičenci je tudi neodvisna komisija za volitve in volilne okraje, ki bo tudi glavna prejemnica pomoči v okviru programa. Drugi upravičenci so še kenijske institucije in organizacije, ki sodelujejo pri pripravi zakonodaje, reševanju sporov med političnimi strankami, regulaciji medijev, krepitvi vloge žensk in varnosti.

EU prispeva tudi k pobudi za preprečevanje konfliktov med državnimi volitvami in za odzivanje nanje (UWIANO), in sicer s sredstvi iz IcSP.

EU prek EIDHR podpira tudi več programov s področja človekovih pravic, ki jih izvajajo štiri nevladne organizacije (ACORD, Oxfam GB, We Effect in Media Focus on Africa Foundation) in katerih poudarek je na politični participaciji in vodstvu žensk v splošnih volitvah leta 2017. Ti programi iščejo in usposabljajo ženske, ki jih zanima politični položaj, izvajajo kampanje za ozaveščanje, s katerimi spodbujajo ženske k prevzemanju vodstvenih mest in opozarjajo na pomen glasovanja za ženske, ter si prizadevajo za večjo participacijo žensk v procesih političnih strank in za ustvarjanje medijskega okolja, ki bi ženske spodbujalo k participaciji in vodstvu.

Med drugimi dejavnostmi, ki se trenutno financirajo iz EIDHR, sta tudi program, ki ga upravlja Evropski odbor za usposabljanje in kmetijstvo (CEFA), namenjen pa je spremljanju kršitev človekovih pravic in izboljšanju razmer v kenijskih zaporih, ter program, ki ga upravlja Kenijska nacionalna komisija za človekove pravice in je namenjen zaščiti ustavnih pravic, zagovornikov človekovih pravic in varnosti.

Iz proračunske vrstice za DCI – Človekov razvoj se financira program, ki ga upravlja CESVI (italijanska nevladna organizacija) in s katerim naj bi v petih kenijskih okrajih izboljšali pravosodni sistem za obravnavo mladoletnikov. Kenija je podpisala večino konvencij in pogodb mednarodnega prava, vključno z Rimskim statutom, vendar pa mora ratificirati še več protokolov, med drugim glede diskriminacije žensk, krutega, nečloveškega ali ponižujočega ravnanja, prisilnih izginotij, pravic otrok in pravic oseb z invalidnostmi.

EU pozorno spremlja tudi svobodo medijev in izražanja, zlasti v zvezi z volilno kampanjo. Kenijo prav tako spodbuja, naj kar najbolj sodeluje pri ustreznih večstranskih dejavnostih, da bi okrepila svojo vlogo kot podobno misleča mednarodna partnerica EU na večstranski ravni, pa tudi na svetovnem prizorišču.

Kraljevina Lesoto

Leto 2016 je zaznamovala politična nestabilnost, ki je imela posledice za pravno državo in slabila delo nadzornih institucij. Čeprav ustava zagotavlja temeljne pravice, pa so nekatere prakse običajnega prava v nasprotju s tem. Sprejet je bil zakon o komisiji za človekove pravice, s katerim je bila ustanovljena komisija za človekove pravice, ki pa se ne drži v celoti pariških načel ZN. Napredka v zvezi s sprejemanjem medijske politike ni bilo, povečale pa so se grožnje novinarjem. Vlada je sprejela nekaj pozitivnih ukrepov za izvajanje ključnih priporočil preiskovalne komisije SADC. Trije opozicijski voditelji, ki od maja 2015 živijo v izgnanstvu v Južni Afriki, so napovedali, da se bodo vrnili.

Prednostne naloge EU so promoviranje tesnejšega partnerstva z organizacijami civilne družbe, tudi s socialnimi partnerji, ter med organi, parlamentom in organizacijami civilne družbe in promoviranje enakosti spolov ter pravic, opolnomočenja in participacije žensk. EU se je prednostno ukvarjala tudi z lobiranjem proti osnutku zakona o amnestiji, ki predlaga določbe o splošni amnestiji.

Pojavljajo se različni problemi, zlasti v zvezi z nasiljem na podlagi spola, tudi nasiljem v družini, posilstvi in diskriminacijo LGBTI oseb. V priporu je še vedno približno 16 članov vojaškega osebja, ki so jih varnostne sile Lesota aretirale leta 2015 na podlagi obtožb o uporu oziroma nezmožnosti zadušitve upora. Še vedno niso bili deležni poštenega sojenja, obstajajo pa tudi verodostojna poročila o tem, da so razmere v zaporu slabe in da zapornike mučijo. Tudi Mednarodnemu odboru Rdečega križa niso odobrili dostopa do teh zapornikov. Med uradniki vladata korupcija in nepotizem, več hujših primerov korupcije na visoki ravni pa je obravnaval direktorat za vprašanja korupcije in gospodarskega kriminala.

Kontroverzni osnutek zakona o amnestiji, s katerim naj bi pomilostili pripadnike varnostnih sil Lesota za dejanja, ki so jih storili med letom 2007 in decembrom leta 2015, je bil parlamentu predložen na zadnjem zasedanju v letu, tj. novembra 2016. EU je izrazila veliko zaskrbljenost glede tega, da bi osnutek lahko spodbujal k nekaznovanju, in je proaktivno lobirala pri vladi, da bi ga ta opustila.

Po izrednih volitvah leta 2015 državo upravlja koalicijska vlada, sestavljena iz sedmih strank. Vse stranke so sprejele izid volitev, ki so potekale miroljubno. Lesoto je dosegel napredek na področju enakosti spolov v okviru razvojnih ciljev tisočletja in je na prvem mestu v Afriki ter na 16. mestu v svetu v prizadevanjih za premostitev razlik med spoloma. Sprejel je tudi več zakonov, ki upoštevajo razlike med spoloma.

EU odločno spodbuja vlado v Lesotu k izvajanju priporočil preiskovalne komisije SADC. Izredno je zaskrbljena zaradi osnutka zakona o amnestiji. Med drugimi pobudami je izstopalo njeno stališče o odpravi/moratoriju na izvajanje smrtne kazni.

Delegacija EU je zagotavljala moralno podporo zagovornikom človekovih pravic, tudi proaktivni skupini žen priprtih članov vojaškega osebja, s katerimi se je sestala in se o njihovem primeru pogovarjala z vladnimi ministri.

EU je leta 2016 še naprej finančno podpirala projekte, ki se financirajo iz ERS in EIDHR. Program pomoči EU za posamezne države (CBSS) je prek EIDHR zagotovil precejšnjo pomoč za Lesoto.

Poudarek treh projektov, ki so prejeli sredstva, je na promoviranju tesnejšega partnerstva z organizacijami civilne družbe, tudi socialnimi partnerji, ter med organi, parlamenti in organizacijami civilne družbe, na podpori boju proti nasilju na podlagi spola ter na promoviranju opolnomočenja žensk. Tudi program participativne pobude za družbeno odgovornost (v okviru 11. ERS) bo prek državljanske vzgoje in drugih dejavnosti prav tako prispeval k izboljšanju ozaveščenosti državljanov o strukturah upravljanja in njihove zmožnosti, da sodelujejo v demokratičnih in razvojnih procesih.

Lesoto je podpisal in ratificiral skoraj vse glavne instrumente ZN in AU, tudi konvencije in protokole za varstvo človekovih pravic, razen Fakultativnega protokola k MPDPP, s katerim naj bi odpravili smrtno kazen, ter opcijskega protokola h konvenciji proti mučenju. Lesoto ima pridržek h Konvenciji o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk v zvezi z nasledstvom na prestolu in poglavarji. Vendar pa so bili le redki od teh instrumentov uzakonjeni v nacionalni zakonodaji. Vsi prebivalci se lahko v zvezi s kršitvami pravic žensk obrnejo na Svet ZN za človekove pravice, posebne poročevalce za kršitve posameznih človekovih pravic in na Ekonomski in socialni svet Združenih narodov (ECOSOC). Lesoto je član Afriške unije, zato se lahko državljani in nevladne organizacije pritožijo pri komisiji Afriške unije za človekove pravice in pravice ljudstev. Je tudi član MKS in je konec leta 2016 potrdil svojo namero, da to tudi ostane. Novembra 2015 je izdal stalno vabilo za obisk države za posebne poročevalce Sveta za človekove pravice.

Uvajanje mednarodnih pogodb v nacionalno zakonodajo je resničen izziv. Zaradi pomanjkanja strokovnega znanja in premajhnih zmogljivosti je mednarodne obveznosti težko prenesti v nacionalno zakonodajo. Predlog akcijskega dokumenta o upravljanju v okviru 11. ERS predvideva podporo na tem področju.

Republika Liberija

Kljub napredku od konca državljanske vojne so se v letu 2016 še vedno pojavljali precejšnji problemi in zlorabe. Še naprej si bo treba prizadevati za odpravo smrtne kazni, enakost spolov, opolnomočenje žensk in njihove pravice, izvajanje zakonodaje o preprečevanju dela otrok in njihovega izkoriščanja, zmanjšanje revščine ter boljši dostop do pravnega in zdravstvenega varstva ter izobraževanja. Pozornost je treba še naprej namenjati pravicam ljudi, prizadetih zaradi obsežnega zakupa zemljišč in ekstraktivne industrije. Zaskrbljujoči so slabe razmere v zaporih in veliko število priprtih v predkazenskem postopku. Korupcija in zloraba moči sta prisotni v vseh vejah oblasti in na vseh ravneh. Nizke plače večine javnih uslužbencev, minimalno usposabljanje na delovnem mestu in šibka odgovornost sodstva še stopnjujejo korupcijo med uradniki in prispevajo h kulturi nekaznovanja.

EU se je tudi v letu 2016 dejavno zavzemala za človekove pravice, med drugim v uradnem političnem dialogu med EU in Liberijo. Prav tako si je prizadevala, da bi – tudi prek medijev – prispevala k javni razpravi o različnih vprašanjih, kot sta smrtna kazen in nasilje na podlagi spola. Skupaj z državami članicami je nudila praktično podporo pri obravnavanju problemov s področja človekovih pravic, pri čemer so se posebni projekti izvajali na področjih pravic žensk, pravic otrok in sodstva. Glavni poudarek nacionalnega okvirnega programa, ki je podlaga za dogovorjeno sodelovanje z Liberijo do leta 2020, je dobro upravljanje.

Zaporedne predsedniške in parlamentarne volitve so bile na splošno ocenjene kot svobodne in poštene. Tako ocena organizacije Freedom House glede svobode kot indeks demokracije, ki ga določa Economist Intelligence Unit, Liberijo uvrščata nad povprečje podsaharske Afrike in višje od številnih sosednjih držav. Vseeno pa izredno slaba ocena za „delovanje vlade“ v okviru indeksa demokracije (0,8 na lestvici od nič do deset) kaže, da se pod tem pozitivnim površjem skrivajo problemi. Težave z zmogljivostmi, korupcija in koncentracija moči pomenijo, da se liberijska vlada ni zmožna učinkovito odzivati na potrebe in pričakovanja prebivalcev. Zakonodajalci imajo šibke institucionalne zmogljivosti za izvajanje svojih nadzornih funkcij ter le slabo razumejo svojo vlogo, pravice in odgovornosti, pogosto pa se zdijo bolj osredotočeni na uresničevanje ozkih političnih in osebnih interesov.

Vlada Liberije je priznala obstoj številnih od teh vprašanj ter sprejela ukrepe za njihovo reševanje, hkrati pa poudarila, da je treba upoštevati domače mnenje o vprašanjih, kot so pravice LGBT oseb in smrtna kazen. Na številnih področjih so prizadevanja za izpolnjevanje mednarodnih obveznosti, tudi glede ekonomskih in socialnih pravic, omejena zaradi pomanjkanja sredstev in zmogljivosti.

V Liberiji se trenutno izvaja več projektov v okviru EIDHR. ActionAid in Bassa Women Development Association izvajata v okrožjih River Cess in Grand Bassa projekt za krepitev zmogljivosti civilne družbe, s katerim naj bi izboljšali dostop žensk in deklet do pravnega varstva ter zmanjšali obseg pohabljanja ženskih spolnih organov; v okvir projekta spada tudi sodelovanje z organizacijami lokalne skupnosti v zvezi s preprečevanjem nasilja na podlagi spola in zmanjšanjem škodljivih tradicionalnih običajev, tudi pohabljanja ženskih spolnih organov. Liberijsko nacionalno društvo Rdečega križa prek danskega Rdečega križa izvaja pobudo na ravni skupnosti za promoviranje človekovih pravic in enakosti spolov na podeželju ter dejavnosti za izboljšanje zmogljivosti Rdečega križa pri prizadevanjih za enakost spolov ter odpravljanje diskriminacije na podlagi spola in spolne ranljivosti v podeželskih skupnostih v okrožjih Lofa, Bong in Nimba.

V letu 2016 so se začele izvajati nove dejavnosti, izbrane na podlagi razpisa za zbiranje predlogov leta 2015, med drugim tudi projekt za krepitev pravne države in dobrega upravljanja s povečanjem preglednosti in dostopnosti informacij v varnostnem in sodstvu, ki ga izvaja Carter Centre.

EU je v okviru pobude „AWARE – zahodnoafriški odziv na ebolo“ svojo podporo v Liberiji prednostno namenila šolstvu. S podporo EU za promoviranje dostopa do varne pitne vode v šolah v Liberiji naj bi predvsem zagotovili dostop do čiste vode v šolah in skupnosti pritegnili k vzdrževanju in ustrezni uporabi opreme in objektov, ki so na voljo. S projektom organizacije Save the Children, ki se financira iz evropskega instrumenta za stabilnost, se podpira zlasti participacija otrok in mladostnikov ter poklicno usposabljanje.

Republika Madagaskar

Stanje človekovih pravic na Madagaskarju se ne izboljšuje. Poglavitni razlog za šolski osip je revščina. Na spoštovanje človekovih pravic močno vplivajo negotova oskrba in nezakonita trgovina z naravnimi viri, težak položaj žensk ter otrok in odraslih z invalidnostmi, pa tudi kriminal in korupcija. Pogosto prihaja do policijskega nasilja, pa tudi do javnih linčanj.

Dejavnosti EU so v glavnem usmerjene na pet področij: promoviranje temeljnih svoboščin (podpora za utrjevanje politične stabilnosti in demokracije), spoštovanje človekovih pravic v sodstvu, promoviranje pravic otrok, promoviranje pravic žensk in odprava nasilja nad ženskami ter podpora zagovornikom človekovih pravic.

Varnostne sile vse pogosteje napadajo civiliste, kar opravičujejo z vedno večjim številom oboroženih roparjev (t. i. dahalos), vendar so njihova tarča tudi protestniki, novinarji in politiki. Splošna korupcija v varnostnem in pravosodnem sektorju je privedla do velikega povečanja primerov, v katerih množica vzame pravico v lastne roke, in do linčanj: od oktobra do decembra je bilo več kot 60 smrtnih žrtev med t. i. dahalos, ki jih je množica pobila zaradi kraj živine. Obenem se povečuje tudi revščina, nacionalni razvojni program pa se ne uresničuje. Polovica vseh otrok nima stalnega zagotovila prehranske varnosti. Povsod v javnem življenju in socialnem sektorju je prisotna korupcija. Razmere v zaporih (prostor, prehrana, higiena, zdravstvena oskrba) so še vedno problematične.

Položaj žensk je težak: 30 % žensk zanosi, preden dopolnijo 19 let, 30 % deklet konča srednješolsko izobraževanje, 25 % žensk je žrtev fizičnega nasilja in 40 % žensk je zapuščenih po poroki. Ženske so še vedno diskriminirane na podlagi zakonika o državljanstvu, ki jim ne daje pravice, da državljanstvo prenesejo na svoje zakonske partnerje. Mednarodna konferenca dela je v letu 2016 preučila pomanjkljivosti pri izvajanju temeljne konvencije MOD o prepovedi najhujših oblik dela otrok. EU je izrazila zaskrbljenost zaradi položaja otrok, ki so prisiljeni delati v rudnikih in kamnolomih, so spolno izkoriščani ali pa so na ulicah. MOD je od Madagaskarja zahtevala, naj nemudoma in učinkovito ukrepa, da bi odpravili te najhujše oblike dela otrok.

Leta 2016 je bila končno ustanovljena nacionalna komisija za človekove pravice. Nacionalni urad za boj proti trgovini z ljudmi prispeva k zmanjšanju trgovine z ljudmi. Prepovedano je tudi prisilno delo. Vseeno pa po ocenah še vedno prisilno dela 5 000 Malgašev, zlasti v zalivskih državah.

V času prireditve Europe Week je bila postavljena stojnica, posvečena človekovim pravicam. EU za promoviranje človekovih pravic vzdržuje številna partnerstva s civilno družbo. Vsako leto je podpisanih več pogodb o nepovratnih sredstvih, ki so deležne velike pozornosti. Po drugi strani pa je bil leta 2016 ukinjen pomemben program za podporo demokraciji (INCIPALIS).

EU vzdržuje reden politični dialog na ravni predsednika republike in predsednika vlade, pri čemer so v ospredju vprašanja človekovih pravic. V zvezi s tem so bila v letu 2016 obravnavana v glavnem vprašanja, povezana s korupcijo, nezakonito trgovino in čezmernim izkoriščanjem naravnih virov, pa tudi s policijskim nasiljem, nasiljem množic (v zvezi s katerim je nacionalna komisija za človekove pravice že dala izjavo), pripravami na volitve (EU je oktobra poslala misijo za spremljanje nadaljnjega ukrepanja po volitvah), novim zakonom o medijih, različnimi institucionalnimi reformami ter dostopom državljanov do osnovnih storitev.

EU ne podpira posameznikov, na primer zagovornikov človekovih pravic, pač pa v okviru programa DINIKA izvaja pristop „usposabljanja izvajalcev usposabljanj“ za izgradnjo zmogljivosti, namenjen nevladnim organizacijam v državi. S tem programom naj bi po eni strani okrepili zmogljivosti organizacij civilne družbe na Madagaskarju, da bodo lahko odgovorne, obveščene in ekonomsko kompetentne partnerice, po drugi strani pa naj bi okrepili tudi zmogljivosti zagovorništva ter lokalnim in nacionalnim organizacijam civilne družbe v državi zagotovili natančne usmeritve, da bi državljane ozaveščale o njihovih socialnih, ekonomskih in političnih pravicah. Civilna družba ima še vedno vlogo pri opozarjanju na kršitve človekovih pravic, na primer platforma Rohy v zvezi s korupcijo, Alliance Voahary Gasy v zvezi s kršitvami človekovih pravic z okoljskega vidika (nezakonita trgovina z naravnimi viri) ter SEFAFI (*L'Observatoire de la vie publique*) v zvezi z javnim življenjem in analizo političnih zadev.

Poleg programa PASSOBA, katerega cilj je izboljšati dostop do financiranja za izobraževanje ter promovirati kakovostno izobraževanje in izobraževalne storitve v devetih od 21 regij v državi, poteka tudi več manjših projektov v zvezi s pravicami otrok.

V zvezi s promoviranjem pravic žensk spadajo med skupne prednostne naloge s partnerskimi organizacijami civilne družbe boj proti nasilju v zakonski zvezi in v družini, podpora ženskam pri dostopu do pravnega varstva, boj proti nekaznovanju v primeru nasilja, podpora ženskam in otrokom pri pravnih vprašanjih, dostop do zemlje, ženske v podeželskih gospodarstvih ter ranljive družine iz glavnega mesta. Delegacija EU na področju upravljanja in pravosodja neposredno upravlja program „Uprava za vse“. Ta program se nanaša na vsa področja posegov države v zvezi s človekovimi pravicami in se izvaja v dialogu z vlado. Priporočila iz splošnega rednega pregleda se postopoma izvajajo. Med njimi je tudi ustanovitev nacionalne komisije za človekove pravice (na podlagi priporočila iz splošnega rednega pregleda za leto 2014).

Posebni poročevalec ZN za človekove pravice in okolje je državo obiskal konec oktobra 2016 ter pozval k okrepitvi boja proti korupciji in nezakoniti trgovini. Opozoril je tudi na različne odmevne primere.

Največji izzivi pri promoviranju človekovih pravic bodo boj proti revščini in korupciji, preprečevanje slabšanja varnostnih razmer ter zlasti organizacija mirnih, preglednih, poštenih in svobodnih volitev.

Republika Malavi

Splošno stanje človekovih pravic v državi je bilo v letu 2016 razmeroma stabilno. Glavni izzivi so še naprej povezani z enakostjo spolov, nasiljem nad ženskami in otroki, visoko stopnjo porok otrok, albinizmom, diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti, razmerami v zaporih ter ekonomskimi in socialnimi pravicami, zlasti pa z dostopom do hrane in zdravstvenih storitev.

Poudarek ciljev EU v zvezi s človekovimi pravicami in demokracijo v okviru njenih odnosov z Malavijem je bil leta 2016 na albinizmu, nasilju na podlagi spola, človekovih pravicah LGBTI oseb, enakosti spolov, zaporih, volilni reformi in ohranjanju svobode tiska.

Ustava ščiti temeljne svoboščine, kot so svoboda združevanja, gibanja, govora in zbiranja, ki se na splošno spoštujejo. Malavi je sprejel več zakonov, s katerimi naj bi izboljšali stanje človekovih pravic. Sprejel je tudi nekaj pozitivnih ukrepov za večjo enakopravnost in enakost spolov ter opolnomočenje žensk. Med glavne dosežke spadajo 40 % študentk na univerzi v Malaviju, 100-odstotno štipendiranje študentk medicine ter razvoj in pregled zakonodaje z vidika vprašanj spola. Eden od največjih razvojnih izzivov v Malaviju je še vedno nasilje na podlagi spola. K temu prispeva več dejavnikov, med drugim zgodnje poroke, škodljive kulturne prakse, verska prepričanja, nizka stopnja pismenosti in slab ekonomski položaj.

Pravni okvir za politične stranke v Malaviju je šibek, potreben pregleda in reforme. Lahko bi uvedli zakonodajo, ki bi urejala zasebno pridobljena sredstva političnih strank, s čimer bi izboljšali preglednost in odgovornost, saj bi politične stranke morale objavljati letne računovodske izkaze.

Med volitvami leta 2014 so se pojavljale nepravilnosti in trditve o ponarejanju glasov, ki so povzročile vsesplošno nezaupanje glede vodenja volitev. Misija EU za opazovanje volitev je potrdila, da bo treba pred naslednjimi volitvami leta 2019 odpraviti pomanjkljivosti volilnega sistema. Trenutni proces reforme volilnega sistema poteka počasi, EU pa ga bo še naprej podpirala.

EU kot celota obravnava človekove pravice z Malavijem v političnem dialogu s to državo na podlagi člena 8. Njena delegacija je na vprašanja človekovih pravic opozarjala z demaršami in na drugih forumih, tudi z ministrstvom za pravosodje in ustavne zadeve. Misije EU so v letu 2016 poleg tega vzdrževale redne stike z nekaterimi vodilnimi organizacijami za človekove pravice v državi, pa tudi z drugimi ključnimi partnerji, na primer ZDA in ZN.

Delegacija EU ima redne stike z lokalnimi organizacijami civilne družbe in zagovorniki človekovih pravic.

Malavi je prejemal podporo EU za večje spoštovanje človekovih pravic v državi, namenjeno krepitvi zmogljivosti malavijske komisije za človekove pravice. EU je v partnerstvu s Skladom Združenih narodov za prebivalstvo (UNFPA) še naprej podpirala program za enakost spolov v okviru projektov za enakost spolov in opolnomočenje žensk in v okviru manjših pobud z lokalnimi nevladnimi organizacijami. Skupaj z državami članicami je še naprej podpirala organizacije civilne družbe, ki se zavzemajo za pravice pripadnikov manjšin in ranljivih skupin, tudi LGBTI oseb in albinov. Pravice otrok se obravnavajo tudi v okviru projektov za podporo krepitvi sistemov za zaščito otrok.

Republika Mali

Leto 2016 sta zaznamovala počasno izvajanje mirovnega sporazuma iz leta 2015, ki ga je malijska vlada podpisala z dvema oboroženima gibanjema, ter hudo poslabšanje varnostnih razmer s ponovnimi terorističnimi napadi na malijske oborožene sile, mednarodne sile, lokalne uradnike, humanitarne organizacije in civiliste. Za splošno stanje človekovih pravic v Maliju v teh varnostnih razmerah so še vedno značilne sistematične kršitve človekovih pravic. Med sistematičnimi kršitvami so bile samovoljne usmrtitve, mučenje, dolgotrajno nezakonito pridržanje, novačenje mladoletnikov s strani oboroženih skupin, spolno nasilje in ustrahovanje. Humanitarni položaj beguncev in oseb, ki so zaradi konflikta notranje razseljene, je še vedno zelo težak.

Prednostne naloge EU v zvezi s človekovimi pravicami so še naprej enake. Mednje spadajo zavzemanje za mir, spravo in pravičnost, promoviranje spoštovanja pravic žensk, otrok in drugih ranljivih skupin, okrepitev kronično zapostavljenega sodstva in s tem podpora prizadevanjem za boj proti nekaznovanju ter podpora prizadevanjem za boj proti široko razširjeni korupciji v državi.

Med izzive, s katerimi se spopada Mali, spadajo poleg posledic varnostne krize za človekove pravice tudi nasilje na podlagi spola, vključno s pohabljanjem/rezanjem ženskih spolnih organov, trgovina z ljudmi, težke razmere v zaporih, poročila o suženjstvu in delu otrok ter tihotapljenju migrantov ter diskriminacija nekaterih skupin, kot so osebe z invalidnostmi in albini, in na podlagi etnične pripadnosti (npr. črnih Tuaregov). Druga vprašanja, ki jih je še treba izpostaviti, so tudi globoko zakoreninjena korupcija med uradniki ter šibko in neučinkovito sodstvo, ki prispeva k nekaznovanju in nenehnim kršitvam zakonskih pravic aretiranih in obtoženih, obenem pa še prenatrpanost zaporov.

Novembra 2016 so potekale lokalne volitve v 92 % občin v državi, ki jih je sicer 703, pri čemer je na njih kandidiralo skupno okoli 31 % žensk. Medtem ko je bil potek volitev na splošno sprejemljiv, pa so v 43 občinah v severnih in osrednjih regijah volitve ovirali oboroženi posamezniki in negotove razmere. Štirje malijski vojaki, ki so varovali prevoz volilnih skrinjic, so bili ubiti v napadu.

V letu 2016 je bilo opazno tudi izboljšanje na področju človekovih pravic. Komisija za resnico, pravico in spravo je še naprej širila svojo prisotnost v regijah po vsej državi, tudi v večini severnih predelov. Svet ministrov je novembra 2016 odobril nacionalno politiko za človekove pravice, katere poudarek je na promoviranju in varstvu človekovih pravic, pomoči zagovornikom človekovih pravic ter mednarodnem sodelovanju na področju človekovih pravic. Pod okriljem ministrstva za pravosodje in človekove pravice je bil za izvajanje politike ustanovljen oddelek za človekove pravice. Novembra se je v Maliju začelo sojenje generalu Amadouju Hayi Sanogoju in 17 osebam, ki so soobtožene, da so leta 2012 proti malijskim uradnikom zagrešile zločine, povezane s človekovimi pravicami; gre za pozitiven korak v boju proti nekaznovanju v državi. Vredno je omeniti še reformo nacionalne komisije za človekove pravice v skladu s pariškimi načeli.

EU je kot članica mednarodne mediacijske skupine za mirovni sporazum še naprej dejavno sodelovala v mednarodnih prizadevanjih za zagotovitev miru v Maliju. Poleg tega je nudila odločno politično in operativno podporo za reformo nacionalne komisije za človekove pravice. Njena delegacija je leta 2016 izvedla posebno usklajevanje na področju človekovih pravic med donatorji v Maliju ter še naprej vodila politični dialog z oblastmi glede korupcije in nezakonitega bogatenja, ki zelo ovirata razvoj Malija. Z operativnega vidika se je v okviru misij EU SVOP v Maliju, tj. EUTM Mali in EUCAP Sahel Mali, v sodelovanju z misijo ZN v Maliju nadaljevalo usposabljanje pripadnikov malijskih obrambnih in varnostnih sil o pravu s področja človekovih pravic in mednarodnem humanitarnem pravu.

Delegacija EU podpira izvajanje nacionalne razvojne strategije in mirovnega sporazuma iz leta 2015 prek splošne proračunske podpore (pogodba o podpori za konsolidacijo države (SBC) II – v letu 2016 izplačanih 69,5 milijona EUR). Razrešnica za izplačilo za leto 2016 je bila podeljena zlasti za ustanovitev in začetek delovanja komisije za resnico, pravico in spravo ter komisije za razoroževanje, demobilizacijo in ponovno vključevanje. V okviru istega instrumenta je bil v kazalnikih uspešnosti za spremenljivo tranšo vključen tudi boj proti korupciji. Eden od teh kazalnikov je bolj podrobno kazal notranji nadzor in revizorsko spremljanje priporočil, ki jih je izdal pristojni organ (CGSP ali splošni nadzornik javnih storitev). Leta 2016 je bil ta kazalnik izpolnjen.

Dodatna klavzula k pogodbi EIDHR, finalizirana konec 2016, Evropski uniji omogoča podporo udeležbe tožnikov na zelo odmevnem sojenju nekdanjemu vodji hunte, Amadouju Hayi Sanogoju, ki je obtožen izvensodnih usmrtitev pripadnikov posebne vojaške enote, t. i. rdečih baretk, ki naj takrat ne bi podpirale vojaškega udara. Iz istega instrumenta (EIDHR) EU podpira tudi nacionalno komisijo za človekove pravice (CNDH), s čimer ji je v letu 2016 omogočila zlasti obisk zaporov in celic na policijskih postajah ter pripravo poročila o razmerah v malijskih zaporih.

Podpora EU je namenjena tudi lokalnim organizacijam civilne družbe za lobiranje za pravice otrok in mladih, njihovo spremljanje ter ozaveščanje o njih (štiri pogodbe v okviru EIDHR, ki se trenutno izvajajo).

Sredstva iz IcSP prejema lokalni studio, Studio Tamani, ki ob podpori fundacije Fondation Hirondelle pripravlja različne vsebine, na primer novice, govorne oddaje in programe o otrocih in ženskah, ki se vsakodnevno in v petih jezikih vrtijo na 56 lokalnih radijskih postajah po vsej državi. Te oddaje so zelo pomembne in jih izredno cenijo v odročnih območjih Malija, na primer v Timbuktuju in Kidalu. S sporočanjem bolj nevtralnih informacij o politiki in varnosti ter spodbujanjem miroljubne izmenjave stališč prispevajo k umirjanju napetosti med skupnostmi na teh nemirnih območjih.

Delegacija EU v okviru nujnega skrbniškega sklada za Sahel trenutno preučuje predlog projekta za ozaveščanje skupnosti s strani varnostnih sil v osrednji regiji (Mopti), pri čemer naj bi se institucionalne zmogljivosti sil podprle z drugim projektom iz skrbniškega sklada, PARSEC, ki ga je operativni odbor skrbniškega sklada odobril leta 2016.

Mali je ratificiral večino mednarodnih in regionalnih pogodb o človekovih pravicah ter vse temeljne konvencije MOD in pripadajoče protokole. Leta 2016 je še naprej sodeloval s sistemom ZN za človekove pravice, tudi z neodvisnim strokovnjakom ZN glede stanja človekovih pravic v Maliju, ki je državo obiskal ob koncu leta 2015 in svoje poročilo objavil januarja 2016. Julija je sodeloval tudi v razpravah o šestem in sedmem poročilu Odbora za odpravo diskriminacije žensk. Mali kljub občutljivim regionalnim razmeram še naprej podpira MKS. Le-to je septembra 2016 sodilo islamskemu skrajnežu, ki je pomagal pri rušenju svetišč v Timbuktuju med konfliktom leta 2012; to sojenje je bilo splošno priznano kot prelomen dogodek za Mali in za mednarodno pravosodje.

Velik napredek je potreben na različnih področjih, na primer pri boju proti nekaznovanju, zlasti v zvezi s kršitvami človekovih pravic, storjenimi med krizo leta 2012; med drugim bi ga lahko dosegli z vzpostavitvijo neodvisnega nacionalnega preventivnega mehanizma za nadzor priporov. Napredek je potreben tudi v zvezi s pravicami žensk in deklet ter enakostjo spolov na vseh področjih, tudi glede spolnega in reproduktivnega zdravja in pravic. To je zlasti pomembno zato, ker na položaj žensk in deklet še vedno močno vpliva nazadnjaški družinski zakonik, ki je bil sprejet leta 2011 pod pritiskom verskih gibanj za razveljavitev predhodnega, bolj napredenega zakona. Ženske je treba tudi učinkovito vključiti v izvajanje mirovnega procesa. Poleg tega morajo oblasti še naprej vzpostavljati potrebne pravne okvire za varstvo človekovih pravic, na primer zakon o socialnem varstvu oseb z invalidnostmi.

Islamska republika Mavretanija

Mavretanija se spopada z velikimi notranjimi in zunanjimi izzivi. Odnosi med različnimi skupnostmi v državi so vedno težji zaradi občutka izključenosti in diskriminacije v črnski in haratinski skupnosti, kar bi lahko vodilo v radikalizacijo in predstavljalo grožnjo za nacionalno enotnost.

Dejavnosti EU v zvezi s človekovimi pravicami v Mavretaniji so usmerjene zlasti v izboljšanje pravosodnega sistema, boj proti suženjstvu, boj proti mučenju in slabemu ravnanju, zlasti s podporo ustreznemu nacionalnemu preventivnemu mehanizmu, etnično diskriminacijo in diskriminacijo na podlagi spola, zlasti nasilje nad ženskami, status organizacij civilne družbe ter odpravo smrtne kazni. EU prednostno obravnava tudi pravice migrantov.

Še vedno zeva prepad med sorazmerno napredno zakonodajo proti suženjstvu in njegovim ostalinam ter izvajanjem te zakonodaje. Leta 2015 je bil sprejet nov zakon proti suženjstvu, vendar pa je učinek teh naprednih politik zaradi neobstoja doslednih mehanizmov za izvajanje in spremljanje le skromen. Prva in edina obsodba je bila izrečena leta 2016. Mednarodna konferenca dela je leta 2016 izpostavila pomanjkljivo izvajanje temeljne konvencije MOD o prisilnem delu in vlado pozvala k doslednemu izvajanju zakonodaje iz leta 2015. EU je v okviru MOD dala izjavo, vladi pa zagotavlja konkretno podporo za izvajanje časovnega načrta za izkoreninjenje sodobnih oblik suženjstva ter za spremljanje izvajanja nedavno sprejete zakonodaje proti suženjstvu.

Položaj žensk je še vedno zaskrbljujoč. Nobenega napredka ni bilo v zvezi z odobritvijo osnutka novega zakona za preprečevanje vseh oblik nasilja nad ženskami, ki je še vedno blokiran v parlamentu. EU podpira sprejetje tega novega osnutka akta ter izvajanje obstoječega akcijskega načrta za enakost spolov za obdobje 2015–2018 in programa za odpravo pohabljanja ženskih spolnih organov.

Na pravosodnem področju še vedno ni bila odobrena sektorska politika s srednjeročnimi prednostnimi nalogami. Leta 2016 sta bila kot osnova za nadaljnje reforme sprejeta triletni akcijski načrt in nacionalna strategija za dostop do pravnega varstva. Rezultati še niso vidni. Prav tako ni bilo nobenega napredka v zvezi s statusom nevladnih organizacij in političnih strank. Sporni novi zakon o združenjih je blokiran v parlamentu zaradi kritike, da ohranja sedanji sistem, ki zahteva predhodno odobritev ter ministrstvu za notranje zadeve daje diskrecijsko pravico za registracijo nevladnih organizacij in političnih strank.

Mavretanija na videz vzdržuje notranjo stabilnost pod vodstvom predsednika Mohameda Ould Abdela Aziza, ki je na oblasti od leta 2009, trenutno pa mu teče drugi in s tem zadnji mandat. Predsednik Aziz je jasno izjavil, da bo spoštoval ustavno omejitev dveh mandatov. Nacionalni politični dialog je potekal oktobra 2016, a ga je velik del opozicije bojkotiral. Njegov rezultat je bila vrsta predlogov za spremembo ustave, tudi glede ukinitve senata, ter za spremembe v zvezi z državno zastavo in himno. Predlagane spremembe bodo morale biti odobrene leta 2017, verjetno pa jim bodo sledile zgodnje parlamentarne in lokalne volitve.

V letu 2016 se je okrepil dialog o človekovih pravicah z oblastmi in zagovorniki človekovih pravic, zlasti v zvezi z dvema najpomembnejšima primeroma, o katerih je EU dala lokalno izjavo in se sestala z zadevnimi člani vlade. Ta dva primera tudi jasno ponazarjata notranje napetosti v Mavretaniji. Prvi zadeva mladega blogerja, ki je bil konec leta 2014 obsojen na smrtno kazen zaradi verskega odpadništva, a je še vedno v zaporu in čaka na še eno sojenje. Mavretanija v svoji 56-letni zgodovini še ni izdala smrtne kazni zaradi verskega odpadništva. Redne demonstracije, v katerih se vrstijo glasni pozivi k usmrtitvi blogerja, ponazarjajo nevarnost radikalizacije dela mavretanske družbe. Drugi primer se nanaša na sojenje in obsodbo 13 aktivistov gibanja proti suženjstvu IRA (*Initiative de Resurgence du Mouvement Abolitionniste*) ob postopkovnih nepravilnostih in verodostojnih obtožbah o mučenju v zaporu. Čeprav je pritožbeno sodišče znižalo kazni in izpustilo večino obtoženih, pa so trije aktivisti še vedno v zaporu. Kljub pozivom EU in drugih mednarodnih akterjev trditve o mučenju in slabem ravnanju v zaporu niso bile preiskane.

V letu 2016 so se v okviru EIDHR in DCI izvajali trije projekti, v okviru katerih so se ukvarjali z zaščito ranljivih otrok, krepitvijo ekonomskega položaja nekdanjih sužnjev in podporo za mirno sobivanje skupnosti (reševanje zemljiških sporov). V letih 2017 in 2018 bodo izvedeni trije novi projekti v zvezi z bojem proti suženjstvu in z zapori, nov razpis za zbiranje predlogov pa bo namenjen projektom, ki obravnavajo problematiko nasilja nad ženskami.

Mavretanska vlada je zaradi izboljšanja varnostnega nadzora poostrila ukrepe, ki migrantom omogočajo ureditev bivanja in pridobitev delovnega dovoljenja. EU sodeluje z mavretanskimi organi in civilno družbo, da bi zagotovili spoštovanje pravic migrantov. Dva od projektov skrbniškega sklada EU za Mavretanijo, odobrena leta 2016, se ukvarjata s položajem otrok brez spremstva oziroma s pogoji, pod katerimi se migranti vračajo v svoje matične države. V okviru regionalnega programa za razvoj in zaščito (RDPP) se je v Mavretaniji začel izvajati projekt, s katerim naj bi izboljšali lokalne zmogljivosti za pomoč ranljivim migrantom s podporo na področju zdravja, pravnega varstva in ponovnega vključevanja.

Posebni poročevalec Združenih narodov o skrajni revščini in človekovih pravicah je državo obiskal maja 2016. Njegovo poročilo je vlada zavrnila kot pristransko. Mavretanija je na splošno vedno sprejela zahteve za obisk države od vseh posebnih poročevalcev ZN in pokazala pripravljenost za sodelovanje z mednarodnimi institucijami za človekove pravice.

Posebni poročevalec ZN o mučenju in drugem okrutnem, nečloveškem ali ponižujočem ravnanju ali kaznovanju, ki je državo obiskal v začetku leta 2016, je opozoril na prepad med zakonodajo in njenim izvajanjem. Zlasti je izpostavil nujnost preprečevanja mučenja v priporu ter skoraj popoln neobstoj preiskav domnevnih primerov mučenja in slabega ravnanja.

Republika Mauritius

Mauritius po mednarodnih standardih beleži pozitivne rezultate v zvezi z varstvom in spoštovanjem človekovih pravic. Leta 2016 ga je indeks fundacije Ibrahim o afriškem upravljanju (IIAG) že desetič zapored uvrstil na prvo mesto v Afriki glede splošnega upravljanja.

Med prednostnimi nalogami EU so napredek pri pravicah žensk, varstvu pravic otrok in odpravi nasilja nad otroki, varstvu človekovih pravic LGBTI oseb ter krepitvi pravne države in institucij za človekove pravice.

Eden od kritičnih problemov je še vedno nasilje v družini. 25 % žensk navaja, da so bile izpostavljene najmanj eni obliki nasilja na podlagi spola. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za izboljšanje človekovih pravic na področjih enakosti spolov, nasilja nad ženskami in otroki, diskriminacije LGBT oseb ter razmer v zaporih.

Vlada je leta 2016 sprejela pozitivne ukrepe z več zakonodajnimi spremembami, na primer (spremembo) zakona o zaščiti pred nasiljem v družini in zakona o nacionalnem svetu žensk, ki zagotavljata sodobnejši in ustreznejši pravni okvir za promoviranje opolnomočenja žensk in enakosti spolov. Dokončana sta bila tudi strategija in akcijski načrt o zaščiti otrok, v zvezi s katerima je EU v letih 2014 in 2015 tehtno podpirala ministrstvo za enakost spolov, otroški razvoj in družinske zadeve.

V Republiki Mauritius se je v obdobju 2013–2016 izvajal program proračunske podpore, katerega ključna rezultata sta izboljšanje zdravja mater v ranljivih skupinah in zmanjšanje stopnje umrljivosti dojenčkov.

EU je z Republiko Mauritius še naprej razpravljala o demokraciji in človekovih pravicah na različnih ravneh, tudi v okviru političnega dialoga na podlagi člena 8, ki je bil januarja 2016, in razvojnega sodelovanja.

Javna diplomacija EU se je močno zavzemala za vprašanja, povezana s spolom. EU in države članice so s kampanjo „Ansam kont la violans“, ki jo je vodila delegacija EU, še naprej podpirale boj proti nasilju na podlagi spola. V kampanji so sodelovale vidne osebnosti, o njej pa so obsežno poročali mediji, tudi družbeni.

Leta 2016 je vodja delegacije EU v svojih javnih dejavnostih posebno pozornost namenila zlasti vprašanjem s področja enakosti spolov, junija pa se je udeležila mednarodnega foruma žensk, ki ga je organiziral predsednik republike. EU je poleg tega vzdrževala redne stike z zagovorniki človekovih pravic, zlasti glede razmer v zaporih in človekovih pravic LGBTI oseb.

Republika Mozambik

V letu 2016 se je splošno stanje človekovih pravic v Mozambiku poslabšalo, predvsem zaradi političnih in vojaških napetosti med vlado in opozicijsko stranko Renamo. Še vedno so se pojavljali nerešeni umori, politično zatiranje in ustrahovanje, naperjeno proti nasprotnikom vlade, v območjih konfliktov pa so prebivalci pred nasiljem še naprej bežali v sosednje države.

V prednostnih nalogah EU se odražajo dogajanja, povezana s političnimi in vojaškimi napetostmi. Med te naloge spada poleg miroljubne in demokratične sprave tudi podpora krepitvi državljanskih in političnih pravic, na primer svobode izražanja, dostopa do informacij in pravne države. Posebna pozornost je namenjena tudi pravicam žensk, vključno z izvajanjem nacionalne strategije za odpravo prakse poročanja otrok.

S pripravo demokratičnega profila/akcijskega načrta naj bi olajšali opredelitev skupnih prednostnih nalog z državami članicami. V zvezi s tem EU stalno vzdržuje dialog za spodbujanje k trajni spravi in bolj vključujoči demokratični rešitvi. Tiskovni predstavnik VP/PP je v zvezi s tem dal tri izjave. EU je prav tako proaktivno podpirala temeljne pravice in svoboščine, tudi svobodo izražanja. Te zadeve so bile skupaj s potrebo po okrepitvi pravne države na dnevnem redu političnega dialoga na podlagi člena 8 (leta 2016 sta bili v okviru dialoga organizirani dve srečanji).

Mozambiška vlada je napovedala, da bo državo v letu 2017 obiskala posebna poročevalka ZN za usmrtitve, izvršene po izvensodnih, skrajšanih in samovoljnih postopkih. V razpravah z vlado so bila ob različnih priložnostih obravnavana tudi druga vprašanja, povezana z zagovorniki človekovih pravic in posameznimi primeri. Zagovorniki človekovih pravic, ki so prejeli poziv, naj se zglasijo na policiji, so dobili spremstvo. EIDHR je bil uporabljen v štirih oziroma petih posameznih primerih za kritje pravnih in zdravstvenih stroškov. Tudi za dva projekta, ki ju financira EU, je bila odobrena dodatna klavzula, ki je nevladnim organizacijam omogočila uporabo sredstev za nepredvidene izdatke za kritje škode po ropu in drugih dejanjih ustrahovanja.

Podpora demokratizaciji se je izvajala z 11 projekti ERS s poudarkom na državljanski vzgoji in participativnem načrtovanju. Začele so se dejavnosti treh projektov v okviru EIDHR (dostop do informacij v ekstraktivni industriji, programi socialne zaščite, ki jih spremljajo lokalne skupnosti, ter podpora civilni družbi za promoviranje dostopa do informacij, pravic in svobode izražanja). EU in države članice so zagotavljale finančno podporo ter tehnično pomoč in usposabljanje velikemu številu organizacij civilne družbe, tudi prek programov PAANE (EU) in AGIR (Švedska, Nizozemska, Danska). EU je poleg tega organizirala usposabljanje za skupino zagovornikov človekovih pravic.

EU in države članice so še naprej podpirale organizacije civilne družbe, ki se ukvarjajo s pravicami žensk in enakostjo spolov (krepitev ekonomskega položaja žensk, politična participacija žensk, nasilje na podlagi spola, spolno in reproduktivno zdravje in pravice, dostop do izobraževanja). Uradno se je začela priprava profila države glede enakosti spolov, ki ga financira EU. Začeli so se trije projekti v okviru EIDHR o pravicah žensk in otrok. EU je dejavno pripomogla tudi k boju proti nasilju nad ženskami in otroki. S projektom, ki ga je financirala EU, je bila v Matoli aktivirana telefonska številka za klice v sili za prijavo nasilja v družini. V okviru drugega projekta EU, ki ga prav tako financira EU, je bil v Pembi vzpostavljen center za pomoč otrokom, da bi jim zagotovili pomoč v primeru nasilja (podobna služba deluje tudi v Beiri in Nacali).

V okviru programa AGIR so se izvajale posebne dejavnosti v zvezi s pravicami otrok in bojem proti zlorabi otrok, porokam otrok in trgovini z otroki. Potekalo je tudi sodelovanje z zagovorniki človekovih pravic, ki se borijo proti diskriminaciji starejših, otrok, žensk, oseb, okuženih s HIV/AIDS, oseb z invalidnostmi in LGBT skupnosti.

Mozambik so obiskali neodvisna strokovnjakinja o uveljavljanju človekovih pravic albinov in predstavniki Pododbora za preprečevanje mučenja. Leta 2016 je bil Mozambik tudi predmet drugega splošnega rednega pregleda, v okviru katerega je sprejel 180 od 210 priporočil, ne pa tudi pomembnih, na primer tistih, povezanih z MKS ali vprašanji LGBTI.

V prihodnje bosta še vedno pomembni vzpostavitev miru in utrditev demokracije. Poleg tega bo potreben nadaljnji napredek v zvezi s krepitvijo sodstva in spoštovanjem temeljnih pravic. V zvezi s tem bo treba kljub določenemu napredku še naprej posebno pozornost namenjati vprašanjem, povezanim s spolom, tudi enakosti spolov.

Republika Namibija

Splošno stanje človekovih pravic v državi je bilo leta 2016 zadovoljivo. Namibija ima napreden pravni okvir za varstvo človekovih pravic. Je tudi ena od redkih držav, ki so sprejele akcijski načrt za človekove pravice. Vseeno pa se pojavljajo poročila o kršitvah človekovih pravic, ki se nanašajo zlasti na uporabo pretirane sile pri aretacijah, dolgotrajni pripor v predkazenskem postopku ter diskriminacijo žensk in otrok. Kljub sprejetju nacionalne politike za enakost spolov leta 2010 pa tradicionalne prakse podrejanja žensk prispevajo k razširjenemu nasilju v družini, tudi k posilstvom in umorom.

Prednostna naloga EU v letu 2016 je bila promoviranje in varstvo pravic žensk (vključno z zmanjšanjem nasilja na podlagi spola), otrok in manjšin (s posebnim poudarkom na pripadnikih avtohtonih ljudstev in marginaliziranih osebah).

Socialne in ekonomske pravice se niso uveljavljale v zadostni meri. Ključni izzivi v Namibiji so še vedno brezposelnost, revščina in neenakost, ki vplivajo tudi na stanje človekovih pravic v državi. Te socialnoekonomske razmere ter zlorabe drog in alkohola skupaj z nizko izobrazbeno ravnjo ustvarjajo okolje, v katerem je široko razširjeno nasilje nad ženskami in otroki. Drugi nedavni incidenti se – kljub visoki uvrstitvi Nambije na tem področju – nanašajo na svobodo medijev. Na primer, v začetku leta 2016 so državni organi odredili zaplembo filmskega materiala japonske filmske ekipe, ki je raziskovala zaposlovanje delavcev iz Demokratične ljudske republike Koreje v Namibiji. Čeprav je to le osamljen primer, pa se sklada s splošnim vtisom, da vlada v zvezi z nekaterimi temami skuša omejiti medije.

Pomemben pozitivni premik je bilo sprejetje nacionalne strategije za boj proti korupciji. Pripravljen je bil osnutek zakona o zaščiti prijaviteljev nepravilnosti in osnutek zakona o zaščiti prič, trenutno pa ju obravnava ministrstvo za pravosodje. Ministrstvo za pravosodje vodi tudi postopek za spremembo zakona o izročitvi, da bi zagotovili, da Namibija ne postane varna oaza ubežnikov. Leta 2016 so bili pripravljeni trije pomembni zakonodajni akti, ki so ključni za okrepitev varstva pravic otrok in so še vedno v obravnavi: osnutek zakona o nacionalnem registru prebivalcev, osnutek zakona o elektronskih transakcijah in kibernetski kriminaliteti ter osnutek zakona o pravnem varstvu otrok (ki zvišuje starost za kazensko odgovornost s 7 na 12 let).

EU je z Namibijo na različnih ravneh še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji. Politični dialog na podlagi člena 8 je bil 8. junija 2016 in je bil posvečen ključnim vprašanjem človekovih pravic, in sicer vzorcem glasovanja pri ZN, MKS in nadaljnjemu ukrepanju po zadnjem splošnem rednem pregledu (tudi v zvezi z manjšinami, vprašanji LGBTI, pravicami žensk in otrok, nasiljem na podlagi spola ter sodstvom).

EU je leta 2016 še naprej finančno podpirala projekte, financirane iz ERS in EIDHR. Razpis za zbiranje predlogov v okviru EIDHR je bil namenjen zlasti promoviranju in varstvu pravic žensk in deklet s posebnim poudarkom na nasilju na podlagi spola in najstniških nosečnostih ter varstvu in promoviranju kulturnih pravic s posebnim poudarkom na etničnih manjšinah in avtohtonih prebivalcih.

Uspešno se je izvajal program za hitro zmanjšanje stopnje umrljivosti mater in otrok (PARMaCM), ki bo zaključen v letu 2017. V okviru tega programa se v štirih regijah v Namibiji poleg zdravstvenih ustanov gradijo zavetišča za nosečnice, ki čakajo na porod, da bi z njimi nadomestili začasna taborišča in ženskam s podeželja zagotovili varen kraj, v katerem lahko bivajo do poroda.

Sredi leta 2016 se je uspešno iztekel sporazum o prispevku za Unicefov projekt o socialni odgovornosti in šolskem upravljanju v izobraževalnem sektorju v Namibiji. Projekt je organizacijam civilne družbe ter učiteljem na regionalni in nacionalni ravni uspešno omogočil, da prevzamejo vodilno vlogo pri razvoju in uporabi orodij socialne odgovornosti v šolskih skupnostih ter da te izobražujejo o pravicah in državljanski odgovornosti.

Uspešno je bil izveden projekt MoMu (*Moving on, Moving up* – projekt za vključevanje mladih, okuženih s HIV), ki se je zaključil leta 2016. Glavni cilj projekta je bil olajšati organizacijo srečanj in delavnic za pridobitev življenjskih spretnosti in veščin ter pritegniti mladino prek različnih medijskih platform, pri tem pa izboljšati položaj ranljivih mladih, da premagajo socialno izključenost in revščino.

Leta 2016 se je zaključil uspešen projekt o opolnomočenju z izobraževanjem, namenjen otrokom z okvarami sluha, njihovim družinam in skupnosti; projekt je izvajalo namibijsko združenje za otroke z jezikovnimi in govornimi motnjami ter okvarami sluha (ClaSH). Njegov poudarek je bil na ozaveščanju javnosti o izgubi sluha pri otrocih ter na potrebi po ustreznih strategijah zgodnjega ukrepanja in trajni podpori.

V osmih regijah v državi se je uspešno izvajal in bil leta 2016 tudi zaključen LGBTI projekt o boju proti diskriminaciji in promoviranju enakih pravic za LGBTI osebe v Namibiji. V okviru programa so se razvijali znanje, spretnosti in zmogljivosti LGBTI organizacij.

Republika Niger

Stanje človekovih pravic v Nigru je še vedno izjemno krhko glede na nestabilne gospodarske in kritične varnostne razmere v regiji, ki so predvsem posledica izrednih razmer v Diffi in ponovnih napadov v bližini severnega Malija. Niger je na stičišču kriz v južni Libiji, severnem Maliju in območju Čadskega jezera, zato mora veliko (človeških in finančnih) virov namenjati preprečevanju širitve teh kriznih žarišč v državo. S tem povezani varnostni izzivi in proračunski napori še poslabšujejo težke finančne razmere, ki so jih povzročile nizke cene surovin, finančna kriza v Nigeriji in posledice podnebnih sprememb za kmetijstvo in pašništvo.

Dejavnosti EU so glede na to usmerjene v štiri strateške prednostne naloge: utrjevati demokratična načela in pravno državo, omogočiti dostop do poštenega, neodvisnega in nepristranskega pravosodnega sistema za vse državljane povsod po državi, ženskam v Nigeriji zagotoviti mesto v življenju države in polno uveljavljanje njihovih pravic, ter Nigrcem omogočiti, da živijo in delajo v miru, dostojanstvu in varnosti in da uporabljajo storitve, ki jim jih mora omogočiti država.

Večjih kršitev človekovih pravic ni bilo ugotovljenih. Vseeno pa je treba pozorno spremljati nekatere primere in v zvezi z njimi ukrepati; med drugim primer več oseb, ki so zaprte dlje časa, ne da bi jim bilo sojeno, ali pa določene znake verske nestrpnosti, ki se opažajo na družbenih medijih in v pridigah nekaterih imamov. Kljub dvema demaršama EU se je Niger pri glasovanju o resoluciji o moratoriju na smrtno kazen vzdržal, medtem ko je na prejšnjih srečanjih glasoval za.

V prvih treh mesecih leta 2016 je bilo največ pozornosti namenjene predsedniškim in parlamentarnim volitvam. V napetem političnem vzdušju je bil predsednik Isufu z veliko večino glasov ponovno izvoljen za drugi in zadnji mandat, medtem ko je opozicija volitve bojkotirala. Predsednik Isufu in njegova vlada imata udobno večino v parlamentu, kar bi moralo pozitivno vplivati na izvajanje glavnih točk njegovega programa „Renaissance Acte II“, vključno s cilji, povezanimi z demokracijo in človekovimi pravicami. Niger se bo moral prav tako soočiti z novim izzivom obvladovanja vedno večjih neregularnih migracijskih tokov, ki prečkajo državo na poti proti Libiji in Evropi.

Nigrske oblasti so politično zavezane izvajanju mednarodne in nacionalne zakonodaje o človekovih pravicah. Prednostne naloge različnih načrtov na področju človekovih pravic so še vedno vključevanje človekovih pravic v nigrsko zakonodajo, razširjanje in popularizacija ustreznih besedil ter transkripcija običajev kot pravnega instrumenta, ki dopolnjuje sodobno pravo. Vendar pa zaradi pomanjkanja človeških in finančnih virov, v nekaterih primerih pa tudi zaradi pomanjkanja odgovornosti, zlasti glede statusa žensk, kljub določenemu napredku, na primer pri vzpostavitvi posebnega ministrstva za ženske in otroke, prihaja do operativnih zastojev.

EU se ukvarja tudi z vedno bolj zaskrbljujočim vprašanjem migrantov v brezizhodnem položaju. Niger rešuje tudi vprašanje lastnih migrantov, ki se vračajo iz Libije in Alžirije. EU z vsestransko pomočjo podpira ukrepe za izboljšanje njihovega položaja, tudi z boljšimi pogoji za tiste, ki so se pripravljeni prostovoljno vrniti v svojo matično državo. Niger ima v zvezi z azilom odprt in prijazen odnos do prosilcev in beguncev na svojem ozemlju. Poleg tega spada v mandat Visokega komisariata ZN za begunce le omejeno število primerov, in sicer zaradi slabega sistema predložitve zaprosila, zaradi katerega je mogoče v Nigru zaprositi za azil le na en način. EU z regionalnim programom za razvoj in zaščito (RDPP) promovira dostop migrantov do postopkov za določanje statusa, pogojev za sprejem in pomoči za prosilce za azil.

V zvezi s podporo EU se vsaka posamezna prednostna naloga, določena v strategiji, obravnava v okviru sektorskega dialoga. S *Commission Nationale des Droits de l'Homme* (CNDH) se vzdržujejo redni dvostranski stiki in srečanja v zvezi s posameznimi vprašanji, s katerimi se ukvarja ta komisija (na primer stanje človekovih pravic v regiji Diffa, potem ko so bile tam razglašene izredne razmere). Delo zagovornikov človekovih pravic se na splošno spoštuje. Občasno se po izjavah ali objavah, kritičnih do vladnih ukrepov, pojavijo poročila o aretacijah in ustrahovanju.

S programi proračunske podpore se spodbujajo tudi zelo pomembna vprašanja človekovih pravic, na primer dostop do pravnega varstva (vključno z izboljšanjem delovanja sodstva in zmanjšanjem števila oseb, priprtih v predkazenskem postopku) ter dostop do zdravstvenih storitev in izobraževanja, zlasti za najbolj prikrajšane skupine, tudi ženske in dekleta. Glavni cilj nove pogodbe o reformi izobraževalnega sektorja, podpisane leta 2016, je zmanjšanje diskriminacije pri dostopu do izobraževanja glede na spol, družbeni razred in kraj stalnega prebivališča.

Splošna proračunska podpora je bila leta 2016 v glavnem namenjena volilnemu procesu (4 milijoni EUR), da bi prispevali k njegovi preglednosti in pravičnosti.

Preko programa za podporo pravosodja in pravne države (PAJED II) so se še naprej podpirale nekatere dejavnosti nacionalne komisije za človekove pravice ter nacionalne komisije za usklajevanje v boju proti tihotapljenju in trgovini z ljudmi, ki je pristojna za pripravo nacionalnih sektorskih strategij.

V okviru EIDHR je bil leta 2016 z nacionalno komisijo za človekove pravice podpisan nov projekt, da bi podprli njeno strategijo. Leta 2017 bosta podpisani še dve pogodbi. Ti novi projekti dopolnjujejo obstoječe ukrepe za izboljšanje razmer v zaporih, tudi življenjskih pogojev zaprtih mladoletnikov, ter ukrepe v okviru boja proti porokam otrok in proti vsem oblikam suženjstva.

Misija EUCAP Sahel Niger še naprej izobražuje varnostne sile in nekatere deležnike iz pravosodja o pravilnem izvajanju protiteroristične zakonodaje in zakonodaje o migracijah ob doslednem spoštovanju človekovih pravic in mednarodnega humanitarnega prava, kazenskega prava ter zaščiti žrtev in ranljivih skupin, kot so ženske, otroci, migranti in begunci.

Niger je bil leta 2016 predmet splošnega rednega pregleda. Sprejel je 164 od 168 priporočil, danih v prejšnjem pregledu, „seznanil“ pa se je z enim. Preostala tri priporočila, ki se nanašajo na pravice nomadov in kmetov, so bila odložena.

Zvezna republika Nigerija

Čeprav so se v Nigeriji zgodile demokratične spremembe, ki so omogočile tudi intenzivno politično razpravo in razcvet medijev, pa so splošno stanje človekovih pravic leta 2016 še vedno zaznamovale kršitve človekovih pravic, ki so jih zagrešile varnostne sile v boju proti kriminalu. Šibek in podkupljiv sistem kazenskega pravosodja ne zagotavlja zadostnega nadzora. Nigerija je podpisnica vseh glavnih mednarodnih instrumentov na področju človekovih pravic in je sprejela pomembne zakone, da bi zaščitila pravice svojih državljanov. Vendar pa sta kazenski pregon in izpolnjevanje pravnih obveznosti še vedno težavna, vlada pa ni naklonjena preiskavam in pregonu kršitev človekovih pravic, če bi bilo to po njenem mnenju v nasprotju z interesi nacionalne varnosti. Nezadostnost socialnih služb in zelo neenakomerna porazdelitev dohodka nigerijskim državljanom onemogočata uživanje njihovih ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic. Šeriatsko pravo, ki velja v 12 deželah, vsebuje določbe, ki upravičujejo diskriminacijo in marginalizacijo žensk. V predlogu zakona o prepovedi istospolnih porok, ki je bil uzakonjen leta 2014, so istospolne zveze, gejevske poroke in članstvo v LGBTI organizacijah še vedno inkriminirani. Velik del družbe je na področju spolnih pravic zelo konservativen in predlog zakona podpira.

Prednostne naloge EU so varstvo človekovih pravic v konfliktnih razmerah, promoviranje verodostojnih in preglednih volitev, dostop do sodstva, promoviranje pravic pripadnikov manjšin in pravice žensk.

Pojavljajo se različne težave, povezane zlasti z nasilnostjo in premajhno odgovornostjo varnostnih sil, uporabo mučenja, ki je v veliki večini primerov še vedno podlaga za obsodbe, in nezakonitimi pridržanji. Včasih se krši ali omejuje pravica verskih ali regionalnih manjšin, na primer v primeru poboja šiitov v mestu Zaria ali pri nasilnem zatrtju nezakonitih shodov aktivistov v Biafri maja 2016. Oblasti nekaterih sodnih odločb niso izvedle zaradi nacionalne varnosti.

V predsedniških in parlamentarnih volitvah leta 2015 je Muhamadu Buhari s stranko All Progressives Congress (APC) odmevno premagal Goodlucka Jonathana in njegovo stranko People's Democratic Party (PDP). To je bilo prvič v zgodovini Nigerije, da je na splošnih volitvah opozicijski kandidat premagal predsednika na oblasti. Zadnje volitve so na splošno obveljale za poštene in dobro vodene, a še vedno je senco nanje vrglo nasilje (160 žrtev v primerjavi s 1200 v prejšnjih volitvah).

S sprejetjem zakona o kazenskem pravosodju bi lahko, če se bo izvajal, zmanjšali nekaznovanje in zaostanke.

EU še naprej sodeluje z Nigerijo v razpravah o človekovih pravicah in demokraciji v različnih okvirih. Zadnji dialog o človekovih pravicah med vodji misij EU in stalnim sekretarjem ministrstva za zunanje zadeve je bil novembra v Abuji. EU je odločno izražala svoje pomisleke – med drugim z izjavami (o smrtni kazni, nekaznovanju, Boko Haramu, incidentu v Zarii, delu otrok itd.) in ob javnih dogodkih (delavnicah, mednarodnem dnevu človekovih pravic, svetovnem dnevu svobode tiska, mednarodni konferenci dela) – in z njimi Nigerijo pozivala k doslednemu spoštovanju človekovih pravic.

Podpora civilni družbi koristi zlasti zagovornikom človekovih pravic.

EU je leta 2016 še naprej podpirala projekte, ki se financirajo iz ERS, pri čemer je bil poudarek 11. ERS (2014–2020) na treh osrednjih sektorjih, med drugim na pravni državi, upravljanju in demokraciji.

EU je podpirala reforme zveznega in lokalnega upravljanja, s katerimi naj bi okrepili odgovornost. Podprla je tudi sodstvo in kazenskopravni sistem, da bi izboljšali njuno dostopnost in spoštovanje človekovih pravic. Spodbuja sodelovanje žensk v mirovnem procesu v severni Nigeriji, s čimer se krepi zmogljivost žensk za spremljanje stanja človekovih pravic. S krepitvijo organizacij civilne družbe spodbuja tudi demokratično upravljanje v Nigeriji, pri čemer je eden od projektov namenjen demokratičnemu upravljanju, drugi pa preobrazbi pod vodstvom državljanov.

Republika Ruanda

Slika o stanju človekovih pravic v letu 2016 kaže po eni strani hujše kršitve in omejitve človekovih pravic, po drugi strani pa je bil dosežen tudi določen napredek. Svoboda izražanja in svoboda zbiranja sta bili še vedno omejeni. Še naprej so se pojavljala poročila o samovoljnih pridržanjih, zlasti najrevnejših in marginaliziranih državljanov v „prehodnih“ centrih. Poročila so se nanašala tudi na prisilna izginotja in nesorazmerno uporabo sile s strani oboroženih in varnostnih sil. Hkrati se je vlada zavezala socialnim in ekonomskim pravicam, na primer pravicam žensk in njihovemu opolnomočenju, sodelovala pa je tudi v procesu splošnega rednega pregleda ZN.

EU se je leta 2016 še naprej posvečala dejavnostim na petih glavnih področjih, in sicer ustvarjanju pogojev za svobodo izražanja, promoviranju svobode združevanja za odprto in vključujočo družbo, zagotavljanju vključevanja civilne družbe, zaščiti aktivnih in vidnih zagovornikov človekovih pravic ter krepitvi ukrepov za boj proti mučenju in nezakonitemu pridržanju.

Temeljne politične pravice, na primer svoboda izražanja, zbiranja in združevanja, so omejene. Strogi predpisi in občasno nadlegovanje ovirajo zmožnost neodvisnega delovanja civilne družbe in politične opozicije. Še vedno so problematična samovoljna in pogosto dolgotrajna pridržanja Ruandcev, številna med njimi v prehodnih centrih. Večina pripornikov v prehodnih centrih naj bi bila kramarjev, odvisnikov, v nekaterih primerih pa tudi mladoletnikov, ki naj bi jih s pridržanjem prevzgojili. Pojavljajo se poročila o primerih slabega ravnanja, nasilja in nesorazmerne uporabe sile s strani policije in oboroženih sil. Ruandske oblasti ustreznim nevladnim organizacijam in diplomatski skupnosti še niso dovolile dostopa do teh centrov.

Država je ponosna na svoj soglasen pristop k upravljanju, svoje državljane pa spodbuja k sodelovanju v dialogu s predstavniki oblasti. Lokalne volitve so bile leta 2016, predsedniške so načrtovane avgusta 2017, parlamentarne pa v letu 2018. Še vedno se pojavljajo težave v zvezi z registracijo političnih gibanj in opozicijskih kandidatov. Pojavljajo se poročila o tem, da naj bi članom neregistriranih strank še naprej odvzemali prostost in jih ustrahovali. Volilni pravni okvir ni dovolj jasen – decembra 2016, tj. sedem mesecev pred začetkom volilne kampanje, volilni zakon še vedno ni bil objavljen.

Ministrstvo za pravosodje je skupaj z nacionalno komisijo za človekove pravice in koalicijo civilne družbe pripravilo časovni načrt ukrepov, ki pa ga bo treba še izvesti. Ruanda je dodatno izboljšala svojo uvrstitev v okviru poročila o razlikah med spoloma po svetu – leta 2016 je bila na petem mestu na svetu. Prav tako je obdržala tretje mesto v Afriki na indeksu organizacije Transparency International glede zaznave korupcije. Oblasti so tesno sodelovale z raziskavo organizacije „Never Again in Interpeace“ za leto 2016 ter si prizadevale za izpolnitev priporočil glede upravljanja z državljani in zanje. Po študijskem obisku ministra za pravosodje na Nizozemskem je vlada začela delo v zvezi z izboljšanjem zakonodajnega okvira za prehodne centre.

EU in države članice so o vprašanjih človekovih pravic in demokracije še naprej razpravljale v polletnih političnih dialogih z vlado, v skladu s členom 8 Sporazuma iz Cotonouja, pa tudi na različnih ravneh. Delegacija EU je tudi organizirala dogodke javne diplomacije, na primer javne razprave, tekmovanja v pisanju esejev, radijske oddaje in delavnice. Obeležila je različne priložnosti, na primer mednarodni dan svobode tiska in mednarodni dan človekovih pravic. EU in države članice so obiskovale zapore in begunska taborišča ter še naprej pozivale državo, naj jim omogoči dostop do zaporov in prehodnih centrov.

Evropski parlament je po obisku delegacije evropskih poslancev iz Odbora za pravice žensk in enakost spolov konec leta 2016 sprejel resolucijo o Ruandi, v kateri je kritiziral režim zaradi slabšanja stanja človekovih pravic.

EU pozorno spremlja stanje človekovih pravic v Ruandi, tudi kritičen položaj zagovornikov človekovih pravic. Z organi po potrebi na srečanjih razpravlja o posameznih primerih. Z EIDHR podpira tudi civilno družbo in njene akterje.

V okviru EIDHR, CSO-LA in ERS se je leta 2016 financiralo skupno 14 projektov v zvezi s človekovimi pravicami in demokratizacijo. Ti projekti so bili namenjeni krepitvi zmogljivosti civilne družbe na področju človekovih pravic, promoviranju pravic otrok, krepitvi participacije državljanov, promoviranju učinkovitega in odgovornega upravljanja in pravičnega pravosodja ter splošnemu ozaveščanju o človekovih pravicah. Več projektov je konkretno prispevalo k izpustitvi dvanajstih ljudi, ki so bili nezakonito pridržani.

V okviru ZN je Ruanda ena od najvplivnejših partneric afriške skupine in pogosto glasuje za resolucije, ki jih podpira EU. Vendar pa se je leta 2016 vzdržala glasovanja o resoluciji Generalne skupščine ZN o moratoriju na izvajanje smrtne kazni, medtem ko jo je na prejšnjih srečanjih podprla. Ruanda je bila izvoljena za članico Sveta ZN za človekove pravice in bo januarja 2017 začela opravljati svoje naloge. Ni članica MKS.

Vlada si je prizadevala izpolniti 50 priporočil (od skupno 83), ki jih je sprejela v ciklu splošnega rednega pregleda 2015–2019. V okviru priprave časovnega načrta za podporo izvajanju priporočil je bil organiziran proces posvetovanj. Vlada mora še dokončati nacionalni akcijski načrt za človekove pravice.

Ruanda je leta 2016 napovedala, da bo umaknila svojo izjavo o členu 34(6) iz Protokola o Afriškem sodišču za človekove pravice in pravice ljudstev, kar pomeni, da Ruandci kot posamezniki ne bodo mogli več neposredno vlagati pritožb.

Demokratična republika São Tomé in Príncipe

V državi so bile leta 2016 predsedniške volitve, po katerih se je oblast kljub določeni zmedi med volilnim procesom in obžalovanja vrednemu umiku takratnega predsednika iz drugega kroga volitev mirno prenesla na naslednjega predsednika. V državi sedaj ista stranka obvladuje obe veji izvršilne oblasti in ima v parlamentu veliko večino. Kljub na splošno pozitivnim rezultatom v zvezi z državljanskimi in političnimi pravicami pa so nekatera vprašanja še vedno zaskrbljujoča: še vedno nista bila obravnavana problema diskriminacije in nasilja na podlagi spola, tudi nasilja v družini, dela otrok in spolnih zlorab otrok.

Prednostne naloge EU v São Tomé in Príncipe so ekonomske, socialne in kulturne pravice (vključno z dostopom do pitne vode), pravice otrok, pravice žensk in enakost spolov ter spodbujanje ratifikacije instrumentov o človekovih pravicah in njihove vključitve v nacionalno zakonodajo. Slednja točka vključuje tudi kampanje ozaveščanja o Rimskem statutu.

Glavna vprašanja v zvezi s človekovimi pravicami v São Tomé in Príncipe so diskriminacija in nasilje na podlagi spola, pravice otrok, dostop do pravnega varstva, slab dostop do socialnih storitev ter korupcija.

Država je konec leta 2016 sprejela potrebne ukrepe za ratifikacijo petih ključnih konvencij ZN: Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, Konvencije proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju, Konvencije o varstvu pravic delavcev migrantov in članov njihovih družin, Konvencije o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije ter MPDPP in njegovega drugega fakultativnega protokola, katerega cilj je odprava smrtne kazni.

Poteka pregled družinskega prava, da bi pravice žensk povezali z bojem proti revščini. Oblasti v São Tomé in Príncipe pripravljajo tudi akcijski načrt za obdobje 2016–2017, s katerim naj bi izvajali nacionalno politiko za zaščito otrok. Država je dosegla viden napredek v zvezi z bojem proti malariji, pri čemer se je zmanjšala stopnja umrljivosti, zlasti med otroci. Vendar pa bi lahko ta dosežek ogrozila prekinitev diplomatskih odnosov s Tajvanom, ki je bil njen najpomembnejši razvojni partner v boju proti malariji, ter manjši obseg dejavnosti Svetovnega sklada za boj proti aidsu, tuberkulozi in malariji.

EU se je o vprašanjih človekovih pravic in demokratizacije pogovarjala z oblastmi v okviru političnega dialoga in na dvostranskih srečanjih. Izročenih je bilo tudi več demarš v zvezi z vprašanji človekovih pravic, zlasti s ciljem, da bi z njimi spodbudili ratifikacijo Rimskega statuta in drugih ključnih mednarodnih instrumentov o človekovih pravicah ter njihov prenos v domači pravni okvir. EU je prav tako vzdrževala stike z organizacijami civilne družbe in zagovorniki človekovih pravic, katerih dejavnosti je podprla z udeležbo EU na njihovih prireditvah in s finančno podporo.

EU je še naprej finančno podpirala projekte, ki se financirajo iz EIDHR, njihov poudarek pa je na dejavnostih za boj proti diskriminaciji na podlagi spola ter izboljšanje participacije žensk v socialnem, ekonomskem in javnem življenju.

EU je financirala projekte lokalnih akterjev in akterjev civilne družbe, s katerimi naj bi promovirali pravice žensk in njihovo opolnomočenje, boj proti nasilju na podlagi spola, varstvo pravic otrok ter izboljšanje zmogljivosti civilne družbe, da bi oblasti postale odgovornejše, pa tudi projekte za izboljšanje sanitarnih pogojev (vključno glede varne pitne vode) in življenjskega standarda ranljivih skupnosti.

Zadnji splošni redni pregled za São Tomé in Príncipe je bil opravljen novembra 2015. Splošni redni pregled je bil leta 2016 pomembno orodje za sodelovanje z vlado v zvezi z mnogimi osnovnimi vprašanji človekovih pravic, med drugim glede ratifikacije instrumentov o človekovih pravicah, pravic otrok, nasilja na podlagi spola in nasilja v družini ter pravic oseb z invalidnostmi. São Tomé in Príncipe je podaljšal stalno povabilo za posebne postopke Sveta ZN za človekove pravice.

Trenutno v sodelovanju z nacionalnim inštitutom za enakost spolov in Skladom Združenih narodov za prebivalstvo (UNFPA) pripravlja prvo (zapoznelo) poročilo o Konvenciji o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk.

Čeprav je bila politična odločitev za ustanovitev funkcije varuha človekovih pravic že sprejeta, pa do same ustanovitve še ni prišlo. Pomemben institucionalni ukrep bi bila tudi ustanovitev nacionalne institucije za človekove pravice v skladu s pariškimi načeli.

Pomembna prednostna naloga bi moral biti nadaljnji napredek pri varstvu človekovih pravic žensk in otrok, tudi z izvajanjem nacionalnega načrta o delu otrok, ustanovitvijo nacionalnega odbora za pravice otrok in uveljavitvijo določb kazenskega zakonika glede spolnih zlorab otrok. Velik korak naprej bi pomenili tudi okrepitev prizadevanj za boj proti korupciji, izboljšanje razmer v zaporih in izboljšanje dostopa najranljivejših skupin do pravnega varstva. Z vidika zavez države v okviru splošnega rednega pregleda leta 2015 pa bi São Tomé in Príncipe svojo zavzetost v boju proti nekaznovanju dokazal z ratifikacijo Rimskega statuta.

Republika Sejšeli

Indeks fundacije Ibrahim o afriškem upravljanju je leta 2016 Sejšele uvrstil na četrto mesto med 54 afriškimi državami na podlagi cele vrste meril, povezanih z upravljanjem. EU je z Republiko Sejšeli še naprej na različnih ravneh, tudi v okviru političnega dialoga, javne diplomacije in razvojnega sodelovanja, razpravljala o demokraciji in človekovih pravicah. Vlada je sprejela nekatere pozitivne ukrepe za zakonodajne spremembe v zvezi s človekovimi pravicami, a potrebnih bo še več prizadevanj, zlasti glede nasilja nad otroki, razmer v zaporih in dolgotrajnega pripora v predkazenskem postopku, korupcije med uradniki, trgovine z ljudmi ter pomanjkljivosti nadzornih institucij.

Cilj EU je nadaljnje promoviranje spoštovanja človekovih pravic, demokracije in pravne države, zlasti z vidika krepitve volilnih procesov, človekovih pravic in upravljavskih institucij ter boja proti nasilju v družini.

Med političnim dialogom junija 2016 je vlada priznala pomen splošnega rednega pregleda kot neprecenljive platforme za odkrit dialog o vprašanjih varstva človekovih pravic. Dekriminalizacija sodomije in istospolnih odnosov maja 2016 na Sejšelih je na primer dokaz zavezanosti vlade upoštevanju teh priporočil.

Lokalna civilna družba je prisotna in dejavna, a se njen prostor postopno krči. Omejitve s strani vlade omejujejo njeno zmožnost delovanja in ukrepanja; postopek obvezne registracije LGBTI združenja v registru lahko na primer traja do šest mesecev.

Neodvisne nacionalne institucije za človekove pravice, zlasti urad varuha človekovih pravic in Komisijo za človekove pravice, bo treba še okrepiti.

Vzpostavlja se tudi protikorupcijska komisija, ki naj bi neodvisno obravnavala trenutne pomanjkljivosti in korupcijo. Komisija bo lahko preiskovala korupcijo tako v javnem kot v zasebnem sektorju. Čeprav je država na indeksu korupcije napredovala za tri mesta, pa so možne še nadaljnje izboljšave.

Republika Sierra Leone

Napredek na področju človekovih pravic od konca državljanske vojne je izjemen. Še vedno pa so v veliki meri prisotni precejšnji izzivi in zlorabe.

Med cilji EU na področju človekovih pravic so odprava smrtne kazni, promoviranje enakosti spolov in opolnomočenja žensk, izvajanje zakonodaje o preprečevanju dela otrok in njihovega izkoriščanja, zmanjšanje revščine kot tudi izboljšanje dostopa do pravnega in zdravstvenega varstva ter izobraževanja. Poleg tega je prednostna naloga EU tudi varstvo pravic ljudi, prizadetih zaradi obsežnega zakupa zemljišč in ekstraktivne industrije, in zavzemanje zanje. EU je o svoji zaskrbljenosti glede stanja človekovih pravic v državi spregovorila z vlado v okviru Sveta za človekove pravice.

Pravni okvir za človekove pravice je zadovoljiv, a je še naprej glavni izziv njegovo izvajanje. Komisija za človekove pravice je učinkovit nadzorni organ, čeprav od konca leta 2016 ni sklepčen, saj sta na položaju le dva od petih komisarjev. Obstaja določena mera zaskrbljenosti zaradi nagnjenosti vlade, da zaostri nadzor nad prostorom civilne družbe, ter njenega bolj omejevalnega pristopa do svobode mirnega zbiranja in dušenja svobode do izražanja, tudi na družbenih medijih, kar bi lahko vodilo do samocenzure.

Odbor za ustavno presojo je svoje poročilo dokončal novembra 2016. Predstavniki vladajoče stranke All People's Congress (APC) z njegovo vsebino niso bili zadovoljni. Na koncu je bilo sklenjeno, da bodo tisti, ki imajo različna mnenja o poročilu, predložili svoje pisne pripombe, ki bodo kot dodatek vključene v končno poročilo. Prvotnega roka skupaj z referendumom, načrtovanim za konec leta 2017, verjetno ne bo mogoče spoštovati zaradi tehničnih priprav.

Medtem ko se vlada zavzema za ohranitev moratorija na smrtno kazen, pa je minister za notranje zadeve dal več izjav v podporo smrtni kazni in pri tem poudaril, da je smrtna kazen še vedno zapisana v zakonodaji, prav tako kot naročila popravil in preizkusa vislic. Končno poročilo Odbora za presojo ustavnosti ni vsebovalo določb glede odprave smrtne kazni, vlada pa mora še dokončno oblikovati osnutek zakona o kazenskem postopku.

Oblasti so v letu 2016 pokazale negativen trend v zvezi s pravico do mirnega zbiranja. Izdale so ostro opozorilo v zvezi z načrtovanimi protesti brez predhodnega dovoljenja in niso dale dovoljenja, kadar so dobile prošnjo zanj. Zaskrbljujoč je tudi trend zaostrovanja pravil za dejavnosti nevladnih organizacij in organizacij civilne družbe, vključno z omejevalnimi in strogimi upravnimi določbami, ki bi lahko omejile izvedbene zmogljivosti nevladnih organizacij in preobremenile zmogljivosti usklajevanja vlade.

Po obdobju zmanjšane dejavnosti zaradi prepovedi nekaterih tradicionalnih praks med izbruhom ebole so tajna društva za ženske spet začela glasneje pozivati k neomejeni praksi pohabljanja ženskih spolnih organov. Prijavljen je bil en primer smrti zaradi pohabljanja ženskih spolnih organov in en primer prisilnega pohabljanja ženskih spolnih organov.

Delegacija EU si je skupaj z državami članicami (Nemčija, Irska in Združeno kraljestvo) neutrudno prizadevala za izvajanje strategije EU na področju človekovih pravic in demokracije za Sierro Leone. Pri tem je uporabljala različna sredstva, na primer politični dialog z vlado, tudi o stanju človekovih pravic in izzivih na področju človekovih pravic, stalno podporo deležnikom s področja človekovih pravic, zlasti komisiji za človekove pravice in civilni družbi, pa tudi ključna sporočila o človekovih pravicah in demokraciji kot del zasebne in javne razprave, če je to primerno.

Parlament je aprila 2016 ratificiral Konvencijo Združenih narodov o statusu oseb brez državljanstva in Konvencijo o zmanjšanju števila oseb brez državljanstva iz leta 1961.

Sierra Leone je januarja 2016 sodelovala v drugem krogu splošnega rednega pregleda, ki ga izvaja Svet za človekove pravice. Veliko priporočil je vnovič opozorilo na glavna vprašanja, navedena že v prvem pregledu leta 2011. Od skupno 208 priporočil se je vlada seznanila z 31, in sicer s šestimi v zvezi z vprašanji LGBTI, 18 v zvezi s pohabljanjem ženskih spolnih organov/škodljivimi tradicionalnimi praksami, štirimi v zvezi z izobraževanjem nosečih deklet ter tremi v zvezi z enakostjo spolov.

Zvezna republika Somalija

Splošno stanje človekovih pravic v državi je bilo leta 2016 še vedno zaskrbljujoče. V dolgotrajnih oboroženih spopadih v Somaliji še vedno umirajo številni civilisti, veliko pa je tudi ranjenih in razseljenih. Al Šabab, nasilna radikalna islamistična skupina, še naprej hudo krši človekove pravice na ozemljih pod svojim nadzorom, cilj njenih smrtonosnih napadov na ozemljih pod nadzorom vlade, na primer v Mogadišu, pa je civilno prebivalstvo. Poskusi vlade, da bi izboljšala stanje človekovih pravic, so usmerjeni v vzpostavljanje dobrega upravljanja na zvezni in regionalni ravni. Kljub določenemu napredku je ta v tem trenutku še vedno počasen in neenakomeren.

Prednostne naloge EU ustrezajo posebnim razmeram v državi ter upoštevajo zmogljivost in dodano vrednost EU na tem področju: gre za krepitev pravosodja in izboljšanje zaščite civilnega prebivalstva v Somaliji, spoštovanje pravic žensk in deklet, promoviranje svobode izražanja in medijev ter zagotavljanje participacije v demokratičnih procesih.

Največja ovira za varstvo človekovih pravic je splošno neupoštevanje načel pravne države. Sodstvo in policija sta šibka, skorumpirana in nimata zadostnih zmogljivosti. Osnovna zakonodaja je še vedno zelo pomanjkljiva. Široko je razširjeno nekaznovanje kaznivih dejanj. Razširjena je tudi uporaba smrtne kazni, samovoljnih pridržanj in usmrtitev po hitrem postopku, pa tudi uporaba vojaških sodišč v civilnih zadevah. Ženske in otroci so še vedno med najbolj ranljivimi skupinami, prizadetimi zaradi nenehnih konfliktov, pa tudi zaradi sistematičnih zlorab in diskriminacije. Zastopanost žensk v politiki in gospodarstvu je slaba, nasilje na podlagi spola pa pogosto. Po drugi strani pa je v novem parlamentu, ki je prisegel 27. decembra 2016, precej več žensk, ki zdaj zasedajo okoli 24 % sedežev. Kljub ratifikaciji Konvencije o otrokovih pravicah leta 2015 je stanje teh pravic še vedno zaskrbljujoče. Rezultate Somalije v zvezi z dosežki na področju človekovih pravic kazijo zlasti novačenje, uporaba in pridržanja otrok v spopadih, česar se poslužujejo vse strani. Z vidika svobode izražanja je Somalija še vedno ena od najbolj nevarnih držav na svetu za novinarje in blogerje glede na samovoljna pridržanja in uboje, pa tudi ukinjanje medijev. Čeprav se je število ubitih novinarjev od leta 2012 zaradi boljših varnostnih razmer zmanjšalo, pa je Somalija že drugo leto zapored na vrhu svetovnega indeksa o nekaznovanju. Proces ustavnega pregleda je v letu 2016 delno napredoval, pri čemer so bila pregledana vsa poglavja ustave. Izven ustanov z ustavnim mandatom ni prišlo do širokega in usklajenega političnega dialoga, še posebno zaskrbljujoča pa je izključitev organizacij civilne družbe. Omejen volilni proces, v okviru katerega se je volitev svojih predstavnikov v zveznem parlamentu udeležilo približno 14 025 Somalcev, bi moral biti bolj pregleden in vključujoč. Poročila navajajo visoko stopnjo korupcije in ustrahovanja v praksi. Neodvisni mehanizem za reševanje volilnih sporov ni opravil svoje naloge, kar pomeni, da s tem orodjem ni bilo mogoče doseči odprave nekaznovanja.

EU in države članice so se vse leto ukvarjale z več prednostnimi področji. Med drugim so se prek zasebne diplomacije in v razgovorih z organi zvezne dežele Puntland posvetile vprašanjem, kot je primer 50 ali še več otrok, ki so od marca 2016 priprti v zaporu Garowe. V primerjavi z letom 2015 je bilo danih precej manj javnih izjav, saj se je izkazalo, da so bolj zasebni kanali učinkovitejši pri doseganju rezultatov. Vodje misij EU so kljub temu ob mednarodnem in evropskem dnevu boja proti smrtni kazni dali izjavo za javnost o smrtni kazni v Somaliji, v kateri so pozornost namenili tudi dolžnemu pravnemu postopanju, uporabi vojaških sodišč in potrebi, da se v skladu z zavezami iz zadnjega splošnega rednega pregleda izvaja moratorij na smrtno kazen.

EU je skupaj z državami članicami v zvezi s svobodo izražanja in medijev dala izjavo, v kateri je izrazila zaskrbljenost, ker se velika večina tozadevnih primerov ne preišče, in pozvala državo, naj zagotovi spoštovanje, varstvo in promoviranje pravic do svobode mnenja in izražanja.

Dejavnosti v okviru ERS so bile usmerjene v izboljšanje dostopa do pravnega varstva, pri čemer je bila pravna pomoč zagotovljena več kot 7 800 posameznikom (s posebnim poudarkom na nasilju na podlagi spola, tudi spolnem nasilju), ter v olajšanje vzpostavljanja mobilnih sodišč, ki naj bi delovala v odročnejših predelih države, da bi državno pravosodje lahko „doseglo“ tudi prebivalstvo na podeželju (obravnavali so skoraj 850 primerov). Centri za alternativno reševanje sporov so obravnavali okoli 3 590 primerov. Poleg tega je bila dodeljena podpora za 174 štipendij za študij prava na univerzi, s čimer se je v sistem lahko vključilo več strokovnih delavcev z akademsko pravno izobrazbo. Kampanje za pravno ozaveščenost so dosegle (prek radia in/ali televizije) več kot 34 000 ljudi, njihov poudarek pa je bil na zakonskih pravicah, pravicah žensk in otrok, pravicah beguncev ter enakosti spolov, ozaveščale pa so tudi o delovanju in mandatu formalnega pravosodnega sistema v zvezi z običajnim pravom.

V letu 2016 je bilo več pozornosti namenjene ustreznemu zbiranju statistik glede na spol v zvezi z dejavnostmi za pravno državo, da bi omogočili določitev izhodiščnih vrednosti. V Somalilandu je bilo več posebnih ukrepov namenjenih neposrednemu reševanju vprašanja spolnega nasilja in nasilja na podlagi spola; na podlagi ukrepov je 125 žrtev prejelo psihosocialno in/ali zdravstveno pomoč oziroma so jim dali varno zatočišče.

EU je v podporo demokratizaciji v Somalijo napotila strokovno misijo za volitve, katere ugotovitve naj bi bila podlaga za razprave glede ključnih prednostnih nalog EU v novi ureditvi.

Drugi splošni redni pregled za Somalijo je potekal 22. januarja 2016, v okviru katerega je somalska zvezna vlada izrazila zavezanost univerzalnim človekovim pravicam in posvarila pred tem, da bi zaradi pojavljanja novih kriznih žarišč po svetu Somalijo črtali z mednarodnega seznama držav, ki se prednostno obravnavajo. Somalija je navedla, da so njena zvezna vlada in zagovorniki človekovih pravic potrdili akcijski načrt, povezan s časovnim načrtom za človekove pravice, s poudarkom na štirih prednostnih področjih: ustanovitev neodvisne nacionalne komisije za človekove pravice, krepitev zmogljivosti ministrstva za človekove pravice, zaščita ranljivih skupin in civilnega prebivalstva ter spoštovanje mednarodnega humanitarnega prava.

Poleg tega je Somalija kot članica ožje skupine dejavno sodelovala v interaktivnem dialogu z neodvisnim strokovnjakom za Somalijo na 33. zasedanju Sveta ZN za človekove pravice. S tem povezana resolucija priznava izboljšanje stanje človekovih pravic kot rezultat boljših varnostnih razmer, pa tudi zakonodajnih ukrepov, na primer sprejetja zakona o nacionalni komisiji za človekove pravice. Izraža tudi zaskrbljenost zaradi poročil o kršitvah in zlorabah človekovih pravic v Somaliji, ki prizadenejo predvsem ženske, otroke, notranje razseljene osebe in novinarje, ter izpostavlja potrebo po odpravi kulture nekaznovanja.

Na splošno je lahko javno izražanje kritik v Somaliji včasih kontraproduktivno, če ni ustrezno prilagojeno. EU bi poleg dejavnosti v skladu s svojimi prednostnimi področji morala z novo vlado vzpostaviti strukturiran dialog o človekovih pravicah.

Južnoafriška republika

V Južni Afriki se človekove pravice in temeljne politične svoboščine zagotavljajo in varujejo na podlagi impresivne in napredne ustave. Demokratične institucije na splošno dobro delujejo, v državi pa je vzpostavljen tudi sistem nadzora in ravnotežja. Tudi pravosodje deluje stabilno in neodvisno.

V predlogu nove strategije o človekovih pravicah za leto 2017 naj bi se delovanje EU usmerilo v pravno državo, dostop do pravnega varstva in boj proti nekaznovanju, v krepitev mehanizmov odgovornosti, tudi zakonodajnih teles, pravosodnega sistema in institucij iz poglavja 9, v socialnoekonomske pravice, v enakost spolov, opolnomočenje žensk in nasilje na podlagi spola, v vključevanje, tudi glede problematike migrantov, rasizma, LGBTI oseb in oseb z invalidnostmi, ter v mednarodno razsežnost človekovih pravic.

Južna Afrika ima ambiciozno zastavljen pravni okvir za promoviranje in varstvo socialnoekonomskih pravic, na primer do stanovanja, zdravstvenega varstva, vode, zaposlitve in izobrazbe. Ob dvajsetletnici južnoafriške ustave različne družbene skupine vedno pogosteje izražajo pomisleke in nezadovoljstvo zaradi preobrazbe, ki da ni dovolj vključujoča.

Kljub pomembnemu napredku, tudi v zvezi s političnimi pravicami, dobršen del prebivalstva še vedno ne more uveljavljati svojih socialnoekonomskih pravic, Južna Afrika pa je na drugem mestu na svetu glede neenakosti. Revščina, neenakost in rasna vprašanja so medsebojno povezana.

Južnoafriška vlada je leta 2016 organizirala afriško konferenco o vprašanjih LGBTI, minister za notranje zadeve pa je pridigarju iz ZDA prepovedal vstop v Južno Afriko zaradi njegovih sovražnih govorov proti LGBTI osebam. Vlada se je ponovno zavezala boju proti rasizmu in začela javno posvetovanje o nacionalnem akcijskem načrtu za boj proti rasizmu, rasni diskriminaciji, ksenofobiji in s tem povezani nestrpnosti. Južnoafriška komisija za človekove pravice se je ob svoji dvajseti obletnici prav tako posvetila boju proti rasizmu in izvedla številne preiskave obtožb o rasizmu, ki jih je nato predložila sodiščem za enakost.

Četrti forum za strukturirani dialog med EU in Južno Afriko o človekovih pravicah je bil 9. novembra 2016 v Bruslju. Obe strani sta se kot strateški partnerici zavezali demokraciji, človekovim pravicam, dobremu upravljanju, strpnosti in spoštovanju pravne države. Z notranjepolitičnega vidika je bil poudarek razprav na odpravi rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije in s tem povezane nestrpnosti ter na policijskih dejavnostih v povezavi s človekovimi pravicami. V zvezi z večstranskimi vprašanji sta strani razpravljali o resolucijah o posameznih državah in o tematskih resolucijah, zlasti pa o vprašanjih, povezanih z diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete, opolnomočenjem žensk, nadnacionalnimi družbami in drugimi podjetji, podjetništvom in človekovimi pravicami, zagovorniki človekovih pravic, pravico do razvoja in uresničevanja ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic na svetovni ravni, promoviranjem in varstvom pravic otrok, zasebnimi vojaškimi in varnostnimi službami ter zaščito dostopa do pravnega varstva in zaščito žrtev.

Dejavnosti na področju človekovih pravic v Južni Afriki so leta 2016 potekale na različne načine. S celostnim pristopom naj bi združili tehnično in finančno pomoč (pa tudi vključevanje človekovih pravic v vse razvojne instrumente) ob ozaveščanju javnosti in političnem dialogu na različnih ravneh. Finančna pomoč je zagotovljena predvsem iz EIDHR, tematskih postavk CSO-LA in DCI (sredstva, namenjena za sodstvo, izobraževanje, zdravstvo). Delegacija EU je skupaj z državami članicami EU organizirala tudi dogodke javne diplomacije, na primer niz razprav „EU Inspiring Thinkers“. Leta 2016 so se dogodki v glavnem osredotočili na enakost spolov in nasilje na podlagi spola, človekove pravice LGBTI oseb, policijske dejavnosti in migracije. Delegacija EU že dolgo podpira parlamentarne institucije. Leta 2016 je bil odobren nov program podpore, katerega cilj je krepitev njihovih nadzornih zmogljivosti. V program je vključen tudi razpis za zbiranje predlogov, s katerimi naj bi podprli sodelovanje organizacij civilne družbe pri nadzoru zakonodajalca. EU je leta 2016 podpisala sedem pogodb o dodelitvi neposrednih sredstev za organizacije civilne družbe, s katerimi naj bi podprli dostop do socialnoekonomskih pravic. Zaključen je bil poseben projekt z IOM/Odvetniki za človekove pravice, ki je s krepitvijo znanja ter organizacijskih in tehničnih zmogljivosti zagovornikov človekovih pravic, ki se ukvarjajo z rudarji migranti in njihovimi družinami, prispeval k varstvu njihovih temeljnih političnih, ekonomskih in socialnih pravic.

Južna Afrika kot članica Sveta ZN za človekove pravice (njeno članstvo je bilo podaljšano do leta 2019) izraža svoje kompleksno stališče do človekovih pravic, zlasti glede večstranskih vprašanj. Tretji splošni redni pregled za Južno Afriko naj bi bil maja 2017.

Južna Afrika je 19. oktobra 2016 generalnega sekretarja Združenih narodov obvestila o svoji odločitvi, da začne postopek za umik iz Rimskega statuta MKS. Južna Afrika je imela veliko vlogo pri vzpostavitvi MKS in bila med prvimi podpisnicami Rimskega statuta. EU je v izjavi visoke predstavnice v imenu Evropske unije o Južni Afriki in Burundiju ter MKS z dne 21. oktobra to odločitev globoko obžalovala.

EU bo z Južno Afriko še naprej skušala najti rešitev, kako bi lahko v preostalem obdobju članstva še vedno sodelovali v okviru Rimskega statuta. Obe strani sta se v letu 2016 odločili posvetovati v ustreznimi deležniki doma, da bi lahko kar najhitreje in še pred vrhom EU-Južna Afrika leta 2017 sklicali posebno srečanje med Južno Afriko in EU.

Obe strani sta se prav tako strinjali, da bosta preučili, kako bi lahko v prihodnosti skupaj pospeševali prednostna vprašanja skupnega interesa in razširili sodelovanje, med drugim z nadaljnjimi ukrepi na podlagi razprave o mučenju z naslovom „Zakaj bi morali vlagati v rehabilitacijo žrtev mučenja“, ki sta jo EU in Južna Afrika skupaj z Dansko organizirali leta 2016 v Ženevi, pa tudi z obravnavanjem problematike otrok migrantov. Dogovorili sta se, da bosta izmenjevali informacije o tekočih dogodkih in razpravljali o tem, kako bi izboljšali uspešnost in učinkovitost Sveta za človekove pravice.

Republika Južni Sudan

Nasilje med vojaško strujo Sudanskega ljudskega osvobodilnega gibanja (SPLM/A), opozicijsko strujo Sudanskega ljudskega osvobodilnega gibanja (SPLM/A-iO) in oboroženimi skupinami se je med letom širilo in stopnjevalo. Poročila so navajala uboje in pohabljanje civilistov, stradanje, posilstva in druge oblike spolnega nasilja, novačenje otrok vojakov ter napade na šole, bolnišnice in humanitarne delavce. Tranzicijska vlada narodne enotnosti je strogo omejila človekove pravice ter vršila pritiske na civilno družbo in medije. Generalni sekretar ZN je v poročilu Varnostnemu svetu ZN novembra 2016 opozoril, da je Južni Sudan na robu prepada in da obstaja nevarnost bližnje katastrofe.

Prednostna naloga EU je bila še naprej spodbujati vse strani k izvajanju premirja in sodelovanju v vključujočem političnem procesu na podlagi sporazuma iz leta 2015 o rešitvi spora.

Čeprav je bila aprila 2016 v skladu s tem sporazumom vzpostavljena tranzicijska vlada narodne enotnosti, je julija v Jubi izbruhnilo nasilje, prvi podpredsednik Riek Machar pa je pobegnil iz države. Iz urada OHCHR in misije ZN v Južnem Sudanu (UNMISS) so poročali, da so udeleženci julijskih spopadov očitno ignorirali pravo o človekovih pravicah in humanitarno pravo ter namerno napadali civiliste, tudi na podlagi njihove etnične pripadnosti. Poročilo skupine strokovnjakov ZN za Južni Sudan iz septembra 2016 ugotavlja, da sta SPLA in SPLA-iO neselektivno uporabljali orožje v Jubi v gosto naseljenih območjih, SPLA pa celo jurišne helikopterje; obe strani sta tako jasno pokazali, da jima ni mar za življenja civilistov. Ubitih je bilo na stotine ljudi, tudi civilistov. UNIMSS je evidentirala najmanj 217 žrtev posilstva s strani SPLA, SPLA-IO in drugih oboroženih skupin. Veliko civilistov je bilo samovoljno aretiranih; nekaj so jih pozneje izpustili, ni pa znano, kje se nahajajo še ostali. Novinarje so nadlegovali ter ustrahovali z aretacijami in grožnjami z nasiljem, nekateri mediji pa so morali prenehati z delovanjem. Novinarja Johna Gatluaka Nhiala so domnevno umorili vojaki SPLA.

Čeprav je bil mir v Jubi pozneje spet vzpostavljen, pa so se v mnogih drugih območjih, zlasti v regiji Greater Equatoria, spopadi nadaljevali. Skupina strokovnjakov ZN je na primer zabeležila številna poročila o vsesplošnih napadih oboroženih skupin, povezanih s SPLA, na civiliste v mestu Yei in njegovi okolici, med drugim o izvensodnih pobojih, posilstvih, ugrabitvah, samovoljnih aretacijah in pridržanjih, mučenju, pretepanju, plenjenju in uničevanju civilne lastnine.

Nadaljevalo se je novačenje otrok vojakov. UNICEF je poročal, da so oborožene skupine od začetka leta 2016 nanovačile približno 650 otrok, od decembra 2013 pa je bilo nanovačenih že 16 000 otrok vojakov.

Posebni svetovalec ZN za preprečevanje genocida je po novembrski misiji v Južnem Sudanu opozoril, da obstaja velika nevarnost za izbruh etničnega nasilja z možnostjo genocida. Podžigajoče govore so spremljali uboji in posilstva, načrtno usmerjeni v posamezne etnične skupine. Posebni svetovalec se je seznanil s poročili o načrtnih ubojih, pohabljanju, posilstvih in barbarskih pobojih družin z mačetami.

Nacionalna zakonodajna skupščina je februarja 2016 sprejela zakon o nevladnih organizacijah in zakon o komisiji za pomoč in obnovo, ki skupaj z izvedbenimi predpisi tranzicijski vladi omogočata moteče poseganje v dejavnosti civilne družbe. Od nevladnih organizacij so pozneje zahtevali, da vložijo prošnjo za podaljšanje registracije, pri čemer je bilo več nevladnih organizacij zavrnjenih ali so jim zagrozili z zavrnitvijo. Nacionalna varnostna služba ima pooblastila za priprtje osumljencev, nadzor nad komunikacijami, izvajanje preiskav in zaseg premoženja brez sodnega nadzora. Pojavila so se poročila, da je nacionalna varnostna služba pri nevladnih organizacijah pregledovala telekomunikacijsko opremo in zahtevala „provizije“. Številni novinarji in zagovorniki človekovih pravic so bili napadeni zaradi svojega vsakdanjega dela. Urednik časopisa El Tabeer Joseph Afandi je bil 30. decembra 2015 priprt zaradi članka, v katerem je kritiziral SPLM, izpuščen pa je bil 19. februarja 2016. 4. marca so ga nato ugrabili neznanci, štiri dni pozneje pa so ga našli s hudimi opeklinami in očitnimi znaki mučenja.

Svet ZN za človekove pravice je novembra 2015 opravil splošni redni pregled za Južni Sudan. Dal je 233 priporočil. Izrazil je zaskrbljenost zaradi številnih hudih kršitev človekovih pravic, tudi ubojev civilistov s strani vladnih sil, aretacij novinarjev in zagovornikov človekovih pravic, novačenja otrok vojakov in sistematičnega nasilja na podlagi spola, tudi spolnega nasilja, vse v ozračju popolnega nekaznovanja.

Svet ZN za človekove pravice je zaradi resnosti kršitev človekovih pravic v Južnem Sudanu marca 2016 sklenil, da bo ustanovil komisijo za človekove pravice v Južnem Sudanu. Decembra 2016 je imel posebno zasedanje, posvečeno tej državi. Obsodil je kršitve človekovih pravic v Južnem Sudanu, tudi načrtne uboje, etnično nasilje, posilstva in druge oblike spolnega nasilja in nasilja na podlagi spola, razširjeno novačenje in uporabo otrok, samovoljne aretacije in pridržanja, mučenje, samovoljno zavračanje dostopa humanitarnim delavcem, pa tudi napade vseh strani na šole, verske objekte, bolnišnice ter osebje Združenih narodov in z njim povezano osebje mirovnih sil. Komisija za človekove pravice je 1. decembra 2016 ugotovila, da v več območjih Južnega Sudana poteka stalen proces etničnega čiščenja z lakoto, skupinskimi posilstvi in požiganjem vasi. Komisija je izpostavila osupljiv obseg posilstev žensk in deklet, ki jih izvajajo vse oborožene skupine v Južnem Sudanu, pri čemer naj bi bilo posiljenih kar 70 % žensk, ki so se zatekle v taborišča ZN za zaščito civilistov. Skupinska posilstva so postala tako razširjena, da štejejo za običajna.

Svet EU za zunanje zadeve je maja, julija in decembra sprejel sklepe o Južnem Sudanu, v katerih je EU med drugim izrazila globoko zaskrbljenost zaradi hudih kršitev človekovih pravic in pozvala k odgovornosti, Afriško unijo pa je pozvala k pospešeni ustanovitvi mešanega sodišča za Južni Sudan.

Republika Sudan

Državni organi so leta 2016 še naprej hudo kršili človekove pravice in mednarodno humanitarno pravo. Med kršitvami in zlorabami človekovih pravic so bile omejevanje miroljubnih demonstracij, cenzura medijev, ustrahovanje in priprtje zagovornikov človekovih pravic, omejevanje dejavnosti organizacij civilne družbe ter omejitve svobode veroizpovedi.

Prednostna naloga EU je bila še naprej spodbujati večje spoštovanje mednarodnega humanitarnega prava in človekovih pravic, zlasti svobode združevanja, izražanja in zbiranja.

Do hudih kršitev človekovih pravic in mednarodnega humanitarnega prava je prišlo v oboroženih spopadih v Darfurju, Južnem Kordofanu in Modrem Nilu. Neodvisni strokovnjak ZN za Sudan je bil seznanjen s poročili o vsesplošnih pobojih, požiganju vasi, spolnem nasilju nad ženskami in obsežnem razseljevanju civilistov v Darfurju. Zaradi letalskih napadov in bombardiranja v Južnem Kordofanu in Modrem Nilu so bili ubiti civilisti. Poročali so o najmanj 20 letalskih bombnih napadih na civilne naselbine v Južnem Kordofanu, med drugim maja 2016 v okrožju Heiban, kjer je bilo ubitih šest otrok. Amnesty International je navedla, da so sudanske oblasti na področju Jebel Marra v Darfurju uporabile kemično orožje, vendar so sudanske oblasti to zanikale. Agencijam ZN in humanitarnim organizacijam so oblasti večkrat zavrnile dostop do številnih območij v Darfurju, Južnem Kordofanu in Modrem Nilu. Vlada je marca 2016 z ZN podpisala nacionalni akcijski načrt za zaščito otrok v oboroženih spopadih. Decembra 2016 je napovedala premirje, ki naj bi trajalo najmanj do junija 2017.

Nacionalna obveščevalna in varnostna služba je še naprej ustrahovala politične aktiviste in jih zapirala, pogosto v samice. Aprila 2016 so bili v študentskih demonstracijah na univerzah v Sudanu ubiti trije protestniki, zaprtih pa je bilo več kot 100. Nacionalna obveščevalna in varnostna služba je po uvedbi gospodarskih reform novembra 2016 preventivno aretirala skoraj 200 pripadnikov opozicijskih skupin in sindikatov, da bi preprečili nastanek gibanj državljanske nepokorščine, še vedno pa je zaprtih okoli 90 oseb. Decembra 2016 so varnostne službe aretirale dr. Mudawija Ibrahima, profesorja inženirstva in vidnega zagovornika človekovih pravic; še vedno je v priporu brez obtožnice.

Sudanske oblasti so zasegale časopisne izvode, ustavile dejavnosti časopisnih hiš za nedoločen čas in sodile posameznikom za kritične članke. Uradniki varnostne službe so na primer večkrat zasegli tiskane izvode časopisa Al-Gareeda. Nacionalna obveščevalna in varnostna služba je marca na zagovor poklicala novinarja, ki je objavil članek o korupciji, in ga zasliševala. Septembra 2016 sta bila dva člana opozicijske stranke obsojena zaradi širjenja lažnih obtožb, potem ko sta v družbenih medijih kritizirala nacionalno obveščevalno in varnostno službo.

Oblasti so še naprej omejevale svobodo združevanja. Nacionalna obveščevalna in varnostna služba je februarja izvedla racijo v prostorih organizacije civilne družbe „TRACK Centre for Training and Human Development“. Na podlagi tega sedaj 10 zaposlenih in sodelavcev centra čaka sojenje zaradi kaznivih dejanj proti državi in vohunjenja, pri čemer so trije od njih že več kot sedem mesecev v priporu. Skupini zagovornikov človekovih pravic, ki jih je financirala EU, so marca 2016 preprečili odpotovati na sestanke za pripravo splošnega rednega pregleda v okviru Sveta ZN za človekove pravice. Pri poskusu obnovitve svoje registracije je pri veliko organizacijah civilne družbe prišlo do zamud ali pa je bila obnovitev zavrnjena.

Nadaljevalo se je ustrahovanje in preganjanje kristjanov, pri čemer je bilo med decembrom 2015 in marcem 2016 aretiranih najmanj osem pastorjev in cerkvenih predstavnikov.

Kar zadeva sodelovanje z MKS, za predsednika Al Baširja še vedno veljata naloga za prijetje, ki ju je sodišče izdalo na podlagi obtožnice zaradi zločinov proti človeštvu, vojnih zločinov in genocida. Sudanska vlada leta 2016 ni pokazala znakov, da bi hotela osumljenca predati. Pokazala pa je pripravljenost, da sprejme misijo za ugotavljanje dejstev na območju Kafia Kingi, ki jo vodi posebni odposlanec AU za vprašanje Gospodove odporniške vojske (LRA) in ki naj bi preverila vztrajne govorice o prisotnosti Josepha Konyja, vodje LRA, za katerega je MKS izdalo nalog za prijetje.

EU je sprejela več izjav, v katerih je obsodila kršitve človekovih pravic v Sudanu. Spremljala je več sojenj v Sudanu in o več posameznih primerih razpravljala s sudanskimi oblastmi. Delegacija EU je vzdrževala tesne stike z zagovorniki človekovih pravic.

EU je izvajala več projektov v okviru EIDHR, tudi projekt za podporo nacionalne komisije za človekove pravice.

Neodvisni strokovnjak ZN za človekove pravice v Sudanu je državo obiskal aprila. Sklenil je, da je uresničevanje človekovih pravic v Sudanu izjemno težko, in ugotovil, da vse bolj raste zaskrbljenost zaradi vseprisotnih dejavnosti nacionalne obveščevalne in varnostne službe. Svet ZN za človekove pravice je septembra za leto dni podaljšal mandat neodvisnega strokovnjaka.

Sudan je bil maja 2016 predmet drugega splošnega rednega pregleda, v okviru katerega je prejel številna priporočila. Sprejel jih je 139 in se strinjal, da bo preučil še dodatnih 54. Sudan ni ratificiral Konvencije ZN proti mučenju niti Konvencije ZN o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, a je pokazal pripravljenost, da o tem razmisli.

Kraljevina Svazi

Splošno stanje človekovih pravic v Svaziju je leta 2016 zaznamoval neenakomeren napredek pri reševanju glavnih izzivov v državi. Čeprav so bili na nekaterih področjih sprejeti pozitivni ukrepi za izboljšanje pravic delavcev, tudi političnih pravic, pa bo treba še počakati na nadaljnje premike v zvezi s sprejetjem ali izvajanjem tozadevnih zakonodajnih ukrepov. Pravice žensk niso dovolj zaščitene. Še vedno so potrebne politične reforme, s katerimi bi uskladili običajno politično ureditev in nov politični prostor.

Prednostne naloge EU v obdobju 2016–2020 so podpora zavzemanju in ozaveščanju za dosledno spoštovanje demokratičnih načel, pravic in svoboščin, zapisanih v ustavi iz leta 2005 in drugih mednarodnih sporazumih, podpora pobudam države, katerih cilj je zagotovitev enakosti spolov, opolnomočenja žensk in promoviranje pravic otrok, podpora krepitvi zmogljivosti sodstva, pravne države in dostopa do pravnega varstva ter spodbujanje zakonske odprave smrtne kazni.

Pozornost si zaslužijo različne zadeve, zlasti na področju pravic delavcev, tudi njihovih političnih pravic. Kljub doseženemu napredku glede na merila MOD še vedno obstajajo nerešena vprašanja, na primer sporni zakon o preprečevanju terorizma, ki krši svobodo zbiranja in združevanja. V zvezi s tem sta bila revidirana tudi zakon o javnem redu in zakon o kazenskih zavodih, ki zdaj čakata na formalno sprejetje. Znatna prizadevanja so potrebna tudi v zvezi z enakostjo spolov in opolnomočenjem žensk. Poleg tega komisija za človekove pravice še vedno ni popolnoma operativna zaradi pravnih ovir in premajhnih zmogljivosti. Šibka je tudi pravna država, vključno s sodstvom. Politični sistem, ki naj bi združil tradicionalni pristop, temelječ na monarhiji, in sodoben odprt demokratični sistem, še vedno zahteva obsežne reforme, tudi reformo volilnega sistema, ki ne temelji na programih političnih strank, pač pa na posameznikih.

Kljub tem pomanjkljivostim so se v državi zgodili nekateri pozitivni premiki. MOD je leta 2016 prek svojih mehanizmov za nadzor standardov Svazi umaknila iz skupine držav, ki so deležne posebne pozornosti, ker mu je priznala določen napredek na področju pravic delavcev. Svazi sedaj velja za državo, ki je postopoma dejansko odpravila smrtno kazen. Decembra 2016 je prvič glasoval za resolucijo GS ZN o moratoriju na usmrtitve.

Glede na navedeno EU ostaja dejavna udeleženka, ki podpira reforme in spodbuja dialog z vlado o vseh vprašanjih, povezanih s človekovimi pravicami in demokracijo, tudi v okviru rednega dialoga na podlagi člena 8 (sporazuma iz Cotonouja) in aktivne javne diplomacije.

EU prek posebnih projektov, zlasti v okviru EIDHR, podpira zmogljivosti organizacij civilne družbe in njihovo dejavno vlogo pri promoviranju in zagovarjanju človekovih pravic, pa tudi v zvezi z njihovim sodelovanjem pri splošnem rednem pregledu in tozadevnem nadaljnjem ukrepanju. Poleg tega je podprla več pobud za izboljšanje položaja žensk v državi. Pripravljeni sta bili tudi poročilo o analizi glede na spol za programe EU in prvo poročilo o izvajanju akcijskega načrta za enakost spolov (GAP) II (slednje je bilo predloženo novembra 2016). Trenutno se izvaja skupno sedem projektov, za katere so bila nakazana nepovratna sredstva v okviru tematske proračunske vrstice EIDHR in ki se ukvarjajo predvsem s kulturnimi pravicami, pravicami otrok in žensk ter dostopom do pravnega varstva in informacij.

Delegacija EU je ob različnih priložnostih objavila izjave in skupaj z drugimi deležniki izvedla več pobud; med drugim je lobirala za sprejetje zakona o spolnih kaznivih dejanjih in nasilju v družini. Poleg tega je EU v rednih stikih s svazijsko vlado, da bi razmislili, kako bi lahko podprli volilni proces v letu 2018.

Maja 2016 je bil za Svazi opravljen drugi splošni redni pregled. Vlada in organizacije civilne družbe so Združenim narodom predložile poročila o stanju človekovih pravic v državi in o doseženem napredku v zvezi z izvajanjem priporočil iz zadnjega pregleda oktobra 2011. Svazi je sprejel 133 od skupno 183 priporočil.

Korak do nadaljnjega napredka je pospeševanje revidiranja, sprejetja in izvajanja pomembnih zakonodajnih aktov, na primer zakona o preprečevanju terorizma, zakona o javnih službah in zakona o kazenskih zavodih, pa tudi spodbujanje nadaljnje reforme političnega sistema spričo volitev leta 2018. Nadaljnji napredek je potreben tudi v zvezi z vprašanji enakosti spolov in opolnomočenja žensk.

Združena republika Tanzanija

Tanzanija spoštuje večino mednarodnih konvencij za človekove pravice in formalne demokratične standarde. V zadnjih letih je postopoma napredovala glede socialnoekonomskih pravic ter participacije javnosti. Vendar pa so leta 2016 na politični prostor in svobodo izražanja negativno vplivali nekateri dogodki, med drugim prepoved javnih političnih srečanj in shodov ter strogo izvajanje akta o kibernetski kriminaliteti. Enostranska ponovitev volitev marca 2016 v Zanzibarju je pomenila odmik od dosedanjih pozitivnih rezultatov na področju demokracije v Tanzaniji. EU je januarja in marca 2016 dala lokalni skupni izjavi, v katerih je pozvala k pogajanjem o političnem izhodu z volilne mrtve točke na otokih.

Na področju človekovih pravic in demokracije je EU delovala v skladu z naslednjimi prednostnimi nalogami za Tanzanijo: varstvo in promoviranje pravic žensk in otrok, promoviranje svobode izražanja in pravice do zbiranja ter spremljanje volilnega procesa.

Njene dejavnosti so bile še vedno usmerjene v promoviranje vključujoče in pluralistične demokracije, celovito varstvo pravic pripadnikov manjšin, dosledno spoštovanje pravne države ter spoštovanje človekovih pravic. Od splošnih volitev oktobra 2015 so se pojavljali zaskrbljujoči trendi na področju človekovih pravic in demokracije, zlasti v zvezi z mediji, političnim prostorom, civilno družbo in LGBTI skupnostjo. Da bi se razmere izboljšale, bi bilo treba odpraviti velike strukturne omejitve, vključno s pomanjkljivostmi v izobraževalnem sistemu ter v zvezi z omejenimi institucionalnimi zmogljivostmi in pogosto škodljivimi praksami in običaji, zakoreninjenimi v družbi. Izvajanje še zelo šepa tudi na področjih, na katerih so že vzpostavljeni pravni in institucionalni okviri. To je očitno, ko gre za nasilje nad ženskami in otroki, ki je še vedno pogosto tako doma kot v šoli. Nacionalni akcijski načrt za preprečevanje in izkoreninjenje nasilja nad ženskami in otroki ter kampanja ozaveščanja „Say No to Violence“ sta bila izvedena le delno. Pohabljanje ženskih spolnih organov je nezakonito, a se v državi še naprej na široko izvaja.

EU je v letu 2016 ob različnih priložnostih javnost opozarjala na ranljive skupine, med drugim ženske, otroke in albine. Politični dialog med Tanzanijo in EU na podlagi člena 8 v letu 2016 ni bil organiziran, kljub temu pa so se uporabljale obstoječe diplomatske poti za opozarjanje na pereča vprašanja in promoviranje pozitivnih dejavnosti. V letu 2016 je v Aruši, Dar es Salaamu in Zanzibarju potekalo regionalno posvetovanje s civilno družbo, da bi pridobili informacije za lažjo opredelitev prednostnih nalog EU na področju človekovih pravic in demokracije.

Delegacija EU je opravila več obiskov na terenu in se udeležila sodnih zaslišanj v primerih zagovornikov človekovih pravic in živinorejcev. Prav tako je skupaj z državami članicami EU pozorno spremljala posebne primere v zvezi z mediji in uporabo zakona o kibernetski kriminaliteti ter vprašanja, povezana z LGBTI osebami. Delegacija EU je iz sklada za nujne primere v okviru EIDHR zagotavljala podporo v zvezi z zahtevki zagovornikov človekovih pravic v postopku ter dodeljevala neposredna sredstva v manjšem obsegu za pravno podporo in zaščito zagovornikov človekovih pravic, ki sodelujejo z živinorejci in LGBTI skupnostjo.

EU je tudi v letu 2016 zagotavljala finančno podporo za projekte, financirane iz ERS in EIDHR. Projekt za demokratično opolnomočenje, namenjen podpori volitev, je bil zaključen konec leta 2016. Projekt za podporo reformi pravosodnega sektorja v Zanzibarju je vseboval posebno komponento o pravosodnem sistemu za obravnavanje mladoletnikov. Devet projektov se je ukvarjalo s krepitvijo zmogljivosti civilne družbe na področju človekovih pravic, podporo boju proti nasilju na podlagi spola, promoviranjem opolnomočenja žensk in pravicami otrok.

Tanzanija je v zadnjem splošnem pregledu, opravljenem septembra 2016, zavrnila pomembna priporočila, ki so se nanašala na odpravo smrtne kazni, telesno kaznovanje, minimalno starost za sklenitev zakonske zveze, posilstvo v partnerski zvezi, svobodo medijev, pravice avtohtonega prebivalstva in vprašanja, povezana z LGBTI osebami. Odklonila je spremembo zakona o zakonski zvezi, s katero naj bi minimalno starost za sklenitev zakonske zveze za fante in za dekleta zvišali na 18 let. Posilstvo v partnerski zvezi ne velja za kaznivo dejanje. Tanzanija še ni izpolnila zaveze glede ratifikacije Konvencije ZN proti mučenju. Pravosodni sistem še naprej dopušča nekaznovanje nasilja varnostnih služb. Pozitivno pa je, da so bila v splošnem rednem pregledu priznana prizadevanja in napredek pri promoviranju človekovih pravic na splošno, boju proti korupciji, zmanjšanju revščine, opolnomočenju žensk in boju proti trgovini z ljudmi.

Togoška republika

Stanje človekovih pravic v Togu je vezano na socialnoekonomske razmere v državi in njeno nedavno preteklost. Togo je revna država (55 % prebivalcev je prizadetih zaradi revščine) z velikimi socialnimi neenakostmi, prizadeva pa si za izhod iz krize in utrditev demokracije. Vse to kaže na številne šibke točke v zvezi z ekonomskimi in socialnimi pravicami, pa tudi na drugih področjih, ki so posledica šibkosti državnih institucij.

EU je delovala v okviru političnega dialoga in sodelovanja z razvojno pomočjo s prednostnim obravnavanjem sodstva, nacionalne sprave, civilne družbe, varnostnih sil in žensk. Leto 2016 je bilo na nekaterih področjih prehodno obdobje med programi 10. in 11. ERS ter začetkom novih programov EIDHR.

Splošni redni pregled za Togo leta 2016 je potrdil nekatere izboljšave na področju človekovih pravic v tej državi, zlasti v zvezi s pravnim okvirom in razmerami, v katerih živijo zaporniki (po odprtju novega zapora). Še vedno pa resne težave predstavljajo razmere v zaporih, nekaznovanje varnostnih sil in pravice žensk.

Leta 2016 sta bili organizirani dve konferenci za reševanje vprašanj nacionalne sprave. *Haut-Commissariat à la reconciliation et au renforcement de l'Unité nationale* (HCRRUN) je organiziral konferenco o političnih reformah, vlada pa konferenco o prenosu oblasti na lokalne strukture.

Pravni okvir je bil izboljšan z dvema spremembama. Togo je 14. septembra 2016 ZN uradno predložil akt o ratifikaciji drugega fakultativnega protokola k MPDPP, katerega cilj je odprava smrtne kazni. Tiskovni predstavnik visoke predstavnice/podpredsednice je v izjavi čestital Togu. Nacionalna skupščina je 29. septembra 2016 sprejela zakon o spremembi kazenskega zakonika, ki vsebuje dve izboljšavi v zvezi z mučenjem. Prvič, opredelitev mučenja je v celoti usklajena s Konvencijo proti mučenju, saj sedaj navaja odgovornost uradnikov. Drugič, za kazniva dejanja mučenja sedaj ne veljajo več pravila o zastaranju, kar je Odbor proti mučenju Togu priporočil novembra 2012.

Človekove pravice so bile na dnevnem redu političnega dialoga EU-Togo na podlagi člena 8, med drugim tudi primer nekaznovanja častnikov varnostnih sil, ki so bili vpleteni v nasilje novembra 2015 v Dapaongu. Po srečanju z ministrom za pravosodje sta bila učitelja, vpletena v dogodke v Dapaongu, izpuščena.

Javna diplomacija se je izkazala za koristno pri ozaveščanju in opozarjanju na pripravljenost EU, da skupaj s togovskimi deležniki sodeluje pri krepitvi človekovih pravic. V javnih govorih so se izražala ključna sporočila o nacionalni spravi. Delegacija EU je gostila tudi več dogodkov, ki so jih organizirale organizacije civilne družbe.

V okviru programa za podporo sodnega sistema (11. ERS) so bili sprejeti ukrepi za izboljšanje zmogljivosti in učinkovitosti ministrstva za pravosodje. Za boljše razporejanje virov so bile opravljene revizije. V zvezi s tem je bila dokončno oblikovana nova organizacijska shema, pri krepitvi zmogljivosti potrebnih služb pa je bil dosežen opazen napredek. Še ena od dejavnosti, ki se trenutno izvajajo, je olajšanje dostopa do pravosodnih storitev. Program podpira tudi dejavnosti, s katerimi naj bi zagotovili ustrezno spremljanje primerov korupcije, o katerih poroča institucionalni odbor za revizijo, in tozadevno nadaljnje ukrepanje.

V letu 2016 se je zaključilo pet dejavnosti v okviru EIDHR, ki so se ukvarjale z vprašanji, povezanimi z osebami z invalidnostmi, mladimi in spravo, svobodo govora, bojem proti nekaznovanju in varstvom temeljnih pravic v rudarstvu.

V okviru 11. ERS je bil pripravljen in sprejet nov program PROCEMA, namenjen organizacijam civilne družbe, ki naj bi se po pričakovanjih začel izvajati v tretjem četrtletju leta 2017.

Začetek delovanja nove policijske akademije, ki prejema podporo iz 10. ERS, je bil odložen zaradi proračunskih omejitev v zvezi s togovskimi prispevki. Potem ko je bila najdena rešitev, naj bi se usposabljanje prve skupine začelo marca 2017. EU namerava s tem projektom okrepiti zmogljivosti in profesionalizem varnostnih sil, s tem pa njihovo učinkovitost ter spoštovanje temeljnih pravic in svoboščin.

Splošni redni pregled za Togo je bil opravljen oktobra 2016 v okviru Sveta ZN za človekove pravice. Država je bila pohvaljena za več dosežkov, uresničenih od zadnjega splošnega rednega pregleda leta 2011, predvsem za izboljšave v novem kazenskem zakoniku leta 2015. Veliko delegatov je izpostavilo izzive, zlasti v zvezi s svobodo zbiranja in izražanja zagovornikov človekovih pravic in novinarjev, pomanjkljivo registracijo rojstev, prenatrpanostjo zaporov in pohabljanjem ženskih spolnih organov. Togo ni sprejel priporočil o pristopu k Rimskemu statutu MKS ali glede človekovih pravic LGBTI oseb. Homoseksualnost še vedno velja za kaznivo dejanje, čeprav se v praksi sankcije ne izvajajo, če se LGBTI osebe ne izpostavljajo.

Nekaznovanje varnostnih sil je še vedno velik problem, v zvezi s katerim leta 2016 ni bilo vidnih premikov. Togovske oblasti več sodb Sodišča ECOWAS niso izvedle v celoti.

Med glavnimi problemi s področja človekovih pravic so še vedno slabe razmere v zaporih in pretirana uporaba začasnega pripora (približno dva od treh zapornikov čakata na sojenje). Zaporniki nimajo ustreznega dostopa do osnovnih storitev, na primer hrane (le en obrok dnevno) in zdravstvenega varstva. Neučinkovitost sodnega sistema je glavni razlog za visoko število ljudi, ki v zaporih čakajo na sojenje.

V pravosodju je še vedno prisotnih veliko izzivov. Togo še ni posodobil zakonika o kazenskem postopku iz leta 1983. Veljavni zakonik ne predvideva dostopa priprtih do odvetnika takoj po njihovem priprtju. Čeprav je bil vložen določen napor, je pravosodni sistem še vedno v slabem stanju, pri čemer mu primanjkuje človeških virov oziroma ti niso kakovostni in usposobljeni, primanjkuje pa tudi proračunskih sredstev in opreme.

Čeprav v Togu obstajajo pravni predpisi glede pravic žensk (npr. kazenski zakonik iz leta 2015 in *Code des personnes et de la famille* iz leta 2012), pa med pravnim okvirom in njegovim izvajanjem zeva prepad. Kljub pravnemu okviru, ki določa enako obravnavo moških in žensk, tudi glede dedovanja in dostopa do lastništva zemlje, se v praksi ženske srečujejo z ovirami, ki jim onemogočajo uveljavljanje teh pravic.

Republika Uganda

Ne glede na relativno pozitivne razmere, ki vladajo v regiji na področju človekovih pravic in demokracije, se je Uganda še naprej spopadala z izzivi, v glavnem povezanimi z državljanskimi in političnimi pravicami. Misija EU za opazovanje volitev je leta 2016 med problematična področja uvrstila pomanjkanje neodvisnosti volilne komisije, monetizacijo politik, nadlegovanje opozicijskih politikov in podpornikov, restriktivno razlago zakona o vzdrževanju javnega reda in miru, krepitev državnega nadzora ter omejevanje pravice do zbiranja in svobode izražanja. Ne glede na to pa je priznala izredno zanimanje Ugandčanov za volilni proces in njihovo odločenost, da v njem sodelujejo.

Delovanje EU na področju človekovih pravic in demokracije je bilo usmerjeno predvsem v svobodo zbiranja, združevanja, izražanja in tiska, odgovornost in boj proti korupciji, tranzicijsko sodstvo, zaščito zagovornikov človekovih pravic in odpravo smrtne kazni, pravice otrok in njihovo varstvo, pravice žensk, enakost spolov ter boj proti diskriminaciji.

V Ugandi so najresnejši problemi v zvezi s človekovimi pravicami še vedno premajhno spoštovanje osebne integritete (nezakoniti poboji in mučenje), omejevanje državljanskih svoboščin, pa tudi nasilje nad ženskami in otroki, osebami z invalidnostmi in LGBTI skupnostjo ter njihova diskriminacija. Med pomembnejše izzive na področju človekovih pravic spadajo tudi korupcija, samovoljne in politično motivirane aretacije in pridržanja, pripor v samicah in dolgotrajni pripor v predkazenskem postopku, omejevanje pravice do poštenega sojenja, težke razmere v zaporih, nasilje množic, trgovina z ljudmi ter delo otrok.

V političnem dialogu na podlagi člena 8 z ministrom za zunanje zadeve junija 2016 sta strani razpravljali o ključnih prednostnih nalogah na področju človekovih pravic in demokracije, tudi glede volilne reforme, političnega prostora in svobode medijev. Na srečanju s predsednikom vlade septembra 2016 je bil poudarek razprave na vprašanjih, povezanih s političnimi reformami in pravno državo. EU je začela sodelovati z generalnim tožilcem, da bi lahko spremljala izvajanje sodbe vrhovnega sodišča o predsedniških volitvah, pa tudi upoštevanje priporočil misije EU za opazovanje volitev.

Na srečanjih političnega dialoga z vlado so razpravljali tudi o problematiki zagovornikov človekovih pravic, EU pa je dejavno sodelovala na sestankih delovne skupine donatorjev o zagovornikih človekovih pravic. EU je zagovornike človekovih pravic podpirala z dodeljevanjem nepovratnih sredstev v manjšem obsegu iz sklada za nujne primere instrumenta EIDHR in z drugimi ustreznimi mehanizmi držav članic EU. Nagrado EU za zagovornike človekovih pravic je leta 2016 prejel Robert Sempala, nacionalni koordinator mreže za človekove pravice za novinarje.

Kljub razmeroma ugodnemu zakonodajnemu in regulativnemu okolju za dejavnosti civilne družbe pa zagovorniki pogosto ne morejo opravljati svojih nalog v celoti. EU je še naprej tesno sodelovala z vlado glede izvajanja akta o nevladnih organizacijah, z organizacijami civilne družbe pa se je srečala dvakrat v okviru strukturiranega dialoga.

V zvezi z odgovornostjo je EU spodbujala razvoj in izvajanje politik za boj proti korupciji in tozadevnih pravnih predpisov, podpirala pa je tudi nadzorne institucije in mehanizme. Začel se je izvajati projekt EU, ki naj bi s podporo ugandskim institucijam za boj proti korupciji in zagotavljanje odgovornosti prispeval k zmanjšanju revščine in k vključujočemu socialnoekonomskemu razvoju. Eden od projektov je omogočil krepitev makroekonomske stabilnosti ter odgovornosti in preglednosti upravljanja javnih financ. Delegacija EU je poleg tega začela dela v zvezi s pripravo pogodbe o sektorskih reformah za proračunsko podporo na področju upravljanja s poudarkom na sektorju pravosodja, sektorju javnega reda in miru ter sektorju odgovornosti.

EU je še naprej spodbujala konstruktivne razprave v Ugandi glede MKS in pozivala k sprejetju politike o tranzicijskem sodstvu. Cilj obiska vodij misij EU v severni Ugandi novembra 2016 je bil v razpravi z deležniki zbrati neposredne informacije o trenutnem stanju sprave. EU je v izjavi decembra 2016 obžalovala nasilje v okrožju Kasese in pozvala k temeljitim preiskavam. Cilj Instrumenta za demokratično upravljanje, zlasti njegove komponente za pravice, pravičnost in mir, je med drugim tudi okrepitev mehanizmov tranzicijskega sodstva.

EU se je zavzemala za odpravo smrtne kazni, med drugim z javnim ozaveščanjem in medijskimi sporočili ob svetovnem dnevu boja proti smrtni kazni, ko je vodja delegacije EU obiskal zapornike, ki čakajo na izvršitev smrtne kazni v najstrožje varovanem zaporu Luzira v Kampali. EU se je z vlado pogovarjala tudi o možnosti postopne odprave smrtne kazni.

Z vlado je imela redne pogovore, v katerih je podprla pravice žensk in otrok ter ranljivih skupnosti, in se še naprej zavzemala za tozadevne pravne predpise. Teme pogostih izmenjav so bile opolnomočenje žensk, nasilje na podlagi spola ter spolno in reproduktivno zdravje in pravice. EU je pri vseh projektih in programih uporabila pristop na podlagi pravic ter posebno pozornost posvečala pravicam otrok, žensk in oseb z invalidnostmi. Glavni cilj več projektov razvojnega sodelovanja je bila obravnava nasilja nad otroki na nacionalni in regionalni ravni. EU je LGBTI aktiviste podprla tudi z nepovratnimi sredstvi v manjšem obsegu iz sklada EIDHR za nujne primere. Delegacija EU je poleg tega v okviru tematskega instrumenta upravljala projekte za promoviranje boja proti diskriminaciji na podlagi kulturne in etnične pripadnosti, na podlagi spola ter diskriminaciji oseb z invalidnostmi.

Splošni redni pregled za Ugando je bil opravljen novembra 2016. Država je bila deležna pohval za osnutek nacionalnega akcijskega načrta o človekovih pravicah, za sprejetje zakona o preprečevanju in prepovedi mučenja ter za gostoljubnost do beguncev. Med problematičnimi področji so bili izpostavljeni pravice pripadnikov LGBTI skupnosti, svoboda izražanja, zbiranja in združevanja, pravice žensk in deklet, mučenje ter smrtna kazen.

Republika Zambija

Razmere v Zambiji so leta 2016 na splošno zaznamovale splošne volitve, ki so bile 11. avgusta, skazile pa so jih omejitve svobode medijev in občasni nasilni incidenti, povezani z volitvami. Kljub obstoječim pravnim strukturam in institucijam je izvajanje zakonodaje in politike na področju človekovih pravic in demokracije še naprej ovirano.

Med prednostnimi nalogami EU so boj proti nasilju na podlagi spola, promoviranje pravic žensk ter ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic, krepitev preglednosti pri upravljanju, tudi boja proti korupciji, izboljšanje dostopa do informacij in svobode izražanja, zbiranja in združevanja, promoviranje poštenega in učinkovitega pravosodnega sistema, pa tudi gojenje okolja brez diskriminacije ob poudarku na marginaliziranih skupinah.

Večina Zambijcev predvsem zaradi pomanjkanja ozaveščenosti, finančnih omejitev in neobstoja pravnih struktur na podeželskih območjih še vedno nima dostopa do pravnega varstva, s čimer je kratena njihova pravica do poštenega sojenja. Še vedno so problematične pravice žensk in deklet, udeležba žensk na splošnih volitvah pa je bila pravo razočaranje. Med druge težave s področja človekovih pravic spadajo slabe razmere v zaporih, spolno in reproduktivno zdravje in pravice, položaj LGBTI oseb (ena transseksualna oseba je bila obsojena na dolgo zaporno kazen) ter oseb z invalidnostmi.

Z vidika izboljšav je zakon o spremembi ustave iz leta 2016 prinesel več določb na področju pravic žensk in deklet, na primer ustanovitev komisije za enakopravnost in enakost spolov. Število incidentov, povezanih z nasiljem na podlagi spola, se je leta 2016 sicer nekoliko zmanjšalo, a je to nasilje še vedno zelo razširjeno in sprejeto s strani velikega dela družbe. Vzpostavljeni sta bili dve „hitri sodišči“ za obravnavo primerov nasilja na podlagi spola (ki sta prvi te vrste v južni Afriki), v državi pa si prizadevajo tudi za boljšo ozaveščenost glede preprečevanja prakse poročanja otrok. V zvezi s tem je bila leta 2016 sprejeta nacionalna strategija za odpravo porok otrok za obdobje 2016–2020.

EU je na politični ravni in s programi razvojnega sodelovanja podpirala prednostne naloge in cilje, o katerih se je država dogovorila. Poudarek v okviru političnega dialoga na podlagi člena 8 je bil na različnih vprašanjih, med drugim na pravicah žensk, svobodi izražanja in smrtni kazni.

Vodje misij EU so o vprašanjih demokracije in človekovih pravic, tudi o enakosti spolov in boju proti korupciji, razpravljali s predsednikom Lungujem na oktobrskem srečanju.

Pred decembrskim glasovanjem Zambije na GS ZN o moratoriju na smrtno kazen so potekala ciljno usmerjena prizadevanja.

EU in države članice so še vedno glavni razvojni partner Zambije. Področja podpore z največjim številom projektov EU in držav članic v letu 2016 so bila pravice žensk in deklet ter boj proti nasilju na podlagi spola, ekonomske, socialne in kulturne pravice (dostop do zdravstva in izobraževanja), pregledno upravljanje, pa tudi boj proti korupciji.

EU je pred splošnimi volitvami v Zambijo napotila misijo za opazovanje volitev, ki jo je sestavljalo 124 opazovalcev, vključno s štiričlansko delegacijo Evropskega parlamenta, ki so bili od 29. junija do 12. septembra prisotni v 10 zambijskih provincah. Misija za opazovanje volitev je ocenila celoten volilni proces v skladu z mednarodnimi in regionalnimi zavezami za pristne in pregledne volitve ter z zambijskimi zakoni. Ugotovila je, da je bilo glasovanje v glavnem mirno in dobro vodeno, a je poročala tudi o tem, da so senco na volitve vrgli sistematično pristranski državni mediji in omejitve kampanj.

EU je od začetka leta dala več izjav, v katerih je pozivala k mirnim, preglednim, verodostojnim in vključujočim volitvam. Tiskovni predstavnik VP/PP EU je po volitvah dal izjavo o dogajanju po volitvah in pozval k odpravi začasne prekinitve oddajanja dveh radijskih in ene televizijske postaje.

EU neposredno podpira zagovornike človekovih pravic, ki se ukvarjajo z vprašanji LGBTI.

EU je leta 2016 še naprej finančno podpirala projekte, ki se financirajo iz ERS, EIDHR in programa NSA-LA v okviru DCI.

Zambija je ratificirala najpomembnejše mednarodne instrumente v zvezi s človekovimi pravicami. Leta 2016 je zopet izrazila podporo Mednarodnemu kazenskemu sodišču in obnovila svoje članstvo, kljub temu da je več afriških držav istega leta napovedalo, da se bodo iz MKS umaknile.

Splošni redni pregled za Zambijo je načrtovan za leto 2017.

Nova prednostna naloga EU v Zambiji je promoviranje ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic s posebnim poudarkom na pravici otrok do dobrega zdravstvenega varstva in izobraževanja. Medtem ko EU že dejavno deluje na tem področju v okviru razvojnega sodelovanja, zlasti pri programih s področja zdravstva, izobraževanja in socialnega varstva, pa bo ta nova prednostna naloga v političnih prizadevanjih EU dobila večjo vlogo.

Republika Zimbabve

Splošno stanje človekovih pravic v Zimbabveju se je leta 2016 zelo poslabšalo, zlasti kar zadeva protestnike prek družbenih medijev in člane opozicijskih strank. Policija je pogosto razgnala shode političnih strank, tudi tiste, ki so jih sodišča dovolila. Protestnike so ustrahovali, tudi z nasiljem, na stotine pa so jih zaprli brez ustreznega postopka (čeprav so bili na koncu izpuščeni proti varščini). Prijavljenih je bilo več kot deset dobro dokumentiranih in ciljno usmerjenih primerov ugrabitve in mučenja vodij družbenih gibanj ter njihovih družinskih članov.

EU je leta 2016 prednostno podpirala institucije in organizacije civilne družbe, ki so si prizadevale za izvajanje nove ustave, zlasti nove deklaracije o pravicah, ter socialnoekonomske in kulturne pravice. Dodatna pozornost je bila namenjena krepitvi pravne države, promoviranju in zaščiti zagovornikov človekovih pravic, pravicam žensk in otrok ter pravicam manjšin.

Med drugimi vprašanji človekovih pravic je bila tudi politizacija pomoči v hrani, zlasti v regijah, v katerih to pomoč deli vlada. V zvezi z demokracijo in dobrim upravljanjem bi predlagana sprememba ustave dala predsedniku Mugabeju izvršilna pooblastila za imenovanje vrhovnega sodnika, namestnika vrhovnega sodnika in predsednika vrhovnega sodišča; prav ta določba pa je bila načrtno odpravljena v novi ustavi, sprejeti leta 2013. Skupine civilne družbe so to potezo močno kritizirale.

Pozitivna je bila zaveza Zimbabveja, da se pri glasovanju o resoluciji GS ZN o moratoriju na smrtno kazen vzdrži in da predlaga spremembo smrtne kazni obsojencev, ki čakajo na njeno izvršitev, v dosmrtno zaporno kazen. Poleg tega je zimbabvejska komisija za človekove pravice dobivala vedno večjo vlogo in je objavila poročila, v katerih je obsodila pretirano uporabo nasilja med poletnimi protesti in politizacijo pomoči v hrani.

EU je z Zimbabvejem še naprej sodelovala v različnih razpravah o človekovih pravicah in demokraciji. 25. novembra je na ravni stalnega sekretarja/veleposlanikov potekal politični dialog na podlagi člena 8, na katerem so obravnavali vsa bistvena vprašanja, povezana s stanjem človekovih pravic in demokracije v državi.

EU je v lokalnih izjavah, govorih in na delavnicah večkrat izrazila zaskrbljenost ter s formalnimi in neformalnimi ukrepi spodbujala Zimbabve k doslednemu spoštovanju človekovih pravic. Delegacija EU je v petih lokalnih izjavah izrazila zaskrbljenost zaradi ugrabitve pogrešanega aktivista Itaija Dzamare, lokalne uprave, nasilja, pravice do mirnih demonstracij ter ugrabitve in trpinčenje socialnih aktivistov.

Evropski parlament je 15. septembra sprejel resolucijo, v kateri je obsodil kršitve človekovih pravic ter pozval EU, naj „podrobno analizira, ali je primerno, da bi ponovno uvedli nekatere omejevalne ukrepe“[70].

Vodje misij EU so 5. decembra v strukturiranem dialogu s civilno družbo razpravljali o ustavnem sistemu, splošnem rednem pregledu za Zimbabve, ki je bil 2. novembra, ter prostoru, namenjenemu civilni družbi.

VI. ARABSKI POLOTOK

Kraljevina Bahrajn

Pet let po ponovnem izbruhu nemirov v Kraljevini Bahrajn EU še naprej pozorno spremlja dogajanje v tej državi in po potrebi na različne načine z zaskrbljenostjo opozarja na stanje človekovih pravic.

[70] Resolucija Evropskega parlamenta z dne 15. septembra 2016 o Zimbabveju (dok. 2016/2882(RSP)).

EU je vse strani vztrajno pozivala, naj si konstruktivno, mirno in brez pogojevanja prizadevajo za resnično narodno spravo in dialog. Pozorno je spremljala nekatere pobude bahrajnske vlade – zlasti doslednost pri izvajanju priporočil bahrajnske neodvisne preiskovalne komisije – in delo institucij za človekove pravice, kot so policijski varuh človekovih pravic za ministrstvo za notranje zadeve, nacionalni institut za človekove pravice ter komisija za pravice zapornikov in pripornikov. Vendar pa razmere za dejansko in trajno spravo še niso vzpostavljene. EU je vse bahrajnske državljane vztrajno pozivala, naj izkoristijo nove institucije in s tem zagotovijo, da bodo prispevale h konkretnim izboljšavam na področju človekovih pravic v državi, tudi na podlagi priporočil iz poročil, ki sta jih predložila nacionalna institucija za človekove pravice in varuh človekovih pravic, da bi vsem vse bahrajnskim državljanom omogočili dolgoročno in trajnostno stabilnost in blaginjo.

EU je v pogovorih z bahrajnskimi oblastmi dosledno načenjala vprašanja človekovih pravic v kraljevini, obenem pa je odsvetovala ukrepe, ki bi lahko ogrozili stabilnost kraljevine. Zaradi vse hujšega zatiranja svobode govora, aretacij uglednih političnih aktivistov in aktivistov na področju človekovih pravic, zaprtja voditeljev glavnega opozicijskega političnega združenja in njegove razpustitve, prepovedi potovanj za aktiviste na področju človekovih pravic, številnih odvzemov državljanstva ter smrtnih kazni v primerih, v katerih so bile vložene pritožbe zaradi domnevnega mučenja in slabega ravnanja, je ESZD poskušala z različnimi uradnimi in neuradnimi pobudami vplivati na bahrajnske oblasti.

VP/PP in ESZD sta dali vrsto izjav[71] za javnost ter bili v rednih neposrednih stikih z bahrajnskimi političnimi akterji in aktivisti. Posebni predstavnik EU za človekove pravice se je v Ženevi sestal z bahrajnskim ministrom za zunanje zadeve in njegovim pomočnikom. 4. aprila se je v Manami prvič sestala neuradna delovna skupina EU in Bahrajna za človekove pravice.

[71] Evropska služba za zunanje delovanje, izjava uradne govorke o zadnjih dogodkih v Bahrajnu, 5. julij 2016, in izjava uradne govorke o obsodbi Alija Salmana, 5. julij 2016.

EU je še naprej spodbujala vsa politična združenja k sodelovanju v nacionalnem dialogu za reforme in narodno spravo, saj je to edina možna pot, obenem pa je pozvala oblasti, naj vzpostavijo dialog z opozicijo in razmislijo o ukrepih za krepitev zaupanja, med drugim tudi o izpustitvi miroljubnih aktivistov. Ostro je obsodila uporabo nasilja za dosego političnih ciljev, ne glede na njegovo obliko in to, katera stran je zanj odgovorna.

EU je v izjavi, ki so jo podprle vse države članice EU, 14. septembra v Ženevi pod točko 2 izrazila zaskrbljenost zaradi stanja človekovih pravic v Bahrajnu.

Evropski parlament je 4. februarja sprejel nujno resolucijo o primeru na smrt obsojenega Bahrajnčana Mohameda Ramadana.[72] V njej je izrazil zaskrbljenost in razočaranje nad odločitvijo Bahrajna, da bo začel znova izrekati smrtne kazni; obenem je obsodil domnevno uporabo nasilja nad zaporniki s strani varnostnih sil in izrazil zaskrbljenost, ker v državi uporabljajo protiteroristično zakonodajo, da kaznujejo državljane zaradi njihovih političnih prepričanj in jim preprečijo, da bi bili politično dejavni.

Evropski parlament je 7. julija sprejel nujno resolucijo o Bahrajnu (dok. 2016/2808(RSP)), v kateri je izrazil zaskrbljenost zaradi vse močnejšega zatiranja in pregona zagovornikov človekovih pravic in predstavnikov politične opozicije, pri čemer je opozoril na prepoved potovanj, odvzem državljanstva, primere Nabila Radžaba, Zajnaba Al Khavadže, Mohameda Ramadana, Alija Muse in šejka Alija Salmana ter na razpustitev politične stranke Al Vefak.[73]

Poslanci Evropskega parlamenta so Kraljevino Bahrajn obiskali med 17. in 19. decembrom.

Država Kuvajt

Med glavnimi vprašanji, ki jih je EU načenjala v pogovorih s kuvajtskimi oblastmi, so bili položaj bidunov (prebivalcev brez državljanstva), smrtna kazen, svoboda izražanja ter položaj tujih delavcev in delavcev v gospodinjstvu.

---

[72] Resolucija Evropskega parlamenta z dne 4. februarja 2016 o Bahrajnu: primer Mohameda Ramadana (dok. 2016/2557(RSP)).

[73] Resolucija Evropskega parlamenta z dne 7. julija 2016 o Bahrajnu (dok. 2016/2808(RSP)).

EU je spremljala izvajanje nedavno sprejete zakonodaje, ki ureja pravice delavcev v gospodinjstvu ter jasno opredeljuje njihove pravice in obveznosti, obenem pa bistveno zmanjšuje možnosti zlorab. Nova zakonodaja uvaja nekatere pozitivne spremembe, EU pa bo še naprej spremljala njeno izvajanje in mehanizme za njeno uveljavljanje.

EU je med stiki s kuvajtskimi oblastmi izrazila zaskrbljenost zaradi več aretacij aktivistov na področju človekovih pravic, ki so nenasilno uveljavljali svojo pravico do svobode izražanja, združevanja in zbiranja.

Po rednem splošnem pregledu, ki ga je opravil Svet ZN za človekove pravice, EU spodbuja kuvajtske oblasti, naj udejanjijo priporočila iz tega pregleda, sama pa bo ta proces še naprej spremljala.

EU se zaveda, da vprašanje oseb brez državljanstva v Kuvajtu še vedno ni zares rešeno.

EU je opozorila na vprašanje pravic delavcev migrantov, zlasti njihove pravice do izobraževanja v državnih šolah.

Sultanat Oman

EU je bila še naprej zaskrbljena zaradi več sodnih procesov proti osebam, ki so protestirale ali izražale mnenja v družbenih medijih, vendar je bila seznanjena, da je bila večina obtožencev v teh zadevah oproščena. Zaskrbljena je bila tudi zaradi diskriminiranja delavcev iz tujine, do katerega prihaja pri izvajanju delovne zakonodaje in v praksi, pa tudi zaradi njihovega splošnega statusa in položaja. Z oblastmi v Omanu je bila v stikih glede položaja tujih delavcev in trgovine z ljudmi.

EU še naprej podpira Maina Kiaija, posebnega poročevalca ZN za pravico do mirnega zbiranja in združevanja, ki je na 29. zasedanju Sveta ZN za človekove pravice 17. junija predstavil svoje poročilo o obisku Omana septembra 2014, v katerem ugotavlja, da tamkajšnji prebivalci v praksi dejansko nimajo pravice do mirnega zbiranja.

EU je izkoristila vse priložnosti za opozarjanje omanskih oblasti na primere aktivistov na področju človekovih pravic Ismaela al-Meqbalija, Helala al-Alawija in Saeeda Jadada, spletnih aktivistov Hassana al-Bashama in Abdulaha Habiba, pisatelja Hammooda al-Shukailyja ter novinarjev Yousefa al-Haja in Ibrahima al-Maamarija.

Država Katar

EU in njene države članice so posebno pozornost namenjale svobodi izražanja in razvoju neodvisnih medijev, prizadevanjem za okrepitev civilne družbe z liberalnejšo zakonodajo o svobodi združevanja in pobudami civilne družbe, podpori zagovornikom človekovih pravic, pravicam žensk ter izboljšanju delovnih in življenjskih razmer delavcev migrantov.

Pozornost svetovne javnosti je še vedno usmerjena na položaj delavcev migrantov v Katarju, potem ko se je v kontekstu svetovnega prvenstva v nogometu 2022 poročalo o neizplačanih mezdah, pomanjkljivostih na področju varnosti in zdravja pri delu, neustreznih bivalnih pogojih in brezčutnih posredovalcih zaposlitve v državah, od koder delavci prihajajo.

EU je pozdravila zakonodajo, ki je bila sprejeta oktobra 2015 in je začela veljati decembra 2016, saj meni, da je to pomemben korak k nadomestitvi sistema „kafale“ (sponzorstva) s sistemom, ki bo v celoti temeljil na pogodbah. Izvajanje te zakonodaje bo spremljala tudi v prihodnje.

Pri MOD je bila proti Katarju vložena tudi pritožba v skladu s členom 26 Ustave MOD zaradi kršitve Konvencije 81 MOD o delovni inšpekciji in Konvencije 29 o prisilnem delu. Katar je med marčevskim tristranskim obiskom MOD, na seji njenega upravnega odbora in na junijski mednarodni konferenci dela ponovno potrdil, da je pripravljen sodelovati z mednarodnimi organi. EU je pozdravila pozitivne premike in Katar pozvala, naj konstruktivno reši preostala vprašanja.

Kraljevina Saudova Arabija

V letu 2016 je bilo splošno stanje človekovih pravic še vedno precej zaskrbljujoče, čeprav je bil na več področjih dosežen določen napredek. Zelo problematično je izvajanje smrtne kazni: v tem letu je bilo 154 usmrtitev, kar je četrto največje število na svetu. Neodvisnost žensk omejuje sistem skrbništva. Področje svobode izražanja (tudi na spletu) se je v letu 2016 zoževalo. Nekaj napredka je bilo doseženega glede žensk in športa, ženske pa so dobile možnost opravljanja več poklicev na trgu dela. Glede razmer delavcev migrantov je bilo narejenih nekaj pozitivnih korakov, vendar bi bilo treba odpraviti sistem „kafale“ (sponzorstev), ki prevladuje v regiji in Saudovi Arabiji.

EU je v dialogu s savdskimi oblastmi vztrajno načenjala vprašanja človekovih pravic in spodbujala nadaljnje reformne ukrepe, zavzemala pa se je tudi za odpravo in neizvajanje smrtne kazni. Med pomembnimi področji so bile pravice žensk, predvsem izboljšanje njihovega ekonomskega položaja in zastopanosti v javnosti, pravice otrok, svoboda izražanja in zbiranja, verska strpnost in nediskriminacija ter pravice migrantov.

Zaradi široke razlage področja uporabe protiterorističnega zakona in zakona o preprečevanju kibernetskega kriminala iz leta 2014 in z uporabo strogih kazni za zagovornike človekovih pravic se je svoboda izražanja in zbiranja v letu 2016 še dodatno zmanjšala.

Zakon o združenjih in ustanavljanju organizacij, ki je bil sprejet decembra 2015 in je začel veljati marca 2016, na splošno ni zagotovil zadostnih jamstev, da bodo združenja registrirana. Še vedno niso bile v celoti izvedene spremembe delovne zakonodaje, s katerimi naj bi izboljšali položaj delavcev migrantov, poleg tega pa spremenjeni zakon ne vključuje delavcev v gospodinjstvu. Neodvisnost žensk je zaradi sistema skrbništva še vedno omejena.

Ekonomski položaj žensk se je izboljšal, saj so dobile možnost opravljanja več poklicev, ki so bili prej rezervirani za moške, in se tako lažje vključujejo na trg dela. Generalna uprava za šport je 1. avgusta naredila pozitivno potezo in ustanovila ženski oddelek, za vodjo pa imenovala princeso Reemo bint Bandar al-Saud. Od maja 2016 lahko ženske prejmejo izvod poročnega lista, s čimer imajo zagotovljeno pravico do dedovanja.

Spremenjena delovna zakonodaja delavcem migrantom omogoča, da dobijo plače nakazane neposredno na bančni račun, hkrati pa določa najvišje možno število delovnih ur in ureja dopust (bolniški in porodniški itd.), ki jim pripada po zakonu.

Aprila 2016 so bila s kraljevo uredbo omejena pooblastila za pridržanje, ki jih je imel odbor za spodbujanje kreposti in zatiranje nemoralnega vedenja, kar je utrlo pot do večje svobode.

EU je pred savdskimi oblastmi dosledno načenjala vprašanja človekovih pravic v kraljevini in se obenem zavzemala za reformne ukrepe. Med najbolj zaskrbljujočimi vprašanji so sistem moškega skrbništva in pravice žensk, smrtna kazen, reforma sodstva, svoboda izražanja, verska strpnost ter diskriminacija in pravice tujih delavcev.

ESZD je dala vrsto javnih izjav, zlasti izjavo o množični usmrtitvi 47 zapornikov 2. januarja[74], in je v več sodnih primerih, povezanih s človekovimi pravicami, z različnimi uradnimi in neuradnimi pobudami poskušala vplivati na savdske oblasti, pri čemer je tesno sodelovala z državami članicami EU in podobno mislečimi partnericami.

EU je bila v rednih stikih z organizacijami civilne družbe in zagovorniki človekovih pravic ter je ustrezne organe večkrat opozorila na zaskrbljujoče primere. Delegacija EU ima od leta 2013 dovoljenje, da lahko njeni diplomati spremljajo javna sojenja. Odtlej je skupaj z veleposlaništvi držav članic EU spremljala več sodnih obravnav, tudi v letu 2016.

[74] Izjava VP/PP Federice Mogherini o usmrtitvah v Saudovi Arabiji, 2. januar 2016. http://eeas.europa.eu/statements-eeas/2016/160102_01_en.htm

EU je prek svoje delegacije v Riadu savdskim oblastem pred vsakim zasedanjem Sveta za človekove pravice in Tretjega odbora GS ZN predstavila prednostne naloge in pobude EU.

EU je izrazila zaskrbljenost tudi zaradi mladoletnikov, ki so bili obsojeni na smrt, kljub temu da so bili ob aretaciji še mladoletni, kar je v nasprotju s Konvencijo o otrokovih pravicah, ki jo je podpisala tudi Saudova Arabija.

EU je pozdravila spremembe delovnega prava, ki so pripomogle k izboljšanju položaja delavcev migrantov, in izvajanje spremenjene zakonodaje v letu 2016, obenem pa se je zavzemala za dodatne spremembe, s katerimi bi povsem odpravili sistem „kafale“ (sponzorstev).

Evropski parlament je 19. januarja razpravljal o čedalje slabših savdsko-iranskih odnosih, VP/PP pa je v odgovor na to poudarila, kako zelo si EU prizadeva rešiti to vprašanje.

Med 7. in 12. februarjem so evropski poslanci iz Odbora za zunanje zadeve obiskali Kraljevino Saudovo Arabijo, Katar in Združene arabske emirate, med 1. in 3. oktobrom pa je Kraljevino Saudovo Arabijo obiskala Evropska poslanka Rachida Dati. Predstavniki Evropskega parlamenta so Saudovo Arabijo obiskali tudi med 19. in 21. decembrom v okviru medparlamentarnega srečanja Evropskega parlamenta in sveta šura.

EU se strinja z nekaterimi pomisleki strokovnjakov ZN za človekove pravice v zvezi s protiterorističnimi ukrepi, da so ti morda zastavljeni preširoko in bi lahko privedli do preganjanja zagovornikov človekovih pravic in spletnih političnih aktivistov, ki niso povezani s terorizmom.

Združeni arabski emirati

EU je v tesnem sodelovanju z veleposlaništvi držav članic EU še naprej dejavno spremljala stanje človekovih pravic v Združenih arabskih emiratih.

25. in 26. maja 2016 je bilo v Abu Dabiju organizirano šesto srečanje neformalne delovne skupine EU in Združenih arabskih emiratov za človekove pravice, ki so se ga udeležili predstavniki ESZD, ministrstva Združenih arabskih emiratov za zunanje zadeve in resorni ministri te države (pravosodje, notranje zadeve, strpnost in mladina). Na srečanju, na katerem je na splošno prevladovalo pozitivno vzdušje, so obravnavali celo vrsto perečih tem, na katere je opozorila EU, vključno s svobodo izražanja, pravicami otrok, večjo vlogo žensk in mladih, delavskimi pravicami, dostopom do pravnega varstva in razmerami v priporih.

Združeni arabski emirati so pokazali, da si v sodelovanju z državami izvora prizadevajo omejiti zlorabe pri zaposlovanju delavcev migrantov. Bistveno je, da se delavcem zagotovi pravica do izbire delodajalca. Minister Združenih arabskih emiratov za delo je 29. septembra 2015 napovedal nov odlok, ki bo urejal delovna razmerja; veljati je začel 1. januarja 2016. Te določbe nedvomno pomenijo bistven napredek pri varstvu delavcev migrantov v Združenih arabskih emiratih. Konkretno naj bi predvsem preprečile, da bi bile prvotne ponudbe za zaposlitev nadomeščene z drugačnimi, za delavce manj ugodnimi končnimi pogodbami o delu, delavci pa naj bi imeli možnost zamenjati delodajalca v Združenih arabskih emiratih, ne da bi se morali vrniti v državo izvora.

Ukrepi EU so bili osredotočeni na spremljanje nadaljnjega ukrepanja, potem ko so bili v državi uvedeni različni zakoni in instrumenti za izboljšanje stanja človekovih pravic. Delegacija EU Ministrstvu Združenih arabskih emiratov za zunanje zadeve in mednarodno sodelovanje še naprej izroča demarše o človekovih pravicah. Glavne razprave o vprašanjih človekovih pravic potekajo na sejah delovne skupine Združenih arabskih emiratov in EU za človekove pravice.

Oblasti Združenih arabskih emiratov so še naprej strogo omejevale svobodo izražanja in združevanja, zlasti v primerih, ko je bila vlada deležna ostrih kritik in se je pozivalo k demokratičnim reformam. Med letom so večkrat uporabili zakon Združenih arabskih emiratov o kibernetski kriminaliteti iz leta 2012, ki določa, da „lahko vsaka oblika zlorabe računalnika/pametne naprave ali elektronskega omrežja/sistema privede do obsodbe na dosmrtno zaporno kazen in/ali globo v vrednosti od 50 000 do 3 milijonov AED“.

Združeni arabski emirati so sicer uspešno okrepili javno **vlogo žensk** (visoki položaji v kabinetu, zveznem nacionalnem svetu, ministrstvih in zasebnem sektorju, odobrena obvezna prisotnost žensk v upravnih odborih, ustanovitev sveta za uravnoteženost spolov itd.), vendar je treba izboljšati še vlogo žensk v družini in njihov dostop do pravnega varstva (v primeru nasilja v družini, skrbništva, ločitve itd.). Vladna razlaga šeriatskega prava se uporablja v primerih osebnega statusa in družinskega prava. Zakon muslimanskim ženskam prepoveduje poroko z nemuslimani. Diskriminacija zoper otroke, rojene v mešanih razmerjih, je še vedno pereče vprašanje, zlasti ker število takšnih porok narašča.

Skozi celo leto so se pojavljala opozorila o prisilnih izginotjih, med drugim dr. Nasserja Bin Ghaitha, emiratskega ekonomista in akademika. Prva obravnava 4. aprila 2016 je potekala za zaprtimi vrati.

Republika Jemen

Leto 2016 so zaznamovali nadaljevanje vojne, splošna negotovost in vojna grozodejstva. Civilno prebivalstvo, institucije in objekti so utrpeli veliko škodo zaradi (namernih) napadov vojskujočih se strani. Vlada v izgnanstvu ima le omejen nadzor nad državo.

Prednostna naloga EU je izboljšati splošne razmere v Jemnu ter se pri tem osredotočiti na politični proces, humanitarni odziv, načine za nadaljnje sodelovanje, pokonfliktno obnovo in ponoven dialog, v katerem bo posebna pozornost namenjena vprašanju človekovih pravic.

Vprašanja človekovih pravic, povezana z vojno, tudi kršitve mednarodnega humanitarnega prava, otroci vojaki v oboroženih spopadih in položaj notranje razseljenih oseb, bodo poleg „tipičnih“ vprašanj enakosti spolov med najpomembnejšimi temami.

Vse večja vloga ekstremističnih/terorističnih organizacij, kot sta Al Kaida na Arabskem polotoku in ISIL/Daiš, ki izkoriščajo varnostno vrzel in s tem ogrožajo demokracijo, bo terjala posebno pozornost in ukrepanje.

Ker se konflikt nadaljuje, je rekrutiranje otrok v vojaške namene in njihovo sodelovanje v oboroženih spopadih vse bolj zaskrbljujoče. Treba je sprejeti ukrepe, da bi to preprečili.

V jedru političnega procesa v Jemnu so prizadevanja ZN, da bi se sprte strani začele pogajati o miru, še pred tem pa trajno prekinile sovražnosti. EU ta proces podpira z dejavnostmi za umiritev konflikta v okviru programa ERMES.

EU bo še naprej skrbela za nemoten pretok trgovskih izdelkov in humanitarne pomoči v Jemen; država je skoraj povsem odvisna od uvoza, prebivalstvo pa je zaradi omejevanja dostopa prikrajšano za najosnovnejše potrebščine, pri čemer je podhranjenost dosegla kritično raven. EU je v ta namen politično in finančno podprla mehanizem Združenih narodov za preverjanje in inšpekcijske preglede (UNVIM) trgovskega ladijskega prometa v Jemen.

EU je prav tako podprla humanitarne partnerje v Jemnu; ta načelna, strateška in večsektorska humanitarna podpora je bila namenjena civilnemu prebivalstvu, ki je bilo zaradi konflikta in krize, ki jo je povzročila nezanesljiva preskrba s hrano, najbolj prizadeto. Prednost je dala zagotavljanju življenjsko pomembne pomoči na področju zdravja, prehrane, zanesljive preskrbe s hrano, zatočišč/neživilskih potrebščin ter vode in sanitarne ureditve.

EU je z zaskrbljenostjo opozarjala na kršitve in zlorabe mednarodnega prava o človekovih pravicah ter kršitve mednarodnega humanitarnega prava, zlasti napade na civiliste. V ta namen je dajala izjave ter imela uradne in neuradne razgovore s sprtimi stranmi.

EU v podporo človekovim pravicam in civilni družbi v Jemnu uporablja predvsem sredstva iz treh virov: EIDHR, IcSP in programa CSO-LA.

V letu 2016 je bilo zaključenih 10 projektov, katerih skupna pogodbena vrednost je bila 4 481 784 EUR, pri čemer je bilo skupno izplačanih 2 177 074 EUR. Mednje spadajo projekt, ki je bil financiran iz IcSP ter je bil namenjen civilni izgradnji miru, preprečevanju in reševanju konfliktov, izvedel pa ga je jemenski volilni center, projekt o otrocih vojakih (preprečevanje tega pojava in demobilizacija), ki ga je izvedel Danski svet za begunce, in projekti za varstvo človekovih pravic, civilno izgradnjo miru in demokratično udeležbo, pa tudi podpora nacionalnim nevladnim organizacijam.

V letu 2016 se je nadaljevalo ali začelo izvajanje 10 projektov. Njihova skupna vrednost je bila 6 637 855 EUR, od tega je bilo med letom izplačanih 3 334 089 EUR. Najobsežnejši med temi projekti je podpora UNVIM v okviru IcSP, ki znaša 2 milijona EUR, z dodatnimi prispevki držav članic. Projekti v okviru EIDHR so usmerjeni v pravice otrok, mladino in nacionalni dialog ter odpravo smrtne kazni, izvajajo pa jih organizacije, kot so Saferworld, danski Rdeči križ in Unicef.

V Resoluciji Sveta ZN za človekove pravice 30/18 o stanju človekovih pravic v Jemnu je predvidena dodatna tehnična pomoč jemenski nacionalni preiskovalni komisiji.

Republika Irak

V letu 2016 so splošne razmere v državi še vedno zaznamovali kritično stanje človekovih pravic, izzivi zaradi vojne proti ISIL/Daišu in humanitarna kriza. Položaj etničnih in verskih manjšin je bil kritičen.

V središču politike EU na področju človekovih pravic v Iraku so zaščita civilnega prebivalstva med konfliktom in po njem, varstvo etničnih/verskih manjšin, nacionalna in socialna sprava, neodvisnost iraške komisije za človekove pravice ter vprašanje nasilja na podlagi spola. EU redno poziva Irak, naj podpiše Rimski statut in pristopi k MKS, pa tudi, naj pristopi k Dodatnemu protokolu II k Ženevskim konvencijam ter ga uveljavi, tako da bi iraški organi in z njimi povezane sile začeli uporabljati celoten okvir mednarodnega humanitarnega prava. Vse leto je še naprej podpirala predsednika vlade Al Abadija pri izvajanju programa reform za reševanje problema zelo razširjene korupcije in slabo delujočih javnih služb. Pozvala je vlado, naj upošteva vse dele iraške družbe in pospeši proces narodne sprave.

Na področju človekovih pravic je več različnih problemov, zlasti pa gre za prisilna izginotja, preprečevanje vračanja ali prisilno vračanje notranje razseljenih oseb ter uničenje njihove lastnine, prisilne izselitve, tudi na verski podlagi, ter odrekanje pravice gibanja in prisilno zadrževanje družin, ki so domnevno povezane z ISIL/Daišem. Poleg tega so pogosti primeri neupoštevanja dolžnega pravnega postopanja in standardov poštenega sojenja, pa tudi spolnega nasilja kot posledice konfliktov in novačenja otrok vojakov. Posebno resen problem so kršitve pri varnostnem pregledovanju notranje razseljenih moških, tudi mladoletnikov. V policijskih centrih za pridržanje, prostorih za zasliševanje in zaporih je še vedno zelo razširjeno mučenje. Prihaja do nadlegovanja in ubijanja novinarjev, zlasti na območjih, ki jih nadzira ISIL/Daiš. Pogoste so obtožbe o korupciji, ki pa večinoma ni kaznovana. Zaradi nepreglednosti delovanja vlade in nezadostnega dostopa je bilo težko oceniti obseg številnih problemov, o katerih se je poročalo na področju človekovih pravic.

Iraška vlada si prizadeva, da bi med vojaško kampanjo za ponovno zavzetje območij pod nadzorom ISIL/Daiša zaščitila civiliste, zlasti v vzhodnem delu Mosula. V prvi fazi te kampanje so bili omejeni topniški napadi, veliki napori pa so bili vloženi tudi v to, da bi bili civilisti v svojih domovih varni. Zaradi humanitarnega koncepta operacij v Mosulu je za razliko od prejšnjih bitk pretežna večina civilistov (550 000 ljudi) lahko ostala na varnem v svojem domu in ji ni bilo treba bežati (za razliko od kampanje v zahodnem delu Mosula). Sprejetje zakona o amnestiji in zakona o prepovedi stranke Baath septembra 2016 ter zakona o narodnih mobilizacijskih silah decembra 2016 je mogoče šteti za korak v pravo smer.

Ministri za zunanje zadeve so v sklepih Sveta iz maja 2016[75] odločno obsodili nenehne očitne, sistematične in obsežne zlorabe in kršitve človekovih pravic s strani ISIL/Daiša ter poudarili, da morajo storilci odgovarjati za svoja dejanja. Prav tako so vztrajali, da morajo vse sprte strani med spopadi in po potrebi tudi po njih ravnati v skladu z mednarodnim pravom, tudi humanitarnim pravom in pravom o človekovih pravicah, ter da morajo biti postopki varnostnega preverjanja skladni z nacionalnim in mednarodnim pravom, taborišča pa morajo ohraniti humanitarni in civilni značaj. Poleg tega je EU vztrajala, da je treba notranje razseljenim osebam omogočiti varen in prostovoljen povratek brez diskriminiranja ter jim pri tem zagotoviti vse potrebne informacije v skladu z mednarodnimi standardi zaščite.

[75] Sklepi Sveta o regionalni strategiji EU za Sirijo in Irak ter za odziv na grožnjo skupine Daiš (dok. 9105/16), 23. maj 2016, in Sklepi Sveta o Siriji, 17. oktober 2016.

Evropski parlament je 27. oktobra 2016 sprejel resolucijo o razmerah v severnem Iraku/Mosulu.[76] Sklical je tudi nujno razpravo o množičnih grobiščih v državi in obsodil grozodejstva, ki jih je zagrešil ISIL/Daiš. Leta 2016 je bila dvema jazidskima ženskama, ki sta preživeli suženjstvo ISIL/Daiša, podeljena nagrada Saharova. Severni Irak je obiskalo več poslancev EP.

V Bagdadu se je 16. marca 2016 v okviru sporazuma med EU in Irakom o partnerstvu in sodelovanju sestal odbor za sodelovanje. V razpravi o človekovih pravicah/demokraciji so načeli vprašanje množičnih grobišč, vojnih zločinov in spolnega nasilja.

Delegacija EU je vodila in organizirala mesečne seje delovne skupine EU za človekove pravice v Bagdadu in Erbilu. Njeno letno srečanje z zagovorniki človekovih pravic je potekalo v marcu 2016. Sodelovala je tudi pri različnih kulturnih dejavnostih.

EU se ni obotavljala izražati svoje zaskrbljenosti z izjavami in v okviru skupnih dejavnosti ozaveščanja. Uradna govorka VP/PP je redno dajala izjave za javnost o napadih ISIL/Daiša na civiliste. Delegacija EU je objavila več izjav, med drugim o svobodi medijev, politični krizi in sprejetju zakona o amnestiji. Delegacija EU v Bagdadu je izdajala demarše v zvezi s smrtno kaznijo in varnostjo novinarjev.

EU je v letu 2016 še naprej finančno podpirala projekte, financirane iz DCI, skrbniškega sklada EU za odziv na krizo v Siriji (sklad „Madad“), IcSP, EIDHR, CSO-LA ter programa Evropska sredstva za podporo mediaciji (ERMES).

[76] Resolucija Evropskega parlamenta z dne 27. oktobra 2016 o razmerah v severnem Iraku/Mosulu (dok. 2016/2956(RSP)).

Projekti na področju človekovih pravic so bili usmerjeni predvsem v:

(a) spravo: podporo dialogu, umirjanju konfliktov med notranje razseljenimi osebami in skupnostmi, ki so jih sprejele, reševanje vprašanja pogrešanih oseb in sektaškega nasilja ter varstvo kulturne dediščine in raznolikosti;

(b) izobraževanje: izgradnjo zmogljivosti za osnovno- in srednješolsko izobraževanje;

(c) lokalno upravljanje: decentralizacijo;

(d) varnost: kazenskopravni sistem in pravno državo, oblikovanje protiteroristične zakonodaje, ki spoštuje človekove pravice.

EU je v letu 2016 humanitarnim partnerjem v Iraku zagotovila podporo v višini več kot 159 milijonov EUR; ta načelna, strateška in večsektorska humanitarna podpora je bila namenjena vsem najbolj prizadetim prebivalcem v konfliktu, in to izključno na podlagi njihovih potreb. Podporo in pozornost je namenjala predvsem zaščiti civilistov med spopadi in po njih ter nenehno izvajala humanitarne dejavnosti in pri tem vse sprte strani pozivala k spoštovanju mednarodnega humanitarnega prava in mednarodnega prava o človekovih pravicah. Evropski komisar za humanitarno pomoč in civilno zaščito Hristos Stilianidis je v zvezi s tem dal izjave za javnost in ob robu zasedanja GS ZN soorganiziral dogodek na visoki ravni o Iraku, na katerem so obravnavali konkretne ukrepe za zaščito civilnega prebivalstva med vsemi vojaškimi operacijami v Iraku in zlasti v Mosulu. Delovna skupina za humanitarno pomoč in pomoč v hrani je v skupnih sporočilih, o katerih se je dogovorila oktobra (dok. 13388/16), prav tako izpostavila humanitarno krizo v Iraku ter pozvala k zaščiti civilistov in spoštovanju mednarodnega humanitarnega prava. Med več misijami na visoki ravni v državi, tudi med obiskom komisarja Stilianidisa julija 2016, so bila posredovana dosledna sporočila.

Irak je podpisnik več mednarodnih konvencij s področja človekovih pravic, od katerih pa mnogih še ni ratificiral. Še vedno ni pristopil k naslednjima temeljnima pogodbama: Konvenciji ZN iz leta 1951 o statusu beguncev ter Konvenciji o nezastaranju vojnih zločinov. Prav tako še ni podpisal izbirnih protokolov h Konvenciji ZN proti mučenju in Konvenciji o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, niti ni pristopil k statutu MKS.

VII. AZIJA

Islamska republika Afganistan

V letu 2016 je bilo stanje človekovih pravic v Afganistanu še vedno kočljivo, zlasti kar zadeva pravice žensk in otrok ter položaj zagovornikov človekovih pravic in medijev. Vendar so bili na več področjih narejeni pozitivni koraki, oblasti pa so izrazile zavezanost napredku pri varovanju človekovih pravic v državi.

Prednostna področja EU so bila tudi v tem letu pravice žensk, pravice otrok, smrtna kazen, mučenje in slabo ravnanje, dostop do pravnega varstva, svoboda izražanja, socialno ranljivi ljudje ter osebe z invalidnostmi. Poleg tega je EU dejavno sodelovala v nadaljnjih prizadevanjih za demokratizacijo v Afganistanu.

Afganistan se je v letu 2016 še naprej soočal z različnimi težavami, zlasti v zvezi s pravicami žensk ter nasiljem nad njimi, nasilnimi zlorabami otrok, zagovorniki človekovih pravic ter zagotavljanjem svobode izražanja in medijev. Težave so še vedno tudi s pravosodnim sistemom in pri zatiranju korupcije. Še naprej se uporablja smrtna kazen: maja 2016 je bilo kljub protestom EU in njenih držav članic usmrčenih šest moških. Redno se je poročalo o mučenju in slabem ravnanju ter o samovoljnih aretacijah in pridržanjih. Posebno zaskrbljujoče v tem letu je bilo veliko število žrtev med civilisti[77], od tega skoraj tretjina otrok.

Talibani na območjih, ki jih nadzorujejo, izvajajo šeriatsko pravo in ne spoštujejo načel poštenega sojenja, po poročanju medijev pa so odgovorni za umor najmanj 14 žensk, ki so bile v letu 2016 obtožene „moralnih zločinov“. Talibani so v letu 2016 še naprej ogrožali medije, med drugim je bil 20. januarja 2016 v Kabulu izveden samomorilski napad na avtobus, v katerem je bilo osebje neke televizijske postaje.

Afganistan je septembra 2016 sprejel nov zakon o volitvah, novembra pa so bili imenovani člani dveh glavnih volilnih organov. EU je dejavno vključena v dialog z vsemi zainteresiranimi stranmi, pri čemer bo treba znova vzbuditi zaupanje afganistanske javnosti v volilne institucije in demokratične procese. Volilna reforma, s katero bi bila zaključena demokratična tranzicija po predsedniških volitvah leta 2014, še ni bila v celoti izvedena.

---

[77] V skladu s poročilom misije UNAMA o zaščiti civilnega prebivalstva v oboroženih spopadih za tretje četrtletje, objavljenim oktobra 2016, je bilo v spopadih 8 397 žrtev med civilisti (2 562 mrtvih in 5 835 ranjenih).

Med pozitivnimi dosežki leta 2016 so začetek izvajanja nacionalnega akcijskega načrta za ženske, mir in varnost (RVSZN 1325), priprava osnutka celovitega zakona o otrocih ter odobritev načrta reforme pravosodnega sektorja. V zvezi z večjo udeležbo žensk v političnem življenju je bil dosežen napredek: vlada je imenovala članico visokega mirovnega sveta, imenovane so bile štiri ministrice, ki jih je potrdil parlament, in dve pokrajinski guvernerki (od katerih je bila ena zatem odpoklicana). Vlada je imenovala tudi pet veleposlanic, osem žensk pa je tudi namestnic ministrov.

Sprejetje zakona o volitvah in imenovanja v volilne organe so bili ključni koraki, ki utirajo pot volilni reformi, ta pa bo omogočila verodostojne, pregledne in vključujoče volitve. Vlada je leta 2016 dokončala osnutek kazenskega zakonika, v katerega je vključila kazenske določbe zakona o odpravi nasilja nad ženskami in ki ga je treba še sprejeti. Ministrstvi za obrambo in notranje zadeve ter nacionalni direktorat za varnost so maja 2016 z afganistansko neodvisno komisijo za človekove pravice podpisali memorandum o soglasju v zvezi z varuhom človekovih pravic.

EU in Afganistan sta v letu 2016 nadaljevala lokalni dialog o človekovih pravicah; drugi takšen dialog med obema stranema je potekal junija 2016, nato pa sta to temo obravnavala še na sestanku novembra 2016. Na človekove pravice so opozarjali tudi na bruseljski konferenci o Afganistanu, ki je bila oktobra, in na spremljevalnem dogodku ob robu te konference na temo vprašanja enakosti spolov z naslovom „Večja vloga žensk, uspešnejši Afganistan“. EU je še naprej izpostavljala pomembno vlogo afganistanske neodvisne komisije za človekove pravice pri poročanju o človekovih pravicah v državi in njihovem spremljanju.

Zagovorniki človekovih pravic so bili še naprej pomembna tema razprav. Švedsko veleposlaništvo in EU sta 15. marca pripravila konferenco o svobodi izražanja in varnosti novinarjev. EU se je v okviru strategije o zagovornikih človekovih pravic še naprej vsaka dva meseca sestajala z zagovorniki in njihovim odborom. 1. februarja je izvedla delavnico o reviziji lokalne strategije EU+ za zagovornike človekovih pravic v Afganistanu, sama strategija pa je bila revidirana decembra.

Po talibanskih napadih na Kunduz oktobra 2016 je EU organizirala nujni usklajevalni sestanek o pomoči zagovornikom človekovih pravic in novinarjem, ki bežijo pred spopadi, ter mu tudi predsedovala. To pomoč, med drugim namenjeno zagovornikom človekovih pravic in novinarjem iz pokrajin Helmand, Farah in Uruzgan, je usklajevala z odborom za zagovornike človekovih pravic, drugimi afganistanskimi organizacijami civilne družbe in mednarodno skupnostjo na več sestankih v oktobru in novembru 2016.

V letu 2016 je bila EU še vedno glavna donatorka v Afganistanu, kjer je z različnimi instrumenti in tematskimi programi promovirala človekove pravice. Delegacija EU izvršuje 27 pogodb v podporo civilni družbi, človekovim pravicam, enakosti spolov, medijem in socialnemu varstvu. Namen projektov je podpirati vlogo civilne družbe pri promociji človekovih pravic in demokratični reformi, oblikovati spodbudnejše okolje za vključevanje afganistanskih žensk v javno življenje, okrepiti politično participacijo marginaliziranih notranje razseljenih oseb v mestih in varovati njihove pravice, poučiti mladinske voditelje o državljanskih vprašanjih, človekovih pravicah in vprašanjih spolov, zagotoviti podporo zagovornikom človekovih pravic, ublažiti in preprečiti nasilje nad ženskami in dekleti v družini ter zagotoviti politično podporo, dostop do poklicnega usposabljanja in razvijanja sposobnosti, pa tudi psihosocialnega svetovanja. EU je kot glavna donatorka še naprej podpirala izvajanje nacionalnega akcijskega načrta za ženske, mir in varnost prek štirih projektov, ki jih trenutno izvajajo v osmih pokrajinah.

EU je v petih primerih dodelila tudi nujno pomoč iz EIDHR, s katero je pomagala okoli 200 zagovornikom človekovih pravic in novinarjem, ki so bežali pred spopadi v pokrajinah Kunduz, Helmand, Farah in Uruzgan. Poleg tega je v letu 2016 takšno pomoč dodelila tudi dvema posameznima zagovornikoma človekovih pravic.

Afganistan se je zavezal, da bo sodeloval z MKS in ga uradno povabil v Afganistan. Država še ni podpisala drugega fakultativnega protokola k MPDPP, katerega cilj je odprava smrtne kazni. O smrtni kazni se je še naprej razpravljalo v okviru dialoga o človekovih pravicah, EU pa je še vedno pozivala k moratoriju. Afganistan je poleg tega izrazil pripravljenost, da podpiše Opcijski protokol h Konvenciji proti mučenju.

V bližnji prihodnosti bi moral biti poudarek na doseganju napredka na vseh navedenih področjih. EU bo nadaljevala dialog o človekovih pravicah skupaj z vsestransko javno diplomacijo in osveščanjem.

Islamska republika Iran

Kljub določenemu omejenemu napredku, med drugim listini o državljanskih pravicah, ki jo je razglasil predsednik Rohani, je bilo leta 2016 stanje človekovih pravic v državi še vedno zaskrbljujoče. Tudi v tem letu je bilo problematično število usmrtitev, ki je bilo sicer manjše kot leta 2015, vendar še vedno visoko. Še naprej so bile omejene civilne svoboščine, zlasti možnosti za svobodno in pravično sojenje, hkrati pa so bile kršene svoboda izražanja, veroizpovedi in prepričanja ter pravice žensk. Zaskrbljujoče je bilo tudi povečanje števila aretacij dvojnih državljanov. Mednarodna organizacija dela je še naprej skrbno preiskovala pomanjkljivosti na področju svobode združevanja, ki so jih novembra 2016 izpostavili kot zelo resno in nujno vprašanje.

EU je na različnih uradnih in neuradnih ter dvostranskih in večstranskih srečanjih izražala zaskrbljenost v zvezi s človekovimi pravicami v Iranu. Dajala je izjave o zapornikih vesti[78] in vladi izročila demarše v več posameznih primerih, v katerih je posameznikom grozila skorajšnja usmrtitev zaradi kaznivih dejanj v zvezi z drogami ali kaznivih dejanj, ki so jih storili, ko so bili mladoletni. Iransko vlado je pozivala, naj ne izvršuje smrtne kazni, zlasti ne za kazniva dejanja, ki v mednarodnem pravu o človekovih pravicah niso opredeljena kot „najhujša kazniva dejanja“. Večkrat je ponovno izrazila zaskrbljenost zaradi številnih usmrtitev v državi. Tako kot v letih pred tem je podprla resolucijo o stanju človekovih pravic v Iranu, ki jo je predložila Kanada na zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov v New Yorku.

[78] Evropska služba za zunanje delovanje, izjava uradne govorke o obsodbi zagovornika človekovih pravic N. Mohammadija v Iranu, 20. maj 2016, in izjava uradne govorke o potrditvi zaporne kazni za Nargesa Mohammadija v Iranu, 30. september 2016.

Februarja in aprila (drugi krog) so bile v Iranu desete volitve v parlament (mažlis) in pete volitve v skupščino strokovnjakov, na katerih je bila 60-odstotna volilna udeležba, visoka zlasti med mladimi in volivci srednjega sloja. Pred volitvami je nadzorni svet v okviru postopka preverjanja odobril kandidaturo 6 333 od 12 076 registriranih kandidatov. Na koncu se je 4 844 kandidatov potegovalo za 290 sedežev v mažlisu in 159 kandidatov (od 161 potrjenih) za 88 sedežev v skupščini strokovnjakov. V novi mažlis je bilo izvoljenih 17 žensk, kar je rekordno število in znaša 6 % vseh članov.

Predsednik Rohani je 19. decembra 2016 objavil listino o človekovih pravicah (prvi osnutek je bil objavljen leta 2013), ki jo je obljubil v volilni kampanji leta 2013. Ta dokument vsebuje zavezo o „spoštovanju in uveljavljanju“ z ustavo zajamčenih pravic Irancev ter bi ga bilo treba obravnavati kot pozitiven korak.

Velik problem v letu 2016 je bila smrtna kazen, pri čemer so nekateri iranski organi priznali, da ta ni učinkovit odvračajoči dejavnik za preprodajalce drog. V zvezi s tem je novi mažlis sprejel reformo, ki bi lahko bistveno pripomogla k zmanjšanju števila usmrtitev za nenasilna kazniva dejanja, povezana z drogami. Pozitivno je bilo, da so bile po diplomatskih demaršah in javnem ogorčenju mednarodnih nevladnih organizacij za človekove pravice nekatere usmrtitve med letom odložene ali ustavljene.

Človekove pravice so del obsežne in vsestranske agende za sodelovanje z Iranom, ki je sledila začetku izvajanja celovitega načrta ukrepanja 16. januarja. V skupni izjavi, o kateri sta se 16, aprila dogovorila VP/PP Mogherini in zunanji minister Zarif, sta obe strani potrdili, da se bosta odločno zavzemali za krepitev in uveljavljanje človekovih pravic ter sodelovali v dialogu o človekovih pravicah. Prvo srečanje o vprašanjih človekovih pravic novembra je bilo priložnost za prvo izmenjavo mnenj. EU bo nadaljevala neformalne pogovore z Iranom in postopoma načenjala pereča vprašanja v okviru političnega dialoga na visoki ravni in stikov na politični ravni.

Evropski parlament je 25. oktobra sprejel resolucijo o novi strategiji za Iran po jedrskem sporazumu. V njej je pozval EU, naj poskrbi, da bodo vsi vidiki sodelovanja z Iranom vključevali človekove pravice, ter se zavzame za vzpostavitev dialoga o človekovih pravicah med EU in Iranom.

Splošno izboljšanje stanja človekovih pravic v Iranu bo odvisno od rezultatov predsedniških volitev leta 2017, zavezanosti nove vlade človekovim pravicam ter podpore mažlisa in pravosodnega sistema v državi. EU je pripravljena, da, kjer je to mogoče, v dogovorjenem okviru in v tesnem sodelovanju z državami članicami podpre reformni proces.

Združenje držav jugovzhodne Azije (ASEAN)

Na 21. ministrskem srečanju ASEAN in EU 13. in 14. oktobra 2016 v Bangkoku so zunanji ministri obeh strani ponovno potrdili, da bodo *promovirali in varovali človekove pravice in temeljne svoboščine, pravno državo, enakost spolov in večjo vlogo žensk ter da se bodo zavzemali za medsebojno spoštovanje med državami in ljudmi, med drugim z izmenjavo najboljših praks ter z dialogi, seminarji in drugimi pobudami*.

Ta vprašanja bodo še naprej zelo pomembna v odnosih EU z ASEAN, tudi v okviru njunega političnega dialoga o človekovih pravicah, EU pa z zanimanjem pričakuje sklic drugega srečanja v okviru tega političnega dialoga, ki naj bi bilo v jugovzhodni Aziji.

Ljudska republika Bangladeš

Stalna visoka gospodarska rast je Bangladešu omogočila postopno zmanjšanje revščine in socialno-ekonomski napredek (izobraževanje, zdravje), vendar pa tega ne spremlja napredek na področju človekovih pravic in spoštovanja pravne države. Še naprej so vzbujale zaskrbljenost negotove varnostne razmere, čedalje bolj omejene možnosti demokratičnega delovanja in nenehno slabšanje stanja na področju civilnih in političnih pravic, med drugim izvensodni poboji in prisilna izginotja, ter restriktivni ukrepi zoper opozicijo in aktiviste za človekove pravice.

Glavne prednostne naloge EU na področju človekovih pravic in demokracije so še vedno reforma sodstva, pravice pripadnikov manjšin, zagovorniki človekovih pravic, pravice žensk in otrok, podpora civilni družbi in uresničevanje pravic delavcev. Poleg tega je EU Bangladeš pozivala, naj sestavi neodvisno, nepristransko in nestrankarsko volilno komisijo, da bi bile naslednje zakonodajne volitve svobodne in poštene ter da bi se jih lahko udeležili vsi.

Leta 2016 so se v Bangladešu poslabšale varnostne razmere, saj so se vrstili militantni napadi na verske in etnične manjšinske skupnosti in njihove verske objekte, uboji blogerjev, novinarjev, akademikov in nevernih državljanov ter prisilna izginotja. Pravna država in kazenski pregon sta ogrožena, ker oblasti ne aretirajo in kaznujejo storilcev, s tem pa prispevajo k splošni kulturi nekaznovanja. Pravosodje kljub temu, da je uradno ločeno od izvršne oblasti, ni izpolnilo pričakovanj ljudi, da bo resnično neodvisna institucija, dostop do sodnega varstva pa je močno omejen zaradi kroničnih težav, s katerimi se sooča pravosodni sistem.

Še vedno se pojavljajo težave v zvezi z enakostjo spolov, pravicami pripadnikov manjšin, pravicami žensk in otrok, pravicami oseb z invalidnostmi, temeljnimi delavskimi pravicami, registracijo sindikatov in pravičnimi delovnimi praksami, svobodo izražanja in medijev, svobodo zbiranja in položajem ljudstva Rohingja. V svetovnem indeksu svobode tiska se je Bangladeš leta 2016 uvrstil na 144. mesto med 180 državami. Zaradi sprejetja nekaterih aktov (zakon o digitalni varnosti, zakon o zanikanju vojnih zločinov iz bangladeške vojne za neodvisnost, zakon o državljanstvu) bo svoboda izražanja dejansko omejena. Z zakonom o urejanju tujih donacij (prostovoljskih dejavnosti) iz leta 2016, ki je bil sprejet v parlamentu, bodo ustvarjene še dodatne ovire za delovanje civilne družbe. V letu 2016 sta bili izvršeni dve smrtni kazni za kazniva dejanja, storjena med bojem za neodvisnost leta 1971.

Država je leta 2016 prevzela obliko enostrankarskega sistema, pri čemer v parlamentu ni opozicije (Bangladeška nacionalistična stranka in Džamat e Islami), ki praktično ne more vplivati na politični proces ali pa je njen vpliv zelo omejen. Poleg tega je bil Džamat zdesetkan zaradi usmrtitev njegovega vodstva, obsojenega za kazniva dejanja med bojem za neodvisnost, podporniki pa so izpostavljeni nenehnemu pritisku. Lokalne volitve v letu 2016 (Union Parishad), na katerih je sodelovala tudi opozicija, so omadeževali primeri nasilja ter volilne in druge nepravilnosti.

Bangladeški parlament je oktobra 2016 sprejel zakon o komisiji za reševanje zemljiških sporov v pogorju Chittagong, njegovo izvajanje pa bo pomembno prispevalo k reševanju številnih zemljiških sporov v tem pogorju.

V zvezi s temeljnimi delavskimi pravicami je Bangladeš v okviru trajnostnega sporazuma dosegel določen napredek pri varnosti na delovnem mestu, vendar pa je treba še veliko narediti, da bi odpravili nepoštene delovne prakse. V sklepih Mednarodne konference dela iz junija 2016 je „posebna točka“ o Bangladešu, v kateri je ta država pozvana, naj dosledneje izvaja Konvencijo MOD o sindikalni svobodi.

EU je pozorno spremljala stanje človekovih pravic v državi prek političnega dialoga, javne diplomacije, dejavnosti razvojnega sodelovanja, sodelovanja s predstavniki kulturnikov in civilne družbe ter sestankov z organizacijami za človekove pravice in zagovorniki človekovih pravic. Bangladeš je na vseh srečanjih z bangladeškimi partnerji redno pozivala k napredku glede vprašanj človekovih pravic in demokracije, zlasti pa ga je k temu pozvala na bienalnem srečanju podskupine za dobro upravljanje in človekove pravice, ki je bilo decembra 2016 v Bruslju. IEU je izražala zaskrbljenost zaradi izvensodnih pobojev in prisilnih izginotij, smrtne kazni, svobode združevanja in izražanja ter splošnega oženja prostora za civilno družbo. Načenjala je tudi vprašanja položaja manjšin, porok otrok in otroškega dela ter nasilja v družini. Vodje misij EU v Daki so v letu 2016 dali šest izjav na temo človekovih pravic.

EU je vztrajno pozivala Bangladeš, naj na politični ravni prizna pozitivno vlogo zagovornikov človekovih pravic. Bila je v stiku z nacionalno komisijo za človekove pravice in številnimi zagovorniki človekovih pravic ter je pozorno spremljala posamezne primere zagovornikov človekovih pravic, ki so bili izpostavljeni zaradi razkrivanja kršitev človekovih pravic. Nevladnim organizacijam s področja človekovih pravic je zagotavljala stalno podporo iz EIDHR.

V letu 2016 so različne organizacije izvajale projekte na področju človekovih pravic v vrednosti 22 milijonov EUR; poudarek je bil na pravicah in večji vlogi žensk, pravicah otrok, političnih in državljanskih pravicah, ekonomskih pravicah, pravicah avtohtonih ljudstev in pripadnikov manjšin ter pravicah starejših. Projekti so bili financirani iz različnih instrumentov in programov, zlasti iz EIDHR ter programa podpore za civilno družbo in lokalne organe (CS-LA).

Bangladeš je trenutno član Sveta za človekove pravice za obdobje 2015–2017. Eden od glavnih izzivov za Bangladeš je še vedno krepitev sodelovanja v političnem procesu in zagotavljanje njegove vključujočnosti. Omogočanje neoviranega delovanja civilne družbe bi moralo imeti pomembno vlogo v pripravah na tretji splošni redni pregled (maja 2018). Med najpomembnejšimi točkami na dnevnem redu bi morala biti tudi izvajanje trajnostnega sporazuma in zagotavljanje delavskih pravic.

Kraljevina Butan

Od prvih parlamentarnih volitev leta 2008 je Butan dosegel znaten napredek pri demokratizaciji in glede človekovih pravic, pri čemer si je med drugim prizadeval zatreti korupcijo, izboljšati dostop do socialnih storitev (zdravstva, izobraževanja), spodbujati enakost spolov, zaščititi pravice žensk in otrok ter izkoreniniti revščino.

Glavna prednostna naloga EU na področju človekovih pravic in demokracije v letu 2016 je bila podpirati butansko vlado v njenih prizadevanjih za krepitev demokracije z večanjem vloge lokalnih organov in vzpostavitvijo dinamične civilne družbe, pa tudi pomagati ji v prizadevanjih za zaščito pravic žensk in otrok ter spodbujanje enakosti spolov. EU je z državo še naprej sodelovala pri reševanju dolgotrajnega problema nepalsko govorečih butanskih beguncev v Nepalu.

Med glavnimi problemi na področju človekovih pravic so nekatere omejitve svobode zbiranja in združevanja, medijska samocenzura ter vprašanje svobode veroizpovedi ali prepričanja. Resen problem sta še vedno tudi nenehno odlaganje izvedbe postopka identifikacije butanskih beguncev, ki govorijo nepalski jezik, in njihova vrnitev iz Nepala v Butan. Pričakuje se, da bo, potem ko bo leta 2017 zaključen postopek preselitve beguncev v tretje države, v Nepalu ostalo okoli 12 000 do 13 000 beguncev.

Volilna udeležba na splošnih volitvah leta 2013 in lokalnih vladnih volitvah leta 2016 je bila relativno nizka. V primerjavi s prvimi lokalnimi volitvami leta 2011 se je lokalnih volitev leta 2016 udeležilo več kot dvakrat več volivk. Maja 2016 je bilo v državi registriranih 49 organizacij civilne družbe. V državi so še naprej neenakosti med spoloma. V poročilu Svetovnega gospodarskega foruma o razlikah med spoloma za leto 2016 je bil Butan uvrščen na 121. mesto med 144 državami. Zastopanost žensk v politiki je zelo nizka, število žensk v javni upravi pa se je v zadnjih letih vendarle povečalo.

V skladu s svetovnim indeksom svobode tiska (april 2016) je Butan na lestvici svobode tiska v letu 2016 napredoval za deset mest in se je uvrstil na 94. mesto med 180 državami. Bil je najbolje ocenjen med vsemi osmimi južnoazijskimi državami.

Vlada je sprožila pobudo za sprejetje smernic s ciljem, da bi ratificirali nekatere ključne instrumente za človekove pravice. Zaveda se problematike nasilja v družini, zato si je v letu 2016 še naprej prizadevala za njeno reševanje, zlasti s kampanjami za ozaveščanje.

EU je z butansko vlado na različne načine sodelovala pri vprašanjih človekovih pravic, zlasti med zadnjim (šestim) bienalnim posvetovanjem v Thimpuju novembra 2015. Veleposlanik EU Kozlowski je februarja 2016 obiskal Butan, da bi mu izročil poverilno pismo, nova veleposlanica Butana pri EU Pema Choden pa je poverilno pismo predsedniku Tusku izročila avgusta 2016.

EU v okviru večletnega okvirnega programa (2014–2020) podporo namenja predvsem krepitvi civilne družbe in reformi lokalne vlade, da bi utrdila proces decentralizacije ter prenos pristojnosti in virov. Več kot polovica sredstev je namenjena dobremu upravljanju. Poudarek je na krepitvi vloge lokalnih organov, razvoju zmogljivosti civilne družbe in pomoči pri reformah upravljanja javnih financ. V trajnostnem sektorju kmetijstva in gozdarstva ima kot večsektorsko vprašanje pomembno mesto vidik enakosti spolov.

Od zadnjega splošnega rednega pregleda leta 2014 je Butan obravnaval številna priporočila, med drugim glede dostopa do socialnih storitev (npr. zdravstvo in izobraževanje), izkoreninjanja revščine, odpravljanja nasilja v družini in obravnavanja vprašanj enakosti spola ter boja proti korupciji. Sprejel je pomembne ukrepe, zlasti za odpravo korupcije ter varstvo pravic žensk in otrok.

Butan je podpisal in ratificiral Konvencijo o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk ter Konvencijo o otrokovih pravicah in njena izbirna protokola. Vlada je sprožila pobudo za sprejetje smernic s ciljem, da bi ratificirali nekatere druge instrumente za človekove pravice.

Butan mora narediti odločne korake in podpisati mednarodne pogodbe o človekovih pravicah.

EU bo v prihodnje predvsem podpirala vladna prizadevanja za krepitev demokracije, med drugim z večanjem vloge lokalnih organov, varstvom pravic žensk in otrok ter spodbujanjem enakosti spolov.

Brunej

Brunej je absolutna monarhija in v državi vlada izredno stanje od leta 1963, ki ga je uvedel oče sedanjega vladarja sultana Hassanala Bolkiaha. Mešanica vaških „svetov“ in svetovalnih teles, vključno z zakonodajnim svetom, ima omejeno vlogo pri priporočanju in potrjevanju zakonodaje. Brunej, ki na splošno velja za strpno družbo, v kateri sta nedelja in božič državna praznika, se je odločil za konservativno obliko islama, ki jo želi nadalje razviti v okviru koncepta malajske islamske monarhije.

Leta 2016 v nasprotju s prejšnjimi leti ni bilo znakov nadaljnjega zaostrovanja, kar zadeva uporabo koncepta malajske islamske monarhije v vsakodnevnem življenju državljanov. „Sporno vprašanje božičnega drevesa“ iz decembra 2015 se ni ponovilo. Temeljna politika vlade je nedvomno še naprej v vseh vidikih usmerjena v prebivalstvo. Monarhija še naprej kaže globoko predanost blaginji ljudi, ki živijo v mirnem in skladnem okolju.

V odlok šeriatskega kazenskega zakonika iz oktobra 2013 so vključene določbe, ki vplivajo na pravno strukturo urejanja verske svobode. Prva faza (po kateri so kazni omejene na globe in zapor) je bila uvedena maja 2014. Sodiščem je bilo predloženih zelo malo zadev. V letu 2016 ni bilo nobenih znakov, na podlagi katerih bi lahko sklepali, ali in kdaj naj bi bili uvedeni nadaljnji fazi zakonika. Še vedno pa obstaja določena zaskrbljenost, da bi popolna uzakonitev šeriatskega kazenskega zakonika ogrozila dolgoletne mednarodne zaveze na področju človekovih pravic.

Uvedbo šeriatskega kazenskega prava po fazah je mogoče razumeti kot poskus poglobitve družbene in verske discipline ter ohranitve malajske kulture, tradicije in navad in ne kot poskus kaznovanja ali omejevanja naraščajočega kriminala, ki ga je v Bruneju malo. Namen je zaščititi brunejsko družbo v njeni sedanji obliki in ohranjati njene „temeljne vrednote“. Kazenski zakonik dopolnjuje obstoječe brunejsko šeriatsko družinsko pravo. Ker trenutno ne kaže, da bosta druga in tretja faza kmalu uvedeni, in ker obstaja le malo podrobnosti o tem, kako se bo šeriatski pravni koncept skladal z obstoječo zakonodajo, je na tej stopnji težko oceniti, kako bi se lahko šeriatsko kazensko pravo izvajalo v prihodnosti.

EU je na dvostranskih srečanjih z brunejskimi oblastmi dosledno opozarjala na vprašanja človekovih pravic. Države članice EU so redno pozivale Brunej, naj pristopi k dodatnim temeljnim instrumentom ZN za človekove pravice. Države članice s predstavništvi v Bruneju so v letu 2016 nadaljevale dialog s civilno družbo in drugimi deležniki (npr. cerkvami).

Brunej je aprila 2016 ratificiral Konvencijo o pravicah invalidov, maja pa še Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih. Brunej mora brez dvoma izboljšati spoštovanje pravic delavcev, zlasti delavcev migrantov. Še vedno ni ratificiral ključnih konvencij o človekovih pravicah, na primer Konvencije proti mučenju in MPDPP.

Mjanmar/Burma

V letu 2016 se je v Mjanmaru/Burmi nadaljevala mirna demokratična tranzicija: novi parlament je začel delovati 1. februarja, po več kot petih desetletjih je bil izvoljen prvi civilni predsednik, 30. marca pa je dolžnosti prevzela nova vlada. Aung San Suu Kyi, ki ji ustava iz leta 2008, ki jo je uvedla vojska, ne dopušča opravljanja najvišje funkcije, je prevzela vlogo državne svetnice, zunanje ministrice, zadolžena pa je tudi za urad predsednika.

Na področju svobode izražanja, združevanja in zbiranja je država nazadovala. Zaskrbljenost vzbujajo omejitve medijske svobode, zastraševanje, aretacije in preganjanje novinarjev, zagovornikov človekovih pravic, aktivistov in običajnih državljanov, pa tudi uporaba oddelka 66(d) zakona o telekomunikacijah in oddelka 505(b) kazenskega zakonika.

Dejstvo, da vlada humanitarnim delavcem preprečuje dostop do prebivalstva, prizadetega v spopadih, je še vedno pomemben izziv pri zagotavljanju življenjsko pomembne pomoči in zaščite ter pri odzivanju na kršitve v državah Rakhine (zlasti po oktobru 2016, ko se je na severu začela operacija varnostnega preverjanja), Kachin (zlasti na območjih, ki niso pod vladnim nadzorom) in Shan.

Izvajati so se začele tudi pobude za uvedbo kulture spoštovanja pravne države, doslednejše uveljavljanje človekovih pravic in pregled zakonodajnega okvira. Prvi ukrep je bil izpustitev več kot 300 političnih zapornikov, aktivistov in zagovornikov človekovih pravic. Radikalni budistični organizaciji, znani po spodbujanju sovraštva do muslimanov, je bila odvzeta legitimnost. Sklicujoč se na velik pomen, ki ga mednarodna skupnost, tudi EU, pripisuje težavnemu položaju manjšine Rohingja, ki je brez državljanstva, se je Aung San Suu Kyi kmalu po prevzemu funkcije odločila, da bo obravnavala temeljne vzroke za razmere v zvezni državi Rakhine. Pomembni koraki v tej smeri so bili narejeni z ustanovitvijo svetovalne komisije za zvezno državo Rakhine pod vodstvom nekdanjega sekretarja Združenih narodov Kofija Annana, ustanovitvijo osrednjega odbora za mir, stabilnost in razvoj v navedeni zvezni državi ter s trenutno potekajočo pripravo dolgoročnega socialno-ekonomskega razvojnega načrta. Kot znak zaupanja v zavezanost vlade, da izboljša razmere na področju človekovih pravic in doseže napredek na poti k demokraciji in narodni spravi, je EU septembra 2016 sklenila, da bo opustila resolucije o človekovih pravicah v Mjanmaru/Burmi v okviru Tretjega odbora Generalne skupščine ZN, ki jih je predlagala od leta 1991.

Zaradi grobega odziva varnostnih sil na tri usklajene napade na obmejne policijske postaje v severni zvezni državi Rakhine 9. oktobra 2016 je bila redna humanitarna pomoč povsem zaustavljena in je bilo odtlej zanjo prikrajšanih več kot 150 000 ljudi, te varnostne operacije pa so povzročile nove primere, v katerih je potrebna pomoč; zaradi njih je bilo več kot 70 000 pripadnikov manjšine Rohingja prisiljeno poiskati zatočišče v sosednjem Bangladešu, več kot 20 000 ljudi pa je moralo pobegniti iz svojih vasi, ki so bile požgane do tal. Vlada je zanikala poročila o resnih kršitvah človekovih pravic, ki naj bi jih zagrešile varnostne sile.

Zaskrbljenost vzbuja tudi nezmožnost zagotavljanja zaščite, saj je bilo v zadnjih nekaj mesecih več poročil o resnih incidentih, pri katerih bi bila potrebna zaščita. TI incidenti (ki jih ZN večinoma še niso neodvisno preverili, ker je dostop še vedno omejen) vključujejo posilstva ter spolno in seksistično nasilje, umore, ugrabitve in samovoljne aretacije (med drugim je še vedno v priporu več otrok).

V osrednjem delu zvezne države Rakhine je v veljavi sistem apartheida, ki med drugim močno omejuje gibanje muslimanskega prebivalstva, ki tako nima dostopa do osnovnih življenjskih potrebščin in storitev, zaradi segregacije pa trpi 120 000 ljudi, ki so že pet let zaprti v taboriščih. Poleg tega so ukrepi za reševanje vprašanja oseb brez državljanstva (največje število takšnih primerov na svetu) še vedno popolnoma neustrezni.

Nova vlada si je za glavno nalogo postavila mir in je znova oživila mirovni proces z deset in več oboroženimi etničnimi skupinami. Prvi krog tako imenovane panglonške konference 21. stoletja, nacionalnega političnega dialoga, je potekal od 31. avgusta do 4. septembra 2016. Visoka predstavnica/podpredsednica Mogherini je ob tej priložnosti dala izjavo, v kateri je pozdravila bolj vključujoči napredek in vse deležnike pozvala, naj si skupaj konstruktivno in z mislijo na prihodnost prizadevajo končati konflikt.

Po podatkih letne študije globalnih trendov, ki jo je izvedel Urad visokega komisarja ZN za begunce, je bil Mjanmar konec leta 2016 na osmem mestu med desetimi državami, iz katerih prihaja največje število beguncev; število beguncev iz Mjanmara se je od leta 2015, ko jih je bilo 451 800, povečalo na 490 300.

Kljub ponovnemu začetku pogovorov je stopnjevanje spopadov med mjanmarsko vojsko in oboroženimi etničnimi skupinami v zveznih državah Kachin in severnem Shanu spodkopalo zaupanje v mirovni proces. Dostop humanitarnih delavcev do razseljenega prebivalstva na območjih, ki niso pod vladnim nadzorom, vse od ponovnega začetka spopadov leta 2011 ni bil tako otežen kot zdaj, poroča pa se tudi o številnih in zelo hudih kršitvah človekovih pravic etničnih manjšin.

Kot je bilo mogoče videti na severu zvezne države Rakhine ter v Shanu in Kachinu, mjanmarska vojska ne spoštuje načel sorazmernosti in ne ločuje med borci in civilisti.

Posebni predstavnik EU za človekove pravice se je v Mjanmaru/Burmi udeležil tretjega dialoga o človekovih pravicah, ki je potekal med 20. in 24. novembrom 2016. Na sestankih z državno svetnico in vrhovnim poveljnikom mjanmarskih oboroženih sil je pozval k nujni nadaljnji humanitarni pomoči v severni zvezni državi Rakhine, večjemu dostopu za medije in neodvisne opazovalce ter začetku neodvisne, verodostojne preiskave napadov, izvršenih 9. oktobra, in operacij, ki so jim sledile. Prav tako je poudaril, da je treba nadaljevati izvajanje pobud, ki jih je državna svetnica že začela, da bi rešili temeljne probleme v tej zvezni državi. Posebni predstavnik EU je na drugih sestankih razpravljal o svobodi medijev in izražanja ter pregledu zakonodaje, ki je v teku.

Pred dialogom o človekovih pravicah je bilo srečanje foruma o civilni družbi. Med problematičnimi vprašanji, ki so jih na njem obravnavali, so bili štirje zakoni o „zaščiti rase in veroizpovedi“, nasilje nad ženskami, nove omejitve svobode govora in izražanja, politični zaporniki, razmere v zaporih, reforma delovne zakonodaje, dejstvo, da ni bilo posvetovanj o novi zakonodaji, mirovni proces ter preglednost glede na prihodnji sporazum med EU in Mjanmarom/Burmo o zaščiti naložb.

Uradna govorka je 2. decembra 2016 podala izjavo, v kateri je znova izrazila zaskrbljenost zaradi razmer v zvezni državi Rakhine in zaostrovanja spopadov v severovzhodnih predelih države.

V skupnem sporočilu z naslovom „Elementi za strategijo EU v zvezi z Mjanmarom/Burmo: posebno partnerstvo za demokracijo, mir in blaginjo“ z dne 1. junija 2016 je opisano okrepljeno delovanje, s katerim bo EU podpirala demokratično tranzicijo, mir in nacionalno spravo ter vključujoč trajnostni razvoj. Ključna področja pri tem bodo demokracija, pravna država in dobro upravljanje ter človekove pravice. Ministri EU za zunanje zadeve so 20. junija 2016 pozdravili to skupno sporočilo, v katerem je opredeljen načrt za usklajeno, ambiciozno, v prihodnost usmerjeno zavezanost in intenzivnejše sodelovanje z Mjanmarom/Burmo, ter obenem potrdili, da bodo vsestransko podprli demokratično tranzicijo te države.

Z željo po utrjevanju demokracije je EU navezala stike z mjanmarsko vojsko, ki je še vedno pomemben politični akter, da bi se ta lahko seznanila z vlogo in delovanjem vojaških sil iz EU. Predsednik vojaškega odbora EU general Kostarakos je potem, ko je junija 2016 obiskal to državo, povabil vrhovnega poveljnika na srečanje načelnikov generalštabov vseh 28 držav članic EU, ki je bilo 7. in 8. novembra. Vrhovni poveljnik je na seji Političnega in varnostnega odbora pojasnil vlogo vojske v politiki in mirovnem procesu.

EU je septembra 2016 sodelovala na drugem forumu za deležnike v okviru „pobude za spodbujanje temeljnih pravic delavcev in delovnih praks v Mjanmaru/Burmi“. Med obravnavanimi temami so bile prednostne naloge in izzivi pri modernizaciji delovne zakonodaje in praks v državi ter pri zagotavljanju večje usklajenosti z mednarodnimi standardi dela, pa tudi to, kako spodbuditi vključujoče sodelovanje z domačimi in mednarodnimi deležniki v tem procesu.

Evropski parlament je v letu 2016 sprejel dve resoluciji o Mjanmaru/Burmi, pri čemer je posebno pozornost namenil položaju manjšine Rohingja.[79]

EU je kot v prejšnjih letih predložila resolucijo o Mjanmaru/Burmi v okviru Sveta ZN za človekove pravice, s katero je bil mandat posebnega poročevalca ZN podaljšan še za eno leto. Resolucija je bila sprejeta brez glasovanja. EU je podprla tudi ponovno sodelovanje med državo in Mednarodno organizacijo dela, zlasti v zvezi z odpravo prisilnega dela in svobodo združevanja.

Kraljevina Kambodža

V Kambodži so se v letu 2016 stopnjevale politične napetosti med vladajočo Kamboško ljudsko stranko (CPP) in glavno opozicijsko stranko, Kamboško stransko narodne rešitve (CNRP), med katerimi je bilo aretiranih ali pridržanih več članov opozicije, akterjev civilne družbe in zagovornikov človekovih pravic.

[79] Evropski parlament, resolucija z dne 7. julija 2016 o Mjanmaru, zlasti o položaju ljudstva Rohingja (dok. 2016/2809(RSP)), in resolucija z dne 15. decembra 2016 o položaju manjšine Rohingja v Mjanmaru (dok. 2016/3027(RSP)).

EU je v lokalni izjavi z dne 30. maja 2016 pozvala k prenehanju sodnega nadlegovanja začasnega vodje opozicije in predstavnikov organizacij civilne družbe. Evropski parlament je v resoluciji z dne 9. junija 2016 izrazil globoko zaskrbljenost zaradi zaostrovanja ozračja za opozicijske politike in aktiviste na področju človekovih pravic v Kambodži ter obsodil vse politično motivirane obtožbe in sodno nadlegovanje zagovornikov človekovih pravic in aktivistov na tem področju.[80]

Po umoru uglednega političnega analitika in kritika vlade Kema Leya julija 2016 se je slovesnosti ob njegovem pogrebu udeležilo na tisoče kamboških državljanov. Sodna preiskava njegovega primera je bila zaključena decembra 2016. V letu 2016 so se začeli novi sodni postopki proti predsedniku stranke CNRP Samu Rainsyju, ki je v izgnanstvu. Oktobra 2016 naj bi mu kamboška vlada prepovedala vrnitev v državo. Novembra 2016 je bil opozicijski senator Hong Sok Hour obsojen na sedem let zapora zaradi poneverbe in pozivanja k socialnim neredom. Sam Rainsy je bil v zvezi z isto zadevo decembra v odsotnosti obsojen na pet let zapora. Novembra 2016 je bil opozicijski senator Thak Lany v odsotnosti obsojen na 18 mesecev zapora, ker je predsednika vlade Hun Sena obtožil sodelovanja pri umoru političnega analitika Kema Leya 10. julija.

Decembra 2016 je kralj na zahtevo predsednika vlade Huna Sena pomilostil namestnika vodje stranke CNRP Kema Sokho, ki mu tako ni bilo treba prestati petmesečne zaporne kazni. Decembra je bil na enak način pomiloščen še en član opozicije, Seang Chet. V okviru primera proti Kemu Sokhu so bili aretirani štirje uradniki kamboške nevladne organizacije ADHOC in namestnik generalnega sekretarja nacionalne volilne komisije (v medijskih sporočilih „peterica iz ADHOC-a“). Kljub poročanju o tem, da se je vlada zavezala, da jih bo izpustila na svobodo do 31. decembra 2016, še vedno niso bili izpuščeni iz preiskovalnega zapora, v katerem so že od 28. aprila 2016. Mednarodna organizacija dela je leta 2016 še naprej skrbno preiskovala pomanjkljivosti na področju svobode združevanja, ki so jih novembra izpostavili kot zelo resne. EU je z zaskrbljenostjo opozarjala, da je svoboda združevanja še vedno omejena in da pravice delavcev niso zaščitene.

[80] Resolucija Evropskega parlamenta z dne 9. junija 2016 o Kambodži (dok. 2016/2753(RSP)).

Na devetem zasedanju skupnega odbora EU in Kambodže maja 2016 je EU načela več vprašanj v zvezi s človekovimi pravicami, zlasti s političnim dogajanjem, med drugim z aretacijami zaposlenih pri nevladnih organizacijah, oženjem prostora za politično razpravo in kritiko, svobodo govora na splošno, reševanjem zemljiških sporov, tveganji, povezanimi z uporabo zakona o združevanju in nevladnih organizacijah (LANGO) ter vprašanji v zvezi z zakoni o sindikatih, telekomunikacijah in kibernetski kriminaliteti.

Ključen problem v Kambodži so še vedno zemljiški spori. Kamboška vlada je naredila nekaj pozitivnih korakov, vendar je napredek pri reševanju zemljiških sporov še vedno počasen. EU je s kamboško vlado sodelovala pri načrtovanju neodvisne revizije zemljiških zahtevkov, povezanih z nekaterimi koncesijami za gospodarsko uporabo zemljišč za proizvodnjo sladkorja. Vendar pa kamboška vlada še ni sprejela končne odločitve o izvajanju revizije.

Za občinske volitve junija 2017 se je registriralo več kot 7,8 milijona volivcev, kar je okoli 81 % vseh volilnih upravičencev. EU je zagotovila podporo za volilno reformo, v glavnem z izboljšanim sistemom registracije volivcev. Njena podpora je usmerjena na več področij: projektna podpora za postopek registracije, tehnična podpora nacionalni volilni komisiji v zvezi s pravnimi vidiki in vidiki civilne vzgoje, podpora za domače spremljanje volitev v letih 2017 in 2018 ter spremljanje nasilja ob volitvah.

Delegacija EU si je v letu 2016 zelo dejavno prizadevala za izvajanje pobud za človekove pravice, ki so po mnenju EU bistvene za Kambodžo, zajemale pa so okoljske in zemljiške pravice, svobodo združevanja, neodvisnost sodstva ter demokracijo (vključno s preglednimi, verodostojnimi in vključujočimi volitvami). Med pomembnejšimi dejavnostmi delegacije EU sta bila organizacija „govorniškega kotička“ ob dnevu človekovih pravic in zagotavljanje finančne podpore za projekte, namenjene promoviranju človekovih pravic. Poleg tega je s ključnimi vladnimi akterji na rednih sestankih razpravljala o vprašanjih dobrega upravljanja in demokracije, med drugim o pravičnosti in neodvisnosti pravosodja ter dolžnem pravnem postopanju, enakih pogojih na volitvah in zemljiških pravicah. O teh vprašanjih je razpravljala tudi z vodji opozicije in civilne družbe. Prav tako je prispevala k organizaciji obiska delegacije Pododbora Evropskega parlamenta za človekove pravice med 30. marcem in 2. aprilom 2016 ter pri tem obisku tudi sodelovala.

EU v okviru tematske proračunske vrstice EIDHR zagotavlja podporo organizacijam civilne družbe, ki si prizadevajo usposabljati zagovornike človekovih pravic in krepiti njihovo vlogo. Poleg tega podpira organizacije civilne družbe, ki se ukvarjajo z zemljiško reformo, pri čemer je poudarek na podpori revnim podeželskim skupnostim, ki so bile izseljene s svoje zemlje, podpori avtohtonim ljudstvom pri njihovih zemljiških in gozdnih pravicah ter podpori revnim v mestih pri priznavanju njihovih pravic, da dobijo v posest zemljišče.

EU prispeva pomembna finančna sredstva za izredne senate sodišč (ECCC) v Kambodži. Poleg podpore tem senatom nudi tudi pomoč organizacijam civilne družbe pri izvajanju projektov za preprečevanje ponovnih kršitev in družbeno odškodnino, ki so jih priznala sodišča. Vrhovni sodni senat ECCC je 23. novembra 2016 potrdil dosmrtne kazni za nekdanja voditelja Rdečih Kmerov Nuona Chena in Khieuja Samphana zaradi zločinov proti človeštvu, storjenih med evakuacijo Phnom Penha takoj po padcu tega mesta 17. aprila 1975.

Posebni poročevalec ZN za človekove pravice je v letu 2016 dvakrat obiskal Kambodžo in izrazil zaskrbljenost zaradi „oženja“ prostora za civilno družbo v državi. Na zasedanju Sveta ZN za človekove pravice v Ženevi je bila v skupni izjavi, objavljeni 14. septembra 2016 (v imenu 39 držav, tudi 28 držav članic EU, ZDA in Japonske), izražena zaskrbljenost zaradi stopnjevanja političnih napetosti v Kambodži in vtisa, da so pravosodni ukrepi nesorazmerno uperjeni proti kritikom vlade.

Kamboška vlada je nekatere dejavnosti urada OHCHR v Kambodži ocenila za vmešavanje v njene notranje zadeve. Po dolgih razpravah je bil decembra 2016 podpisan nov dvoletni memorandum o soglasju med Kambodžo in OHCHR.

Ljudska republika Kitajska

EU si je v letu 2016 še naprej nenehoma dejavno prizadevala za promoviranje univerzalnosti človekovih pravic in izboljšanje stanja na tem področju na Kitajskem.

Tudi v letu 2016 so glavne prednostne naloge EU glede stanja človekovih pravic na Kitajskem ostale enake: zavzemanje za doslednejše spoštovanje pravne države, podpora svobodi izražanja ter zagotavljanje podpore za civilno družbo, zagovornike človekovih pravic in pripadnike manjšin, zlasti Ujgurov in Tibetancev. Med njenimi prednostnimi nalogami je bila tudi ratifikacija MPDPP, ki ga je Kitajska podpisala leta 1998 in za katerega se je med dvema rednima splošnima pregledoma (leta 2009 in leta 2013) zavezala, da ga bo ratificirala. EU si je obenem v okviru svoje svetovne kampanje še naprej prizadevala za odpravo smrtne kazni, saj je na Kitajskem usmrčeno zelo veliko ljudi. Vendar pa so v državi začeli izvajati nekatere reforme za zmanjšanje števila usmrtitev. Kitajsko je še naprej opozarjala na njene obveznosti, ki izhajajo iz Ustanovne listine ZN in mednarodnega prava, navedene pa so tudi v kitajski ustavi, ter jo pozivala k izvajanju politik v skladu s temi obveznostmi.

V letu 2016 je Kitajska na splošno še naprej izboljševala socialne in ekonomske razmere ter je več milijonom ljudi pomagala iz revščine. EU je kljub temu še vedno zaskrbljena zaradi splošnega stanja človekovih pravic na Kitajskem. Prizadevanja za večjo neodvisnost in profesionalnost pravosodja ter za zagotovitev pravice do poštenega sojenja v skladu z reformo kazenskega procesnega prava iz leta 2012 žal niso bila uspešna, saj pridržane osebe niso imele postopkovnih jamstev.

Po valu pridržanj in aretacij odvetnikov in zagovornikov na področju človekovih pravic julija 2015 se je položaj zagovornikov človekovih pravic znova poslabšal. Konec leta 2016 je bilo od 300 odvetnikov in zagovornikov človekovih pravic, zoper katere so bili julija 2015 uvedeni represivni ukrepi, še vedno približno 17 pridržanih ali pod „rezidenčnim nadzorom“. EU je zaskrbljena zaradi nepreglednosti pri teh pridržanjih in nezadostnih postopkovnih jamstev, o katerih se je poročalo, kar zadeva dostop posameznikov do družinskih članov in odvetnikov po lastnem izboru. Nenehno se je poročalo, da so bile osebe v priporu in tiste pod tako imenovanim „rezidenčnim nadzorom“, kjer so izolirane na neznanih lokacijah, izpostavljene nasilju. Tudi družinski člani priprtih oseb so navajali, da so jih oblasti redno in na različne načine nadlegovale.

EU je med letom izražala zaskrbljenost zaradi priprtij in obsodb odvetnikov in aktivistov za človekove pravice; zlasti je obsodila obsodbo Zhaija Yanmina, Huja Shigena, Zhouja Shifenga in Gouja Honggua avgusta 2016 ter izrekla kritike, ker Kitajska med sojenji ni upoštevala lastnega kazenskega procesnega prava in ker je bila obtožencem kršena pravica do ustrezne obrambe. Skrb vzbujajoče je bilo tudi ravnanje z diplomati EU, ki so avgusta 2016 v Tianjinu poskušali spremljati to sojenje, ki bi po kitajskem pravu moralo biti javno, in neutemeljene obtožbe zoper njih.

Stanje človekovih pravic pripadnikov etničnih in verskih manjšin, zlasti v Tibetu in Xinjiangu, je še vedno zaskrbljujoče. Pridržanje borca za tibetanski jezik Tashija Wangchuka januarja 2016 in obsodba tibetanskega blogerja Drukla marca 2016 sta pokazala, da je svoboda izražanja v Tibetu še vedno omejena. Rušenje zgradb budistične akademije Gar Larung ter izgon in tako imenovana „patriotska prevzgoja“ oseb iz samostana so zelo pretresli tibetansko skupnost in privedli celo do samomorov. Čeprav se je število samosežigov med tibetanskim prebivalstvom zmanjšalo, so bili v letu 2016 prijavljeni trije novi primeri. Nenehno se je poročalo o socialnih nemirih in represiji v Xinjiangu, in sicer zaradi omejevanja ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic Ujgurov, med drugim prakticiranja islama. Januarja 2016 je bil aktivist Zhang Haitao obsojen na 19 let zapora zaradi pisanja na spletu, ujgurski akademik Ilham Tohti, ki si je prizadeval za enakost in razumevanje med različnimi etničnimi skupinami, pa še vedno prestaja dosmrtno zaporno kazen, ki mu je bila izrečena leta 2014.

Leta 2016 se je nadaljevala zakonodajna reforma, pri čemer je marca začel veljati zakon o nasilju v družini, januarja pa protiteroristični zakon. Novembra 2016 je bil sprejet tudi kitajski zakon o kibernetski varnosti. Zakon o upravljanju tujih nevladnih organizacij je bil sprejet 28. aprila 2016 in bo začel veljati 1. januarja 2017. V letu 2016 so bile sprožene spremembe predpisov o verskih zadevah, zakona o policiji in upravnih ukrepov za odvetniške pisarne. EU je pozdravila začetek veljavnosti prvega nacionalnega zakona o nasilju v družini, vendar je bila zaskrbljena zaradi drugih zakonodajnih sprememb. EU in njene države članice so sodelovale v javnih posvetovanjih o teh zakonih in predpisih, s čimer so želele Kitajsko spodbuditi, da ne bi omejevala človekovih pravic ali sprejela zakonov, ki bi bili v nasprotju z obveznostmi, ki jih ima na podlagi mednarodnega prava, vendar pa je bil njihov vpliv na končni rezultat omejen.

EU je še vedno zaskrbljena zaradi kitajskega sistema registracije gospodinjstev (hukou), saj ta v manj ugoden položaj postavlja državljane, ki prebivajo na podeželju. Kitajske oblasti so v letu 2016 nadaljevale reformo sistema in odpravile nekatere upravne ovire za zaposlovanje delavcev migrantov, vendar so potrebne dodatne reforme, da bi jim omogočili boljši dostop do dovoljenj za bivanje in socialnih storitev. To bi prispevalo blaginji pomembnega deleža kitajskega prebivalstva in krepitvi gospodarstva, saj bi se povečala potrošnja.

Kitajska ustava varuje pravice žensk. Vendar pa razlike še obstajajo, zagovarjanje pravic žensk pa je pogosto onemogočeno. Kitajska je v letu 2016 spremenila zakon o prebivalstvu in načrtovanju družine ter poročenim parom dovolila, da imajo dva otroka. Januarja 2016 so oblasti zaprle ugleden center za pravno pomoč ženskam, kar so aktivisti za pravice žensk ostro obsodili. Kitajska je sicer sprejela zakonodajo za zagotavljanje enakopravnosti na delovnem mestu, vendar pa poročila, objavljena v letu 2016 (med drugim članek tiskovne agencije Xinhua – uradne tiskovne agencije LRK – iz marca 2016), navajajo, da so v kitajski družbi ženske še vedno diskriminirane. EU je v okviru akcijskega načrta za enakost spolov za obdobje 2016–2020 podprla in organizirala več dejavnosti o pravicah žensk.

Posebno zaskrbljujoče področje za kitajske državljane je stanje okolja, med drugim kakovost zraka in varnost vode. Kitajska vlada je zato temu vprašanju še naprej namenjala posebno pozornost. Uvedla je več novih zakonodajnih aktov, v katerih so določeni ambiciozni cilji, ter pripravila nove določbe o uveljavljanju in izvajanju te zakonodaje, med drugim o dostopu javnosti do informacij in pravici nevladnih organizacij, da začnejo postopke v javnem interesu proti zasebnim subjektom, odgovornim za okoljsko škodo. Kljub temu se še vedno sooča z velikimi izzivi pri izvajanju teh aktov. V mestih, kot je Peking, je bil dosežen napredek pri zmanjševanju onesnaženosti zraka, čeprav so ravni onesnaženosti še vedno precej višje od standardov Svetovne zdravstvene organizacije in še vedno redno prihaja do resnih epizod smoga. Dostopnost vode in onesnaženost sta še vedno izziv.

Na Kitajskem je bila v letu 2016 še vedno omejena svoboda ustanavljanja sindikatov, saj je bila edina uradno priznana sindikalna organizacija vsekitajska federacija sindikatov, ki jo obvladuje kitajska komunistična partija. Lokalne organizacije, ki delujejo na področju delavskih pravic, so se zlasti v pokrajini Guangdong še naprej soočale s sistematičnim nadzorom in represijo. V zadnjih letih, tudi v letu 2016, so bila kolektivna pogajanja na Kitajskem pogostejša, čeprav se glede na naraščajoče število delovnih sporov pri njihovem reševanju še vedno relativno redko uporabljajo. Z gospodarskega vidika se je v letu 2016 dodatno povečala minimalna plača in druge plačne ravni, kar je pripomoglo k zmanjševanju revščine in večji gospodarski blaginji, vendar pa so delovni spori zaradi neizplačanih ali deloma izplačanih plač še vedno težava.

EU je še naprej na različnih ravneh in v okviru različnih platform sodelovala s Kitajsko glede vprašanj človekovih pravic. Omeniti je treba predvsem, da je predsednik Tusk izrazil zaskrbljenost EU tako na dvostranskih srečanjih s kitajskim predsednikom Xijem in predsednikom kitajske vlade Lijem kot tudi na tiskovni konferenci, ki jo je imel med vrhom EU in Kitajske v Pekingu 12. in 13. julija 2016. Poudaril je, da EU kot sestavnemu delu svojih odnosov s Kitajsko pripisuje velik pomen človekovim pravicam, zlasti svobodi tiska ter svobodi izražanja, združevanja in zbiranja.

EU je v letu 2016 objavila pet izjav o stanju človekovih pravic na Kitajskem. V izjavi, objavljeni 22. januarja, je uradna govorka kritizirala aretacijo državljana EU in aktivista za človekove pravice Petra Dahlina.[81] V lokalni izjavi z dne 29. januarja je EU pozdravila Dahlinovo izpustitev, hkrati pa izrazila zaskrbljenost zaradi priprtja mnogih drugih zagovornikov človekovih pravic in odvetnikov.[82] 24. maja in 5. avgusta 2016 je v lokalni izjavi in v izjavi uradne govorke Kitajsko pozvala, naj pri obravnavi primerov priprtih odvetnikov za človekove pravice zagotovi popolno preglednost in spoštuje ustrezne postopke v skladu s priporočili, ki jih je decembra 2015 prejela od Odbora ZN proti mučenju.[83] Obenem je poudarila, da bi bilo treba priprtim posameznikom dovoliti dostop do pravne pomoči in obiske sorodnikov. V lokalni izjavi, objavljeni na mednarodni dan človekovih pravic 10. decembra 2016[84], je znova pozvala k izpustitvi Nobelovega nagrajenca za mir Liuja Xiaoba in drugih odvetnikov in zagovornikov človekovih pravic, med drugim Lija Hepinga, Wanga Quanzhanga, Xieja Yanga in zlasti Jianga Tianyonga, za katerega je kitajska policija decembra 2016, tj. mesec dni po njegovem nepojasnjenem izginotju, objavila, da je v priporu.

V letu 2016 ni bilo 35. kroga letnega dialoga o človekovih pravicah med EU in Kitajsko, in to kljub temu, da si je EU intenzivno prizadevala organizirati to srečanje, in kljub zavezi, ki jo je kitajska stran dala na vrhu EU-Kitajska julija 2016, da bo to srečanje potekalo pred koncem leta 2016.

EU je k izboljšanju stanja človekovih pravic na Kitajskem prispevala tudi tako, da je v okviru EIDHR podpirala organizacije civilne družbe na Kitajskem, ki se ukvarjajo prav z vprašanjem človekovih pravic, v okviru instrumenta za nedržavne akterje pa je spodbujala partnerstva s kitajskimi oblastmi. Projekti so bili usmerjeni v krepitev pravne države, dostop do sodnega varstva in varstvo pravic ranljivih skupin, med drugim žensk, otrok in manjšin.

---

81 Izjava uradne govorke Evropske službe za zunanje delovanje z dne 22. januarja 2016 o aretaciji in pridržanju državljana EU Petra Dahlina.

82 Izjava delegacije EU na Kitajskem z dne 29. januarja 2016 o zaskrbljenosti EU zaradi stanja človekovih pravic na Kitajskem.

83 Izjava delegacije EU na Kitajskem z dne 24. maja 2016 o zaskrbljenosti EU zaradi stanja človekovih pravic na Kitajskem ter izjava uradne govorke Evropske službe za zunanje delovanje z dne 5. avgusta 2016 o obsodbi kitajskih odvetnikov in drugih zagovornikov človekovih pravic, obtoženih državnega prevrata.

84 Izjava Evropske unije ob mednarodnem dnevu človekovih pravic, 9. december 2016.

EU se je stanja človekovih pravic na Kitajskem dotaknila tudi v izjavah pod točko 4, ki jih je podala na treh rednih sejah Sveta za človekove pravice, ki so bile marca, junija in septembra. Na marčevskem zasedanju Sveta za človekove pravice se je več držav članic EU pridružilo tudi izjavi o Kitajski pod točko 2. Kitajska je avgusta 2016 pristala na obisk posebnega poročevalca ZN za skrajno revščino in človekove pravice, kar je bil prvi obisk posebnega poročevalca ZN na Kitajskem po decembru 2010. Eden od rezultatov tega obiska je bilo priporočilo Kitajski, naj vzpostavi „mehanizme za odgovornost“, ki jih bodo državljani lahko uporabili, kadar bodo kršene njihove pravice.

Posebno upravno območje Ljudske republike Kitajske Macao

V okviru načela „ena država, dva sistema“, določenega v macajski ustavi, so se še naprej spoštovale pravice in temeljne svoboščine prebivalcev Macaa, ohranjala pa se je tudi pravna država. Macao uživa visoko stopnjo državljanskih svoboščin ter spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Vendar je vlada še naprej nasprotovala predlogu Odbora ZN proti mučenju za ustanovitev neodvisnega organa za človekove pravice, pri čemer je trdila, da se to priporočilo ne uporablja za Macao kot posebno upravno območje Ljudske republike Kitajske. Glavni izzivi na področju človekovih pravic v Macau so trgovina z ljudmi, nezadosten okvir za večjo demokratično udeležbo in neizvrševanje zakonodaje o kolektivnih pogajanjih.

EU je v letu 2016 še naprej podpirala delovanje lokalnih zagovornikov človekovih pravic in nevladnih organizacij ter si z njimi izmenjevala informacije in prispevala h krepitvi njihovih zmogljivosti s seminarji in spletnimi kampanjami. Po skupni delavnici o trgovanju z ljudmi, ki je bila organizirana januarja 2016, EU in Macao pričakujeta, da bosta poglobila sodelovanje na tem področju.

Posebno upravno območje Ljudske republike Kitajske Hongkong

V okviru načela „ena država, dva sistema“, določenega v hongkonški ustavi, so se v splošnem še naprej spoštovale pravice in temeljne svoboščine prebivalcev Hongkonga, ohranjala pa se je tudi pravna država. Kljub temu da ni splošnih volitev, volitve v zakonodajni svet po splošnih ocenah potekajo brez vmešavanja. Vendar pa je bilo izginotje petih hongkonških knjigarnarjev zaskrbljujoč znak spodkopavanja načela „ena država, dva sistema“. Primer je vzbudil resno zaskrbljenost političnega vodstva in civilne družbe na splošno.

EU je v izjavah z dne 7. januarja 2016 in 25. aprila 2016 primer petih založnikov označila za najtežji izziv za hongkonško ustavo in načelo „ena država, dva sistema“ po izročitvi Hongkonga Ljudski republiki Kitajski (LRK) leta 1997.[85] Primer je vzbudil resno zaskrbljenost glede spoštovanja človekovih pravic, temeljnih svoboščin in pravne države. EU je pozvala k doslednemu spoštovanju ustavne ureditve za Posebno upravno območje Hongkong v okviru LRK. Vse strani je pozvala, naj pri prebivalcih Hongkonga in mednarodni skupnosti znova vzbudijo zaupanje v ustavo in načelo „ena država, dva sistema“. Poleg tega je Posebno upravno območje Hongkong in osrednje vladne organe pozvala, naj začnejo konstruktivno razpravo, ki bo omogočila nadaljevanje volilne reforme ter sprejetje dogovora o demokratičnem, poštenem, odprtem in preglednem volilnem sistemu.

EU je še naprej podpirala civilno družbo v Hongkongu prek rednih stikov z zagovorniki človekovih pravic, nevladnimi organizacijami in mediji ter z organizacijo kampanj na temo človekovih pravic. Z različnimi kampanjami in seminarji je podpirala tudi pravice žensk in človekove pravice LGBTI oseb.

EU je januarja v sodelovanju s hongkonškim uradom sekretarja za varnost organizirala delavnico o preprečevanju in zatiranju trgovine z ljudmi ter zaščiti njenih žrtev.

[85] Izjava uradne govorke Evropske službe za zunanje delovanje z dne 7. januarja 2016 o izginotju oseb, povezanih z založniško hišo „Mighty Current“ v Hongkongu, ter izjava za javnost z dne 25. aprila 2016 ob objavi letnega poročila Evropske komisije in Evropske službe za zunanje delovanje o Posebnem upravnem območju Hongkong za leto 2015.

Tajvan

Stanje človekovih pravic v Tajvanu je na splošno dobro. Vendar pa EU poziva Tajvan, naj ne uporablja smrtne kazni. V maju je bila usmrčena ena oseba, potem ko so usmrtitve izvajali tudi v letih 2015, 2014, 2013, 2012 in 2011, s čimer je bil prekinjen dejanski moratorij, ki je trajal od leta 2005 do leta 2010. EU je v lokalni izjavi pozvala k takojšnjemu moratoriju na usmrtitve, ki ga je že leta 2013 priporočil odbor mednarodnih strokovnjakov. V sodelovanju z lokalnimi organi in civilno družbo si je prizadevala za ponovno uvedbo moratorija na smrtno kazen z namenom, da bi jo uradno odpravili. V zvezi s tem so EU in njene države članice sodelovale s Tajvanom v okviru programov izmenjav med pravosodnimi organi EU in Tajvana. Od leta 2015 je vrhovno sodišče potrdilo le eno smrtno kazen. EU je v rednem dialogu s Tajvanom, tj. v letnih posvetovanjih med EU in Tajvanom o netrgovinskih vprašanjih, izrazila zaskrbljenost zaradi smrtne kazni in njene nadaljnje uporabe. Poleg vprašanja smrtne kazni EU s Tajvanom sodeluje tudi na področju enakosti spolov in človekovih pravic LGBTI oseb, na katerih Tajvan velja za pozitiven primer v azijsko-pacifiški regiji.

Republika Indija

Indija je demokratična in pluralistična država, ki s svojo ustavo iz leta 1950, ustrezno zakonodajo in stabilnimi institucijami varuje pravice državljanov, pri čemer izhaja iz temeljnih načel sekularizma in enakosti. Čeprav je dosegla izjemen napredek, je zagotavljanje spoštovanja človekovih pravic v tako obsežni in raznoliki državi še vedno zelo velik izziv. Vendar pa je indijska civilna družba dinamična ter si prizadeva za promoviranje in varstvo človekovih pravic, hkrati pa je vlada začela izvajati programe v podporo najrevnejšim v državi.

V letu 2016 so bile prednostne naloge EU v Indiji podpiranje prizadevanj v boju proti diskriminaciji in neenakosti, spodbujanje enakosti spolov in pravic otrok, varovanje osebne integritete posameznikov ter podpiranje pravic zagovornikov človekovih pravic. EU se zavzema tudi za to, da bi Indija uvedla moratorij na smrtno kazen.

Kljub pravnim jamstvom in razvitemu pravosodnemu sistemu je lahko dostop do pravnega varstva otežen, zlasti za marginalizirane skupnosti, pogoste pa so tudi pritožbe zaradi predolgih postopkov. Zaradi prezasedenosti in številnih oseb, ki čakajo na sodne postopke, so razmere v zaporih slabe. Aktualna vprašanja v zvezi s človekovimi pravicami, ki vzbujajo zaskrbljenost, se nanašajo na svobodo veroizpovedi ali prepričanja, svobodo izražanja in pravice zagovornikov človekovih pravic, tudi novinarjev. V letu 2016 so bila na podlagi zakona o urejanju prispevkov iz tujine ukinjena dovoljenja številnim organizacijam civilne družbe, kar je postala pomembna tema razprav o prostoru za delovanje civilne družbe. Poleg tega v državi kljub vladnim prizadevanjem še vedno prihaja do diskriminacije Dalitov in do nasilja nad ženskami. V letu 2016 sicer ni bila izvršena nobena usmrtitev, vendar je v zakonodaji smrtna kazen še vedno predvidena za „najredkejše“ primere in videti je, da je javno mnenje tej kazni naklonjeno.

Indija je največja demokratična družba na svetu; volilna udeležba je relativno visoka, vendar je udeležba žensk v politiki še vedno nizka. Med poslanci v spodnjem in zgornjem domu parlamenta je trenutno le približno 11,2 odstotka žensk. Število žensk v vladi na ravni države je nizko. Vendar pa je Indija uvedla kvote na ravni lokalne uprave, kjer je ženskam dodeljena tretjina sedežev.

Da bi izboljšala ekonomske, socialne in kulturne pravice, je vlada začela izvajati več programov za večji dostop do izobraževanja, energije, zdravstvenih storitev, stanovanj in prevoza, pa tudi vode in sanitarnih storitev. Indija je sprejela tudi zakon o pravicah invalidov, s katerim je svojo zakonodajo uskladila s Konvencijo ZN o pravicah invalidov. Policija in uprava sta se začeli dejavneje ukvarjati s primeri nasilja nad ženskami.

EU je na različne načine in na različnih ravneh sodelovala z deležniki v Indiji, med drugim z uradniki, institucijami za človekove pravice, predstavniki civilne družbe in širšo javnostjo. Podpira tudi vrsto dogodkov v zvezi s človekovimi pravicami in na njih sodeluje, za širjenje informacij pa vse bolj uporablja družbene medije. Čeprav leta 2016 ni bilo lokalnega dialoga o človekovih pravicah, sta EU in Indija na vrhu marca 2016 potrdili svojo zavezanost takšnim izmenjavam in se dogovorili, da okrepita sodelovanje in usklajevanje v mednarodnih forumih ter da med drugim po možnosti začneta dialog o enakosti spolov.

Med ključnimi nalogami EU v Indiji je bila podpora zagovornikom človekovih pravic. EU je sodelovala z mrežo zagovornikov človekovih pravic, tudi med obiski na terenu, in je bila glede posamičnih primerov v stiku z nacionalno komisijo za človekove pravice. Še naprej dejavno spremlja razvoj dogodkov in pomaga pomoči potrebnim, med drugim v okviru mehanizma za nujno pomoč zagovornikom človekovih pravic, ki se dodeljuje v posameznih primerih.

Poleg tega je EU Indiji še naprej zagotavljala finančno podporo v okviru programa EIDHR na področju enakosti spolov in pravic otrok, pravic oseb z invalidnostmi, pravic avtohtonih ljudstev, trgovine z ljudmi, odprave smrtne kazni ter svobode izražanja na spletu in drugje.

Indija še ni ratificirala nekaterih temeljnih mednarodnih instrumentov za človekove pravice in temeljnih standardov dela. V parlamentu je v obravnavi več predlogov zakonov, ki naj bi Indiji omogočili, da ratificira mednarodne pogodbe, ki jih je podpisala. Minister za delo Bandaru Dattatreya je izjavil, da je Indija pripravljena ratificirati konvenciji Mednarodne organizacije dela (132 in 182), saj je vlada leta 2016 potrdila spremenjeni zakon o otroškem delu, ki prepoveduje zaposlovanje otrok, mlajših od 14 let. Indija je članica Sveta ZN za človekove pravice do konca leta 2017. V okviru priprav na splošni redni pregled maja 2017 so organizacije civilne družbe v letu 2016 objavile več poročil in izvedle posvetovanja z deležniki.

EU bo tudi v prihodnje dejavno sodelovala s številnimi deležniki, da bi tako podpirala promoviranje in varovanje človekovih pravic v Indiji. Okrepljena izmenjava izkušenj in dobrih praks ter podpora izgradnji institucij in krepitvi vloge deležnikov bi lahko prispevali k reševanju strukturnih izzivov ter odpravi institucionalnih pomanjkljivosti in zakoreninjenih družbenih praks, ki ovirajo polnejše uresničevanje človekovih pravic.

Republika Indonezija

Indonezija je stabilna demokratična država s svobodnimi in poštenimi volitvami, raznolikimi in dejavnimi mediji ter dinamično civilno družbo. Zakonodaja zagotavlja osnovne človekove pravice, institucionalni okvir za človekove pravice pa vključuje nacionalno komisijo za človekove pravice, nacionalno komisijo za preprečevanje nasilja nad ženskami in komisijo za zaščito otrok.

Najpomembnejša prednostna naloga EU na področju človekovih pravic v Indoneziji je zavzemanje za odpravo smrtne kazni, sprva z uvedbo moratorija na usmrtitve. Ukvarja se tudi z vprašanjem nediskriminacije, zlasti z namenom, da bi bolje zaščitili manjšinske skupine. Druga prednostna področja so med drugim podjetništvo in človekove pravice, dostop do pravnega varstva in uresničevanje človekovih pravic žensk.

Indonezija je julija 2016 usmrtila štiri ljudi, vse zaradi kaznivih dejanj, povezanih z drogami. Na izvršitev smrtne kazni čaka najmanj 130 zapornikov. Še vedno je problematično vprašanje ustreznega varstva manjšin (tudi verskih skupin, kot so ahmadiji in šiiti, ter LGBTI skupnosti) in njihove diskriminacije. Več ministrov, politikov in verskih voditeljev je dalo izjave, usmerjene proti LGBTI osebam, organizacije civilne družbe s tega področja pa so se znašle pod pritiskom. Še vedno so zaskrbljujoče omejitve svobode izražanja in svobode mirnega zbiranja v provincah Papua in Zahodna Papua, kjer pogosto prihaja do aretacij mirnih protestnikov in uporabe zakona o izdajstvu. Obljubljene preiskave preteklih kršitev človekovih pravic napredujejo počasi.

Parlament je sprejel zakon o pravicah oseb z invalidnostmi, kar je pomemben napredek. V pokrajini Aceh je bila ustanovljena komisija za resnico in spravo, ki naj bi preučila kršitve človekovih pravic med desetletje dolgim konfliktom v tej pokrajini, ki se je končal s Helsinškim mirovnim sporazumom leta 2015. Vlada je sponzorirala enkraten simpozij o protikomunistični čistki in množičnih ubojih v letih 1965 in 1966, na katerem so imeli žrtve in njihovi sorodniki priložnost, da predstavijo vsak svoje videnje dogodkov.

Okvir dvostranskega sodelovanja med EU in Indonezijo je določen s sporazumom o partnerstvu in sodelovanju. Ta temelji na skupnih vrednotah ter vsebuje skupne zaveze za varovanje in promoviranje človekovih pravic. Junija je v Bruslju potekala šesta seja v okviru dialoga med EU in Indonezijo o človekovih pravicah. To je bila priložnost za razpravo o pravicah migrantov, nediskriminaciji/pravicah pripadnikov manjšin, dostopu do pravnega varstva/kazenski politiki, podjetništvu in človekovih pravicah ter boju proti nasilnemu ekstremizmu. Strani sta se dogovorili o konkretnih nadaljnjih dejavnostih na področju kazenske politike ter podjetništva in človekovih pravic.

EU je pred junijsko usmrtitvijo objavila izjavo, v kateri je indonezijsko vlado pozvala, naj ustavi usmrtitve in ponovno uvede de facto moratorij. Ohranjala je tesne stike z visokimi uradniki in poudarjala, da nasprotuje smrtni kazni. V povezavi s svetovnim dnevom boja proti smrtni kazni, ki je 10. oktobra, je delegacija EU v družbenih medijih izvedla kampanjo zoper smrtno kazen.

Delegacija EU se je redno sestajala z manjšinskimi skupinami in žrtvami nestrpnosti, med drugim s predstavniki verskih manjšin in LGBTI organizacij. Še naprej je sodelovala z Nahdlatul Ulamo, največjo državno muslimansko organizacijo, ki se zavzema za strpnost in pluralizem.

EU je pozorno spremljala razvoj dogodkov v pokrajinah Papua in Zahodna Papua ter se večkrat sestala s papuanskimi zagovorniki človekovih pravic.

Delegacija EU je skupaj z nacionalno komisijo za človekove pravice (Komnas HAM) in Združenjem za preprečevanje mučenja (APT) organizirala delavnico o preprečevanju mučenja, ki je privedla do podpisa memoranduma o soglasju s ciljem ustanovitve delovne skupine za preprečevanje mučenja, ki bo obiskovala prostore za pridržanje.

Delegacija EU je v sodelovanju z Agencijo ZN za ženske v Indoneziji organizirala tekmovanje v risanju stripov Planet 50-50, temu pa sta sledili še razstava in serija 26 dogodkov z različnimi partnerji med kampanjo z naslovom „16 dni aktivizma“, vključno s kampanjo „HeForShe“, ki so jo podprli vodje misij EU.

EU je iz EIDHR zagotovila finančno podporo za različne projekte s področja človekovih pravic. V okviru EIDHR je bilo v letu 2016 podprtih 11 projektov, ki so zajemali širok spekter vprašanj, med drugim reševanje sporov in mediacijo, svobodo veroizpovedi, pravice oseb z invalidnostmi, podporo zagovornikom človekovih pravic, podjetništvo in človekove pravice ter prevzemanje odgovornosti za kršitve človekovih pravic.

Indonezija je ratificirala vse ključne konvencije ZN s področja človekovih pravic. Ena od prednostnih nalog v nacionalnem akcijskem načrtu za človekove pravice za obdobje 2015–2019 je priprava na ratifikacijo mednarodnih instrumentov za človekove pravice, vključno z ratifikacijo Opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in Rimskega statuta. Indonezija je bila članica Sveta ZN za človekove pravice v obdobju 2007–2010 in je bila ponovno izvoljena za obdobje 2012–2017.

Indonezija je sprejela 144 priporočil na podlagi splošnega rednega pregleda iz leta 2012. Glavna priporočila, ki jih je sprejela, se nanašajo na ratifikacijo mednarodnih konvencij, zlasti Opcijskega protokola h Konvenciji o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, kriminalizacijo mučenja, promoviranje človekovih pravic, spodbujanje partnerstev z nacionalnimi institucijami za človekove pravice, varstvo določenih pravic, zlasti pravic verskih manjšin, otrok, žensk in zagovornikov človekovih pravic, ter nadaljnje reševanje problema trgovine z ljudmi. Naslednji splošni redni pregled za Indonezijo bo maja 2017.

Japonska

V letu 2016 je bilo splošno stanje človekovih pravic v državi še vedno stabilno, kar zadeva nediskriminacijo in kazensko procesno pravo pa je bilo opaziti nekaj manjših izboljšav. Japonska ostaja zrela in dobro delujoča demokracija, v kateri je na splošno zagotovljena visoka raven spoštovanja človekovih pravic.

Na področju človekovih pravic na Japonskem EU namenja pozornost predvsem nadaljnji uporabi smrtne kazni in kazenskopravnemu sistemu, med drugim pravicam zapornikov. Dejavna je tudi na področju enakosti spolov in večanja vloge žensk, pa tudi nediskriminacije in krepitve odprtosti družbe.

Glavna vprašanja s področja človekovih pravic, o katerih so v letu 2016 poročale japonske in mednarodne organizacije za človekove pravice, so vključevala izvajanje smrtne kazni ter razmere v japonskih zaporih in pravni sistem (kazenskopravni sistem). Drugi problemi na tem področju so bili med drugim nasilje v družini, spolno nadlegovanje in diskriminacija žensk na delovnem mestu, trgovina z ljudmi, vključno z izkoriščanjem tujih pripravnikov, izkoriščanje otrok ter družbena diskriminacija pripadnikov manjšinskih skupin (tudi LGBTI oseb in oseb z invalidnostmi). Poročalo se je tudi o vse pogostejši samocenzuri medijev (zlasti nacionalnih televizijskih hiš), v nekaterih primerih zaradi očitnega političnega pritiska.

Med glavnimi pozitivnimi premiki v letu 2016 je bila reforma kazenskega procesnega prava, izvedena maja 2016, ki je prinesla nekaj izboljšav, zlasti pogostejše snemanje zaslišanj in razkritje dokazov. Vendar pa z reformo niso bila rešena nekatera še vedno problematična vprašanja, na primer vprašanje sistema preiskovalnega zapora *(daiyo kangoku)*, v okviru katerega lahko policija osumljence pridrži do 23 dni brez formalne obtožnice.

Med drugimi opaznimi premiki je bilo sprejetje prvega japonskega zakona o preprečevanju sovražnega govora maja 2016, s čimer je bil narejen korak naprej v prizadevanjih za zajezitev ksenofobije. Vendar pa v tem zakonu, ki je bil sprejet 24. maja 2016 in ki neopravičeno diskriminatorni jezik sicer označuje za „nedopustnega“, sovražni govor ni zakonsko prepovedan niti ni zanj določena kazen. Kljub temu je treba opozoriti, da je več lokalnih uprav na podlagi nove zakonodaje že prepovedalo javna zborovanja, ki so jih organizirale skrajno desne skupine, ki ustrahujejo Korejce s stalnim prebivališčem v državi (*zainichi*). Kot priznanje, da je skupina *burakominov* (nekdanjih izobčencev) kljub izvajanju različnih politik še vedno diskriminirana, je japonski Diet decembra 2016 sprejel zakonodajne ukrepe, s katerimi je od vlade zahteval, da to diskriminacijo prepreči. Z njimi je osrednjo vlado in občine obvezal, da uvedejo posvetovalne mehanizme, izboljšajo izobraževanje in po potrebi preiščejo primere diskriminacije skupine *buraku*.

EU se je še naprej ukvarjala z vprašanji človekovih pravic, zlasti v zvezi z uporabo smrtne kazni. EU in države članice so skupaj s podobno mislečimi državami izražale nasprotovanje smrtni kazni z lokalnimi izjavami in pismi. Delegacija EU in države članice EU so organizirale več delavnic in konferenc o tej temi ter tako z njo seznanjale javnost. Julija je v Tokiu potekal redni dialog o človekovih pravicah, na katerem je bila obravnavana vrsta vprašanj, med drugim enakost spolov, podjetništvo in človekove pravice ter sodelovanje v večstranskih forumih.

Kar zadeva lokalno delovanje na ključnih prednostnih področjih v zvezi s človekovimi pravicami, so delegacija EU in veleposlaništva štirih držav članic EU 8. maja sodelovali na četrti paradi ponosa v Tokiu s skupnim sloganom „Skupaj za enakost in raznolikost“, ki je potekala pred mednarodnim dnem boja proti homofobiji, transfobiji in bifobiji 17. maja.

Delegacija EU je ob dialogu o človekovih pravicah med EU in Japonsko organizirala skupni pripravljalni sestanek, ki naj bi prispeval h krepitvi japonske civilne družbe. Za mnoge nevladne organizacije je bila to prva priložnost za srečanje z drugimi organizacijami civilne družbe.

Kar zadeva enakost spolov in večjo vlogo žensk, je delegacija EU ob 8. marcu organizirala kampanjo v družbenih medijih, namenjeno osveščanju o enakosti spolov in promoviranju kampanje Agencije ZN za ženske „HeForShe“, ki so se ji pridružili vsi moški veleposlaniki EU. 12. decembra je organizirala konferenco EU na visoki ravni o krepitvi ekonomskega položaja žensk (http://together4equality.eu/). Na tej konferenci so lahko udeleženci, ki jih je bilo približno 300, izmenjali izkušnje in strokovno znanje.

Na podlagi razpisa za zbiranje predlogov o „sodelovanju s civilno družbo na Japonskem na področju temeljnih pravic: smrtna kazen in kazenskopravni sistem“, ki ga je EU objavila aprila 2016, je bila decembra podpisana pogodba o dodelitvi nepovratnih sredstev z Univerzo v Readingu in v sodelovanju s centrom za pravice zapornikov, tj. lokalno organizacijo civilne družbe, ki se zavzema za odpravo smrtne kazni. Dveletni projekt, ki se uradno začne januarja 2017, bo usmerjen v dejavnosti osveščanja in razpravo o smrtni kazni, pa tudi v zagovorništvo na Japonskem. Prejemniki sredstev se bodo pri svojem delu tesno usklajevali z delovno skupino EU za človekove pravice na Japonskem.

EU in Japonska imata enaka stališča o številnih vprašanjih s področja človekovih pravic, zato sta v mednarodnem okviru med seboj tesno sodelovali; med drugim sta na zasedanjih Sveta ZN za človekove pravice in Generalne skupščine ZN skupaj predložili resolucije o stanju človekovih pravic v Demokratični ljudski republiki Koreji (DLRK).

Treba bi bilo spodbuditi živahnejšo nacionalno razpravo o smrtni kazni, pa tudi temeljitejšo reformo sistema preiskovalnega zapora in boljše razumevanje pravic zapornikov. Nadaljevalo se bo tudi dvostransko sodelovanje o vprašanjih spola, ki vključuje podjetja in civilno družbo. Zaradi upadanja števila prebivalcev in pomanjkanja delovne sile, pa tudi zaradi priprav na olimpijske igre v Tokiu leta 2020 bo morda treba tudi v prihodnje spremljati položaj migrantov.

Republika Koreja

Republika Koreja je v letu 2016 še naprej skrbela za varstvo človekovih pravic, kot se tudi pričakuje od države s trdno demokratično infrastrukturo. Vendar pa geopolitični regionalni okvir in izzivi, ki izhajajo iz ukoreninjenih socialnih praks, včasih vplivajo na način, kako se ta demokracija uresničuje, in na nekaterih področjih vzbujajo zaskrbljenost.

EU je svoje delovanje usmerjala predvsem na sodelovanje s korejsko civilno družbo in vladnimi deležniki pri spodbujanju svobode izražanja in zbiranja, vključno s pravicami delavcev, reševanje vprašanja zapiranja oporečnikov, ki jim vest ne dopušča služenja vojaškega roka, enakost spolov, manjšine, med drugim LGBTI osebe, ter ohranjanje moratorija na usmrtitve. Prednostna naloga je bilo tudi nadaljnje tesno sodelovanje z Republiko Korejo v mednarodnih forumih za človekove pravice.

Glavni pomisleki so povezani z negativnimi trendi glede svobode izražanja in zbiranja. Druga problematična vprašanja vključujejo dejstvo, da je v zaporih več sto oporečnikov, ki jim vest ne dopušča služenja vojaškega roka, neenakost spolov, zlasti glede enakopravnega dostopa do trga dela, in dejstvo, da vlada ne izvaja proaktivnih ukrepov, s katerimi bi izboljšala odnos družbe do LGBTI oseb. Smrtna kazen je še vedno v veljavi, čeprav od leta 1997 velja moratorij na usmrtitve.

EU se je redno sestajala s posamezniki in organizacijami civilne družbe z vseh strani političnega spektra ter pri tem namenjala pozornost vrsti vprašanj s področja človekovih pravic, tudi razmeram, v katerih delujejo zagovorniki človekovih pravic.

EU je poglobila in razširila sodelovanje z vladnimi službami, pristojnimi za varstvo človekovih pravic. V teh razpravah je pozivala k nadaljnjemu izboljšanju razmer, v katerih delujejo zagovorniki človekovih pravic.

EU je poglobila sodelovanje s korejsko nacionalno komisijo za človekove pravice. 22 vodij misij EU je v Seulu z vodjo te komisije razpravljalo o prednostnih vprašanjih EU s področja človekovih pravic. Strokovnjaki EU so prispevali k njenim pobudam, tudi glede podjetništva in človekovih pravic ter pravic starejših.

Okrepljeno je bilo sodelovanje z organizacijami, ki si prizadevajo za enakost spolov in izkoreninjenje nasilja nad ženskami. V okviru tega so bili organizirani konference o udeležbi na trgu dela in seminar o preprečevanju seksističnega nasilja.

EU in številne od njenih držav članic so sodelovale z organizacijami civilne družbe pri promoviranju človekovih pravic LGBTI oseb in se, tudi na ravni veleposlanikov, udeležile parade ponosa LGBTI oseb v Seulu.

V notranji svetovalni skupini, sestavljeni v okviru poglavja o trajnostnem razvoju iz prostotrgovinskega sporazuma med EU in Korejo, sodelujejo tudi korejski in evropski zagovorniki človekovih pravic. Ta skupina je o svoji razpravi o okoljskih in delavskih vprašanjih poročala odboru vlade za trgovino in trajnostni razvoj.

EU je sodelovala z zagovorniki človekovih pravic, ki se ukvarjajo z vprašanji človekovih pravic v Severni Koreji. Delegacija je bila v tesnih stikih z organizacijami civilne družbe, ki se ukvarjajo s tem vprašanjem, še naprej pa je sodelovala tudi z uradom OHCHR v Seulu.

V okviru instrumenta EU za partnerstvo je bila financirana primerjalna študija o izvajanju Konvencije MOD št. 111. Pobudo za ta projekt je dala notranja svetovalna skupina, ki svetuje odboru za trgovino in trajnostni razvoj. Korejski deležniki in deležniki iz EU so imeli tako priložnost, da izmenjajo mnenja o izvajanju konvencije v obeh zadevnih regijah in o njenem prispevku k preprečevanju diskriminacije na delovnem mestu.

Republiki Koreji je bilo izrečeno priznanje za njeno učinkovito predsedovanje Svetu ZN za človekove pravice v letu 2016. V okviru Sveta za človekove pravice in Generalne skupščine je zagovarjala podobne vrednote kot EU in tudi pri glasovanju so bila njena stališča najbližja stališčem EU med vsemi neevropskimi partnericami.

Korejska vlada je tesno sodelovala s posebnim poročevalcem ZN za pravico do svobodnega zbiranja in združevanja, posebnim poročevalcem ZN o posledicah, ki jih imata okoljsko varno ravnanje z nevarnimi snovmi in odpadki ter njihovo odstranjevanje za človekove pravice, ter delovno skupino ZN za podjetništvo in človekove pravice.

Tretje letno posvetovanje o človekovih pravicah med EU in Republiko Korejo je leta 2016 prvič potekalo v Seulu. V dvostranskem dialogu se je znova pokazalo, da imata strani enaka stališča o večstranskih in tematskih vprašanjih ter da si obe želita tesneje sodelovati pri vrsti pobud na področju človekovih pravic.

Demokratična ljudska republika Koreja (DLRK)

V letu 2016 so splošno stanje človekovih pravic v državi še vedno zaznamovale hude in sistematične kršitve, pri čemer ni bilo nobenega verodostojnega mehanizma odgovornosti za pretekle in tekoče zlorabe. DLRK je še naprej zavračala vsakršno sodelovanje v posebnih postopkih ZN za človekove pravice.

Prednostna naloga EU je bila izboljšati stanje na terenu na vseh možnih področjih. Ker so bili stiki EU in njenih držav članic z uradniki DLRK omejeni, so bila omejena tudi področja, ki jih je bilo mogoče pozitivno obravnavati v sodelovanju z vlado te države. EU je vztrajala pri prevzemanju odgovornosti (tudi pri tem, da Varnostni svet ZN primer DLRK preda Mednarodnemu kazenskemu sodišču) in spoštovanju mednarodnega prava (načela nevračanja) v zvezi z državljani DLRK, ki zaprosijo za azil v tujini.

Na vseh področjih, povezanih s človekovimi pravicami in demokracijo, se pojavljajo številni strukturni problemi, kar je navedeno tudi v končnem poročilu preiskovalne komisije ZN za človekove pravice v DLRK iz leta 2014. V skladu s tem poročilom bi lahko nekatere zlorabe štele za zločin proti človeštvu.

V letu 2016 pa je bilo kljub temu narejenih nekaj pozitivnih korakov: DLRK je predložila poročila Odboru za pravice otroka in Odboru za odpravo vseh oblik diskriminacije žensk, prav tako je ratificirala Konvencijo ZN o pravicah invalidov.

Zaradi neugodnih političnih okoliščin je bil zadnji, 14. krog političnega dialoga med EU in DLRK, na katerem so bila obravnavana vprašanja človekovih pravic, maja 2015.

Z vprašanji človekovih pravic v državi se ukvarja omejeno število nacionalnih organizacij, ki pa so sestavni del vladne strukture. Nekatere od njih so za dejavnosti v korist najranljivejšim skupinam v družbi pridobile podporo iz tujine. EU je ohranjala tesne stike z organizacijami civilne družbe v Republiki Koreji, ki se ukvarjajo z vprašanji človekovih pravic v DLRK, še naprej pa je sodelovala tudi z uradom OHCHR v Seulu.

EU financira nekatere projekte v DLRK, predvsem na področju prehranske varnosti, zdravja, vode in sanitarnih storitev. Vprašanja človekovih pravic načenja posredno v okviru te pomoči (na primer pravica ljudi do hrane in sredstev za preživljanje). V okviru nekaterih projektov, ki jih financira, se zagotavlja tudi podpora organizacijam iz DLRK, ki se ukvarjajo s socialnim vključevanjem oseb z invalidnostmi in starejših. Projekti, ki jih financira EU, so usmerjeni v najranljivejše družbene skupine (otroke, starejše ljudi, ogrožene kmetijske skupnosti ali skupine itd.). Poleg tega je EU v odziv na velike poplave zagotovila humanitarno pomoč prek Generalnega direktorata za humanitarno pomoč.

Stanje človekovih pravic v DLRK je bilo znova tema resolucije Sveta za človekove pravice (A/HRC/31/L.25, na skupno pobudo Japonske in EU) in resolucije GS ZN (A/RES/71/202, na skupno pobudo Japonske in EU); v obeh so bile izpostavljene velike strukturne pomanjkljivosti v DLRK. Varnostni svet ZN je vprašanje človekovih pravic v DLRK obravnaval decembra 2016.

EU v DLRK nima delegacij. Države članice EU, ki imajo veleposlaništva v tej državi, se vsakih šest mesecev izmenjajo v vlogi predstavnika EU na lokalni ravni (v letu 2016 sta to bili Češka in Švedska).

Laoška ljudska demokratična republika

Splošno stanje človekovih pravic v Laosu je bilo v letu 2016 še vedno problematično, vendar se je postopna ekonomska in politična tranzicija v državi pod novim vodstvom nadaljevala. Laos je v letu 2016 nadaljeval pripravo ključne zakonodaje v zvezi s človekovimi pravicami. V letu 2016 je poleg tega predsedoval združenju ASEAN.

EU je Laosu še vedno pomagala pri doseganju predvidenega cilja, da do leta 2020 postane pravna država. V letu 2016 se je v državi začela obsežna kampanja za zatiranje korupcije na vseh ravneh.

V Laosu je več problemov, med drugim ima civilna družba omejen prostor za delovanje. Po izginotju aktivista za socialne pravice Sombatha Somphoneja v decembru 2012 se člani civilne družbe očitno zatekajo k samocenzuri, vlada pa tudi strah. Svoboda izražanja in zbiranja sta še vedno zelo omejeni, kritiziranje vlade pa je nevarno, kot se je pokazalo marca 2016, ko so bili trije mladi ljudje aretirani zaradi „protivladne propagande“. Drugi problemi vključujejo nevarnost nekaznovanja zaradi pomanjkljivosti v pravosodnem sistemu.

Etnične manjšine se še naprej soočajo z izzivi, vendar si vlada prizadeva izboljšati njihov položaj. LGBTI osebe se tolerira, diskriminacija na podlagi spolne usmeritve in spolne identitete pa ni opredeljena kot kaznivo dejanje.

V Laosu so bile v letu 2016 volitve v narodno skupščino, pri tem pa je kljub temu, da ima država enopartijski sistem, bilo nekaj konkurence. Narodna skupščina postaja vse bolj politično pomembna ter čedalje odločneje izvršuje svojo zakonodajno in nadzorno funkcijo. Novoustanovljene pokrajinske skupščine bi prav tako lahko prispevale k večji udeležbi in odgovornosti.

Laos neprestano razvija in krepi svoj pravni okvir. Potem ko je konec leta 2015 spremenil ustavo, je v letu 2016 potekala razprava o spremembi kazenskega zakonika, ki bo predvidoma sprejeta v začetku leta 2017. Zaradi teh sprememb so bila opravljena obsežna posvetovanja v državi in z mednarodni partnerji. Spremenjeni kazenski zakonik sicer še ni bil uradno sprejet, vendar sedanji osnutek vključuje pomembne pozitivne elemente. Laos je ratificiral sedem od devetih ključnih konvencij s področja človekovih pravic in potrdil, da se trenutno pripravlja na ratifikacijo Mednarodne konvencije o zaščiti vseh oseb pred prisilnim izginotjem. Pomembno je tudi, da pripravlja zakon o mednarodnih pogodbah, s katerim želi prenesti svoje mednarodne obveznosti v nacionalno zakonodajo.

Smrtna kazen je še vedno v veljavi kljub dejanskemu moratoriju na usmrtitve, ki je bil uveden leta 1989. Med nekaterimi nedavnimi pozitivnimi premiki je tudi zmanjšanje števila kaznivih dejanj, ki se kaznujejo s smrtno kaznijo. Člani narodne skupščine so novembra 2016 prvič razpravljali o smrtni kazni, pri čemer se je nekaj članov zavzelo za njeno odpravo.

EU je bila še naprej v zelo dejavnih stikih z oblastmi in tudi s civilno družbo, pogosto v sodelovanju s svojimi državami članicami. Ti stiki so vključevali komuniciranje z vlado v zvezi z zaskrbljujočimi primeri posameznikov, med drugim Bounthanha Thammavonga, poljskega državljana, ki je bil leta 2015 obsojen na pet let zapora zaradi propagande proti Laosu. Kar zadeva javno diplomacijo, je delegacija še naprej organizirala kampanje v družbenih medijih in obeleževala ključne dogodke, tudi dan človekovih pravic, mednarodni dan boja proti homofobiji in svetovni dan avtizma. Letni dialog o človekovih pravicah je bil za krajši čas preložen in nato izveden februarja 2017.

Decembra 2016 je bil ob podpori EU podpisan sporazum o financiranju, na podlagi katerega bosta Nemčija in Švica skupaj finančno podprli narodno skupščino, civilno družbo in pravosodni sektor, nadaljevalo pa se je tudi sedanje plodno razvojno sodelovanje z laoškimi oblastmi na področju človekovih pravic in pravosodja.

Laos trenutno preučuje nadaljnje ukrepanje na podlagi splošnega rednega pregleda iz leta 2015 in naj bi v ta namen pripravil akcijski načrt.

Malezija

Stanje človekovih pravic v Maleziji se je v letu 2016 poslabšalo, saj je bila svoboda izražanja vse bolj omejena, nekaj napredka pa je bilo v zvezi s pravicami otrok in žensk.

EU si je predvsem prizadevala za odpravo smrtne kazni. Druge prednostne naloge so vključevale podporo zagovornikom človekovih pravic, zavzemanje za svobodo izražanja, promoviranje enakosti spolov, tudi človekovih pravic LGBTI oseb, spodbujanje ratifikacije ključnih konvencij s področja človekovih pravic in zavzemanje za svobodo veroizpovedi.

Internet in družbeni mediji so v glavnem še vedno svobodni, vendar pod strogim nadzorom. Oblasti selektivno sprožajo preiskave in vlagajo obtožnice proti oporečnikom na podlagi zakona o komunikacijah in multimedijskih storitvah ter zakona o ogrožanju nacionalne varnosti. Rezultat tega je visoka stopnja samocenzure.

Malezija ima zelo slabe rezultate, ko gre za svobodo medijev. V svetovnem indeksu svobode tiska se je leta 2016 sicer uvrstila na 146. mesto med 180 državami, kar je eno mesto višje kot leto pred tem, vendar pa zaprtje treh spletnih novičarskih portalov in aretacija dveh avstralskih novinarjev dokazujeta, da je svoboda tiska v državi še vedno ogrožena.

V letu 2016 se je v državi pogosteje uporabljala določba kazenskega zakonika o „dejavnostih, ki ogrožajo parlamentarno demokracijo“, ki je ohlapno opredeljeno kaznivo dejanje, za katerega je zagrožena 20-letna zaporna kazen. Na podlagi te določbe je bila sprožena preiskava proti Marii Chin Abdullah, predsednici Bersiha (koalicije nevladnih organizacij, ki se zavzemajo za človekove pravice in poštene volitve), ki je novembra 2016 10 dni preživela v samici v povezavi s petim shodom Bersiha za pravične in poštene volitve.

Oblasti so več zagovornikom človekovih pravic prepovedale potovanja, ker naj bi „vlado predstavljali v slabi luči“. Policija je začela preiskovati več organizacij civilne družbe, ki so prejele sredstva Fundacije za odprto družbo, in opoziciji naklonjen novičarski portal.

V Maleziji je 1 064 oseb obsojenih na smrtno kazen. V letu 2016 je bilo izvršenih devet usmrtitev. Na smrtno kazen v Maleziji čaka devet državljanov EU.

Stanje na področju pravic otrok in žensk se je izboljšalo, potem ko je vlada novembra parlamentu predložila spremembo pravne reforme (v zvezi z zakonom in ločitvijo), s katero naj bi preprečili enostranske verske spreobrnitve mladoletnikov s strani enega od staršev. Če bo novi zakon sprejet, bodo otroci do 18. leta obdržali veroizpoved, ki so jo imeli njihovi starši ob poroki, nato pa si jo bodo lahko izbrali sami. O tem predlogu bodo znova razpravljali na seji parlamenta marca 2017.

V letu 2016 so bila prizadevanja na področju človekovih pravic v glavnem usmerjena v zaključek pogajanj o sporazumu o partnerstvu in sodelovanju med EU in Malezijo, ki je bil parafiran aprila. To je bil velik dosežek, saj so pogajanja trajala od leta 2011, eden od najopaznejših učinkov tega sporazuma pa bo načrtovano sodelovanje na področju človekovih pravic. Z Malezijo vse od leta 2011 ni bilo dialoga o človekovih pravicah, ko pa bo začel veljati ta sporazum, bo dialog potekal vsako leto.

V okviru mehanizma EU *ProtectDefenders.eu* je bila februarja 2016 prek organizacije *Front Line Defenders* dodeljena ena donacija za splošno zaščito, s katero so bili kriti pravni stroški Khalida Ismatha, ki mu je grozil pripor in je moral prenašati verbalno nasilje.

V Kuala Lumpurju sta bili v letu 2016 organizirani dve delavnici za usposabljanje malezijskih organizacij civilne družbe za pisanje predlogov. Delegacija EU, države članice EU in podobno misleče države so še naprej imele redne usklajevalne sestanke v zvezi z zagovorniki človekovih pravic, prisostvovale na njihovih sojenjih in si izmenjevale informacije o konkretnih primerih.

Republika Maldivi

Leto 2016 so na Maldivih zaznamovali politični pretresi, na skoraj vseh področjih temeljnih človekovih pravic pa so nazadovali. Vlada je z uvajanjem novih zakonov in krivičnimi sojenji, pri katerih so bili kršeni mednarodni standardi, še naprej zoževala demokratični prostor za svobodno delovanje opozicije, civilne družbe in medijev. Še vedno so zelo zaskrbljujoči tudi politično vmešavanje v sodstvo in vse večje napetosti med političnimi akterji. Zaradi odločitve Maldivov, da bodo izstopili iz Commonwealtha, se je povečala politična izolacija države. Prizadevanja mednarodnih posrednikov za večstranski dialog niso bila uspešna.

Prednostne naloge EU na Maldivih so še naprej vključevale spoštovanje državljanskih in političnih pravic, krepitev pravne države, neodvisnost sodstva in delitev oblasti, svobodne in poštene volitve, politično zastopanost in krepitev ekonomskega položaja žensk, zavzemanje za njihove pravice ter zatiranje diskriminacije, zlorab in nasilja nad njimi.

EU je ob različnih priložnostih izražala zaskrbljenost zaradi oženja demokratičnega prostora in novega zakona o blatenju, pa tudi v zvezi s smrtno kaznijo, svobodo izražanja, svobodo zbiranja, nepravičnimi postopki in neodvisnostjo sodstva. Zavzemala se je tudi za resničen politični dialog.

V letu 2016 so se novinarji in aktivisti iz družbenih medijev še naprej soočali z nadlegovanjem, omejitvami pri poročanju in smrtnimi grožnjami. Z novim zakonom o blatenju in svobodi govora, s katerim je bilo blatenje ponovno kriminalizirano, so bile uvedene precejšnje omejitve svobode medijev. Mediji, skupine za človekove pravice in mednarodna skupnost, tudi EU, so ta zakon vsesplošno obsodili. Delegacija EU se je 31. julija pridružila izjavi drugih držav o novem zakonu, 11. avgusta pa je izjavo dala tudi uradna govorka Evropske komisije.

Avgusta je bil spremenjen zakon o svobodnem zbiranju in zožena ustavna pravica do svobodnega zbiranja.

Mesec zatem je Al Jazeera objavila dokumentarec z naslovom „Kraja v raju“, v katerem so politiki na visoki ravni obtoženi sodelovanja v veliki operaciji pranja denarja in pri poneverbi, povezani z zakupom otokov za gradnjo letovišč. Vsi, ki so sodelovali pri dokumentarcu, so zdaj zaradi groženj in nadlegovanja v izgnanstvu.

Po drugi strani pa je kljub temu, da je vrhovno sodišče potrdilo tri smrtne kazni in da je vlada dajala izjave, da bo začela znova uporabljati smrtne kazni, še naprej veljal dejanski moratorij na smrtno kazen. Uradna govorka Evropske komisije je 1. julija dala izjavo o prvi smrtni kazni, ki jo je vrhovno sodišče potrdilo od leta 1953. V njej je maldivijsko vlado pozvala, naj „kot prvi korak k odpravi smrtne kazni še naprej uveljavlja dejanski moratorij na usmrtitve“.

Februarja 2016 je Maldive obiskala delegacija Evropskega parlamenta za Južno Azijo, da bi ocenila razmere v državi, potem ko je EP aprila 2015 in decembra 2015 o tem sprejel dveresoluciji. Delegacija je izrazila resno zaskrbljenost zaradi stanja demokracije v državi, opozorila na nezadostno neodvisnost sodstva in neupoštevanje mednarodnih pravnih standardov ter pozvala k resničnemu političnemu dialogu.

Vodje misij EU na Šrilanki so se maja v Maléju sestali z maldivijsko vlado, opozicijo, predsednikom parlamenta, komisijo za človekove pravice in volilno komisijo. Med problematičnimi vprašanji, ki so jih izpostavili, so bile nezadostna neodvisnost sodstva, svoboda izražanja in e-volitve.

EU in njene države članice še naprej sodelovale ne le z maldivijsko vlado, temveč tudi z opozicijskimi politiki in civilno družbo. Delegacija EU je marca ob mednarodnem dnevu žena objavila video sporočilo izvršne direktorice lokalne nevladne organizacije Maldivijska demokratična mreža, v katerem je ta izpostavila vprašanje neenakosti med moškimi in ženskami na Maldivih. EU je novembra sofinancirala umetniško razstavo, ki jo je ob mednarodnem dnevu demokracije na Maldivih pripravila lokalna nevladna organizacija „Transparency Maldives“. Delegacija EU je ob dnevu človekovih pravic v decembru objavila video sporočilo maldivijske novinarke v izgnanstvu Zaheene Rasheed, v kateri je ta izpostavila pomen svobodnega tiska za varstvo človekovih pravic.

EU je poleg tega financirala misijo pravnih strokovnjakov, ki naj bi preučili pravni okvir na Maldivih in pripravili priporočila za njegovo reformo ter za reformo sodnih postopkov in praks.

Mongolija

Glede na konkurenčne parlamentarne volitve in postopen napredek na področjih, kot so pravice otrok, pravica do zdravega okolja in nasilje v družini, je bilo v letu 2016 splošno stanje človekovih pravic še vedno pozitivno. Vendar pa je bilo tudi nekaj negativnih trendov, na primer odložitev izvajanja novega kazenskega zakonika. Sedanja gospodarska in finančna kriza v Mongoliji bo vplivala na splošno stanje človekovih pravic ter na socialne in gospodarske razmere, zlasti na ranljive posameznike.

EU se je pri sodelovanju z Mongolijo na področju človekovih pravic osredotočila na vprašanja, kot so spodbujanje pravne države, pomoč pri razvoju civilne družbe, zagotavljanje sredstev za krepitev vloge ranljivih skupin na nacionalni ravni in na oddaljenih območjih ter zagotavljanje dostopa do učinkovitih mehanizmov pravnih sredstev in do javnih storitev, ki lahko prispevajo k uveljavljanju ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic.

Kljub razmeroma pozitivnemu stanju človekovih pravic pa so bili tudi negativni trendi; med drugim je bil začetek izvajanja novega kazenskega zakonika preložen na julij 2017. Z novim kazenskim zakonikom se odpravlja smrtna kazen in prepoveduje mučenje v skladu s Konvencijo proti mučenju. V njem so tudi določbe o večjih kaznih za storilce kaznivih dejanj zoper posameznike zaradi njihove spolne usmerjenosti ali spolne identitete.

Junija 2016 so bile parlamentarne volitve, na katerih je opozicijska stranka MPP (Mongolska ljudska stranka) prepričljivo zmagala (85% glasov). Ti rezultati pomenijo, da bo potrebno sobivanje (predsedniške volitve bodo predvidoma sredi leta 2017). V skladu s poročilom OVSE, ki ga je pripravila opazovalna misija, so volitve potekale mirno, kampanja pa je bila tekmovalna, čeprav je bila volilna zakonodaja v zadnjem trenutku nekoliko spremenjena in bo to vplivalo na demokratični razvoj države. Volitve so bile konkurenčne, pravica do zbiranja in združevanja pa je bila spoštovana.

Mongolija ima še vedno koristi od splošne sheme GSP+ Evropske unije in je novembra 2016 predložila svoje rezultate na podlagi spremljanja, pri čemer je izpostavila stanje izvajanja različnih mednarodnih konvencij.

EU na področju človekovih pravic in demokracije še vedno sodeluje z Mongolijo v okviru skupnega odbora EU in Mongolije, v letu 2017 pa naj bi začeli posebni dialog o človekovih pravicah, h kateremu sta se zavezali decembra 2015.

Nekateri od projektov v Mongoliji, s katerimi človekove pravice in načelo enakih možnosti postajajo pomemben element razvojne pomoči, se nanašajo na specifično temo ali okvir s področja človekovih pravic. Med njimi sta na primer projekt „Dajmo besedo ljudem!“, katerega cilj je povečati sodelovanje javnosti pri načrtovanju naložb v rudarstvo, da bi tako zagotovili zdravje mongolskega prebivalstva in živine ter zdravo okolje, in projekt IOM, s katerim želi ta zaščititi pravice ranljivih migrantov in žrtev trgovine z ljudmi v Mongoliji. Trenutno potekajo prizadevanja, da bi v letu 2017 ustanovili usmerjevalno skupino za enakost spolov v Mongoliji, ki naj bi s pomočjo kontaktnih točk za enakost spolov pripomogla k napredku pri izvajanju drugega akcijskega načrta EU za enakost spolov (GAP II). Na področju delavskih pravic EU financira projekt v podporo ustvarjanju novih delovnih mest v Mongoliji ter projekt v zvezi s poklicnim tehniškim izobraževanjem in usposabljanjem. Ta projekta naj bi prispevala k večjemu upoštevanju mednarodnih standardov dela in spodbudila zaposlovanje mladih, zlasti ljudi s podeželja. Mongolija je tudi ena od prejemnic sredstev EU iz EIDHR v okviru projekta za „podporo trgovinskih partnerjev, tudi držav upravičenk do sheme GSP+, pri dejanskem izvajanju mednarodnih standardov dela in izpolnjevanju obveznosti v zvezi s poročanjem“.

Mongolska vlada je aprila 2016 sprejela nacionalni akcijski načrt za izvajanje priporočil iz splošnega rednega pregleda (akcijski načrt za splošni redni pregled za obdobje 2016–2019). V njem je izpostavila posebne določbe, katerih cilj je potrditi odobritev nacionalnega programa v podporo pravicam oseb z invalidnostmi, pripraviti, sprejeti in izvesti drugo fazo programa o enakopravnem dostopu invalidnih otrok do izobraževanja, podpreti zaposlovanje invalidnih državljanov, izboljšati kakovost tehničnih standardov za javni prevoz, postopke in storitve ter izboljšati ozaveščenost splošne javnosti z obveščanjem in televizijskimi programi, ki bodo temeljili na potrebah nacionalnih manjšin, žensk, otrok, oseb z invalidnostmi in LGBTI oseb.

Učinek gospodarske in finančne krize v Mongoliji na družbo in institucionalne zmogljivosti v državi zlasti z vidika kazenskopravnih struktur in korupcije še vedno vzbuja precejšnjo zaskrbljenost.

Federativna demokratična republika Nepal

Po objavi nove nepalske ustave leta 2015, ki vključuje številne vidike človekovih pravic, jo mora zdaj Nepal s sprejetjem nove zakonodaje začeti izvajati. Napredek v letu 2016 je bil počasen zaradi nesoglasij med različnimi družbenimi sektorji glede odgovornosti za ustavo. Deset let po sprejetju mirovnega sporazuma iz leta 2006, s katerim se je končala desetletna državljanska vojna, še vedno niso rešena vprašanja, povezana z njo, obljuba, da bodo kršitve človekovih pravic med to državljansko vojno kaznovane, pa v veliki meri ni bila izpolnjena.

Prednostna naloga EU je spodbujati uresničevanje človekovih in državljanskih pravic, zapisanih v ustavi, zagotoviti žrtvam konflikta dostop do pravnega varstva in povračila ter pomagati žrtvam potresa pri obnovi njihovih domov.

V nepalski družbi sta še vedno velik problem diskriminacija in neenakost. Globoko zakoreninjene družbene vrednote so velika ovira za enakost, zato je potreben dolgoročen pristop, ki bo vključeval politično udeležbo marginaliziranih in ranljivih skupin ter dostop teh skupin do socialnih storitev. Redno se poroča o nasilju v družini, ubojih zaradi dote, posilstvih, porokah otrok, tradicionalnih škodljivih praksah in drugem nasilju na podlagi spola. Stari predsodki ovirajo dejanski dostop do sodnega varstva. Nekatere skupine, na primer ženske iz skupnosti Dalitov, ženske z invalidnostmi in zagovorniki človekovih pravic, so še posebno ogrožene. Pravice žrtev konflikta še vedno niso zagotovljene. Eden od spornih vidikov je sistem državljanstva, ki je zapleten in pristranski do žensk ter ki bi lahko še zaostril problem apatridnosti v Nepalu.

Nova ustava vključuje določbe, namenjene reševanju problema zgodovinskega nesodelovanja žensk in marginaliziranih skupin v političnem procesu. Na podlagi njenega člena 84(8) je ženskam zagotovljenih 33 % mest v vseh nepalskih državnih institucijah, tudi v zakonodajnih telesih, kar je najvišja raven v Južni Aziji. Nepal je leta 2016 imenoval prvo predsednico vrhovnega sodišča, ženske pa so opravljale tri od štirih najpomembnejših državnih funkcij, med drugim funkcijo predsednice in predsednice parlamenta.

V svetovnem indeksu svobode tiska je bil Nepal uvrščen na 105. mesto med 180 državami in bilo je ocenjeno, da ima vse bolj pluralne medije.

Po sprejetju sklepov na 9. seji skupne komisije EU in Nepala novembra 2015, na kateri je bilo obravnavano stanje človekovih pravic v Nepalu, je EU še naprej sodelovala s predstavniki vlade te države, njenimi uradniki, institucijami za človekove pravice, zlasti nacionalno komisijo za človekove pravice, organizacijami civilne družbe in drugimi deležniki.

Delegacija EU je dejavno sodelovala v delovni skupini za zagovornike človekovih pravic, ki pozorno spremlja položaj zagovornikov človekovih pravic in obenem nudi podporo v okviru projektov civilne družbe.

EU je nadaljevala svoje delo na prednostnih področjih – med drugim v zvezi s spolom, nediskriminacijo in bojem proti nekaznovanju – prek svojih razvojnih programov ter s posebnimi ukrepi na področju človekovih pravic za najbolj ranljive prebivalce. Prek financiranja nepalskega skrbniškega sklada za mir je še naprej podpirala izvajanje nacionalnega akcijskega načrta v zvezi z RVSZN 1325 o ženskah, miru in varnosti ter RVSZN 1820 o nasilju nad ženskami.

Tematski projekti, financirani v okviru EIDHR, programa NSA-LA ter instrumenta za stabilnost (mehanizem za hitro ukrepanje), so prispevali k promoviranju spoštovanja ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic marginaliziranih skupnosti, odpravi diskriminacije zoper njih (med drugim z vključevanjem teh skupnosti v socialno in politično življenje), pa tudi k spodbujanju odgovornosti in preglednosti državnih institucij.

Ugotovitve na podlagi splošnega rednega pregleda iz leta 2015 so bile za delegacijo EU še vedno odlična izhodiščna točka za nadaljnje ukrepanje na področju demokracije in človekovih pravic. Delegacija EU je v letu 2016 financirala dialog z različnimi deležniki o nadaljnjih ukrepih na podlagi priporočil iz splošnega rednega pregleda.

EU je sodelovala v ožji skupini za človekove pravice, ki se je še naprej ukvarjala s stanjem človekovih pravic in spremljala ukrepanje v zvezi z različnimi perečimi vprašanji, med drugim vprašanjem tranzicijske pravičnosti. Mednarodna skupnost je vlado pozvala, naj zagotovi mednarodno usklajen proces tranzicijske pravičnosti in pri tem še posebej upošteva, da imajo žrtve pravico do preglednosti, resnice in učinkovitih pravnih sredstev.

Visoki komisariat ZN za begunce še naprej poziva k trajni rešitvi za begunce iz Butana, ki so po zaključku programa skupinske preselitve še vedno v Nepalu.

Za Nepal je glavni izziv še vedno izvajanje določb ustave iz leta 2015, vključno s krepitvijo zmogljivosti novih institucij za človekove pravice (nacionalne komisije za človekove pravice, nacionalne komisije za ženske itd.), pa tudi organizacija demokratičnih lokalnih, državnih in nacionalnih volitev.

Islamska republika Pakistan

Kljub nekaterim institucionalnim in pravnim ukrepom, ki jih je vlada sprejela v letu 2016, je v Pakistanu še vedno zelo veliko resnih težav na področju človekovih pravic, ki jih še poslabšujeta šibak kazenskopravni sistem ter verski in militantni ekstremizem. Varnostni izzivi so še naprej upočasnjevali napredek glede dostopa do sodnega varstva in pravne države.

V letu 2016 so bila prednostna področja EU še vedno svoboda izražanja, pravice žensk in enakost spolov, svoboda veroizpovedi ali prepričanja, pravna država in dostop do sodnega varstva ter smrtna kazen. Poleg tega je dejavno sodelovala pri zaščiti zagovornikov človekovih pravic.

Samocenzura in ustrahovanje sta razširjena pojava. Pakistan je za novinarje eno od najnevarnejših območij na svetu. Kritiziranje oboroženih sil in varnostnih struktur je strogo omejeno. Zagovorniki človekovih pravic, odvetniki in zdravstveni delavci, ki so sodelovali pri cepljenju proti otroški paralizi, so bili prav tako še vedno tarče nasilnih napadov. Sprejet je bil nov restriktiven zakon o kibernetski kriminaliteti, nevladne organizacije in mednarodne nevladne organizacije pa so se znašle pod velikim pritiskom, tudi v zvezi z registracijo. Diskriminacija in nasilje nad ženskami sta bila še vedno zelo pogosta. V Pakistanu so še vedno ogromne razlike v položaju državljanov višjega in nižjega razreda ter žensk, ki živijo na podeželju ali v mestih. Pakistan je bil še vedno eno od najslabših območij za otroke (zaradi nezadostnih možnosti za izobraževanje, porok otrok in otroškega dela). Verske manjšine v Pakistanu še vedno živijo v strahu pred preganjanjem in nasiljem. Znova se je poročalo o diskriminaciji skupnosti Ahmadi in nasilju nad njo. Prav tako se je še naprej poročalo o izvensodnih ubojih, izginotjih, mučenju in nezakonitih pridržanjih. Na večjem delu državnega ozemlja je pravna država še vedno vprašljiva, dostop do sodnega varstva pa omejen. Pakistan je med letom nadaljeval z usmrtitvami in usmrtil številne obsojence, vendar jih je bilo precej manj kot leto pred tem. Med njimi naj bi bili mladoletniki in osebe z duševnimi boleznimi, čeprav so bile usmrtitve v treh primerih (duševne bolezni oziroma invalidnost) ustavljene.

Februarja 2016 je Pakistan obiskala misija za spremljanje ukrepanja po volitvah. Parlamentarni odbor za volilno reformo je decembra dokončno oblikoval osnutek reformnega svežnja, ki naj bi bil sprejet v prihodnjih mesecih in v katerem so bila upoštevana številna priporočila misije za opazovanje volitev.

Več pozornosti je namenjene opolnomočenju žensk (vsaj z zakonodajnega vidika, z zakoni o zločinih iz časti in nasilju nad ženskami), pravicam otrok (delu in prisilnemu delu otrok) ter pravicam delavcev, moč verskih ekstremistov pa je nekoliko omejena. Vlada je februarja sprejela nacionalni akcijski načrt za izboljšanje stanja človekovih pravic v državi, ki je prvi tovrstni načrt, vendar pa je njegovo izvajanje še vedno izziv. Tudi nacionalna komisija za človekove pravice je med letom dobila nekaj novih pristojnosti.

EU je nenehno v stiku z zagovorniki človekovih pravic in spremlja grožnje proti njim. Kritični primeri so obravnavani v okviru mehanizma EU za zagovornike človekovih pravic „ProtectDefenders“. Delovanje v njihovem imenu je oteženo, ker je pomoč časovno omejena, omejena pa so tudi sredstva zanjo, poleg tega jim lahko tuja pomoč pogosto škoduje. Delegacija in misije EU so pozorno spremljale več posameznih primerov, pri katerih so bile verjetno kršene človekove pravice. EU je v dialogu o človekovih pravicah s pakistansko vlado vztrajno opozarjala na te primere in Pakistan pozivala, naj sprejme konkretne ukrepe. Shema GSP+ je imela določen učinek na izboljšanje reformnega procesa. Pakistan je postal tudi bolj odprt za poročanje v okviru rednega splošnega pregleda,

EU je s svojim razvojnim portfeljem podpirala demokratične institucije, pravno državo, pravice žensk in otrok ter svobodo veroizpovedi ali prepričanja. EU je pomembna donatorka in mednarodna akterka na tem področju. Novembra 2016 se je začel izvajati nov program za krepitev pokrajinskih skupščin. EU z nepovratnimi sredstvi v okviru EIDHR podpira organizacije civilne družbe na svojih strateških prednostnih področjih, pri čemer posebno pozornost namenja enakosti spolov ter svobodi veroizpovedi in prepričanja. Kar zadeva dostop do sodnega varstva, EU podpira ukrepe za izboljšanje kazenskopravnega sistema v pokrajinah Kiber Paktunkva in Pandžab. Pakistan je tudi eden od prejemnikov sredstev EU iz EIDHR v okviru projekta za „podporo trgovinskih partnerjev, tudi držav upravičenk do sheme GSP+, pri dejanskem izvajanju mednarodnih standardov dela in izpolnjevanju obveznosti v zvezi s poročanjem“.

Pakistan je bil član Sveta za človekove pravice med letoma 2013 in 2015, leta 2016 pa ni bil ponovno izvoljen. Mandatarjem ZN za poseben postopek ni izdal stalnega vabila. Še vedno ni odgovoril na več zahtev za obiske posebnih poročevalcev. Sodeloval je na 72. zasedanju Odbora za pravice otroka (maj 2016) in na 90. zasedanju Odbora za odpravo rasne diskriminacije (avgust 2016).

Zaradi terorizma in boja proti njemu se pojavljajo novi in specifični izzivi v zvezi s človekovimi pravicami, ki terjajo pozornost mednarodne skupnosti.

Pakistan si je močno prizadeval, da bi sodeloval v postopku v okviru sheme GSP+, pri čemer se je bolj osredotočil na dokazovanje, da učinkovito izvaja 27 konvencij in odpravlja pomanjkljivosti. Pri izvajanju se očitno še vedno sooča z velikimi izzivi, deloma zato, ker so bile na številnih področjih pristojnosti prenesene na pokrajine. Treba je doseči večji napredek na terenu z učinkovitim izvajanjem v vseh pokrajinah in na celotnem ozemlju Pakistana. Institucije za človekove pravice morajo biti avtonomne in v celoti delujoče. Okrepiti je treba vlogo civilne družbe, tudi domačih in mednarodnih nevladnih organizacij, pri razvoju in humanitarni pomoči v demokratični družbi.

Republika Filipini

Filipini so v letu 2016 imeli dve vladi, vlado predsednika Aquina, ki je odstopil 30. junija, in vlado predsednika Duterteja, ki ga je nasledil. Kljub napredku na nekaterih področjih se je stanje človekovih pravic v drugi polovici leta precej poslabšalo zaradi tako imenovane „vojne proti drogam“. Vendar pa je treba opozoriti, da so nekateri trendi in okoliščine, ki ogrožajo človekove pravice, na primer izvensodni uboji (tudi uboji zagovornikov človekovih pravic, pripadnikov avtohtonih ljudstev in novinarjev) in praksa nekaznovanja, obstajali že pod prejšnjimi vladami.

Po objavi prvega poročila v okviru sheme GSP+ za Filipine januarja 2016 je bila prednostna naloga EU odpraviti navedene pomanjkljivosti z Aquinovo vlado. V drugi polovici leta je bila pozornost EU usmerjena v uboje in „vojno proti drogam“ ter morebitno ponovno uvedbo smrtne kazni.

Število izvensodnih ubojev se je med Aquinovo vlado zmanjšalo in nacionalna komisija za človekove pravice je vzpostavila nacionalni mehanizem za spremljanje izvensodnih ubojev. Še vedno pa obstajajo različni problemi, zlasti praksa nekaznovanja in mučenje, in država ni sprejela vrste ključnih zakonodajnih ukrepov. V drugi polovici leta je prišlo do bistvenega poslabšanja, kar zadeva spoštovanje pravice do življenja, dolžno pravno postopanje in pravno državo. V skladu s podatki filipinske nacionalne policije je bilo po poročanju medijev od julija do sredine decembra zaradi „vojne proti drogam“ ubitih približno 6 000 ljudi, od tega tretjina med policijskimi operacijami. Poleg tega je bilo v istem obdobju aretiranih več kot 40 000 oseb. Zdi se, da so predsednikove izjave in dejanja spodbudile policijo k agresivnemu pregonu uživalcev in preprodajalcev drog, po mnenju zagovornikov človekovih pravic pa so spodbudile tudi izvensodne uboje s strani milic. „Vojna proti drogam“ ima še vedno široko podporo v javnosti. Ključni zakonodajni prednostni nalogi sta ponovna uvedba smrtne kazni in znižanje starosti za kazensko odgovornost mladoletnikov s 15 na 12 oziroma 9 let. Osnutka zakonov sta bila predložena kongresu in naj bi bila sprejeta v letu 2017.

Pozitivni premiki v času vlade predsednika Duterteja vključujejo nov zagon za mirovni proces za Mindanao, mirovna pogajanja s filipinsko Komunistično partijo/Novo ljudsko vojsko/Nacionalno demokratično fronto in socialno-ekonomski program za zmanjšanje revščine.

Dve državi članici in Filipini še niso ratificirali sporazuma o partnerstvu in sodelovanju, ki je bil podpisan leta 2012 in na podlagi katerega bi bilo mogoče začeti institucionalizirani dialog o človekovih pravicah. EU in njene države članice so bile v stalnih stikih z vlado in drugimi sogovorniki glede stanja človekovih pravic. Spremljanje sheme GSP+ je v teku. Evropski parlament je septembra 2016 sprejel resolucijo o dogajanju v državi, na katero se je predsednik Duterte negativno odzval.

Eden od glavnih problemov na Filipinih je prevladujoča kultura nekaznovanja, saj primeri hudih zlorab človekovih pravic, vključno z uboji zagovornikov človekovih pravic in medijskih delavcev, v glavnem ostajajo nerešeni. Po poročanju specializiranih nevladnih organizacij je bilo leta 2016 na Filipinih ubitih 31 zagovornikov človekovih pravic, med njimi sodelavec pri projektu, ki ga financira EU. Odbor za zaščito novinarjev je Filipine leta 2016 uvrstil na 4. mesto na svetovnem indeksu o nekaznovanju. Predsednik Duterte je po izvolitvi s svojimi izjavami opravičeval ubijanje „skorumpiranih“ novinarjev in zagovornikov človekovih pravic. Po drugi strani pa je izdal pomemben „odlok o svobodi obveščanja“ in nedavno ustanovil predsedniško delovno skupino za nasilje nad medijskimi delavci.

EU je pomagala organizacijam civilne družbe in zagovornikom človekovih pravic z nepovratnimi sredstvi za projekte zagovornikov človekovih pravic v okviru EIDHR in DCI, programov držav članic EU ter dialoga z zagovorniki človekovih pravic.

Trije projekti v okviru EIDHR, ki so jih izvajale organizacije civilne družbe, so bili namenjeni podpori dejavnostim zagovornikov človekovih in zemljiških pravic, med drugim z zagotavljanjem zatočišča, pravne in zdravstvene pomoči ter usposabljanja. EU je podprla tudi reformo pravosodnega sektorja in prizadevanja v boju proti nekaznovanosti za izvensodne uboje in prisilna izginotja.

EU je začela izvajati program o upravljanju v pravosodju (program GOJUST, ki je nasledil program EPJUST). Glavni cilj ene od štirih komponent tega programa je okrepiti nacionalne in regionalne institucije za človekove pravice ter bolje usposobiti civilno družbo, da se bo lahko zavzemala za prevzemanje odgovornost in spopadla z nekaznovanostjo (izvajalka je španska agencija AECID).

V večletnem okvirnem programu za obdobje 2014–2020 je posebna pozornost namenjena otoku Mindanao, prizadetemu zaradi konflikta; EU podpira mir na tem otoku in njegov razvoj.

EU je bila še naprej ključna partnerica pri reformi zdravstvenega sektorja. Organizacije civilne družbe, zlasti tiste, ki se zavzemajo za pravice žensk, so zakon o odgovornem starševstvu in reproduktivnem zdravju, podpisan leta 2012, označile za pomemben napredek v desetletja dolgem boju za enakost spolov na področju zdravja. Ta zakon naj bi Filipinkam in Filipincem omogočil boljši dostop do storitev in informacij na področju reproduktivnega zdravja (vključno z načrtovanjem družine). Vendar pa je filipinsko vrhovno sodišče na podlagi peticije izdalo začasno sodno prepoved, ki vladi onemogoča, da bi do leta 2019 nabavila 70 % kontracepcijskih sredstev, kar bi lahko vplivalo na razpoložljivost bodočih zalog v vladnih bolnicah in klinikah po vsej državi. EU podpira polno izvajanje navedenega ukrepa v okviru programa dvostranskega sodelovanja na področju splošne zdravstvene oskrbe s filipinskim ministrstvom za zdravje, dodeljuje pa tudi nepovratna sredstva nevladnim organizacijam.

Razvojno pomoč EU prek vladnih kanalov je dopolnjevalo financiranje organizacij civilne družbe, ki so se ukvarjale s socialnimi in okoljskimi vprašanji, promoviranjem pravic avtohtonih ljudstev in drugimi vprašanji s področja človekovih pravic, vzpostavljanjem miru ter socialnim razvojem.

EU je nudila politično podporo mirovnemu procesu za Mindanao, financirala civilni del mednarodne nadzorne skupine, finančno podpirala nevladne organizacije, ki pozivajo k sprejetju zakonodaje, ki bo zagotavljala varstvo, hkrati pa se je zavzemala za spoštovanje mednarodnega prava in standardov. Podpisala je pogodbo o dodelitvi nepovratnih sredstev organizaciji „Save the Children“ za boljšo zaščito otrok, prizadetih v oboroženih spopadih na Mindanau.

EU in nekatere od njenih držav članic so sodelovale na sestankih skupine prijateljev za zaščito otrok, prizadetih v oboroženih spopadih, v Manili, ki jim je predsedovala Kanada. Skupino sestavljajo predstavniki Unicefa in drugih agencij ZN ter partnerskih držav in organizacij.

EU v sodelovanju z Mednarodno organizacijo dela financira projekt, s katerim naj bi izboljšali sposobnost javne uprave na Filipinih, da bi lahko, kot državo zavezuje shema GSP+, izvajala temeljne konvencije o delu, ki jih je sprejela ta organizacija, in projekt za večji učinek trgovine na zaposlovanje, ki naj bi ga dosegli z izboljšanjem sektorske, trgovinske in zaposlitvene politike in programov ter tako, da bi prispevali k dostojnemu delu in pozitivnim rezultatom na področju zaposlovanja. To delovanje naj bi prispevalo k reševanju vprašanja svobode združevanja na Filipinih, ki ga je Odbor MOD za svobodo združevanja v letu 2016 dvakrat označil za izjemno resno in nujno. Poleg tega je EU med ocenjevanjem pomanjkljivosti pri izvajanju temeljne konvencije MOD o svobodi združevanja na Mednarodni konferenci dela leta 2016 izrazila zaskrbljenost zaradi umorov sindikalistov in vprašanja skladnosti zakonodaje z mednarodnimi standardi dela.

Filipinska vlada in urad visokega komisarja ZN za človekove pravice se doslej nista uspela dogovoriti o pogojih, pod katerimi bi posebna poročevalka ZN za izvensodne, nagle in samovoljne usmrtitve obiskala Filipine.

Naslednji splošni redni pregled stanja človekovih pravic na Filipinih bo predvidoma v prvi polici leta 2017.

Odbor ZN za odpravo diskriminacije žensk (CEDAW) je 25. julija 2016 objavil sklepne ugotovitve o 7. in 8. rednem poročilu o spremljanju izvajanja zadevne konvencije. V raziskavi Svetovne banke o enakosti spolov so se Filipini uvrstili na visoko (sedmo najvišje) mesto.

Filipinska vlada mora zagotoviti, da bo boj proti drogam potekal v skladu z zakonom, med drugim ob spoštovanju pravice do dolžnega pravnega postopanja in varovanju temeljnih človekovih pravic filipinskih državljanov, tudi pravice do življenja, pri tem pa je treba spoštovati tudi načelo sorazmernosti. To seveda vključuje tudi pravice zagovornikov človekovih pravic. Kot država pogodbenica drugega fakultativnega protokola k MPDPP morajo Filipini spoštovati svoje obveznosti na podlagi mednarodnega prava.

Republika Singapur

V svetovnem indeksu svobode tiska se je Singapur v letu 2016 uvrstil na 154. mesto med 180 državami. Avgusta 2016 je parlament sprejel zakon o pravosodju (zaščita). Organizacije civilne družbe sicer priznavajo splošni namen zakona, tj. uveljaviti in okrepiti zakon o nespoštovanju sodišč, vendar jih skrbi, da bi lahko bila zaradi njega, zlasti obtožbe o „sramotitvi sodišča“, ogrožena svoboda govora. Strokovnjaki za to področje so izjavili, da se bodo vzdržali sodbe, dokler ne bo primer predložen in zakon preizkušen.

V Singapurju je homoseksualnost na podlagi člena 337A kazenskega zakonika še vedno kaznivo dejanje. Čeprav Singapur trdi, da ne diskriminira LGBT oseb, organizacije civilne družbe to odločno zanikajo ter opozarjajo na cenzuro LGBT vsebin v medijih in dejstvo, da LGBT osebe ne morejo uveljavljati pravice do družinskega življenja in zaščite pred diskriminacijo na delovnem mestu.

V skladu s skupaj dogovorjenimi cilji za obdobje 2016–2020 mora Singapur ratificirati temeljne mednarodne sporazume o človekovih pravicah, h katerim ni pristopil, povečati svobodo izražanja, svobodo medijev in politično udeležbo, razmisliti o možnosti moratorija na smrtno kazen in dati na razpolago podrobnejše informacije o uporabi smrtne kazni v državi kot le skupno letno število usmrtitev, sprejeti boljše ukrepe za varstvo in uveljavitev pravic migrantov ter dekriminalizirati homoseksualnost (nov cilj za obdobje 2016–2020).

Delegacija EU spremlja stanje v zvezi s smrtnimi kaznimi, spremenjenimi kaznimi in usmrtitvami prek javnih virov in stikov z lokalnimi organizacijami civilne družbe, vendar pa so te informacije pogosto pomanjkljive in jih je težko dobiti. Po doslej znanih podatkih so bile leta 2016 usmrčene štiri osebe, kar je toliko kot leta 2015.

Parlament je novembra 2016 sprejel reformo o izvoljenem predsedstvu, predsednik vlade Lee pa je izjavil, da bo naslednji predsednik malajski kandidat. Reforma je bila deležna kritik, saj naj bi bila merila za izbor diskriminatorna do nekaterih kandidatov.

Singapurska vlada je poskušala z nekaterimi, čeprav majhnimi koraki izboljšati pravice delavcev migrantov v državi. Organizacije civilne družbe so se zavzemale, da bi v zakon o zaposlovanju vključili delavce v gospodinjstvu, o čemer je bil dosežen dogovor med splošnim rednim pregledom.

Decembra 2016 je bil predstavljen načrt za osebe z invalidnostmi za obdobje 2017–2020. Istega meseca je bil imenovan 17-članski svetovalni odbor, ki mu predseduje državni sekretar za šolstvo Janil Puthucheary in naj bi preučil obvezno izobraževanje otrok s posebnimi potrebami.

Dejavnosti EU na področju človekovih pravic v letu 2016 so obsegale spremljanje in poročanje, pripravo demarš, natančno usklajevanje z državami članicami ter organiziranje srečanj, dialogov in več drugih dogodkov. V letu 2016 so se nadaljevali dolgoletni projekti in začele izvajati nekatere nove dejavnosti, med njimi spremljanje sojenj in partnerstvo z Odborom ZN za ženske v Singapurju.

Organizacije civilne družbe so sodelovale pri oblikovanju novih ciljev, EU pa se je z njimi še naprej redno posvetovala o najboljših načinih izvajanja.

Ob evropskem in svetovnem dnevu boja proti smrtni kazni je delegacija EU organizirala okroglo mizo o smrtni kazni v Singapurju. To je bil že tretji tovrsten dogodek v Singapurju, ki je potekal izven prostorov delegacije, in sicer na singapurski nacionalni univerzi.

Delegacija je v tem letu ob dnevu človekovih pravic pripravila seminar z naslovom „Svoboda veroizpovedi ali prepričanja v Singapurju in ASEAN“. V okviru tega seminarja so bile tri okrogle mize: „Svoboda veroizpovedi in prepričanja v Singapurju – pristop, ki vključuje več deležnikov“, „Spodbujanje svobode veroizpovedi ali prepričanja v ASEAN“ in „Svoboda veroizpovedi in svobodni govor – evropski in južnoazijski vidik“.

Države članice EU so organizirale vrsto dogodkov, tudi o svobodi govora in tiska, trgovini z ljudmi in pravicah LGBT oseb.

V letu 2016 so ZN opravili drugi splošni pregled za Singapur. Čeprav je singapurska vlada vztrajno zavračala večino priporočil, so organizacije civilne družbe še vedno menile, da je splošni redni pregled koristen proces, ki vlado postavlja pred izzive in jo poziva k odgovornosti.

Priporočila so med drugim vključevala takojšen moratorij na smrtno kazen, ki naj bi jo nato odpravili, prenehanje sodnega kaznovanja z bičanjem, reformo zakonodaje, ki omogoča priprtje brez sojenja (kot je zakon o notranji varnosti), in razveljavitev oddelka 377A kazenskega zakonika (kriminalizacija homoseksualnosti).

Med rednim splošnim pregledom so številne države Singapurju priporočile, naj ratificira ključne konvencije, h katerim še ni pristopil, vendar pa Singapur navaja, da bo lahko h konvencijam pristopil šele, ko bo svoje nacionalno pravo uskladil s pogodbami. Hkrati navaja, da je to že usklajeno z več temeljnimi konvencijami s področja človekovih pravic, h katerim sicer še ni pristopil, organizacije civilne družbe pa zato vlado pozivajo, naj jih tudi ratificira.

Med temeljnimi konvencijami, ki jih mora še ratificirati, so MPDPP, Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah ter Konvencija proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju.

Singapur se je prav tako načeloma strinjal, da se pridruži MKS, vendar te zaveze še ni uresničil. Spodbudno pa je, da je pristal na to, da razmisli o ratifikaciji Mednarodne konvencije o varstvu pravic delavcev migrantov in članov njihovih družin.

S tem ciljem je povezano eno od večkrat ponovljenih priporočil v okviru splošnega rednega pregleda, da bi Singapur moral ustanoviti nacionalno institucijo za človekove pravice, ki bi nadzorovala standarde človekovih pravic, katerim se je država že zavezala, v skladu s pariškimi načeli. Singapur tega priporočila ni sprejel, temveč ga je le „vzel na znanje“.

Še vedno je zaskrbljujoče, da na večini področij v zvezi s človekovimi pravicami ni zadostne preglednosti in podatkov. Na splošno se zdi, da je bil dosežen napredek glede pravic delavcev migrantov in morebitnega dogovora o eni novi konvenciji, glede preostalih treh ciljev pa je potrebnega še veliko dela.

Demokratična socialistična republika Šrilanka

V letu 2016 se je splošno stanje človekovih pravic in demokracije v državi še vedno izboljševalo, čeprav nekoliko počasneje kot leto pred tem. Obljuba o reformi upravljanja, tranzicijski pravičnosti in gospodarski reformi še ni bila v celoti uresničena, čeprav je minilo že več kot eno leto, odkar je bila septembra 2015 oblikovana vlada narodne enotnosti.

Glavna prednostna naloga EU v državi je še vedno dosledno izvajanje resolucije Sveta Združenih narodov za človekove pravice iz leta 2015 z nudenjem podpore pri preseljevanju, tranzicijski pravičnosti, preprečevanju ponovnih kršitev in ustavni reformi ter krepitvi političnih, ekonomskih in državljanskih pravic žensk.

Spodbudno je, da je Šrilanka leta 2016 ratificirala Mednarodno konvencijo o zaščiti vseh oseb pred prisilnim izginotjem in da pripravlja celovito zakonodajo za prenos te konvencije v nacionalno pravo. V okviru te prelomne odločitve je vlada odobrila tudi zakonodajo, ki omogoča izdajanje potrdil o izginotju. Avgusta je parlament soglasno sprejel zakonodajo o ustanovitvi urada za pogrešane osebe, ki bo reševal primere več deset tisoč oseb, ki so izginile med državljanskim in političnim konfliktom. Urad še ni bil ustanovljen.

Šrilanška komisija za človekove pravice je maja objavila obširen seznam smernic za zaščito zapornikov pred širokimi pooblastili, ki jih imajo varnostne sile na podlagi zakona o preprečevanju terorizma. Osnutek zakonodaje, ki naj bi nadomestila navedeni zakon in s katero naj bi spremenili zakon o kazenskem postopku, da bi ju uskladili z mednarodnimi standardi človekovih pravic, je še vedno v obravnavi.

V letu 2016 je vlada dala velik zagon procesu ustavne reforme, saj je ustanovila ustavno skupščino, šest pododborov pa je predložilo poročila za razpravo, ki naj bi se začela v začetku leta 2017. Prenos oblasti je v tem procesu še vedno izjemno občutljivo vprašanje. Vlada je naredila pomembne simbolne korake k spravi, manj odločno pa se je odzvala na poskuse nekaterih skupin, da zanetijo spor med skupnostmi. Dodatna ovira za spravo je počasna normalizacija življenja na nekdanjih konfliktnih območjih, kjer ekonomske koristi „mirovnih dividend“ še niso bile v celoti uresničene.

EU je s Šrilanko v različnih okvirih še naprej sodelovala v razpravah o človekovih pravicah in demokraciji, med drugim na prvem srečanju delovne skupine za upravljanje, pravno državo in človekove pravice (januar), delovne skupine za gospodarska vprašanja in trgovino (maj) in skupne komisije (julij). Na teh srečanjih so odkrito razpravljali o vrsti vprašanj, med drugim o upravljanju, pravni državi, svobodi izražanja in medijev, mučenju, krepitvi civilne družbe, pravicah žensk in otrok, pravicah pripadnikov manjšin, pravicah delavcev, migracijah, zatiranju korupcije ter izvajanju resolucije Sveta Združenih narodov za človekove pravice, ki jo je predlagala tudi Šrilanka.

Med obiskom komisarja EU za mednarodno sodelovanje in razvoj na Šrilanki marca 2016 je bila pozornost namenjena predvsem zahtevam na področju človekovih pravic, ki naj bi jih Šrilanka izpolnila, ko bo Evropsko unijo zaprosila za trgovinske preferenciale v okviru sheme GSP+; vlada je vlogo predložila julija. Šrilanka je podprla predlog, v skladu s katerim naj bi do leta 2010 revidirali razvojno strategijo EU za državo ter vanjo vključili pomoč pri upravljanju in spravi, da bi s tem podprli vladna prizadevanja na teh področjih.

Obisk parlamentarne delegacije EU v novembru 2016 je bil posvečen narodni spravi in krepitvi vloge žensk ter uporabi sheme GSP+ na Šrilanki. Delegacija je vlado pozvala, naj spoštuje svoje mednarodne zaveze na področju človekovih pravic, nadomesti zakon o preprečevanju terorizma in spremeni zakon o kazenskem postopku.

Delegacija EU je še naprej sodelovala s civilno družbo in drugimi deležniki v procesu sprave. Imela je tudi tematske razprave o ključnih vprašanjih, kot so človekove pravice LGBTI oseb, enakost spolov in njihova udeležba, zemljiške pravice ter temeljne pravice. Med obiskom komisarja EU za razvoj so bili k razpravi o izzivih pri spravi povabljeni tudi aktivisti, možganski trusti in predstavniki civilne družbe. Delegacija se je sestala tudi z uradniki in akterji civilne družbe s severa države, da bi se seznanila z njihovimi stališči o vprašanjih v zvezi z izvajanjem resolucije Sveta ZN za človekove pravice.

Ob mednarodnem dnevu boja proti homofobiji, transfobiji in bifobiji so vsi vodje misij EU in več podobno mislečih držav dali skupno izjavo. V njej so poudarili, da se s procesom ustavne reforme ponuja zgodovinska priložnost za odpravo diskriminacije in razveljavitev zakonodaje, ki kriminalizira homoseksualnost. Delegacija EU je med letom dala več drugih javnih izjav o vprašanjih človekovih pravic, vključno z nasiljem nad ženskami in prisilnimi izginotji.

EU je leta 2016 še naprej finančno podpirala projekte s sredstvi iz IcSP, DCI in EIDHR, pa tudi v okviru tematskih programov CSO-LA.

V okviru IcSP je bil zagotovljen prispevek k šrilanškemu načrtu prednostnih nalog za vzpostavitev miru, da bi podprli prve ukrepe za krepitev zaupanja, za dejavnosti sprave pa je bil zagotovljen dodaten prispevek v okviru DCI.

EU prek EIDHR in CSO-LA finančno podpira partnerske organizacije pri spodbujanju ekonomskega, socialnega in političnega razvoja najbolj ogroženih skupnosti na Šrilanki. Nekateri od teh projektov so osredotočeni na vprašanja, kot so boj proti nasilju v družini in krepitev vloge žensk, usposabljanje za odvetnike, sodnike in medije ter krepitev zmogljivosti civilne družbe in lokalnih organov.

V letu 2016 je šrilanška vlada še naprej sodelovala z ZN in njihovimi mehanizmi za človekove pravice. Državo so med drugim obiskali generalni sekretar ZN, visoki komisar za človekove pravice, posebna poročevalka za neodvisnost sodnikov in odvetnikov, posebni poročevalec za mučenje in drugo okrutno, nečloveško ali ponižujoče ravnanje ter neodvisni strokovnjak za pravice manjšin. Odbor ZN proti mučenju je v sklepnih ugotovitvah v petem rednem poročilu za Šrilanko izrazil zaskrbljenost v zvezi s pravicami osumljencev in zapornikov.

Še vedno je ključnega pomena, da Šrilanka doseže bistven napredek in začne dosledno izvajati resolucijo Sveta ZN za človekove pravice, med drugim tako, da zakon o preprečevanju terorizma nadomesti z zakonodajo, ki bo skladna z njenimi mednarodnimi obveznostmi.

Kraljevina Tajska

V letu 2016 je splošno stanje človekovih pravic v državi še vedno zaznamovalo nazadovanje, do katerega je prišlo po vojaškem prevzemu oblasti maja 2014. Razvoj dogodkov v letu 2016 je bil raznolik. Med prednostnimi nalogami EU je podpora Tajski pri hitrem oblikovanju politik na področju pravic delavcev in migrantov.

Kmalu po vojaškem prevzemu oblasti je bilo napovedano, da bodo konec leta 2015 volitve, vendar pa okvirni datum volitev nenehno odlagajo.

Kar zadeva odpravo smrtne kazni, se stvari premikajo zelo počasi. Smrtna kazen je predvidena za najmanj 63 kaznivih dejanj. Število kaznivih dejanj, za katera je zagrožena smrtna kazen, še vedno narašča.

Svoboda izražanja in zbiranja je na splošno omejena. Čeprav so bili nekateri dogodki prepovedani, je bilo dovoljenih več razprav in dejavnosti. Vendar pa oblasti s svojo navzočnostjo na takšnih dogodkih vzbujajo strah (z opazovanjem, fotografiranjem ali snemanjem udeležencev). Še vedno velja prepoved političnih shodov več kot petih ljudi. Imenovana nacionalna zakonodajna skupščina je decembra sprejela spremembo zakona o računalniškem kriminalu, ki oblastem omogoča nadaljnjo omejitev svobode izražanja ter lažji nadzor in cenzuro. Možnosti za sodelovanje pri oblikovanju politik so omejene. Javna posvetovanja pred potrditvijo zakonodaje v nacionalni zakonodajni skupščini so omejena, javnih razprav pa skoraj ni.

Na referendumu 7. avgusta je bil potrjen osnutek nove ustave. Nacionalni svet za mir in red je v obdobju pred referendumom uvedel stroge omejitve. Vodenje kampanje proti osnutku je dejansko postalo kaznivo dejanje, za katerega je bilo predvidenih do deset let zapora. Tajske oblasti so aretirale več politikov, aktivistov in novinarjev, ki so kritizirali predlagano ustavo, javno napovedali, da bodo glasovali proti, pozivali volivce, naj osnutek zavrnejo, in se zavzemali za spremljanje glasovanja.

Decembra je bil napovedan odlok novega kralja o pomilostitvi, na podlagi katerega naj bi izpustili okoli 150 000 zapornikov ali pa jim znižali ali spremenili zaporno kazen, kar je pozitiven premik, ki bistveno presega prejšnje kraljeve pomilostitve.

V zadnjih letih so pozornost svetovne javnosti pritegnile trgovina z ljudmi in izkoriščevalske delovne prakse v ribištvu in sektorju morske hrane, zlasti položaj delavcev migrantov. Tajska vlada je poostrila ukrepe proti trgovanju z ljudmi s spremembo pravnega okvira ter okrepljenimi preventivnimi in izvršilnimi ukrepi. Hkrati se je izboljšala zaščita žrtev trgovine z ljudmi. Vlada je napovedala, da namerava v letu 2017 ratificirati Konvencijo MOD št. 188 (o delu v ribištvu) in Protokol h Konvenciji o prisilnem delu (Protokol št. 29). Očiten napredek je bil dosežen tudi glede standardov dela na ribiških plovilih in v sektorju morske hrane ter položaja delavcev migrantov, vendar je uveljavljanje teh standardov še vedno izziv, za kar si bo treba prizadevati tudi v prihodnje.

EU je s Tajsko še naprej razpravljala o vprašanjih s področja človekovih pravic in demokracije, pogosto skupaj s svojimi državami članicami. Brez oklevanja je izražala pomisleke v izjavah, govorih, komentarjih in na različnih dogodkih ter s formalnimi in neformalnimi ukrepi, s katerimi je želela oblasti spodbuditi k doslednemu spoštovanju človekovih pravic.

Aktivisti in zagovorniki človekovih pravic so bili obtoženi ogrožanja nacionalne varnosti, razžalitve, kršitev odredb nacionalne komisije za mir in red ter kršitev zakona o računalniškem kriminalu. Nekaterim so sodili pred vojnimi sodišči, vendar to prakso zdaj ukinjajo, tako da je ne uporabljajo več za nove primere kaznivih dejanj, storjenih po 12. septembru 2016. Delegacija EU je – pogosto skupaj z državami članicami EU – večkrat obiskala prizorišče in spremljala obravnave na sodišču, obiskovala pa je tudi policijske urade.

EU je v letu 2016 še naprej finančno podpirala projekte s sredstvi iz EIDHR. V sodelovanju z vlado in Mednarodno organizacijo dela se je začelo izvajanje pomembnega novega projekta, namenjenega reševanju vprašanja dela na ribiških plovilih in v industriji morske hrane. Tajska je tudi ena od prejemnic sredstev EU iz EIDHR v okviru projekta za „podporo trgovinskih partnerjev, tudi držav upravičenk do sheme GSP+, pri dejanskem izvajanju mednarodnih standardov dela in izpolnjevanju obveznosti v zvezi s poročanjem“.

Tajska ni podpisala Konvencije ZN o statusu beguncev iz leta 1951. Vlada nima nacionalne zakonodaje za zaščito beguncev niti delujočih azilnih postopkov. Večina prosilcev za azil na Tajsko prispe s turističnim vizumom. Ko jim ta poteče, postanejo nezakoniti priseljenci in jim grozi pripor za nedoločen čas ali deportacija. Tajska vlada je maja na svetovnem humanitarnem vrhu napovedala možnost, da bi za prosilce za azil v mestih uvedli nacionalni postopek za pregled beguncev.

Svet za človekove pravice je septembra 2016 sprejel rezultate splošnega rednega pregleda za Tajsko. Tajska je sprejela 187 od 249 priporočil. Med pozitivnimi elementi je bila obljuba Tajske, da bo ratificirala Opcijski protokol h Konvenciji proti mučenju, Mednarodno konvencijo o zaščiti vseh oseb pred prisilnim izginotjem ter Protokol ZN za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi. Tajska se je prav tako zavezala, da bo izkoreninila delo otrok, zatirala prisilno delo in trgovino z ljudmi ter zaščitila delavce migrante. Vendar pa ni sprejela priporočil, ki so zadevala omejitve svobode izražanja in zbiranja, čedalje pogostejšo uporabo člena 44 začasne ustave ter sodno nadlegovanje zagovornikov človekovih pravic.

Tajska je septembra tudi pristopila k izbirnemu protokolu h Konvenciji ZN o pravicah invalidov. Poleg tega je še naprej upravičevala svoj dolgoletni sloves zagovornice človekovih pravic LGBTI oseb.

Demokratična republika Vzhodni Timor

V letu 2016 je bil v primerjavi z letom pred tem dosežen skromen napredek glede splošnega stanja človekovih pravic v državi. Zakonodajnih sprememb ni bilo.

Prednostne naloge EU so spodbujanje vključujočega razvoja za vse prebivalce Vzhodnega Timorja, pravica do izobraževanja in zdravja ter boj proti nasilju na podlagi spola in nasilju v družini.

V parlamentu sta spola dobro uravnotežena, vendar bi lahko država bistveno povečala delež članic kabineta. Zlorabe v družini in nasilje nad ženskami sta še vedno glavna razloga za zaskrbljenost. Sodišča še vedno obravnavajo zelo majhno število primerov v primerjavi z ocenjenim številom takšnih dejanj. Mediji in nekatere nevladne organizacije so v letu 2016 še naprej opozarjali na korupcijo. Primerov pred sodiščem je bilo sicer zelo malo, vendar pa sta bila konec leta zaradi korupcije na zaporno kazen obsojena nekdanji minister za finance in nekdanji namestnik ministra za zdravstvo. Obseg predpisov o pravni državi in odgovornosti je še vedno zelo omejen, kar je deloma posledica pasivnosti državljanov, ki pa je zaradi omejene stopnje izobraženosti razumljiva. Sodni postopki so zaradi slabe usposobljenosti in nezadostnega števila sodnikov in tožilcev počasni.

EU je v političnem dialogu z Vzhodnim Timorjem še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji.

EU je v letu 2016 še naprej finančno podpirala projekte s sredstvi iz ERS in EIDHR.

Na nacionalni televiziji in v 13 mobilnih kinematografih v posameznih občinah bo predvajana telenovela (žajfnica) o človekovih pravicah (ki bo zajemala nasilje v družini, dobro upravljanje, korupcijo in nepotizem ter vprašanja LGBT itd.), narejena v sodelovanju z varuhom človekovih pravic. Z njo naj bi prebivalce Vzhodnega Timorja bolje seznanili s človekovimi pravicami. Imela bo portugalske podnapise, da bo mogoče enak učinek doseči tudi v portugalsko govorečih afriških državah (PALOP).

Vzhodni Timor je pogodbenik več mednarodnih konvencij o človekovih pravicah, h katerim je večinoma že pristopil, čeprav dveh še ni ratificiral oziroma niti podpisal: Mednarodne konvencije o zaščiti vseh oseb pred prisilnim izginotjem in Konvencije o pravicah invalidov.

Delovna skupina Sveta za človekove pravice je 3. novembra 2016 opravila drugi pregled v okviru splošnega rednega pregleda za Vzhodni Timor. Pri tem je sodelovalo več kot 60 držav članic ZN, ki so izdale 154 priporočil. V njih je bilo med drugim navedeno, da mora Vzhodni Timor okrepiti pravosodne institucije in razširiti uporabo mobilnih sodišč, povečati naložbe v izobraževanje, dejansko izvajati zakone o spolnem nasilju in nasilju na podlagi spola, bolje izvajati politike za zatiranje nasilja v družini, nameniti zadostna sredstva in sprejeti učinkovite ukrepe za nadaljnje uveljavljanje in izvajanje nacionalnega načrta za ukrepanje proti nasilju na podlagi spola, zatreti vse oblike nasilja nad otroki in izkoriščanja otrok ter si še naprej prizadevati za povečanje števila tečajev usposabljanja na področju človekovih pravic za pripadnike policije in varnostnih sil.

Vlada je parlamentu v odobritev poslala osnutek svežnja zemljiških zakonov, vendar je bilo iz predhodnega besedila, ki je bilo pred nekaj leti javno obravnavano, črtano poglavje o prisilnih izselitvah, o njegovi uporabi pa bo namesto tega izdan ministrski odlok. Ta zakon je pomemben element v teritorialnem upravljanju in gospodarskem razvoju Vzhodnega Timorja, vendar bo njegova uporaba zelo zapletena zaradi obsežnega prepletanja lastninskih pravic/pravic do prebivanja, podeljenih pod zaporednimi portugalsko upravo, indonezijsko upravo, upravo ZN in timorsko upravo.

Socialistična republika Vietnam

V letu 2016 se je socialno-ekonomski položaj prebivalstva zaradi stabilne gospodarske rasti na splošno nekoliko izboljšal, vendar pa so bile državljanske in politične pravice še naprej kršene. Zagovorniki človekovih pravic so bili ustrahovani, nadaljevale so se tudi aretacije in nekateri od njih so bili obsojeni na dolge zaporne kazni. Spodbudne premike je mogoče povezati z odpiranjem političnega prostora zaradi sodelovanja javnosti pri pripravi nekaterih zakonov in spremljanjem ukrepanja na podlagi izvajanja Konvencije ZN proti mučenju v skladu z obveznostmi Vietnama v okviru splošnega rednega pregleda, ki ga izvaja Svet ZN za človekove pravice.

Prednostna naloga EU je promovirati svobodo izražanja in pravno državo. EU tudi dejavno sodeluje pri varovanju zagovornikov človekovih pravic ter podpiranju razvoja organizacij civilne družbe in participativne demokracije.

Ključna problematična vprašanja so še vedno svoboda izražanja, zbiranja, obveščanja in tiska. V letu 2016 je bilo aretiranih ali nadlegovanih več blogerjev, novinarjev in aktivistov za človekove pravice, država pa je še naprej nadzirala medije ter omejevala svobodo veroizpovedi in mirne demonstracije. Nekateri zaporniki niso smeli imeti obiskov, obiskati jih niso smeli niti odvetniki, zdravstveno osebje in družinski člani. Nasilje na podlagi spola in korupcija sta kljub vladnim kampanjam za rešitev teh vprašanj še vedno zelo razširjena.

Vietnamska komunistična partija je edina priznana politična stranka, delovanje drugih strank pa je z zakonom prepovedano. V letu 2016 je bil 12. nacionalni partijski kongres. 22. maja 2016 je bila za petletni mandat izvoljena 14. nacionalna skupščina. Na mesti predsednika in predsednika vlade sta bila imenovana Tran Dai Quang oziroma Nguyen Xuan Phuc.

Čeprav se je število kaznivih dejanj, za katera se izreka smrtna kazen, zmanjšalo z 22 na 15 in se je povečala zaščita ranljivih skupin, se je v zadnjih petih letih povečalo število oseb, obsojenih na zaporno kazen in smrt, pa tudi število usmrčenih (med 30. junijem 2011 in 30. junijem 2016 je bilo na smrt obsojenih 681 oseb, med letoma 2013 in 2016 pa je bilo usmrčenih 429 oseb). Vlada vlaga vse večje napore v boj proti trgovini z ljudmi in je vodilna v regiji pri promoviranju človekovih pravic LGBTI oseb.

EU je vse leto in zlasti med šestim dialogom o človekovih pravicah z Vietnamom, ki je bil decembra v Bruslju, izražala zaskrbljenost zaradi obravnavane ali nedavno sprejete zakonodaje v zvezi s svobodo izražanja, svobodo veroizpovedi ali prepričanja, svobodo mirnega zbiranja in združevanja, pravicami delavcev, dolžnim pravnim postopanjem, samovoljnimi pridržanji, mučenjem ter smrtno kaznijo. Opozorila je tudi na vprašanje sodelovanja v mednarodnih forumih in izvajanja priporočil mednarodnih organov, zlasti priporočil, danih v okviru splošnega rednega pregleda. Vietnamsko vlado je znova pozvala, naj izda stalno povabilo za posebne postopke ZN, zlasti za posebnega poročevalca o svobodi izražanja in posebnega poročevalca o položaju zagovornikov človekovih pravic.

EU je na formalnih in neformalnih srečanjih ter v tesnem sodelovanju s svojimi državami članicami in podobno mislečimi državami izražala zaskrbljenost zaradi nenehnega nadlegovanja in zapiranja vse večjega števila zagovornikov človekovih pravic in aktivistov. Od Vietnama je ponovno zahtevala, da izpusti vse osebe, ki so bile priprte, ker so miroljubno uveljavljale svobodo izražanja. Poleg tega je opozorila, da morajo imeti vsi zaporniki pravico do obiskov, saj je to v skladu z vietnamsko ustavo in mednarodnimi predpisi o človekovih pravicah. Na vsa ta vprašanja je opozoril tudi Evropski parlament v nujni resoluciji, ki jo je sprejel 9. junija 2016. Delegacija EU dejavno sodeluje pri dejavnostih v podporo zagovornikom človekovih pravic; z njimi in njihovimi družinami se redno srečuje, oblasti pa opozarja na posamezne primere.

EU v okviru EIDHR podpira osem projektov, ki jih izvajajo nevladne organizacije. Ti zadevajo vprašanja v zvezi z dvojezičnim izobraževanjem otrok iz manjšinskih etničnih skupnosti, svobodo veroizpovedi, krepitvijo pravic LGBTI oseb, sodelovanjem pripadnic etničnih manjšin ter zemljiškimi pravicami in upravljanjem naravnih virov. Projekti, financirani v okviru drugih proračunskih vrstic (program za organizacije civilne družbe in lokalne organe ter program za okolje in trajnostno upravljanje naravnih virov), prispevajo tudi k sposobnosti organizacij civilne družbe, da se zavzemajo za večjo odgovornost pri izvajanju storitev, boljši dostop do informacij, večjo preglednost proračuna, učinkovitejše upravljanje gozdov ter večjo zastopanost prek mrež civilne družbe in sodelovanje državljanov pri oblikovanju politik.

EU je junija 2016 v Hanoju organizirala prvi civilnodružbeni dialog z nevladnimi organizacijami, ki prejemajo nepovratna sredstva. Podpirala je tudi dialog med vlado, akterji civilne družbe in splošno javnostjo, ki bi naj pripomogel k temu, da bi se bolje zavedali, da lahko civilna družba pozitivno prispeva k razvoju države.

Čim prej je treba doseči dodaten napredek pri krepitvi sodelovanja z mehanizmi človekovih pravic, usklajevanju z mehanizmi poročanja pristojnim organom, ustanovljenim na podlagi pogodb, in uresničevanju priporočil na podlagi splošnega rednega pregleda.

VIII. OCEANIJA

Avstralska zveza

Avstralija na splošno še vedno dosega dobre rezultate na področju človekovih pravic v državi ter je zelo dejavna zagovornica človekovih pravic v indijsko-pacifiški regiji in na mednarodni ravni. Odkrite so bile nekatere pomanjkljivosti (med drugim med splošnim rednim pregledom) na področjih, kot so begunska politika, pravice avtohtonega prebivalstva in ratifikacija nekaterih mednarodnih konvencij.

Prednostne naloge EU so sodelovanje z Avstralijo pri promoviranju človekovih pravic v indijsko-pacifiški regiji, iskanju najboljših načinov reševanja problematike nasilja v družini, promoviranju pravic avtohtonega prebivalstva ter vidikih človekovih pravic v begunski in azilantski politiki.

Avstralska zvezna in državne vlade so nasilje v družini opredelile kot zaskrbljujoče (ena od treh žensk v svojem življenju doživi nasilje). Socialni kazalniki za avtohtono prebivalstvo kažejo, da zaostajajo za neavtohtonim prebivalstvom. Kar zadeva zapore in smrtne primere v priporu, je njihovo število še vedno prekomerno. Avstralija je sicer ratificirala Konvencijo Združenih narodov o beguncih, vendar je bila njena politika v zvezi z neregularnimi prihodi s čolni še vedno kritizirana. Posamezniki vidiki te politike, na primer zavračanje migrantov in situacija v zvezi z azilnimi centri za pridržanje izven države v Papui Novi Gvineji in Nauruju, so še vedno sporni na nacionalni in mednarodni ravni.

EU se ne vmešava v avstralske notranje postopke, vendar pa državo poziva, naj ratificira več mednarodnih pravnih instrumentov za človekove pravice (na primer Opcijski protokol h Konvenciji proti mučenju, Mednarodno konvencijo o zaščiti vseh oseb pred prisilnim izginotjem ter Mednarodno konvencijo o varstvu pravic delavcev migrantov in članov njihovih družin).

Avstralija in EU sta parafirali okvirni sporazum, ki ga bosta podpisali leta 2017. V njem se zavezujeta demokratičnim načelom, človekovim pravicam in pravni državi ter temu ustreznemu sodelovanju v skupnem odboru.

Avstralija in EU se odločno zavzemata za človekove pravice v indijsko-pacifiški regiji, na mednarodni ravni pa za globalno odpravo smrtne kazni, zatiranje nasilja na podlagi spola ter izvajanje vodilnih načel ZN o podjetništvu in človekovih pravicah.

Drugi splošni redni pregled za Avstralijo je bil opravljen novembra 2015. Avstralska vlada se je prostovoljno zavezala, da bo izboljšala spremljanje izvajanja priporočil v okviru tega pregleda. Avstralska komisija za človekove pravice pripravlja javno dostopno spletno mesto za spremljanje napredka pri izvajanju teh priporočil. Vzpostavljen je bil tudi medresorski organ, ki bo usklajeval in okrepil skupna prizadevanja avstralske vlade v okviru poročanja ZN o človekovih pravicah.

Republika Fidži

Fidži je v letu 2016 dosegel nekaj napredka pri utrjevanju demokracije, vendar si bo moral še bolj prizadevati, da bi zagotovil dejansko uresničevanje človekovih pravic ter izboljšal dialog med vlado, opozicijo, civilno družbo, mediji, zasebnim sektorjem in sindikati.

Drugi politični dialog na visoki ravni med EU in Fidžijem na podlagi člena 8 sporazuma o partnerstvu AKP-EU od ponovne vzpostavitve demokracije v državi je bil decembra 2016 v Bruslju, v imenu fidžijske strani pa ga je otvoril predsednik vlade Josaia Voreqe Bainimarama. Med obravnavanimi temami so bila tudi vprašanja človekovih pravic in demokracije ter priprave na splošne volitve v letu 2018.

Fidži je dosegel nekaj napredka pri premoščanju nasprotij med posameznimi skupnostmi in oblikovanju skupne nacionalne identitete, kot je zagotovljeno z ustavo. Ponovna vzpostavitev demokracije na Fidžiju je omogočila ponovno sodelovanje in partnerstvo med sindikati, organizacijami civilne družbe in vladnimi institucijami, rezultat tega pa so med drugim podpis tristranskega sporazuma MOD in obširna posvetovanja o več predlogih zakonov v stalnih odborih parlamenta. Tristranska misija Mednarodne organizacije dela je Fidži obiskala januarja 2016, s podpisom skupnega poročila o izvajanju pa so se izognili temu, da bi preiskovalna komisija preučila odnose med delodajalci in delojemalci ter svobodo združevanja na Fidžiju. Fidži je ratificiral vseh osem temeljnih konvencij Mednarodne organizacije dela in 25 drugih konvencij.

Z vidika demokracije pa še vedno obstaja več pomanjkljivosti, v glavnem zaradi restriktivnih uredb, ki imajo prednost pred ustavnimi določbami ter med drugim vplivajo na svobodo zbiranja in medijev. Septembra je bilo več opozicijskih voditeljev in uglednih sindikalistov aretiranih zaradi sodelovanja na javnem srečanju o ustavi iz leta 2013, ki je bilo organizirano brez dovoljenja, potrebnega v skladu s spremenjeno uredbo o javnem redu (iz leta 2012). Po vrsti teh aretacij in pridržanj je delegacija EU za območje Tihega oceana skupaj z vodji misij EU na Fidžiju izdala lokalno izjavo o tem, da je treba spoštovati svobodo govora in zbiranja. Zaporniki so bili pozneje izpuščeni, ne da bi bila proti njim vložena obtožnica.

Poleg tega sta bila zaradi nekaterih spornih izjav do naslednjih volitev, ki bodo leta 2018, suspendirana dva opozicijska poslanca, vendar pa je Medparlamentarna unija menila, da sta njuna govora zajeta s pravico do svobodnega izražanja, in je zato pozvala k preklicu suspenzije.

Delegacija EU za območje Tihega oceana je med letom izročala demarše in izvajala dejavnosti za ozaveščanje, v okviru katerih je Fidži pozivala, naj na ravni ZN podpre pobude in prednostne naloge EU na področju človekovih pravic.

Posebni poročevalec ZN o sodobnih oblikah rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije in s tem povezane nestrpnosti je decembra 2016 obiskal Fidži, ob tem pa izrazil zaskrbljenost zaradi omejenega prostora in možnosti za konstruktivno razpravo o etničnih in rasnih vprašanjih v družbi.

Po poročanju ZN je 64 % žensk na Fidžiju v svojem življenju doživelo eno od oblik nasilja, zato so za reševanje vprašanja nasilja na podlagi spola v državi začeli izvajati več pobud (kampanj za ozaveščanje).

Velik korak naprej je bil narejen marca 2016, ko je bila ratificirana Konvencija proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju, čeprav z več daljnosežnimi pridržki. Oktobra je Fidži gostil regionalno delavnico o ratifikaciji in izvajanju te konvencije na pacifiškem območju. Sodišče je obravnavalo dva odmevna primera mučenja; v enem je bilo osem policistov in en vojaški oficir spoznanih za krive in obsojenih na zaporne kazni od 7 do 9 let.

Kar zadeva finančno podporo EU, je EU skupaj z Novo Zelandijo, Avstralijo in Japonsko sofinancirala projekt podpore parlamentu na Fidžiju, ki se izvaja v okviru Programa ZN za razvoj. V okviru slednjega se izvaja tudi program za dostop do sodnega varstva, financiran iz 11. ERS, ki naj bi prispeval k izboljšanju sistemov upravljanja, zlasti institucionalne zmogljivosti komisije za pravno pomoč, hkrati pa naj bi bil v podporo organizacijam civilne družbe. Projekt „Fidži v tranziciji: na poti k trdni ustavni demokraciji“ v izvedbi Državljanskega ustavnega foruma je bil namenjen krepitvi vloge organizacij civilne družbe pri promoviranju, uveljavljanju in spremljanju človekovih pravic.

Dodatna podpora, ki jo je EU namenila za organizacije civilne družbe, je bila dodeljena za fidžijski načrt za sodelovanje s civilno družbo za obdobje 2014–2017, delavnico za organizacije civilne družbe v novembru, na kateri so razpravljali o reviziji načrta, ter pobudo za krepitev sodelovanja državljanov na Fidžiju, ki jo financira EU (in se izvaja v okviru Programa ZN za razvoj) ter je zajela je več kot 40 organizacij civilne družbe in skupin v skupnosti, njen cilj pa je bil okrepiti participativno demokracijo.

Majhne pacifiške otoške države

Republika Kiribati

Splošno stanje človekovih pravic se je izboljšalo in v državi ni sistematičnih kršitev človekovih pravic. Največji izziv za Kiribate so podnebne spremembe. Državi grozi, da bo pred koncem stoletja postala neprimerna za bivanje, kar bo povzročilo težave zaradi migracij. V tradicionalnih vedenjskih vzorcih je globoko ukoreninjeno nasilje na podlagi spola.

EU se je prek dialoga z državo in prek različnih finančnih instrumentov zavzemala za človekove pravice, enakost spolov in večjo udeležbo žensk pri odločanju. Pri izvajanju regionalnega načrta za organizacije civilne družbe na pacifiškem območju sta bila bistvena elementa ozaveščanje ter podpora civilni družbi in nedržavnim akterjem.

Ustava prepoveduje diskriminacijo na podlagi rase ali porekla, vendar pa so lahko lastniki zemljišč le avtohtoni I-Kiribati. Diskriminacija na podlagi spola je prepovedana zgolj pri zaposlovanju. Zakonodaja ne prepoveduje diskriminacije na podlagi invalidnosti, spolne usmerjenosti, spolne identitete ali socialnega statusa. Sporazumni spolni odnosi med moškimi so kaznivi, vendar ni poročil o kazenskem pregonu.

Na Kiribatih je še vedno zelo razširjeno spolno nasilje in nasilje na podlagi spola – 68 % žensk je navedlo, da so doživele fizično in/ali spolno nasilje. Še vedno sta zelo zaskrbljujoča nasilje nad otroki (42 % prebivalstva) in njihova podhranjenost. Čeprav so otroci od leta 2013 z zakonom zaščiteni pred spolnim izkoriščanjem, s Kiribatov še vedno prihajajo deklice, s katerimi se trguje za spolne namene. Pregon zadevnih storilcev je še vedno problematičen in enako velja za fizično kaznovanje otrok. Bolj pozitivno pa je dejstvo, da je več kot 70 % mladih prestopnikov iz uradnega pravosodnega sistema preusmerjenih v šole ali v opravljanje družbeno koristnega dela.

Vlada še ni uvedla formalnega sistema za podeljevanje azila ali statusa begunca. Glavni uradnik za priseljevanje ima široka diskrecijska pooblastila pri dajanju dovoljenj tujcem, da ostanejo v državi.

Udeležba žensk v političnem življenju je relativno nizka. Po volitvah v letu 2016 so med 46 člani nacionalnih zakonodajnih teles le tri ženske, kar je ena manj kot v prejšnjem obdobju.

Človekove pravice so bile v letu 2016 tema razprav med neformalnim političnim dialogom z novo kiribatsko vlado. Dvostranska srečanja na različnih ravneh so služila kot platforma za spodbujanje spoštovanja človekovih pravic in enakosti spolov v pacifiški regiji, tudi na Kiribatih. Poleg tega je delegacija EU za območje Tihega oceana med letom izročala demarše in izvajala dejavnosti za ozaveščanje, v okviru katerih je pacifiške otoške države, tudi Kiribate, pozivala, naj na ravni ZN podprejo pobude in prednostne naloge EU na področju človekovih pravic.

Septembra 2016 so novoizvoljeni poslanci v parlamentu s podporo v okviru projekta, ki ga financira EU, sodelovali v dialogu o izzivih, napredku, dosežkih in načrtih na področju človekovih pravic na Kiribatih. EU je tesno sodelovala z vlado, regionalnimi organizacijami, civilno družbo in drugimi donatorkami. V nacionalnem okvirnem programu, oblikovanem v okviru 11. ERS, so bila rezervirana namenska finančna sredstva za organizacije civilne družbe (0,5 milijona EUR).

EU financira tudi projekt sekretariata Foruma pacifiških otokov in regionalne skupine Pacifiške skupnosti za usposabljanje na področju človekovih pravic, s katerim naj bi povečali delež ratificiranih in uveljavljenih pogodb o človekovih pravicah na pacifiških otokih. V okviru projekta so potekale dvostranske in regionalne dejavnosti; v aprilu 2016 je bil v tem okviru na primer podprt regionalni forum za človekove pravice in medije, na katerem je bila sprejeta „izjava o pristopu k novinarstvu v Pacifiku na podlagi človekovih pravic“. Izvedeno je bilo tudi regionalno posvetovanje za leto 2016 o spolu in pravu, ki je bilo posvečeno izvajanju zakonodaje o nasilju v družini, obenem pa je bilo organiziranih več dialogov o človekovih pravicah s poslanci v nacionalnem parlamentu, katerih namen je bil doseči napredek na področju človekovih pravic, dobrega upravljanja in razvoja.

Država ni izdala stalnega povabila za posebne postopke ZN, vendar jo je julija 2012 obiskal posebni poročevalec za vodo in sanitarno ureditev.

Treba je odpraviti pomanjkljivosti v zakonodaji in pri njenem izvrševanju, ki izvirajo iz kulturnih vzorcev, zlasti kar zadeva nasilje na podlagi spola. Še posebej resno je stanje pri uresničevanju pravice do vode in sanitarne ureditve, zaradi katerega so umrli številni novorojenčki in otroci, čeprav bi to lahko preprečili. Poleg tega je treba povečati upravne zmogljivosti za poročanje.

Federativne države Mikronezije

V Federativnih državah Mikronezije sta zelo pereči vprašanji nasilje nad ženskami in trgovina z ljudmi.

EU se je prek dialoga z državo in prek različnih finančnih instrumentov zavzemala za človekove pravice, enakost spolov in večjo udeležbo žensk pri odločanju. Bistvena elementa pri izvajanju regionalnega načrta za organizacije civilne družbe na pacifiškem območju sta bila ozaveščanje in podpora civilni družbi in nedržavnim akterjem.

V upravi so ženske na zvezni in državni ravni dobro zastopane na srednjih in nižjih položajih, na višjih položajih pa jih je mnogo manj. Na zadnjih volitvah, ki so bile leta 2015, ni bilo kandidatk. Vseh 14 članov kongresa je moških. Federativne države Mikronezije so še vedno ena od redkih držav na svetu brez žensk v zakonodajnih telesih.

Ženske imajo po zakonu enake pravice kot moški, tudi pravico do lastnine in zaposlitve. Zakonske pravice žensk varuje nacionalna ustava Federativnih držav Mikronezije in ustave vseh štirih držav. Kljub temu pa sta socialno-ekonomska diskriminacija žensk in nasilje nad njimi še vedno najbolj razširjena problema na področju človekovih pravic. Na nacionalni ravni sicer ni zakonodaje, ki bi kriminalizirala spolno nasilje, vendar imajo vse štiri države enako zakonodajo, ki spolne odnose z dekleti, mlajšimi od 13 let, opredeljuje kot kaznivo dejanje. Primeri nasilja v družini pogosto ostanejo neprijavljeni. Storilci se redko znajdejo pred sodiščem in običajno dobijo mile kazni. V zvezi z nasiljem v družini ni posebnih zakonov, vendar pa je napad kaznivo dejanje.

Potem ko je bilo leta 2015 objavljeno poročilo o državi na podlagi Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, so Federativne države Mikronezije glede navedene konvencije izrazile nekaj pridržkov, ki si jih zdaj prizadevajo umakniti.

Federativne države Mikronezije so izvorna država za prisilno delo in trgovino z ljudmi zaradi spolnih storitev. Z zakonom o trgovini z ljudmi iz leta 2012 so vse dejavnosti trgovanja postale kaznivo dejanje. Glavne žrtve trgovine z ljudmi so tuji delavci migranti ter mikronezijske ženske in dekleta, ki se ukvarjajo s prostitucijo. Veliko primerov trgovine z ljudmi zaradi spolnih storitev ostane neprijavljenih. Federativne države Mikronezije si v vseh štirih državah zelo prizadevajo izvajati nacionalni akcijski načrt za zatiranje trgovine z ljudmi.

V državi ni sindikatov, vendar pa tudi ni zakonov, ki bi prepovedovali njihovo ustanavljanje. Ni posebnih zakonov, ki bi urejali delovni čas ali zdravstvene in varnostne standarde na delovnem mestu. Pravica do stavke ni zakonsko priznana.

EU financira projekt sekretariata Foruma pacifiških otokov in regionalne skupine Pacifiške skupnosti za usposabljanje na področju človekovih pravic, s katerim naj bi povečali delež ratificiranih in uveljavljenih pogodb o človekovih pravicah na pacifiških otokih. V okviru tega projekta je bila izvedena vrsta dvostranskih in regionalnih dejavnosti. Aprila 2016 je bil v tem okviru podprt regionalni forum za človekove pravice in medije, na katerem je bila sprejeta „izjava o pristopu k novinarstvu v Pacifiku na podlagi človekovih pravic“. Izvedeno je bilo tudi regionalno posvetovanje za leto 2016 o spolu in pravu, ki je bilo posvečeno izvajanju zakonodaje o nasilju v družini. Glede na to, da so parlamentarni poslanci iz pacifiške regije leta 2015 sprejeli izjavo, v kateri so priznali, da je ključna vloga parlamenta in poslancev v njem, da spoštujejo, uresničujejo, varujejo in promovirajo neodtujljive pravice vseh ljudi v pacifiškem območju, je bilo v okviru navedenega projekta organiziranih več dialogov o človekovih pravicah z nacionalnimi poslanci, katerih namen je bil doseči napredek na področju človekovih pravic, dobrega upravljanja in razvoja.

S pomočjo projekta, ki ga je financirala EU, so Federativne države Mikronezije decembra 2016 ratificirale Konvencijo o pravicah invalidov, zdaj pa pripravljajo svojo politiko na tem področju.

EU je tesno sodelovala z vlado, regionalnimi organizacijami, civilno družbo in drugimi donatorkami. V nacionalnem okvirnem programu, oblikovanem v okviru 11. ERS, so bila rezervirana namenska finančna sredstva za organizacije civilne družbe (0,5 milijona EUR).

Drugi splošni pregled za Federativne države Mikronezije je bil opravljen novembra 2015. Na nekaterih področjih je bil ugotovljen napredek; tako je bil na primer ratificiran Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah ter sprejeti ukrepi za večjo enakost spolov, zmanjšanje umrljivosti otrok in zmanjšanje učinka podnebnih sprememb na človekove pravice. Delegacije so hkrati opozorile na več perečih vprašanj v Federativnih državah Mikronezije, med drugim na visoko stopnjo trgovine z ljudmi, vprašanje nasilja v družini, pridržke Federativnih držav Mikronezije glede Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk ter izzive, povezane z diskriminacijo LGBT oseb. Priporočila vključujejo oblikovanje nacionalne politike za enakost spolov.

Federativne države Mikronezije so oktobra 2015 ratificirale Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih, še vedno pa niso ratificirale številnih temeljnih mednarodnih konvencij o človekovih pravicah. S pomočjo projekta, ki ga je financirala EU, so Federativne države Mikronezije organizirale posvetovanja in pripravile poročilo o Konvenciji o otrokovih pravicah. V letih, ko so bile Federativne države Mikronezije pod nadzorom, ni bilo obiskov v okviru posebnih postopkov, same pa tudi niso izdale stalnega povabila. Poleg tega tudi niso pristopile k Rimskemu statutu MKS in nimajo nacionalne institucije za človekove pravice.

Sodstvo je neodvisno, vendar mu primanjkuje sredstev, kar negativno vpliva na delovanje sodišč. Za kazenski pregon je pristojna majhna nacionalna policija, za nacionalno obrambo pa skrbijo ZDA.

Republika Nauru

Nauru je dosegel mešane rezultate na področju demokracije, pravne države in človekovih pravic. Splošni položaj beguncev in prosilcev za azil v regionalnem otoškem sprejemnem centru se kljub politiki odprtih vrat ni izboljšal. Nauru je maja 2016 spremenil svoj kazenski zakonik ter odpravil smrtno kazen in dekriminaliziral homoseksualnost.

EU je prek projekta, ki ga je financirala, promovirala človekove pravice in enakost spolov.

Zadnje splošne volitve so bile julija 2016 po dveh letih pretresov, v katerih je bilo suspendiranih pet od sedmih opozicijskih poslancev v parlamentu. Kampanja opozicijskih kandidatov je bila ovirana zaradi omejenega dostopa do državnih medijev, odsotnosti tujih novinarjev, omejitev svobode izražanja in prepovedi družbenih medijev. Skupine mednarodnih opazovalcev volitev so opazile več pomanjkljivosti, vendar so na koncu volitve ocenile za svobodne in poštene.

Naurujski predsednik Baron Waqa je bil ponovno izvoljen, vladajoča stranka pa je dobila 16 od 18 sedežev, s čimer je še dodatno utrdila oblast v državi (v prejšnji sestavi parlamenta je bilo osem opozicijskih poslancev). Od štirih kandidatk je bila le ena (ponovno) izvoljena.

Vlada je avgusta 2016 sklenila razveljaviti potne liste 20 osebam, tudi nekdanjemu predsedniku in drugim nekdanjim poslancem, zaradi domnevnega sodelovanja v protivladnih nemirih leta 2015. Minister za varstvo meja je nato dobil večje pristojnosti, ki mu omogočajo, da razveljavi potne listine in tako zadevnim osebam prepreči, da odidejo iz države.

Marca 2016, tj. 1 000 dni po odprtju otoškega sprejemnega centra, je 144 prosilcev za azil več tednov protestiralo, ker so zaprti v njem (čeprav so priznali, da ga lahko svobodno zapustijo), in zahtevalo, da se jim prizna status beguncev, saj so številni med njimi na rešitev svoje prošnje za azil dotlej čakali že več kot tri leta. Zadnji primeri samopoškodovanja so bili v maju, ko se je več beguncev zažgalo, eden pa je umrl zaradi prevelikega odmerka zdravil.

Nauru se je dolgo izogibal neodvisnemu pregledu otoškega sprejemnega centra. Tuji novinarji, razen posebej izbranih uklonljivih poročevalcev, ne morejo niti vložiti prošnje za vizum. Nauru je januarja 2014 močno zvišal pristojbine za vizume za medije in poslovne vizume, in sicer z 200 na 8 000 avstralskih dolarjev (nepovratna pristojbina) oziroma s 400 na 6 000.

Nauru je februarja 2016 dodatno poostril vizumske predpise za Avstralce in Novozelandce, ki si morajo zdaj zagotoviti sponzorstvo/jamstvo naurujskega državljana, če želijo obiskati otok. Naurujski sponzorji/garanti bi lahko bili za kršenje vizumske ureditve kaznovani z enoletno zaporno kaznijo.

Delegacija EU za območje Tihega oceana je med letom izročala demarše in izvajala dejavnosti za ozaveščanje, v okviru katerih je pacifiške otoške države, tudi Nauru, pozivala, naj na ravni ZN podprejo pobude in prednostne naloge EU na področju človekovih pravic.

S pomočjo projekta, ki ga financira EU, so novoizvoljeni poslanci v okviru dialoga o človekovih pravicah decembra 2016 razpravljali o človekovih pravicah, dobrem upravljanju in trajnostnem razvoju. Končni dokument, ki vsebuje vrsto priporočil za napredek na področju človekovih pravic v Nauruju, so predložili vladi.

Drugi splošni redni pregled za Nauru je potekal novembra 2015, dokončan pa je bil aprila 2016. Med njim so bili izpostavljeni izzivi v zvezi s svobodo izražanja, možnostjo vstopa novinarjev v državo, fizičnimi pogoji za prosilce za azil in ratifikacijo nekaterih mednarodnih instrumentov. Po drugi strani pa je bilo Nauruju izrečeno priznanje za prizadevanja za izboljšanje pravic žensk in otrok ter za ratifikacijo Konvencije ZN proti mučenju in Konvencije o pravicah invalidov.

Vlada je navedla, da je že uresničila 19 od 108 prejetih priporočil. Nauru je sprejel 60 priporočil, 29 pa jih je vzel na znanje. Sprejeta priporočila se med drugim nanašajo na ratifikacijo temeljnih konvencij o človekovih pravicah, kot sta Konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije ter Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, in vzpostavitev nacionalne institucije za človekove pravice. Med priporočili, ki jih je „vzel na znanje“, so dekriminalizacija spolnih odnosov med osebami istega spola, odprava smrtne kazni, spoštovanje svobode obveščanja, svobode tiska in svobode govora v državi ter priporočila v zvezi s prosilci za azil, begunci in migranti.

Nauru je maja 2016 spremenil svoj kazenski zakonik, odpravil smrtno kazen in dekriminaliziral homoseksualnost. Poleg tega je s pomočjo projekta, ki ga financira EU, leta 2016 predložil zapozneli poročili o Konvenciji o otrokovih pravicah in Konvenciji o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk. V okviru projekta je bila Nauruju zagotovljena tudi tehnična pomoč pri ratifikaciji Izbirnega protokola h Konvenciji o otrokovih pravicah, ki ga je podpisal leta 2010.

Nauru je v nasprotju z več drugimi pacifiškimi državami podpisal in ratificiral več temeljnih mednarodnih pogodb o človekovih pravicah. Kljub temu je pravno varstvo človekovih pravic v državi še vedno slabo. Glavni razlogi za to so slab prenos omenjenih pogodb v domače pravo in pomanjkljivi domači zakonodajni predpisi, ki ne zagotavljajo varstva človekovih pravic. Državo pri izvajanju mednarodnih pogodb o človekovih pravicah omejujejo finančni razlogi in obremenjenost zaradi poročanja. Pregled ustave, ki so ga predstavniki Nauruja pogosto omenjali med prejšnjim splošnim rednim pregledom, še ni končan.

Ustanovitev neodvisne nacionalne institucije za človekove pravice bi bila pomemben korak pri uveljavljanju in varovanju človekovih pravic v Nauruju.

Politični prostor za opozicijo je omejen, ker ni neodvisnih medijev, pa tudi zaradi omejitev za tuje novinarje, prepovedi družbenih medijev in kaznovalnih ukrepov, ki jih je sprejela vlada (na primer razveljavitve potnih listov).

Reševanje sporov je področje, na katerem bi lahko EU s svojimi dejavnostmi najbolj učinkovito pripomogla k odpravi demokratičnih pomanjkljivosti v Nauruju. Vendar pa zaradi znatne finančne pomoči, ki jo Nauru prejema od Avstralije, EU nima na voljo dovolj spodbud, da bi pozornost vlade usmerila v človekove pravice in demokracijo.

Republika Palau

Vlada sicer na splošno spoštuje človekove pravice svojih državljanov, vendar pa na nekaterih področjih še niso odpravili težav, med drugim nasilja v družini, trgovine z ljudmi ter diskriminacije in zlorab tujih delavcev.

EU se je prek dialoga z državo in prek različnih finančnih instrumentov zavzemala za človekove pravice, enakost spolov in večjo udeležbo žensk pri odločanju. Pri izvajanju regionalnega načrta za organizacije civilne družbe na pacifiškem območju sta bila bistvena elementa ozaveščanje ter podpora civilni družbi in nedržavnim akterjem.

Palau je leta 2013 ratificiral Konvencijo o pravicah **invalidov** ter zaključil skupno drugo in tretje poročilo o Konvenciji o **otrokovih pravicah.** Po ratifikaciji je bila opravljena vrsta posvetovanj v sodelovanju s pacifiškim forumom za invalidnost in sekretariatom Foruma pacifiških otokov, v okviru katerih je bil oblikovan osnutek nacionalne politike za osebe z invalidnostmi. Vendar pa Palau še ni sprejel zakonodaje, ki bi zagotavljala celovito varstvo otrok in oseb z invalidnostmi.

Čeprav je palavska družba matriarhalna in matrilinealna, je v nacionalnem kongresu, vladi in na visokih položajih v državni upravi še vedno premalo žensk. Na volitvah leta 2016 so bile v nacionalni kongres od skupno 29 članov izvoljene štiri ženske. Ženske imajo skoraj enak položaj pri zaposlovanju v javnem in zasebnem sektorju ter pri izobraževanju in v javnem življenju. Spolno nadlegovanje in posilstvo, tudi posilstvo zakonca, je nezakonito. Nasilja v družini ne ureja posebna zakonodaja in je še vedno izziv. Vendar pa je vlada v boju proti zlorabljanju žensk in otrok veliko vložila v javno izobraževanje. Palau, ki še ni ratificiral Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, se je osredotočil na programe ozaveščanja in posvetovanja s ključnimi deležniki, tudi tradicionalnimi ženskimi združenji.

Tujim delavcem predpisi zelo otežujejo, da bi, potem ko so prišli na Palau, zamenjali delodajalca, zato obstaja velika nevarnost, da bodo pristali v prisilni odvisnosti in dolžniškem suženjstvu. Tuji delavci so zato diskriminirani ter so žrtve lažjih in včasih tudi nasilnih kaznivih dejanj, pa tudi drugih dejanj, s katerimi se njim ali njihovemu premoženju povzroča škoda.

Palavska zakonodaja ne ureja podeljevanja azila ali statusa begunca in vlada še ni uvedla uradnega sistema za zagotavljanje zaščite beguncem. V praksi je beguncem kljub temu nudila določeno raven zaščite pred izgonom ali vrnitvijo v države, kjer bi bilo njihovo življenje ali svoboda ogrožena.

EU financira projekt sekretariata Foruma pacifiških otokov in regionalne skupine Pacifiške skupnosti za usposabljanje na področju človekovih pravic, s katerim naj bi povečali delež ratificiranih in uveljavljenih pogodb o človekovih pravicah na pacifiških otokih. V okviru tega projekta je bila izvedena vrsta dvostranskih in regionalnih dejavnosti. V aprilu 2016 je bil v tem okviru podprt regionalni forum za človekove pravice in medije, na katerem je bila sprejeta „izjava o pristopu k novinarstvu v Pacifiku na podlagi človekovih pravic“. Izvedeno je bilo tudi regionalno posvetovanje za leto 2016 o spolu in pravu, ki je bilo posvečeno izvajanju zakonodaje o nasilju v družini. Glede na to, da so parlamentarni poslanci iz pacifiške regije leta 2015 sprejeli izjavo, v kateri so priznali, da je ključna vloga parlamenta in poslancev v njem, da spoštujejo, uresničujejo, varujejo in promovirajo neodtujljive pravice vseh ljudi v pacifiškem območju, je bilo v okviru navedenega projekta organiziranih več dialogov o človekovih pravicah z nacionalnimi poslanci, katerih namen je bil doseči napredek na področju človekovih pravic, dobrega upravljanja in razvoja.

EU je tesno sodelovala z vlado, regionalnimi organizacijami, civilno družbo in drugimi donatorkami. V nacionalnem okvirnem programu, oblikovanem v okviru 11. ERS, so bila rezervirana namenska finančna sredstva za organizacije civilne družbe (0,2 milijona EUR).

Palau nima **nacionalne institucije za človekove pravice**, vendar je vlada napovedala, da namerava takšno institucijo ustanoviti, pri čemer je med drugim splošnim rednim pregledom države navedla, da bo svoje partnerje prosila za pomoč, da bi pridobila specifične vire, ki so za to potrebni. Palau ima odbor za poročanje o konvencijah ZN o človekovih pravicah.

Drugi **splošni redni pregled** Palaua je potekal januarja 2016. Eno od danih priporočil je bilo, naj ratificira **temeljne pogodbe o človekovih pravicah**, ki jih je že podpisal, med drugim Konvencijo o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, MPDPP, Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah (MPESKP) ter Konvencijo ZN proti mučenju. Palau ni pristopil k Rimskemu statutu MKS.

V nedavni študiji o zdravju in varnosti v družini na Palauu je bilo izpostavljeno vprašanje **nasilja nad ženskami**. Poleg tega je trenutno v pripravi politika vključevanja načela enakosti spolov v nacionalne in državne politike in programe.

Na področju spolne usmerjenosti in spolne identitete ni zakonodaje. Spolni odnosi med osebami istega spola so bili legalizirani leta 2014.

V zadnjih letih sta bila **korupcije** obtožena visoka javna uslužbenca (delegat in nekdanji podpredsednik predstavniškega doma). Urad varuha človekovih pravic je avgusta 2016 zahteval jasnejša pravna pooblastila in večjo neodvisnost. Januarja 2016 so ZN izvedli protikorupcijska posvetovanja in Palau pozvali k odločnejšim prizadevanjem za izvajanje Konvencije Združenih narodov proti korupciji.

Palau je sprejel pravne ukrepe za zatiranje trgovine z ljudmi in strategije za njihovo izvrševanje. Zakoni zajemajo zaščitne ukrepe na področju zaposlovanja in nezakonitega pridržanja potnih listin. Vendar si bo moral Palau še bolj prizadevati za izvajanje nacionalne zakonodaje, saj je še vedno ciljna država za tihotapljenje žensk, ki so prisiljene v prostitucijo, ter ženske in moške, ki so žrtve prisilnega dela.

Tuvalu

Splošno stanje človekovih pravic se je izboljšalo in v državi ni sistematičnih kršitev človekovih pravic. V tradicionalnih vedenjskih vzorcih je globoko ukoreninjeno nasilje na podlagi spola. Največji izziv za Tuvalu so podnebne spremembe. Državi grozi, da bo pred koncem stoletja postala neprimerna za bivanje, kar bo povzročilo težave zaradi migracij.

Zaradi majhnega števila prebivalcev (10 000) so upravne zmožnosti omejene, kar znatno otežuje redno oddajanje poročil v okviru instrumentov ZN, zaradi česar ni na voljo dovolj podatkov za ocenjevanje razmer.

EU se je prek dialoga z državo in prek različnih finančnih instrumentov zavzemala za človekove pravice, enakost spolov in večjo udeležbo žensk pri odločanju. Pri izvajanju regionalnega načrta za organizacije civilne družbe na pacifiškem območju sta bila bistvena elementa ozaveščanje ter podpora civilni družbi in nedržavnim akterjem.

S pomočjo projekta, ki ga je financirala EU, so novoizvoljeni poslanci avgusta 2015 imeli dialog o človekovih pravicah. Na podlagi teh razprav je tuvalujska vlada oktobra 2016 potrdila nacionalni akcijski načrt za človekove pravice za obdobje 2016–2020, ki se bo začel izvajati v začetku leta 2017.

EU je prav tako tesno sodelovala z vlado, regionalnimi organizacijami, civilno družbo in drugimi donatorkami. V nacionalnem okvirnem programu, oblikovanem v okviru 11. ERS, so bila rezervirana namenska finančna sredstva za organizacije civilne družbe (0,3 milijona EUR).

EU financira tudi projekt sekretariata Foruma pacifiških otokov in regionalne skupine Pacifiške skupnosti za usposabljanje na področju človekovih pravic, s katerim naj bi povečali delež ratificiranih in uveljavljenih pogodb o človekovih pravicah na pacifiških otokih. V okviru tega projekta je bila izvedena vrsta dvostranskih in regionalnih dejavnosti. V aprilu 2016 je bil v tem okviru podprt regionalni forum za človekove pravice in medije, na katerem je bila sprejeta „izjava o pristopu k novinarstvu v Pacifiku na podlagi človekovih pravic“. Izvedeno je bilo tudi regionalno posvetovanje za leto 2016 o spolu in pravu, ki je bilo posvečeno izvajanju zakonodaje o nasilju v družini.

Tuvalu je pogodbenik treh temeljnih konvencij o človekovih pravicah: Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, Konvencije o otrokovih pravicah in Konvencije o pravicah invalidov. Pripravljen je bil osnutek politike o invalidnosti, nacionalna posvetovanja o njej pa so se začela marca 2016. Ob podpori EU si Tuvalu prizadeva vzpostaviti nacionalno institucijo za človekove pravice. Parlament je zaenkrat varuhu človekovih pravic omogočil, da obravnava več vrst pritožb. Tuvalu je ustanovil tudi več odborov in delovnih skupin za spremljanje izvajanja mednarodnih instrumentov, ki si prizadevajo tudi za njihovo promoviranje. Trenutno obstajata dve delovni skupini, ki sta bili ustanovljeni, da bi spremljali spoštovanje Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk in izpolnjevanje obveznosti poročanja v okviru splošnega rednega pregleda.

Neodvisna država Samoa

Splošno stanje človekovih pravic v državi se je v primerjavi s predhodnimi leti nekoliko izboljšalo. Na splošno so človekove pravice na Samoi zaščitene z zakonom, vendar pa se pogosto ne uresničujejo in ne izvajajo v zadostni meri. Veliko zaskrbljenost še vedno vzbujata **nasilje na podlagi spola** in diskriminacija žensk.

EU se je prek dialoga z državo in prek različnih finančnih instrumentov zavzemala za človekove pravice, enakost spolov in večjo udeležbo žensk pri odločanju. Pri izvajanju regionalnega načrta za organizacije civilne družbe na pacifiškem območju sta bila bistvena elementa ozaveščanje ter podpora civilni družbi in nedržavnim akterjem.

Na parlamentarnih volitvah 4. marca 2016 je vladajoča Stranka za zaščito človekovih pravic dobila 44 od 49 sedežev v parlamentu. Ta prepričljiva zmaga je vzbudila določeno zaskrbljenost, izostrila pa je tudi potrebo po učinkoviti civilni družbi, ki bi skupaj z vlado izvajala več dejavnosti ozaveščanja.

Samoanska vlada je leta 2013 sprejela ustavne spremembe, s katerimi je uvedla kvote, ki določajo minimalno 10-odstotno **zastopanost žensk v parlamentu**. Na volitvah marca 2016 so bile v parlament izvoljene le štiri ženske. Naslednja, ki je dobila največ glasov, Faaulusau Rosa Duffy-Stowers, je bila nato izbrana na podlagi sistema kvot, tako da se je število poslank v 50-članskem parlamentu povečalo na pet.

Samoa je v letu 2016 ratificirala vse tri izbirne protokole h Konvenciji o otrokovih pravicah: izbirni protokol glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije, izbirni protokol glede postopka naznanitve ter izbirni protokol glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih.

Nasilje nad otroki je še vedno problem in je na splošno tolerirano kot oblika disciplineiranja; po tradiciji se na prekomerno fizično disciplineiranje gleda bolj kot na pravico starša kot pa na vprašanje človekovih pravic. S tem je povezano tudi vprašanje spolne zlorabe otrok, zlasti v družini. Šoloobvezni otroci pogosto delajo kot ulični prodajalci, čeprav je vlada v zadnjih letih naredila več korakov, da bi jih zaščitila: uvedla je nacionalno zakonodajo, ustanovila delovno skupino in ratificirala vse temeljne konvencije Mednarodne organizacije dela.

Na Samoi na splošno sicer spoštujejo **medijsko svobodo**, vendar je bilo prijavljenih več posamičnih groženj zoper novinarje. Vlada je julija 2016 ustanovila samoanski Svet za medije, ki je pristojen za vse medijske hiše v državi ne glede na članstvo v tem svetu, zaradi česar se pojavlja strah pred pretiranim vladnim nadzorom.

Dvostranska srečanja na različnih ravneh so služila kot platforma za spodbujanje spoštovanja človekovih pravic in enakosti spolov v pacifiški regiji, tudi na Samoi.

V Apii je 4. oktobra 2016 potekal prvi **okrepljeni politični dialog med EU in Samoo** na podlagi člena 8 Sporazuma iz Cotonouja. Udeležili so se ga predstavniki civilne družbe in zasebnega sektorja. EU je Samoi izrekla pohvalo za nedavni napredek na področju človekovih pravic, strani pa sta razpravljali o še nerešenih izzivih, vključno z ratifikacijo že omenjenih mednarodnih pogodb o človekovih pravicah. EU je Samoo pozvala, naj razmisli o tem, da bi dekriminalizirala moško homoseksualnost.

EU zagotavlja sredstva za **civilno družbo** v okviru programa podpore civilni družbi iz 11. ERS. Eden od ciljev tega programa je okrepiti glas in nadzorno vlogo civilne družbe na Samoi ter tako utrditi spoštovanje človekovih pravic, zlasti pravic žensk, s posebnim poudarkom na zmanjšanju diskriminacije žensk in nasilja nad njimi.

Unicef in regionalna skupina pacifiške skupnosti za usposabljanje na področju človekovih pravic sta s pomočjo sredstev EU leta 2016 v sodelovanju s samoansko vlado organizirala usposabljanje o poročanju na podlagi pogodb, ki zadeva Konvencijo o otrokovih pravicah in ratifikacijo njenih izbirnih protokolov. EU se je prek dialoga z državami in prek različnih finančnih instrumentov zavzemala za človekove pravice, enakost spolov in večjo udeležbo žensk pri odločanju. Pri izvajanju regionalnega načrta za organizacije civilne družbe na pacifiškem območju sta bila bistvena elementa ozaveščanje ter podpora civilni družbi in nedržavnim akterjem. EU je v ta namen prav tako tesno sodelovala z vlado, regionalnimi organizacijami, civilno družbo in drugimi donatorkami. V nacionalnih okvirnih programih, oblikovanih v okviru 11. ERS, so bila rezervirana namenska finančna sredstva za organizacije civilne družbe na Samoi (2 milijona EUR).

Drugi **splošni redni pregled** za Samoo je bil opravljen maja 2016. Priporočila so se med drugim nanašala na ratifikacijo Konvencije o pravicah invalidov, Konvencije proti mučenju ter Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah. Po prvem rednem splošnem pregledu (2011) je Samoa leta 2013 za reševanje vprašanj s področja človekovih pravic pooblastila urad varuha človekovih pravic in s tem izpolnila obljubo, da bo vzpostavila nacionalno institucijo za človekove pravice. Urad varuha človekovih pravic deluje učinkovito in brez vmešavanja vlade ali političnih strank, julija 2016 pa mu je svetovna zveza nacionalnih institucij za človekove pravice podelila status „A“, kar je pomemben dosežek na regionalni ravni.

Republika Marshallovi otoki

Republika Marshallovi otoki še naprej dosega napredek na področju človekovih pravic in upravljanja, vendar jo pri tem kot večino pacifiških otoških držav ovira pomanjkanje človeških virov. Največje grožnje so še vedno podnebne spremembe in okoljske katastrofe. Če se bo morska gladina dvigovala kot doslej, Republiki Marshallovi otoki preti, da bo do konca stoletja postala neprimerna za bivanje. Država je februarja 2016 med prvimi ratificirala Pariški sporazum.

EU se je prek dialoga z državo in prek različnih finančnih instrumentov zavzemala za človekove pravice, enakost spolov in večjo udeležbo žensk pri odločanju. Pri izvajanju regionalnega načrta za organizacije civilne družbe na pacifiškem območju sta bila bistvena elementa ozaveščanje ter podpora civilni družbi in nedržavnim akterjem.

Hilda Heine je 27. januarja 2016 postala prva predsednica države (in prva izvoljena voditeljica države na pacifiškem območju).

Ženske so še vedno premalo zastopane na vseh področjih političnega življenja , vendar pa se je po splošnih volitvah število poslank povečalo z ene na tri. Aktivisti so predlagali, da bi spremenili ustavo, tako da bi za ženske rezervirali sedem sedežev, vendar pa je za spremembo ustave potreben referendum z dvotretjinsko večino.

V Republiki Marshallovi otoki je še vedno problem nasilje na podlagi spola. Okoli 22 % žensk v državi je navedlo, da so v zadnjih dvanajstih mesecih doživele fizično nasilje. Parlament je medtem sprejel zakon o preprečevanju nasilja in zaščiti v družini.

Telesno kaznovanje v šolah ni dovoljeno, je pa še vedno dovoljeno doma. Za zaposlovanje otrok ni predpisane najnižje starosti. Samo 80 % osnovnošolskih otrok pride do osmega razreda, od teh pa se le 70–75 % vpiše v srednjo šolo. Zelo malo služb se ukvarja z varstvom otrok, urad za človekove pravice in ministrstvo za notranje zadeve pa nimata dovolj zaposlenih.

Delegacija EU za območje Tihega oceana je med letom izročala demarše in izvajala dejavnosti za ozaveščanje, v okviru katerih je pacifiške otoške države, tudi Republiko Marshallovi otoki, pozivala, naj na ravni ZN podprejo pobude in prednostne naloge EU na področju človekovih pravic.

S pomočjo projekta, ki ga je financirala EU, so novoizvoljeni poslanci februarja 2016 v parlamentu izvedli dialog o človekovih pravicah. Priporočili so, da bi oblikovali nacionalni akcijski načrt za človekove pravice in si prizadevali za ustanovitev nacionalne institucije za človekove pravice. Med dialogom se je vlada zavezala, da bo nacionalnemu ženskemu gibanju v državi na letni ravni dodeljevala sredstva za storitve, namenjene žrtvam nasilja v družini.

Človekove pravice so bile maja 2016 tema razprav med neformalnim političnim dialogom z novo vlado.

EU je tesno sodelovala z vlado, regionalnimi organizacijami, civilno družbo in drugimi donatorkami. V nacionalnem okvirnem programu, oblikovanem v okviru 11. ERS, so bila rezervirana namenska finančna sredstva za organizacije civilne družbe (0,4 milijona EUR).

Poleg tega EU financira projekt sekretariata Foruma pacifiških otokov in regionalne skupine Pacifiške skupnosti za usposabljanje na področju človekovih pravic, s katerim naj bi povečali delež ratificiranih in uveljavljenih pogodb o človekovih pravicah na pacifiških otokih. V okviru tega projekta je bila izvedena vrsta dvostranskih in regionalnih dejavnosti. Aprila 2016 je bil v tem okviru podprt regionalni forum za človekove pravice in medije, na katerem je bila sprejeta „izjava o pristopu k novinarstvu v Pacifiku na podlagi človekovih pravic“. Izvedeno je bilo tudi regionalno posvetovanje za leto 2016 o spolu in pravu, ki je bilo posvečeno izvajanju zakonodaje o nasilju v družini. Glede na to, da so parlamentarni poslanci iz pacifiške regije leta 2015 sprejeli izjavo, v kateri so priznali, da je ključna vloga parlamenta in poslancev v njem, da spoštujejo, uresničujejo, varujejo in promovirajo neodtujljive pravice vseh ljudi v pacifiškem območju, je bilo v okviru navedenega projekta organiziranih več dialogov o človekovih pravicah z nacionalnimi poslanci, katerih namen je bil doseči napredek na področju človekovih pravic, dobrega upravljanja in razvoja.

Kar zadeva trgovino z ljudmi, ki je še vedno problem, si bo treba intenzivneje prizadevati za zaščito žrtev in boljše uveljavljanje nacionalne zakonodaje.

Nova Zelandija

V letu 2016 je bilo **splošno stanje človekovih pravic** v državi še vedno pozitivno. Novozelandska vlada ima trden institucionalni okvir za promoviranje in varstvo človekovih pravic. Na Novi Zelandiji je na splošno še vedno relativno malo težav na področju človekovih pravic, vendar so potrebne izboljšave v zvezi z nekaterimi situacijami, ki so že dolgo problematične, na primer revščino otrok, nasiljem v družini ter socialno-ekonomskimi vprašanji, povezanimi s skupnostma Maorov in Pasifikov.

Delegacija EU v Wellingtonu je opredelila dve prednostni vprašanji za obdobje 2016–2020: nasilje v družini, med drugim nad ženskami, in položaj Maorov.

Glavna vprašanja, o katerih se je razpravljalo v letu 2016, so bila nasilje v družini, položaj Maorov, pravice otrok, pravice oseb z invalidnostmi, stopnja samomorov (najvišja stopnja samomorov med najstniki), LGBTQI osebe, razlika v plačilu med ženskami in moškimi, ženske na vodilnih položajih (število žensk na direktorskem položaju upada), izkoriščanje delavcev (delavci migranti večinoma v gradbeništvu, gostinstvu in mlekarstvu), ustrahovanje, pravica do zasebnosti (potrebne so nekatere zakonodajne reforme) ter novozelandski državljani, neupravičeno priprti v avstralskih otoških centrih za pridržanje.

Delegacija se je trikrat sestala z neodvisno komisijo za človekove pravice, da bi razpravljala o splošnih razmerah na Novi Zelandiji in operativnih instrumentih te države. Novozelandski komisar za človekove pravice David Rutherford je bil junija 2016 povabljen na sestanek vodij misij, na katerem jim je podrobno poročal o razmerah na Novi Zelandiji in prihodnjih prednostnih nalogah komisije, odgovarjal pa je tudi na njihova vprašanja. Delegacija in komisija sta v stalnem kontaktu, odnosi med njima pa so odlični.

Na podlagi reform, izvedenih v letu 2015, je novozelandska vlada sprejela več kot 50 sprememb zakona o nasilju v družini iz leta 1995. Te spremembe zadevajo civilno in kazensko pravo ter med drugim vključujejo spodbujanje zgodnjega in učinkovitega ukrepanja in prepoved prisilnih porok. Novozelandska vlada je izvedla tudi sveženj ukrepov za pomoč otrokom, ki živijo v hudem pomanjkanju, v vrednosti 790 milijonov novozelandskih dolarjev, s katerim se je odzvala na nekatere probleme, ki jih je ugotovil Odbor ZN za pravice otroka.

EU in Nova Zelandija sta oktobra 2016 podpisali partnerski sporazum o odnosih in sodelovanju. V njem so med področji sodelovanja navedene tudi človekove pravice in vprašanja spolov. V skladu s politiko EU so bila v okviru rednih posvetovanj na visoki ravni, tudi tristranskega posvetovanja o Pacifiku med Avstralijo, Novo Zelandijo in EU, ki je bilo februarja 2016, ter zadnjega dialoga med EU in Novo Zelandijo o varnosti, ki je bil junija 2016, obravnavana tudi vprašanja spolov (vključno z vprašanji, povezanimi s človekovimi pravicami).

EU na Novi Zelandiji ne izvaja javnodiplomatskih dejavnosti na področju človekovih pravic, saj je njihovo spoštovanje na ravni, ki je skladna s standardi zahodnih družb in ustreznimi mednarodnimi pravnimi okviri. Kljub temu ima redne stike z ustreznimi deležniki v državi, tudi novozelandsko komisijo za človekove pravice. Delegacija EU in diplomatske misije tam prisotnih držav članic občasno organizirajo dejavnosti za ozaveščanje javnosti o temah, kot sta enakost spolov in pravice žensk.

Največji izziv je obseg sredstev, dodeljenih za dejansko izvajanje reform ali akcijskih načrtov, ki je v nekaterih primerih precej majhen. Glavni vprašanji, ki jih bo treba obravnavati v naslednjih letih, sta nasilje v družini in položaj Maorov. Med novozelandskimi zaporniki je več kot 50 % Maorov (oziroma 60 % med zapornicami).

Neodvisna država Papua Nova Gvineja

Papua Nova Gvineja doživlja dinamično družbeno preobrazbo in se srečuje s številnimi izzivi na področju človekovih pravic. Vladne agencije se na to še vedno ne odzivajo dovolj ustrezno in dovolj hitro, izvedbeni ukrepi pa so pomanjkljivi in počasni. Kljub znatnim prizadevanjem pri oblikovanju politike v zadnjih letih, je treba izvajanje politike in institucionalne zmogljivosti še izboljšati.

Zmanjšati je treba nasilje na podlagi spola, podpreti boj proti zlorabam otrok in začeti izvajati mednarodne konvencije.

Ključna problematična vprašanja v zvezi s človekovimi pravicami so nasilje na podlagi spola, nasilje nad otroki ter mučenje in uboji, povezani s čarovništvom. Število primerov posilstev in nasilja v intimnih partnerskih odnosih je med najvišjimi na svetu. Še vedno ostane veliko primerov neprijavljenih, le redki med prijavljenimi pa so ustrezno obravnavani.

Nacionalni izvršni svet je 13. decembra 2016 odobril dolgo pričakovani zgodovinski nacionalni strateški dokument o nasilju na podlagi spola. Nacionalna strategija, ki naj bi jo začeli izvajati februarja 2017, vključuje tudi ustanovitev posebnega parlamentarnega odbora za nasilje na podlagi spola ter nacionalnega sveta in sekretariata za to področje.

V letu 2016 so mediji pogosteje poročali in ozaveščali javnost o nasilju na podlagi spola, zlasti novembra in decembra med svetovnim nogometnim prvenstvom za ženske U-20, ki je bilo idealna platforma za ozaveščanje in spodbujanje drugačnih vedenjskih vzorcev.

Papua Nova Gvineja iz kulturnih in verskih razlogov ne uporablja smrtne kazni, vendar pa jo ohranja v zakonodaji kot odvračilno sredstvo (zadnja usmrtitev je bila leta 1954). Javno mnenje je glede njene odprave še vedno razdvojeno. Smrtna kazen je bila uzakonjena leta 1902; ob neodvisnosti Papue Nove Gvineje leta 1975 je bila zagrožena za tri, od leta 2003 pa za šest kaznivih dejanj (izdajstvo, piratstvo, poskus piratstva z nasiljem, uboj, povezan s čarovništvom, težka oblika posilstva in velika tatvina). Predsednik vlade je februarja 2016 javno napovedal, da bo pregled načinov izvrševanja usmrtitev odložen.

Kar zadeva pregon storilcev kaznivih dejanj, organi kazenskega pregona včasih ne upoštevajo ali ne izvršijo nalogov sodišča. Poročalo se je tudi o „izgubljenih“ ali protizakonito spremenjenih dokazih, zlasti v spornih ali zelo odmevnih primerih.

Okrepljeno sodelovanje vlade z organizacijami civilne družbe kot partnericami pri razvoju države, ki je potrebno na specifičnih področjih, kot so osnovna zdravstvena oskrba, izobraževanje, voda in sanitarije, javni red in mir, politika in upravljanje, človekove pravice ter spodbujanje ekonomskih možnosti za delo, bo prispevalo k temu, da bodo organizacije civilne družbe dejavneje sodelovale pri oblikovanju politik in političnih reformah ter lažje dostopale do vladnih mehanizmov financiranja.

Sprememba zakona o upravljanju javnih financ, ki bo začela veljati 1. januarja 2017, šteje za velik korak pri zatiranju korupcije (in je povezan s podporo EU za reformo upravljanja javnih financ).

V okviru političnega dialoga 22. novembra 2016 je bila Papua Nova Gvineja pozvana, naj pospeši postopek ratifikacije Konvencije proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju, razmisli o ratifikaciji Rimskega statuta MKS in odpravi smrtne kazni (ki jo je večina pacifiških otoških držav že ukinila). EU je hkrati poudarila, da je treba ustanoviti nacionalno institucijo za človekove pravice, ki bo lahko dosegla napredek pri izvajanju politik na področju človekovih pravic in priporočil iz splošnega rednega pregleda.

Delegacija EU je v letu 2016 organizirala več dvostranskih srečanj na vseh ravneh z državnimi akterji, diplomatskimi misijami, mednarodnimi organizacijami in civilno družbo, na katerih so razpravljali o človekovih pravicah; aprila je soorganizirala medijski dogodek „Yumi Olgeta“, oktobra pa je sodelovala na sedmem festivalu človekovih pravic v Papui Novi Gvineji. EU je vladi izročila demaršo o moratoriju na uporabo smrtne kazni.

Delegacija EU je decembra 2016 podpisala pogodbo s Svetom za svetovanje pri izvajanju in spremljanju, ki bo podpiral vsedržavno platformo za dialog med nedržavnimi akterji in spodbujal njihovo dejavno sodelovanje na nacionalni in podnacionalni ravni, pri čemer bo poudarek na okrožni javni porabi, partnerstvu med pokrajinsko vlado in civilno družbo, odprti vladi in javnem sodelovanju, družini in spolnem nasilju, virusu HIV/aidsu in pobudi za preglednost v ekstraktivni industriji.

Na podlagi razpisa za zbiranje predlogov v vrednosti več kot 900 000 EUR so bile sklenjene pogodbe za projekte, namenjene promoviranju pravic žensk in otrok, preprečevanju zlorabe otrok in zatiranju trgovine z ljudmi ter okrepljenemu kazenskemu pregonu.

V teku so tudi drugi projekti: „Vodstvo Papue Nove Gvineje proti nasilju na podlagi spola“, katerega cilj je okrepiti zmogljivosti oblikovalcev odločitev v vladi in civilni družbi, „Hiša HOPE-A za varstvo in opolnomočenje“, katerega cilj je promovirati delo zagovornikov človekovih pravic in aktivistov, in „Preprečevanje nasilja nad ženskami v Papui Novi Gvineji“, katerega cilj je povečati ozaveščenost podeželskih skupnosti o posledicah nasilja na podlagi spola z uporabo različnih načinov komuniciranja.

Papua Nova Gvineja je 6. maja 2016 Svetu ZN za človekove pravice predložila poročilo v okviru drugega splošnega rednega pregleda. Od 161 priporočil je sprejela 101, z ostalimi pa se je le seznanila.

Med priporočili so bili boj proti nasilju na podlagi spola ter nasilju, povezanem s čarovništvom, krepitev enakosti spolov, ustanovitev neodvisne institucije za človekove pravice, ratifikacija ključnih mednarodnih konvencij in izpolnjevanje obveznosti glede poročanja, izboljšanje dostopa do izobraževanja in zdravstvenih storitev, odgovornost za podjetja, dekriminalizacija LGBTI oseb, odprava smrtne kazni, policijsko nasilje in pomanjkanje dostojnih kazenskih zavodov. Skupni imenovalec je bil počasen napredek pri izvajanju priporočil iz predhodnega pregleda.

Glavni izziv za prihodnost je pokazati konkreten napredek pri izpolnjevanju obveznosti iz splošnega rednega pregleda, zlasti pri preprečevanju nasilja na podlagi spola, krepitvi javnega reda in miru ter izboljšanju dostopa do osnovnih storitev, med drugim do izobraževanja, zdravstvenih storitev, stanovanj in dostojnih delovnih mest. Problemi v zvezi z javnim redom in mirom še naprej odvračajo vlagatelje ter so največja ovira za gospodarski razvoj in blagostanje.

Salomonovi otoki

Za Salomonove otoke so – kot za druge pacifiške otoke – še posebej pomembne podnebne spremembe in z njimi povezanimi problemi na področju človekovih pravic. V letu 2016 se je splošno stanje človekovih pravic izboljšalo. Še vedno pa sta zaskrbljujoča neenakost spolov, med drugim nasilje na podlagi spola, in nasilje nad otroki.

Treba je zmanjšati nasilje na podlagi spola, podpreti boj proti zlorabam otrok in izvajati mednarodne konvencije.

Salomonovi otoki še niso sprejeli celovite politike na področju človekovih pravic. Dolgo pričakovane uredbe za izvajanje zakona o zaščiti družine iz leta 2014 so bile sprejete in so začele uradno veljati aprila 2016. Ta zakon kriminalizira nasilje v družini, ščiti žrtve ter pooblašča sodišča, policijo in zdravstvene delavce, da žrtvam pomagajo pri dostopu do storitev, kot so medicinska pomoč in sodno varstvo. Vendar pa trenutno ni zakonodaje, ki bi prepovedovala telesno kaznovanje otrok.

Nasilje v družini je še vedno problem na državni ravni. Po podatkih iz študij sta okoli dve tretjini žensk v starosti od 15 do 49 let, ki so bile v partnerski zvezi, navedli, da je bil partner do njih fizično in/ali spolno nasilen.

Pravna pomoč je v kazenskih, družinskih in civilnih zadevah uradno na voljo prek urada za pravno pomoč, vendar je ta urad, kot je videti, običajno preobremenjen in nima dovolj virov. Odkar se je aprila 2016 začel izvajati zakon o zaščiti družine (2014), je bilo veliko truda vloženega v izboljšanje dostopa do sodnega varstva za ženske, ki so bile žrtve nasilja v družini.

Kazenski zakonik (spolna zloraba) (sprememba) iz leta 2015 uvaja nove vrste kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost. Ta vključujejo dolgotrajno spolno zlorabljanje otroka, mlajšega od 18 let, spolno zlorabo otroka, starejšega od 15 in mlajšega od 18 let, s strani osebe, ki ji otrok zaupa, ki ima avtoriteto nad njim ali od katere je odvisen, spolno izkoriščanje otrok v komercialne namene in sodelovanje pri otroški pornografiji (vizualno, zvočno, natisnjeno in podatkovno gradivo) ter njena uporaba, razširjanje in hranjenje.

Vlada je potrdila tudi nacionalno politiko izgradnje miru, ki jo je začela izvajati leta 2015 kot del pobude po spopadih in ki naj bi prispevala k doseganju trajnega in trdnega miru. Dokončan je nacionalni akcijski načrt za boj proti trgovini z ljudmi in tihotapljenju ljudi, v pripravi pa so tudi operativne smernice za izvajanje zakona o imigraciji.

Vključenost in sodelovanje žensk v političnem življenju sta še naprej na zelo nizki ravni. V skladu z zakonom o integriteti političnih strank, pri pripravi katerega je sodelovala EU, morajo registrirane politične stranke poskrbeti, da je med njihovimi kandidati najmanj 10 odstotkov žensk. Da bi premagali ovire zaradi finančnih, kulturnih in raznih drugih interesov sedanjih članov parlamenta, so na najvišji ravni razpravljali o posebnih začasnih ukrepih, med drugim o številu sedežev v parlamentu, rezerviranih za ženske, in napovedali, da bodo te ukrepe sprejeli, delegacija EU pa jim je pri tem izražala podporo v okviru političnega dialoga in z izjavami za javnost. Vendar pa doslej žal še ni bilo konkretnih ukrepov.

EU je v političnem dialogu junija 2016 pozvala vlado, naj podpiše in ratificira pomembne instrumente za človekove pravice (vključno z ratifikacijo Rimskega statuta MKS, ki je bil podpisan konec devetdesetih let prejšnjega stoletja). Državo je pozvala, naj zaščiti pravice LGBTI skupnosti.

Država se zaveda, da mora pravočasno uresničiti priporočila komisije za resnico in spravo. Ta komisija naj bi v nadaljevanju tega leta nacionalnemu parlamentu predložila izvedbeni načrt.

Delegacija EU je nadaljevala dialog o korupciji z organizacijami civilne družbe, kot je Transparency International na Salomonovih otokih, o vprašanjih s področja človekovih pravic pa z varuhom človekovih pravic.

Delegacija EU na Salomonovih otokih in Vanuatuju je julija 2016 dejavno sodelovala na tednu podnebne diplomacije, kjer je promovirala več publikacij ter navezala stike s šolami in mediji. V pacifiški regiji se podnebne spremembe tesno prepletajo s človekovimi pravicami.

Delegacija EU ima od leta 2016 vodilno vlogo pri organiziranju dialoga o načrtu za organizacije civilne družbe, ki mu bo leta 2017 sledil razpis za zbiranje predlogov, v okviru katerega bodo na voljo sredstva iz tematskih proračunskih vrstic (0,6 milijona EUR iz EIDHR in 1,5 milijona EUR iz CSO-LA). Trenutno je pri pacifiškem združenju nevladnih organizacij registriranih 68 nevladnih organizacij.

EU trenutno financira dejavnosti v „podporo pobudam in ukrepom za zaščito otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolnimi zlorabami“. Financirala je tudi projekte na področju pravic žensk, nasilja nad ženskami, krepitve njihove vloge in sodelovanja.

Salomonovi otoki so potrdili, da so v okviru splošnega rednega pregleda januarja 2016 prejeli 139 priporočil, od katerih so jih na koncu sprejeli 89, med drugim priporočilo, naj ratificirajo mednarodno konvencijo o pravicah invalidov, priporočila v zvezi z zaščito otrok, telesnim kaznovanjem, trgovino z ljudmi, izobraževanjem in kriminalizacijo spolnega nasilja, ter priporočilo, naj ustanovijo nacionalno institucijo za človekove pravice. Vlada se je zavezala, da bo v petih letih vzpostavila nacionalni mehanizem za spremljanje, poročanje in nadaljnje ukrepanje.

Kraljevina Tonga

Splošno stanje človekovih pravic v Tongi je še vedno pozitivno. Vendar pa vlada, ki se sooča z možnostjo nezaupnice, ni dosegla napredka pri nadaljnji demokratizaciji ali ratifikaciji Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk. Nasilje v družini je še vedno velik problem, enako pa velja za nezadostno politično udeležbo žensk v Tongi.

EU podpira krepitev zmogljivosti tako organizacij civilne družbe kot na področju enakosti spolov.

Ženske imajo premajhno vlogo pri odločanju. Na nadomestnih volitvah julija 2016 je sedež v parlamentu dobila ena ženska, ki je tako postala peta poslanka v parlamentu v tongovski zgodovini. Čeprav je z ustavo uradno zajamčena enakopravnost, pa to ne pomeni tudi enakosti spolov v praksi. V skladu s tradicionalno tongovsko kulturo so moški na splošno v privilegiranem položaju. Za družinsko življenje je značilna vsesplošna neenakost med spoloma, saj ima glavno vlogo najstarejši moški. Ženske ne morejo imeti v lasti zemlje in se še vedno soočajo z izzivi, kar zadeva polno uresničevanje njihovih gospodarskih pravic. Velik problem je tudi nasilje v družini.

Novembra 2016 je bil imenovan prvi tongovski varuh človekovih pravic: pristojen je, da bodisi na podlagi pritožbe, ki jo lahko pri njem vloži katera koli oseba, bodisi na lastno pobudo začne preiskavo zoper vladno administracijo. Zakon je bil predložen parlamentu skupaj s predlogom zakona, v skladu s katerim naj bi končno imenovali komisarja za boj proti korupciji, čigar mesto je nezasedeno že od leta 2007.

Kljub številnim poskusom delegacije EU za območje Tihega oceana s Tongo v letu 2016 ni bilo političnega dialoga na visoki ravni.

Delegacija EU za območje Tihega oceana je med letom izročala demarše in izvajala dejavnosti za ozaveščanje, v okviru katerih je pacifiške otoške države, tudi Tongo, pozivala, naj na ravni ZN podprejo pobude in prednostne naloge EU na področju človekovih pravic. Britanska visoka komisarka za Tongo je med svojim obiskom v tej državi načela vprašanja človekovih pravic in poudarila, da je treba bolje uporabljati instrumente ZN za človekove pravice.

EU poziva k bolj strukturiranemu in učinkovitejšemu političnemu dialogu med vlado, lokalnimi organi in organizacijami civilne družbe. V nacionalnem okvirnem programu v okviru 11. ERS (podpisanega leta 2015) je za organizacije civilne družbe na Tongi dodeljenih 0,6 milijona EUR.

EU je v okviru izvajanja regionalnega načrta za organizacije civilne družbe na pacifiškem območju marca 2016 podprla tridnevno nacionalno posvetovanje o zaščiti otrok na Tongi, na podlagi katerega je bila ustanovljena ad hoc svetovalna delovna skupina vlade in nevladnih organizacij za pravice otrok, njena naloga pa je spodbuditi ministrstvo za šolstvo k napredku pri poročanju o Konvenciji o otrokovih pravicah in njenem izvajanju.

V okviru projekta so si poleg tega prek oddelka za ženske na ministrstvu za notranje zadeve prizadevali zagotoviti tehnično podporo za pripravo strateških načrtov za izvajanje zakona o zaščiti družine (2014) in za revidirano politiko za enakost spolov, pa tudi organizirati več posvetovanj s skupnostjo o varstvu in pravnih sredstvih na podlagi novega zakona.

Tonga ni zelo dejavna članica mednarodnih forumov za človekove pravice in je doslej ratificirala le dve temeljni konvenciji ZN o človekovih pravicah (Mednarodno konvencijo o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije in Konvencijo o otrokovih pravicah). Pomembno pa je, da je leta 2016 postala članica MOD.

Republika Vanuatu

V letu 2016 so bili narejeni dodatni koraki za spodbujanje trdnejšega, preglednejšega in odgovornejšega sistema upravljanja. Napredek pri izpolnjevanju obveznosti na področju človekovih pravic je pri „pregledu“ Vanuatuja ugotovil tudi Odbor za odpravo diskriminacije žensk.

Prednostna naloga EU je ustanovitev polnopravne nacionalne institucije za človekove pravice v skladu s Pariškimi načeli (ki naj bi zagotavljala enakost žensk, deklet in oseb z invalidnostmi) ter ratifikacija Opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju.

Država se še vedno sooča z **več problemi**, zlasti na področju spola, nasilja nad ženskami, zlorab v družini, posilstev in diskriminacije LGBTI oseb. Redno se pojavljajo tudi primeri korupcije, med drugim domnevne poneverbe javnih in/ali donatorskih sredstev.

Vlada je v letu 2016 dejavneje sodelovala pri **spodbujanju udeležbe žensk v politiki**. Predsednik Baldwin Lonsdale se je novembra sestal z nacionalnim svetom za ženske in ponovno izrazil željo, da bi bile ženske izvoljene v parlament in da bi kandidirale tudi na predsedniških volitvah. Vlada je v zvezi s tem razpravljala o uvedbi posebnih začasnih ukrepov z ustavnimi spremembami. Pred tem so posebne začasne ukrepe uspešno uporabili na občinskih volitvah leta 2014. Delegacija nacionalnega sveta za ženske se je decembra 2016 udeležila slovesnosti ob začetku zasedanja parlamenta.

Pozitivna je tudi **potrjeno visoka neodvisnost sodstva**. Vanuatujsko vrhovno sodišče je oktobra 2015 štirinajst poslancev v parlamentu spoznalo za krive podkupovanja in korupcije na podlagi kazenskega zakonika in jih obsodilo na tri do štiri leta zapora. Po pritožbi je pritožbeno sodišče sodbo potrdilo ter s tem dokazalo, da je sodstvo neodvisno in da odločno ukrepa proti korupciji.

Veleposlanik EU, pristojen za Vanuatu, ima sedež v Honiari (Salomonovi otoki) in s pomočjo svojih sodelavcev skrbi za redno in učinkovito politično in operativno navzočnost EU v Vanuatuju. V Bruslju bo 24. januarja 2017 potekal četrti okrepljeni politični dialog na podlagi člena 8 Sporazuma iz Cotonouja, na dnevnem redu pa so stanje človekovih pravic, enakost spolov in dobro upravljanje v državi.

Vanuatu je podprl resolucijo o moratoriju na uporabo smrtne kazni v okviru Tretjega odbora GS ZN in na decembrskem plenarnem zasedanju Generalne skupščine. Na novembrskem zasedanju Tretjega odbora je glasoval tudi za druge resolucije o posameznih državah ali tematske resolucije o človekovih pravicah pod pokroviteljstvom EU ali z njeno podporo.

EU je v letu 2016 še naprej finančno podpirala projekte s sredstvi iz ERS, vendar je bil poudarek na razvoju podeželja, saj lahko imajo kmetijske dejavnosti pomembno vlogo pri spodbujanju rasti, ustvarjanju novih delovnih mest in izboljšanju življenjskih pogojev na podeželju. Prispevajo lahko k odpravljanju revščine v Vanuatuju ter omejevanju preseljevanja v mesta in drugih neželenih posledic, na primer brezposelnosti v mestih, uživanja drog in nasilja.

Vanuatu je uspešno opravil pregled v drugem krogu splošnega rednega pregleda v okviru Sveta za človekove pravice in razvil nacionalni okvir, prek katerega bodo priporočila vključena v vladno načrtovanje in razvojne programe. S tem naj bi zaščitili najbolj ranljive skupine, tj. ženske, otroke in osebe z invalidnostmi. Vanuatu izvaja nacionalni akcijski izvedbeni načrt, ki je nastal na podlagi priporočil, ki jih je sprejel junija 2014.

Kljub temu napredku se država še vedno srečuje z izzivi pri uresničevanju človekovih pravic, zlasti na oddaljenih otokih. Med temi izzivi sta dostop do sodnega varstva, zlasti za ranljive skupine, ter krepitev ustavnih in pravnih jamstev.

IX. AMERIKI

Antigva in Barbuda

Čeprav so v letu 2016 začeli veljati nekateri ukrepi za krepitev varstva pravic žensk in otrok, ključen izziv ostaja boj proti nasilju v družini in zlorabi otrok.

Druge prednostne naloge EU so med drugim tudi nediskriminacija LGBTI oseb, odprava smrtne kazni in druge izboljšave na področju pravne države, zlasti potreba po rešitvi problematik prenatrpanosti zaporov in sodnih zaostankov.

V letu 2016 je začel veljati nov zakon o preprečevanju nasilja v družini, po katerem je obvezna preučitev vseh prijavljenih incidentov. Ustrezno osebje je bilo deležno usposabljanja o zakonodaji. Še vedno je zelo zaskrbljujoča trgovina z ljudmi, zlasti s tujkami, rekrutiranimi za namene prostitucije. Zanemarjanje in fizična zloraba sta najpogostejši obliki zlorabe otrok. V raziskavi, ki je bila opravljena marca 2016, je bila ugotovljena razširjenost primerov spolne zlorabe najstnikov zaradi materialne koristi. V šolah se še vedno uporablja telesno kaznovanje. V letu 2016 so začeli izvajati vzorčni predlog zakona o pravosodnem sistemu obravnave otrok iz leta 2015, katerega cilji so preusmeritev zadev s formalnih sodišč k storitvam restorativne pravičnosti, odprava telesnega kaznovanja kot možnosti kaznovanja in zagotovitev pridržanja otrok v varni nastanitvi kot alternative zaporu. Za izključno obravnavo mladoletniških zadev je bilo ustanovljeno družinsko sodišče.

Pri vprašanjih LGBTI ni bilo ugotovljenega napredka, sporazumni spolni odnosi med osebami istega spola so še vedno nezakoniti, geji pa so žrtve diskriminacije (npr. pri zaposlovanju, iskanju stanovanja ter dostopu do izobraževanja in zdravstvenega varstva), verbalnega nadlegovanja in, čeprav redkeje, fizičnega nasilja. Antigva in Barbuda še vedno ohranja smrtno kazen, čeprav že od leta 1991 ni bila izvršena nobena usmrtitev. Edini zapor v državi je še vedno močno prenatrpan.

EU je v letu 2016 pri oblasteh še naprej načenjala ključna vprašanja človekovih pravic. V okviru Tretjega odbora GS ZN so bile izročene formalne demarše. Antigva in Barbuda kot del vzhodnokaribske podregije prejema pomoč EU v okviru EIDHR ter programa za organizacije civilne družbe. V zvezi s tem se potekajoči projekti med drugim osredotočajo na boj proti nasilju v družini. Ob koncu leta 2016 je bil za izvajanje izbran še en projekt, posebej namenjen Antigvi in Barbudi, katerega cilj je zmanjšati število povratnikov s povečanjem zaposlitvenih možnosti za ogrožene mlade.

Maja 2016 je bil v Antigvi in Barbudi opravljen splošni redni pregled. Svet za človekove pravice je končno poročilo sprejel septembra. Antigva in Barbuda je upoštevala 37 od 115 priporočil in se seznanila s še 78 drugimi. Svet za človekove pravice je pozdravil ratifikacijo Konvencije ZN o pravicah invalidov v letu 2016, napredek pri pravnih ukrepih za boj proti trgovini z ljudmi in sprejetje zakonov o pravosodnem sistemu obravnave mladoletnikov. Priporočeno je bilo, da si Antigva in Barbuda še naprej prizadeva izkoreniniti revščino, izboljša zdravstvene storitve z večjim dodeljevanjem sredstev, še naprej odpravlja nasilje nad ženskami in se zaveže k nediskriminaciji LGBTI oseb.

Argentinska republika

Stanje človekovih pravic v Argentini je na splošno dobro. Za obdobje po letu 1983, ko se je v deželo vrnila demokracija, je značilna vztrajna zavezanost človekovim pravicam. V veljavi je ambiciozna protidiskriminacijska zakonodaja, tudi na področju človekovih pravic LGBTI oseb, vendar v družbi še vedno obstaja precejšnja diskriminacija. Argentina ohranja zaveze na področju človekovih pravic na mednarodni ravni, vključno s pripravljenostjo za sprejem sirskih beguncev.

Glavni prednostni nalogi EU sta podpora sodelovanju civilne družbe v procesu oblikovanja politik ter podpora ustreznim državnim agencijam in organizacijam civilne družbe, dejavnim na področju varstva človekovih pravic in promocije opolnomočenja žensk. EU poleg tega izvaja dejavnosti v podporo socialni vključenosti in zmanjšanju revščine, boju proti nasilju zaradi spola in reševanju problematike institucionalnega nasilja.

Glavni problemi na področju varstva človekovih pravic v Argentini so povezani z neenakostjo porazdelitve dohodka in posledično visokimi stopnjami revščine, nasiljem zaradi spola ter toleriranjem institucionalnega nasilja kot posledico neučinkovitosti pravosodnega sistema in korupcije v vrstah varnostnih sil. Med probleme na področju človekovih pravic, ki so bili leta 2016 deležni mednarodne pozornosti, med drugim spadata primer Milagro Sala (skoraj enoletni zapor v predkazenskem postopku za vodjo avtohtonega ljudstva, tesno povezano s prejšnjo administracijo v provinci Jujuy in med drugim obtoženo poneverbe) ter pojav ksenofobične in protipriseljenske retorike v uradni politiki.

Poleg tega visoka stopnja revščine (32 %) ustvarja plodna tla za nasilje, povezano z drogami, in porast prestopništva, kar sproža zahteve po strožjih odzivih na kazniva dejanja. Poteka modernizacija pravosodja in varnostnih sil, zlasti z namenom povečanja njihove učinkovitosti.

Nasilje zaradi spola in feminicid sta kljub napredku na področju zakonodaje in velikim demonstracijam, v katerih se vrstijo pozivi k ukrepanju za zaščito žensk, prav tako še vedno pogosta pojava. Razlog za skrb ostaja tudi institucionalno nasilje, povezano s korupcijo in nedelujočim pravosodjem.

Zakon o dostopu do javnih informacij in ustanovitev neodvisne agencije, ki bo omogočila njegovo izvajanje, ter projekt za spodbujanje preglednosti in odgovornosti v volilnem sistemu imata velik potencial za izboljšanje kakovosti demokratičnega upravljanja. Poleg tega vlada izvaja kampanje ozaveščanja o enakosti spolov, nasilju na podlagi spola in človekovih pravicah LGBTI oseb.

Sodelovanje civilne družbe v javnem odločanju se po državi razlikuje. Najrevnejše skupine prebivalstva imajo omejen dostop do procesa odločanja, klientelizem pa je še vedno močno razširjen, zlasti v provincah. Skupine, ki jih sestavljajo revni, migranti in avtohtono prebivalstvo, imajo zelo omejen dostop do organov odločanja.

Dialog o človekovih pravicah med EU in Argentino bo potekal v začetku leta 2017. Pred začetkom dialoga bo organizirano odprto posvetovanje s civilno družbo, oba pa bosta služila kot osnova za oblikovanje strategije na področju človekovih pravic.

Delegacija EU v Argentini sodeluje z različnimi argentinskimi nevladnimi organizacijami za človekove pravice, ki lahko svobodno opravljajo svoje dejavnosti. Splošno stanje na področju svobode govora je prav tako dobro. EU prek več programov pomoči pozorno spremlja položaj avtohtonih skupnosti v revnejših severnih provincah. Podpora v okviru EIDHR se izvaja v obliki petih potekajočih projektov v skupni vrednosti 3,2 milijona EUR, ki so usmerjeni v socialno vključevanje, boj proti revščini in nasilju zaradi spola, sodelovanje civilne družbe in krepitev njenih zmogljivosti, poglobitev medinstitucionalnega sodelovanja, promocijo opolnomočenja žensk ter snovanje in izvajanje javnih politik. Vseh pet projektov se bo izteklo v letu 2017.

Delegacija EU je sodelovala na seminarjih o enakosti spolov in opolnomočenju žensk. Vodja delegacije je vpeljal nagrado Emar Acosta za trajnostno vodenje v javni službi, ki priznava potrebo po večji vlogi žensk v javni službi in politiki.

EU in Argentina imata skoraj vedno enaka stališča v okviru globalnih forumov, kot sta Svet ZN za človekove pravice in GS ZN. Naslednji splošni redni pregled za to državo naj bi potekal novembra 2017.

Med nujne izzive spada izboljšanje izvajanja obsežne zakonodaje s področja človekovih pravic. V prihodnjih mesecih je treba obravnavati pomanjkanje zanesljivih statističnih podatkov, ki otežuje spremljanje in določanje meril o izvajanju.

Zveza Bahami

Najbolj skrb vzbujajoča problema v letu 2016 sta bila enakost spolov in obravnavanje migrantov. Prepričljiva referendumska zavrnitev sprememb, ki naj bi privedle do večje enakosti z vidika pravic otrok in zakoncev, je bila veliko razočaranje in jo je mogoče razumeti kot korak nazaj pri obravnavi kršitev človekovih pravic.

Strateške prednostne naloge EU na Bahamih v letu 2016 so bile promoviranje enakosti spolov, spoštovanje pri obravnavi migrantov in vprašanjih državljanstva, izboljšanje razmer v zaporih ter odprava smrtne kazni. Drugi izzivi so se nanašali še na sodne zaostanke, pravice otrok in ratifikacijo vseh relevantnih instrumentov ZN.

Bahami so ena od redkih držav na svetu, ki z zakonom še vedno dopušča neenakost med spoloma in diskriminacijo na podlagi spola. Najočitnejši primeri v ustavi so neenakost v zvezi z možnostjo prenosa bahamskega državljanstva, neenakost med otroci ter neenakost med poročenimi in samskimi osebami. Referendumsko in parlamentarno glasovanje, potrebno za sprejetje štirih ustavnih sprememb na področju enakosti spolov, je bilo 7. junija 2016. Kljub temu, da so predlagane spremembe podpirali celotna vlada, opozicija in mednarodne organizacije, so jih Bahamci prepričljivo zavrnili.

Izvajanje politike priseljevanja, sprejete novembra 2014, je zaradi obtožb o ekscesih v vrstah policije in drugih kršitvah človekovih pravic še vedno sporno. Obstajajo resni pomisleki, da so še posebej na udaru migranti s Haitija. Približno 30 000 do 50 000 priseljencem s Haitija in njihovim otrokom naj bi odrekli bahamsko državljanstvo, čeprav so bili nekateri med njimi rojeni na Bahamih; ker ga nimajo niti na Haitiju, tako dejansko ostajajo brez državljanstva.

Na Bahamih je en sam zapor, ki ga sestavljajo preiskovalni pripor, kjer priporniki čakajo na sojenje, območje ženskega zapora ter objekta z najmanjšo in z največjo varnostjo, pri čemer slednji vključuje enoto, kjer so nastanjeni obsojeni morilci. Po navedbah vlade je zaradi finančnih omejitev prišlo do hude prenatrpanosti, ki naj bi jo deloma omilili z gradnjo centra za pridržanje priseljencev zunaj območja zapora in z gradnjo poslopja preiskovalnega pripora z 80 celicami. Vendar še vedno poročajo o slabih razmerah v tem priporu, kjer naj bi imeli omejen dostop do osnovnih potrebščin in zdravstvene oskrbe, pogosto pa naj bi prihajalo tudi do fizičnih zlorab s strani paznikov.

Bahamske oblasti ohranjajo smrtno kazen, čeprav že od leta 2000 ni bila izvršena nobena usmrtitev; trenutno nanjo čaka ena oseba. Zadnje prizivno sodišče za Bahamce ostaja državni svet zaupnikov Velike Britanije, s čimer torej velja dejanski moratorij, saj pravica do pritožbe preprečuje izvršitev smrtne kazni.

EU pri vladi in drugih deležnikih še naprej odpira vprašanja v zvezi s človekovimi pravicami, vključno z vprašanji enakosti spolov, zlasti kar zadeva prihodnje ukrepe za spodbujanje enakosti spolov po zavrnitvi štirih predlogov zakonov o ustavnih spremembah na referendumu, in z obravnavo migrantov, zlasti Haitijcev. Še naprej bo lobirala za odpravo smrtne kazni na Bahamih.

Med pomembne izzive v prihodnosti spadajo pravice žensk in otrok, pravice migrantov in drugih ranljivih skupin, razmere v zaporih in odprava smrtne kazni.

Barbados

Splošno stanje predstavlja nenehne izzive na področjih pravic žensk in otrok, nasilja v družini, spola in spolne usmerjenosti, zaporov in pravosodja. V letu 2016 so bili sprejeti zakonodajni ukrepi za boj proti nasilju zaradi spola ter za večjo zaščito žensk in otrok, v pripravi pa so še drugi.

EU podpira prizadevanja barbadoške vlade za boj proti nasilju v družini ter fizični in spolni zlorabi otrok, pa tudi za krepitev pravne države. Poleg tega poziva k odpravi smrtne kazni in boju proti diskriminaciji LGBTI oseb.

Pomanjkanje konkretnih informacij ter neustrezni mehanizmi zbiranja in vrednotenja podatkov veljajo za eno od glavnih ovir pri boju proti nasilju zaradi spola. Najpogostejša oblika zlorabe otrok je zanemarjanje, takoj za njim pa fizična zloraba. Sredstev za obravnavo približno 700 zadev, kolikor jih je prijavljenih na letni ravni, je premalo. Sodstvo se spopada s problemom sistemskih zaostankov in velikega števila pripornikov, ki čakajo na sojenje. LGBTI skupnost je še vedno tarča stigmatizacije, diskriminacije in, čeprav redkeje, fizičnega nasilja. Vendar je v medijih vedno več glasov, ki zagovarjajo pravice gejev. Nekateri barbadoški politiki so dali zelo spodbudne izjave, čeprav aktivisti civilne družbe vlado obtožujejo, da pred mednarodno skupnostjo le navidez podpira človekove pravice LGBTI oseb. Barbados ima še vedno obvezno smrtno kazen, čeprav zanjo velja dejanski moratorij. Razprava o odpravi obvezne smrtne kazni za izdajstvo in umor, ki se je v parlamentu začela leta 2015, je bila začasno prekinjena.

Januarja 2016 je parlament sprejel predlog zakona o preprečevanju trgovine z ljudmi, s katerim je uveljavil Protokol ZN za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti ženskami in otroki. Istočasno je sprejel spremembo zakona o kaznivih dejanjih zoper spolno nedotakljivost, v kateri je opredeljen pojem posilstva v partnerski zvezi. Februarja 2016 je bil sprejet predlog zakona o nasilju v družini iz leta 2016, katerega cilj je krepitev zaščite žrtev in odgovornosti storilcev. Predlog zakona o pravosodnem sistemu obravnave mladoletnikov še ni bil sprejet.

Na lokalni ravni ima EU redni politični dialog in neformalne pogovore z vlado, opozicijo, civilno družbo in drugimi ustreznimi deležniki, v katerih dejavno načenja ključna vprašanja človekovih pravic. V okviru Tretjega odbora GS ZN so bile izročene formalne demarše. Dialog o smrtni kazni se nadaljuje in vlada je sprejela ukrepe za spremembo zakona o kaznivih dejanjih zoper osebo; namen te spremembe je odpraviti obvezno smrtno kazen za umor.

Barbados je prejemnik regionalnih dodeljenih sredstev v okviru EIDHR in programa za organizacije civilne družbe. Potekajoči projekti se osredotočajo na reševanje problematike nasilja v družini kot tudi na vključevanje oseb z motnjami v duševnem razvoju v zaposlovanje prek poklicnega usposabljanja in posredovanja zaposlitev. V letu 2016 je bil dogovorjen nov projekt, v okviru katerega naj bi ustvarili trajnostne vire preživetja za podeželske kmete.

Belize

Najbolj skrb vzbujajoča področja v letu 2016 so bila korupcija, pravice otrok in diskriminacija ranljivih skupin. Sodba vrhovnega sodišča, s katero je razveljavilo državni zakon o sodomiji, je korak v pravo smer.

Prednostna področja EU v Belizeju so med drugim promoviranje nediskriminacije ranljivih in avtohtonih skupin, varstvo pravic otrok in mladih, zavzemanje za enakost spolov in preprečevanje nasilja nad ženskami ter prizadevanje za odpravo smrtne kazni.

Zabeleženi so bili primeri kršitev v postopku pridobivanja državljanstva ter izdajanja neregularnih vizumov in potnih listov osebam, ki so na mednarodni ravni osumljene, da se ukvarjajo s pranjem denarja, in trgovcem z ljudmi. Prav tako so bile zabeležene nepravilnosti in zlorabe pri razdelitvi zemlje, ki negativno vplivajo na revne. Zaupanje v vlado je upadlo tako zaradi navedenih imigracijskih in zemljiških škandalov kot zaradi poslabšanja gospodarskega položaja in porasta nasilja tolp.

Z vlado potekajo razprave v podporo političnim in zakonodajnim spremembam, s katerimi naj bi zagotovili boljši položaj otrok, ki bi imeli tudi lažji dostop do mehanizma za pritožbe in mehanizma pravnih sredstev. Decembra je imela delegacija obsežne pogovore z organizacijami civilne družbe, da bi jih spodbudila k aktivnejšemu odzivanju na razpise EU za zbiranje predlogov v okviru EIDHR, ki je med drugim namenjen podpori varnosti otrok in mladih, s poudarkom na ogroženih mladih iz revnih skupnosti.

Po podatkih Urada ZN za droge in kriminal (UNODC) je imel Belize v letu 2010 drugo najvišjo stopnjo spolnega nasilja v Srednji Ameriki. Ženske so izpostavljene zlorabam in nasilju v družini ter neenakosti med spoloma, soočajo pa se tudi s problemom visokega deleža nosečnosti med najstnicami in z omejenimi možnosti. S posebno odposlanko za ženske in otroke ter prvo damo Belizeja Kim Simplis Barrow so v letu 2016 potekali pogovori o sodelovanju pri pobudah za spodbujanje enakosti spolov in ozaveščanje o nasilju zaradi spola v Belizeju. V letu 2017 bodo prvič potekale dejavnosti, organizirane v času posebnih dni, tudi mednarodnega dneva žensk in 16 dni aktivizma proti nasilju nad ženskami.

Vprašanja človekovih pravic, vključno z ozaveščenostjo o enakosti spolov, so vključena v vse programe pomoči EU v Belizeju. UNICEF je leta 2016 s sredstvi EU v okviru EIDHR izvedel projekt za oblikovanje spodbudnega okolja za zaščito otrok.

Med prihodnje izzive spadajo zagotavljanje nediskriminacije ranljivih skupin, varstvo in promoviranje pravic otrok in mladih ter enakosti spolov, boj proti nasilju na podlagi spola, ratifikacija še neratificiranih konvencij ZN, pa tudi izvajanje zakonodaje.

Večnacionalna država Bolivija

Bolivija ima splošno dobro uradno osnovo za varstvo človekovih pravic. V zadnjem desetletju je na področju človekovih pravic prišlo do nekaterih pozitivnih premikov. V ustavi iz leta 2009 je zajamčeno največje število človekovih pravic doslej, revščina je upadla, udejstvovanje avtohtone večine v političnem sistemu pa se je znatno povečalo.

Vendar je zagotavljanje sistematičnega in učinkovitega izvajanja zakonodaje tudi v letu 2016 predstavljalo izziv. Junija je potekalo vrhunsko srečanje državnega sodstva, na katerem naj bi pripravili smernice za reformo sodstva, kljub temu pa je nujna dodatna okrepitev pravosodnega sistema in institucionalnih zmogljivosti. Zagotavljanje doslednega spoštovanja temeljnih svoboščin je še vedno velik izziv. Leto 2016 so zaznamovali socialni protesti in demonstracije, ki so včasih privedli do nasilja.

Prednostne naloge EU so krepitev pravne države, izboljšanje dostopa do pravnega varstva in varstvo pravic avtohtonih ljudstev. EU poleg tega podpira odpravo nasilja nad ženskami, deklicami in dečki ter krepitev pravic LGBTI skupnosti. Delegacija EU v Boliviji je ena izmed delegacij, ki so bile poskusno izbrane, da bi povečale skladnost in učinkovitost podpore EU demokraciji v skladu s programom EU za ukrepanje v podporo demokraciji.

V Boliviji je še posebej zaskrbljujoča minimalna starost za zaposlitev (ta je v nekaterih primerih določena pri 10 letih), ki je v nasprotju s konvencijo MOD št. 138. Skrb vzbujajoči sta tudi visoka raven nasilja nad ženskami in pretirana uporaba pripora v predkazenskem postopku. Participativni mehanizem za posvetovanje z avtohtonimi ljudstvi je pomanjkljiv. Zakon iz leta 2013, ki organizacijam civilne družbe podeljuje pravno osebnost, po mnenju posebnega poročevalca ZN o pravici do svobode miroljubnega zbiranja in združevanja omejuje svobodo združevanja.

Bolivija je v letu 2016 sprejela nekatere dodatne ukrepe za utrditev pravnega okvira za človekove pravice. Varstvo pravic žensk se je s sprejetjem izvedbene uredbe iz leta 2016 o izvajanju zakona proti nadlegovanju in političnemu nasilju na podlagi spola iz leta 2012 izboljšalo. Človekove pravice LGBTI oseb so se okrepile z zakonom o spolni identiteti iz leta 2016, ki transseksualnim in transspolnim osebam omogoča spremembo imena in spola v pravnih identifikacijskih dokumentih.

EU je z Bolivijo ob različnih priložnostih še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji, tudi v okviru spremljanja njenih zavez na področju človekovih pravic na podlagi sheme GSP+. Še naprej je sodelovala tudi z organizacijami civilne družbe.

EU je v letu 2016 še naprej zagotavljala finančno podporo prek DCI in EIDHR. V letu 2016 je bilo v okviru EIDHR šest veljavnih pogodb (v vrednosti 2,5 milijona EUR), ki so usmerjene v človekove pravice LGBTI oseb in cilje v zvezi s pravosodjem kot tudi v trgovino z ženskami in nasilje nad njimi. EU je poleg tega začela podpirati usposabljanje poslancev, da bi izboljšali kakovost zakonodaje.

Bolivija je v večstranskem okviru ratificirala vse ključne mednarodne in regionalne konvencije o človekovih pravicah. V obdobju 2015–2017 je članica Sveta ZN za človekove pravice.

Med prihodnje izzive Bolivije spada zlasti konkretizacija ukrepov za izkoreninjenje dela otrok in njegovih izvorov v dialogu z MOD. Poleg tega mora ta država sprejeti dodatne ukrepe za odpravo nasilja nad ženskami, pa tudi zakonodajo o participativnem mehanizmu za posvetovanje z avtohtonimi ljudstvi. Obstaja stalna potreba po krepitvi institucionalnih zmogljivosti in pravosodnega sistema, vključno s konkretnimi ukrepi za izboljšanje razmer v zaporih in odpravo pretirane uporabe pripora v predkazenskem postopku.

Federativna republika Brazilija

Brazilija je v zadnjem desetletju dosegla precejšen napredek na področju varstva človekovih pravic, vendar ostaja še mnogo izzivov, hkrati pa bi trenutna gospodarska recesija utegnila ogroziti tudi nekaj že doseženega napredka. Ratificirala je skoraj vse pomembne mednarodne konvencije o človekovih pravicah in ima vodilno vlogo pri varstvu državljanskih pravic na spletu.

Prednostne naloge EU v Braziliji so med drugim svoboda združevanja, zagovorniki človekovih pravic, vključno z vodji avtohtonih ljudstev, nediskriminacija, podjetništvo in človekove pravice, pravna država ter dobro upravljanje.

V letu 2016 so še naprej obširno poročali o izzivih, povezanih s človekovimi pravicami, v Braziliji, zlasti kar zadeva nasilje nad ženskami, zastraševanje in nasilje, vključno z umori nekaterih novinarjev, vodij avtohtonih ljudstev in zagovornikov človekovih pravic, nasilne konflikte zaradi zemljišč, pogosto med avtohtonimi skupinami in poslovnimi interesi, prisilne izselitve, povezane z izvedbo večjih infrastrukturnih projektov, kot je gradnja jezov hidroelektrarn, ali – v času olimpijskih iger – prenatrpane zapore, v katerih niso zajamčene osnovne človekove pravice in telesna nedotakljivost zapornikov, pa tudi primere pretirane uporabe sile s strani policije. Ko gre za jamčenje človekovih pravic, revnejše države pogosto zaostajajo.

V letu 2016 so se napetosti na političnem prizorišču zaradi gospodarske recesije še povečale in dosegle vrhunec z odpoklicem predsednice Dilme Rousseff zaradi kršitve zakona o fiskalni odgovornosti.

Preiskave dejavnosti družbe Petrobras so razkrile vsesplošno korupcijo, v katero sta vpleteni gospodarska in politična elita. Preiskujejo številne politike, vključno s predsednikom poslanske zbornice, ki je bil odstavljen in nato aretiran zaradi obtožb o korupciji. Več članov vlade sumijo, da so imeli koristi od podkupovalne sheme. Vrhovno volilno sodišče predsednika Michela Temerja in nekdanjo predsednico Dilmo Rousseff preiskuje zaradi domnevnega prejemanja nezakonitih sredstev za financiranje kampanje med predsedniško kampanjo leta 2014.

Na ostre kritike je naletelo nekaj kontroverznih zakonodajnih predlogov, zlasti predlog zakona o preprečevanju korupcije, ki velja za poskus vpliva na neodvisnost sodstva in upočasnitev protikorupcijskih preiskav, ter predlog za spremembo ustave in pooblastitev kongresa za razmejitev zemljišč avtohtonih ljudstev, ki zaradi močne zastopanosti kmetijsko-predelovalne industrije v kongresu velja za grožnjo pravicam avtohtonih ljudstev.

EU je v dvostranskih odnosih z Brazilijo še naprej podpirala človekove pravice prek vseh razpoložljivih instrumentov, tudi v okviru političnega dialoga, projektov sodelovanja, delavnic in obiskov. Poleg tega je za leto 2017 načrtovano srečanje v okviru dialoga o človekovih pravicah.

EU in njene države članice so organizirale več obiskov na terenu pri zagovornikih človekovih pravic in avtohtonih skupinah ter se udeleževale sej odbora za preiskavo konfliktov med avtohtonimi skupnostmi in lastniki zemljišč. Evropski parlament je sprejel resolucijo o položaju ljudstva Guarani Kaiowá v brazilski zvezni državi Mato Grosso do Sul, poslanci Evropskega parlamenta pa so omenjeno skupnost tudi obiskali. Poleg tega je EU ob usklajevanju z državami članicami skušala z neformalnimi pobudami vplivati na nacionalne organe v sodni zadevi, povezani s človekovimi pravicami.

EU je organizirala obisk članov brazilskega nacionalnega mehanizma za preprečevanje mučenja v EU in v Svetu Evrope, da bi izmenjali izkušnje o preprečevanju mučenja v centrih za pridržanje.

EU je še naprej sodelovala z organizacijami civilne družbe v Braziliji in pozivala k zagotovitvi odprtega prostora zanje, prav tako pa je organizirala dejavnosti za promocijo enakosti spolov in ozaveščanje o človekovih pravicah, podpiranje pravic avtohtonih ljudstev in zagovornikov človekovih pravic, izboljšanje pogojev za LGBTI osebe ter preprečevanje nasilja nad otroki in mladostniki. Nadaljevala je tudi delo na področju družbene odgovornosti podjetij, podjetništva in človekovih pravic ter omogočala izmenjave med brazilskimi in evropskimi podjetji, katerih cilj je širjenje najboljših praks glede odgovornega ravnanja podjetij in človekovih pravic.

EU je v letu 2016 z organizacijami civilne družbe, ki pokrivajo različne prednostne naloge, sklenila 19 novih pogodb o nepovratnih sredstvih v skupni vrednosti 19,7 milijona EUR. Od tega je bilo 2,5 milijona EUR namenjenih za podporo enakosti spolov in krepitvi vloge žensk, kar dopolnjuje že potekajoče projekte v vrednosti 2,4 milijona EUR, 0,8 milijona EUR za podporo potomcem Afričanov, ki je vključena tudi v potekajoče projekte v skupni vrednosti 2,3 milijona EUR za podporo avtohtonim skupnostim in skupnostim potomcev Afričanov, 0,9 milijona EUR za podporo pravicam LGBTI skupnosti, 8,3 milijona EUR za podporo pravicam otrok in mladostnikov ter 0,5 milijona EUR za podporo človekovim pravicam v centrih za pridržanje.

EU uspešno sodeluje z Brazilijo v mednarodnih forumih, zlasti v Svetu za človekove pravice, kjer je Brazilija pomemben akter. Naslednji splošni redni pregled za to državo bo potekal maja 2017.

Eden od glavnih izzivov za Brazilijo je povezan s pravicami avtohtonih prebivalcev. Posebna poročevalka ZN o pravicah avtohtonih ljudstev, ki je Brazilijo obiskala marca 2016, je ugotovila, da ima Brazilija sicer kar nekaj zglednih ustavnih določb v podporo pravicam avtohtonih ljudstev, vendar pa je na področju varstva teh pravic prišlo do nazadovanja, zato je vlado pozvala, naj poskrbi za fizično varnost vodij avtohtonih ljudstev, preišče vse napade na avtohtone prebivalce in njihove umore, storilce privede pred sodišče ter dokonča proces razmejitve zemljišč.

Kanada

Kanada ostaja podobno misleča in strateška partnerica EU ter njena tesna zaveznica na področju človekovih pravic, pri čemer z njo tesno sodeluje tudi v okviru ZN in na njihovem sedežu. Potem ko sta EU in Kanada 30. oktobra 2016 podpisali sporazum o strateškem partnerstvu, je še veliko možnosti za izboljšanje sodelovanja med njima tako pri spodbujanju človekovih pravic v tretjih državah kot pri notranji problematiki.

Kanada že dolgo uživa velik ugled podpornice in zagovornice človekovih pravic po vsem svetu. Z izvolitvijo predsednika liberalne stranke in borca za človekove pravice Justina Trudeauja za predsednika vlade oktobra 2015 se je ta njen status le še utrdil.

Potem ko je nova vlada sprejela vključujočo in napredno agendo, je na domačem prizorišču glavno vprašanje človekovih pravic še vedno položaj nekaterih avtohtonih ljudstev. Kljub obsežnemu pravnemu okviru, ki vključuje več pravic, se kar nekaj kanadskih avtohtonih ljudstev še vedno sooča z različnimi težavami, kot so slabi življenjski pogoji, slabši dostop do izobraževanja, različne oblike diskriminacije in večja izpostavljenost zlorabam, zlasti med ženskimi pripadnicami avtohtonih skupnosti.

V letu 2016 je vlada sprejela dva pomembna ukrepa, povezana s pravicami avtohtonih ljudstev: prvi je umik kanadskih pridržkov in nova zaveza doslednemu izvajanju Deklaracije ZN o pravicah avtohtonih ljudstev (UNDRIP), drugi pa uvedba javne preiskave v primerih pogrešanih in umorjenih pripadnic avtohtonih skupnosti, pri čemer oba ukrepa odgovarjata na nekatere kritike in priporočila Odbora ZN za človekove pravice iz leta 2015 za to državo.

V okviru prizadevanj za rešitev te problematike je kanadska zvezna vlada v proračunu iz marca 2016 za nove izdatke za programe za avtohtone skupnosti, tudi za financiranje izobraževanja, vodo v rezervatih ter storitve za otroke in družine, v naslednjih petih letih namenila 8,4 milijarde CAD. Čeprav „prvi narodi“ (angleško „*First Nations*“) pozdravljajo nova pozitivna prizadevanja vlade, pa trenutno niso optimistični glede učinkovitosti kratkoročnih začasnih ukrepov. Poleg tega so izrazili zaskrbljenost nad dejstvom, da je večina namenskih sredstev predvidenih za izplačilo po letu 2019 (tj. po naslednjih načrtovanih zveznih volitvah), zato obstaja nevarnost, da jih nova vlada, če bodo njene politične prioritete drugačne, prekliče.

To vprašanje spada v pristojnost provinc in ozemelj (komisij in sodišč za človekove pravice).

Druge pritožbe o kršitvah človekovih pravic so vložile predvsem druge manjšinske skupine. Kanadska komisija za človekove pravice, ki uporablja kanadski zakon o človekovih pravicah in zagotavlja tudi skladnost z zakonom o enakosti na področju zaposlovanja, je sporočila, da je bilo 58 % od skupno 1 207 pritožb, kolikor jih je prejela leta 2015, vloženih zaradi diskriminacije na podlagi invalidnosti, 16 % pa zaradi diskriminacije na podlagi nacionalne ali etnične pripadnosti.

Osrednjega pomena za nacionalne politike Kanade so tudi vprašanja spola. Najpomembnejše med njimi je vnovično posvečanje pozornosti nasilju nad ženskami (zlasti pripadnicami avtohtonih skupnosti).

Na mednarodni in večstranski ravni so prizadevanja Kanade na področju človekovih pravic usmerjena v naslednja tematska vprašanja: enakost spolov ter človekove pravice žensk in deklet, otroci in mladina, vprašanja avtohtonih prebivalcev na mednarodni ravni, svoboda veroizpovedi oziroma prepričanja, človekove pravice LGBTI oseb, zagovorniki človekovih pravic, begunci, osebe z invalidnostmi, podnebne spremembe in človekove pravice ter svoboda na spletu.

Kanada ima že po tradiciji vodilni položaj v svetu, ko gre za promocijo in varstvo pravic žensk in enakosti spolov. Vlada meni, da je enakost spolov vprašanje človekovih pravic ter bistven element trajnostnega razvoja, socialne pravičnosti, miru in varnosti. Razsežnost enakosti spolov je vključena v mednarodne razvojne politike Kanade.

Marca 2016 je vlada parlamentu predložila svoj imigracijski načrt, s katerim liberalci uresničujejo svojo predvolilno obljubo in v katerem je poudarek na povečanju števila družin, upravičenih do ponovne združitve, in števila beguncev ter hkratnem rahlem zmanjšanju ekonomske migracije. V zvezi s tem je v vladnem načrtu predvidena preselitev 44 800 beguncev, vključno s 25 000 begunci iz Sirije. Konec februarja 2016 je vladi uspelo preseliti 25 000 Sircev; od decembra 2016 naprej je bilo preseljenih več kot 35 000 beguncev.

Oktobra 2016 je vlada predložila imigracijski načrt za leto 2017, v katerem si je zastavila drugačne prednostne naloge kot za leto 2016: več ekonomskih priseljencev in znatno zmanjšanje števila beguncev, ki jih bo država sprejela. V njem je predvidenih 25 000 dodatnih preselitev, v primerjavi s 44 800 za leto poprej (še posebej občutno je zmanjšanje števila beguncev, ki jih financira vlada).

EU je v letu 2016 redno obravnavala vprašanja človekovih pravic s sogovorniki in deležniki, kadar in kjer je bilo to primerno. Delegacija EU je v vseh dejavnostih javne diplomacije, kot so govori, gradivo na spletnih straneh in tiskano gradivo ter družbeni mediji, izpostavljala načela EU o spoštovanju človekovih pravic. Vzpostavljen je bil redni dialog o človekovih pravicah; zadnje srečanje je bilo 28. junija 2016 v Torontu.

Republika Čile

Splošno stanje človekovih pravic v Čilu je dobro. Čile je demokratična država, ki je ratificirala glavne mednarodne in regionalne konvencije o človekovih pravicah. Nasilje nad ženskami je kljub temu še vedno problem, tako kot pomanjkanje standardiziranih postopkov za ravnanje s pridržanimi osebami.

Vlada je začela proces reforme ustave na podlagi participativnega postopka, njen verjetni cilj pa bo vključitev celovitega in uravnoteženega seznama pravic, dolžnosti in jamstev, v skladu s pravicami iz načel, deklaracij in konvencij o človekovih pravicah.

Prednostne naloge EU v letu 2016 so bile med drugim enakost spolov, pravice avtohtonih ljudstev, človekove pravice LGBTI oseb, ukrepi za ohranitev kolektivnega spomina na vojaško diktaturo v obdobju 1973–1990, podjetništvo in človekove pravice ter medsektorska vprašanja, kot sta krepitev civilne družbe in sodelovanje v mednarodnih forumih.

Sporazum o pridružitvi EU-Čile, ki se izvaja že od leta 2003, temelji na spoštovanju demokratičnih načel, temeljnih človekovih pravic in načel pravne države, ki so hkrati njegovi bistveni elementi. V okviru izvajanja tega sporazuma je bil v letu 2009 vzpostavljen poseben dialog o človekovih pravicah, ki poteka vsako leto. V letu 2016 je bila sklicana prva seja skupnega posvetovalnega odbora EU-Čile, ki bo zagotavljal, da bodo pri izvajanju pridružitvenega sporazuma ustrezno upoštevana stališča civilne družbe in socialnih partnerjev.

V letu 2016 sta se nadaljevala dialog in tesno sodelovanje EU s Čilom pri vprašanjih človekovih pravic. Sedmi dialog o človekovih pravicah med EU in Čilom je potekal 12. decembra.

EU je v podporo projektom na področjih, povezanih s človekovimi pravicami, zagotovila več kot milijon EUR. V letu 2016 se je zaključila faza izvajanja projektov, sofinanciranih v okviru proračunskih vrstic NSA-LA in EIDHR. V letu 2017 naj bi bili objavljeni novi razpisi za zbiranje predlogov, katerih poudarek naj bi bil na novih prednostnih nalogah iz strategije EU in Čila na področju človekovih pravic za obdobje 2016–2020.

Čile zgledno sodeluje z mehanizmi ZN, pošilja redna poročila organom za spremljanje pogodb in Svetu za človekove pravice (v okviru splošnega rednega pregleda – naslednji bo potekal januarja 2019) ter vzdržuje stike v okviru posebnih postopkov Sveta za človekove pravice.

Republika Kolumbija

Od začetka mirovnih pogajanj se je splošno stanje človekovih pravic izboljšalo, vendar še vedno ostajajo veliki izzivi. To stanje bi se lahko zaradi izvajanja mirovnega sporazuma z Oboroženimi revolucionarnimi silami Kolumbije (FARC) – ob strukturnih problemih spričo omejenih zmožnosti države za zagotavljanje učinkovite zaščite na nekaterih področjih – kratkoročno poslabšalo, zlasti ko gre za položaj zagovornikov človekovih pravic, medtem ko se druge skupine borijo za zapolnitev praznine, ki jo je za seboj pustil FARC.

Pereči problemi poleg tega še naprej vplivajo na ženske in otroke. Kar zadeva področje ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic, visoka stopnja revščine vpliva na dostop do zdravstva, izobraževanja, oskrbe z vodo in sanitarnih storitev. Še posebej ranljive so afriško-kolumbijske in avtohtone skupnosti. MOD je še naprej skrbno preiskovala pomanjkljivosti pri uresničevanju temeljnih delovnih standardov, zlasti svobode združevanja. Po drugi strani si bo treba s pomočjo pokonfliktnih mehanizmov prizadevati za rešitev kompleksnih vprašanj, kot so pravice žrtev, izvensodne usmrtitve, prisilno razseljevanje, vračanje zemljišč in tranzicijska pravičnost.

Dolgoročno pa obstaja široko soglasje, da bo mirovni sporazum privedel do večje prisotnosti države in dolgoročnega izboljšanja stanja človekovih pravic v državi. Vlada je že dala spodbudne znake, da bo varstvo človekovih pravic v središču njenih prizadevanj za vzpostavitev miru in bo vključeno v vse regionalne razvojne načrte v okviru izvajanja mirovnega sporazuma, ki naj bi poleg tega prispeval k izboljšanju priznavanja pravic žrtev do pravnega varstva in odprave krivic ter omogočil vračanje zemljišč razseljenim osebam in ponovno vključitev otrok vojakov.

Čeprav ima Kolumbija širok nabor institucij, ki se bodisi posredno bodisi neposredno ukvarjajo s človekovimi pravicami, številne izmed njih prejemajo premalo finančnih sredstev, imajo premalo osebja in so premalo zastopane v številnih delih države.

Medtem ko je vidno nadaljnje doseganje napredka z vidika zakonodajnih ali regulativnih reform, je treba učinkovito izvajanje in izvrševanje teh reform, zlasti na regionalni in lokalni ravni, izboljšati, še vedno pa obstajajo tudi nerešeni problemi. Korupcija, birokracija in pomanjkljiva moč institucij na več območjih države še vedno onemogočajo ustrezen odziv na kršitve človekovih pravic in vodijo v visoke stopnje nekaznovanosti (kar zlasti vpliva na zagovornike človekovih pravic, sindikaliste in tožnike v zemljiških sporih).

Prednostne naloge EU so med drugim zagovorniki človekovih pravic, pravice žensk, otroci v oboroženih konfliktih, nekaznovanje in manjšine (zlasti afriško-kolumbijska in avtohtona ljudstva), v prihodnje pa bodo med njimi tudi podjetništvo in človekove pravice, tranzicijska pravičnost in pravice žrtev.

EU še naprej sodeluje s kolumbijskimi oblastmi pri varstvu človekovih pravic, zlasti v okviru dialogov o človekovih pravicah in podpore mirovnemu procesu. Deseto srečanje v okviru letnega dialoga je bilo 13. julija 2016 v Bruslju. Na njem so bila obravnavana številna ključna vprašanja, kot so promocija in spoštovanje pravic žensk in otrok, zaščita zagovornikov človekovih pravic, boj proti nekaznovanju ter podjetništvo in človekove pravice.

Podpora zagovornikom človekovih pravic je še vedno eno izmed prednostnih področij EU, saj njihov položaj ostaja kritičen. Še posebej ranljive skupine zagovornikov človekovih pravic so tožniki v zemljiških sporih ter vodje avtohtonih ljudstev in vodje skupnosti. Vlada je okrepila prizadevanja za njihovo zaščito, zlasti potem, ko je v letu 2016 število umorov zagovornikov človekovih pravic zastrašujoče naraslo. EU je javno izrazila zaskrbljenost in v letu 2016 dala dve izjavi na lokalni ravni (eno 17. marca, drugo 22. novembra). Poleg tega je pozvala pristojne organe, naj raziščejo vse umore in odgovorne privedejo pred sodišče, hkrati pa pozdravila ukrepe predsednika republike, ki je generalno državno tožilstvo zaprosil, naj pospeši preiskave in postopke v teku.

EU je v letu 2016 še naprej zagotavljala finančno podporo projektom za krepitev varstva človekovih pravic s poudarkom na zagovornikih človekovih pravic, ženskah in otrocih. Podpora EU v okviru EIDHR je s povprečno milijonom EUR na proračunsko leto od leta 2014 pripomogla h krepitvi organizacij civilne družbe ter podpori promociji in zaščiti zagovornikov človekovih pravic, pa tudi kolektivnih pravic in vračanja zemljišč. EU bo z dvema razpisoma za zbiranje predlogov na državni in svetovni ravni, ki ju je objavila v letu 2016, podpirala dejavnosti za otroke v oboroženih konfliktih in v pokonfliktnih razmerah.

EU bo z IcSP v okviru podpore za mirovni proces prispevala tudi k spremljanju človekovih pravic, ki ga izvaja OHCHR v obdobju po konfliktu (1,5 milijona EUR). To je bistvenega pomena, zlasti na ozemljih, kjer se bo zbiralo večje število oboroženih revolucionarnih sil Kolumbije – Ljudske armade (FARC-EP).

Kolumbijska vlada v celoti sodeluje z mednarodnimi mehanizmi za človekove pravice ter je na splošno koristna in dejavna udeleženka večstranskih pogajanj v Tretjem odboru ZN. Različni poročevalci ZN so Kolumbijo pohvalili za njeno sodelovanje. V letu 2016 je Kolumbija privolila v podaljšanje mandata Urada visokega komisarja ZN za človekove pravice, ki je v državi prisoten že od leta 1996. Od leta 2003 izdaja stalna vabila mehanizmom za posebne postopke ZN.

Kolumbija sodeluje tudi z Medameriškim sistemom za človekove pravice. Pred Medameriškim sodiščem za človekove pravice je imela 27 zadev, v 16 primerih pa je bila obsojena. Zadnji sodni odločbi zoper Kolumbijo se nanašata na prisilna izginotja na sodišču v Bogoti leta 1985 (odločba z dne 14. novembra 2014) in na človekove pravice LGBTI oseb (odločba z dne 26. februarja 2016). Sodišče trenutno obravnava šest lažno pozitivnih zadev.

Čeprav je pred državo izjemno zahtevna naloga, mirovni proces nudi spodbuden nov kontekst, pri čemer bi morala EU osrednjo pozornost nameniti ključnim področjem, ki so v naslednjih 3 do 4 letih še posebej pomembna in na katerih lahko udejanji svoja prizadevanja, to pa so zagovorniki človekovih pravic, ženske in enakost spolov, žrtve in tranzicijska pravičnost, podjetništvo in človekove pravice, pa tudi afriško-kolumbijska in avtohtona ljudstva ter druge ranljive skupine.

Republika Kostarika

Kostarika je trdna demokracija z razmeroma visoko stopnjo politične in socialne blaginje ter na splošno prepričljivimi dosežki na področju človekovih pravic. Vendar pa težave ostajajo, zlasti kar zadeva socialno-ekonomske pravice, varnost državljanov, diskriminacijo ranljivih skupin, vprašanja enakosti spolov in razmere v zaporih. Kostarika je konstruktivna partnerica pri večstranskih vprašanjih človekovih pravic.

V Kostariki imajo sedež Medameriško sodišče za človekove pravice, Medameriški inštitut za človekove pravice in Univerza ZN za mir. Država dejavno in konstruktivno sodeluje v večstranskih forumih, ratificirala pa je tudi vse konvencije ZN (razen Mednarodne konvencije o varstvu pravic delavcev migrantov in članov njihovih družin). Je tesna partnerica EU v Tretjem odboru ZN.

Prednostne naloge EU so med drugim boj proti revščini in neenakosti, krepitev varnosti državljanov (na podlagi pristopa, ki temelji na človekovih pravicah) in izboljšanje razmer v zaporih s posebnim poudarkom na ranljivih skupinah, promoviranje nediskriminacije in večjega sodelovanja ranljivih skupin, krepitev vloge Kostarike kot ključne partnerice na področju človekovih pravic v mednarodnih forumih ter vprašanja enakosti spolov.

Država se je zavezala, da bo promovirala dinamične javne politike na tem področju (zlasti z ustavno reformo iz leta 2015, s katero se je razglasila za „večetnično in večkulturno državo“), a se še vedno spopada z več izzivi, ki so pogosto vezani na pomanjkljivo izvajanje nekaterih delov obstoječe zakonodaje, povezanih z vprašanji človekovih pravic. Zaskrbljenost kostariške javnosti in politike nad varnostnimi razmerami se je v zadnjih letih močno povečala, medtem ko je v državi opazno počasno, a stalno slabšanje varnostnih razmer (zlasti v povezavi s trgovino s prepovedanimi drogami, organiziranim kriminalom in dostopnostjo lahkega orožja). Glavna socialna in politična prednostna naloga je zagotavljanje varnosti in zaščite skupaj z bojem proti nekaznovanju.

Kljub poročilom o napredku pri krepitvi institucij in novim politikam je bistveno nadaljevati in še povečati prizadevanja za ureditev razmer, ki ogrožajo temeljne pravice ranljivih skupin (npr. zapornikov, migrantov, avtohtonih ljudstev, žensk, ki so žrtve nasilja, in LGBTI skupnosti). V tej zvezi se je v okviru šestega splošnega rednega pregleda v letu 2016 pokazala „vztrajna strukturna diskriminacija avtohtonih ljudstev in oseb afriškega porekla, ki ovira njihov dostop do izobraževanja, zaposlovanja in stanovanj“. LGBTI osebe veljajo za ranljivo skupino, ki se sooča z družbenimi predsodki in diskriminacijo, tudi pri zaposlovanju, policijskem nasilju, izobraževanju in zdravstvenem varstvu. Svet ZN za človekove pravice je zaskrbljenost izrazil tudi glede stigmatizacije migrantov, prosilcev za azil in beguncev ter Kostariko spodbudil k izboljšanju standardov pri odpravi trgovine z ljudmi in nudenju pomoči žrtvam.

Kostarika je resda ena od najbolj podobno mislečih držav Latinske Amerike, ko gre za vprašanja enakosti spolov, in sopredseduje skupini ZN na visoki ravni za krepitev ekonomske vloge žensk, vendar je prepad med črko zakona in izvajanjem zakonodaje še vedno najpomembnejši izziv na področju enakosti spolov. Še naprej se spopada s problemi visokih stopenj nasilja nad ženskami, pomanjkljivega dostopa do dostojnega dela, velike plačne vrzeli in zelo visokih stopenj brezposelnosti pri ženskah. Kar zadeva reproduktivne pravice, njena zakonodaja umetno prekinitev nosečnosti dovoljuje le iz zdravstvenih razlogov (kadar je ogroženo življenje matere). Za to državo je značilno veliko število nosečnosti pri mladostnicah, ki so povezane zlasti z ranljivimi skupinami in omejenim dostopom do izobraževanja. Decembra 2016 je Medameriško sodišče za človekove pravice potrdilo predsedniški odlok, s katerim je bila dovoljena zunajtelesna oploditev (oploditev in vitro), v s tem povezanem pravnem sporu pa je bil dosežen sporazum o poravnavi. Sprejet je bil tudi zakon, ki predvideva sankcioniranje „neprimernih“ spolnih odnosov, kaznovanje odnosov med odraslimi in mladoletniki, mlajšimi od 15 let (če je razlika v starosti večja od 5 let), pa tudi prepoved porok z mladoletniki ter med posvojenimi otroki in njihovimi skrbniki ali potomci. Roditeljska pravica naj bi bila odvzeta v primeru zapustitve, posilstva ali spolne zlorabe.

EU nima le rednega dialoga z oblastmi, temveč spodbuja strukturiran dialog z vsemi ustreznimi deležniki. Prednostna platforma je „okrogla miza donatorjev“, ki se redno sestajajo s civilno družbo in zagovorniki človekovih pravic. Poleg tega, da je EU izročala posebne demarše, je skupaj z državami članicami sodelovala na javnih prireditvah in v dejavnostih ozaveščanja o človekovih pravicah. Še naprej je izvajala številne projekte sodelovanja. Tako – na primer s programom PROSEC (sektorska podpora reformi varnostnega sektorja v Kostariki) – podpira usposabljanje in organizacijo policijskih sil, s projektom PROEDUCA (celostna strategija za zmanjšanje stopnje osipa v javnem srednješolskem izobraževanju) podpira izobraževalne zmogljivosti za boj proti osipu v srednjih šolah, s projektom €mprende (promoviranje podjetniških spretnosti žensk za okrepitev njihove ekonomske neodvisnosti) pa prispeva h krepitvi ekonomske neodvisnosti ekonomsko ranljivih žensk. Potekajoči projekti, ki se financirajo iz EIDHR, so namenjeni boju proti diskriminaciji ranljivih oseb, ki jim je bila odvzeta prostost, s posebnim poudarkom na dvojni diskriminaciji: mlade in odrasle ženske, migranti in zaporniki iz vrst LGTBI oseb.

Med prihodnje izzive spadajo revščina in neenakost ter socialno-ekonomske pravice, varnost državljanov, diskriminacija ranljivih skupin, vključno z avtohtonimi skupnostmi, ženskami, otroki, LGBTI osebami in migranti, vprašanja enakosti spolov, pa tudi razmere v zaporih. Ustrezno in učinkovito izvajanje zakonodaje ostaja izziv na vseh področjih.

Republika Kuba

Kuba se spopada z gospodarskimi težavami, ki so posledica vse manjših zmogljivosti njene zaveznice Venezuele, da ji nudi podporo. Odpiranje proti ZDA in negotovosti, povezane z novo ameriško administracijo, ustvarjajo velika pričakovanja in hkrati strahove. Zato je v letu 2016 še naprej prihajalo do kratkotrajnih pridržanj članov opozicije, aktivistov in zagovornikov človekovih pravic; število takšnih pridržanj je celo naraslo.

EU želi v prvi vrsti prispevati k reformam, ki omogočajo večjo svobodo zbiranja in združevanja, promovirajo enake možnosti (v povezavi s spolom, LGBTI osebami, rasizmom in invalidnostmi) in ekonomske pravice, spodbujajo ukrepe za večjo svobodo medijev in boljši dostop do informacij ter krepijo vlogo zagovornikov človekovih pravic. Poleg tega dejavno spremlja razvoj dogodkov v zvezi s kazenskopravnim sistemom.

Glavni problemi na Kubi so omejevanje svobode govora in izražanja, združevanja in zbiranja ter odsotnost neodvisnih medijev. Aktiviste civilne družbe in politične nasprotnike nadlegujejo, zlasti s kratkoročnimi pridržanji, včasih v povezavi z domnevno ponižujočim ali nasilnim ravnanjem. Kuba je enostrankarska demokracija, v kateri volitve potekajo na ravni občin, provinc in države. Na ravni občin lahko kandidate predlagajo volivci, delegate pa izberejo vsi volivci v volilni enoti. O imenovanjih delegatov na ravni province in države se dogovorijo v odboru za imenovanja, ki ga sestavljajo predstavniki političnih in „množičnih organizacij“, vodi pa ga predstavnik stranke. Pravni poklici niso dovolj neodvisni od političnih organov, podobno kot to velja za sistem sodišč. Vlada pripravlja zakonodajne predloge za nov volilni zakon in spremenjeni zakon o združevanju, ki pa še nista bila predložena narodni skupščini. Prenova državnega vodstva je še en pozitiven obet, saj se je predsednik Raul Castro javno zavezal, da bo v letu 2018 odstopil.

Udejstvovanje v političnem procesu je – z volitvami na lokalni, regionalni in nacionalni ravni – široko, vendar v sedanjem volilnem pravnem okviru kandidati, ki nimajo položaja v večinski stranki ali množični organizaciji, ne morejo postati kandidati za delegate na ravni province ali države.

V letu 2016 se je politično zbliževanje med ZDA in Kubo okrepilo, podpisan pa je bil tudi Sporazum o političnem dialogu in sodelovanju med EU in Kubo, v katerem je Kuba izrazila politično voljo za sodelovanje. Na otoku je med drugim potekal prvi formalni dialog o človekovih pravicah tako z EU kot z ZDA. Poleg tega je marca 2016 zgodovinski obisk na Kubi opravil ameriški predsednik Barack Obama. Napredek je ta država dosegla na področju dostopa do informacij – z večjo uporabo interneta, vključno z vzpostavitvijo javnih dostopnih točk, in znižanjem s tem povezanih cen.

Podpis Sporazuma o političnem dialogu in sodelovanju med EU in Kubo s posebnim poudarkom na dialogu in sodelovanju za promocijo človekovih pravic predstavlja pomemben korak naprej z vidika dvostranskega političnega sodelovanja. Dialog med EU in Kubo o človekovih pravicah je omogočil odprto razpravo o svobodi združevanja, enakosti spolov v okviru ciljev trajnostnega razvoja in Agende 2030, rasizmu in ksenofobiji ter obravnavanju ranljivih skupin, vključno z migranti, begunci in prosilci za azil. Omogočil je tudi vzpostavitev stikov s pravosodnim sistemom (ministrstvom za pravosodje in nacionalnim združenjem odvetnikov). Ne nazadnje je treba v okviru dvostranskega sodelovanja opozoriti tudi na sodelovanje generalnega državnega tožilstva v programu izmenjave strokovnjakov.

Delegacija EU na Kubi je vzdrževala sistematične stike z vsemi sektorji neodvisne civilne družbe. V času gladovne stavke je obiskala dobitnika nagrade Saharova za svobodo misli in oporečnika Guillerma Fariñasa. EU je poleg tega ob različnih priložnostih pri kubanskih oblasteh izrazila zaskrbljenost zaradi zatiranja miroljubnih protestnikov ali aktivistov, kot je denimo Cubalex, tj. skupina odvetnikov, ki zastopajo žrtve kršitev človekovih pravic.

EU in Švedska sta ob dnevu človekovih pravic organizirali dogodek o vprašanjih enakosti spolov in nasilju nad ženskami. Delegacija EU in Nizozemska sta poleg tega skupaj organizirali seminar za mlade samozaposlene, da bi jih opolnomočili in podprli njihove dejavnosti. EU je še naprej financirala projekte, povezane s človekovimi pravicami, za izobraževanje in opolnomočenje mladih ter podporo starejših in oseb z invalidnostmi.

Večina prihodnjih izzivov in področij, kjer je potreben nadaljnji napredek, je povezanih s svobodo združevanja in zbiranja, svobodo izražanja in svobodo medijev ter delovanjem pravosodnega sistema.

Zveza Dominika

V letu 2016 je bil glavni vrhunec na področju človekovih pravic sprejetje novega zakona o kaznivih dejanjih zoper spolno nedotakljivost, namenjenega boju proti nasilju zaradi spola, ki je poleg zlorabe otrok v Dominiki še vedno zelo velik problem. Novi zakon o kaznivih dejanjih zoper spolno nedotakljivost, ki je začel veljati 24. novembra 2016, prinaša korenite spremembe glede na prejšnjo zakonodajo, kot sta denimo uvedba strožjih kazni, vključno z dosmrtno zaporno kaznijo za posilstvo, in opredelitev pojma posilstva v partnerski zvezi. V nedavni študiji je bila izpostavljena visoka stopnja „transakcijskih“ spolnih zlorab, katerih tarče so najpogosteje najstniki. Čeprav telesno kaznovanje še ni prepovedano, vlada prek svoje pobude „otrokom prijazne šole“ že promovira alternativne disciplinske prakse. Podobno kot v drugih vzhodnokaribskih državah so tudi v Dominiki sporazumni spolni odnosi med osebami istega spola nezakoniti. Zadnja znana usmrtitev je bila izvedena v letu 1986, vendar se zdi, da smrtna kazen še ne bo tako hitro odpravljena.

EU podpira prizadevanja za boj proti nasilju na podlagi spola in druge prednostne naloge s področja človekovih pravic, zlasti odpravo smrtne kazni, nediskriminacijo LGBTI oseb in boljše delovanje pravosodnega sistema, za katerega so značilni sodni zaostanki.

Dominika je edina vzhodnokaribska država z avtohtono populacijo Kalinago, ki živi na ozemlju Carib, velikem 3 782 akrov (tj. 1 530 hektarov), in naj bi štela okoli 3 000 oseb. Njihove pravice so zaščitene z zakonom, sami pa dejavno sodelujejo pri sprejemanju odločitev, ki neposredno zadevajo to skupnost, njeno zemljo in njene vire. Vendar sta za njihovo ozemlje značilni še posebej visoka stopnja revščine in brezposelnosti. Sporni vprašanji poleg tega ostajata nadaljnje prodiranje kmetov na njihovo ozemlje na območjih, na katerih meje še vedno niso jasno začrtane, in dejstvo, da osebe, ki niso njihovi pripadniki, zakonito prebivajo na njihovem ozemlju in si prilaščajo njihovo zemljo.

EU je v letu 2016 prek svoje delegacije na Barbadosu še naprej sodelovala z dominikanskimi oblastmi pri ključnih vprašanjih človekovih pravic. Nadaljevale so se tudi formalne dejavnosti ozaveščanja, in sicer prek resolucij o človekovih pravicah v Tretjem odboru GS ZN. Tako kot druge vzhodnokaribske države je tudi Dominika prejemnica podpore EU v okviru tematskih proračunskih vrstic (za EIDHR ter program za organizacije civilne družbe), ki je med drugim namenjena boju proti nasilju v družini.

Dominikanska republika

Dominikanska republika, kjer so pred nedavnim potekale volitve, ki so bile na splošno ocenjene kot svobodne in poštene, je predstavniška demokracija, ki deluje v skladu z načeloma pravne države in delitve oblasti. Temeljne svoboščine so zagotovljene z zakonom. Človekove pravice se formalno spoštujejo, ratificirana pa je bila tudi večina ustreznih konvencij, razen konvencij o delavcih migrantih in njihovih družinah, preprečevanju apatridnosti ter zaščiti oseb pred prisilnim izginotjem.

Toda v praksi je še precej možnosti za napredek. Apatridnost in zlorabe migrantov, nekaznovanje in šibke določbe o pravni državi, izvensodne usmrtitve s strani varnostnih sil, prenatrpani zapori, v katerih so razmere daleč pod standardi, in dolgotrajni pripor v predkazenskem postopku, kronično nasilje nad ženskami in otroki, inkriminacija splava v vseh okoliščinah ter diskriminacija oseb na podlagi invalidnosti ali spolne usmerjenosti so še naprej veliki problemi na področju človekovih pravic. V letu 2016 se je število incidentov in napadov iz sovraštva na zagovornike človekovih pravic nekoliko povečalo, zaradi česar je prišlo do obravnave v Medameriški komisiji za človekove pravice (IACHR).

Dominikanska republika je sprejela nekaj ukrepov za izboljšanje varstva človekovih pravic. Kršitve človekovih pravic in primere diskriminacije spremlja in preiskuje posebna enota za človekove pravice pri generalnem državnem tožilstvu, ki pa zaradi pomanjkanja sredstev ne more pokrivati celotne države. Končna priprava osnutka nacionalnega načrta Dominikanske republike o človekovih pravicah za obdobje 2015–2020, ki je sledila obsežnemu posvetovanju pod okriljem ministrstva za zunanje zadeve in medinstitucionalne komisije za človekove pravice, je bil korak v pravo smer. Vendar oblasti načrta še niso začele izvajati, domnevno zaradi pritiska, ki ga na predsednika izvajajo nekatere sile, konkretneje katoliška cerkev, ki odkrito nasprotuje varstvu človekovih pravic LGBTI oseb. Poleg tega številni Dominikanci še vedno nimajo dostopa do Medameriškega sodišča za človekove pravice, saj se je dominikansko ustavno sodišče na njegovo razsodbo, češ da je s sodbo iz leta 2013 tisočem Dominikancev haitskega porekla dejansko odvzelo njihovo zakonito dominikansko državljanstvo in da sodba ni v skladu z medameriško konvencijo o človekovih pravicah, odzvalo tako, da je zavrnilo pristojnost Medameriškega sodišča.

EU v tesnih stikih z dominikanskimi oblastmi in zagovorniki človekovih pravic poziva vlado, naj izboljša varstvo človekovih pravic, ter ji nudi stalno podporo prek svojih projektov in političnih spodbud. V okviru Sporazuma iz Cotonouja med EU in Dominikansko republiko poteka reden politični dialog, ki vedno vključuje človekove pravice, saj so le-te prednostna naloga sodelovanja EU na tem področju. EU ima dobre odnose tudi s številnimi pomembnejšimi organizacijami za človekove pravice in na različne načine podpira ključne organizacije, ki promovirajo človekove pravice. Še naprej pomembno prispeva h krepitvi pravne države in institucij, s čimer želi pripomoči k preprečevanju nekaznovanosti in zaščiti ranljivih skupin prebivalstva.

Prihodnja prednostna področja bodo med drugim zagotavljanje primernega ravnanja varnostnih sil ter odprava mučenja in slabega ravnanja, izboljšanje razmer v zaporih in v priporu v predkazenskem postopku, boj proti kroničnemu nasilju nad ženskami in otroki ter varstvo pravic ranljivih manjšin, vključno z migranti, boj proti trgovini z ljudmi, odprava diskriminacije (na podlagi spola, etnične pripadnosti, LGBTI oseb), pa tudi boj proti korupciji in nekaznovanju.

Republika Ekvador

Čeprav ima Ekvador eno najbolj naprednih ustav in je v zadnjih letih dosegel velik napredek na področju socialnih in ekonomskih pravic, se stanje človekovih pravic, kar zadeva državljanske in politične pravice, v letu 2016 ni izboljšalo. Razvoj dogodkov na področju politike in pravosodja od leta 2014 dalje vpliva zlasti na svobodo izražanja in združevanja, v letu 2016 pa so bili zoper organizacije civilne družbe uvedeni novi postopki. Med letom so se okrepili socialni nemiri ter spopadi z avtohtonimi in lokalnimi skupnostmi zaradi rudarskih in naftnih koncesij.

V letu 2016 so v ospredje prišla različna vprašanja človekovih pravic. Najpomembnejša med njimi so temeljne svoboščine, neodvisnost sodstva in dolžno pravno postopanje ter oženje prostora za civilno družbo, medije in socialne mreže. Julija 2016 je bila spremenjena strategija EU za človekove pravice in demokracijo. V zvezi s tem med cilje EU na področju človekovih pravic in demokracije spadajo zagovarjanje legitimnosti dela zagovornikov človekovih pravic, spodbujanje sodelovanja civilne družbe v javnih politikah in povečanje njene prepoznavnosti, podpora svobodi izražanja ter boljša zaščita ranljivih skupin, vključno z avtohtonimi ljudstvi ter manjšinami, migranti, ženskami in otroki.

Odnosi med EU in Ekvadorjem so z ratifikacijo pristopa Ekvadorja k trgovinskemu sporazumu EU s Kolumbijo in Perujem decembra 2016 bistveno napredovali. EU bo v zvezi s tem z Ekvadorjem vzpostavila dialog o izvajanju poglavja o trajnostnem razvoju ter pravicah delavcev in okoljskih pravicah.

EU in Ekvador sta imela 24. novembra 2016 v Bruslju tretji posvet na visoki ravni, ki je vključeval izmenjavo stališč o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah. EU je izrazila zaskrbljenost zaradi vse večjega omejevanja svobode izražanja in združevanja, inkriminacije družbenih protestov, pomanjkljive neodvisnosti pravosodnega sistema ter krčenja prostora za civilno družbo.

Na lokalni ravni sta delegacija EU in Ekvador vse leto spremljala razvoj dogodkov na področju človekovih pravic in o njem poročala. S predstavniki vlade, pa tudi z zagovorniki človekovih pravic in organizacijami civilne družbe, so potekala priložnostna srečanja. EU je svoja stališča na večstranski ravni poskušala uveljavljati z demaršami. Drugi splošni redni pregled v okviru Sveta ZN za človekove pravice bo v Ekvadorju potekal maja 2017.

Načrt EU za sodelovanje s civilno družbo, sprejet leta 2014, še vedno vzbuja veliko zanimanja pri organizacijah civilne družbe, ki dejavno sodelujejo pri njegovem izvajanju. Čeprav se sredstva za dvostransko sodelovanje v zadnjih letih krčijo, EU še naprej zagotavlja sredstva, s katerimi podpira prednostne naloge na področju človekovih pravic v državi: trenutno potekajo projekti v skupni vrednosti več kot 2,5 milijona EUR, dodatnih 5,48 milijona EUR, ki so bili za nove projekte obljubljeni decembra 2016, pa se bo postopoma izplačevalo v obdobju 2017–2018.

Republika Salvador

V letu 2016 je bilo iz splošnega stanja človekovih pravic razvidno, da so salvadorske oblasti resno zavezane izvajanju mednarodnih standardov, čeprav so težave pri obravnavi varnostnih vprašanj v zvezi z močno razširjenim nasiljem tolp še naprej vzbujale veliko skrb.

Prednostne naloge EU na področju človekovih pravic in demokracije v Salvadorju so med drugim podpora javnim politikam, katerih cilj so socialna kohezija in preprečevanje nasilja ter s tem zagotavljanje spoštovanja človekovih pravic in zaščite žrtev, podpora enakosti spolov, otrok in mladine, socialnemu razvoju in sodelovanju v demokratičnem dialogu ter zmanjšanje revščine ob hkratni podpori splošnemu dostopu do osnovnih storitev in odpornosti na vplive podnebnih sprememb.

Rezultati Salvadorja na področju človekovih pravic so se v letu 2016 na več področjih še naprej izboljševali, čeprav so resni problemi v povezavi z varnostjo državljanov še vedno zelo zaskrbljujoči. Vlada je pokazala zavezanost spodbujanju človekovih pravic, hkrati pa vodila vseobsegajoč dialog s civilno družbo in mednarodno skupnostjo ter ustanovila dva nova nacionalna sveta (nacionalni svet za izobraževanje in nacionalni svet za trajnostni razvoj), v katerih predstavniki vseh sektorjev salvadorske družbe iščejo odgovore na nacionalne izzive. Kar zadeva varnostna vprašanja, je nacionalni svet za varnost in sožitje državljanov praznoval drugo obletnico, medtem ko načrt „El Salvador Seguro“ („Varni Salvador“), namenjen odpravljanju temeljnih vzrokov nasilja, že kaže prve rezultate, saj naj bi prišlo do znatnega zmanjšanja števila umorov, čeprav je to še vedno grozljivo visoko. Kar zadeva boj proti nekaznovanju, je novi generalni državni tožilec pokazal veliko zavzetost zanj, tako da se je zavzel za ustanovitev posebne projektne skupine in začel preiskavo na visoki ravni proti nekdanjim članom vlade, vključno z nekdanjimi predsedniki, katere tarča je prvič tudi finančni sistem tolp, s čimer je tem zadal najhujši udarec doslej. Poleg tega je zbornica za integriteto na vrhovnem sodišču z uvedbo več preiskav domnevnih nezakonitih administrativnih dejanj, ki jih je storilo njeno osebje, izkazala obnovljeno zavezanost boju proti korupciji v pravosodnem sistemu. Še en pomemben korak v pravo smer v letu 2016 je bil pristop Salvadorja k MKS, s čimer je država postala 124. pogodbenica Rimskega statuta.

Vendar pa ima ta država pred seboj še več pomembnih izzivov. Kljub pozitivnim trendom v letu 2016 sta vsesplošno nasilje in negotovost, ki jo povzročajo tolpe, še naprej bistveno vplivala na človekove pravice. Zaskrbljujoča je odločitev vlade, da bo raje sprejemala kratkoročne represivne ukrepe (npr. izredne varnostne ukrepe), kot da bi uvedla dolgoročne preventivne programe, zlasti zaradi izredno slabih pogojev za pridržanje zapornikov v okviru varnostne ureditve in tveganja za širjenje izvensodnih usmrtitev. Pozitiven ukrep za zmanjšanje tega tveganja je bil začetek delovanja mehanizma za notranji nadzor varnosti institucij v letu 2016, potrebna pa so še dodatna prizadevanja. Na področju pravic žensk je bilo opaziti podobno trajno prizadevanje salvadorskih oblasti, npr. s podpisom pakta za enakost spolov marca 2016, vendar pa so razlike med spoloma pri dostopu do osnovnih pravic še vedno velike.

Po drugi strani je bilo zaznati le skromen napredek, ko gre za položaj drugih ranljivih skupin, kot so otroci, avtohtona ljudstva in zaporniki. Kar zadeva človekove pravice LGBTI oseb, je izvajanje zakonodaje kljub njenemu splošnemu izboljšanju še vedno pomanjkljivo, pa tudi v varnostnih silah je še vedno čutiti nenaklonjenost priznavanju umorov LGBTI oseb in napadov nanje kot „kaznivih dejanj iz sovraštva“. MOD je še naprej skrbno preiskovala pomanjkljivosti pri uresničevanju temeljnih pravic delavcev, zlasti svobode združevanja ter pravice do kolektivnih pogajanj in tristranskih posvetovanj, pri čemer je svoboda združevanja v Salvadorju po mnenju Mednarodne konference dela še naprej eden od dveh najresnejših primerov, ki jih je obravnavala v letu 2016 („posebni odstavek“). Druga pomembna izziva sta omejen dostop do vode in vse pogostejše notranje razseljevanje zaradi negotovosti. Migracije in prisilna repatriacija so izzivi, ki jih vlada skuša rešiti s krepitvijo regionalnega sodelovanja, vendar pa zbujajo vse večjo zaskrbljenost. Ženske in dekleta je posebej močno prizadela kriminalizacija splava, ki ga sodišča pogosto obravnavajo kot umor in ga včasih kaznujejo celo s 30-letno zaporno kaznijo.

EU se je na razvoj dogodkov na področju človekovih pravic odzvala z zasebnimi in javnimi izjavami, v katerih je podprla pobude, katerih cilj je ozaveščanje prebivalstva v sodelovanju z agencijami ZN in civilno družbo, v tednu človekovih pravic pa z začetkom izvajanja kampanje v podporo enakosti spolov in odpravi nasilja nad ženskami. V okviru MOD je EU pozvala vlado, naj kaznuje tiste, ki so odgovorni za umor vodje sindikata, ter začne s spoštovanjem neodvisnosti organizacij delodajalcev in delavcev dejansko uresničevati temeljno konvencijo MOD o svobodi združevanja. Avgusta je politično in finančno podprla regionalna posvetovanja o nekaznovanju, ki jih organizira posebni poročevalec ZN o položaju zagovornikov človekovih pravic. Vse leto je nadaljevala dialog z organizacijami civilne družbe na posvetovalnih sestankih pred objavo razpisov za zbiranje predlogov ter na rednih srečanjih z zagovorniki človekovih pravic, uradom varuha človekovih pravic in drugimi sogovorniki.

Osrednja pozornost EU v okviru dvostranskega sodelovanja v letu 2016 je bila namenjena nadaljnji podpori razvoju sistema splošne socialne zaščite v državi. Salvador je prav tako prejel finančna sredstva iz EIDHR za tri projekte v vrednosti 1,5 milijona EUR, iz IcSP ter v okviru tematske proračunske vrstice NSA-LA. V okviru slednje je bil ob koncu leta 2016 objavljen razpis za zbiranje predlogov v vrednosti 2,6 milijona EUR, namenjen financiranju petih projektov. Glavne prednostne naloge države so promoviranje ekonomskih pravic na podeželju ob poudarku na malih kmetih, sodelovanje z ranljivo mladino in otroki, promoviranje podjetništva ter krepitev ekonomske vloge žensk in mladih, pa tudi razvijanje kulture miru.

Salvador je na večstranski ravni s sodelovanjem v Svetu ZN za človekove pravice in glasovanjem v okviru Tretjega odbora GS ZN dokazal, da je odločno zavezan varstvu človekovih pravic po vsem svetu, po drugi strani pa se je vzdržal glasovanja o resoluciji Sveta za človekove pravice o zaščiti zagovornikov ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic, sprejeti marca 2016. V letu 2016 sta državo obiskala posebna poročevalka o sodobnih oblikah suženjstva, vključno z razlogi in posledicami, ter posebni poročevalec o človekovi pravici do varne pitne vode in sanitarne ureditve.

Med prihodnje izzive za izboljšanje stanja človekovih pravic spadajo zajamčenje zadostnih dolgoročnih sredstev za financiranje socialnih politik, krepitev boja proti negotovosti in kriminalu ob doslednem podpiranju načela pravne države in spoštovanja človekovih pravic ter izboljšanje položaja ranljivih skupin, vključno z otroki in ženskami. Napredek v boju proti korupciji in nekaznovanju bo povezan tudi s ponovno potrjeno zavezo delitvi oblasti, zlasti potem, ko je vrhovno sodišče junija 2016 zakon o amnestiji iz leta 1993 razglasilo za protiustaven.

Grenada

Leto 2016 so zaznamovale priprave na ustavni referendum, ki je potekal 24. novembra. Grenadčani so ob 30-odstotni volilni udeležbi odločno zavrnili vseh sedem predlogov zakonov, s katerimi naj bi spremenili ustavo iz leta 1973, vključno s predlogom spremembe ustavnih določb o svoboščinah. Opozicija, ki ni bila zastopana v predstavniškem domu že od volitev leta 2013, je proces bojkotirala, češ da ni vključujoč.

Z neuspešnim ustavnim referendumom so med drugim želeli časovno omejiti mandat predsednika vlade, ustanoviti neodvisno volilno in mejno komisijo ter določiti datume volitev. S predlogom spremembe ustavnih določb o svoboščinah naj bi razširili temeljne pravice in svoboščine posameznikov, tudi tistih v priporu, zaščitili intelektualno lastnino, izboljšali zaščito otrok, zagotovili javno izobraževanje vsem, ki so mlajši od 16 let, in vsem osebam z invalidnostmi, mlajšim od 18 let, zajamčili enakost spolov ter zagotovili varstvo okolja in oseb z invalidnostmi. Predlog zakona je prejel 5 069 glasov za in 16 355 proti. Na negativni izid je očitno vplivala razprava o tem, ali bo klavzula o enakosti spolov naposled privedla do legalizacije istospolnih zvez.

Ključne prednostne naloge EU na področju človekovih pravic so med drugim nasilje v družini, zloraba otrok, diskriminacija LGBTI oseb, odprava smrtne kazni, izboljšanje pravosodnega sistema ter zagotovitev pravice do poštenega sojenja in dostojanstvenih razmer v zaporih.

Nasilje v družini in zloraba otrok, zlasti fizična, ostajata resna družbena problema. Telesno kaznovanje še vedno ni ukinjeno. Program „otrokom prijazne šole“ še ni bil razširjen na vse šole. Sporazumni spolni odnosi med osebami istega spola so nezakoniti in LGBTI državljani v Grenadi se soočajo z diskriminatornimi pravnimi postopki. Čeprav je bila zadnja usmrtitev izvedena v letu 1978, Grenada v svoji zakonodaji ohranja smrtno kazen. Določba kazenskega zakonika o obvezni smrtni kazni za vse umore je v nasprotju z razsodbo vzhodnokaribskega vrhovnega sodišča, s katero je smrtno kazen omejilo na „izjemne in ustrezne okoliščine“ ob hkratni zagotovitvi učinkovitega sodnega nadzora. Edini zapor v državi je še vedno hudo prenatrpan, saj ima eno najvišjih stopenj zasedenosti v regiji in v svetu.

Pohvalno pa je, da je Grenada vse bliže ustanovitvi nacionalnega urada za človekove pravice v skladu s Pariškimi načeli. Decembra 2016 je s sprejetjem novega zakona o proračunu rezervirala potrebna sredstva za začetek posvetovanj v ta namen.

V letu 2016 je EU prek svoje delegacije na Barbadosu še naprej sodelovala z lokalnimi organi pri obravnavi vprašanj človekovih pravic, vključno z odpravo smrtne kazni in izboljšanjem mehanizmov poročanja, povezanih z mednarodnimi konvencijami o človekovih pravicah. Formalne dejavnosti ozaveščanja je izvajala v okviru Tretjega odbora GS ZN.

Država prejema sredstva neposredno iz treh izmed projektov, ki so financirani v okviru tematskih proračunskih vrstic za EIDHR in program za organizacije civilne družbe ter od katerih sta dva namenjena boju proti nasilju v družini, tretji, ki je bil dogovorjen pred kratkim, pa izboljšanju trajnostnih virov preživetja za ranljive podeželske kmete v Grenadi.

Republika Gvatemala

Zagovorniki človekovih pravic ter zlasti novinarji, sindikalisti in pravosodni delavci so bili v letu 2016 žrtve naraščajočega nasilja (ubitih je bilo 14 aktivistov, medtem ko jih je bilo v letu 2015 ubitih 10). Skrb vzbujajo tudi trendi v smeri inkriminacije zagovornikov človekovih pravic in pravosodnih delavcev, ki sodelujejo v sodnih postopkih, ključno še nerešeno vprašanje pa ostaja spoštovanje svobode združevanja, pravic avtohtonih ljudstev (60 % prebivalstva) ter pravic žensk in otrok. Nasilje tolp in organizirani kriminal sta še vedno glavna vzroka za negotovo varnostno stanje v državi. Na drugi strani je pohvalno, da je bil v letu 2016 dosežen napredek v boju proti korupciji.

Ključne prednostne naloge EU na področju človekovih pravic so med drugim podpiranje celovitega načrta za promocijo ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic, promoviranje doslednega izvajanja mednarodnih konvencij in ratifikacija še neratificiranih konvencij, podpiranje učinkovitega izvajanja obstoječega pravnega okvira za preprečevanje in kaznovanje nasilja nad ženskami in otroki, zagotavljanje ciljno usmerjene podpore za pravosodni sistem (ki ima resne težave v zvezi z nekaznovanjem, dostopom do pravnega varstva, razmerami v zaporih itn.), vključno s tranzicijsko pravičnostjo, ter zagotavljanje podpore zagovornikom človekovih pravic.

V letu 2016 so bile še posebej zaskrbljujoče grožnje generalnemu tožilcu, članu mednarodne komisije za odpravo nekaznovanja v Gvatemali (CICIG) in sodnikom za boj proti korupciji, pa tudi vse pogostejša inkriminacija zagovornikov človekovih pravic. Pritožba, ki so jo leta 2012 vložili sindikalisti, ker Gvatemala ne spoštuje svobode združevanja, je še naprej pod drobnogledom MOD, ki naj bi v letu 2017 sprejela odločitev o ustanovitvi preiskovalne komisije. Položaj avtohtonih prebivalcev, žensk in otrok, ki so najranljivejše skupine v Gvatemali, še vedno vzbuja veliko skrb na področju človekovih pravic, pri čemer zadeva rasno diskriminacijo, feminicid, prostitucijo in trgovino z ljudmi. Pri sojenju nekdanjemu diktatorju Ríosu Monttu, obtoženemu genocida in zločinov proti človeštvu, je še naprej prihajalo do velikih zaostankov, podobno kot v drugih pomembnih zadevah v okviru tranzicijske pravičnosti, kot so zadevi „Creompaz“ in „Diario Militar“ ter primer prisilnega izginotja Marca Antonia Moline Theissena.

Ker je Gvatemala ena od držav z najnižjim deležem davkov v razmerju do BDP na svetu (približno 10 %), pomanjkanje finančnih sredstev, ko gre za zagotavljanje osnovnih ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic v državi, ostaja resen izziv.

Obnovljena zavezanost boju proti korupciji je bila opazna tudi v letu 2016, in sicer z odločitvami predsednika Jimmyja Moralesa, ki je mandat komisije CICIG podaljšal do leta 2019, kongresa, ki je odobril novo zakonodajo o fiskalni transparentnosti in financiranju političnih strank, in sodstva, tj. generalnega tožilca skupaj s komisijo CICIG in sodniki za boj proti korupciji, ki so razkrili številne druge primere korupcije in sprožili ustrezne pravne postopke. Še en pomemben korak v pravo smer v letu 2016 je bil začetek procesa nacionalnega dialoga in posvetovanja o reformi pravosodja, kongres pa bo o njegovih zakonodajnih rezultatih razpravljal v letu 2017, saj v letu 2016 ni bila dosežena kvalificirana večina. Korak naprej za pravosodje v Gvatemali je bila tudi v letu 2016 sprejeta odločitev za uvedbo postopka v novih zadevah v okviru tranzicijske pravičnosti, kot je zadeva „Creompaz“, ki je domnevno največji primer prisilnega izginotja v Latinski Ameriki. Zakonodaja o odpravi smrtne kazni (trenutno zanjo velja dejanski moratorij) je v postopku sprejemanja v kongresu.

Spoštovanje človekovih pravic in demokracije je bilo tudi v letu 2016 med prednostnimi nalogami EU v Gvatemali, hkrati pa so potekali redni politični dialogi z vsemi deležniki, tudi z izvršilno, zakonodajno in pravosodno vejo oblasti ter s civilno družbo in socialnimi partnerji. EU je vprašanja človekovih pravic načenjala tudi v mednarodnih forumih, kot so MOD in Svetovna trgovinska organizacija (STO), kjer je dajala izjave, v katerih je opozarjala, da si mora Gvatemala še bolj prizadevati za skladnost s temeljnimi mednarodnimi standardi na področju človekovih pravic, vključno s pravicami delavcev.

EU si je v letu 2016 še naprej prizadevala za podporo zagovornikom človekovih pravic v okviru posebne skupine (t. i. „Filter Group“), sodelovala z državami članicami, Uradom visokega komisarja ZN za človekove pravice, Švico in Norveško, razpravljala o najbolj problematičnih primerih ter opozarjala organe na najvišji ravni. Odzvala se je tudi na porast števila umorov aktivistov za človekove pravice, in sicer z dvema izjavama (lokalno izjavo skupine donatorjev „G13“ in izjavo uradne govorke VP/PP), v katerih je ta dejanja obsodila in pozvala k okrepitvi prizadevanj za boj proti nekaznovanju. Februarja je Gvatemalo obiskal Pododbor Evropskega parlamenta za človekove pravice (DROI), junija pa posebni predstavnik EU za človekove pravice Stavros Lambrinidis; ta obiska sta dokaz, kako pomembne so človekove pravice za EU, hkrati pa je bila to priložnost za obravnavo nekaterih glavnih pomanjkljivosti, vključno s potrebo po pravnem okviru, ki bi ščitil zagovornike človekovih pravic, ter po spoštovanju svobode združevanja in pravic avtohtonih ljudstev, vključno s pravico do predhodnega posvetovanja, kot je predvidena s konvencijo MOD št. 169, dokazujeta pa tudi pomen zagotavljanja strukturiranega dialoga o človekovih pravicah med državo in civilno družbo.

V letu 2016 je EU prek DCI obnovila svojo finančno podporo komisiji CICIG ter zagotovila podporo v boju proti korupciji (popis javnih uslužbencev), pa tudi za programe preprečevanja nasilja nad ženskami in otroki. Poleg tega je še naprej finančno podpirala programe za razvoj javne politike na področju zaščite zagovornikov človekovih pravic pri organizacijah civilne družbe in predsedniški komisiji za človekove pravice. Sredstva za nujne primere so bila uporabljena tudi za poskus ureditve položaja aktivistov za človekove pravice, ki so se znašli v veliki nevarnosti.

Prednostni nalogi bi morali biti zaščita življenja in telesne nedotakljivosti zagovornikov človekovih pravic ter kazenski pregon odgovornih za pretekle umore, tudi umore sindikalistov. Preiskati je treba ravnanje policije, razmere v zaporih in domnevne primere mučenja.

Kooperativna republika Gvajana

V letu 2016 so splošno stanje človekovih pravic in demokracije v Gvajani zaznamovali nenehni izzivi, pa tudi napredek na nekaterih področjih. Zakonodaja o smrtni kazni je ostala nespremenjena, še vedno pa obstajajo tudi inkriminacija spolnih odnosov med moškimi, nasilje v družini in spolno nasilje ter telesno kaznovanje. V nacionalni zakonodaji Gvajane je še vedno predvidena smrtna kazen. Zadnja smrtna kazen je bila izrečena julija 2016, vendar pa zanjo že od leta 1997 velja dejanski moratorij. Predsednik David Granger je javno naznanil, da med svojim mandatom ne bo odobril nobene usmrtitve. Še en korak v pravo smer je bila izvedba lokalnih volitev 18. marca 2016 (prejšnje volitve so bile leta 1994).

Prednostne naloge pri delovanju EU na področju človekovih pravic so med drugim odprava smrtne kazni, boj proti diskriminaciji, človekove pravice LGBTI oseb ter pravice žensk in otrok.

Po splošnih volitvah leta 2015 je bilo opaziti pozitivne politične premike, kot sta konec prorogacije narodne skupščine in izvedba lokalnih volitev. Vendar je bila panorama v letu 2016 še vedno v znamenju nekaterih preostalih izzivov, povezanih s šibkostjo koalicijske vlade, pomanjkljivim sodelovanjem med vlado in opozicijo ter manj pogostimi sejami.

Velik negativen dogodek je bil tragični požar v nekem zaporu marca 2016, v katerem je umrlo 17 zapornikov. Incident se je začel kot protest proti pretirano dolgim priporom v predkazenskem postopku, prenatrpanosti in drugim življenjskim pogojem v zaporu. Policija naj bi zapornike zaklepala oziroma ovirala njihov beg pred požarom. IACHR je izrazila obžalovanje zaradi omenjenih smrti ter pozvala k ustrezni preiskavi in zagotovilu, da se kaj podobnega ne bo ponovilo.

EU je z Gvajano ob različnih priložnostih še naprej sodelovala v razpravah o človekovih pravicah in demokraciji, zlasti v četrtem krogu političnega dialoga med EU in Gvajano v okviru člena 8 Sporazuma AKP-EU iz Cotonouja, ki je bil julija v Georgetownu. Nadaljevali sta dialog o človekovih pravicah, potekale pa so tudi razprave o smrtni kazni, vprašanjih LGBTI, nasilju v družini in pravicah otrok. Poleg tega je v Gvajani 20. julija 2016 potekala sodna konferenca o odpravi smrtne kazni. Na lokalni ravni je EU izvedla številne dejavnosti javne diplomacije na področju človekovih pravic, vključno z mnenjskimi članki, pismi uredniku, sporočili za javnost in javnimi dogodki o vprašanjih, kot so smrtna kazen, nagrada Saharova, Svetovni humanitarni vrh, mednarodni dan boja proti homofobiji, transfobiji in bifobiji, mednarodni dan boja proti nasilju nad ženskami in otroki, 16 dni aktivizma proti nasilju zaradi spola itd.

EU je v letu 2016 še naprej zagotavljala finančno podporo za projekte, financirane v okviru EIDHR, zlasti projekt „Hope“ (tj. podpora žrtvam nasilja v družini na mestnem območju Sophia), opolnomočenje otrok v težkih razmerah, predstavljanje nasilja v družini ter krepitev vloge civilne družbe za boj proti diskriminaciji pri uresničevanju ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic.

Decembra 2016 je Gvajana podprla resolucijo ZN za blokado mandata neodvisnega strokovnjaka ZN o zaščiti pred nasiljem in diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete. Zunanji minister je kasneje zatrdil, da je to storila zaradi postopkovnih pomislekov, ne zaradi samega mandata.

Med prihodnje izzive spadajo pravice žensk in otrok, vključno z nasiljem v družini, zlorabo otrok in telesnim kaznovanjem, diskriminacija (LGBTI osebe, avtohtone skupnosti in druge ranljive skupine), razmere v zaporih, slabo ravnanje in prenatrpanost ter smrtna kazen.

Republika Haiti

V letu 2016 so Haiti še naprej pestili resni problemi na področju človekovih pravic, splošno stanje tega področja pa je v veliki meri ostalo nespremenjeno. Trajna politična kriza, disfunkcionalnost in institucionalna šibkost so dodatno ovirali kakršen koli opazen napredek. Z vidika demokratizacije so v letu 2016 potekale dolgo pričakovane predsedniške in parlamentarne volitve, ki so jih domači in mednarodni opazovalci ocenili pozitivno – na njih ni bilo resnih nepravilnosti in nasilja, volivcem pa so omogočile, da uveljavijo pravico do izbire, čeprav je kronično zelo nizka volilna udeležba še vedno velik problem, skoraj popolna odsotnost žensk med izvoljenimi predstavniki pa osupljivo dejstvo.

EU je v letu 2016 osrednjo pozornost na področju politike namenila volitvam. Nadaljevala je tudi dejavnosti v podporo pravicam posebej prikrajšanih skupin na Haitiju, in sicer s projekti, ki pokrivajo pravice oseb z invalidnostmi, LGBTI oseb in otrok, pa tudi prizadevanja za krepitev zmogljivosti organizacij civilne družbe, da uveljavljajo odgovornost oblasti. Tesno je vključena v reševanje problematike migracij, zlasti haitijskih povratnikov iz Dominikanske republike, in ima več projektov, namenjenih zagotavljanju spoštovanja njihovih temeljnih pravic.

Poglavitni izzivi Haitija izvirajo iz njegovih institucionalnih, političnih in ekonomskih težav ter šibkosti. V letu 2016 sta bili zakonodajna in izvršilna veja oblasti le delno funkcionalni, v praksi pa se nista mogli osredotočiti na dolgoročne strukturne probleme, s katerimi se sooča država, vključno s tistimi na področju človekovih pravic. Vsesplošna in skrajna revščina ter velika neenakost, ki vplivata zlasti na ekonomske in socialne pravice, sta hkrati dolgoročni vzrok in posledica problemov na področju človekovih pravic na Haitiju, kjer so ključni kazalniki, kot so pričakovana življenjska doba, izobraževanje in zdravje, zelo negativni.

Naravne nesreče – zadnja je bila orkan Matthew – so redni negativni vplivi na Haitiju. Sodstvo zaradi pomanjkanja neodvisnosti in neučinkovitosti vzbuja resne skrbi. Ena od posledic je, da so objekti za pridržanje preobremenjeni, finančno podhranjeni in vir kršitev človekovih pravic, ne nazadnje tudi zaradi visokega deleža zapornikov, ki so v priporu v predkazenskem postopku, pogosto več let. Slika pa je še hujša zaradi razširjene korupcije, tudi na visoki ravni, nedovoljenega dogovarjanja in nekaznovanja.

Poleg izvedbe volitev je bilo glavno izboljšanje, ki ga velja omeniti, polno sodelovanje te države pri splošnem rednem pregledu, ki je potekal novembra 2016 in v okviru katerega je Haiti predložil vsa ustrezna poročila, s čimer je dokazal zavezanost izboljšanju stanja človekovih pravic, čeprav je politično v prehodnem obdobju.

EU je lahko kljub pomanjkljivemu formalnemu političnemu dialogu med dolgotrajno volilno krizo še naprej izražala zaskrbljenost v govorih in izjavah ob različnih prilikah, med drugim na slovesnosti ob dnevu človekovih pravic, ki jo je organizirala 9. decembra skupaj z ZN. Čeprav v letu 2016 temu področju ni posvečala posebne pozornosti, se je ob koncu leta hitro odzvala s ponudbo podpore zagovorniku človekovih pravic, ki je prejel grozilno pismo; s tem povezane razprave še potekajo.

EU je poleg vključitve vprašanj spola in zaščite žensk v vse svoje programe (vključno z ustreznimi kazalniki) zagotavljala finančno podporo za projekte, financirane v okviru IcSP in EIDHR. Sodeluje tudi v projektih na področju migracij in človekovih pravic, namenjenih Haitijcem, ki jih vračajo iz Dominikanske republike. Iz IcSP je bil financiran projekt v vrednosti 0,75 milijona EUR, usmerjen v izgradnjo miru na ravni skupnosti, vključno s krepitvijo vloge žensk.

EU je financirala sedem projektov v skupni vrednosti 0,9 milijona EUR, ki so namenjeni podpori zagotavljanju dostopa do pravnega varstva žrtvam preteklih zločinov proti človeštvu, promociji človekovih pravic LGBTI oseb, promociji pravic otrok, ki so se znašli v navzkrižju z zakonom, podpori pravicam oseb z invalidnostmi, ustanovitvi organa za spremljanje v okviru civilne družbe, ki bi uveljavljal odgovornost oblasti, podpori boljši organizaciji skupin civilne družbe na podeželskih območjih ter podpori socialni koheziji in zavzemanju za vprašanja človekovih pravic pri lokalnih organih.

Haiti je od zadnjega splošnega rednega pregleda v letu 2011 pri priporočilih, ki jih je prejel, dosegel določen napredek, vendar zaradi odsotnosti delujočih zakonodajnih organov v letu 2016 ni mogel ratificirati mednarodnih instrumentov (med drugim Konvencije proti mučenju in Mednarodne konvencije o zaščiti delavcev migrantov ter medameriških konvencij proti rasizmu in diskriminaciji).

Ob splošnem rednem pregledu, ki je potekal novembra 2016, je Haiti sprejel poročilo, medtem ko je njegova vlada nemudoma upoštevala 175 od skupno 213 priporočil, s 33 pa se je seznanila. Haiti se je zavezal, da se bo na še zadnjih pet priporočil odzval do marca 2017, in sicer ob formalnem sprejetju poročila.

V letu 2017, ko se bo najverjetneje zaključila misija ZN za stabilizacijo na Haitiju (MINUSTAH), se bodo še povečale težave, s katerimi se sooča ta država – zlasti v pravosodnem sektorju in v zmogljivostih za pridržanje, v katerih je stanje še posebej zaskrbljujoče.

Republika Honduras

V letu 2016 je stanje človekovih pravic v Hondurasu pritegnilo pozornost mednarodne javnosti, potem ko je naraslo število umorov zagovornikov človekovih pravic in naravovarstvenikov; med njimi je bil tudi umor ugledne okoljske aktivistke Berte Cáceres. To poslabšanje je na drugi strani spodbudilo prizadevanja za dosego napredka pri nekaterih politikah na področju človekovih pravic, kot so nacionalni mehanizem zaščite zagovornikov človekovih pravic, previdnostni ukrepi in konvencija MOD št. 169. Vendar je bilo izvajanje ključnih politik in mehanizmov na področju človekovih pravic še vedno omejeno. Pohvalno pa je, da je visoki komisar ZN za človekove pravice v tej državi uradno odprl urad organizacije in da so bile sprejete nekatere pomembne volilne reforme.

Ključna prednostna področja EU v Hondurasu so med drugim zaščita zagovornikov človekovih pravic, tudi s krepitvijo nacionalnega sistema za varstvo človekovih pravic, gradnja mostov med državo in civilno družbo, da bi se spodbudilo zaupanje in promoviral odprt prostor, promoviranje enakosti spolov in človekovih pravic LGBTI oseb, krepitev pravne države in demokratičnih struktur, tudi z uresničevanjem priporočil, ki jih je leta 2013 izdala misija EU za opazovanje volitev, ter podpora boju proti korupciji in nekaznovanju.

Med pomembne izzive je spadala zaščita zagovornikov človekovih pravic in ranljivih skupin, kot so avtohtona ljudstva, novinarji, ženske in LGBTI skupnost. Spori glede zemljiških pravic, v katere so vključena avtohtona ljudstva, so v številnih delih države povzročili lokalne konflikte, v skrajnih primerih tudi umore vodij skupnosti. Na področju človekovih pravic so zaskrbljujoče tudi razmere v centrih za pridržanje, ki so, kot je splošno znano, prenatrpani. Čeprav so pravni okviri za človekove pravice in politike na tem področju teoretično vzpostavljeni, je njihovo izvajanje še vedno omejeno. Stanje človekovih pravic so še naprej ogrožali šibka ekonomska in socialna struktura, ki jo napajata revščina in velika neenakost v povezavi s korupcijo, močno razširjeno nasilje, povezano s trgovino s prepovedanimi drogami in kriminalom, ter vsesplošno nekaznovanje. Neprimerni policijski postopki, mučenje in slabo ravnanje ter nedovoljeno dogovarjanje so prav tako še vedno veliki in skrb vzbujajoči problemi. Treba pa je priznati, da je vlada izvedla resen poskus reforme policije, v okviru katere je bilo razrešenih skoraj 4 000 policistov, obenem pa se je izboljšalo izobraževanje in usposabljanje policistov.

Sporazum iz leta 2016 o napotitvi misije OAS za pomoč pri boju proti korupciji in nekaznovanju v Hondurasu (španska kratica zanjo je „MACCIH“) je bil priložnost za okrepitev boja proti splošno razširjeni korupciji v Hondurasu. Pozitivni ukrepi so bili med drugim sprejetje zakona, ki ureja financiranje političnih kampanj, kar je bilo eno od ključnih priporočil, ki jih je leta 2013 izdala misija EU za opazovanje volitev, odločitev vlade, da urad OHCHR, ki je začel delovati leta 2016, zaprosi za okrepljeno prisotnost v državi, ter sprejetje zakonske ureditve, ki ureja zaščito zagovornikov človekovih pravic, novinarjev, družbenih komunikatorjev in pravosodnih delavcev. Nacionalni mehanizem zaščite je prinesel nekaj začetnih rezultatov.

EU je s Hondurasom še naprej sodelovala v razpravah o človekovih pravicah in volilnih reformah, in sicer v različnih okvirih, vključno s formalnimi demaršami ter prek lokalne platforme EU za dialog s civilno družbo in zagovorniki človekovih pravic, imenovane „*Grupo Enlace*“. Med vprašanja, obravnavana v tem okviru, spadajo primer Berte Cáceres, izvajanje konvencije MOD št. 169, priprava osnutka novega kazenskega zakonika in nacionalni mehanizem zaščite zagovornikov človekovih pravic. Vloga EU pri promoviranju človekovih pravic in ključnih volilnih reform je splošno priznana. LGBTI skupnost je Evropski uniji v letu 2016 kot priznanje za njeno delo podelila najvišjo nagrado, imenovano „Pergamino Rosa“.

EU je za zagovornike človekovih pravic in organizacije za človekove pravice vse leto izvajala politiko odprtih vrat ter občasno s sredstvi za nujne primere pomagala aktivistom, ki so se znašli v veliki nevarnosti. Prav tako se je javno odzivala na kršitve človekovih pravic, in sicer z izjavami, ki jih je dala bodisi EU na lokalni ravni bodisi uradna govorka VP/PP, sporočili za javnost, govori in intervjuji, ter tako spodbujala vlado, naj zagotovi dosledno spoštovanje človekovih pravic in odpravo nekaznovanja. Posebni predstavnik EU za človekove pravice Stavros Lambrinidis je s svojim obiskom poudaril pomen, ki ga EU pripisuje izboljšanju človekovih pravic v državi. Ta obisk je bil priložnost, da na najvišji ravni, tudi honduraškemu predsedniku, preda sporočilo o politični podpori EU uvedbi neodvisne mednarodne preiskave umora Berte Cáceres (na zahtevo vlade) ter da ponovi stališče EU o nujnem začetku izvajanja zakona o zaščiti zagovornikov človekovih pravic in vzpostavitvi posvetovalnega mehanizma, kot je predviden v konvenciji MOD št. 169. Poleg tega je skušala EU ob tesnem usklajevanju z državami članicami z različnimi pobudami vplivati na nacionalne organe v več sodnih zadevah, povezanih s človekovimi pravicami. Mednje so spadala odpuščanja sodnikov po državnem udaru leta 2009 in odpuščanja, za katera je Medameriško sodišče za človekove pravice menilo, da niso bila v skladu z Ameriško konvencijo o človekovih pravicah.

EU je v letu 2016 še naprej zagotavljala finančno podporo za projekte, financirane v okviru EIDHR, ter prek široko zastavljenih dvostranskih programov, financiranih v okviru DCI. Program za podporo človekovim pravicam v Hondurasu (5,5 milijona EUR) je še naprej prispeval h krepitvi nacionalnega mehanizma varstva človekovih pravic, ki je začel delovati v letu 2016 in prinesel nekaj začetnih pozitivnih rezultatov. Dostop do pravičnega in preglednega pravosodnega sistema se promovira tudi prek programa EuroJusticia (31 milijonov EUR). Pogajanja za prostovoljni sporazum o partnerstvu med EU in Hondurasom v gozdarskem sektorju so pripomogla k vzpostavitvi zakonodajnih ukrepov, potrebnih za varstvo pravic avtohtonih prebivalcev, v skladu s konvencijo MOD št. 169.

Nedvoumno najpomembnejši prednostni nalogi, ki sta tesno povezani z bojem proti korupciji, nedovoljenemu dogovarjanju in nekaznovanju, bi morali biti ustavitev umorov aktivistov in kaznovanje odgovornih. Med izzive spada izvajanje zakona o zaščiti zagovornikov človekovih pravic, novinarjev, družbenih komunikatorjev in pravosodnih delavcev s potrebnimi finančnimi in človeškimi viri ter politično podporo. Potrebna bo tudi podpora Hondurasa misiji MACCIH, da bi lahko ta izpolnila svoj mandat bojevanja proti nekaznovanju in korupciji. Druga ključna področja, na katerih je potreben nadaljnji napredek, so med drugim vzpostavitev učinkovitega mehanizma za svobodna in informirana predhodna posvetovanja, kot je predviden v konvenciji MOD št. 169, ter učinkovitejše izvajanje previdnostnih ukrepov.

Jamajka

Tudi v letu 2016 sta bili tisti področji v državi, ki sta vzbujali največ skrbi, pretirana uporaba sile s strani policije in slabe razmere v zaporih. Pričakovanja od preiskovalne komisije, ustanovljene z namenom preiskave dejanj varnostnih sil v zahodnem Kingstonu leta 2010, so bila velika. Rezultati preiskovalne komisije in priporočila, ki jih je dala, so bili pozitivni koraki z vidika uveljavljanja pravic državljanov in priznavanja njihovih osnovnih človekovih pravic. Na področju človekovih pravic je zaskrbljujoča tudi diskriminacija na podlagi spolne usmerjenosti, invalidnosti in družbenega razreda. Zastareli zakon o sodomiji inkriminira analno spolnost na splošno, v praksi pa so njegova tarča pretežno moški. Jamajka v svoji zakonodaji ohranja smrtno kazen, pri čemer pa je bila zadnja usmrtitev izvedena v letu 1988. Zaskrbljujoči so še sodni zaostanki in trgovina z ljudmi.

Prednostna izziva EU na Jamajki sta boj proti naraščajočemu kriminalu in nasilju, vključno z izvensodnimi usmrtitvami s strani varnostnih sil, zlasti policije, ter zagotavljanje prevzemanja odgovornosti državnih institucij. Visoko na lestvici prednostnih nalog so med drugim tudi izboljšanje dostopa do pravnega varstva in posodobitev sodstva, zavračanje diskriminacije ranljivih skupin, tudi LGBTI oseb, zajezitev nasilja nad ženskami in otroki ter prizadevanje za odpravo smrtne kazni.

Kriminal in nasilje sta še vedno veliki grožnji za Jamajko. Po uradnih podatkih je bilo v letu 2016 umorjenih 1 325 oseb, kar je 11 % več kot v letu 2015, hkrati pa se je znatno povečala tudi stopnja nasilja nad ženskami in dekleti. Še posebej zaskrbljujoča je visoka stopnja nekaznovanosti za nasilje zaradi spola in njegovo odobravanje na nekaterih območjih. Zaradi preobremenjene policije in podhranjenega pravosodnega sistema je oviran dostop do pravnega varstva, zlasti za revne in ranljive. Vlada je reformo sodstva uvrstila na vrh seznama nacionalnih prednostnih nalog, EU pa ta njena prizadevanja podpira.

Februarja 2016 je na splošnih volitvah tesno, z enim sedežem večine, zmagala jamajška laburistična stranka pod vodstvom Andrewa Holnessa. Čeprav je bilo v volilnem tednu nekaj primerov nasilja in smrtnih žrtev, so opazovalci iz OAS volitve na splošno ocenili kot svobodne in poštene.

EU in njene države članice so vlado opozorile na probleme na področju človekovih pravic, tudi formalno v okviru letnega uradnega političnega dialoga na podlagi člena 8, prek javne diplomacije (npr. ob mednarodnem dnevu človekovih pravic) in v okviru programov EU za sodelovanje. EU je podprla javne pobude za protidiskriminacijsko izobraževanje in spremembo vedenja, kot so kampanja „HeForShe“, dejavnosti ob mednarodnem dnevu žena in 16 dni aktivizma proti nasilju nad ženskami, ter zagotovila finančno podporo sodstvu. Še naprej je sodelovala v javni diplomaciji, namenjeni boju proti smrtni kazni ter promoviranju učinkovite rehabilitacije zapornikov in njihovega ponovnega vključevanja v družbo, ki naj bi po pričakovanjih pripomogla k temu, da bi se podpora smrtni kazni naposled zmanjšala.

EU poleg tega še naprej opozarja na problematiko človekovih pravic, tako prek govorov, izjav in družbenih medijev, tudi ob posebnih dnevih in dogodkih, kot prek skupnih kampanj. Zagotavlja tudi podporo organizaciji za človekove pravice J-FLAG, kateri želi omogočiti nadaljevanje dela na področju varstva človekovih pravic LGBTI oseb na Jamajki.

Podpora projektom je bila zagotovljena v okviru ERS in EIDHR. EU je še naprej podpirala neodvisno komisijo za preiskave (INDECOM), nadzorni organ, katerega naloga je preiskovanje kršitev in zlorab s strani predstavnikov države. Amnesty International navaja, da se število žrtev policijskih ubojev znižuje; zasluge za ta uspeh pripisuje komisiji INDECOM, vseeno pa poudarja splošno potrebo po obsežni reformi policije. EU znatno podporo zagotavlja v okviru projekta za pravico, varnost, odgovornost in preglednost (JSAT) ter 24 milijonov EUR vrednega programa proračunske podpore, podpisanega v letu 2016; ta projekt in program bosta prispevala k reformi sodstva, konkretneje k izboljšanju dostopa do pravnega varstva za ranljive skupine in pospešitvi izvajanja programa za otroke prestopnike. Z reformo se bo izboljšala tudi obravnava otrok, ki so se znašli v navzkrižju z zakonom, restorativna pravičnost pa bo vključena v kazenskopravni sistem. Zagotovljena bodo sredstva za posodobitev in izboljšanje infrastrukture sodstva, vključno s sodišči in centri za pridržanje. EU v okviru programa za izkoreninjenje revščine – kot del celostne strategije za izboljšanje življenjskih pogojev – pomaga ranljivim skupnostim z razvojem infrastrukture, npr. z gradnjo in obnovo šol in centrov za kulturo in izobraževanje ter z izboljšanjem oskrbe z vodo, cest in sanitarnih sistemov.

V okviru EIDHR je bila zagotovljena podpora za izobraževanje zapornikov in razvoj virov za preživljanje, rehabilitacijo fantov, ki so trenutno v prevzgojnih zavodih, in njihovo ponovno vključevanje v družbo, varstvo pravic otrok, ki so v zaporih in preiskovalnih priporih, ter usposabljanje vladnih uradnikov in članov skupnosti na področju preprečevanja korupcije.

Jamajka je ratificirala več pomembnih mednarodnih konvencij in paktov o človekovih pravicah. Vlada se je zavezala, da bo v prvem četrtletju leta 2017 ustanovila davno obljubljeni nacionalni inštitut za človekove pravice ter da bo razmislila o pristopu h Konvenciji proti mučenju.

Med prihodnje izzive spadajo razmere v zaporih, nenehni sodni zaostanki, zloraba otrok, nasilje na podlagi spola in neenakost spolov, diskriminacija ranljivih skupin (vključno z LGBTI osebami) in trgovina z ljudmi, reforma policije in sodstva ter prevzemanje odgovornosti za poročila o izvensodnih usmrtitvah, pa tudi nezakonita uporaba sile in slabo ravnanje. Prečna izziva ostajata ratificiranje in izvajanje mednarodne in domače zakonodaje.

Združene mehiške države

V obdobju poročanja se je Mehika kljub precejšnjim prizadevanjem vse pogosteje soočala z velikimi izzivi na področju človekovih pravic, vključno z izvensodnimi usmrtitvami, mučenjem in prisilnimi izginotji, domnevno vpletenostjo policije in vojske v takšne zlorabe, nasiljem nad zagovorniki človekovih pravic (najmanj 15 ubitih novinarjev) ter kršitvami, povezanimi z organiziranim kriminalom, korupcijo, nedovoljenim dogovarjanjem in nekaznovanjem. Poročali so o samovoljnih pridržanjih, slabih razmerah v zaporih, zlorabah migrantov in nasilju v družini. Na proteste učiteljskih združenj v zveznih državah Oaxaca, Chiapas in Guerrero je senco vrglo nasilje, ki je zahtevalo več človeških žrtev.

Po drugi strani je imela Mehika na večstranski ravni še naprej proaktivno vlogo v mednarodnih forumih za človekove pravice, kjer je izpostavljala teme v skupnem interesu EU in Mehike, kot so podjetništvo in človekove pravice, boj proti terorizmu, odprava smrtne kazni, preprečevanje ustrahovanja in Agenda 2030.

Uveljavljene nevladne organizacije so objavile kritična poročila o uporabi mučenja in spolnih zlorabah, o negotovih razmerah, s katerimi se srečujejo migranti, in o domnevnih zločinih proti človeštvu v vojni proti drogam. Tudi nacionalna komisija za človekove pravice je objavila kritično poročilo, povezano s primerom izvensodnih usmrtitev v zvezni državi Michoacán.

Decembra 2016 je nacionalna komisija za človekove pravice skupaj z lokalnim uradom OHCHR opravila študijski obisk v zvezni državi Guerrero in nato zahtevala, da državne in zvezne oblasti sprejmejo jasne in usklajene ukrepe za odpravo nekaznovanja.

Po obisku države v letu 2015 je IACHR 2. marca 2016 objavila poročilo o stanju človekovih pravic v Mehiki. V njem sicer priznava znatne izboljšave na zakonodajnem in institucionalnem področju, hkrati pa opozarja na zelo razširjeno nekaznovanje (98 odstotkov), vsesplošno nasilje (pogosto povezano s prisotnostjo vojaških sil na območjih z visoko stopnjo organiziranega kriminala, trgovine z drogami in konflikti) in prisilna izginotja ljudi v številnih delih Mehike.

Preiskave in sodni postopki v odmevnih zadevah (Iguala, Tlatlaya itn.) po mnenju večine ljudi niso izpolnili pričakovanj, saj poročila mečejo dvome na različice dogodkov, ki jih zagovarjajo oblasti, in pod vprašaj postavljajo poštenost sodnih procesov.

Glede na navedeno so bile mehiške oblasti vse bolj nezadovoljne s kritičnimi poročili mednarodnih organizacij za človekove pravice, saj pri nadzoru po njihovem mnenju niso bile v zadostni meri upoštevane vladne reforme in pobude, namenjene izboljšanju stanja človekovih pravic.

Interdisciplinarna skupina neodvisnih strokovnjakov (IGIE) je v končnem poročilu o zadevi Iguala 24. aprila 2016 zavrnila uradno razlago usode 43 pogrešanih študentov učiteljišča Ayotzinapa in hkrati predložila priporočila. Uradna govorka VP/PP EU je v poznejši izjavi pozdravila temeljito delo, ki ga je opravila IGIE, pri tem pa izrazila prepričanje, da bodo mehiške oblasti priporočila upoštevale in da bo ob posvetovanju z IACHR vzpostavljen zanesljiv mehanizem spremljanja. 9. septembra 2016 so bili dogovorjeni načini in pogoji sodelovanja IACHR v preiskavi v zadevi Iguala. Predstavniki novega mehanizma, ki ga usklajuje poročevalec IACHR za Mehiko, komisar Enrique Gil Botero, so Mehiko prvič obiskali novembra 2016. Začetek izvajanja mehanizma nadaljnjega spremljanja, ki ga v celoti financira Mehika, je mogoče razumeti kot korak v pravo smer, čeprav nekoliko omejen po obsegu.

Na področju nacionalne zakonodaje je bilo več pozitivnih premikov, kot je začetek veljavnosti novega kazenskopravnega sistema, nacionalnega zakona o celovitem kazenskopravnem sistemu za mladostnike in nacionalnega zakona o izvrševanju kazenske zakonodaje. Poleg tega je bil sprejet nacionalni protikorupcijski sistem. Ti ukrepi so namenjeni reševanju velikih težav na področju javne varnosti ter boju proti organiziranemu kriminalu, nekaznovanju in korupciji, pa tudi spopadanju z izzivi na področju človekovih pravic.

EU je zaradi tega okrepila svoja prizadevanja, s čimer ji je uspelo ohraniti plodne stike z mehiškimi oblastmi in organizacijami civilne družbe. Prednostne naloge EU na področju človekovih pravic so med drugim boj proti prisilnim izginotjem in mučenju, zaščita zagovornikov človekovih pravic in novinarjev, pravice žensk in ranljivih skupin, ekonomska, socialna, kulturna in okoljska agenda, vključno s podjetništvom in človekovimi pravicami, ter širitev prostora civilne družbe.

VP/PP je o vprašanjih človekovih pravic razpravljala med obiskom v Ciudádu de Méxicu 24. in 25. maja 2016 ter ob odprtju drugega kroga dialoga na visoki ravni o varnosti in pravosodju med EU in Mehiko, na katerem so obravnavali vprašanja varnosti in širša vprašanja v zvezi s pravno državo, boj proti organiziranemu kriminalu ter reformo kazenskega pravosodja. Šesti dialog na visoki ravni o človekovih pravicah med EU in Mehiko, ki sta mu sopredsedovala posebni predstavnik EU za človekove pravice Stavros Lambrinidis in namestnik mehiškega ministra za večstranske zadeve Ruiz Cabañas, je bil junija 2016 v Bruslju. Razprave so bile odprte, iskrene in plodne, vprašanja, ki so bila obravnavana, pa so povezana z mučenjem, izginotji, nezakonito uporabo sile in zaščito zagovornikov človekovih pravic.

Še pred dialogom na visoki ravni je bil organiziran četrti seminar EU-Mehika za civilno družbo, na katerem je potekal interaktiven dialog o štirih temah: krepitev pravne države, ranljive skupine (migranti in notranje razseljene osebe), podjetništvo in človekove pravice ter zaščita zagovornikov človekovih pravic in novinarjev. Udeleženci so prišli do več sklepov in oblikovali priporočila, ki so bila predstavljena ob začetku dialoga na visoki ravni. Obe strani sta dosegli dogovor o nadaljnjih ukrepih na tehnični ravni.

Delegacija EU v Mehiki je okrepila sodelovanje z nevladnimi organizacijami, tudi pri vprašanjih, kot so samovoljna pridržanja, prisilna izginotja, mučenje ter zaščita novinarjev in zagovornikov človekovih pravic. Delegacija EU in predstavništva držav članic so ob upoštevanju ustreznih lokalnih smernic še naprej redno sodelovali z zagovorniki človekovih pravic. Organizirana so bila tudi srečanja z visokimi predstavniki zveznih organov z ministrstev za zunanje in notranje zadeve.

Delegacija EU je v sodelovanju s finskim veleposlaništvom obravnavala primer finskega državljana Jyrija Jaakkole, podpornika lokalnih zagovornikov človekovih pravic, ki so ga leta 2010 ubili v Oaxaci. Delegacija EU in države članice EU so dale dve lokalni izjavi: februarja so obsodile umor novinarke Anabel Flores, decembra pa umor novinarja Jesúsa Adriána Rodrígueza Samaniega, hkrati pa ostro obsodile tudi umor 14 drugih poročevalcev v tem letu. Švedsko veleposlaništvo je v sodelovanju z delegacijo EU in nordijskimi državami organiziralo seminar o svobodi izražanja in zaščiti novinarjev.

V tiskanih in družbenih medijih je bilo ob pomembnih priložnostih, kot sta dan človekovih pravic in mednarodni dan za odpravo nasilja nad ženskami, objavljenih več člankov in izjav.

Varstvo in promocija človekovih pravic ostajata prednostni nalogi tudi v okviru tematskega sodelovanja med EU in Mehiko. V okviru dialoga na visoki ravni o človekovih pravicah sta se EU in Mehika dogovorili za poglobitev sodelovanja na petih področjih: preprečevanje mučenja in boj proti njemu (usposobitev in certificiranje strokovnjakov za uporabo Istanbulskega protokola), prisilna izginotja (razširitev zbirk podatkov), zaščita zagovornikov človekovih pravic in novinarjev (razvoj obstoječega mehanizma), človekove pravice otrok in mladostnikov ter človekove pravice in podjetništvo. Delegacija EU je z organizacijami civilne družbe na teh petih področjih sodelovala prek različnih razpisov za zbiranje predlogov in v okviru projekta „Laboratorij za socialno kohezijo II“.

Področja, na katerih je potreben napredek, so med drugim zaščita zagovornikov človekovih pravic in državljanov pred izvensodnimi usmrtitvami, prisilnimi izginotji, mučenjem in slabim ravnanjem, boj proti kriminalnim dejavnostim ter učinkovit kazenski pregon odgovornih. Drugi izzivi so še boj proti korupciji, nedovoljenemu dogovarjanju in nekaznovanju, ravnanje varnostnih sil in javnih uradnikov, sodni proces, kršitve pravic žensk in otrok, trgovina z ljudmi ter pravice ranljivih manjšin. Ključen in nujen izziv ostaja oblikovanje, zlasti pa izvajanje ustrezne zakonodaje.

Republika Nikaragva

V letu 2016 so na viden napredek, dosežen na več področjih, vključno s socialno-ekonomskimi pravicami in varnostjo državljanov, senco vrgle pomanjkljivosti pri organizaciji predsedniških in parlamentarnih volitev. Kritike so se nanašale na odsotnost mednarodnih opazovalcev volitev in sodne odločbe, ki so nekaterim političnim skupinam preprečile udeležbo na volitvah. Na drugi strani je bila volilna reforma, po kateri so morale ženske tvoriti polovico kandidatov iz vsake stranke za parlamentarne volitve, pozitiven korak v smeri enakosti spolov. Kot korak v pravo smer je bila pozdravljena tudi vzpostavitev dialoga med OAS in nikaragovsko vlado na področju krepitve demokratičnih institucij po volitvah.

Prednostne naloge EU na področju človekovih pravic in demokracije v Nikaragvi so podpora prizadevanjem za nadaljnje izboljšanje pravne države (preglednost, učinkovitost, odgovornost), promocija enakosti spolov in človekovih pravic LGBTI oseb ter boja proti nasilju in diskriminaciji zaradi spola, dejavno spodbujanje civilne družbe k promoviranju in varovanju človekovih pravic ter k sodelovanju v političnih razpravah o državni razvojni agendi, nadaljnja promocija socialnih, izobraževalnih in zdravstvenih pravic najranljivejših skupin prek razvojnega sodelovanja ter podpora pobudam za krepitev zmogljivosti in družbene ozaveščenosti med mladimi in za varstvo pravic otrok.

Nekatere organizacije civilne družbe so poročale o domnevnih omejitvah svobode izražanja, hkrati pa so se pritoževale zaradi povečane koncentracije medijev in domnevno pretirane uporabe sile s strani varnostnih sil med demonstracijami. Skrb še naprej vzbujajo pravice avtohtonih ljudstev v zvezi s položajem skupnosti Miskito, ki jim je IACHR v letu 2016 odobrila dodatne zaščitne ukrepe. Urad novega nacionalnega tožilca za človekove pravice je organiziral nekaj pomembnih dejavnosti, ki prispevajo k dialogu, razumevanju in preprečevanju morebitnih nadaljnjih incidentov. Več organizacij civilne družbe in podeželskih skupnosti je zaskrbljenih zaradi vpliva infrastrukturnih projektov na zemljišča kmetov. Problem ostaja tudi nasilje na podlagi spola.

Varnost državljanov se še naprej uspešno zagotavlja v okviru sistema skupnosti, ki temelji na preprečevanju in dialogu. Prizadevanja oblasti za zajezitev kriminalitete v regiji so se izkazala za izjemno učinkovita, zlasti v primerjavi s sosednjimi državami. Pri več ključnih socialno-ekonomskih pravicah, vključno z zdravstvom in izobraževanjem, je opazen bistven napredek.

EU je še naprej uporabljala vse možne načine sodelovanja v dialogih o človekovih pravicah in demokraciji v Nikaragvi. Kar zadeva sodne odločbe, ki vplivajo na volilni proces, je uradna govorka VP/PP v javni izjavi izpostavila pomen pravne države, demokratičnega pluralizma in svobode izražanja.[86] Tema druge izjave so bili končni rezultati volitev; v njej je EU obžalovala, da v volilnem procesu ni bila zagotovljena neomejena udeležba vseh političnih sil v Nikaragvi, in kritizirala odsotnost misij za opazovanje volitev.[87]

Podpora zagovornikom človekovih pravic je bila zagotovljena z rednimi stiki z aktivisti v Nikaragvi in v Bruslju.

EU je v letu 2016 še naprej zagotavljala finančno podporo projektom, financiranim v okviru EIDHR in tematskega programa DCI za NSA-LA. Objavljeni so bili trije razpisi za zbiranje predlogov, namenjeni izboru projektov, povezanih s trajnostnim razvojem na lokalni ravni ter z bojem proti nasilju in diskriminaciji. Skupno poteka 45 projektov, ki so namenjeni obravnavi naslednjih vprašanj: državljanske udeležbe, restorativne pravičnosti za mladoletne, pravic oseb z invalidnostmi, promocije človekovih pravic s poudarkom na karibski obalni regiji, pravic žensk in človekovih pravic LGBTI oseb ter pravic otrok.

Nikaragva je podpisala večino univerzalnih pravnih instrumentov na področju človekovih pravic in na splošno podpira večstransko ukrepanje za spodbujanje človekovih pravic. Vendar se je z neizvajanjem zaščitnih ukrepov, ki jih odobrila IACHR, in nesodelovanjem vlade na obravnavah IACHR v letu 2016 pokazala zadržanost Nikaragve do tega organa. Nikaragva poleg tega ni podpisala Rimskega statuta MKS niti ga ni ratificirala ali k njemu pristopila.

---

[86] Evropska služba za zunanje delovanje, izjava uradne govorke o nedavni sodni odločbi v Nikaragvi, 16. avgust 2016.

[87] Evropska služba za zunanje delovanje, izjava uradne govorke o končnih rezultatih volitev v Nikaragvi, 19. november 2016.

Med izzive, v zvezi s katerimi je potreben nadaljnji napredek, spadajo dodatno izboljšanje demokratičnega okvira za zagotovitev svobodnega sodelovanja vseh političnih sil v volilnih procesih, zlasti zaradi občinskih volitev v letu 2017, okrepljena institucionalna podpora žrtvam nasilja na podlagi spola, pravice otrok ter skrb za spoštovanje svobode izražanja in pravic do mirnih demonstracij.

Republika Panama

Človekove pravice se na splošno spoštujejo, nekaj pomembnih izzivov pa ostaja. Panama je polno razvita in trdna demokracija z dejavno civilno družbo. Volitve potekajo redno ter veljajo za svobodne in poštene. Ustavni in pravni okvir za varstvo človekovih pravic je na splošno ustrezen. Država ima na teh področjih podoben pristop kot EU. Vendar pa še vedno obstaja več bistvenih pomanjkljivosti, vključno z zadevami, ki se nanašajo na pravice ranljivih skupin, socialno-ekonomske pravice, korupcijo, sodne zaostanke in razmere v zaporih.

Pomemben izziv za to državo so razmere v zaporih in priporih. Po podatkih UNODC 70 % oseb, ki jim je bila odvzeta prostost v Panami, ni bilo obsojenih. V glavnem so za to krivi sodni zaostanki in pogosta uporaba pripora v predkazenskem postopku, ki v nekaterih primerih traja dlje od najdaljše kazni za domnevno kaznivo dejanje; poleg tega je nujno treba zmanjšati prenatrpanost (število odraslih zapornikov v državi močno presega kapacitete njenih zaporov) in izboljšati razmere v zaporih. Pritožbe se nanašajo predvsem na zdravniško pomoč, higieno in grdo ravnanje zaporniškega osebja z zaporniki ter pomanjkanje možnosti za ponovno vključitev v družbo. Izboljšati je treba tudi delovne pogoje zaporniškega osebja.

Vendar pa so bili nekateri ukrepi za izboljšanje stanja že uvedeni. Obtožni sistem kazenskega pravosodja – glavna novost panamskega sistema kazenskega prava – je že pripomogel k zmanjšanju sodnih zaostankov. Izvaja se reforma sistema pravic zapornikov v zaporih in priporih, ki temelji na spoštovanju, varnosti in ponovnem vključevanju v družbo. Dosežen je bil dogovor o delovnem načrtu; zdaj bo potrebno hitro in učinkovito izvajanje.

EU vsa ta prizadevanja podpira. Prednostne naloge so med drugim izboljšanje razmer v zaporih in priporih s posebnim poudarkom na priporu v predkazenskem postopku, človekove pravice mladoletnikov, ki so se znašli v navzkrižju z zakonom, ter njihova rehabilitacija in ponovno vključevanje v družbo, enakost spolov ter nasilje in diskriminacija na podlagi spola, diskriminacija ranljivih skupin, pa tudi mednarodni delovni standardi na ravni države in v zasebnem sektorju (družbena odgovornost podjetij). Namen projekta „Sodelovanje na področju varnosti v Panami“ (SECOPA), ki ga z 28 milijoni EUR financira EU, je okrepiti zmogljivosti za rehabilitacijo in ponovno vključevanje v družbo, izboljšati sistem usposabljanja zaporniškega osebja in podpreti poklicno pot; v okviru projekta bo financirana postavitev inovativnega centra za rehabilitacijo mladoletnikov, ki so se znašli v navzkrižju z zakonom, in pripravljen sodoben popis zaporov.

Decembra 2016 se je začelo izvajanje še dveh drugih projektov, financiranih v okviru EIDHR, od katerih je prvi namenjen varstvu in promociji človekovih pravic ter rehabilitaciji in ponovnemu vključevanju mladoletnikov v družbo, drugi pa se osredotoča na pravice in rehabilitacijo mladoletnikov iz avtohtonih skupnosti, ki so se znašli v navzkrižju z zakonom. Panama je tudi ena od prejemnic sredstev EU iz EIDHR v okviru projekta za „podporo trgovinskim partnerjem, tudi državam upravičenkam do sheme GSP+, pri dejanskem izvajanju mednarodnih standardov dela in izpolnjevanju obveznosti v zvezi s poročanjem“.

Dodatne izzive sta povzročila povečan pritok migrantov in odločitev Kostarike, da jih ne sprejme; panamski predsednik je pozval k večji mednarodni podpori, hkrati pa se je zavezal, da bo država zagotovila humano obravnavanje migrantov.

Okoli 10 % Panamcev je pripadnikov avtohtonih skupnosti. Čeprav te skupnosti ščitijo tako politike kot zakonodaja, je potrebnega še veliko dela za izboljšanje njihovih življenjskih standardov, dostopa do javnih storitev in enake obravnave, zlasti v zdravstvenem sektorju in glede pravice do lastništva zemljišča. Izvaja se več posebnih programov. EU financira dvostranski projekt „Apoyo a la cohesión social“ (COHESAL – 10 milijonov EUR), ki zajema več dejavnosti za podporo avtohtonih ljudstev in organizacij, posredno pa je – z decentralizacijo in financiranjem lokalnih projektov – namenjen tudi zaščiti ekonomskih in socialnih pravic te skupnosti na najrevnejših območjih države.

Organi MOD za nadzorovanje standardov so še naprej skrbno preiskovali pomanjkljivosti na področju svobode združevanja, ki so jih novembra 2016 izpostavili kot zelo resne.

Med izzive in področja, v zvezi s katerimi je potreben nadaljnji napredek, spadajo boj proti korupciji, izboljšanje razmer v zaporih in priporu v predkazenskem postopku, socialno-ekonomske pravice ter jamčenje pravic ranljivih manjšin, avtohtonih ljudstev, žensk in otrok.

Republika Paragvaj

Paragvaj ima na splošno dobro formalno osnovo za varstvo človekovih pravic. V zadnjih letih sta se pravni okvir za dostop do informacij in preglednost pri upravljanju javnih zadev izboljšala. Vendar pa izvajanje nacionalnega načrta za človekove pravice zamuja, s tem pa omejuje potrebno krepitev institucij. Izziv ostaja tudi, kako zagotoviti sistematično in učinkovito izvajanje zakonodaje, povezane s človekovimi pravicami.

EU je v letu 2016 osrednjo pozornost namenila krepitvi ozaveščenosti in zagovorništva, boljši zaščiti ranljivih skupin, obravnavi vprašanj spola in diskriminacije ter podpori utrjevanju demokracije, vključno z izboljšanjem volilnih procesov. Druge prednostne naloge EU so še promocija institucionalizacije človekovih pravic, pravosodna reforma, preprečevanje mučenja, izboljšanje kazenskega sistema, boj proti korupciji in organiziranemu kriminalu ter nadaljnje povečanje preglednosti. Delegacija EU v Paragvaju je ena izmed delegacij, ki so bile poskusno izbrane, da bi povečale skladnost in učinkovitost podpore EU demokraciji v skladu s programom EU za ukrepanje v podporo demokraciji.

Med probleme na področju človekovih pravic v Paragvaju spadajo zlasti nasilje nad ženskami in njihova diskriminacija, delo otrok, prisilno delo ter pomanjkljivo delovanje pravosodnega sistema, vključno s slabimi razmerami v zaporih in priporu v predkazenskem postopku. Okrepiti je treba tudi varstvo pravic avtohtone manjšine. Še vedno je zaskrbljujoča močno razširjena korupcija.

Paragvaj je v letu 2016 sprejel več ukrepov, namenjenih nadaljnjemu izboljšanju stanja človekovih pravic. Parlament je novembra z veliko zamudo izvolil novega varuha človekovih pravic, decembra pa sprejel zakonodajo o zaščiti žensk pred nasiljem.

EU je s Paragvajem ob različnih priložnostih še naprej razpravljala o človekovih pravicah in demokraciji, tudi v kontekstu spremljanja njegovih zavez na področju človekovih pravic v okviru sheme GSP+. Delegacija EU je poleg tega prek svojih partnerjev iz civilne družbe razpošiljala smernice EU za zagovornike človekovih pravic in druge relevantne informacije o njeni podpori.

EU je še naprej sodelovala z organizacijami civilne družbe. Avgusta je objavila razpis za zbiranje predlogov za podporo pobudam organizacij civilne družbe za izboljšanje sodelovanja v političnem procesu, s posebnim poudarkom na spodbujanju udejstvovanja in zastopanosti žensk, mladih, avtohtonih prebivalcev in oseb z invalidnostmi.

EU je v letu 2016 še naprej zagotavljala finančno podporo prek DCI in EIDHR. Julija je v okviru EIDHR objavila razpis za zbiranje predlogov za projekt v vrednosti 0,9 milijona EUR v zvezi z vprašanji enakosti spolov, zlasti nasiljem v družini in političnim udejstvovanjem žensk. Oktobra je zagotovila podporo ministrstvu za ženske zadeve prek dveh študij o oceni učinka nacionalnih in regionalnih storitev oskrbe za ženske, ki so žrtve nasilja. Med prednostna področja dvostranske razvojne pomoči EU za Paragvaj v obdobju 2014–2020 spadajo tudi demokracija, participacija in krepitev institucij. V zvezi s tem se je julija začelo izvajanje projekta za krepitev zmogljivosti volilne uprave ter povečanje udejstvovanja in zastopanosti ranljivih skupin (žensk, mladih, avtohtonih prebivalcev in oseb z invalidnostmi).

Paragvaj je eden od prejemnikov sredstev EU iz EIDHR v okviru projekta za „podporo trgovinskim partnerjem, tudi državam upravičenkam do sheme GSP+, pri dejanskem izvajanju mednarodnih standardov dela in izpolnjevanju obveznosti v zvezi s poročanjem“.

Paragvaj je v večstranskem okviru ratificiral vse ključne mednarodne in regionalne konvencije o človekovih pravicah. Aktivno je sodeloval pri splošnem rednem pregledu januarja 2016 in upošteval skoraj vseh 140 priporočil. V obdobju 2015–2017 je član Sveta ZN za človekove pravice.

Med prihodnje izzive Paragvaja spadata zlasti vzpostavitev participativnega mehanizma za posvetovanje z avtohtonimi ljudstvi in prizadevanje za vračilo zemljišč avtohtonim skupnostim v skladu s tremi razsodbami Medameriškega sodišča za človekove pravice. Paragvaj mora poleg tega zmanjšati visok delež zapornikov v priporu v predkazenskem postopku in izboljšati slabe razmere v zaporih. Potrebni so tudi nadaljnji ukrepi za krepitev pravic žensk in otrok, odpravo prisilnega dela in dela otrok, tudi neplačanega dela otrok, ki opravljajo gospodinjska dela (t. i. *criadazgo*), rešitev problematike visokega deleža nosečnosti med najstnicami ter krepitev spolnega in reproduktivnega zdravja in pravic nasploh.

Republika Peru

Leto 2016, ko so potekale predsedniške in parlamentarne volitve, je bilo leto demokratične prenove v Peruju. EU je proces podprla z uspešno misijo za opazovanje volitev. Volilni proces je sprožil živahno razpravo v javnosti in medijih, rezultati pa so bili vendarle demokratično sprejeti. Splošna ugotovitev misije EU za opazovanje volitev je bila, da je Peru z izvedbo četrtih zaporednih demokratičnih volitev, kar mu je uspelo prvič, dosegel pomemben demokratični mejnik, da pa je po drugi strani za okrepitev demokratičnega upravljanja in političnih strank ter utrditev zaupanja v delo volilnih institucij potrebna celovita in trajna politično-volilna reforma.

Prednostne naloge EU na področju človekovih pravic v Peruju so bile še naprej ekonomske in socialne pravice (zaradi še vedno velikih regionalnih in socialnih razlik v državi) ter preprečevanje socialnih konfliktov, diskriminacija žensk in manjšin, zlasti avtohtonih ljudstev in LGBTI skupnosti, dostop do pravnega varstva, zagovorniki človekovih pravic (nekateri od njih se soočajo z ustrahovanjem, grožnjami in drugimi oblikami nasilja), pa tudi trgovina z ljudmi in delo otrok. MOD je še naprej skrbno preiskovala pomanjkljivosti pri uresničevanju temeljnih delovnih standardov, zlasti svobode združevanja.

Tehnični dialog s Perujem se je nadaljeval tudi v letu 2016, oktobra pa je bilo z novo vlado organizirano tretje zaporedno srečanje o vprašanju človekovih pravic. Na njem so med drugim razpravljali o povolilnem reformnem procesu, o delovnem načrtu nove vlade na področju človekovih pravic, vključno s pripravo osnutka novega akcijskega načrta za človekove pravice, o podjetništvu in človekovih pravicah ter podpori EU pri pripravi osnutka akcijskega načrta za družbeno odgovornost gospodarskih družb, o nadaljevanju izmenjave na področju nasilja na podlagi spola, o položaju beguncev in migracijah, pa tudi o temah z večstranske agende. Nadaljevala so se tudi prizadevanja za institucionalizacijo dialoga v letu 2017 s sprejetjem formalnega okvira.

Na lokalni ravni je imela delegacija EU tesne stike z organizacijami civilne družbe, uradom varuha človekovih pravic in vladnimi organi, s katerimi je govorila o razmerah na področju človekovih pravic, zagovornikih človekovih pravic in avtohtonih ljudstvih. S pomočjo stalne komunikacije je lahko spremljala posamezne primere.

Finančna sredstva EU iz EIDHR so v letu 2016 znašala 1,2 milijona EUR, s katerimi je financirala štiri nove projekte na področju človekovih pravic v Peruju, s poudarkom na zagovornikih človekovih pravic in nasilju na podlagi spola.

Peru je v mednarodnih forumih še naprej zanesljiv partner, katerega glasovanje je tesno usklajeno s stališči EU. Naslednji splošni redni pregled za to državo bo potekal novembra 2017.

Federacija Saint Kitts in Nevis

Saint Kitts in Nevis se sooča z resnimi varnostnimi izzivi za državljane, zlasti kriminalom, povezanim s tolpami, sorazmerno visoko stopnjo umorov ter razmeroma visokim številom posilstev in lažjih kaznivih dejanj. V letu 2016 so bili sprejeti ukrepi za boljšo zaščito otrok in obravnavo slabih razmer v zaporih, vključno s prenatrpanostjo, ki so trajen problem. Drugi ključni problemi na področju človekovih pravic v Saint Kittsu in Nevisu so nasilje nad ženskami, zloraba otrok, diskriminacija LGBTI oseb in smrtna kazen, ki je še vedno zakonita. Za odpravo velikih sodnih zaostankov so potrebne izboljšave pri delovanju sodstva.

Vlada si je še naprej prizadevala za krepitev sistemov za zaščito otrok, tako da je ponovno vpeljala upravo za pogojne odpuste in socialno varstvo otrok. Nadaljevala je tudi svoje letne programe, kot so subvencioniranje mladinskega doma „St Christopher's Children's Home", program za rejništvo in teden preprečevanja zlorabe otrok. Generalni državni tožilec pregleduje osnutek protokola o otrocih. V šolah po državi je še vedno zakonita uporaba telesnega kaznovanja.

Ministrstvo za zdravje je ob pomoči Panameriške zdravstvene organizacije (PAHO) pripravilo protokol o zlorabi v družini. Oddelek za zadeve, povezane z vprašanjem enakosti spolov, si je poleg tega prizadeval za pripravo nacionalnega protokola, ki bi pokrival nasilje v družini. Potem ko ga je pregledal generalni državni tožilec, bo v letu 2017 predložen v odobritev vladi. Zasnovan je kot dokument z viri in sklicevanji, v njem pa sta predstavljeni vloga in odgovornost vseh zadevnih agencij. Nanaša se torej na policijo, ministrstvo za zadeve, povezane z vprašanji enakosti spolov, zdravstvene ustanove, socialne službe, pravno pomoč, urad varuha človekovih pravic, nevladne organizacije in sodišče.

Marca 2016 je predsednik vlade Timothy Harris razkril, da je bila določena lokacija za izgradnjo novega zapora, s katerim naj bi zmanjšali prenatrpanost in omilili grozne razmere v obstoječem zaporu v državi. Čeprav je število zapornikov upadlo, zasedenost objekta še vedno presega njegovo kapaciteto. Približno polovica zapornikov je v priporu, saj se država spopada s problemom precejšnjega števila sodnih zaostankov v kazenskopravnem sistemu. Smrtna kazen je v Saint Kittsu in Nevisu še vedno zakonita, čeprav že od leta 2008 ni bila izvršena nobena usmrtitev.

EU je še naprej sodelovala z oblastmi te države pri ključnih vprašanjih človekovih pravic. Formalne dejavnosti ozaveščanja je izvajala v okviru Tretjega odbora GS ZN. Projekti EU, financirani v okviru tematskih proračunskih vrstic, kot sta program EIDHR in program za organizacije civilne družbe v vzhodnokaribskih državah, trenutno niso namenjeni posebej Saint Kittsu in Nevisu, lahko pa ima ta država posredne koristi od dejavnosti ozaveščanja in najboljših praks, razvitih v okviru projektov, ki se izvajajo v regiji, zlasti na področju nasilja v družini (npr. intervencija v obliki prepričljive igre, ki bo na voljo v izobraževalnih okoljih po vsej regiji, da bi tako spodbudili spremembe v odnosu in vedenju, ugotovitve raziskav, smernice za zakone o preprečevanju nasilja v družini in/ali akcijske načrte ter harmonizirane protokole za poročanje za ključne deležnike, pa tudi gradivo za usposabljanje in programi za strokovnjake).

Sveta Lucija

V letu 2016 se je v Sveti Luciji po volitvah, ki so potekale 6. junija, zamenjala vlada. Pred glasovanjem je vidno odmevalo vprašanje izvensodnih usmrtitev, ki naj bi jih v obdobju 2010–2011 izvedla policija. Zagotavljanje nadaljnjega spremljanja in preiskovanja teh obtožb je bilo tudi v letu 2016 ključna prednostna naloga EU v Sveti Luciji. Drugi izzivi so še nasilje nad ženskami, diskriminacija LGBTI oseb, duševna, fizična in spolna zloraba otrok ter velike zamude pri zagotavljanju pravice. Smrtna kazen je še vedno del zakonodaje, zaskrbljujoče pa ostaja tudi ravnanje policije.

Na stanje v sodstvu negativno vplivajo sodni zaostanki in neraziskane domnevne izvensodne usmrtitve. Novoizvoljeni predsednik vlade Allen Chastanet (junij 2016) je izrazil namero o ustanovitvi tričlanskega „tribunala“, ki bi definiral pravno vzdržen način obravnavanja zadeve. Njegov naslednji korak je bil zapolnitev dveh ključnih položajev v pravosodju – prosti mesti vodje državnega tožilstva in njegovega namestnika. Prenatrpanost je še vedno problem v zaporu Bordelais (orig. *Bordelais Correctional Facility*), kjer približno polovica zapornikov čaka na sojenje. V Sveti Luciji že od leta 1995 velja dejanski moratorij na smrtno kazen, vendar nič ne kaže, da bi lahko bila kaj kmalu odpravljena.

Nasilje v družini, zloraba otrok in nasilje nad LGBTI osebami ostajajo resni družbeni problemi. Žrtve pogosto niso pripravljene ovaditi storilca zaradi strahu pred stigmatizacijo, maščevanjem ali nadaljnjim nasiljem. V nacionalnem centru za duševno zdravje psihiatričnih otroških bolnikov je bila ustanovljena ločena enota za mladostnike. Telesno kaznovanje ostaja zakonito. Nujno se je treba lotiti reševanja teh in drugih problemov, povezanih z otroki in mladimi, ki so bili izpostavljeni med splošnim rednim pregledom ZN v letu 2015.

Januarja in aprila se je vodja delegacije EU v spremstvu veleposlanikov več držav članic EU srečal z nekdanjim predsednikom vlade Kennyjem Anthonyjem; na teh srečanjih se je zavzel za dolžno pravno postopanje v zvezi z domnevnimi izvensodnimi usmrtitvami. EU tudi pod novo vlado vztraja pri svojih pridržkih glede tega vprašanja. Poleg tega je v okviru Tretjega odbora GS ZN izvedla formalne dejavnosti ozaveščanja o človekovih pravicah. Sveta Lucija spada med države, ki prejemajo finančna sredstva EU v okviru EIDHR za trenutne projekte v zvezi z bojem proti nasilju v družini.

Saint Vincent in Grenadine

Zakon o preprečevanju nasilja v družini je bil sicer sprejet že v letu 2015, še veliko pa je treba storiti za učinkovito zajezitev nasilja zaradi spola, ki – tako kot zloraba otrok – ostaja zelo razširjen družbeni problem. Celovite smernice za izvajanje zakona še vedno niso bile sprejete. Sporazumni spolni odnosi med osebami istega spola so še vedno nezakoniti, čeprav se zakonske določbe v zvezi s tem ne izvršujejo strogo. Za smrtno kazen velja dejanski moratorij, pri čemer je bila zadnja usmrtitev izvedena v letu 1995; trenutno je na smrt obsojen en zapornik. Problemi v zaporih segajo od nasilja prek pomanjkanja osebja, slabo plačanih paznikov, orožja in mamil brez nadzora do vse večje pojavnosti virusa HIV/aidsa ter nehigienskih razmer. Mladoletni prestopniki so pridržani skupaj z odraslimi obsojenci.

Glavne prednostne naloge EU na področju človekovih pravic zadevajo nasilje v družini, duševno, fizično in spolno zlorabo otrok, diskriminacijo in nasilje nad LGBTI osebami ter probleme, povezane s pravno državo, vključno s smrtno kaznijo, ki je še vedno zakonita, sodnimi zaostanki in slabimi razmerami v zaporih.

EU je v letu 2016 z oblastmi na lokalni ravni še naprej razpravljala o pomembnih vprašanjih človekovih pravic. Izročila jim je demarše v zvezi s preklicem smrtne kazni in izboljšanjem mehanizmov poročanja o mednarodnih konvencijah o človekovih pravicah. Potekajoči projekti, ki jih financira EU v okviru EIDHR in programa za organizacije civilne družbe v vzhodnokaribskih državah, so namenjeni reševanju problematike nasilja v družini in lažjemu vključevanju oseb z motnjami v duševnem razvoju. Čeprav niso namenjeni neposredno Saint Vincentu in Grenadinam, ima lahko ta država posredne koristi od regionalnih dejavnosti ozaveščanja in razvitih najboljših praks. Poleg tega je bil v letu 2016 dogovorjen nov projekt, ki se bo izvajal neposredno v državi in v okviru katerega naj bi podeželskim kmetom zagotovili trajnostne vire za preživljanje.

Maja 2016 je bil v Saint Vincentu in Grenadinah opravljen drugi ciklus splošnega rednega pregleda. Država je upoštevala 75 od 128 priporočil, s 53 pa se je seznanila. Države, ki so pregled izvajale, so pozdravile napredek, dosežen zlasti na področju pravic žensk in otrok, hkrati pa izrazile pomisleke glede zakonitosti smrtne kazni, uporabe telesnega kaznovanja otrok, inkriminacije homoseksualnosti, nasilja in diskriminacije LGBTI skupnosti, nasilja in diskriminacije žensk ter razmer v zaporih. Med septembrskim sprejemanjem izida splošnega rednega pregleda v Svetu za človekove pravice so govorniki izpostavili vzpostavitev nacionalnega mehanizma za poročanje in nadaljnje ukrepanje na podlagi poročil organa ZN za spremljanje pogodbe o človekovih pravicah.

Republika Surinam

V letu 2016 je splošno stanje človekovih pravic in demokracije v Surinamu zaznamovala kombinacija napredka in nazadovanj. Medtem ko je bilo na nekaterih področjih opaziti napredek, ki je bil priznan tudi v okviru splošnega rednega pregleda ZN, je hkrati prišlo do negativnih trendov.

Leto je zaznamovala začasna prekinitev sojenja v zvezi z izvensodnimi usmrtitvami 15 nasprotnikov v letu 1982, do katere je prišlo po sklicevanju na člen 148 surinamske ustave, v katerem je določeno, da lahko vlada v posebnih primerih generalnemu tožilcu da ukaze v zvezi s pregonom v interesu državne varnosti. Po drugi strani je Surinam 10. decembra 2016 slovesno odprl inštitut za človekove pravice, pri čemer pa je bil ta pozitivni premik zaradi pomislekov glede neodvisnosti inštituta od ministrstva za pravosodje in policijo postavljen pod vprašaj.

Med prednostne naloge EU na področju človekovih pravic in demokracije v okviru njenih odnosov s Surinamom spadajo pravna vprašanja, nasilje v družini in spolno nasilje, trgovina z ljudmi ter človekove pravice LGBTI oseb. Skrb vzbujajoči so tudi razmere v zaporih in centrih za pridržanje, razširjena korupcija v javnih organih, primeri ustrahovanja medijev, diskriminacija žensk, Marunov, Indijancev in drugih manjšin ter delo otrok.

EU je s Surinamom še naprej sodelovala v razpravah o človekovih pravicah in demokraciji, tudi v četrtem krogu političnega dialoga med EU in Surinamom v okviru člena 8, ki je bil 29. junija v Paramaribu. EU in Surinam sta razpravljala o številnih vprašanjih človekovih pravic, tudi z izmenjavo mnenj o pravnih vprašanjih, vprašanjih LGBTI, nasilju v družini, pravicah otrok in trgovini z ljudmi.

EU je po začasni prekinitvi sojenja v zvezi z izvensodnimi usmrtitvami v letu 1982 izrazila zaskrbljenost, tudi v okviru izjav uradne govorke VP/PP in delegacije EU[88], v katerih sta ti opozorili na določbo iz Sporazuma iz Cotonouja o varstvu in promociji človekovih pravic, demokratičnih načel in pravne države ter vlado odločno pozvali k spoštovanju pravne države in delitve oblasti. Delegacija EU je izvajala tudi dejavnosti javne diplomacije na področju človekovih pravic, vključno z objavo sporočil za javnost o vprašanjih, kot so nasilje zaradi spola, nagrada Saharova, mednarodni dan boja proti homofobiji, transfobiji in bifobiji ter vzdrževanje rednih stikov z nevladnimi organizacijami za človekove pravice.

EU je še naprej finančno podpirala dva programa, financirana iz EIDHR, in sicer „Ozaveščenost in zagovorništvo pravic avtohtonih ljudstev v Surinamu“ ter „Krepitev odgovornosti civilne družbe v Surinamu na področju človekovih pravic in dobrega upravljanja“. Za projekta je namenila finančna sredstva v višini 95 000 EUR oziroma 125 000 EUR.

[88] Evropska služba za zunanje delovanje, izjava uradne govorke o Surinamu, 30. junij 2016.

V Surinamu je bil 2. maja 2016 opravljen drugi splošni redni pregled, v okviru katerega so bili izpostavljeni pozitivni dosežki po prvem pregledu, kot so črtanje smrtne kazni iz kazenskega zakonika, vzpostavitev nacionalne institucije za človekove pravice, reforme in programi za ženske in otroke, odprava šolnin za osnovne šole, zakoni za zmanjšanje revščine, ukrepi za boj proti trgovini z ljudmi, sprememba zakona o državljanstvu in prebivališču ter izvedba preglednih in demokratičnih volitev v letu 2015. Kljub temu pa so države, ki so pregled izvajale, poudarile, da je še vedno potreben nadaljnji napredek, in izdale priporočila o nujnosti črtanja smrtne kazni iz vojaškega kazenskega zakonika, ratificiranja drugega fakultativnega protokola k MPDPP, izboljšanja pravosodnega sistema ter zagotovitve pregona posameznikov, odgovornih za izvensodne usmrtitve leta 1982 in pokola leta 1986, podpisa in ratificiranja Konvencije proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju, zagotovitve, da nacionalna institucija za človekove pravice izpolnjuje Pariška načela, zajamčenja enakih pravic in zaščite za LGBTI osebe, kot tudi nadaljevanja prizadevanj za promocijo in zaščito pravic žensk in otrok ter boj proti trgovini z ljudmi.

Svet za človekove pravice ZN je v letu 2016 objavil poročilo o svojih ugotovitvah glede človekovih pravic v Surinamu, med drugim o zaskrbljenosti zaradi poročil o samovoljnem pridržanju LGBTI oseb, zlasti transspolnih žensk, in slabem ravnanju z njimi s strani pripadnikov varnostnih sil. V poročilu je bilo priporočeno, da bi morala surinamska vlada jamčiti ustrezno zaščito in odškodnino, vključno z rehabilitacijo in postavitvijo zatočišč za žrtve trgovine z ljudmi.

Republika Trinidad in Tobago

V letu 2016 je bilo, kar zadeva splošno stanje človekovih pravic, doseženega nekaj napredka na področju pravic žensk in otrok, manj pa na področju pravic zapornikov in LGBTI skupnosti. Kar zadeva smrtno kazen, se stanje ni spremenilo, čeprav so nekateri uradniki izrazili namero, da jo bodo po dejanskem moratoriju, ki velja od leta 1999, začeli znova izvajati.

Prednostne naloge EU so promocija in zaščita pravic žensk in otrok, odprava smrtne kazni, izboljšanje razmer v zaporih in spoštovanja pravic zapornikov ter boj proti diskriminaciji LGBTI oseb.

EU je s ključnimi deležniki vse leto nadaljevala dialog o vprašanjih človekovih pravic. Delegacija EU je ohranila tudi tesne stike z organizacijami civilne družbe. Pomoč EU za organizacije civilne družbe je bila zagotovljena ne le z nepovratnimi sredstvi iz EIDHR, temveč tudi v okviru 11. ERS ter tematskih proračunskih vrstic CSO-LA, ki so namenjene povečanju prispevka organizacij civilne družbe k procesu upravljanja in razvoja v Trinidadu in Tobagu.

Delegacija EU je dala ob mednarodnem dnevu človekovih pravic v treh vodilnih časnikih objaviti mnenjski članek, pod katerega so se podpisali vsi veleposlaniki EU v državi. Inavguralni sprejem za njenega novega vodjo je bil organiziran v povezavi z mednarodnim dnem za odpravo nasilja nad ženskami. Deležen je bil obširnega medijskega poročanja, najavljen pa je bil z objavo mnenjskega članka v nacionalnem tisku.

V letu 2016 je delegacija EU še naprej izvajala prednostne naloge EU prek dveh potekajočih projektov, ki ju financira v okviru EIDHR in sta namenjena podpori dejavnostim, njuna cilja pa sta promocija enakosti spolov in krepitev institucionalnih zmogljivosti za izboljšanje varstva človekovih pravic. Ukrepi, ki so v okviru teh projektov še posebej vredni omembe, so med drugim seja za ozaveščanje parlamenta o smrtni kazni, začetek delovanja mednarodne klinike za človekove pravice (orig. *International Human Rights Clinic*), okrogla miza o nasilju zaradi spola in delavnica za usposabljanje o človekovih pravicah LGBTI oseb. Glede na vsesplošno razširjenost problema nasilja v družini v tej državi in nazadovanje pri zagotavljanju človekovih pravic LGBTI oseb je bil v letu 2016 objavljen nov razpis za zbiranje predlogov v okviru EIDHR, ki pokriva dejavnosti, namenjene reševanju problematike enakosti spolov in človekovih pravic LGBTI oseb. Decembra sta bili nato podpisani dve novi pogodbi, ki naj bi se začeli izvajati v letu 2017.

V Trinidadu in Tobagu je bil 10. maja 2016 opravljen drugi splošni redni pregled, v okviru katerega so bili izpostavljeni pozitivni dosežki po prvem pregledu, kot so ratifikacija Konvencije o pravicah invalidov, sprejetje zakona o trgovini z ljudmi, sprejetje zakona o otrocih ter zakonodajne reforme za promocijo in zaščito pravic žensk. Poudarek večine priporočil je bil na nujnosti naslednjih ukrepov: nadaljevanja dela na področju pravic žensk in nasilja zaradi spola, razveljavitve zakonov, uperjenih proti LGBTI osebam, odprave smrtne kazni, okrepitve boja proti trgovini z ljudmi ter ratifikacije različnih mednarodnih konvencij, vključno s Konvencijo proti mučenju in Izbirnim protokolom h Konvenciji o otrokovih pravicah. Drugi pomembni izzivi v prihodnosti so še grozljive razmere v zaporih in njihova prenatrpanost ter zaščita otrok pred zlorabo in slabim ravnanjem.

Združene države Amerike (ZDA)

ZDA so strateška partnerica EU v njenih prizadevanjih za uveljavljanje človekovih pravic po vsem svetu. EU in ZDA tesno sodelujejo v mednarodnih forumih, zlasti v Združenih narodih in Svetu za človekove pravice. Redni dialog o geografskih in tematskih vprašanjih skupnega interesa omogoča sinergije pri uveljavljanju človekovih pravic po svetu in, kjer je to potrebno, omogoča bolj učinkovite dejavnosti ozaveščanja ustreznih akterjev na terenu.

V letu 2016 so bili med glavnimi izzivi v zvezi z ZDA smrtna kazen, premestitev pripornikov iz zapora Guantanamo, pravice žensk in človekove pravice LGBTI oseb. Opaziti je bilo pozitivne premike glede števila smrtnih kazni in usmrtitev v ZDA ter števila zapornikov, ki so še ostali v Guantanamu.

V letu 2015 so porote izrekle 49 smrtnih kazni, kar je najnižja številka v moderni dobi smrtne kazni. Letos se je število novih smrtnih kazni še dodatno znižalo, na 30. Tudi število usmrtitev se je v primerjavi z lansko najnižjo ravnjo znižalo, in sicer na 20, kar je najmanj po letu 1991. Vrhovno sodišče ZDA je sprejelo odločitev v zadevi *Hurst proti Floridi*, s katero je razveljavilo statut Floride o smrtni kazni. Na podlagi sodbe v tej zadevi je vrhovno sodišče v Delawaru razveljavilo statut te zvezne države o smrtni kazni, češ da mora porota zbrati vsa dejstva, ki so predpogoj za soglasno obsodbo na smrt. Potem ko je zakonodajalec na Floridi sprejel nov statut, v skladu s katerim po končani fazi, v kateri se upoštevajo oteževalne okoliščine, ni bilo več potrebno soglasje, je tamkajšnje vrhovno sodišče razveljavilo tudi ta statut.

V letu 2016 so odvetniki, ki se ukvarjajo z vprašanji ustavnosti v zvezi s smrtno kaznijo, na vrhovnem sodišču ZDA dosegli še več drugih pomembnih zmag, tudi v zadevah *Foster proti Chatmanu*, *Williams proti Pensilvaniji* in *Wearry proti Cainu*. Na sodiščih zveznih držav so odvetniške ekipe izborile razveljavitev in odlog izvršitve smrtne kazni, tudi v državah, kot sta Alabama in Teksas, kjer so zelo pogoste. Po vsej državi so pravdni spori v zvezi s smrtonosno injekcijo še naprej pomembno prispevali k rekordno nizkim stopnjam usmrtitev, pri čemer je v Arizoni, Arkansasu, Kaliforniji, Ohiu in Oklahomi vse leto veljal dejanski moratorij, ki je tudi v drugih zveznih državah pripomogel k odlogu izvršitve več smrtnih kazni.

Na razprave o smrtni kazni je še naprej močno vplivala prepoved izvoza zdravil za usmrtitve iz EU. Kot je bilo omenjeno na srečanjih s pomembnejšimi organizacijami abolicionistične skupnosti, se je s prepovedjo EU javna razprava o usmrtitvah v zadnjih štirih letih bistveno spremenila.

Prizadevanja administracije Baracka Obame, da bi zaprli vojaški center za pridržanje v zalivu Guantanamo, preostale pripornike pa premestili, je še naprej oviral zlasti kongres. Načrt, ki ga je administracija predložila februarja 2016, ni odpravil nasprotij med željami predsednika Obame, da bi v zadnjem letu svojega mandata zaprl Guantanamo, ter zakonskimi omejitvami, ki so jih v kongresu postavili republikanci in zaradi katerih administracija nobenega od preostalih pripornikov ne more poslati v ZDA.

Kljub temu je bil v letu 2016 dosežen določen napredek, saj so bili nekateri zaporniki premeščeni v tretje države. Od približno 780 oseb, ki so bili pridržani v Guantanamu, jih je bilo 729 premeščenih, 42 pa jih je ostalo v pridržanju (stanje ob koncu decembra 2016). Od teh zadnjih jih 32 ni upravičenih do premestitve in ni bilo obtoženih nobenega kaznivega dejanja, sedem jih je bilo obtoženih kaznivega dejanja, zaradi katerega jim sodijo pred vojaškimi komisijami, trije pa so bili pred vojaškimi komisijami že obsojeni. Države članice EU so doslej skupno sprejele že 40 nekdanjih pripornikov iz Guantanama.

Junija 2016 je storilec, ki ga je navdahnil ISIL/Daiš, v množičnem streljanju v gejevskem klubu v Orlandu na Floridi, katerega tarča je bila LGBTI skupnost, ubil 49 ljudi. To je pozornost usmerilo na še vedno nerešene probleme, vključno s kaznivimi dejanji iz sovraštva, s katerimi se soočajo LGBTI osebe.

V letu 2016 je bil na področju človekovih pravic dosežen nadaljnji napredek pri krepitvi navezovanja stikov delegacije EU z glavnimi deležniki, tj. administracijo (ministrstvom za zunanje zadeve in svetom za nacionalno varnost), kongresom in civilno družbo.

Delegacija EU je skupaj z nekaterimi državami članicami še naprej sodelovala z ZDA pri krepitvi ekonomske in politične vloge žensk v okviru pobude „Partnerstvo za enako prihodnost“ (orig. *Equal Futures Partnership* – EFP) pod vodstvom ministrstva za zunanje zadeve in Bele hiše. Članice tega partnerstva (32 držav in EU) si zastavijo ambiciozne nacionalne in evropske zaveze, povezane z zelo specifičnimi prednostnimi nalogami politike za enakost spolov, nato pa si izmenjujejo znanje in izkušnje, ki jih pridobijo v tem procesu s povezovanjem pobud ali drugih večstranskih projektov in izmenjav. Spletno mesto partnerstva (*www.equal-futures.org*), ki je bilo vzpostavljeno junija 2016, bo prispevalo k promoviranju dejavnosti članic in omogočalo njihovo tesnejše sodelovanje.

Redni stiki med ZDA, EU, državami članicami in nevladnimi organizacijami so še naprej nudili priložnosti za izmenjavo informacij o prizadevanjih za uveljavljanje človekovih pravic LGBTI oseb ter razprave o možnostih za usklajevanje, vključno z večstranskimi prizadevanji, pomočjo in razmerami v posameznih državah. Srečanja so omogočila občasne izmenjave o vprašanjih, relevantnih za LGBTI skupnost, in dosego napredka v večstranskih forumih.

EU je v letu 2016 po usmrtitvah v ZDA objavila štiri izjave, njena delegacija pa je v imenu posameznikov, ki jim je grozila usmrtitev, izročila štiri demarše. Delegacija EU je leta 2016 večkrat pozvala k zaprtju centra za pridržanje Guantanamo in administracijo redno opozarjala na stanje človekovih pravic v njem.

Posebni predstavnik EU za človekove pravice Stavros Lambrinidis je bil od 18. do 22. aprila na uradnem obisku v ZDA, med katerim je močan poudarek namenil javni diplomaciji.

Vzhodna republika Urugvaj

Stanje človekovih pravic v Urugvaju ostaja na splošno dobro in stabilno, čeprav je senco nanj vrglo nekaj pomembnih pomanjkljivosti na področjih nasilja zaradi spola, diskriminacije potomcev Afričanov in LGBTI skupnosti, trgovine z ljudmi ter uporabe podaljšanega pripora v predkazenskem postopku. Dodatna težava so razmere v centrih za pridržanje mladoletnikov, v katerih vladajo slabe življenjske razmere ter pomanjkanje pobud za rehabilitacijo in ponovno vključevanje v družbo.

EU osrednjo pozornost posveča reformi in posodobitvi kazenskopravnega in zaporniškega sistema, krepitvi pravic žensk in otrok, pa tudi krepitvi protidiskriminacijskih politik in varnosti državljanov.

Urugvaj ima trden pravni okvir, vendar pa njegovo izvajanje na več področjih močno zamuja. Kljub številnim ukrepom za odpravo nasilja v družini se je število domnevnih primerov tudi v letu 2016 povečalo. Cilj nacionalnega akcijskega načrta vlade za obdobje 2016–2019 za življenje brez nasilja na podlagi spola je boj proti tovrstnemu nasilju. Urugvaj poleg tega zaostaja na področju udejstvovanja žensk v političnih procesih. Zaskrbljujoča je tudi rasna diskriminacija, saj vpliva na možnosti potomcev Afričanov za uspeh v življenju že od samega vpisa v šolo naprej.

Urugvajska vlada sprejema različne vrste ukrepov za izboljšanje razmer. Mednje spada osnutek zakona proti nasilju na podlagi spola, ki vsebuje smernice in ureditve za odzivanje na izredne razmere in pomoč žrtvam, pa tudi ustanovitev specializiranih sodišč. Začela se je razprava o določitvi minimalnih kvot za volilne sezname kandidatov za prihodnje volitve. Načrt o rasni enakosti za obdobje 2015–2020 za potomce Afričanov bo pregledan vsako leto. V parlament je bil poslan celovit zakon proti izkoriščanju in trgovini z ljudmi. Da bi zagotovili učinkovitejši boj proti trgovini z ljudmi, ustrezno usposabljajo konzularne funkcionarje, organizacije civilne družbe in uradnike na obmejnih območjih. Reforma zastarelega kazenskega zakonika države, ne nazadnje za izboljšanje stanja na področju pripora v predkazenskem postopku in za rešitev problematike prenatrpanosti zaporov, je bila odobrena in naj bi začela veljati v letu 2017.

EU v okviru dvostranskih in odprtih dejavnosti še naprej sodeluje z oblastmi in organizacijami civilne družbe. Hkrati z oblastmi, organizacijami civilne družbe in drugimi ustreznimi deležniki potekajo priložnostna srečanja o pomembnih temah. Zagovorniki človekovih pravic lahko delujejo v stabilnem okolju, pa tudi organizacije civilne družbe lahko svoje delo opravljajo svobodno. Po drugi strani pa so finančno odvisni od države, zaradi česar nimajo avtonomije in kritične vizije.

EU je v letu 2016 zagotovila finančna sredstva za projekte v okviru EIDHR in programa DCI za Urugvaj v podporo reformi urugvajskega kazenskopravnega in kazenskega sistema. Delegacija EU je sredi leta 2016 v skladu s svojimi najnovejšimi prednostnimi nalogami objavila nov razpis za zbiranje predlogov za projekte na področju človekovih pravic in civilne družbe. Sedem projektov v zvezi z varnostjo državljanov, pravicami žensk in otrok ter socialno kohezijo še poteka.

Urugvaj je bil januarja 2016 v večstranskem okviru izvoljen na nestalni sedež v Varnostnem svetu ZN, ob tej priložnosti pa je izjavil, da si bo prizadeval za vključitev vidikov človekovih pravic v program Varnostnega sveta. Med pripravami na izredno zasedanje Generalne skupščine Organizacije združenih narodov leta 2016 je pozval k razpravi o prihodnjih politikah na področju drog in izrazil podporo politiki, ki temelji na zdravju, človekovih pravicah, spolu in sorazmerni pravici.

Pravni okvir v Urugvaju zagotavlja učinkovito varstvo človekovih pravic in zanesljivo izvajanje demokratičnih načel. Kjer so še vrzeli, jih oblasti odpravljajo. V prihodnosti bo največji izziv, kako bolje prenesti standarde in različne akcijske načrte v vsakdanjo resničnost.

Bolivarska republika Venezuela

V letu 2016 so politične, socialne, ekonomske in varnostne razmere v Venezueli negativno vplivale na uživanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin njenih državljanov.

Prednostne naloge EU so prispevati k demokraciji, pravni državi in temeljnim svoboščinam, zaščiti prostora civilne družbe in zagovornikov človekovih pravic ter enakosti spolov, opolnomočenju žensk in pravicam otrok.

Februarja 2016 je Venezuela sprejela nacionalni načrt za človekove pravice za obdobje 2016–2019, s katerim želi državljane zaščititi in jim zajamčiti temeljne pravice. Poleg tega je novembra 2016 v tej državi potekal drugi splošni redni pregled v okviru Sveta ZN, pri katerem je dejavno sodelovala. Prejela je 274 priporočil o najrazličnejših temah, tudi o pravici do svobodnega izražanja, političnih zapornikih, neodvisnosti javnih organov, prehranski varnosti, dostopu do zdravstvenega varstva in izvensodnih usmrtitvah.

Na področju državljanskih in političnih pravic so poročali o primerih javne stigmatizacije zagovornikov človekovih pravic, napadov na novinarje, spodkopavanja neodvisnosti institucij pravne države in visokih stopenj nekaznovanosti. Skrb so še naprej vzbujali zaprti politični nasprotniki ter njihove pravice do poštenega sojenja in ustreznega pravnega postopka. EU je spremljala pritožbo voditelja opozicije Leopolda Lópeza, ni pa se smela udeleževati obravnav. Organi MOD za nadzorovanje standardov so v letu 2016 kar štirikrat preučevali svobodo združevanja v Venezueli in menili, da so primeri v zvezi z obravnavo predstavnikov delodajalcev zelo resni. EU je v upravnem odboru MOD podprla konstruktiven socialni dialog v državi.

Težavne gospodarske razmere, za katere so značilni hudo pomanjkanje osnovnega blaga in zdravil ter hiperinflacija, so prizadele ekonomske in socialne pravice prebivalcev, zlasti pravice do hrane, zdravja in socialne varnosti.

EU z venezuelsko vlado nima formalnega in strukturiranega političnega dialoga, vendar so med delegacijo EU, veleposlaništvi držav članic in venezuelskimi oblastmi potekale priložnostne razprave o človekovih pravicah. Dvostranska srečanja so potekala tudi na visoki ravni. Poleg tega je bil z zagovorniki človekovih pravic organiziran letni posvetovalni sestanek.

EU je v letu 2016 še naprej zagotavljala finančno podporo za projekte, financirane zlasti prek EIDHR. Dejavnosti sodelovanja EU so bile usmerjene v podporo krepitvi demokratičnih zmogljivosti (tehnična pomoč narodni skupščini, krepitev institucionalnih zmogljivosti v občinah), promociji nenasilja in demokratičnega dialoga, pravicam in opolnomočenju žensk, enakosti spolov, pravicam avtohtonih prebivalcev, zagovornikom človekovih pravic, svobodi obveščanja in beguncem. Dogodki javne diplomacije so bili usmerjeni v promocijo enakosti spolov in nenasilja („znižanje stopenj nasilja, sobivanje v miru“).

EU Venezueli pomaga tudi pri njenem iskanju mirne in demokratične rešitve krize ter podpira tekoča prizadevanja za dialog.

SEZNAM AKRONIMOV IN ČRKOVALNO IZGOVORJENIH KRATIC

AKP	skupina afriških, karibskih in pacifiških držav
ASEAN	Združenje držav jugovzhodne Azije
ASEM	azijsko-evropsko srečanje
ATT	Pogodba o trgovini z orožjem
AU	Afriška unija
CEDAW	Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk
CSO-LA	organizacije civilne družbe in lokalne oblasti
DCI	instrument za razvojno sodelovanje
ECOSOC	Ekonomski in socialni svet Združenih narodov
ECOWAS	Gospodarska skupnost zahodnoafriških držav
EIDHR	evropski instrument za demokracijo in človekove pravice
EKČP	Evropska konvencija o človekovih pravicah
ENI	evropski instrument sosedstva
ENPI	evropski instrument sosedstva in partnerstva
ERS	Evropski razvojni sklad
ESZD	Evropska služba za zunanje delovanje
EUAM	svetovalna misija EU v Ukrajini
EUNAVFOR MED	pomorske sile pod vodstvom Evropske unije – Sredozemlje
FARC	„Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia“ (Oborožene revolucionarne sile Kolumbije)
Fiacat	„Fédération International de l’Action des Chrétiens pour l’Abolition de la Torture“ (Mednarodna zveza kristjanov za odpravo mučenja)
GRULAC	skupina latinskoameriških in karibskih držav
GSP	splošna shema preferencialov
GSP+	splošna shema preferencialov EU (GSP) za države v razvoju
GS ZN	Generalna skupščina Združenih narodov
IACHR	Medameriška komisija za človekove pravice
IcSP	instrument za prispevanje k stabilnosti in miru
IOM	Mednarodna organizacija za migracije
IPA	instrument za predpristopno pomoč
LAS	Liga arabskih držav
LGBTI	lezbični, gejevski, biseksualni, transspolni in interseksualni
MKS	Mednarodno kazensko sodišče

MKSJ	Mednarodno kazensko sodišče za nekdanjo Jugoslavijo
MOD	Mednarodna organizacija dela
MPDPP	Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah
NSA	nedržavni akterji
OAS	Organizacija ameriških držav
ODIHR	Urad za demokratične institucije in človekove pravice
OHCHR	Urad visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice
OIC	Organizacija islamskega sodelovanja
OIF	„Organisation internationale de la Francophonie“ (Mednarodna organizacija za frankofonijo)
OVSE	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
PDEU	Pogodba o delovanju Evropske unije
PEU	Pogodba o Evropski uniji
PPEU	posebni predstavnik EU
PVO	Politični in varnostni odbor (PVO) Sveta Evropske unije

RVSZN	resolucija Varnostnega sveta Združenih narodov
SADC	Južnoafriška razvojna skupnost
SVOP	skupna varnostna in obrambna politika
SZVP	skupna zunanja in varnostna politika
UNCAT	Konvencija Združenih narodov proti mučenju
UNDP	Program Združenih narodov za razvoj
UNEA	skupščina Združenih narodov za okolje
UNHCR	Urad visokega komisarja Združenih narodov za begunce
UNICEF	Sklad Združenih narodov za otroke
UNOCA	regionalni urad Združenih narodov za Srednjo Afriko
UNODC	Urad Združenih narodov za droge in kriminal
VP/PP	visoka predstavnica EU za zunanje zadeve in varnostno politiko/podpredsednica Evropske komisije (Federica Mogherini)
VS ZN	Varnostni svet Združenih narodov